

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hóra 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hóra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-hasábos petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Nyíltír petit sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és eszaki egyesülési
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 181.

Arad, 1909.

POSZTERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, december 25.

Huszonöt esztendő.

Ira: **Barabás Béla dr.**, országgyűlési képviselő.

Karácsonyra ébredtünk, az egész emberiség nagy ünnepére. Széles e világon érzik és értik e nap jelentőségét, tudjuk, hogy ez ünnep az *emberszeretet diadala*.

A karácsony glóriával vesz körül egy isteni alakot: ez a — *fénye*. Szeretettel környékez egy kisdéd szülötét: ez a *melegsége*.

Epen azért sehol sem oly vonzó ez a fény, sehol sem beszédesebb ez a melegség, mint abban a kicsiny körben, a melynek falain belül a családi tüzhely éltető lángja lobog.

A karácsony egymaga is a legszebb ünnep. De vannak az életben események, amelyek ezt a szép ünnepet szebbé, ezt a nagy ünnepet nagyobbá teszik az emberek gondolatában, érzéseiben.

Ilyen fokozott és kettős ünnepet ért el ma egy kiterjedt nagy család, a melyet nem a természet és vérségnek törvényei fűztek össze, hanem a lelki és szellemi életnek egymásra utaló szükségessége csatolt együvé, egy nagy családdá.

Ennek a nagy és szép családnak szellemi tüzhelyét az *Aradi Közlöny* alkotja, — a tüzhely lángját: az *igazi emberszeretet élesíti*.

Az „Aradi Közlöny“ tehát e szent karácsony alkalmával kettős ünnepet ül, amikor maga köré gyűjti e napra, fáradtságot nem ismerő munkásait s annak hűséges olvasóit.

E nagy lelki tábornak és szellemi közösségnek ezüst évfordulójához jutott az „Aradi Közlöny“, amely e város közéletében huszonöt évvel ezelőtt indult útjára s negyed századon át teljesítette kötelességét, a közügyek tövises pályáján.

Ugy képezem magam az „Aradi Közlöny“ e jubiláris ünnepén, mint az ezüstlakodalmat ülő nagy családnak egy igénytelen, de szívében sok örömmel eltelt tagja.

Az idők folyama megsaporította a családot. Az édes apát, az édes anyát szerető gyermekek, pajzánkodó, élénk unokák veszik körül s mindegyiknek lelkét az a büszke öntudat tölti be, hogy szintén tagja ugyanazon családnak, amelynek szép múltja van.

Ennek a kiterjedt nagy családnak

tagja Aradváros majdnem minden polgára, — mert hiszen nincs nap, a mikor ne éreznénk az „Aradi Közlöny“ betűhalmazában, sorai egymásutánjában, hogy rólunk beszél, velünk érez, értünk gondolkozik, nekünk eszelepszik.

Amikor olvassuk mindennap a sajtó önzetlen apostolainak sorait, nem is jut eszünkbe, hogy ki írja, csak azt élvezzük, ami írva és mondva van. Mikor a száguldó vonat dübörögve fut rónákon át, hegyek oldalán és völgyek ölén, vajjon kinek jut eszébe az a kormos kezű, füstös arcú gépvezető, meg az izzadó fűtő, — nekünk elég azt tudni, sőt jól is esik, hogy rohanunk célunk felé.

Az olvasók ezrei közül én, a közélet tevékenységében már-már kifáradt aradi polgár, Titeket köszöntelek első sorban, e huszonöt éves lapnak, a vidéki magyar sajtó legkiválóbb példányának írói, naponkint lelki tartalommal jelentkező tollharcosok!

Nem keresem neveit az első szerkesztőknek, munkatársaknak, nem keresem azokat sem, akik időközben ontották az „Aradi Közlöny“ sorai közé tudásukat, szorgalmukat, lelki rugékonyságukat, sőt behunyom a szememet e lapnak mai írói, szellemi ténykedői előtt is, — hogy annál zavartalanabban lássam a Ti tevékenységetek lázas munkáját s a Ti becsületes munkátoknak nemzedéket nevelő szép eredményeit.

Legyetek köszöntve, üdvözölve s elismerő szavakkal illetve Ti, az eszmék küzdelmének, a toll harcának, a magyar szabadsajtónak — névtelen hősei!

Es köszöntelek Titeket, egyszerű emberek és munkások, akik ott a félpincében nap-nap után, éjjelt-éjjelre dolgoztok két kezetek munkájával s a kik formát, életet adtok a lapnak, a betűnek, a gondolatnak, az eszméknek, — hogy aztán mi olvasók, reggelre kelve belenézhezzünk a nagy világ forgatagába s munkátokon át okuljunk a szép dolgokon s elforduljunk az emberi gyarlóságoktól.

Gyarló szemeimmel végigszaladok az „Aradi Közlöny“ múltján. Es lelkem becsületességével tanuskodom a mellett, hogy a legélénkebb politikai

ellentétek és küzdelmek között sem láttam hasábjain az egyéni tisztesség és becsület sárbatiprását.

Látom a közjótékonyaság terén a legnemesebb áldozatokat, a miket e lap kezdeményezett, dédelgetett. Az öreg honvédek felruházása, az ingyen kenyér kiosztása, az aradi Kossuthszoborra hónapok jövedelmének áldozása, számos gyűjtések hazafias és emberbaráti célokra, mindezek a lapnak kiváló tulajadonságaivá rögződtek.

A városi közügyek nyugodt, okos és előrelátó elbirálása, a politikai ellenfelek megbecsülése s elveinek tiszteletben tartása, a modern újságcsinálás terén uttörő tevékenység s a szabadelvű haladás zászlajának logobtatása, — mindezek oly előnyök, amelyek előtt tisztelettel hajlik meg minden művelt ember.

Es köszöntöm ez ünnepélyes alkalmal az olvasóknak ezreit, kiknek nagy tömegét elsősorban Arad város társadalma képezi.

Az újságíró gárdának, az újságot elkészítő mestereknek s a nagy olvasó közönségnek dédelgető szeretete környékezte a negyedszázadnak új szülöttjét, az 1885. évben keletkezett „Aradi Közlönyt.“

Nap-nap után kölcsönösen élveztek fejlődését, növekedését, izmosodását, tekintélyre jutását.

Es a mai karácsonyi szent ünnepén, a huszonöt éves évfordulónak jóleső napján, szellemileg közrefogjuk a mi ünnepeltünket s nagy megelégedéssel valljuk be, hogy az elmúlt évek munkássága az „Aradi Közlönyt“ a vidéki magyar lapok első sorába helyezte.

Csak előre tovább is, a megkezdett és folytatott uton az emberszeretet isteni igéjével!

A jövő irányát, a multnak kötelességei szabják meg. E lap hasábjain ne legyen imádva a bálvány s ne nézettek el a koldus feje felett, hanem egyforma szeretettel kezeljétek az embert.

Van faj, van nemzetiség, van vallás, van felekezet, van osztály, van rang s lesz is, míg a világ áll, de ti ne vegyétek ezt a különbségeket észre

Dacára annak, hogy *Stauber* még mint fiatal hírlapíró lépett az előtte teljesen ismeretlen városba, csakhamar fölismerete itt a politikai és társadalmi helyzetet, az elfajult pártviszonyokat, lapja eddigi gyöngességét, a mindinkább széles befolyást hódított s a közélet terén irányadóvá emelkedett Arad és Vidéke nagy erejét, annak páratlan ügyes szerkesztési módszerét. Lankadatlan nagy buzgalma, gyakorlati érzéke és tapintata rövid idő alatt elsajátította mindazon tulajdonságokat, melyek egy ily súlyos viszonyok között jól szerkesztett politikai napilaphoz szükségesek. Konciliáns modorával és finom recipiáló érzékével hihetetlen rövid idő alatt sok barátot és jóakarót tudott lapjának és magának szerezni, kitűnő munkatársakat szerződtetett, nem kimélt anyagi áldozatot és fáradhatlan utánjárást, csak hogy lapja rovatait minél érdekesebbé és tartalmasabbá tegye, szóval, magas színvonalra emelje. S ebben *Révész Adolf*, az aradi viszonyok alapos ismerője, ki gyakorlati és alapos üzleti érzékével különben is sok érdekes és szellemes közleményével gazdagította a lapjukat, utmutatásaival és igen erélyes befolyásával nagy segítségére volt. Amellett került minden durva polemia s nagy ritkán ereszkedett kissé élesebb polemiaiba, ahol lapja és pártja érdekében annak szükségességét belátta. Mindig a politika és társadalmi liberális érdeket szolgálta s politikai ellenfelei irányában is kellő megbecsüléssel viseltetett, ami viszont az ellentáborban is méltánylásra talált és a rendkívül kiélesedett pártközi viszonyokat is nagy mértékben enyhítette s a brutálissá fajult hangot a sajtóban megszüntette...

Már maga az a körülmény, hogy oly jelesül szerkesztett két másik napilap mellett, ahol egy *Szudy Elemér* és *Zima Tibor* nagytehetségű szerkesztőkkel kellett konkurrálnia, hogy ő Aradon, melynek közönsége egy hajszálnival sem követel kevesebbet a lapjaitól, mint a főváros közönsége, ahol az ország legjobb vidéki lapjai vannak és hogy, mondjuk, ilyen másik két lap mellett az Aradi Közlönynek oly előkelő pozíciót tudott kivívni, mint amelyet ez a lap ma elfoglal, az hervadhatatlan érdeme marad mindenkori *Stauber József* szerkesztőnek.

Fogadja tisztelt kollega legőszintébb üdvözetet fennállásának huszonötödik évét jubiláló lapja számára, fogadja szívesen egy súlyosan beteg és az aggkor összes gyarlóságával küzdő veterán hírlapíró részéről e pálmalevelet s illesse azon díszes koszoruba, melyet egy nagy előkelő olvasó közönség nagyrabecsülése nyújt Önnek...

lelkem egész melegével. Tizenhárom esztendeig viseltem az odiumát nemcsak a magam, hanem a mások irásának is. És viaskodtam a köztudat ellen, mely a lap minden kellemetlen sorát a felelős szerkesztő rovására írja.

A mai jubiláris napon levették vállaimról a szerkesztés felelősségének súlyát. És e napon eszembe jut boldog emlékü Vásárhelyi Béla esete, aki ma tizenhét esztendeje, ugyancsak karácsony napján tette le a felelős szerkesztő tisztségét. Az áldott lelkű öreg ur a szent estén mesélte el odahaza a váratlan újságot, mire a család tagjai kitörő örömeiknek e szavakban adták kifejezést:

— Kedvesebb karácsonyi ajándékot nem kaphattunk volna!

KLÁRI TÁRCÁJA.

Irta: Faragó Rezső.

A szereplők jellemzése:

KLÁRI: tizenkét esztendő. Bizonyos szent nénik felsőbb nevelőintézetébe jár, a harmadik osztályba. Mamuskájának bizalmas barátja, akit néha e miatt „de kérlek, Olga”-nak szólít. Ez az intim viszony ad neki bizonyos szellemi fensőbbiséget. Igen komoly lány, aki már azért nem fogadja a gimnazisták nevetgélését, mert ebből kivénült.

Az Aradi Közlönynek.

Elveket s ne embereket szolgáljon a sajtó, és mindig az igazság fegyvereivel.

Elveket s ne embereket szolgáljon a sajtó és mindig az igazság fegyvereivel.

TISZA ISTVÁN gróf.

Az Aradi Közlöny politikája.

Irta: NAGY SÁNDOR dr. országgyűlési képviselő.

Annnyira benne vagyunk a politikában, hogy most, midőn az „Aradi Közlöny”-ről írok az „Aradi Közlöny”-nek, szinte önkéntelenül a lap politikájáról óhajtok emlékezni.

Ez pedig első pillanatra kissé vakmerő dolognak tűnik fel. A lapot ugyanis az én igénytelen személyemtől a politikai nézetek nagy különbözősége választja el és választotta el mindenkori és mégis ezt a témát választottam és igazságos kritikával állapítható meg, hogy az „Aradi Közlöny” soha rideg párt-politikát nem követett, soha a nagy, nemzeti célok, eszmék és törekvések védelmét és kultuszát párt-politikai érdekeknek alá nem rendelte.

Az „Aradi Közlöny” hasábjain bárki szót emelhetett, ha nézeteit tárgyilagosan, józanul kifejezni óhajtotta, habár a legmerevebb ellentétben állottak is azok a lap álláspontjával. A leghevesebb politikai küzdelmek között is megőrizte a lap a maga nagy objektivitását, mely kizárta azt, hogy akármilyen intenzíven védte is nézeteit, sértő vagy

bántó legyen az ellenfélre. Ez az oka, hogy az ellenfél szívesen állott oltárra és csak tisztelettel honorálta a lapnak azon igazán nemes és gyengéd gondolkodásra valló eljárását, mellyel saját hasábjain adott helyet mindenkori a oltárnak és ellentétes felfogások kifejezésének.

Ennél nagyobb dicsőretet lapra mondani és megállapítani alig lehet annak, aki figyeli lapjainak politikai cikkeit és harcait. Ma, midőn sajnos látjuk és észleljük, mily kiméletlenséggel, mily vad fanatizmussal és gyűlölettel ront egyik politikai nézet a másik ellen, felemelő látoányt nyújt az a lap, mely amellett, hogy megvédi egyenes nyíltsággal a maga politikáját, soha sem bánt, soha sem sért és soha nem téveszti szem elől az igazságnak és kölcsönös megbecsülésnek parancsait.

Ezért szereti annyira a közönség az „Aradi Közlönnyt” és meg vagyok győződve, hogy minden újság-olvasó az elismerésnek és meleg szeretetnek üdvözetét küldi e nagy lapnak, mely valódi nemzeti kultur-missiót teljesít és méltó arra, hogy hírlap-irodalmunk igazi előkelőségei között foglaljon helyet.

A MAMA. Aki színésznek ezt a szerepet adná, annak érzékeltetnie kellene a beismerést: tudja, hogy már meg kellene vénülnie egy kicsikét, de nem sikerül. Egész gondját Klári nevelésére fordítja, de nem tehet arról, hogy Klári jelen van, amikor a rajongói előtte áradoznak. Pedig Klári már nemsokára nagy lány, ő pedig gardedám lesz.

FRAJLÁN: A jó isten tudja, hogy mi neki a rendeltetése. A Klárikára nem vigyáz, mert a Klári vagy a mamával van, vagy egyedül: a frajlánt nem türi meg maga mellett. Nem tud se franciánul, se zongorázni. Van, mert úgy látszik, ez a butor-darab a Klárika reprezentálásához tartozik.

Most már menjünk a cselekvénybe.

FRAJLÁN: (egy papirlapot lobogtatva jön a mama felé) Gnédige, gnédige... a Klári, a Klári...

MAMA: Te jó Isten, — mi történt?

KLÁRI: (az ajtófélfához tapad s önnét beszél a nevelőnőhöz): Utálka. Nyomorult. Örgébiés. Foltos nyakorján. Busa szökető. Górágrány. (Gondolkodik még egy pár név után, melyet az állattanból tanult, de több nem jut eszébe.)

MAMA: Klári, micsoda izléstelenség ez megint. Egy olyan komoly teremtetéstől, mint te vagy. Mi baj van, frajlán?

FRAJLÁN: Gnédige, én nem tehetek róla,

én vigyázok a Claire-re, de ilyesmi történetnek Méltóztasson ezt megnézni.

(Közszemlére teszi a bűnlelet. Egy számtani írka kiszakított lapja, amely pályát tévesztett. A szorzási műveletek helyett, amelyekre született, tele van írva dült sorokkal. Legfölül ez a fölírás: *A naturburs szerelme.*)

A MAMA (iszonyvattal fogja a papírost, az egyik csücskénél fogva. Az ajtó mellől magához vonszolja a lányát): Klári!...

KLÁRI (most már mindegy-arcra): Tárcát irtam.

FRAJLÁN: A számtani füzetbe, Gnédige.

MAMA: Tárcát, te? Ilyennek kellett történni a mi szegény családjunkban. Hol szedted ezt a gondolatot?

KLÁRI: Kérlek, Olga, ne érzelegj. Micsoda szörnyűség van benne. Az Erdős Róné is biztosan a számtani irkában kezdte.

A MAMA (nagy gyanakvással): Honnan tudod, hogy ki az az Erdős Róné? Csak nem...

KLÁRI: Nem, mama, én tudom, hogy Erdős Róné még nekem való. De az Auspicz, aki velem jár, mondta, hogy a nővére Pesten találkozni szokott Erdős Rónével, aki írónő. Igazi.

MAMA: Az Erdős René, az más. Mikor a harmadik felsőbb járt, bizonyosan az is inkább a házi feladványaira gondolt. És ez a cím: *A naturburs szerelme*. Rettentő! Nem is tudom, hogy tovább olvassam-e.

KLÁRI: Ne olvasd, anyuci. Még esiszolni

A jubilánsok.

— Képek a mai szerkesztőségéből. —

Eleink az aradi ujságírásban, elszármazott, vagy finomabb pályákra jutott kollegák, teleirták ezt a számot a multnak bohém, neveltető emlékeivel. S a mikor mi, ezeknek a kéziratoknak első olvasói, belémerülhetünk a régi történetekbe, tdegenül éreztük magunkat azokban. Mi nem vagyunk bohémek. Vannak közöttünk, a kik közpénzzel vásárolnak cipőt; vannak, a kik sohase ettek hajnali három óraker hideg libamáját a bodegákban, sőt — a mi már tisztára polgári utálatosság — a kik tejkurát tartanak.

Dehát nemcsak mi vagyunk ilyenek. A mindent számontartó, mindent felderíteni vágyó, a mindenben szakértő ujság egybekovácsozása vasfigyelmet követel. A mióta a pesti meg bécsi telefon kérielhetetlen pontossággal jelentkezik, azóta a vidéki ujságíró se lehet a disznótorok, asztaltársaságok és züllőalkalmak szeretetreméltó vendége, a ki pohár közben írja át az utána küldött telegramokat.

S a színésztársaságok is mindjobbán nélkülöznek az ujságíró testvéreket, a mióta ezek a szórakozási idejét is a „iársadalmi riportra“ használják fel. (Ez az az eljárás, a mikor az emberek fekete kávéval, vagy sétaközben gyanutlanul fecsegik el az ujságíró előtt a legértékesebb titkaikat.)

A jelenkor szerkesztősége a mienk is: hivatal. Sőt a hivatalnál is bürokratább. A hivatalnak is van egy bohém oldala: a restancia. Nálunk az se lehet.

Mindezek azért bocsátottak előre, hogy a mai szerkesztőség ismeretetésénél ne várjon se bohém humort, cigánykodó kedvességeket. Még a vig jubileumra se vesszük föl ezeket az allűröket. A fotografia hűségo abban van, hogy az ember a gépglött is olyan mint hétköznapon.

— Az első bohém szokásokat a lap főszerkesztője:

Stauber József tépdesté szét Aradon. Például hadat üzent annak a roppantul kedves bohém szokásnak, amikor két ujságíró hajszálal együtt eszokolódzik, délután a maga lapjában egyik a másikat a politika vagy közügyek kedvéért vitriolos cikkben megtámadja, s másnap megverekszenek egymással. Ő kapta meg leghamarabb az ítéletet, hogy nem bohém, hanem: hivatalfőnök. Lehet, — de bizonyos, hogy több művészettel alig tud hivatalfőnök a keze alatt állókba munkakedvet önteni. Az ő egyénisége, kedve, hangulata, étvágya és álmainak titka: mind az, hogy jó-e a lap. Sokszor meglátszik az ujságon, hogy becsületes igyekezettel csinálták meg: de valami, egy körülírhatatlan csöpség, talán egy jó cím, talán egy fél ötlet hiányzik belőle. Máskor azonban sikerül a dolog, — és mindjárt jobb a szivar is, a mely délután három óraker az ajkára vonul:

— Ez igazán szép lap . . . Hej, ha minden héten legalább két ilyen tudnánk csinálni!

A mi nem is tartozik az elérhetetlen ábrándok közé.

Legalább egy ós terve

Bolgar Lajosnak, a felelős szerkesztőnek. Senkit se tévesszen meg, hogy a rajzon olló van a kezében. Van, igaz, ollója, de a mai szerkesztő kezében az olló az, a mi a tiszt oldalán a kard. Ez se, az se használja az igazi céljára: inkább csak szimboluro, hatalmi jelvény. Mert mit kell ollózni egy ujságnál, a hol a beözönló vidéki levelek ellen, a helybeli cikkekkel szemken alig lehet elég ellengőzt alkalmazni? . . .

Az a király, aki azzél hengegett, hogy ő az állam, nem mondta ezt oly joggal, a minővel Bolgar Lajosra lehet illeszteni, hogy ő az ujság. Izzó ragaszkodással, szinte szertelenséggel azonosítja magát a lappal. A ki nekünk nem akar nyilatkozni, az rossz ember, a ki valami hirt a többi lapoknak telefonál be, s hozzánk nem, az nyomorult, feketeleklü s ha valaki lebirálja a lapot, vagy kétkedik az értesüléinkben: hát az minden intelligencia hijjával levő gazember, aki annyira odaadja minden percét, minden idegszálát az ujságnak, mint ő, annak joga van erre a tuzásra.

Följegyezni való, hogy a publikumot is mennyire föl tudja használni az ujságszerkesztésre. A mikor például a délután érkező vidéki ujságok olyan későn jönnek, hogy már nem kézbesítik, telefonál a városi postahivatalba:

— Kérem szépen: tessék fölhozatni a címünkre jött ujságokat, s átnézni, hogy *nincsen valami aradi ügy benne?*

Vagy amikor valamelyik tisztartónak üzen:

— Keresse föl, kérem, a méltóságos urat, s kérjen tőle nyilatkozatot a kartelbank ügyére s tessék fél óra mulva azt hozzánk beüzenni.

És ezt olyan bájos erélylyel csinálja, hogy a tisztartó megy, s fölesap interjuvolónak.

Ez az öreg. Faragó Rezső, a kit kétségen kívül a vezércikk-író minősége vénit ennyire. A cikkei születésének születésének egy sajátossága van:

husz-huszonöt kutyanyelvet megkezdi, a mig az első három szón tul jut. Ha a negyedik szó is megvan, akkor fut, megállás nélkül a tizedik lapig. S a kontrasztok kontrasztja, hogy a komoly, higgadt menetükkel imponáló cikkek írója idebenn milyen gyerek-kedély. Fölborzolja a legszebbre kikent frizurákat, sőt birkózni is képes a sakálakkal. Életének legszomorubb percei, a mikor Bolgar szerkesztő azzal nógatja:

— Édes öregem: egy ilyen *kis* verset csinálj még meg! . . .

Erre olyan dühvel írja a humoros csupa ötlet verset, a minővel fegyházi rabok köthetik a harisnyákat.

De mi lenne a városból, mi lenne Aradból, ha

Teller Kálmán nem ügyelne rá! Lapunknak, ez a sulyban igazán számoitvő munkatársa nemcsak írja a városi ügyeket, hanem azokban él, azoktól gyulad és fázik, örül és betegszik. Hányszor van eset, hogy a polgármesterhez benyitván, ezzel a kiáltással süpped a zsölylyébe:

— No, ezt a dolgot megint megcsinálták! Persze, akkor sohase jövünk ki a pótadóból!

A közgyűléseken, bizottsági üléseken sokszor bele is szól a tárgyalásba, annyira magával ragadja az érdeklődés. De azért senki se neheztel meg rá: mert amit mond, mind okos és a közügyek igazi szeretetétől van áthatva. S még bennünket is megkap, amikor a szerkesztőségbe rohanva, homlokához csap.

— No ilyen dolgot, amit most csinált a jogügyi bizottság, még nem evett a magyar közigazgatás! Ez cnak Aradon lehetséges . . .

Amilyen szük a Teller birodalma, a városháza olyan tág Bródy Béláé. Az ő hivatala, nyilatko

megtudta, hogy az ő vélegényjelölt daliás kapitányáról úgy igaz, amint azt a térparancsnokság mondotta. Nem volt és most sincs, de nem is lesz. Csak a házasságközvetítési mesében szerepelt, fényesre pucolt sárgaréz gombjaival, sarkantyujával és egyéb járandóságaival egyetemben.

— Mi lesz az én kilencszáz koronámmal? — adta fel a végkérdést özv. K. F.-né az istennek tetsző cselekedet dolgában fáradozott ismerősöknek.

Erre feleletet majd csak az aradi ügyészség által folyamatba tett nyomozás befejezése után kaphat a kérdező, akinek kérelmére az ügyészség a fentebb körülírt probléma megjelölésébe belement.

Amiről beszélnek.

Egy kétkulcsos ifju története.

Hol volt, hol nem volt, talán az Operenciás tengeren is túl, a Fűrj és a Retek-utca sarkán volt egy kis garcon lakás. A garcon lakás egy szobából és két kulcsból állott, egy kapukulcsból és egy lakás kulcsból, melyek közül az előbbi alakjánál és terjedelménél fogva Browning revolvért, kalapácsot, harapófogót és botesernyőt is helyettesített. A lakás tulajdonosa özv. Málcsinerné asszony volt, tőle pedig két balek ifju albértele havi husz kemény forintokért, a fűtést és világitást — nem beleértve. Husz forint még a mai lakásdrágaság idején is sok pénz egy garcon lakásért a Fűrj és Retek-utca sarkán, különösen ha meggondoljuk, hogy fűtés-világitás nem járt vele és hogy a falon függő tájképeket nem Manet és Pissaro urak festették. Az ifjak azonban, kik közül az egyik egy aradi ügyvéd irodájában nyomorítja az embereket, a másik pedig takarékbetétek és folyószámlák kiállításával tölti idejét, nem sajnálták a pénzt a lakásért. Ha az ember már a garcon lakásnál tart, nem a perzsa szőnyegek és a meissenai porcelánokra fekteti a fősúlyt, hanem a Retek- és Fűrj-utcák meghitt csöndjére. Az ifjak tehát megelégedetten fizették a havi husz forintokat és élvezték a Retek-utca bensőséges csöndjét.

Mint említettük, a lakással egy kapukulcs és egy szobakulcs járt. Hogy, hogy nem, az ifjak megfeledeztek egy második kulcs készítéséről és így csereviszony állott fenn közöttük. A páratlan napokon, hétfőn, szerdán, pénteken az ügyvédjelölt, kedd, csütörtök, szombaton a bankifju rendelkezett teljes hatalommal a lakás és tartozékai felett. Vasárnap a pihenés napja volt, ami nagyon ráfért — a lakásra és nagyon ráfért a fiatalemberekre is.

Hosszu időn át zavartalanul folyt a kulcsok kicserélése és a szerelmi idillek lebonyolítása, míg végül a multkoriban az ügyvédjelölt megunva a varróleánykával való barátkozást, „ha van garcon lakásom, miért ne hódítsak meg egy urinót!” felkiáltással a tisztességes asszonyokra vetette magát. Hosszu ideig eredménytelenül küzdött, aminek az volt az oka, hogy rosszul választotta meg a médiu-mait, míg végül a napokban hetekig tartó ostrom után a siker reménye intett felé. A nő nem tudott ellentállni az ügyvédjelöltnek és megígérte, hogy másnap, vasárnap ellátogat a Fűrj- és Retek-utca sarkán levő szerény de nem becsületlen garconlakásba.

Az ügyvédjelölt oda volt az örömtől. Végre övé lesz az imádott nő. Másnap reggel korán felkelt és nagy előkészületeket tett a nevezetes délutánra. Teát, süteményt, édességeket és egy üveg likört vásárolt, gondosan elrejtve télikabátja zsebeibe. Egyszerre eszébe jutott, hogy megfeledezett a legfontosabbról, a kulcsokról, melyek előző estéről a bankifjunál maradtak. Rögvest elszalasztotta házi hordárját barátjához, hogy kérje el tőle a „tornaterem” kulcsokat. Maguk között így nevezték a kulcsot. A hordár visszajött azzal, hogy X. ur már nincs a bankban. Erre telefonált lakására. Ott sincs. A kávéházban se találták, a vendéglőbe sem. Az ügyvédjelöltet a guta

kerülgette. Végül öt óraker délután sikerült felhajtania a moziban, ahol egy kis masamodlányt csapta a szelet. Sűrű szemrehányások közt átvette tőle a kulcsokat, aztán rohant a randevu helyére, nehogy az isteni nő közben eltávozzék. A fiúnak szerencséje volt. Az isteni nő csak néhány perc múlva érkezett meg sűrűn lefátyolozva és félenken ragadta meg az ifju karját.

Az ifju boldogsága a Fűrj- és Retek-utca sarkán tetőpontra hágott. Gyorsan kinyitotta a kaput és bebocsátotta az isteni nőt. Aztán elővette a szobakulcsot és beillesztette a zárba. Az ajtó azonban nem nyit ki. A kulcs abszolúte nem pásszolt a zárba. Hiába huzta-nyomta, szoritotta előre-hátra, az ajtó csak nem nyit ki. A szerencsétlen ifju homlokán hideg veríték ütött ki. Világos, hogy itt kulcscsere történt. A hölgy türelmetlenül kezdett.

— No mi lesz? Nyissa már ki az ajtót: nagyon fádom!

— Gazember! Gazember! hörögte a boldogtalan ifju! Nem mehetünk be. Elcseréltem a kulcsot! Várnunk kell pár percig, míg telefonálok!

Egy közeli trafikba mentek és az ügyvédjelölt eltelefonált a moziba. X. ur már nem volt ott. Telefonált a kávéházba. X. ur még nem volt ott Otthon se volt. Szegény fiu a hajátépte mérgében. De nem volt mit tennie! Lesujtva jelentette hölgyének a kudarcot. Az isteni nő mód felett méregbe jött és alaposan leszidta a fiatalembert. Aztán eltávozott.

Az ifju kusan lehorgasztott fővel álldogált a kapu előtt. Egyszerre csak egy ismerős alak jelent meg az utcasarkon. Krausz volt, az öreg hordár, ki egyenesen feléje tartott.

— Engem keres Krausz? Kérdé az ifju. — Mit akar?

— Igenis, a doktor urat keresem. X. ur küldött. Bocsánatot kér, hogy elcserélte a kulcsokat és tévedésből a speizkulcsot adta oda. Itt küldi az igazi kulcsot!

A nagy vizit.

— Jelenetek a kihágási bírónál. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 24

A rendőrségi fogdának vannak „törzsvendégei” is. Ezek az aradi illetőségű, el nem toloncolható, kisebb kihágásokért gyakrabban előállított alakok, akik a maguk használatára külön műszavakat gyártanak. „A nagy vizit” például az a rájuk nézve legantipikusabb pillanat, melyben Bedő Arpad dr., kihágási bíró elé kerülnek. Ilyenkor megtelik az előszoba, a folyosó olyan mindkét nembeli emberekkel, a kiket a rendőrszemek különböző kihágásokért előállítottak és reggel kilenc óraker mint a katonákat sorakoztat a fogdafelügyelő erős rendőri fedezet mellett, hogy meg ne szökjenek. Kezdetét veszi a „vizit”. Alapjában véve nagyon szomorú aktus ez, de sokszor nem minden humor nélkül való. Rendes alakjai: csavargók, koldusok, verekedők, kávéházból vagy korcsmából kidobott éjjeli csendháborítók, részegek és a rendőr intézkedéseinek ellene szegült emberek.

Nagy ünnepek előtt, karácsony, husvét és vásárok napjait megelőzőleg még a vidékről bejött atyafiakkal is találkozunk a kihágási bíró szobájában, kik nem ismerve a „városi” rendet, kihágást követtek el. A fogdafelügyelő állítja elő rapportra a társaságot.

Az első, ki a sorból előlép, egy aradmegyei mészáros. Minden karácsony előtt bejön Aradra, hogy itt vegye meg a karácsonyi ajándékot. A jóképű, elhízott atyafi „hangos” énekszóval vonult végig a főúton és az őt csendre intő rendőröket erőnek erejével be akarta cipelni a kávéházba, hogy igyanak vele. Be kellett kisérni

de még a cellában is folyton borított kiabált. A kihágási bíró husz korona pénzbírságra ítéli, a mit rögtön fizet és aztán alázatosan köszönve elsiert.

Utána egy másik részeg került sorra. Jómódú aradi ipáros. Egy révárosi korcsmában mulatott az elmúlt éjjel. A rendőr véletlenül tévedt be a korcsmába és látta, amint többen körülötte állanak, mert éppen egy szizkóróhást mutogatott ittas állapotban. A rendőr látva azt, hogy a részeg emberrel nem biztos a pénz, kikísérte az utcára és ott figyelmeztette a veszélyre. Az ittas ember azonban már oly állapotban volt, hogy még lakását sem tudta megmondani. A rendőr, elejét véendő nagyot bajnak, bekísérte a kapitányságra, hol aztán az őrszobában fektették le, kiállni mamonat. A bíró szigorú erkölcsi prédikációt intéz hozzá, a mit a kifözánodott ember végighallgat, majd így szól:

— Hát köszönöm szépen a szives gondoskodást. De azért a bankoert nem tett volna kár, mert csak olyan reklambankó. A tolvaj meglődött volna leginkább neki.

Csakugyan, nem igazi bankó volt nála, a rendőr elnézte.

— Azért hordom magammal a szizkóróhást tulajdonosa távozóban, — hogy tekintélyt szerezzek magamnak vele!

Bedő dr. már nem hallja a szavakat, mert a rendőrök kitudszkolják az ifju embert, kinek tárcáját éjjel féltve őrizték.

Egymásután jönnek most sorra koldusok, csavargók. Nagybárra ismerik őket a rendőrségen. Egy öreg, béna kezű koldus így szól mag a bíró:

— Már megint pálinkamérésből mentek ki. Nem szégyenli magát?! Minden nap amit összekoldul, pálinkára költ!

Harminc napi elzárást mér reá, mert szemhunyoritás nélkül fogad az öreg.

— Ki sem toloncolhatom, mert aradi — szól a bíró — még pedig valamikor gazdag ember volt. Háza volt, felesége bánatában halt meg, gyermekei elhagyták, mert minden vagyona kártyán és italon uszott el. A sok szesz-től már féloldali hüdés is érte. Nem marad meg sehol. A szegényházból kiszökött, mert nem kapott pálinkát!

Mialatt Bedő dr. ezt mondja, egyik kerületi biztos két cselédleányt tuszkol az asztal elé. Egy tánchelyiségből tértek reggel felé haza részegen. Egy házban szolgálnak. Mamonukat kialudták és most azon siránkoznak, hogy mit fognak otthon a nagyságáék mondani.

A kisebbik leány csak néhány hónapja van a városban. Az a másik rontotta el a „táncbajárással”. A legjobb cselédnek is vége, ha Aradra kerül!

Tiz-tiz korona pénzbírságot kapott mind-egyik, aztán haza mehettek, mert az ítéletet megfelebbezték, hogy ne kelljen rögtön fizetni.

Egy cingár, szurtos, tizenöt éves fiut vezetnek elő. Az a büne, hogy éjjel végigjárta a kávéházakat és koldult. Már kétszer volt javítóintézetben, ahonnan megszökött. Most újra oda kerül. Senki sem tudja, hogy kik a szülei.

Egy bolond, több koldus és koldusnő után egy kofa kerül sorra. Szintén jó ismerős ő is, mert így szólítja meg a bíró:

— Már megint verekedett?

— Csak nem hagyom magam megszegyniteni — feleli az így megszólított kofa, ki korán reggel, a Tököli-téren összeperlekedett és hajba kapott egy nagyságával, azért, mert az drágállotta és kicsinyelte árúját.

— Hubákné — mondja a bíró — minden két hétben egyszer idekerül verekedés miatt. Egyike azoknak a rendetlen száju kofáknak, ki-

ket nem lehet rendre tanítani. Hubákné, ötven koronára ítélem.

A kofa nem szól semmit. Köténye alól kihuz egy bankókkal tömött tárcát és lefizeti a birságot. Azt mondják, hogy jó modoru, de összeférhetetlen természetű asszony. Keresménye java részét birságokra fizeti, de ő azt nem bánja. A piacon ő az ur. Rettog tőle minden kofa és nagysága.

Egy öreg ember marad legutolsónak. Nem áll rendőr mellette, gutaütött szegény, alig von-szolja elfonnyadt testét. Egy városi főtisztviselő igyekszik épen a mérnöki hivatalba, aki megpillantja az öreget.

— Hát maga mit keres itt a városházán? — szólítja meg a minden tagjában reszkető emberi roncsot.

— A fiamat jöttem keresni. Tegnap este elment hazulról, biztosan berugott és elitta az egész pénzt, amit tegnap a polgármester urtól kaptam az Andrényi nagyságos ur karácsonyi ajándékából. Azt mondta a háziasszonyom, hogy a fiamat letartóztatták a rendőrök az éjszaka, eljöttem, hogy visszakérjem tőle azt a pár hatost, amit talán nem ivott el. Fát akarok venni, hogy karácsonykor legalább ne fázzam.

A fiu — egy rovott multu suhanc — elcsalta a nyomorék öregétől azt a néhány koronát, melyet szerdán *Varjassy* Lajos polgármester osztott ki *Andrényi* Károly ezer koronás adományából.

A fiut bevitték a rendőrök, de nem *Bedő* dr., hanem *Gröen* főkapitány elő kerül, mert a pálinkától késelni kerekedett kedve. Mikor megmotozták, harminchat fillért találtak a zsebében. A többi a cimboráival elitta.

A városházán csakhamar összegyűjtöttek az öregnek néhány koronát. Hogy is ne lennének ma jószívűek a tisztviselők, akiket a belügy-miniszter szívük szerint való karácsonyi meglepetésben részesített. Az ötvenezer koronából jutott fára az aggas tyánnak is, aki távozóban azt kérdezte a rendőrtől, vajjon küldhet-e be a fiának „ünnepi kosztot“, mert nem akarja, hogy az a rossz esont szent karácsony napján vizen és kenyeren tengődjék...

Az „Aradi Közlöny“ és a művészet.

★

Ha az „Aradi Közlöny“ szép multjára visszatekintve azt a kontót vizsgálja, mely felé a fenti címet írhatjuk, meglepéssel állapíthatja meg, hogy számlálja a teljes mértékben aktív. Nem tudom, hogy a vidéki lapok között első volt-e, amely a heti aktuális eseményeket a világvárosi nagy lapok mintájára elmés karrikaturákban idézte az olvasó elé, de azt tudom, hogy ezáltal egy egész művészeti zsánert honosított meg amellelt, hogy a helyi művészeket érvényesüléshez juttatta és így őket céljaik elérésében, tanulmányaikban segítette. A fiatal festőgárda minden tagja keresztülment azon az iskolán, melyet *Balla* Frigyes nyitott meg az Aradi Közlöny hasábjain és az eddigi eredményekből ítélve, joggal remélhetők, hogy az iskola nem fogja szégyelleni tanítványait. Jó részben az „Aradi Közlöny“ nevéhez fűződnek azok a művészi mozgalmak és eredmények is, melyeket városunkban a képzőművészetek terén 10—13 évre visszamenő észlelhetünk.

Midőn *Hock* János — a művészetek népszerű terjesztésében örök érdemeket szerzett apostol — először bontott zászlót, Aradon egyik legerősebb támaszát a Közlönyben találta; mely tudott hangulatot és propagandát csinálni olyan ügy mellett melyet Aradon még akkor igen lemosolyogtak. A dolgozó és virágzó „Aradi Képző- és Iparművészeti

Társulat“ és az előszobákba kiselejtezett sok olajnyomat igazolja, hogy a propaganda híveinek volt igazuk.

De nemcsak a képzőművészetek, hanem Arad minden művészeti ügye, legyen az órasépités, zeneművelődés, vagy színészet, mindez éber megfigyelésre, lelkes támogatásra talált a Közlönyben. Az érdekesebb színházi premierek, vernissage-ok és hangversenyek birálatai a fővárosi lapokéval egyidejűleg jelenik meg mindég. Érdekes megfigyelni a „Színház és Művészet“ rovatot, mely igen sokszor legalább annyi helyet foglal el, mint a politikai cikkek. Tessék elhinni, ez Magyarországon már joggal arra, hogy kulturtörténeti szempontból factornak tekintessék egy lap, különösen vidéki lap, vagy jobban mondva vidéken megjelenő lap, mert az *Aradi Közlöny* igazán nem lehet vidéki lapnak mondani a szó „vidéki“ értelmében.

STEINER JÓZSEF,
műépítész.

Többet dolgozni és tanulni, kevesebbet politizálni: legyen a magyar jelszava.

BOHUS LÁSZLÓ, báró.

Az apróhirdetés.

★

Modern eszmék világát éljük,
Az aeroplán korát reméljük.
Már férfi estélyekre járunk,
S már nem is nőknek kurizálunk.
Ja! . . . az idő megváltozott rég
S a változás ó mily mesés.
Hogy például többet ne mondjak:
Tudta a csontos régi korszak,
Hogy mi az: apróhirdetés?

Letűnt korok ős szürke lelke:
Megvetés száll emléketekre.
Nagy részvéttel gondolva rátok.
Lesajnálom az ó-világot.
Hogy birtatok szeretni, élni,
— Szeretni, élni haj! nehéz —
Ha nem tudátok nagy szegényen
Micsoda volt tulajdonképen
Az apróhirdetés! . . .

— Aki partit keres magának,
Aki kutat egy üzlettársat,
Ki poloskát pusztítani képes,
Aki tanítani vágy', mert éhes
Aki titkon szeretni óhajt,
És randevura menni kész,
Annak egy a biztos reménye,
Erős vára és menedéke:
Az apróhirdetés.

. . . Hej! én is tudtam vón' szeretni,
De nem jött hozzám senki, senki . . .
Hiába szőttem lányról álmot,
Biz' engem senki meg nem látott.
Az ajkamon rég égett egy csók,
Karomba forró ölelés.
. . . S eszembe ötlött egy bús éjjen:
Nincs veszve minden, van reményem:
Az apróhirdetés.

S azóta éjjel, este, nappal
Szent buzgalommal, áhitattal,
Végigolvastam minden ujság
Sok apróhirdetés-rovatját.

. . . Már szinte érzem a szerelmet,
És hogy, minden csókom kevés,
Mámorba részegült a szívem,
S előttem drága kincs volt minden
Kis apróhirdetés.

S így olvasván — táján,
Szemem egy hirdetésre téved.
Erősen lüktetett a vérem,
Ez áll az apróhirdetésben:
„Ki szép lányt tudna hön szoretni,
— Csudás termet; arc, szem: mesés —
Az a színháznál várjon rám ma,
Piros szegfüvel gomblyukába . . .
— Így szól az apróhirdetés.

. . . Csudás termet . . . mesés az arca . . .
Rabul ejtett a sziv hatalma,
Vadul, tüzzel tollat ragadtam,
Vallomásom megírva — dalban:
. . . A színháznál várom ma este,
Önért leküzdök vészre-vészt . . .
— S bolondos édes mámoromban,
Oh, százszor össze csókolgattam
Azt a kis apróhirdetést.

. . . Piros szegfü . . . hét óra este . . .
Elmentem a találka helyre.
A lelkem forró vágytól égott
Meglátni már a Csodaszépet.
És — ó jaj! — oda érve, kővé
Meresztett a meglepetés:
A lányt már épp öt férfi várta,
Mindnek szegfü a gomblyukába.
— Be szörnyű apróhirdetés . . .

A lány is akkor érkezett meg.
(Tündéri arc és csoda termet)
Végignézett és szóló nevetve
„Csak versért nem adunk szerelmet.“

Szifánk.

Öszinte rokonszenvvel és barátsággal kerestem fel jubileuma alkalmából az ünnepeit és ünnepi „Aradi Közlöny“-t. Negyedszázados multjára visszatekintve, nemcsak a lokális fejlődésnek és kulturális haladásnak képe tárul a szemléltető elébe, hanem a napilap 25 éves munkáját lépésről-lépésre megfigyelve, a magyar közélet történelmét tanulmányozhatjuk belőle.

Az utóbbi évtizedek eseményeiből kétségtelenül kiviláglik, hogy azon magasztos nemzeti célokra való törekvésben, mely törekvés minden igaz magyar ember lelkében örök mácsként él, a hazaszeretet csak úgy realizálható, ha ez a legnemesebb értelemben vett szabadelvűséggel karöltve jár. Valahányszor e kettő széjjel vált, a szélsőségek veszedelme fenyegetett.

Az igazi szabadelvűség hívei ünneplik ma az „Aradi Közlöny“-t, mert az eddigi pályafutása alatt mindig ezen elv előharcosának bizonyult és, hogy ez volt az egyedüli helyes irány, melyet követett, bizonyítja azon elvitathatlan nagy eredmény, hogy a lap ma az ország legelső vidéki napilapja, melyet a fővárosi legelőkelőbb ujságok mellett ugy a centrumban, mint a periferiákon, elismeréssel olvas a művelt közönség.

Az „Aradi Közlöny“ közéleti működésében, különösen az utolsó tíz év alatt, feltűnő a szilárd és constans irányzat. Meggyőződésem, hogy ezért az érdem pálmája a lap magas műveltségű, kitűnő képzettségű főszerkesztőjét, *Staubert* József urat illeti meg, kinek vezetése alatt ezen ujság dicsőséggel érte meg a mai ünnepeit. Épen ezért, ha ma a lap barátai azt benedikálják, üdvözölnünk kell *Staubert* Józsefet is, kinek neve ezen ujsággal össze van forrva. Vajha a gondviselés megadná mindkettőjüknek azon kegyet, hogy a félszázados jubileum alkalmából is együtt ünnepelejk őket.

Kisjolsvai SZABÓ ZOLTÁN.

Megnyugással tekintek vissza a multa, aggaszt a jelen, kétségbe ejt a jövő! Meg van metelyezve az emberiség lelkülete, új irányt kellene adni a nevelésnek, de ki lesz a Megpáltó, aki kész volna és tudná is feláldozni magát! Mindenesetre nehezebb dolga volna, mint volt. Jézus Krisztusnak, mert akkor még fejlődő, ma már átalakult, agyafurt, elkorcsosult felfogásokkal találkozunk! Amikor az Aradi Közlöny részben vállalja a missziót, hivatásának magasabb fokára emelkedett.

Apatelek, 1909. december 2.

SOLYMOSY LAJOS, báró.

A válság humora.

Aktuális tréfák.

(*Khuen szive.*) A tartalék-miniszterelnök, gróf *Khuen-Héderváry* elemében volt a minap, Egy-egy interju alkalmával valóságos humoreszkeket mondott tollba az újságíróknak, akik tán még soha ilyen dusan megrakodva nem hagyták el audiencián járt politikus szobáját. A gróf állandóan ott ödöngött a telefon körül és érdeklődéssel szemlélte az újságírók lázas munkáját. Egyszerre csak félrevonul az egyik német lap munkatársával, sokáig beszélgetnek, aztán az újságíró elsiel a szállóból és rohan a főpostára telefonozni. *Khuen* pedig, mint aki érzi, hogy rossz fát tett a tűzre, köszön az újságíróknak és a szobája felé tart. Egy élelmes, fiatal riporter azonban, akit a német kartárs stiklijé a szívében talált, elébe áll:

— Szent Isten, kegyelmes uram, most az ember engem lemarasztal. Tessék elmondani, hogy ugyan mivel tud lefőzni.

A gróf elmosolyodott, a fiatal kollega vállára tette a kezét és megnyugtatta:

— Tudja mit, ha lefőzi, a holnapi audienciám után önt fogadom először. És nem fog távozni üres kézzel.

Csakugyan, másnap *Khuen-Héderváry* olyan nyílt és részletes interjut adott a grata perszonának, amelyet emberemlékezet óta nem liferált újságíró. Különösen Bécsből nem, ahol az emberek szákszavuk és legföljebb annyit mondanak: Ófelsége kegyesen fogadott és a döntést fentartotta magának.

(*Kilenc hónapja.*) *Eötvös Károlyt* megkérdezték, mit gondol, törvényes kormány következik, vagy törvénytelen. A vajda nagyot szírpantott a pipából s nagy biztosságból válaszolt: — Törvényes lesz, kell, hogy törvényes legyen a fattyu. Mert éppen kilenc hónapja vajudik.

(*A jóképű képviselő.*) Vasárnap Magyar-Kanizsán beszámolót mondott *Lovászy Márton*. Sokan kísérték le a kerületbe, köztük *Nagy György*, a fekete üstökű székely republikánus, aki agyba-főbe dicsérte a kerület képviselőjét. Mikor már az elvithetőséggel végzett, odalépett eléje és mintha egy gyönyörű festményt interpretált volna, így szólt:

— Szép ember, délceg ember, büszke lehet rá a kerület, amelynek a képét viseli. Mert az ilyen képmásnak csak szép és nagyszerű lehet — az eredetije.

Később átvonultak a népkörbe, ahol az egyik jóképű magyar *Nagy György* módjára etimologiai bonckés alá fogta a képviselőt és elbeszélte, hogy vagy volt egyszer régen a kerületnek egy fiatal, rác követje, aki olyan

csunya volt, hogy estefelé a legelőről hazatérő bikák megbokrosodtak tőle. — Megkérdezte aztán valaki, hogy ez a csunya rác fattyu vána a kentek képviselője, ez viselné a képét ennek a szép magyar kerületnek?

— Mondok erre én, — mesélte az öreg magyar — hát csak viselje. *Mi ugyse viselnénk az övét.*

KULISSZATITKOK.

(*Színészek karácsonyfája.* — *Delli ebédje.* — *A színházi zenekar sztrájkja.* — *Az ajánlat.*)

Karácsony napján a Jézuska nem feledkezett meg a vászonerdők között élő emberekről sem. A legszebb karácsonyi ajándékot *Szendrei* kapta a várostól egy közgyűlési határozat alakjában, amelyben a dérek direktor, érdemei elismerésül, egész az évig fel van magasztalva. Ennél kedvezőbb megjelentést nem kaphatott volna.

Az értékes ajándékok sorrendje *Dióssy Nusi*nál folytatódik, aki szent áhitattal őriz lakásán egy hatalmas karácsonyfát. Igaz, vannak, illetve voltak ezen a karácsonyfán is megszokott holmik, aranydió, alma, kugler stb., de bizonyos ékszerdobozok is csillannak ki a zöld fenyők közül. A legértékesebb ezek között az a doboz, amely egy csodaszép arany retikült foglal magába. A retikült az ötvös művészet remeke. A zárja és foglalatja vert arany, antik stílusban, gyönyörű szép brillians és rubin kövekkel díszítve. A drága ajándékot postán küldte — a vidéki Jézuska.

Nusi, akit a szent karácsony estéje betegen, ágyban fekve talált, gyerekes örömmel nézegeti a karácsonyfát, amelyen egy kis vagyon van felhalmozva.

Hanem ő sem feledkezett meg a szegényekről. Tegnapelőtt a Minorita templomban volt *Nusi*, ahol buzgón imádkozott *Szent Antal*hoz, a szerelmesek patronusához. (A rossz nyelvek máris pikáns következtetést vontak le ebből a kis áhitatból). Amint *Nusi* befejezte imáját és távozni készült, egész csomó 5—8 éves apró gyermek ötlött szemébe, akik szomorúan gubbaszkodva imádkoztak egyik sarokban.

Nusi odament hozzájuk és beszélgetni kezdett velük. Amikor az apróságok elmondották, hogy szegény földmives és napszámosok gyermekei, *Nusi* nagyon megsajnálta őket.

— Jertek fel hozzám gyerekek péntek délután a Szabadság-tér 5. szám alatt levő lakásomra mindannyian, ahányan vagytok. (Lehetek vagy 38-an). Így történt. Tegnap délután egy toprongyos kis karaván jelent meg *Nusi* lakásán, ahol már terített asztal várt a kis nebulókat pompás oszonnával. *Nusi* nővére látta el a háziasszony tisztét és öntötte a csészékbe az illatos kávékat, amit a fiúk mohón fogyasztottak el. De ezzel még nem volt vége a gyönyörnek. *Nusi* egy-egy koronát nyomott minden gyerek markába, amit azok könyezve köszöntek meg. Azután a karácsonyfájáról leszedetett minden édességet, csemegét, cukrot, diót. (Csak az ékszerket nem.)

— Fogjátok gyerekek! Vigyétek haza. És hogy befejezte a nagy jótekonyságot, minden gyereknek hozatott komornájával *Nusi* az *Uránia* mozgófénykép színház előadására egy-egy jegyet és így megrakodva elbocsájtotta őket.

Az a két história, ami itt következik, *Delli* Lajossal történt meg, akit a színháznál legujabban folyton „ugratnak.”

A napokban a társulat egy része Hódmezővásárhelyen volt előadásokat tartani. *Szendrei Mihály* általános népszerűségnek örvendő a városban. Nap-nap után más-más uri család látja ven-

dégül. A minap a hódmezővásárhelyi városi számvevő feleségétől kapott *Szendrei* ebédre meghívást.

Adelőtt folyamán azt mondja *Delli* *Szendreinek*:

Kedves dirikém! Én elmegyek tisztelegni a városi számvevőkhöz. Évek óta szeretettel vannak irányunkban, mégis csak tartozom ezzel a figyelmességgel.

— Jól van fiam — mondotta *Szendrei* — de akkor felkérlek, légy szives átadni ezt a levelet a számvevő feleségének.

Ezzel leült és a következő levelet írta:

Nagyságos Asszonyom!

Ez a csirkefogó, gazember *Delli* csak azért látogatja meg önt, hogy ma délre őt is meghívja ebédre. Nagyon kérem, ezt ne tegye meg. Kellemtelen volna nekem.

Kezeit csókolja:

Szendrei.

Delli annak rendje és módja szerint elegett tett a megbízatásnak. Az urnó nagy szemeket meresztett, amidőn elolvasta a furcsa levelet, majd óvatosan tapogatózni kezdett:

— Ugy-e *Delli* ur, kissé feszült újabban a viszony ön és a direktor között.

— Dehogyan nagyságos asszonyom. A mi viszonyunk kitünő. Változatlanul kitünő.

— De valami kis disszonancia mégis történt önök között. Ön haragszik az igazgatóra?

— Nem. Csupán akkor, ha rossz szerepet oszt ki nekem.

— Hja igaz, úgy hallottam, a direktor neheztel önre. Igaz ez?

— Biztosíthatom nagyságodat, tévedés van a dologban.

— Nem venné rossz néven a direktor ur, ha én ma önt is meghívám ebédre?

— Ki van csukva, — mondotta *Delli* mosolyogva.

— Ugy arra kérem, hogy mégis megnyugodjam, legyen szives kérdezze ezt meg tőle. Nem szeretném, ha feszélyezve éreznék nálam magukat az urak.

Delli mosolyogva tett eleget a kérelemnek *Szendrei* színlelt csodálkozással hallgatta előadását:

— No hát ez hallatlan. Majd mindjárt írok én ön nagyságának. Tudom azonnal ott tart ebédre. Ezzel leült és újból írt:

Nagyságos asszonyom!

Amennyiben ön *Dellit* is meghívna ma ebédre, úgy sajnálattal jelentem, én nem vehetek azon részt stb. ...

— Vidd el fiam ezt a levelet a számvevő feleségének, — szólt *Szendrei* *Delli*hez — aki másodszor is elvitte a levelet.

A számvevőné a legnagyobb zavarban volt, amidőn ezt a második levelet elolvasta. Nem tudta, miképpen intézze el diplomatikusan úgy az ügyet, hogy egyik vendégét se sértse meg. Az óriási dilemma közben megérkezett *Szendrei*, a hecc mestere és kacagva magyarázta ki, hogy a számvevőnének küldött két levél, csak „kefe”.

A másik ugratás *Delli*vel már Aradon történt. *Delli* ugyanis amellett, hogy jó színész, kitünően hegedül is. A *Troubadour* előadása előtt néhány nappal történt, hogy a zenekarban egy zenész megbetegedett. *Delli* azonnal jelentkezett, hogy jó díjazás ellenében ő helyettesíteni fogja a beteg zenészt.

— Rendben van, — mondták neki.

Delli ezután részt vett mint zenész az összes próbákon és hegedűjén éjjel-nappal játszott, hogy az előadásra megfeleljen.

Tegnap este már hét óra után elfoglalta helyét a zenekarban, amidőn egyszerre az erre kitanított zenekar-igazgató hozzálépett és a következő beszédet intézte hozzá:

— Kedves *Delli* ur! A színházi zenészek

szerkezeti szabályának 17-ik §-a értelmében ezenel felhívom, hogy az orchestert azonnal hagyja el, mert ellenkező esetben az egész zenekar sztrájkba lép. Szabályaink ugyanis kimondják, hogy a színházi zenekarban csak szervezett zenészek foglalhatnak helyet, ön pedig tudtommal nem zenész, hanem színész. Alásszolgája!

Két kórista beszélget a Troubadour felvonása közben:

— Te, — mondotta az egyik — én ma szerződési ajánlatot kaptam Mariházytól. Nyolevan forint gázsira hív Kecskemétre.

— Én is kaptam ajánlatot a hétén az Opera háztól?

— Azt ajánlották, hogy — csak maradjak Aradon.

Zomotor.

Fogadják a tekintes szerkesztőség az „Aradi Közlöny” fenállásának negyedszázados évfordulójának alkalmából, szerencsekívánataimat, ama óhajjal, hogy a vidéki nehéz viszonyok között oly magas színvonalon álló lapjuk, egy sikereiben gazdag múlt hagyományaihoz képest legyen mindig zászlóvivője a magyar kultúrának és nemzeti fejlődésnek.

Arad, 1909. december 17.
Kiváló tisztelettel
DÁLNOKI NAGY LAJOS,
Aradmegye alispánja.

A fulsó partról.

Tisztelt Kartárs Ur!
Az „Aradi Közlöny” huszonöt évi fennállásának jubileuma alkalmából engedje meg igen tisztelt kartárs ur, hogy igaz szivemből üdvözöljem.

Egy újságnak negyedszázados jubileuma, — már magába véve ez nagy szó. Mennyi munka, mennyi küzdelem s mennyi lüktető élet öröset jelenti ez az idő. Bizony író embernek nem is kell más jogaim, hogy tisztelettel meghajolhasson egy ilyen munkának.

Önt, kedves kartárs ur, bizonyára nem is fogja meglepni, hogy magam is ki bár az ellenfölt tisztelem az „Aradi Közlöny”-ben számtalan barátaihoz csatlakozom, hogy velük egyetemben igaz szivemből üdvözöljem.

Az „Aradi Közlöny”-nek egy nagy és felelősségteljes győzelme ez. Mivel érte el? Mert az bizonyos, hogy az ilyen alkalmakat rendezni nem szoktuk észrevenni, ha rosszat, nem akarunk rólok írni. Azok a mély és áthidalhatlanok látásokok, amelyek ma a magyar sajtótól bennünket elválasztanak, fennállnak az „Aradi Közlöny”-nyel szemben is. Ő sem engedékenyebb s nem kevésbé sovinstább a többinél. De öntudatosabb, késztetebb és intellektuálisabb valamennyinél. A nemzeti ügyek dősbetű mondhatom a legtöbb készülettel, beleértve magát is. Budapesti Hírlapot is, — lehet, hogy ez a körülmény övja meg nek a kezelésében a sablonos közhelyek és durvaságok alkalmazásától. Bizonyos azonban, hogy ez szerezte meg nek a köznevelésért a romlásig.

En is úgy hiszem, minden igaz ember csak örülhet neknek. Mert mit bizonyít ez? Azt, hogy egy kicsit a műveltség kérdése is az az agyvezető nemzeti ügyek kérdése. Okos, objektív és tisztességes kezelése bizonyára nem távolítaná el annak mélyebb ható okait, de kétségtelen, el sem mérgecsenítene azt oly annyira, hogy még

a konvencionális kötelességeket is megtagadhasuk egymásnak.

Epp ezért, kedves kartárs ur, kérem fogadja ismételtén igaz szivből jövő üdvözetemet és szerencsekívánataimat a vezetése alatt álló „Aradi Közlöny” jubileumának alkalmából. Ha alkalmasoknak tartja a közlésre, kérem e pár soraimat, mint bizonyítékát az Önök iránt táplált érzelmeinknek, közzétenni.

Igaz hive
Bocu Széver,
a „Tribuna” szerkesztője.

Az ajándékozás művészete.

Alkalmi tanácsok.

Az ajándékozás olyan művészet, amelyhez csak igen kevesen értenek, mert az emberek többnyire közömbösen róják le az adás kötelességét, kedv és ötlet nélkül. Aki azért ad, hogy örömet szerezzen valakinek, az könnyen megtanulja ezt a művészetet, mert a szeretet és a gondosság vezéri a választásban. De aki ezek nélkül ajándékozik, annak az ajándékozás művészete örökké hétfecsétes titok marad. Sokszor halljuk azt a keserves sóhajást:

— Mit vásároljak karácsonyra ennek vagy annak, hiszen megvan már mindene!

Aki így gondolkozik, azok valóban kellemetlen kötelességnek tekintik az ajándékozást. Nicsen az egész világban olyan ember, még a leggazdagabbak közt sem, akinek ne volna valami kívánsága, vágya, akinek ne lehetne valami örömet szerezni. Csak ki kell találni, hogy mi az a valami? Nem kell hinnünk, hogy csak a drága ajándék lehet kedves. Aki az ajándékozás művészetéhez egy kicsit is ért, csekély dologgal nagyobb örömet szerezhet, mint a gondolat nélküli ajándékozó drága portékájával. Gyakran hallhatja az ember, különösen így karácsony táján, az üzletekben a következőket:

Szeretnék valamit venni, ami sokat mutat, de nem kerül sokba. Ajándéknak kell.

Ki nem ismeri ezeket az ajándékokat, amelyek sokat mutatnak, de kevésbe kerülnek? Valamennyiünknek volt már része az ilyenben. Vannak aztán ajándékozók, akik nem fukarkodnak, sőt drága, finom és értékes holmit vásárolnak, s még sem tudnak örömet szerezni. Ezek többnyire olyasmit ajándékoznak, ami nem egyezik a megajándékozandó izlésével, vagy nem illik a környezetébe és egyéniségéhez. Gondoljunk csak a karácsonyi, névnap és születésnap meglepetésekre, meg a nászajándékokra. Mi mindent hordanak össze az ajándékozók ilyenkor! Halomra gyűl az olyan holmi, aminek soha, vagy csak nagy ritkán lehet hasznát venni. Hány asszonyka állította csöndes sóhajással, a hatodik mokka-készletet, vagy a tizenkettedik vázát fére és elgondolta, hogy azoknak az árán mennyi mindent kaphatott volna, amiben igazán örömet és hasznát lelné; ha az ajándékozó egy kicsit is gondolkozott volna a dolgok kiválasztásánál. Emlékezünk egy fiatal asszonyra, aki néhány ezer korona értékű nászajándékot kapott. Anyai porcellánja, üvegedénye meg mindenféle haszontalan dísztárgya volt egy rakáson, hogy boltot nyithatott volna vele. Egy praktikus érzésű rokonának aztán az az ötlete támadt, hogy az új menyecske éléskamráját felszerelje a fűgékától kezdve egészen a petróleumig. Az az ujjongó örömet, azt a ragyogó boldogságot, amit a fiatal asszonyka mutatott, mikor az éléskamrájába lépett, nem lehet leírni. Sokan az-

zal vétkeznek az ajándékozásban, hogy a saját izlésük szerint választanak. Például nagyon drágas dolgot vesznek az olyannak, aki az egyszerűt kedveli, vagy megfordítva. Értékes műtárgyat adnak annak, akinek egy esőpp fogékonysága sines a művészet iránt, esetleg nem is tudja megbecsülni, hogy mit kapott és így tovább. Hát a férfi nyakkendővel mennyit vétenek az izlés s a megajándékozott ellen! Hány jóízű férfi viselte már csöndes borzalommal a leghetetlenebb színű nyakkendőket, mert az a bizonyos fehér kacsó a saját tetszése szerint választotta ki őket. A legtöbb azonban az ilyen ajándékot félre teszi, vagy ami még mindig rosszabb — tovább ajándékozza.

Az ajándékozás főcélja, hogy örömet szerezzen, ezt azonban csak úgy érhetjük el, ha az ajándék megválasztásában két elvet követünk. Az első: mondjunk le véglegesen arról, hogy olyasmit veszünk, ami sokat mutat, de kevésbe kerül. Ha csak öt koronát szánunk ajándékra, ne vegyünk olyan tárgyat, amiről azt hisszük; hogy tizet mutat. Mert csak mi hisszük, akit megajándékozunk vele, az első pillantásra észreveszi a becsapást s a helyett, hogy örülne, bosszankodik. Az ilyen ajándék szinte sértő, mert föltesszük a megajándékozotról, hogy izléstelen és ostoba s nem veszi észre a turpisságot. A második elv: gondos szeretettel fürkesszük ki, hogy mire volna szüksége, mit szeretne legjobban az, akit meg akarunk lepni. Az ajándék megválasztásában pedig igazodjunk az izlés szerint és alkalmazkodjunk a környezetéhez, viszonyaihoz és egyéniségéhez. Természetesen ez némi fáradsággal is jár; de idegen embert nem ajándékozunk meg, a barátunktól és kedveseinktől meg a jó ismerőstől pedig ne sajnáljuk ezt a kis fáradságot, ha igazán örömet akarunk szerezni.

Az „Aradi Közlöny” a nemzeti népoktatás szolgálatában.

Huszonöt év kitartó, becsületes munkájának zárókövét helyezik el a mai napon az „Aradi Közlöny” barátai. Készséggel ragadom meg az alkalmat, hogy elmondjam: az „Aradi Közlöny” mindenkor tiszteletreméltó buzgalommal segítette a nemzeti népoktatást megerősíteni, fejleszteni és meleg szeretettel fogadta védelmébe a tanítóság igaz érdekeit.

Abban az örvendetes, nagyjelentőségű haladásban, amelynek úgy Arad város, valamint Arad vármegye területén a nemzeti népoktatás előrehaladását illetőleg, valamennyien szemtanúi vagyunk: az „Aradi Közlöny”-nek tevékeny része van.

Mi, akik közvetlenül részesei vagyunk e nemzetfentartó munkának, mi tudjuk legjobban: mily nagy szüksége volt és mennyire rá van utalna még ma is a nemzeti népoktatás ügy minden erkölcsi tényező, de elsősorban a hazafias szellemű sajtó jóakaratu támogatására.

A mai ünnep alkalmából, én az „Aradi Közlöny” szerkesztőségének lelkét, szívet azon egyszerű, de tövisek nélküli virágok felé vezetem, amelyek az általuk huszonöt éven át művelt nemzeti népoktatás talajából nőttek ki.

Ezen virágok iránt eddig érzett és kifejezett szereteteket kérem: tartsák meg és ápolják a jövőben is, mert a nemzeti alapon felépülő népoktatás erejében és munkájában van a jövő Magyarországnak élete és nagysága.

Kovács Vince,
Arad város kulturtanácsosa.

Az „Aradi Közlöny”, amely most ünnepli a művelt újság-olvasó közönséggel ezüst menyegzőjét, huszonöt esztendeje áll Arad várososa és Délmagyarország nemzeti kulturájának szolgálatában.

Ez azon út és irány, amely az aranylakodalmom megünnepléséhez vezet.

Ad multos annos!

A tisztességes hírlapíródalom közéletünk életető napsugara, amely a kultúra fényét terjeszti és világosságával a társadalmi és politikai közéletnek sötétben tenyésző miázmáit üdözi és megsemmisíti. Világít, termékenyít és tisztít.

A tisztességtelen hírlapíródalom pedig közéletünk fertőző, amely mérges kigőzögéseivel a család és társadalom erkölcsét egyaránt fertőzi s így veszélyes az államra is. Erkölcsrontó és társadalombontó. Itt az ideje, hogy e posvány a „sajtótörvény revízió” esatornáján sürgősen lecsapolassék.

SCHILL JÓZSEF,

Aradvármegye főjegyzője.

A színész nő harisnyaja.

Az első fellépés.

Nem bölcsődallal áltatgató kis buksi első lépéséről írok én, aki jobban tudok más tollával beszélni, mint a magam szürke stílusával; hanem a vágyak, az álmok, a rémények tavaszi ébredéséről.

Akkor nyílt meg a „Magyar Színház”, amikor én első éves sziniiskolai batorralan fruska voltam. (Ma már nem vagyok fruska sőt batornak is mondanak.) Boldogok voltunk, ha apró-cseprő feladat elvégzését bízta ráunk az igazgatóság. És mi félénken koptattuk el a tüzes deszkákon az első pár cipőt. Hajh! De sok pár cipőt koptattam el azóta. Tanum rá az ég és minden cipő-számlám. Egressy Gábor mondta, aki egy pár cipőt koptatott el ezen a pályán: az életének összes cipőt ott fogja elkoptatni. Mondom tehát, akkor történt, a kezdetnek abban a szakában! A növendékek között ott volt az internációnális Sári Fedák is. Akkor ért engem az a kitüntetés, hogy a „Derüre-boru” című operettben, hogy hogy nem, nekem osztotta ki az igazgatóság a fő szubrette szerepet. Volt irigykedés, áskálódás a növendékek részéről. Izgatottság, druk, szivdobogás az én részemről, öröm a mama részéről és ruha-számla a szabó részéről. Ezek kísérték első lépésemet az új élet felé.

Lázias izgatottsággal folytak az első próbák. A jó tanács özönével szakadt reám, kezdve az ügyelő és sugótól az al, fő és legfőbb rendezőkön keresztül a kollegák, a színpal mögé járó habituek mind jó akarattal támogatni igyekeztek a tapasztalatlan gyerekleányt. S miután nem bírtak tapasztalni rajtam semmit, az előbb jó tanácsot adott bácsik, most műértő hideg szemmel bíralták és kritizálták a színjátszó képességemet. Leginkább az akkori rendező, Sziklay Kornél pózolt, ha elhibáztam a legcsekélyebbet:

— Vigyétek ezt a tapasztalatlan fruskát, hiszen ezzel nem lehet játszani! Minden játékmat elront! ... Menjén előbb vidékre, én is színészkedtem 7 évig vidéken, ne akarjon mindjárt az iskola padjából művésznő lenni!

Ezek a hangok kísérték a második lépésemen!

Az előadás estéje elkövetkezett, az öltözőmben először festettem ki magamat, a fortélyát nem ismertem, nem tudtam és nem is mutatta meg senki. Hogy mentem ki a lámpák elé a zene harsány hangjaival? Az zürzavaros már előttem, de azt hiszem akkor is az volt. Csak arra emlékszem, hogy az első jelenés után Rákossy Szidi tanárnóm rohant fel a színpadra kétségbeesetten:

— Rózsai, az Istenért, hogy nézel! Hiszen kivagy fehéritve, mint egy viaszbabu, akit bemázolnak! Aztán micsoda strimfli van rajtad?

— Ne tessék haragudni — feleltem pityeregve — 25 krajcáros, mert nem volt több pénz rája.

— Ezzel nem mehatsz ki — felelte bőszen

gon a tanárnóm. Holnapra kerits akárhounan, de selyem azsuros harisnyád legyen. Ilyen strimflivel nem lehet karriert csinálni, mert a színésznőnél fő a láb.

Ez volt a legigazabb hang, amelyik a harmadik lépésemen kísért az új élet felé!

És ha most kényelmes budoiron süppedő pamlagán pihenek és elgondolva a mult idők emlékein, nézem hosszan selyemharisnyás lábamat, mindig eszembe jut tanárnóm igaz szava, hogy a mi külső szépségünktől diszes pályánkon, 25 krajcáros pamut strimflivel nem lehet úgy boldogulni, mint az azsuros selyem harisnyával!

A szerkesztőség karácsonya.

A boldog emberek hibája, tévedése, ha azt hiszik, hogy körülöttük forog a világ. Hogy azon a napon, a melyen a szívükbe költözött az öröm, minden idetekt, akár a virágok a fényesség felé; s ennek a verőfénynek körén túl nem történik semmi és nincsen semmi.

Mi, a jubileum hangulatától elkápráztatva, alighanem beléestünk ebbe a hibába. Tulon-tul sokat foglalkoztunk magunkkal, s kedvesen vetjük, ha mások is, talán mértéken felül foglalkoznak velünk. Hanem ez a hiba körülbelül minden huszonöt esztendőben esik újra az újságon. Így talán megbocsátható.

Ezen a helyen azonban különös ok van arra, hogy a magunk dolgával, a szerkesztőség belső életében történt változással kössük le az olvasó közönség figyelmét. A változásnak egyik része föltétlenül a nyilvánosság elé való, s arról számot kell adnunk. A másik talán magánügye e lap munkásainak; de az az érdeklődés, amelyet az ünnepi szám szerkesztése — heteknek vig fáradsággal, lelkes izgalommal végzett munkája — közben tapasztaltunk, arra biztat, hogy a közönség elé adjuk.

A mai nappal bekövetkezett, jelentős változást e lap külseje is elárulja. Stauber József, aki tizenhárom esztendőn keresztül felelős szerkesztője volt az Aradi Közlöny-nek, a felelős szerkesztői hatáskört átadta Bolgár Lajosnak, a lap eddigi helyettes szerkesztőjének, aki évek óta tagja a szerkesztőségnek és végezte a lapszerkesztés technikai részét és vezetését. Stauber József, mint főszerkesztő továbbra is a lap eddigi szellemében végzi a lap irányítását.

A másik ügy a lap egész szerkesztőségének dolga. Belevág az újságírók jövőjének problémájába, amelynek biztossága oly messze van a más pályán, más hivatásban levők jövőjétől. Az újságírók öregkora, rokkantsága eddig a legszomorubb kilátásokat, a legteljesebb bizonytalanságot tartogatta a sajtó munkásai számára. Hosszabb idő óta érzik ennek a bizonytalanságnak kínos, szinte a munkakedvet is bénító hatását. A Vidéki Hírlapírók Országos Szövetségének ez évi közgyűlésén az Aradi Közlönynek mostani főszerkesztője tett indítványt aziránt, hogy a vidéki új-

ságok kiadó-vállalatait birják rá, mi-kép a lap munkatársait irassák be a hírlapírók országos nyugdíjintézetébe. Sok szó, érv, megjegyzés hangzott ennek nyomán. A legtöbben kivi-hetetlennek találták a különben mindenki előtt kívánatos gondolatot. Az Aradi Közlöny lapvállalata megkezdi a kivihetlent. A lap huszonöt éves fenállása alkalmából elhatározta, hogy az Aradi Közlöny összes munkatársait be-iratja a hírlapírók országos nyugdíj-intézetébe s az ezzel járó díjakat viseli.

Az Aradi Közlöny negyedszázados jubileumának kettős része van. Az egyik az olvasóközönségé. A publikumunknak kétszeres ünnepet akarunk szerezni ezzel a hatalmas, a vidéki sajtóban páratlanul álló, tartalmában is előkelő, értékes jubileumi számmal. A másik része a miénk: a munka. E két eseménynek örömét bizonyára velünk érzi, jelentőségét megérti az olvasóközönség, a melyet so-hase éreztünk olyan közel magunkhoz, mint most ennél a szép, rendkívüli alkalomnál.

Legenda a tavaszi karácsonyról.

A zsup alól,
Min zöldet harap a bürökszirom
S a sóhajtó szelet is alig állja,
Levelet ír sárban lett papíron
Zsákhordóék öklöm Mihályja.

„Kelt levelem”, — ahogy az apja szokja,
„Itt, mindálunk, a szerszámos sarokba
A Jézusnak adják, — de csak neki,
A Zsákhordó Misi köszönteti.”

„Tisztelt Jézus!
Az oskolás pajtásaim mesélik
S én is hallottam errül már sokat,
Hogy karácson estén, egész éjfélig
A gyerekekhez el-ellátogat.

De busan várjuk most ezt a napot;
Judja: az inség szörnyen ránkcsapott.
Nem fűthetünk — drágán adják az ácsok
A galyat, meg a hulladék-forgácsot.
S egy ilyen fagygyu-gyertya se telik,
Sötét a vackunk késő reggelig.

Ha begyönne az ilyen fagyos házba,
Megeshetnék még, hogy betegre fázna.
S röstellenénk — olyanok vagyunk már mi,
Ha sötét szobával kellene várni
És mit lát benn' az ember, hogy ha lát!
Rossz kedvbe gubbaszt az egész család.
Rongyaiban panaszt csuklik anyám,
Az apám meg, — akár künn a tanyán, —
Háromkodásba köpi ki a mérgit,
Hogy: az istenit, azt a mindenségit...

A papiroson nincsen többre hely,
Hát, Jézuska: hozzánk ne győjjön el!
Bélyeg se volt s valami angyal-posta
A levelet a Jézusnak meghozta.
S az üdvözítő hamar érti meg
Késervét a Zsákhordó Misinek.

És új csodával segít is azon:
„Hát lesz egyszer karácsony — tavaszon
Meleg verőfény védje, fogja át
A fűtetlen szobák karácsonyát.
S ahol a mécsnek se telik az ára,
Világítson az enyhe hold sugára.

skatulyát tett a kocsikakjára. Lukácsnak nem tetszett a dolog.

— A Nemzeti Társaskörbe megyek, oda csak nem vihetek magammal skatulyát!

A felesége elmosolyodott, lehívta a szobaleányt és visszavitte a dobozt. Akik Lukács Lászlót közelebbről ismerik, azt mondják, hogy a felesége ambicionálja a szereplését. A feltűnően szép asszony, aki első férjének, királdi Herz Zsigmondnak halála után lett a volt pénzügyminiszter felesége, mindenáron miniszterelnöké akar lenni. És Lukács, aki különben is udvarias ember, hogyne deferálna az életpárjának.

— Doktorrá avatás. Csütörtökön avatták doktorrá Hingler Boldizsár Acsev. forgalmi tisztviselőt a kolozsvári tudományegyetem jogi karán.

— Rablók az eleki takarékpénztárban. Ismeretlen tettesek tegnapelőtt betörést követtek el az eleki takarékpénztárban. A rablókat megzavarták, mire azok zsákmány nélkül elmenekültek. A tetteseket Aradon is nyomozzák.

— A méltóságos asszonyt felavatják. A méltóságos asszony snájdig volt, szép volt és budapest lipótvárosi volt. Nem épen nagyon fiatal, de még abban a korban, amelyre nemcsak a gimnázista fiúk buknek. A méltóságos asszony természetesen nagyon gazdag is és így megengedhette magának azt a kis fényűzést, hogy december elején fölrándult valahová a Nyitra folyó mentén lévő erdőszéligbe nyulra vadászni. Őméltósága körül pompás vadásztársaság alakult ki. Sok kifogástalan gavallér, néhány egészen kifogástalan (mert nem lipótvárosi) is. A jukker asszony fegyverrel a vállán — a szép fehér, bársonyos vállán — várta a jószerecsét. Amely nem váratott magára sokáig. Jött egy nyul és őméltósága gyorsan lepuffantotta.

Nagy üdvöndölés, éljenzés, bravók. A legregibb vadász a méltóságos asszony elé lép komolyan meggratulálván, a következőket mondja:

— Régi vadászhagyomány, hogy a kezdő vadászt, mikor az első vadat elejti, fölavatják. Ez úgy történik, méltóságos asszonyom, hogy a vadász lefekszik a vadra és egy öreg vadász vesszővel hármat rásubint. Persze tisztán méltóságodtól függ, hogy aláveti-e magát ennek a ceremóniának. Magától értetődik, hogy a veszőzésnél nagyon óvatosak leszünk és inkább csak arra szorítkozunk, hogy érintsük a méltóságod... tetszik tudni... igen...

Őméltósága mosolyogva hallgatta a beszédet és egészen el volt ragadtatva ettől a kedves és finom hagyománytól.

— Nagyon szívesen vetem alá magamat a szabályoknak — mondta. — Elvégre most már én is vadász vagyok.

A társaság odáig volt az örömtől. Kettő megragadták a lelőtt nyulat, amelyre őméltóságának rá kellett feküdnie. A legidősebb vadász elővette a vesszőt, de ab, a méltóságos asszony ellenkező pozitúrát választott. Sáppadás, zavar, kapkodás. Két vadász diszkrétan eltűnt. A harmadik ott maradt. Nem a legöregebbik.

— Mindenki, a ki ülő életmódot folytat, kiváló gondold ügyellen arra, hogy rendben legyen az emésztése! A természetes Ferenc József keserűviz gyorsan és biztosan szabályozza az emésztést és el van ismerve, hogy használata nem jár oly kellemetlen mellékhatásokkal és utóhatásokkal, mint a legtöbb emésztő szernél.

4461

— A két utazó. Az arad - budapesti gyorsvonaton történt: Décsy Mór dr., a Földrajzi Társaság alelnöke, a neves orientalista, a napokban Csabán keresztül utazott. A vasuton megismerkedett egy jóképű, barátságos uriemberrel, akivel kedélyesen elcsevegett. A megérkezéskor az idegen udvariasan bemutatkozott:

— Goldschmidt vagyok, utazó.

— Én Décsy utazó vagyok, válaszolt az orientalista. Miben utazik Goldschmidt ur?

— Kanavászbán. És a kollega ur?

A kitünő tudós nevetve felelte:

— Én a Kaukázusban szoktam utazni.

— Adjatok, adjatok... E sorok közlésére kértek föl bennünket: „Adjatok, oh adjatok, Ti mind kicsinyek és nagyok, kiket a karácsonyi angyal szeretetével elárasztott, adjatok Ti is szeretettel és gondolatok a gyűjtő perselyre, mely szerény kérelmével asztalotokon áll és csak: „Két fillért a tüdőbetegeknek kér az aradvárosi vörös kereszt egyesület nevében Wadowsky Gusztávné, elnökne.”

— Betörés a seprői községében. Vakmerő betörést kísérelt meg egy seprői ember az ottani községében. Sárga Száva Tivadar a betörő, aki tegnap este elrejtőzött a községében és mikor a tisztviselők mentek, feltörte a kasszát, hogy kirabolja annak tartalmát. Szerencsére egyik tisztviselő valami iratért este kilenc órakor visszament a hivatalába és ott épen munkában találta a betörőt. Fellármázta a környéket, csendőroket hívott, mire Sárga futásnak eredt. A csendőrök rövid hájsza után elfogták a betörőt és annak zsebében megtalálták az elrabolt 5600 koronát. Sárga Szávát letartóztatták.

— Közeledik az újév és így mindenkinek ajánlatos, hogy nézze meg, vannak-e még névjegyei, hogy még kellő időben megrendelhesse az „Aradi Nyomda Részvény Társaság”-nál, ahol csinos kivitelben 100 orabot két koronáért kaphat. Vidékre két korona 20 fillér be- küldése ellenében bérmentve szállítjuk.

— Katonazene. Folyó hó 26-án, vasárnap, karácsony másodnapján, este a „Fehér Kereszt”-szálloda téli kertjében a helybeli 33-ik gyalogezred zenekara, Zellner Sándor karmester személyes vezetése mellett hangversenyt rendez.

— Születések, halálozások és házasságok. Az aradi anyakönyvi hivatalban december 23-án a következő születéseket és halálozásokat jelentették be és házasságok kötötték: Született: Virág Pál géplakatosnak Lajos nevű fia. Elhalálozott: Eibogen Mór 19 éves kereskedő seged, Kudlik István 28 éves cukrász, Kardos Lőrinc 1 és fél éves fiú, Todia Antal 54 éves napszámos, Bodroghy Károly 8 éves fiú, Pollák Ignáéné 84 éves magánzóna, Darostye Sebők 83 éves csizmadia mester, Fodor István 50 éves napszámos. Házasságok kötött: Rácz András földműves F. Kis Piroskával.

— Meglátszik, hogy magyar emberrel van dolga a vevő közönségnek, nem szájhős reklámkereskedővel. A Kossuth Lajos Istene tartsa meg ünt soká stb. stb. ... ilyen és ehhez hasonló köszönőleveleket kap naponként Tóth József gramfonnagykereskedő, kiük hirdetésére felhívjuk t. olvasóink figyelmét. Teljes tisztelettel: Tóth József.

— Hogy izlésesen és divatosan öltözködjünk, ennek főfeltétele a jól kiválasztott beszerzési forrás, mely azonban Aradon nem okoz nagy gondot, amennyiben a Vörösmarty-utcában egy dusan felszerelt, népszerű női confektio áruházunk van, melyre az uri hölgyközönség szíves figyelmét méltán felhívjuk, hol is Schwarzberger Manó cégtulajdonos személyes vezetése mellett legfigyelmesebb kiszolgálás és olcsó árak mellett ez iránybani szükségletünket legelőnyösebben szerezhethetjük be.

4291

— Van szerencsénk igen tisztelt olvasóink b. figyelmét felhívni lapunk mai számában közzétett Kerpel Izso jó hírnevű könyvkereskedőnk hirdetésére. 4700

— Kossak csász. és kir. udv. és kamara fényképész műterme. Weitzer János utca 3. sz. Telefon 657. 2811

— Perzsa szőnyegraktáramat a Neuman-palotában Széchényi-utcai oldalon megnyitottam. Szíves partfogást kérek. Tisztelettel Schwarz Zsigmond. 4392

— Izléses, értékes karácsonyi ajándékok olcsó árakban Grallert J és fia ékszerésznél beszerezhetők. Brilliónt, éks er ezüstáru és órarakatár. Telefon 728. 4565

— Uri hölgyközönség szíves figyelmét felhívjuk a Kelemen-féle legideálisabb Málnás-crém szappan, puder és kézfinomítóra, mely Kelemen gyógyszerésznél Berzova, továbbá Aradon Vojtek és Weisz uraknál kaphatók. 4077

— Alkalmas karácsonyi és újévi ajándékok: női táskák, ridikül. pénz, szivar, cigaretta és névjegytárcák, manikür, fésűgarnitúrák, hajdiszkek, valódi francia és angol illatszerak legnagyobb választékban és legolcsóbb áron kaphatók Hegedüs Gyula üzletében, Aradon, Andrassy-ter 15. 3771

— Kobrak cipők legjobbak a világon! Csak Lányi Marcellnál a színházzal szemben, Atzél Péter-utca 1. kaphatók. 3884

— Deutsch Sándor táncintézetében (ipartestület diszterme) a második cikluson a tanítás f. évi január hó 8-án veszi kezdetét, melyre beiratkozni már most lehet Bercsényi Miklós-utca 18. szám alatt. Diák, kereskedő és iparos konok, külön órák háznál, vagy pedig táncintézetben. 4666

— Szabó féle pármái ibolya szappan a szappanok ideálja. Rendkívül kellemes illata s bőrpuhító üdítő hatása olyan, hogy egyetlen külföldi szappan sem vers nyezhet vele. Ha igazán finom szappannal akar mosdani, felesleges, hogy drága külföldi szappant vegyen. Egy darab 70 fill. 3 drb. 2 kor. Készíti Szabó Béla pipere-szappangyáros Miskolcon. Kapható Aradon Vojtek és Weisz, Hánzu Nesztor és Hegedüs Gyula cégeknek. 3943

— Francia likörök legbiztosabb készítésére, házilag — a likör aroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 17

A kiváló bőr- és lithiumos gyógyforrás

SALVATOR

vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, cukorbetegség-
nél és hurutos bántalmaknál kitűnő hatású.

Természetes vasmentes savanyúvíz. 1942

Kapható ásványvízkereskedésben vagy a Szinyo-Lipóci
Salvator-forrás Vállalatnál Budapest, V. Rudolfrakpart 8.

Tisztelt szerkesztőség!

Fogadják legjobb szerencse kicánataimat jubileumi ünnepük alkalmából. Én, aki ugyszóán aradioá páltam, a legmelegebb érdeklődéssel gyönyörködtem és gyönyörködöm az önök okos törekvéseiben.

Nem tagadom, hogy szívből-lélekkel a sajtó barátja vagyok, már csak azért is, mert meggyőződésem, hogy csak a sajtó tehet legtöbbet a polgári lakosság és katonaság közötti jó viszony állandósítására.

A jóóbre is a legjobbat kicánja önöknek

tisztelőjük

SCHÜTZ ÁGOSTON,

huszár kapitány.

Arad, 1909. december hó.

Divatos

fűzők és különlegességek

ugy készen, mint

méret után a leg-
jobbak készülnek

Pilcz Irma

fűzőkészítőnél

ARAD, Deák Ferenc-utca 2. szám.

A vidéken lakó hölgyek kérjenek mértékvetel utasítást.

A jogtalanok próbaszavazatai.

Kóstoló az általános választói jogból.

(Fővárosi levél.)

Arad, december 24.

Hogy a „kiváltságos osztályok“ parlamentje heva jutott, valamennyien tudjuk. Az is bizonyos, hogy a jogtalan nép se fukarkodik a kritikájával, de ez nem igen kerül nyilvánosságra. Érdekesnek tartottuk karácsony ünnepére megszólaltani az ugynevezett kisemberek egy-egy típusát, akiknek van mondanivalójuk és akiknek mostani hangulata sejtetni engedte, hogyan szavaznak majd, ha meglesz a választói jog. Először is a politikusok kávéházának, a *Balaton* nak népszerű *Vili* pincéret interjuvoltam meg. *Vili*, teljes nevén: Spitzer (mások szerint Zeysig) Vilmos, elemi tette a pikkolót és szaporán beszélt:

— Az általános választói jogot tartom a legfontosabb teendőnek. A régi, ósdi törvény alapján nem lehet össze olyan parlament, amely a nép jólétét mozdíthatná elő. A népparlamenttől szociális törvényeket várok, a munkáskérdés megoldását, a latifundiumok fokozottabb megadóztatását, az általános drágaság csökkentését. Nem vagyok híve a gazdasági önállóságnak, mert nagy bankkrachtól félek. Követelem a kötelező, ingyenes állami népoktatást. A magam részéről nemzeti szociálistára fogok szavazni.

Vili tehát nem szimpatizál a *Justh*-pártiakkal, a *Kossuth* Ferenc-pártiakkal, aminek bizonyára más oka is van, mint az, hogy az alkotmánypárti előkelők nagyobb borrhavót fizetnek. *Vili* megbízható politikus és őszint ember. A borbélyomat interjuvoltam meg másodikkal. *Basics* György, miközben a szappant keverte, így duruzsolt a fülemben:

— Én függetlenségi érzelmű vagyok, de nem bizok benne, hogy valamit el is fogunk érni. Az általános választói jogot kell megszerezni, hogy minden szakma embere bekerüljön a parlamentbe. Azt se bánom, hogy ha egy borbélyt is beválasztanak. Ügyvéd, gróf, pap épen elég van. Papot nem is volna szabad választani.

Még keményebben szavalt *Csizsár* József bérkocsis, akinek a Rákóczi-ut és Szentkirályi-utca sarkán van a standja. Zamatos magyarsággal beszél:

— Tüzevaló, uram, ez az egész parlament. Nem törődnek azok mással, csak a maguk gyomrával. A szegény ember felfordulhat. Különösen a papok dolgát nem helyeslem. Mit pöffeszkednek úgy, mikor elég gazdagok már? Én csak egy emberben bizok: *Justh* Gyulában. Segitse meg az Isten. Ha szavazatom lesz, csakis *Justh* emberére adom.

Egy jóltáplált süteménykihordó: *Nokta* István volt a negyedik szavazóm. Ez is nagyon egyszerűen mondta el a véleményét:

— Nem tudok én sokat a politikához. Csak annyit látok, hogy mindig vesznek az urak, de a szegény ember sorsával nem törődnek. Azok csak a maguk zsebével törődnek. Arra fogok szavazni, aki a munkásokért is tesz valamit.

Utolsónak *Csucs* Ilést szólítottam föl, egy torzonborz bajszú utcaseprőt, aki hosszan elgondolkodott, aztán így tárta föl a lelkét:

— Látja uram, én most tisztára sópróm ezt a szép aszfaltos kocsiutat, de reggelre jönnek a

nagyni fogatok és megint bepiszkolják. Ilyen az a politika is. A nép mindig tisztán tartja, de az urak berondítják.

Hát hiszen van is ebben valami újság. Sok szemét halmozódik föl a dunaparti fenséges palotában s alighanem az általános választói jog óriási seprőjére vár a takarítás nagy és nehéz munkája. Akkor majd akcióba lépnek a *Vilik*, a *Basicsok*, a *Csizsárok*, a *Nokták*, meg a *Csucsok*. Egy kicsit egészen más világ lesz...

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* A Képzőművészeti Társulat kiállításának elhalasztása. Az *Aradi Képző- és Iparművészeti Társulat* ez idei kiállításának megnyitása kellemetlen incidens következtében néhány napi késedelmet szenved. A Budapesten feladott műtárgyak a karácsony előtti vasuti teheráru-torlódás következtében még nem érkeztek Aradra és így a tárlat megnyitását el kellett halasztani. A vasuti kocsik megérkezése néhány nap múlva várható és ezután a kiállítást meg fogják nyitni. A megnyitás napját lapunkban közölni fogjuk.

* Egy aradi zongoraművész sikere. *Vas Sándor* aradi zongoraművész, kinek kiváló tehetségei jól ismertek a közönség előtt, jelenleg Németországban művészi körutját járja. Németország nagyobb városaiban lép fel és mint a német lapok írják, oly nagy sikerrel, hogy nevét országsszerte elismeréssel emlegetik. November 20 án *Halle*-ben lépett fel, önálló koncertben magas nivóju programmal. *Beethoven* fis dur Sonátáját, *Bach* egynehány praeludiumát, *Schumann*, *Brzezinski* darabjait, *Liszt* 13-ik magyar rapszodiáját játszotta. A hallei lapok terjedelmes cikkekben számolnak be a művészi eseményről és igen meleg hangon írják a magyar vendégről „Nagy örömet szerzett nekünk *Vas Sándor* — írja a hallei *Generalanzeiger*. Vas előtt egy fényes pálya áll, ez az amit teljes bizonyossággal mint eredményt szegezhetünk le. Rendkívül mély érzésével, passagé játékokra termelt új technikájával, válogatott pedál alkalmazással *Beethoven* tételeit csodás tisztaságban és leheletszerű át-látszósságban varázsolta elénk. *Bach* tartalmas B) mol praeludiuma előtt pedig meghatottsággal hajlottunk meg, de az igazi magyar *Liszt* 13-ik rapszodiájában jutott kifejezésre. Mint egy friss ferrás bugyogása, úgy hatott a csárdástétel *Vas* kezei alatt.“ December 5-én *Lipcsében* lépett fel *Vas*, mint a *Sevcik*-quartet zongora partnere. Ez már maga is fényes megnyilatkozása a művész iránt táplált bizalomnak. A quartetten kívül önálló számokat is játszott és mélyen átértett játékával őszinte elismerést nyert.

* *Culp* Julia hangversenye. Nevezetes művészi esemény színhelye lesz január hó kilencedikén Aradvárosa. *Culp* Julia, a világhírű énekesnő tartja meg ekkor a *Fehér Kereszt* nagytermében egyetlen hangversenyét, *Dienzl* Oszkár, az Aradon is jól ismert zongoraművész kísérete mellett. A jegyek még korlátozott számban kaphatók *Weisz* Leonál. A cég telefonszáma 230.

* *Sándor Erzs*, az Operaház világhírű művésznője január 2-án tartja Aradon egyetlen hangversenyét. Jegyek ifj. *Klein Mór* könyvkereskedésében kaphatók.

* A *Kölcsöses-egyesület* könyvtára december 30-ig zárva lesz.

* Az ünnepi lapszámok. Az összes fővárosi és helyi napilapok, amelyek a karácsonyi ünnep alkalmából rendkívüli terjedelemben és érdekes tartalommal jelennek meg, *Weisz* Leó cégnél kaphatók. Telefon-szám 230.

* Az *Uránia* karácsonyi műsorai. Karácsony mindkét napján más-más mozgófénykép műsort mutat be az *Uránia* színház, ilyen módon gondoskodva arról, hogy a közönség állandóan kellemes szórakozást találjon az *Urániában*. Az első nap műsorának kiemelkedőbb számai egy virágkorzó *Beyruthban*, *Wagner*-kultuszvilághírű városában, a bajor hegységek, továbbá egy ünnepi aktualitás a karácsonyi babák. Mindkét műsort kiváló izléssel összeválogatott bohózatok teszik még érdekesebbé, vonzóbbá. Az ünnep második napján kerül bemutatóra *Borneó* lát képe, egy szivillai bikaviadal és a világ leghíresebb dresszírozott orangutangja, aki a tudós hősök legnagyobb érdeklődését is felkeltette bámulatos értelmességével. Az előadások mindkét napon délután 3 órakor kezdődnek. 791.

* Értékes ünnepi ajándékot hihetetlen csekély árért képez az 1910. évre szóló *Gyermeknaptár*, mely az Országos Állatvédő Egyesület kiadásában immár 11 év óta jelenik meg. A 64 nyolcadret oldalra terjedő és 34 szép képpel illusztrált könyv ára 10 fillér, melyből 2 fillér a tanítók özvegyeinek és árváinak gyámoltására szánt *Eötvös*-alapot illeti. A *Gyermeknaptár* legcélszerűbben postautalványon megrendelhető az Országos Állatvédő Egyesületnél, (Budapest, IX., *Ermő*-u. 11—13.), mely a naptárakat portómentesen küldi meg a megrendelőknek. A jelentékeny postaköltség lehető csökkentése érdekében azt kéri az egyesület, hogy egy-egy címre lehetőleg 10 példány rendeltessek meg 1 korona árban.

* *Ingyen könyv a háziintenyésztésről*. A *Háziintenyésztők Országos Szövetsége*, (Budapest, *Csillaghegy*) a háziintenyésztés népszerűsítése érdekében minden érdeklődőnek ingyen küldi meg a most megjelent ismertetőjét a nyulintenyésztésről, amelyből bárki annyira megismerheti ezt a hasznos gazdasági mellékágazatot, hogy maga is bele foghat a jövedelmező tenyésztésbe. Ezt a kezdést is megkönnyíti a Szövetség azzal, hogy jó tenyésztő ayag beszerzését közvetíti, sőt vagyontalanoknak ingyen is ad. A háziintenyésztés és gerezájuk gyűjtését a Szövetség *Csillaghegy* telepén, valamint husuk árusítását a Központi Vásárcsarnokban megkezdtek; a termékek tehát bármely mennyiségben értékesíthetők.

TARKASÁGOK.

(A zeneértő). *Szendrey* Mihály aradi szinzigazgatóról köztudomásu, hogy amilyen kitünő drámai színész, a muzikális dolgokhoz épp oly keveset ért. Ugy mondják, hogy botfüle van a népszerű direktornak.

A minap is elment *Sauer* kiváló zongoraművész hangversenyére. Amint a művész hévvel játszott, *Szendrey* mélyen elgondolkozva állott egyik barátja mellett.

Valószínűleg a szerződötés nehéz gondjai nyomták a fejét és nem is figyelt a művész játékára.

Amint *Sauer* befejezte gyönyörű zongorajátékát, tapsvihar zúgott föl. Erre *Szendrey* is fölriadt gondolataiból.

— Mit szólsz ehhez a bravuros játékhoz? — kérdezte a barátja.

— Gyönyörűen hegedül ez az ember, — mondta *Szendrey* szakértő hangléjtéssel.

— Mit beszélsz! Hiszen *Sauer* zongorázik!

A direktor megigazította a szemüvegét és erősen a pódiumra nézett.

Pénzt

jelzőlog, amortisatio és váltó fedezetre földbirtokra és városi bérbházakra legelőnyösebben közvetít

Szűcs F. Vilmos
Aradon, Karolina-utca 8. sz. saját ház a fiók postaközpont mellett.

"Cipő király"

KUTÁNYI J.

ARAD,

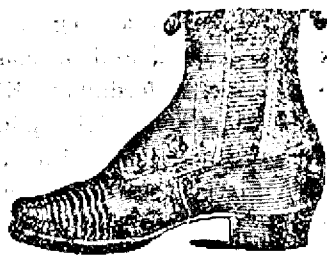

Vörösmarthy-u. 1. SZ.

Telefon 335. SZ.

Óriási

cipő és kalap

raktár.

Hölgyeknek

• legkellemesebb •

karácsonyi meglepetés!

∴ egy gyönyörű ∴

Kézápoló készlet

remek kivitelben. — Gyöngyház, ezüst, elefántesont, teknőc, teknőc utánzat esont, coeus és ébenfából 3 koronától 70 koronáig minden árban, — továbbá

Mint hasznos és igen

Kedves ajándék

egy csinosan összeállított

Fésű garnitúra

1 tükör, 1 hajkefe, 1 bontó-, 1 nyeles és 1 porfésű tartalommal.

3511

Legfinomabb Francia

Illatszertársaságok

dus választékban.

Rendkívül izléses japán mintájú

Illatszertársaságok

(Kazetták)

2 füveg divatos parfüm, 1 darab finom szappan és pender tartalommal 4 koronától kezdve minden árban.

Hánzu Nestor

Vöröskereszt Drogeria

Arad, Weitzer János-u. 2.

Városi és megyei telefonszám 455.

Vidéki és helybéli ismerőseimnek, valamint nagyrabecsült vendégeimnek

boldog karácsonyi ünnepeket

kívánok.

4856

Tessits Sándor

ARANY SZARVAS vendéglős.

A leghasznosabb karácsonyi ajándék

Singer Co. varrógép részvénytársaság

Arad, József Főherceg-ut 9. Gróf Porcia-ház, az evangélikus templommal szemben.

Igen jó eredménnyel alkalmazzák

MATTONI FÜLE
GIESSHUBLER
SÁVANYÚVÍZ

A dugó nyitása a legutak megbetegedésénél, a garat és hörgők hurutjánál, tüdő- és mellhártya-gyulladásnál.

AZ ARADI KERESKEDŐK KÖRE HELYESZKÖZLŐ OSZTÁLYÁNAK

heti kimutatása.

Hivatalos helyiség Szabadság-tér 7. sz. l. em.

Telefon 294. sz.

Telefon 294. sz.

Hivatalos órák: délelőtt 9—1 óráig.

Vidéki megkeresésekre — azoknak, a kik a körnek nem tagjai — csak válaszbélyeg ellenében válaszolunk.

1919. december hó 18.

Keresünk:

Aradra: elsőrendű cég részére mérlegképes könyvelőt és 2 tanoncot fizetéssel.

Vidékre: 3 fűszer, rőfös és rövid, 2 fűszer és rövid, 2 rőfös, 2 férfi és női divat, 2 vas és fűszer és 5 vegyes szakmabeli magyar, román és részben német, tót és szerb nyelvismerettel bíró segédet és 2 tanoncot.

Alánlunk:

2 férfi és női divat, 7 fűszer és csemege, 4 vegyes, 1 vas és fűszer és fűszer és rövidáru szakmabeli segédet.

Az elhelyezés teljesen díjtalan; az Aradi Kereskedők Köre tagjai előnyben részesülnek.

AZ ARADI KERESKEDŐK KÖRE
HELYESZKÖZLŐ OSZTÁLYA

Klein Sándor,

títkar.

Kepplich Zsigmond,

321

igazgató.

A következő

ujdonságok

érkeztek

KERPÉL IZSÓ

90,000 kötetes

kölcsönkönyvtárába:

Pakots I.: Madam Napoleon, Villiams A.: Korunk találmányai, Vrabély Á.: Vigabbnál vigabb históriák, Malling M.: Az első konzul regénye, Szomaházy I.: Lila test, sárga sapka, A ma krónikája, Molnár F.: Ketten beszélnek, Kenedi: Az élet könyve, Kupcsai: A boldog-ág kis kávéja, Feuillet: Szibill története, Ignotus: Följegyzések, Egó Pest és pestiek, Champol: Alexandria nővér, Connan Doyle: Három harctéri tudósító Herczeg F.: A királyné futárja, Biró Lajos: A diadal és asszony, Kenedi Géza: Szociológiai nyomozások, Sebestyén E.: A kécsók és más elb., Pusztai B.: Párisi felejtések, Queux W.: A lezárt könyv, Lengyel Menyhért: Taifun, Wilde O.: A páduai hercegnő, Sebők Zs.: Bajcsányi de Eadem, Mikszáth: Almanach, Borsszem Jankó naptára 1910. évre, X: Marica Németországban, Lewett Jeats: A tűzpróba, Williamson: A benzínó néni, Andrejew L.: A vörös kacaj.

Németben: Cerril I.: Evae Aphrodite, Jakobsen: Die Lore am Fore, Höcker: Ich grölle nicht, Twain Mark: Das Treulosen Ende, Schneider M.: Nebenwege, Skowronek: Sarah und Hagar, Upton Sinclair: Metropolis, Kipting Rudyard: Lang Latte & Genossen, Gerseorf: Anna Monikas Launen, Brandenfels: Madame Nett, Erhard E.: Die Lehnsjungfer, Zmlak S.: Der unreine Geist, Ida Boy Ed.: Ni his über mich Fischer W.: Die Freude am Licht, Kahlenberg: Sp elzeug, Hartwig: Der blaue Diamant, Werner: Siegwart, Schobert: Ich gehe meine Strasse, Schubert: Miserere nobis, Jerusalem Else: Der heilige Skarabäus, Skowronek: Armer Hemer, Bernhard M.: „Für wen?“ Bennet-Hugó, Manteuffel: Liebesopfer.

Kölcsöndíj havi 1 kor. 20 fill, vagy kötetenkint fizetve 8 fillér.

A könyvek újak és tiszták!

Vidéki bérlek

is a legfigyelmesebb kiszolgálásban részesülnek.

A zenemű-kölcsönkönyvtárba

is meglepő szép

ujdonságok érkeztek!

Zenemű-kölcsönkönyvtári díj havi 1 kor. 40 fill,

vagy fizetenkint 14 fill.

Sas Náci: Asszony nóták, Balázs: Valakinek musikálnak, Huszka: Rébusz báró, Lohár: Fürstenkind, Weiner Oh Löwinger- No ugy-e, de jó, Lehár: Der Graf von Luxemburg, Zerkovitz: Egy őszi napnak hajnalán... Szépen sietek? Weiner: De szép az élet, ha van bőven dohány! Ujra! Ujra! H: Musikalische Edelsteine, H: Goldene Leier, Sang u. Klang V. kötet, Eysler: Sainészvár, Strausz O. Didi, Fall: Elvált asszony, Zerkovitz: Csömp-

Egyes könyvek és egész könyvtárak vétele; könyvtárak kiegészítése és berendezése.

KERPÉL IZSÓ,

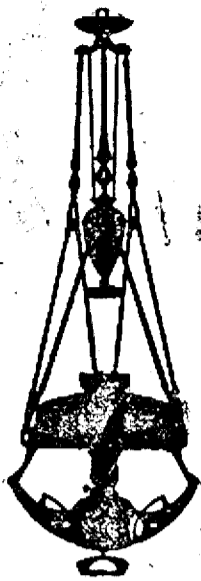
991

könyv-, zenemű és papír kereskedése Aradon.

Telefon 885. sz.

Nagy Karácsonyi Occassió!

Tulzsufolt raktár miatt

mélyen leszállított árakban kaphatók legújabb és legizlésebb üveg, porcellán és mesdőkészletek. Nagy függő és asztali lámpákból.

Legjutányosabb forrás 3051 figurális dísz tárgyakból. Legjobb minőségű china- és alpacca-ezüst dísz tárgyak, ugyszintén elsőrendű evőeszközök.

Képkerekek

óriási választék, több mint 400 új izlése mintá van állandóan raktáron.

FISCHER MÓR. Andrásy-tér 20. szám
Fischer Ellis-palota.)
Megyei és városi telefon szám 568.

Karácsonyi árjegyzék.

14 kar. arany gyűrűk, fűgők, férfii láncok, férfii órák, 1 frt. 80 kr.-tól kezdve.

14 kar. arany hosszú női láncok, férfii láncok 80 frt.-tól kezdve 14 kar. arany nyaklánc 10880-10000 6 frt.-tól kezdve. 4786

PFAFF
varrógépek

háztartási és ipari célokra.

Teljesen zajtalan járás. Kedvező fizetési feltételek.

Minden egyes varrógépet a legmesszebb menő jótállás. Számtalan elismerés helybeli iparosoktól a gép jószágára.

Egyedüli képviselő

Hammer Vilmos

műszerész

Arad, Szabadság-tér 7. sz.
Telefon szám 98.

9459

Védjegy: „Horgony”

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

pótlék
egy régióknak bizonyult házi szer, mely már sok év óta legjobb bedörzsölésnek bizonyult köszvényes, ízületi és meghűléseknek.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatosak legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K-80, K 1.40 és K 2.- és úgyszólván minden gyógyszerárban kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest. Dr. Richter gyógyszerháza az „Arany oroszlánhoz”, Prágában, Elisabethstrasse 5 nos.

Hölgyeknek

kevés gondot okoz a karácsonyi ajándék beszerzése,

HA

MÜNZI.

előnyben inart és kirakatait megtekinti.

MINDEN EGYES CZIKKEN A LEG-OLCSÓBB SZABOTT ÁR LÁTHATÓ.

ALAPITVA: 1860.

Családok találkozó helye

a

Gambrinus-étterme.

Szombaton és vasárnap nagy mozgófénykép előadás.

Gyermek-előadás 5—7 óráig.

Szíves látogatást kér

NOVOTNY LAJOS.

Ingusz I. és Fia
NAGY
karácsonyi
mű és könyv-
kiállítása.

Megtekinthető vételkötelezettség nélkül.

Képek-könyvek magyar, német, angol és francia szöveggel. Árak 20 fillértől 10 koronáig.
Meséskönyvek 5—10 éves gyermekek számára magyar, német, francia nyelven. Árak 50 fill.-től 8 koronáig.
Ifjúsági iratok 11—16 éves fiúk és leányok számára. Utleírások. Regényes elbeszélések. Népszerű tudományos könyvek, magyar, német, francia, angol nyelven. Árak 1—12 koronáig.
Ajándék művek felnőttek számára a magyar és a világirodalom legkiválóbb termékei karácsonyi díszkiadások, alkalmi vételek.
Imakönyvek katolikusok és protestánsok számára Hock János, Tárnoky, Albach, Szász, Tompa, Revesz, könyvei 1 koronától 30 koronáig.
Társas játékok. Nem a sablonos tucatjáték, hanem szellemes, mulató és tanító mulatság. 1909—10 évi újdonságok.

Áraink szolidak és olcsók. Vevőink minden nagy hangon hirdetett látószólagos árleszállításnál olcsóbban vásárolhatnak.

Füzletünk ez évben lett új modern árakkal felszerelve, vizsamaradt, elavult árunk nincs.

661 Kötöny tisztelettel

Ingusz I. és Fia Arad,
könyv-, papir- és zeneműkereskedése
füzlet Andrásy-tér 16. fiók-üzlet Weitzer János-u.

Arad legelső és legrégebb ékszerész műhelye.

Aki olcsón szépet és szolidat akar

ékszer, brillians, ezüst disztárgyak, hosszú láncz,

és elsőrendű férfi és női, hajszátra szabályozott

valódi „Genfi“ zsebórákban

vásárolni, az forduljon bizalommal

Weinberger Ferenc

ékszerészhez

Andrássy-tér 20. (Fischer Eliz-palota.)

Városi és megyei telefon 439.

Külön osztály elsőrendű nehéz ezüstölt Chinai ezüst disztárgyakban és evőeszközökben. ::

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

TÓTH FERENCZ URI SZABÓ MÜTERME

ARAD, József főherceg-ut 2. szám. (Városházzal szemben.) 4329

BOZSIK ERNŐ :: KÉPESITETT :: KÖMÜVESMESTER

építési irodája

4754

B. Választó-utca 22. szám.

Uj női- és férfi szabó müterem.

KATONA LÁSZLÓ

Arad, Szabadság-tér I. sz. a.

Van szerencsém a n. é. városi és vidéki nagyközönség b. figyelmét felhívni ujonnan megnyílt

női és férfi szabó mütermemre,

hol minden e szakmába vágó munkát legizlésebben s legelőnyösebb ár mellett elvállalok,

Szives pártfogásért esedezik

Katona László,
női és férfi szabó, Szabadság-tér-1. szám alatt. 2028

Van szerencsém igen tisztelt vevőimet és a nagyközönséget értesíteni, hogy

Czipész-üzletemet

műhelyemmel együtt

Boros Béni-tér 9. sz. alá helyeztem át,

hol raktáron tartok saját készítményű mindennemű női- és férfi-cipőket legjutányosabb árak mellett.

Mérték utáni rendeléseket izléses kivitelben pontosan elkészíték, ugyszintén javításokat is.

További szives pártfogást kér. kitünő tisztelettel

Czernóczky Imre,

uri és női czipész. 3715

Értesítés!

Van szerencsém a helybelli és vidéki kereskedő urak b. figyelmét felhívni arra, hogy műhelyemet teljesen ujonnan felszereltem, ahol mérlegeknek ujonnan való készítését, de különösen mindenféle

mérleg javítását,

valamint súlyok pontosítását a lehető legjutányosabb árakon elvállalok. Kérem a n. é. közönség szives pártfogását, tisztelettel 4654

Benkő József

Fejszé-u. 39.

Aradi Munkaadószövetségek

Tanonczközvetítő Intézete.

Hivatalos helyiség: Ipartestület.

Hivatalos órák: 9—12-ig, 3—5-ig.

Tanoncokat keresnek:

- Öt asztalosstanoncot.
- Egy kőművestanoncot.
- Egy szővestanoncot.
- Egy faestergálystanoncot.
- Két borbélytanoncot.
- Két képlárgéptanoncot.
- Egy melnárstanoncot.
- Egy szobafestőtanoncot.
- Két kádárstanoncot.
- Két cimfestőtanoncot.
- Egy dívtákereskedőtanoncot.
- Egy passzománytanoncot.
- Öt bádogostanoncot.
- Egy kovácstanoncot.
- Három kártyatanoncot.
- Négy befejtőtanoncot.
- Egy tímárstanoncot.
- Egy festőtanoncot.
- Két hentesstanoncot.
- Két kőfaragótanoncot.
- Egy szappanstanoncot.
- Egy órástanoncot.
- Egy calmadiatanoncot.
- Egy salgyári tanoncot.
- Egy üvegestanoncot.

ÖSSZES KERESLET 44 TANONC.

Tanoncul ajánlkozik:

- Lakatosnak: kettő.
- Mechanikusnak: egy.
- Cipésznek egy.

ÖSSZES KINÁLAT 4 TANONC.

Elhelyeztetett a folyó héten: 3 tanono

Kaszab Géza,

2478 ügyvezető titkár.

Gartner Samu

villanyműszerész, kerékpár és varrógép szakszerű javítóműhely

Arad, Weitzer J-utca 2.

(Minorita-palota.) 3011

17—1909. kpv.

Hirdetmény.

Ezennel közhírré tesszük, hogy az 910. évre érvénynyel bíró országos képviselő választók névjegyzékének a mai napon véglegesen megállapított egy hiteles példánya az 1899 évi XV. t. c. 150 §-ának megfelelően Beles János kir. közjegyzőnél Aradon letéttetett, akitől a névjegyzékre vonatkozólag, a szabályszerű díjak mellett, egyesek részére másolatok, kivonatok, bizonylatok és hitelesítések kivehetők.

Arad sz. kir. város központi választmányának 1909. évi december hó 24-én tartott üléséből.

Varjassy Lajos,

polgármester, elnök.

Hirdetmény.

5709—1909. p. m.

Hirdetmény.

Az aradvárosi gyermekórához 1910. január elsejére három betegápolónő szükséges. Felhívom azokat, kik az ápolónői állást elnyerni óhajtják, hogy folyó hó 27-től kezdődőleg délután 2 órától 4 óráig dr. Visky Pál igazgató Batthyányi-utcai lakásán jelentkezzenek.

Arad, 1909. évi december hó 24-én.

Varjassy,
polgármester.

5514—1909. p. m.

Pályázati hirdetés.

Az Andrányi Károly alapítványi városi gyermekórához 1910. évi szükséglettel fedezésének biztosítására pályázatot hirdetnek a következőkre:

Elsőrendű levesnek való marhahus.

Borjúhus (fiatal eleje).

Sertésus. (sültnek)

Sertészsír.

Tehéntej.

Cukor, kávé, dara, árpakása, rizs és köleskása.

Bab, borsó és lencse főzelék.

Liszt. (tészta gyúrára)

Kenyérsütemény.

Gyógyszerek. (Droguista cikkek)

Mosószappan.

Marószóda.

Apróbb üveg- és porcelánárúk.

Felhivatnak mindazok, kik a fenti szükségletek szállítására vállalkozni akarnak, hogy ajánlataikat zárt borítékban, 1 korona bélyeggel ellátva, biztosíték nélkül a fent nevezett kórház igazgató főorvosának dr. Visky Pálnak címére folyó évi december hó 26-ig bezárólag küldjék be.

A pályázati feltételek a városházán a polgármesteri hivatalban a rendes hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Arad, 1909. évi december hó 15-én.

Gyermekórái igazgatóság.

Gizella-egylet

... kölcsönös ...
élet- és hozománybiztosító intézet

Az 1908. évi mérleg főbb adatai: 5768

Díjbevétel 1908-ban	K 9,210,000
Tőke utáni jövedelem 1908-ban	K 3,490,000
Gizella-egylet összvagyon 1908. év végén	K 76,120,000
Az 1908. év tiszta jövedelme	K 559,000

Helyi és mozgó ügynökök felvételnek.

Magyarországi vezérképviselőség: Budapest, IV., Váci-utca 9.

Székely Izsó, intéző, **Forbát Rafael,** titkár.

Bővebb felvilágosítást ad a helybeli vezérügynökség:

Karolina-utca 3, **SALGÓ B. BÉLA** urnál.

Gabona termények

és mezőgazdasági vetőmagvak bizományi bevásárlására és eladására ajánlkozik

Reisz Alfréd,

mint ujonnan létesült cég, az Erzsébet-malom volt bevásárlója és cégvezetője 4195

Temesvár-Belváros, Sz. György-tér 1. sz. a.

**Olvasóinkat
tisztelettel
kérjük
bevásárlásaiknál
lapunkra
hivatkozni.**

Lapunk minden előfizetője, ki
hozzánk ezért irásban fordul,
azonnal ingyen és bérmentve
kapja meg az 1910. évre szóló

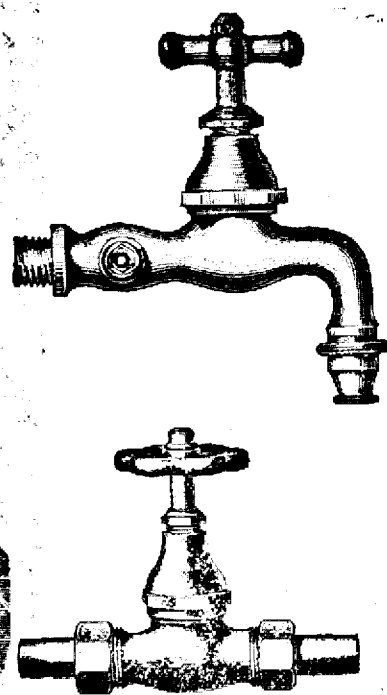
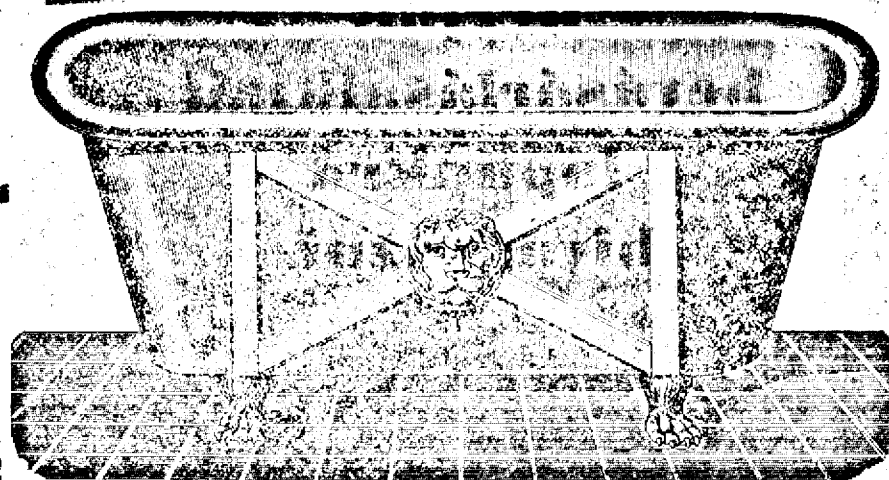
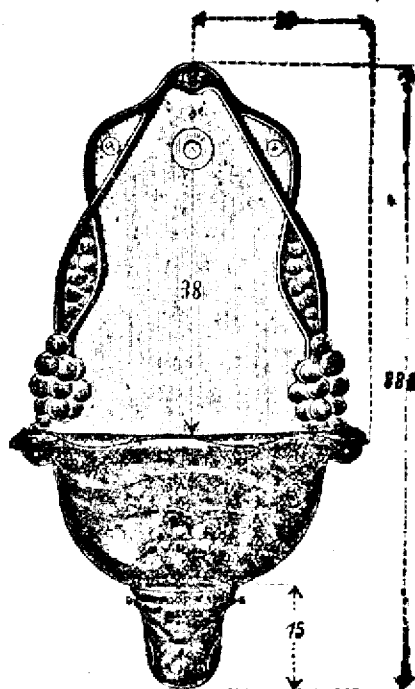
**nagy
fali naptárunkat.**

Ulrich B. J. Budapest,

Andrássy-ut 28.

bádog- és ólomárugyár

Interurban-telefon: 32.

Magyar kir. postatakarékpénztári száma: 796

Allandó nagy raktár kov. vas légszesz-, víz-, gőz- és fűrócsövekben, öntöttvas nyomó-, lefolyó- és alagcsövekben, kívül-belől mázas kőagyagcsövekben, továbbá ólomnyomó és ólomlefolyó csövekben.

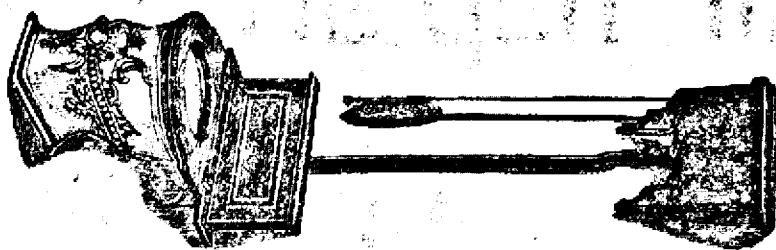
Nagy raktár horgany-bádogból, horganyzott vaslemezekből és ólombádogból.

Nagy választék különböző berendezési tárgyokban, úgy-mint: öntöttvas, horganybádog és fayence fürdőkádákban, vörösréz fürdőkályhákban, fa- vagy légszeszfűtésre, vízöblítéses vagy tőzegszóró árnyékszékekben, fayenceból vagy öntöttvasból, fehér fayence mosogatókban, kiöntőkben és mosdóasztalokban, magánhasználatra, kórházi vagy intézeti célokra.

Szortirozott raktár sárgaréz vízvezetéki, légszesz és gőz-szerelvényekben, gőzfűtő kályhákban és bordáscsövekben.

Melegvíz- és gőzkazánokban.

Nagy raktár szerszámokban, ruggyanta árukban, műszaki cikkekben, különböző tömitési anyagokban.

4771

Karácsonyra!

Ifjúsági iratok, diszkművek és Képeskönyvek

Egyszer átolvasva, tiszta állapotban

téglárban

kaphatók. — Minden újdonság
rautáron. Terjedelmes jegyzék-
kel készséggel szolgálók.

Eredeti

karácsonyidiszkek

csodagyertyák. Legdivatosabb
névjegyek elkészítése.

újdonságok.

Legujabb társasjátékok.

Diszlevélpapirokat

csaknem saját árban árusítok.

Zenemű újdonságok,

emlékkönyvek,
imakönyvek

dus választéka.

90,000 kötetes kölcsönkönyvtár.

Zeneműkölsönző intézet.

Kiváló tisztelettel

2544

Kerpel

Izsó

könyv- és papírkereskedése

Aradon, Andrassy-tér 20.

Telefon 385. szám

Mindeddig felülmulhatatlan!

Csak akkor valódi, ha a háromszögű üveg a csatolt szalaggal (sárga papíron vörös fekete nyomással van ellátva.)

A Maager W.-féle
valódi tisztított

Csukamájolaj

(hatóságilag védett kiadásban.)
sárga üvegenként 2 kor.
fehér " " 3 kor.

Maager Vilmostól
Éécs. 3:99

1869. óta Ausztriába és Magyarországra általánosan bevezetve.

Tanárok és orvosok előszeretettel rendelik.

Kapható a legtöbb gyógyszerárban és drogueriában

Főlerakat és szétküldés Ausztria-Magyarország részére:
W. MAAGER, WIEN,
III/3., Heumarkt 3.

Utánzások törvényileg üldözöttek. Aradon kapható Gutori Földes Kelemennel.

Szénüzletünket

Andrassy-tér 14. sz. Hermann-palotából
jelentékenyen megnagyobbítva
Boros Béni-tér 2. szám
saját házukba, a Széchenyi gőzmalommal szemben

áthelyeztük.

Állandóan nagy készletben mindenkor legjutányosabb árakon
elsőrendű Magyar és Porosz bányákból
**kőszén és kokszt,
kovács kőszén**
Jól kiégetett, pormentes
Bükk-faszén.

Szállítványainkat pontosan mérve, plombázott zsákokban, a miniszteri és főkapitányi rendelet szerint teljesítjük.

Becsés rendelvényeit új irodaiban úgy mint eddig a közönség részére (levelezőlapon) megadják.
Telefon szám 139.

Kérjük a jegyzéink figyelmes és gondos szolgáltatunkról biztosítva, kitünő tisztelettel 1451
Kneffel Károly és fia
szénnagykereskedése, Boros Béni-tér 2. sz.

Tüzifa eladás.

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, miszerint mindennemű és osztályu, saját erdőmben termelt

TÜZIFÁT

ajánlok azonnali szállításra guravoji és almásalcsilli faraktáramból, I. rendű bükkhasáb vagononként pr. 10000 kgr. ab vagon Arad állomás K. 136-75.

Ezenkívül ajánlom legjobb minőségű, száraz, ölbe rakott tűzifám, hasábfát 24 koronától feljebb, továbbá bognár- és kádárfát, Arad, Nagyváradi-ut 2a, a viadukttal szemben levő faraktáramban és jó minőségű 4524

téglámat is.

Árak megtudhatók és megrendelés feladható
NACHT VIKTOR tulajdonosnál
Arad, Petőfi-utca 8. sz. Telefon 324. sz.
Nacht Viktor,
fakereskedő és téglagyáros.

Magyarország legnagyobb és legelterjedtebb szőlészeti szaklapja a

BORÁSZATI LAPOK

mely üjvettől kezdve 41-ik évfolyamban hetenkint jelenik meg igen bő és változatos tartalommal.

Ezen szaklap, mely nemcsak a magyar szőlészeti és borászati viszonyokat ismerteti, hanem legelőkelőbb figyelemmel kíséri a külföldi tapasztalatokat is. Minden kétséget kizárólag a legokosabb és legértelmesebb szőlészeti újság, mely minden más szőlészeti szaklap olvasását fölöslegessé tesz.

A „BORÁSZATI LAPOK“

a „Magyar Szőlőgazdák Országos Egyesületé“nek hivatalos közlönye.

A Borászati Lapoknak a közgazdaság és a gyakorlati szőlőművelésnek és borászatnak szentelt rovatai igen kimerítőek, de különös súlyt helyez a tudósításokra is, a miben több mint száz tudósító dolgozik a lap szerkesztőségének kezére. 2212

Minden előfizető évenként legalább két nagy színes műmellékletet kap, valamely magyar szőlőfaj hű képét.

A lap kéthetes ingyenes melléklete a

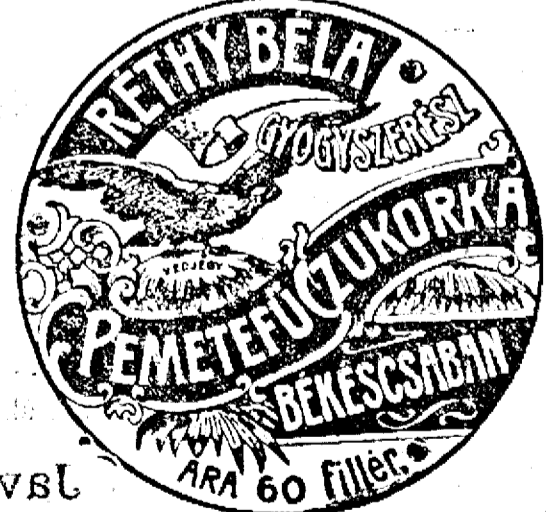
„Gazdasági Tanácsadó.“

Laptulajdonos: Felelős szerkesztő és kiadó:
BAROSS KÁROLY örökös. Dr. DRUCKER JENŐ.

A lap előfizetési ára:

1 évre 12 kor. 1/2 évre 6 kor. 1/4 évre 3 kor.

Mutatványszámot 3 héten át szívesen küld a BORÁSZATI LAPOK kiadóhivatala (Budapest, IX. ker., Üllői-ut 25. szám).

Köhögés, rekedtség és hurut ellen nincs jobb a
Réthi pémetefüzcukorkánál

Vásárlásánál azonban vigyázzunk
a RETHY FÉLÉT közzé, mivel sok haszontalan utánzata van.

Csak RETHY-t fogadjunk el!

Solymos Testvérek

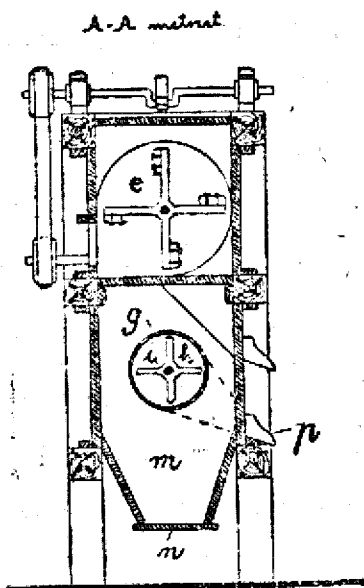
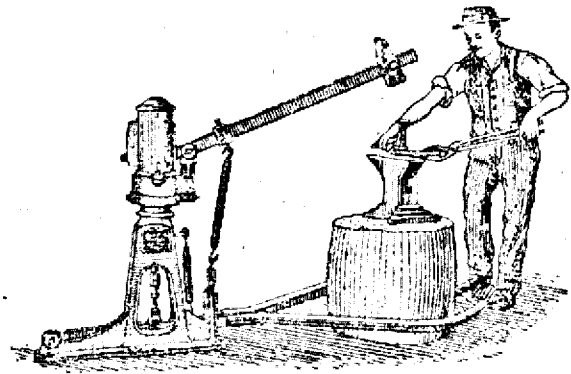
gépgyár, vas- és ércöntőde

ARAD, Kölcsey-utca 6-7.

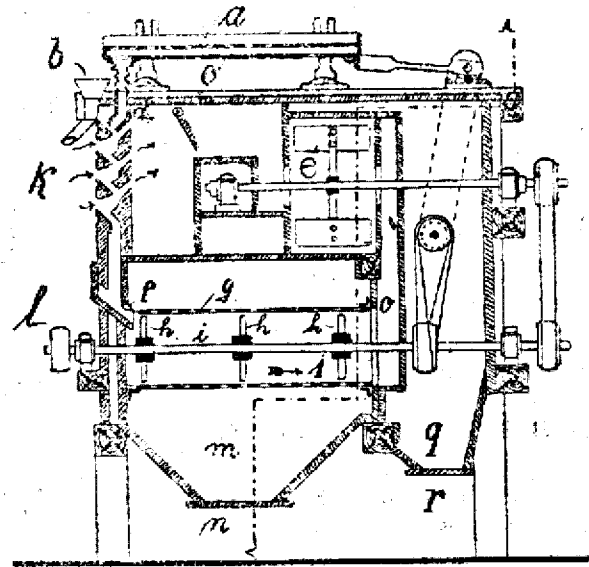
Városi és megyei telefon 112. sz.

1328

Schwarz és Társa szab. lábajtásu pöröly-
kalapácsok és szántó vas élesítők egyedüli
gyártói és elárúsítói.

Mores-féle
szab. gabona-
tisztítók.

Elvállalunk minden a gépüzem terén előforduló összes munkálatokat.

Készítünk malomberendezéseket, olajsajtókat, olajmag-zuzó és pörkölő gépeket. Mabil-
rendszerű borsajtókat, szőlő morzsolókat, borszivattyukat és pinceberendezési esz-
közöket, tömlőcsavarokat s mindennemű csapokat.

Építkezési és gép öntvényeket vas- és fémből úgy a saját, valamint beküldött minták szerint.
Kivánatra minták elkészítését is eszközöljük saját minta-asztalos műhelyünkben.

Javításokat pontosan eszközölünk.

— Kéregöntvényű örlőhengerek csiszolása és rovátkolása. —

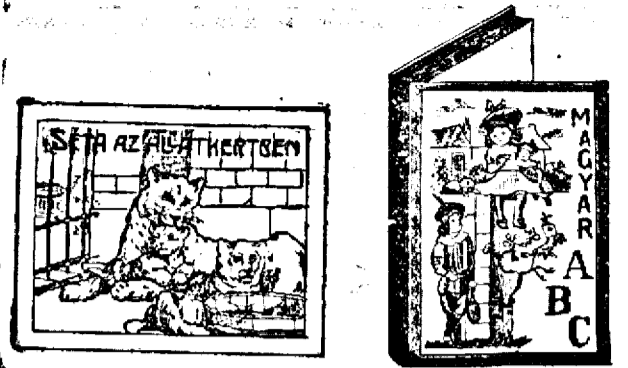
∴ **Áraink** ∴
mérsékeltek.

Tisztelettel

Solymos Testvérek.

INGUSZ I. és FIA könyvkereskedése
ARADON.

Képeskönyvek:

Kioskóknak 50 fillér.
Leporellő képeskönyvek K 1,-
Karácsonyi ár 1 K.
Gyermekszobából 50 fill.
Okos versek 50 fill.
Jó gyermekek 50 fill.
Állatvilág 50 fill.
Műlató gyermekek! K 1,-
Fluk Lányok K 1,-
Vig pajtasok K 1,-
Mulatságos délután K 1,-
Regeország K 1,-80
Gyermekotthon K 1,-80
Állatvilág K 1,-80
Hólapdák K 1,-80

Óriási képeskönyv K 3-50
Nagy Képes Tündérmesék K 3-80
Vadállatok K 3-80
Házi állatok K 3-80
Csak Előre!

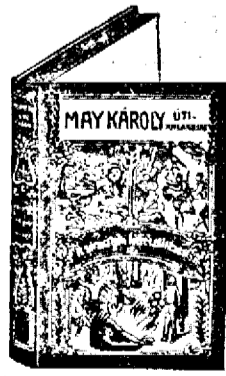
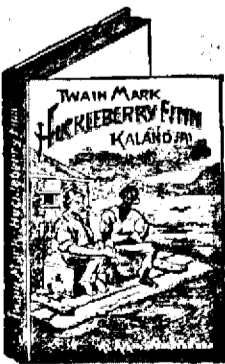
Mesés Album
Mikszáth, Rákosi, Bródy, Herczeg, Bársony, Molnár, Benedek meséi.
A vaskos, illusztrált kötet csak K 2-40

Mesekönyvek:

Leszállított ár K 1
Tündérmesék K 1
Ezeregyéj K 1
Mesekincstár K 1
Ára K 2
Csendvilág K 2
Benedek: Tündérmesék K 2
Fayné: Kis mesék K 2
Ára K 2
Grimm: Legszébb mesék K 2
Fayné: Kis mesék K 2
Bánfi: Tündérország K 2
Ára K 2-80
Andersen meséi K 2-80
Benedek: Bálynyos vár K 2-80
Benedek: Kincses bojtar K 2-80

Ifjusági iratok:

Ára K 2
Gaal M.: Nótás Kató K 2
Abonyi: Havasok ura K 2
Robinson Crusoe K 2
Münchhausen kalandjai K 2
Donázy Gy.: Egy magyar diák K 2-80
Ára K 2-80
Goulding: Indianok réme K 2-80
Barfua: Egy magyar kalandjai Afrikában K 2
Abonyi: Miklós vitéz K 2
Fayné: Arva Margit K 2
Ára K 2
Rhodon: Makrancos Erzsike K 2-80
Lengyel Laura: Vera naplója K 2-80
Zemplényiné: Idegenben K 2
Ára K 4
Vérne Gyula művei K 4
Donázy: Életünket és vérünket K 3-80
Bródy Sándor: Egri diákok K 2-50
Gauss: Barok földjén K 2-50

Zenemű-ujdonságok:

Báro Trenk, 2 füzet á 3-
Rébusz báró, 2 füzet á 3-
Luxenburg gróf, 2 füzet á 3-
Szinészvér, 2 füzet á 3-
Lehár: Das Fürstenkind, 2 t. á 3-
Strausz: „Didi“, 2 füzet á 3-
Elvált asszony, 2 füzet á 3-
Rácsos kapu, rácsos ablak 1-20
Zerkovitz: De jó volna egy nő 1-80
Frater L.: Uj dalos könyve 2-

Ingusz I.
és Fia
Arad.

Főüzlet: Andrassy-tér 16. szám.
Fióközlet: Weitzer J. utca.

Van szerencsém igen tisztelt vevőimet és az uri hölgy közönséget értesíteni, hogy a legújabb divatu

bécsi és párisi
selyem, bársony és
filekalapjaim 4297

a téli idényre megérkeztek.

Tisztelettel kérem a hölgyközönséget becses látogatásával szerencsételni. — Kitünő tisztelettel

LÁZÁR CZ.

Andrássy-tér 13. sz.

Minorita-palota.

Kiss Ernő

lakatosműhelye

Kápolna-utca 26. szám.

Ellátal minden e szakmába vágó lakatos munkákat, ugyszintén **mérlegek javítását és átalakítását**, valamint takaréktűzhelyek, kutak és sirrácok készítését legjutányosabb árak mellett vidékre is. — **Pontos szolid munka.** 21.

Telefon 135.

GELLER I.

ékszerész.

Zsebórák
és VALÓDI
ezüstárak

nagy raktára.

ARAD,

Andrássy-tér 14.

4397

TÖRLEY
PEZSGŐ.

5763

Gartner Márk

épület és műlakatos, mérlegkészítő és javító műhelye

Arad, Szabadság-tér II

Van szerencsém értesíteni egy a helybeli, mint a vidéki kereskedőket, hogy mindennemű

mérlegeket,

ugyszintén

= súlyokat =

pontosan és jutányos árak mellett készítek és javítok.

Szíves pártfogást kér, kitünő tisztelettel 4360

Gartner Márk,

épület és műlakatos, mérlegkészítő.

Hoffmann Sándor Arad, Színház-épület. 4723

December hó 31-ig rendkívül leszállított árban lehet a legszebb

karácsonyi és újévi ajándékcikkek

vásárolni urak, hölgyek és gyermekek részére.

Mindenkinek saját érdeke, hogy ezen divatnagyrúházat felkeresse, ha szép és alkalmas ajándékcikkek meg-
lepő olcsó árban akar vásárolni 701

Női és leány felöltők és téli kabátok mélyen leszállított árban.

Rövid kivonat a raktáron levő árukból és ezenkívüli számfalan alkalmas más cikkekből, melyek helyszüke miatt itt mind fel nem sorolhatók.

Női ruhaszövetek,

bluzkelmék, bluz és ruhaselymek, — sima bársonyok, mintásott bársonyok, plüssök stb.

Női fehérneműk,

női ingek, női korsettek — alsók és nadrágok, — vászon és damasztárak stb. ===

Csipke-kendők,

csipke-echarpok, chenilla-echarpok és kendők, selymecharpok, selymekendők, csipkék, szalagok, applikációk, aranykelmék stb. ===

Női kötények,

leánykötények, diszkötények, — keztyűk, harisnyák, gallérok, zsebkendők stb. ===

Csipkefüggönyök,

ágy- és asztaltakarók, szövetfüggönyök flanelkatonok, mosókatonok, barchet, pique és mosóárak stb. ===

Uri divatárak,

uri ingek, nyakkendők, — gallérok és gallérvédők, — urikeztyűk és harisnyák. ===

Van szerencsénk a mélyen tisztelt vevő nagyközönségnek szives tudomására hozni, hogy:

Arad és környékére gyártmányaink eladására egyedüli képviselőnk

Schenk és Társa

ARAD.

Teljes tisztelettel

Marty R. és Társai
Magyar Francia Cognac gyár
Világos.

Vas- és rézbutor, sodronyágybetét gyár.

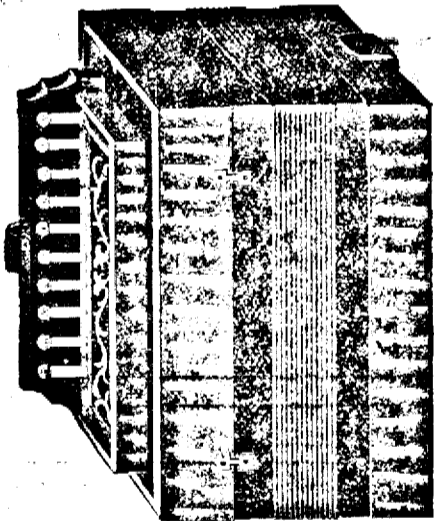
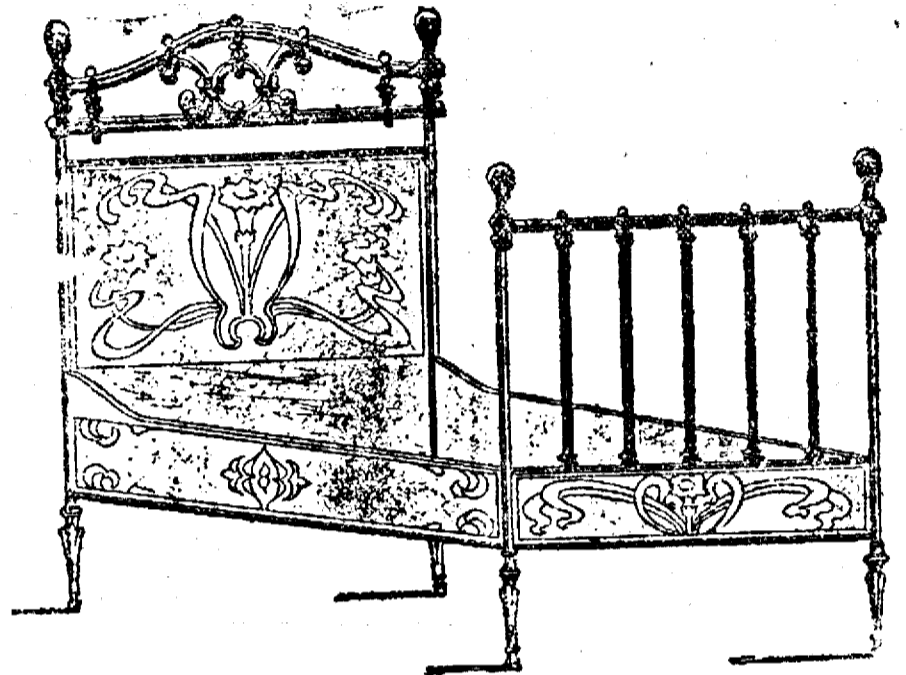
Ajánljuk a n. é. közönségnek saját gyártmányunkat **vas- és rézbutorokban,** a legjobb kivitelben. 4429

Sodronyágybetétek vas- és lakoréttal, minden méretben, a legerősebb kivitelben kaphatók.

Elvállalunk mindennemű javításokat és vasbutor festéseket. Gyárhelyiség Anlich Lajos-utca 14. Üzlethelyiség József főherceg-ut 7. **Telefon 428. szám.**

— Arjegyzéket kívánatra díj- és bérmentesen küldünk. — Szives megrendeléseket kér, tisztelettel

Fleischer Testvérek.

Mi a legujabb találmány?

Felelet: a

Hegedű hangu
HARMONIKA

1, 2. vagy 3 soros félhangokra készítve, amelyen utánozni lehet bármely cigányprimás játékát ennél fogva olcsóért lehet cigányzenét élvezni. Ugyiszintén mindennemű kijavított és új hegedűk legjutányosabb árakon kaphatók. 4701

SZILÁGYI ALBERT

vezetése alatt levő hangszerüzletében Aradon, Boros Béni-tér 21. szám (Buza-tér.)

Uj konfekció üzlet!

Uj elvek!

Nemcsak hirdetem, de tényekkel bizonyítom, hogy a legolcsóbb bevásárlási forrás csakis a

Verseny Divatárúház

Arad, Lázár Vilmos-u. 3. sz.

szembe a Katalin gőzfürdővel.

!! Ha elegáns akar lenni és kevésbe kerüljön szereti a fess ruhákat jót és szépet akar venni olcsón !!

egy próbavásárlás által mindenki meggyőződhet, hogy azt legjobban nálunk szerezheti be.

Alkalmas

karácsonyi és ujévi ajándéku

Jó mosó flanelből vagy szövetsből egy egész ruha már 6 koronától kezdve. Jó kiállítású házi bluz minden színben már 2 koronától. Jó mosó flanel pongyola már 7 koronától kezdve. A legegyszerűbbtől a legfinomabbig kaphatók kész ruhák, kötények, szoknyák stb. 4580

Tisztelettel

Verseny Divatárúház.

MÁRTON JAKAB

férfi szabó, Arad, Szabadság-tér 8. sz.

Szabó Testvérek és Kleiber
Kocsigyártók

ARAD, Kápolna-utca 26. szám.

(A tűzoltó laktanya átellenében.)

Van szerencsénk Arad és vidéke igen t. közönségét értesíteni, hogy aradon, Kápolna-utca 26. szám alatt a mai kornak megfelelően berendezett

kocsigyártó műhelyeketnyitottunk. 4838
Ugy a fővárosban, valamint az ország több nagyobb városában a legjelesebb kocsigyáraiban szerzett számos évig tartó tapasztalataink után előre is íérhetjük, hogy műtelyünkben kizárólag elsőrendű munkák készülnek.

Elvállalunk minden e szakmába vágó munkát, u. m.: minden alakú új féderes és féder nélküli koc-ik készítését a leg-egyszerűbből a legdiszesebb kivitelig, valamint azoknak szakszerű javítását mindennemű kovács-, kerékgyártó-, nyerges- és fényező-munkákat jutányos áron, továbbá készltünk mindennemű gazdasági eszközöket és szakszerű lövasalást.

Kész kocsit kapható.

Magunkat a t. közönség b. pártfogásába ajánlv. kiváló tisztelettel

Szabó Testvérek és Kleiber kocsigyártók.

Herling Mihály

Arad, Kossuth-u. 68. (Csernécsky-mellett.)

üveg, porcellán és ké-
kereskedése. 3381

Elvállal mindenemü üvegezési munkákat legjutányosabb árban ugy vidéken is.

BEÉL
mezővárosban

(Vasuti állomás: Bokszeg-Beél.)

egyedül álló jóforgalmu

faüzlet

más vállalat miatt eladó.

Az átvételhez kevés tőke szükséges.

Cím: 4818

Weiszberger Marcell, Beél.

Ajánlja a legfinomabb bel- és külföldi szövetekkel
dusan felszerelt raktárát
Elsőrangu munka. 4750 Pontos kiszolgálás.

Használjon Nagysád Földes-féle

Margit-Cremet,

hogy arca tiszta, üde és bájos legyen.

A MARGIT-CREME a főrangú hölgyek kedvenc szépítő szere, az egész világon el van terjedve.

Páratlan hatása szerencsés összeállításában rejlik, a bőr azonnal felveszi és kiváló hatása már pár óra lefolyása alatt észlelhető.

Mivel a MARGIT-CREMET utánozzák és hamisítják, tessék eredeti védjeggyel lezárt dobozt elfogadni, mert csak ilyen készítményért vállal a készítő mindennemű felelősséget.

A MARGIT-CREME ártalmatlan, zsirtalan, vegytiszta készítmény, a mely a külföldön általános feltűnést keltett.

ARA 1 KORONA.

Margit-szappan 70 fillér. - Margit-pouder 1.20.

Gyártja:

Földes Kelemen laboratóriuma

ARADON. 461

Alapítottatott 1882.

Telefon 688. szm.

Bruckner Lipót

butorgyár, kárpitos és diszítő

ARAD, Andrásy-tér.

Matzky-cukrászda mellett. Neuman-palota. 4342

Ajánlja saját készítményü, szolid kivitelü butorait:

Hálószobák 190 forinttól kezdve.

Ebedlők . . . 140 forinttól kezdve.

Szalongszobák 95 frt. kezdve.

NEUSCHLOSZ Pontos és lelkiismeretes kiszolgálás.**BUTOR** Kedvező fizetési feltételek.

A Neuschlosz-féle hírneves tömör keményfa butoroknak kizárólagos elárúsítása. :-

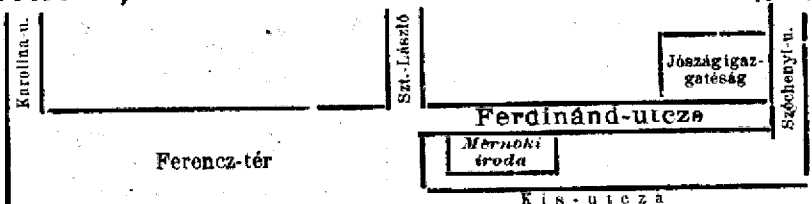
Az országos magyar vasutas-szövetség szállítója.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan intéztetnek el.

DÖMÖTÖR BERTALAN

OKLEVELES MÉRNÖK IRODAJA

ARAD, FERDINÁND-UTCZA 5. SZ.

Orszá. Megyei közközh. 4878

ELVÁLLALIA

városok, községek, uradalmak felmérését, szabályozását, tagosítását, parcellázását, erdei és iparvasutak tracirosását, tervezését és építését,

FÖLDMÉRÉSEKET.

SPECIALISTA

vizszabályozások és víz-erőművek tervezésében és létesítésében. :- :-

A legszebb
karácsonyfadiszek
karácsonyi és ujévi
ajándékok,
névjegyek,
disz-

2781
levélpapírosok,
képes- és
meséskönyvek,
naptárak és
levelező-lapok

Pichler

Sándor

könyv, papíros és író-
szer kereskedésében

kaphatók

ARAD,

Szabadság-tér 1.

Telefon 308.

Vidéki megrendelések azonnal
eszközöltetnek.

Legszebb karácsonyfadisz! Csillagszóró gyertyák!

Szagtalan! Ártalmatlan! Nem füstöl!
Tucatja 40 fillér.

Kellemes karácsonyi ajándék

Alcohol mentes illatszerek.

Üvegje 2 korona 50 fillér.

Az arc szépségét előmozdítjuk, a bőrt üdévé, bársonysimává tesszük **Rozsnyay**

„Szeráj arckenőcse“

használatával. Egy kis tégely 70 fillér, nagy tégely 1K. 40 f.

Kitünő minőségű fehér asztali bor.

Literje 60 fillér.

Pompás ménesvidéki vörös asztali bor.

Literje 1 korona 20 fillér.

Kapható

Rozsnyay Máttyás

gyógyszertárban

371

Arad, Szabadság-tér.

Házi

mosást és vasalást

legjobban végzi

TRIEBL M.-né

mosó és vasaló-intézete

Arad, Bocskai-tér 3. szám,

Nagy Tökölly-ház, a zsidó iskolá-
val szemben. 4469

Szép kézi munka, olcsó árak!

Ügyes tanulóleány felvétetik!

AKI

zamatos, igen finom
Rumot akar készíteni,
vegyen 30 fillérért egy
üveg 851

Rumkivonatot.

Ebből a rajta levő uta-
sítás szerint pár perc
alatt 1 liter finom thea
rumot készíthet.

Kizárólagos raktár:

Földes Kelemen

gyógyszerésznél.

**A világ
legtökéletesebb
szépitő szere**

a Hajós-féle Ibolya-Creme.

Ideális gyorsan tüntet el szeplőt, májfoltot,
bibireset, b vörösséget és bármely arctisztatlanságot.

Az eleg ns hölgyközönségnek kedvencz szépitőszere.

A párisi és londoni hygienikus kiállításokon az összes kiállított szépitő-
szerek közül az első díjat nyerte el. (Dizoklerd a nagy aranyérmekkel.)

Ára egy tégelynek 1 korona. — Dupla nagyságu
tégely 2 korona.

Óvakodjunk értéktelen utánzatoktól; a bevásárlásoknál
csak a Hajós-féle Ibolya-Cremet tessék kérni és elfogadni.

Kapható a készítőnél: 191

HAJÓS ÁRPAD gyógyszertárban

Arad, Andrassy-tér 22., megyeházzal szemben,
továbbá minden gyógyszertár, illatszertár és drogeriában.

KOLARITS NÁNDOR

délmagyarország első és legna-
gyobb egyenruházati intézete

TEMESVÁRT.

Ajánlkozik az újonnan kinevezett
valamint a m. kir. honvédséghez
áthelyezett 4778

tartalékos tiszt uraknak
mint legjobb és legolcsóbb
beszerzési forrás.

Legszolidabb kiszolgálásért cégem
rég jó hírneve kezeskedik.

Selyemtisztító intézetemet

ajánlom a nagyérdemű közönség
figyelmébe, mely a mai kor igé-
nyeinek megfelelőleg van beren-
dezve.

Elvállalok mindennemű tisztítást,
u. m.:

selyem ruhák, férfi ruhák,

flor, gáz, továbbá fehérnemű, ing,
gallér, kézelő, valamint minden e
szakmába vágó munkát megfele-
lően végzek. — Vidéki megrende-
lések 48 órán belül elkészíttetnek.

Stefán József

Arad, Tökölly-tér, a román templom
mellett. 4527

Uj üzlet!

Tisztelettel értesítem a n. é.
közönséget, hogy József főherceg-
ut 12. sz. alatt (Reisinger-ház) egy
a mai kornak teljesen megfelelő

**cipész üzletet
nyitottam.**

Főtörökvésem oda fog hatni,
hogy b. megrendelőimet pontos és
jó minőségű cipőkkel szolgáljam
ki olcsó áron. A megrendelések
ugy helyben, mint vidékre azonnal
lesznek eszközölve. Maradok illő
alázattal és becses pártfogását
kérve 4686

Hainstein János, cipésmester.

Értesítés

Van szerencsém a n. é. közön-
ség b. tudomására hozni, hogy
Aradon, Wesselényi-utca 34. sz. a.
a mai kor igényeinek megfelelő

lakatos műhelyt nyitottam.

Elvállalok minden e szakmába
vágó munkákát, u. m.: épületva-
salásokat, vaskerítést, sarrácsokat,
valamint takaréktűzhelyeket a leg-
szébb és legjobb kivitelben.

Javitások pontosan és jutányo-
san eszközöltetnek.

Tervekkel és költségvetésekkel
készséggel szolgálók

Kiváló tisztelettel

Böszörményi János,

lakatos mester.
Ugyanott egy jóerkölcsű fiu tanuló-
nak felvétetik. 4184

Olcsó és jó ruhák kapbatók

Pontos kiszolgálás!

Klár Lajos

angol uri szabónál.

Nagy választék bel- és külföldi szövetekből.

Kérem a nagyérdemű közönség szives pártfogását
Tisztelettel

4296

Klár Lajos, uri szabó

Arad, Andrásy-tér 3 (Neuman-ház)

Tabajdi Károly-utca.

Ajánlja a n. é. hölgyközönségnek saját készítésű és szabásu füzőkülönlegességeit, u. m.:

egyenes francia szabásu komot, gummi és leánykafüzőket,

ugyszintén női és férfi egyenes tartókat s ezeket legjobb minőségben tartja. Mérték szerint készítik és a legjutányosabb árak mellett árusítom. Minden e szakmába vágó

Javításokat és tisztításokat

pontosan és jutányosan eszközök.

4690

A nagyérdemű hölgyközönség b. pártfogását kérére kiváló tisztelettel

FOCK MÁRIA

füzőkészítő Aradon, Veitzer János-utca 6. sz. A főposta mellett.

Varrógép és varrógép alkatrészek

ugyszintén legjobb

Fábián és Társa

cégnél

Arad, Forray utca (Román épület.)

szerezhetők be

ugyszintén

kerékpárok és összes alkatrészei

legelőnyösebben

részletfizetésre is.

Városi és megyei telefon 494.

4324

Kitünő, a maga nemében páratlan!**Phantasie****Virágcsespepek**

legjobb alkohol nélküli illatszer, az üveg dugó egyszerű érintésével a legkellemesebb és állandó illatot terjeszt.

Ára egy üvegnek csinos fatokban **1 korona 50 fillér.**

Kapható:

Gyöngyvirág, Rózsa, Ibolya, Ideál,

:: Narcis, Heliotrop illatokban. ::

Egyedüli raktár:

Hajós Árpád gyógyszerertárában

ARAD, Andrásy-tér 22., a megyeházzal szemben.

4621

Nyemecz Gyula angol női divatterme Arad

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ-KÖRUT 20. SZÁM.

Ajánlom az uri hölgyközönség szives figyelmébe modern angol szabászatomat. Készítek legkényesebb igényeknek is megfelelő angol costumöket és kabátokat a legizléesesebb kivitelben, legújabb divat szabásban gyorsan és jutányosan.

4782

Kitünő tisztelettel NYEMECZ GYULA, női szabó.

Braun Ede

tűzifakereskedése

Arad, Béla-tér. Telefon 554.

Mindazok kik még tűzfeszítésgépjüket nem szerezték be, keressék fel bizalommal a Béla-téren (volt Mittelmann-féle gyár) levő

tűzifa raktáramat,

hol mindennemű tűzifát ölben, tömören kirakva, legjutányosabb árban számítok.

A n. é. közönség szives pártfogását kérve, kitünő tisztelettel

4440

Leszállított hus árjegyzék!

Van szerencsém az igen tisztelt nagyközönséget értesíteni, hogy Ferray-utcai mészárszék-üzletomban mai naptól kezdve a husokat alanti árak mellett árulom:

Főüzletomban (Krisztyóry-ház.)	
Hízott marhahus eleje	1 kg. 44 kr.
hátulja levesnek	56 "
Pecsenyehus	1 kg. 60 "
Sertés-hús	72 "
Sertés karaj	80 "
Szalonna	84 "
Zsír és hárj	84 "
Fiatal borjúhús eleje	60 "
hátulja	80 "

Főüzletomban (Guttmann-ház.)	
Növendék marhahús levesnek	52 "
Gulyáshús	1 kg. 48 "
Pecsenyehús	56 "
Gulyáshús eleje 36 és 40	40 "
Szopós borjú, 8 hetes eleje	1 kg. 56 "
hátulja	72 "
Sertés-hús	72 "
Sertés karaj	80 "
Szalonna, zsír és hárj	84 "

Szives további pártfogást kér, kitünő tisztelettel 4734

FARKAS GYÖRGY,
mészáros és hentes.

Alkalmi vételek és eladások

ékszertárgyakban

arany és ezüstneműekben, Arad legnagyobb óra és ékszerraktára

Deutsch Izidor

óras és ékszerész 4751
Weitzer János-utca, Minorita-palota.

Zálogcédulák

arany és ezüstneműek, gyémánt és brilliáns tárgyak a legmagasabb árban megvételnek vagy más tárgyra átcsereleltetnek
TELEFON 438. TELEFON 438.

Telefon szám 242.

Elektromos erőátviteli motorokat

kikölcsönöz, elad és felszerel 4191

Kalmár József

villanyvilágítás, telefon és villamos csengő berendezési vállalata

Arad, Salacz-u. 2.

Férfi, női és gyermek divatkalapok

állandóan nagy választékban!

Panamakalapok

tisztítása és más egyéb kalapok

javitása és festése

jutányos áron elfogadtatik

Bittenbinder Konrád

kalapos mesternél 4431

Arad Deák Ferencz-utca 24. sz.

Olesőbb lett

szén!!

A ki téli szén és koks szükségletét már most szerzi be, vagy jegyezteti elő, 25 %-ot megtakarít!

Légszuszgári koks 4.60 K.

100 kg.-ként.

Poresz salon kőszén 4.60 K.

100 kg.-ként.

Zsilvölgyi salon kőszén 4.— K.

100 kg.-ként.

Rostált pormentes faszén 6.— K.

100 kg.-ként.

Kovács szén — — 4.60 k.

100 kg.-ként.

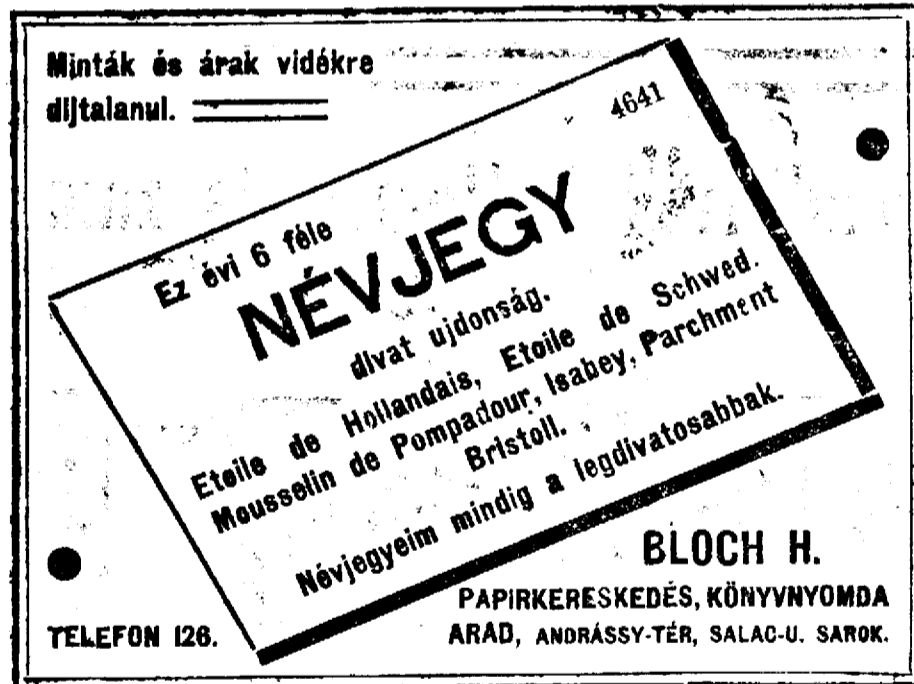
Róth József

szénagykereskedőnél 4741

Arad, Eötvös-u. 3.

Telefon 63. sz.

Minták és árak vidékre díjtalanul.

Üzlet áthelyezés.

Tisztelettel értesitem a nagyérdemű közönséget, hogy üzletemet 1910 május 1-jén gróf Nádasdy palotába helyezem át és ezért igyekszem áruraktáromat csökkenteni s mindent mélyen leszállított árban árulom u. m.:

Angol kelme, jó mosó cérna barchet, Hermelin fanelek, Kartonok, Zefírek, Vászor, Schiffon, Kanavász

Ajánlom általánosan közismert, jóhírnevű

angol és francia női divattermemet

hol módomban van legjobb munkaerőimmel, gyors kiszolgálással legkényesebb igényeknek is megfelelni. — Nagyrabecsült vevőim és a n. é. uri hölgyközönség szives pártfogását kéri továbbra kitünő tisztelettel 4309

továbbá lehető legolesőbb árakban kendők, férfi ingek, nyakkendők, manchetták, boák, bélés árak, harisnyák, ornyók és más itt fel nem sorolható cikkek. Ezen alkalmat méltóztassék kibaszni, mert csak rövid ideig tart.

Üzleti berendezés eladó!

Szegfü R.

4578

Arad, Forray utca 4. sz.

Weisz Samu

angol és francia női szab

Weitzer János-utca 10. szám.

GYENGE FERENC

Mezőgazdasági, szőlőgazdasági gépek legolcsóbb gyári árakon.

Ugyanitt kitünő saját termésű

gazdasági gépüzlete és földhitel közvetítő irodája

PÉNZKÖLCSÖNÖK

BOROK

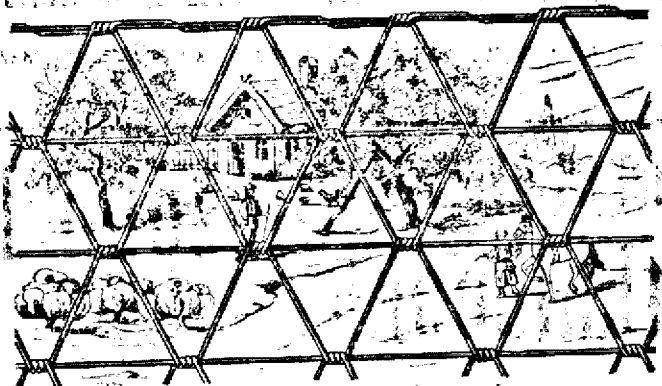
Arad, Varjassy J.-utca 18. sz.

földbirtokokra 4% és 4 1/2% kamat mellett.

kaphatók palackokban és nagyobb mennyiségben.

Delta drótfonat

legelsőrangú hazai gyártmány:

Bekerítési célokra páratlan! Gazdaságokban nélkülözhetetlen! Vadkárak ellen a legbiztosabb védelem!

A Delta drótfonat kétféle lyukbősséggel négyféle minőségben (drótvastagságban), készül és kerül eladásra. Kimerítő leírással és árjegyzékkel készségesen szolgál!

KOLLERICH PÁL és FIAI

első magyar sodronyszövet-, fonat- és szitaárugyára

BUDAPESTEN.

Központi iroda és raktárak: IV. ker., Ferenc József-rakpart 21. sz.

500 koronát

Barilla-fogvizének használatát mellett, üvege se til. valaha is más fogtájtást kap, vagy a szája büszlik **Barilla A. Erőkösei**, (E. Winkler) Wien, 19/1 Sommer-gasse 1. — Kapható Aradon minden gyógyszerárban, különösen Földes Kelemennél, Deák Ferenc-utca 11. sz., Rozsnyay Mátyásnál, Szabadság-tér és Vajtek és Welen. Kérjük mindenüti. határozottan Barilla-féle fogvizet. Hamisítványok feljelentéstől d. j. tartanak. 504

Rheuma

kórvény, ischias, idegbetegségek kezelésével, ingyen tudatom levelben, hogyan szabadultam meg ezen kínos szenvedésemről. 5779

Carl Bader, Illertissen (Bayern.)

Délmagyarország első és legrégebb zongora és harmonium telepe.

Renner Ferencz és Albert

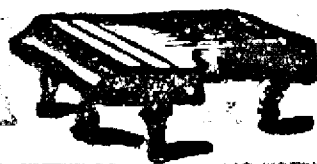
zongorakészítők (a bécsi Ehrbar Frigyes-cég tanítványai)

Temesvár Józsefváros, Hunyadi-ut 12. sz., saját házban.

Allami érem és kiáll. okmány 1892.

Ezüst érem és kiáll. okmány 1902.

Bel- és külföldi legnagyobb és első díjakkal kitüntetett zongoragyárnak képviselői. 4197

Elsőrendű zongorák, pianók, harmoniumok stb. választéka a legolcsóbbtól a legfinomabbig.

Nagy javító és építő-műhely.

A teának rendkívül kellemes és zamatos izt ad

a SZULTÁN-RUM

1 K 60 fill. ára egy félliteres üvegnek 1 K 60 fill.

Egyedüli raktár:

Hajós Árpád gyógyszerárában

Arad, Andrásy-tér 22., a megyeházzal szemben.

RADÓ GYULA

női felöltő áruháza

ARAD, szemben a Minorita-templommal.

Őszi és téli újdonságok:

Legújabb női felöltők.

Tailleur made costumök.

Utazó angol raglanok.

Szörme kabátok és bundák.

Intézeti leánykabátok.

Gyermekek felöltők.

3374

Rendkívül nagy választékban.

Telefon szám 238.

Telefon szám 238.

Telefon 528.

Telefon 528.

Ajánlok Kőrös és Maros-melléki **tűzifából** egész
waggonrakományokban

I. bükkhasábfát

I. cserhasábfát

I. gyertyánhasábfát

különtéle dorongot

ugy rendes hosszban, mint 20—25 cm-re **felfüreszelve** legolcsóbb árakban, kívánságra házhoz is szállítva.

Fränkl S. József

tűzifa-nagykereskedő

— Petőfi-utca 8. szám, I. emelet. —

Telefon 528.

Telefon 528.

Leszállított
árak!

karácsony után

FISCHER SIMON

NAGY ÁRUHÁZBAN

az összes raktáron levő áruk

mélyen leszállított áron

lesznek elárusítva.

A MI ÜNNEPÜNK.

HUSZONÖT ÉV.

Könyököt-bászson ez a néhány sor. Őszszefüzi, a széthullástól megóvja azoknak leveleit, papírra vetett szeretetét, akik a mi ünnepünket megtisztelték. Értékesek és örömet szerzők nekünk ezek a levelek, méltatói egy ujság első negyedszázados multjának, sziklarepesztő küzdelmeinek s bizonyára biztató, elégtételt adó jelenének. A köteles szerénység talán ezt diktálná: tudjuk, hogy az elismerésnek, a dicséretnek, amely most a adllunkat veregeti, egy része, talán felénél is többje, az udvariasságból, uri érzésű emberek előzékenységből eredt. De azokról, akik nekünk irtak s arról, amit a köszöntéshez kapcsoltak, ezt nem lehet elmondani.

Nem a mi dicséretünk a magva ezeknek a leveleknek; ha van is benne, nem ez az, a mi büszkévé egyenesíti a fejünket. Az ország első ujságírói, a társadalomnak irányító emberei, budapesti és aradi szellemi kiválóságok méltatják ebben egy helyét megálló ujságnak hivatását, jelentőségét, szerepét. Olyan vidéki napilapét, amelynél a vidéki jelző már nem lehet kicsinyítés, csak terület-meghatározás; a készültség, a hirscholgalat eszközei és munkája dolgában már egyrangú a fővárosiakkal.

S ha ezt a hivatást, ennek a hivatásnak a vidék kulturéletére való hatását megírva, hozzáfeszik, hogy huszonöt év után ilyen az Aradi Közlöny: hát ezt a dicséretet álljuk, vállaljuk mi is, az önteltség vétké nélkül. Mert ez az öntudat, az ujság-munkának, szervező erőnek és az ötletnek ez az eredménye nemcsak bennünket tehet büszkévé, de az olvasóközönséget is, amely ezt a főrekvést, az eleinte nagyzolánsnak tetsző, veszedelmesnek is talált akarókat hamar megértette, rokonszenvébe fogadta s a maga pártolásával hidat épített annak sikeréhez.

És ép azért, mert a mi ünnepünknek melege a közönséget is illeti s annak örömeiből a legtöbb rész őt illeti: a hozzánk jött méltató és köszöntő sorok se lehetnek a szerkesztőségnek fiókba zárt emlékei. A közönség elé adjuk azokat, amelyek nagyobb részükben ugyis az olvasókhoz szólnak. Most már nekünk igazán nincs hozzáadni valónk. S ha a bevezetőhöz, a cérnához, amely a leveleket összefércelte, a hangulat s a maghatottság színes selymei

is betévedtek: az első jubileumon, az ezüstlakodalomnak izgalomban azon sincs csodálni való.

Budapesti üdvözlések

A fővárosi író és zszurnaliszta világ előkelőségei közül az alábbiak voltak szivesek soraikkal fölkeresni bennünket:

Huszonöt év.

Irta: RÁKOSI JENŐ,
a Budapesti Hirlap főszerkesztője.

Mily rengeteg idő annak, aki el akarja érni, mily semmisség annak, aki elérte, s őt elhagyta. A pezsülő vérű fiatalágnak bele se fér a fejébe. Mert akad-e közülök egy is, aki 25 éven keresztül előre nézne s azzal foglalkoznék, hogy mi lesz vele 25 év múlva. Az öreg ember pedig úgy beszél róla, mintha csak tegnap lett volna. Azért látunk hátrafelé tekintve messzebb, mint előre tekintve. Hátrul temérdek mértföldjelzőnk van: ekkor vittek iskolába, ekkor buktam el az érettségim; ekkor éltem jogász-éveimet; ekkor virágozott ki először a szívem; ekkor volt első nagy csalódásom. Azután jött a nagy nap: első keresetem napja. Jött a nagyobb is: megházasodtam. Itt kezdődik a rendes határa annak, a mikor az embernek kezdenek halottjai lenni. És jön az emelkedés, jön bukás, jönnek sikerek, jönnek katasztrófák: mind egy-egy stáció az egyszerű, vagy többször 25 éves vándorlásban.

Akinek pedig még előtte van a 25 év, az mindig csak egy célt lát, az is vagy másnapra, vagy a jövő hétre, vagy hónapra, vagy esztendőre esedékes. Ha betelt, megint csak egyet tűz ki az ember ujat. Ettől aztán néha egy nap, vagy egy hét, amely előttünk van, hosszabbnak tetszik 25 esztendőnél. Az életben azt szoktuk mondani, úgy tetszik, hosszabb, mint 100 esztendő!

Huszonöt éves ujságom és ujságíróm, tekintis vissza: Mikor irtad az első cikkedet, mikor jelent meg az első számod; mikor élvezted első sikeredet, mikor sikerült az első szenzáció? Mennyi élmény, izgalom és változatosság abban a foglalkozásban, amely 24 órai dicsőségre van berendezve, mindennap újra kezdődik, mindennap a postajáráthoz alkalmazkodva, percek szerint számítova lezáródik s mindig magával viszi dohos festékszagában egy csomó lelkes, rajongó, bolondos ember agyvelejének a foszfortartalmát.

Hej, be szép, de gyönyörű mesterség ez! Gyönyörű 25 órán és napon keresztül is. Dicsőséges 25 éven át.

Hát ünnepelj Aradi Közlöny! Előre te is mindig csak 24 órán keresztül néztél. Nézz hátra most 25 esztendőn keresztül és találj örömet és megnyugvást abban, amit látsz és kárpótlást mindenért, amit ez alatt el kellett viselned és vesztened, első sorban magát a 25 esztendőt, — kárpótlást abban, hogy munkádat a gondoselés kegyelméből magyarul végezhetted a magyar nemzetért.

A főváros és a vidék.

Irta: IGNOTUS, a Nyugat főszerkesztője.

Kedves kollegám, a téma, melyet lapjának jubileumára elem ír, hogy mondanék véleményét a vidéki sajtó-viszonyokról, könnyűvé tenné, hogy az Aradi Közlönyre vonatkozó egy pár bókkal térjek ki az igazi felelet elől. De ez nem volna méltó ehhez a laphoz, mint ahogy nem volna hozzá méltó olyas bók, hogy „igazán kitűnő ujság, szinte nem is vidéki!” (Ad norman: micsoda finom uri ember, nem is látni rajta, hogy zsidó!) Inkább: az Aradi Közlönyben az a jó, hogy vidéki ujság, vidékének az ujságja, annak külön tárgyai, érdekei és személyei iránt éber, — s ami értesítéssel mai nagyobb napilapot ellát a nagy világ s a mi kisebb országunk; azt mind az aradi vidék saját érdekeltsége szerint dolgozza fel. Ilyennek kell lennie a vidéki lapnak, — s a mi vidéki sajtónk viszonyainak gyászos állapotát valóságos fokmérő gyanánt mutatja az, hogy mily kevés ilyen vidéki ujságunk van.

Egygyel legyünk tisztában: főváros és vidék közt van különbség. Van és megmutatkozik még Németországban is, ahol oly gazdag, művelt, történeti multu s maguk is volt fővárosok, vagy szabad városok, mint Hamburg, Frankfurt és München, mindinkább vidéki sorba kerülnek Berlinhez képest. Ez nyilván szükség szerű, tehát egészséges fejlődés; nem küzdeni kell ellene, hanem alkalmazkodni kell hozzá. Alkalmazkodni azon az egyszerű és természetes módon, hogy egyfelől megsegítve a fővárost ama szükség szerű rendeltetésében, hogy saját életén kívül az egész ország életfolyamatainak médiuma legyen, másfelől ne akarni vele ebben versenyre kelni, hanem viszont a vidéki város legyen a saját vidéke külön érdekeinek, rendeltetésének, gazdasági és műveltségbeli igyekvéseinek s mintegy önönmagának is fővárosa. S ugyanigy: a vidéki ujság ne vessen becsvágyát olyas optikai megtévesztésbe, hogy aki a keltezését nem látja, fővárosi lapnak higgye, hanem inkább — s itt csak megismételhetem általánosságul azt, amit fentebb nem ünnepi kedveskedésül mondtam az Aradi Közlönyről, hanem mint olyan itéletet, mely a fő-

város újságíró és politikus köreiből e nagykorú újság felől rég közkeletű lett.

A baj az, hogy kevés ilyen újságunk van, mert kevés olyan helyünk van, mely méltó volna a vidék névre, abban az értelemben, a melyben meg van benne a mivoltának bátorsága. Mint ahogy nálunk a társadalom mindent az államra hagy, a vidék is tulságosan a fővárosra hagy majd mindent, ami munka, küzdelem és fejlődés, ellenben utánozza külsőségeiben, amelyek többnyire szerencsétlenek, régebb, rosszabb, dologtalanabb időkbeli valók. Mindez alkalmasint a magyar termelésnek agrárius és ilyenül is értékpazarlóan extenzív voltával függ össze, mert ehhez nincs szükség városi életre és gyorsabb haladásra, — ami pedig nem szükséges, azt jószándékkal, pártfogással, vagy szegényekből való változtató törekvéssel magával nem lehet megteremteni, s amennyit mégis kiüvegháznak belőle, azt nem lehet életben tartani. A magyar vidéki sajtó jövője is, mint egész jövőnk, azon fordul meg: lesz-e mihamarabb ipari, kereskedői, pénzgazdálkodó érdekeltsgünk az egész országban s nemcsak egy pár olyan szép, de elszigetelt szigeten, mint Arad, vagy Nagyvárad. Erről nem kell teoretizálni; ennek már megvan a próbája — teszem abban a kitűnő újságban, melyet ime egy negyedszázada tart életben s mind komolyabb fejlettségben a csinálói tehetségén s áldozatkészségén kívül Arad városának és vidékének saját gazdasági jelentősége s ezzel járó saját műveltsége. Ahol ilyes talaj nincs, ott a vidéki újság se nem újság, se nem vidéki, hanem vagy gyökeretlen ballangó, ideig-óráig kergetődző utánzata a fővárosi lapoknak, vagy nyíltan avagy álarcosan hatósági hirdetmény-közlöny, egy sorban álló egyéb hatósági nyomtatványokkal.

Az Aradi Közlöny negyedszázados korünnepére nincs mit külön kívánnom; ez az ünnep mutatja, hogy megvan életének minden föltétele. De országunknak kívánom, hogy ezt a fejlődést utólrja s legyen majd valóban vidéke és vidéki sajtója, ne csak mint most, néhány magából lett művelt vidéki városa s néhány magában álló kitűnő vidéki lapja.

Jubileumra.

Írta: RADÓ SÁMUEL dr.,
a Magyar Távirati Iroda főszerkesztője.

Az Aradi Közlöny fenállása óta mindig nagy kulturmissziót teljesített. Ne tessék azt ünnepi frázisnak venni; legyen szabad azt hűvös tárgyilagossággal indokolni.

Ilyen magas nivóju lapt. i. nagy akadály a annak, hogy a központosítási rendszer elfajuljon.

A párisiakról azt mondják, hogy az Opera és a Place de Bastille közti térség az ő világuk és csak az megy eseményszámba, ami az ott hömpölygő mondain tömegnek figyelmét megragadja.

Hogy ez az egyoldalúság és elzárkózottság nagy kárral jár, azt felesleges bővebben magyarázni.

Fájdalom, hasonmű tendencia nálunk is mutatkozik. Szokássá vált a vidék szellemi és kulturális mozgalmát alábecsülni.

Csak választás idején szokott a budapesti „Uebermensch” a legsötétebb vidékre kirándulni, hogy azután a Kossuth Lajos-utcai korzón mindenféle kacagtató részletekkel fűszerezett előadást tartson a jó vidékiek sajtóságos észjárásáról és gondolkodásáról.

Ez a teljesen hamis felfogás nemzeti szempontból is nagyon kárhozatos. És az „Aradi Közlöny” nagyon érdemes munkát végzett, midőn az Arad városa és Arad megye nagyon jelentős kulturális törekvéseiről rendszeresen beszámolt, minden terén ösztönzéssel és buzdítással előljárt és a nagy vidéki központ egyéni életének fejlesztésében részét mindig becsületesen kivette.

A pók theoriája.

Írta: RÓNAI BÉLA dr.,
a független Magyarország feletli szerkesztője.

Az Aradi Közlöny 25 éves jubileumát üli. Fontos és jelentős alkalom az ünneplésre. A mikor engem arra szólított fel az igen tisztelt szerkesztőség, hogy erre a napra valamit írjak, semmi esetre sem gondolhattam arra, hogy arról beszéljek, milyen nagy elismeréssel vagyunk mi, fővárosi újságírók, egy huszonöt esztendőn éltek vidéki lap iránt. Tulajdonképen azonban mégsem igen mondhatok egyebet. Az alkalom olyan, hogy arról kell beszélni, amiről nem szabad.

A kadét rövid uton megkapta a szükséges szabadságot, s öt nappal a beszélgetés után már polgári frakkban ebédelt a nizzai table d'hotel-asztalnál... Eleintén fíni engedelmességgel ragaszkodott az édesapja tilalmához, de a második héten, unalmában, már föltette egy aranyat a vörös színre, s mivel az első kísérleték elég jól beütöttek, azontúl rendes látogatója lett a világhírű zöld asztalnak... A következő hónapban kerek tízezer frankja volt a kifizetett költségein felül...

Március elején, egy Beaulieu-ba tett kirándulása után, szokása szerint, benézett a kaszinóba, s jó darabig ott ögyelgett az asztalok körül, amikor egy feltűnően szép, világoskék szemű asszonyra esett a pillantása, aki elegáns udvar közepette kacagva vesztett el valami lehetetlen kombináción egy csomó aranypenzt... Az asszony már nem lehetett egészen fiatal — harminc-harminckét évesnek látszott — de oly bájos, jókedvű és hangos volt, hogy Dózsára rajta felejtette a szemét...

Előbb valami francia grófnőnek nézte, de aztán, mikor az udvarlót jobban szemügyre vette, csakhamar rájött, hogy valami kokottal áll szemközt... Utóbb maga is közelébe húzódott a vidám társaságnak, s ekkor olyasvalami történt, amit a fiatal kadét egész életében nem felejtett el: a kékszemű asszony pillantása összetetalálkozott az övével, s erre az ismeretlen nő rózsás arcát megmagyarázhatatlan, ijesztő sápadtság borította el...

Dózsára még magához sem tért esodálkozásából, amikor a szép asszony egyenesen hozzálépett, s az izgatottságtól remegve, de azért mosolygó ajakkal megszólította:

Mit csináljak hát, hogy a tisztelet adóját is lerójjam, de amellett az „Aradi Közlöny” szerkesztőségének szerénységét se sértsem? Ilyenkor az ember a pók theoriájához folyamodik. Az újságíróknak olyan ez a theoria, mint a rendőrnek a mentőtáska: az első segedelmet ez nyújtja. Szimpla és átlátszó gondolat ez, annyira, hogy egy kis diáktól származik. Kicsiny és rossz diáktól, aki csak egyetlen dologgal volt tisztában: a pók természetrajzával. Eltökéltelte hát, bármit kérdezzenek tőle, mindenre a pókot fogja elmondani. És valóban a tapintatlan cenzor az elefánt iránt érdeklődött. A diák tehát elkezdte:

— Az elefánt nagyon különös állat. Épen-séggel nem hasonlít a pókhoz. A pók ugyanis... És itt már otthon volt.

Valahogy így kellett nekem is csinálnom. Nem a pókról kérdeztek és én mégis arról beszéltem. A pókról, az „Aradi Közlöny”-ről, a mely huszonöt esztendő alatt a vidék egyik legszebb, legjobb és legtekintélyesebb lapjává fejlődött ki; szinte azt szeretném mondani, hogy apititust csinált a többi vidéki lapoknak is a jó újság csinálásához. Ezért üdvözlöm én a Független Magyarország szerkesztősége nevében a jubiláló „Aradi Közlöny”-t különös melegséggel.

A RÉGI GÁRDA.

Az Aradi Közlöny bölcsőjénél.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Tisztelt Szerkesztő urnak előttem fekszik a levele, melyben szép muzsikaszóban jelzi, hogy a Közlöny negyedszázados jubileumra készül s arra kér meg, hogy mint a lapnak régi munkatársa én is írjak valamit az ünnepi számba.

Nagyon szépen köszönöm a szives megemlékezést s miként látja Szerkesztő ur sietek is a megtisztelő felhívásnak eleget tenni. De mielőtt emlékezéseim tárházában kutatgatva egyet-mást elmondanék a Közlöny születéséről és életének kezdő időpontjáról, engedje meg, hogy egy egyéni érzésem jelzésével kezdjem irásomat.

Nem szeretem a jubileumokat. Nem azért mondom ezt, mert a jubileumok többnyire az egyéni hiúság jegyében születnek s az öntöm-

— Ön magyar? — Igen asszonyom, — válaszolt a fiatal-ember meglepetve.

— Nem Dózsának hívják?

— De annak.

— Akkor esókoljon szépen kezét, mert egy közeli rokona áll előtte... Az édes anyja... Most a kadéton volt a sor, hogy elsápadjon, de az asszony ragyogó pillantással folytatta: — Én vagyok, Dózsáné, a kis mamád... Tizenégy év óta nem láttalak, de az első pillanatban rád ismertem... Gyere, nyujtsd a karodat, majd odakünn, ha magunkra leszünk, mindent megmagyarázok...

A fiatal ember majdnem öntudatlanul nyujtotta oda a karját, az asszony pedig egy fejbölintással elbucszott bámuló ismerőseitől... Amig a tengerpart felé tartottak s a nő világos selyemruhája bizalmasan hozzásimult, a kadét azt hitte, hogy álmodik: hiszen tíz évnel is több volt, hogy jóformán semmit se hallott az anyjáról... Csak annyit tudott, hogy kicsiny gyermekkorában valami nagy botrány végképp elváltotta egymástól a szülőit s hogy az anyja, aki szép és könnyelmű teremtés volt, örökre eltűnt a budapesti társaságból... Hova tűnt, hol járt, miből élt? Erről a gyermekkel senki se beszélt. Apja már serdülő korában a katonaiskolába adta s mikor havonkint egyszer eljött hozzá, hogy meglátogassa, még tévedésből se említette fel előtte sohase az édesanyját... A fiatal gyerek talán úgy képzelte, hogy nincs is anyja. Most, hogy egy puha asszonyi kar bizalmasan az övéhez simult s egy rózsás arc, a tollas-kalap alól, gyöngéd és megindult pillantásokat vetett rá, a fiatal ember szinte azt

A kadét anyja.

Írta: Szomaházy István.

A fiatal, magyar kadét már vagy két hónapig kódorgott össze-vissza a Rivierán, mikor végre minden kétséget kizárólag konstatálhatta magán, hogy olyan egészséges, mint a makk. A tél elején, valami tisztai bál után, ahova őt is kivevényelték táncosnak, alaposan meghűtötte magát a friss levegőn s olyan nyakas influenzát szerzett be, hogy az ezredorvos még a tüdejét is féltette. Mikor január végén úgy, ahogy lábra kapott megint, a tőzsrósvos, aki a kadét édesapjával naponként összetetalálkozott a kaszinóban, egy este megszólította az öreget:

— Mondanék valamit, de azért nem kell, hogy megjedj... A gyerekek kissé csenevész a tüdeje s nem ártana, ha pár hétig a délszaki nappal fűtetné magát... Azt hiszem ugyan, hogy nem lesz semmi baj, de azért jónak látánám, ha leküldenéd a földközi tenger partjára...

Az idősebb Dózsát, aki egyébként a kártyától nem igen ért rá arra, hogy a fiára is gondoljon, jócskán megijesztették az orvos szavai, annyira, hogy még aznap este felkereste az ifjabb Dózsát szállodai lakásán. Miután kezet fogtak s a fiu megkínálta az apját egy pohár cognac-kal, az öreg elővette cseck-könyvét.

— Hallod-e, — mondta, — a doktor szükségesnek véli, hogy pár hétig odalenn kószálj a Rivierán... Itt van ezer forint — addig maradhatasz, amig ebből a pénzből futja... De ha megtudom, hogy csak egyetlen aranyat is elvesztettél belőle a játékbankban, hát szavamot adom, hogy leütöm a derekadat...

1909. december 25.

jénezes, vagy legalább is a kiforcírozott tömjénezésnek képezik alkalmát. Erről most szó sem lehet, mert nem egyén, hanem hirlap jubilál.

Az én ellenszenvem, melylyel a jubileumoknál szemben viseltetem, sokkal egyénibb, sokkal önzőbb alapokon nyugszik.

Mert hát mi is az a jubileum? Ünneplése annak, hogy a teremtés ura kegyes volt megengedni, hogy ez, vagy az az ur, vagy intézmény hosszú életet érjen el.

Hát kérem alássan, amikor Ön Szerkesztő uram, arra hív meg, hogy Önökkel együtt ünnepeljem a lap huszonöt éves fennállását, ezzel implicitte arra emlékeztet, hogy az a negyedik év száz nemcsak a Közlöny élete fölött siklott tova, hanem ugyanannyi idő eljárt fölöttem is. Egyszóval azért nem szeretem a jubileumokat, mert az ilyen ünnepek annak az érzését váltja ki belőlem, hogy magam is vénülök...

Fokozottabb mértékben gyakorolja reám ezt a hatást a Közlöny jubileuma, mert bármily nehéz szívvel teszem ezt, — ne tessék e kijelentésemet félreérteni — be kell vallanom, hogy én vagyok Aradon a Közlöny legregibb munkatársa. Elmondhatom, hogy ott voltam a Közlöny bölesőjénél. Ott voltam, amikor a Közlöny első számát összerótták, ott voltam a mikor a lap szerkesztője és annak munkatársai lesték a hatást, melyet a lap első számai az aradiakra gyakoroltak.

Magam is dolgoztam az első számokba. Elrakott régi újságok között megtaláltam a Közlöny első évfolyamának hatodik számát s abban egyik hosszú lére eresztett szentimentális novellát, mely a „Clorinda fehér rózsái” címre hallgatott. Szépen hangulatosan el van benne mondva egy előkelő ujnemes familia históriája. Természetes, hogy a család nagyralátó s a házikissasszony Clorinda csak grófokkal és bárókkal udvaroltat magának s ügyet sem vet a házitánító filozofter szerelmére, ki fehér rózsák alakjában fejezi ki hódolatát, de Clorinda azokat mellőzi. Természetes, hogy Clorinda büntetlenül nem lehet ily kegyetlen a jámbor imádóval szemben s a nemezis utól is éri. Az egyébként viruló hajadont a novellában irgalmatlanul tüdövszéssé teszem s elküldöm Abbáziába meghalni, amit meg is cselekszik hűségesen, miután a házi tanítóval egy érzelmős jelenetben (magam is meghatottan olvastam) rendbe hozta a dolgát. A szép Clorinda azóta a családi sírboltban pihen s a házi tanító, kit hűsége elismerésül s bánatának kárpótlásául középiskolai tanárrá léptettem elő, hűségesen hordja ideáljának sirjára a fehér rózsákat, melyeket Clorinda nem utasít többé vissza.

Hát nem megható és szép kis história ez kedves Szerkesztő uram? És az az ember, ki az ilyeneket megírta, huszonöt év után ne legyen sentimentálissá azért, hogy ma már csak mosolyog az ilyen írások felett?

Ha elgondolom, hogy milyen deli legény voltam akkor, amikor huszonöt év előtt ott forogódtam a szerkesztőségben, ha elgondolom, hogy milyen büszkeséggel jártam végig az utcán, ha egy-egy dolgozatom a lapban napvilágot látott, ha elgondolom, hogy milyen dusak és szép feketék voltak akkorában fürteim, melyek között kamasz fiaim ma már nem egy ősz szálat és folytonossági hiányt fedeznek fel: ninesen-e igazam akkor, amidőn haragszom Önökre, hogy jubileumok által emlékeztetnek arra, hogy a lap negyedszázados pályafutása alatt magam is ugyanannyival megöregedtem.

Gondolatban látom, hogy Szerkesztő urazza a fejt s a morogja magában: En ettől az urtól jubileumi cikket s nem önmagáról zengett carmen lugubret kértem s látom tekintetéből, amint azt gondolja magában, hogy: dolgozra, dolgozra.

Hát bocsánatot kérek a sok feleségért — talán ez is a korról jár — és igenis attérek a dolgozra.

Az Aradi Közlöny az 1885. év december végén indult meg. Megjelenése politikai céllal történt. Az akkori szabadelvű párt eszméinek terjesztésére indult meg a lap. Volt már e téren egy elődje az Aradi Hirlap, mely 1884. évben jelent meg s miután végig csinálta az első Falk-féle választást egy évi pályafutás után jobblétre szenderült, dacára annak, hogy jeles emberek sorakoztak zászlója köré. Ott volt a szerkesztőségben Radványi Gyula, a korán elhunyt poéta, mint felelős szerkesztő, vezércikket Tisza Lajos írta s igen erős munkatársa volt Rosenthal Gyula dr., ki szegre akasztva a journalistáskodást később Lugoson telepedett meg, mint ügyvéd.

Hiába, a közönségnek nem kellett a hivatalos sajtó, inkább olvasta az akkor fiatal és élénk Arad és Vidékét, mely a függetlenségi eszmék mellett harcolt és az öreg Alföld-ét, mely az Apponyi-féle hatvanhetes ellenzék politikáját támogatta.

A szabadelvű kormány azonban súlyt helyezt arra, hogy Aradon sajtóorganuma legyen.

Hogy hogyan jött létre a vállalkozás, arra már nem emlékszem, de tény az, hogy 1885. végén Aradra költözik Batterszky Lajos dr. csabai ügyvéd s Széchenyi irodalmi intézet cím alatt nyomdát alapít, amely a szabadelvű párt organumának, az Aradi Közlöny-nek kiadását elvállalja.

A lap vezetésére Hindy Árpád jónévű fővárosi hirlapírót küldik le, ki mint felelős szerkesztő jegyzi is a lapot, főmunkatárs és főfő minden egyéb Batterszky Lajos dr. a szabadelvű párt fanatikus hive, ki óriási ügyeszeretettel látott hozzá a lap megszilárdításához, melynel, mint kiadó anyagilag is erősen érdekelve volt.

A szerkesztőség az akkorában ujonnan

épült Hermann-féle palota egyik fényes első emeleti lakásában üttött tanyát és ugyanott volt elhelyezve a nyomda is.

Az 1885. december havában kiadott első számok, melyek mutatószámok gyanánt küldettek széjjel, körülbelől ugyanolyan külső alakot mutattak föl, mint a minőt a Közlöny jelenleg visel. De az 1886. év első napján megjelent szám már átalakult azon nagy lepedőformátummá, amelyben akkorában az összes fővárosi lapok megjelentek.

Hindy Árpád igen jóra való, kedélyes öreg ur volt. A szerkesztőségben hosszúszerű pipája ki nem jött a szájából, kopasz fején állandóan ott volt a fez. Csöndes természete, conciliáns modora hamarosan megszerezte neki a Hindy papa címet, mely sok évi aradi működése alatt elválaszthatatlan kísérője volt.

Batterszky Lajos, már sanquinikusabb természet volt, cikkeiben sokkal agresszivebb s nem kerülte az erősebb polemiákat sem, amelyek akkorában még nagyon jártak a vidéki journalisztikában.

Az új lap megindult s meg kell állapítanom, hogy nagyon lassan tudott gyökeret verni. Nehézkösen volt szerkesztve, az élénkségek nyoma sem volt benne, a nagy papírost hosszú lélekzetű elmékedések töltötték be, a helyi dolgok száraz referádákban voltak visszaadva s riport, a mai értelemben alig volt a lapban. Távírat jóformán semmi, az országgyűlési tudósítások harmadnapra, az előző napi budapesti lapokból átvéve közöltettek. A sablontól talán csak a színházi rovat tért el, melyben Gallus név alatt Hahn Adolf, főreáliskolai tanár írta magas színvonalon álló, olykor kissé borsos, de mindig értékes referádáit.

Hogy a dolog így állott, annak bizonyítékául csak azt hozom fel, hogy az előttem fekvő 1886. január 6-iki, tehát ünnepnap számban, a vezércikk két és fél hasábon „A törvényhatóságok rendezéséről” elmélkedik, aztán három hasábon át Horvát József tanító írta „A tanítói segélyegyletekről”. Ollózott cikk volt „A magyar államvasutak újjászervezéséről” s Rosenberg József siketnéma-iskolai tanító adja le negyedik folytatását a „Siketnéma oktatás” című dolgozatának. A lap többi tartalma a szokásos rovatokból áll, s bennök minden szárazon megírva.

Ilyen volt akkorában körülbelül minden egyes szám. Komoly, méltóságos és — unalmas.

S ha Hindy papát néha-néha a szerkesztőségben felhuztuk, hogy több életet kellene a lapba belevinni, ő csak mosolygott magában, mintha azt mondaná: nem értitek ti ezt fiaim...

S ebben a csendes rezignációban volt is valami. Akkorában kormányparti lapot szerkeszteni annyit jelentett, hogy ezer és ezer tekintetet kell respektálni, megannyi érdeket kell

hitte, hogy nincs is ében: hiszen hogy lehetne, hogy ez a virágzó, fiatal teremtés, neki, a tizennyole esztendő férfinak, az édesanyja lehessen?

Pár pere múlva leérték a tengerpartra s itt az asszony a két tenyere közé fogta a fiu barnára sült, csinós arcát.

— Oh, Istenem, hogy megnőttél, milyen szép vagy... Az orrod az apádtól örökölted, de ez a rész itt az ajkad körül, az enyém... meg a hosszú, selymes szempillád is az enyém... Gyere kicsiny fiam, csókolj meg, édes vagy...

Szenvedélyesen össze-vissza csókolt a fiu pelyhedző bajuszát, közbe vidáman fecsegett mindenféle együgyűséget.

— Jé, gondoltam volna-e reggel, hogy még ma délután a Károly fiammal találkozom?... — En — ha kinevetsz is, mindig azt hittem, hogy még mostan is csipkés ingecskében, térdig érő bársonynadrágban sétálsz, mint akkor, amidőn papádtól elszakadtam... Itt a halántékd körül, mintha szakasztott papa lennél, de a szemed érzelmesebb, ragyogóbb, ezt tölem kaptad... Oh micsoda véletlen, milyen csodálatos véletlen ez, hogy így egyszerre összetalálkoztam veled. Pedig csak egy hajszálon múlt, hogy most itt vagyok, mert három nappal ezelőtt még Moszkvában voltam, s egy ideig arról volt szó, hogy inkább Kairóba megyünk... Az most divatosabb, mint a Riviera, az jelenleg a fashionable téli üdülőhely... A herceg minden áron oda akart utazni, — az a hosszú fekete-

szakálás volt a herceg, az a fehér-cilinderes, aki a ridikulómet tartotta, — de nekem valami előérzet sugta, hogy inkább idejőjnek... Amikor megláttalak, azt hittem, hogy mindjárt összeesem, mert szinte úgy rémlett, hogy papa áll előttem, papa, ahogy husz évvel ezelőtt udvarolt nekem... Nagyszerű lesz, hogy itt karonfogva fogunk sétálni és senkisem gyanítja, hogy ez a csinós szál férfi az én fiam; de hogy is gyanítaná, mikor mindenki csak harmincévesnek néz?... De előttem bevalhatom, hogy harminchét multam, — a tavasszal lesz éppen tizennyé esztendeje annak, hogy papa az utamat kiadta... Jól tette, megérdemeltem tőle, mert az Isten engem nem polgári feleségnek teremtett... De az mindegy, téged mégis boldondul, eszeveszeten imádlak...

A kadét mosolyogva hallgatta a bolondos beszédet; sem tulságosan meg nem botránkozott rajta, sem valami különösen meg nem indult. Idegenek közt nőtt fel, sohasem érezte a családi tűzhely melegét: az a gondolat tehát, hogy az édesanyja orosz hercegekkel barátkozik, nem igen keltette föl a természetes szégyenezését. Inkább még talán örült, hogy ilyen csinós, hódító, nevetős szemű édesanyja van, aki ugyanolyan diákosan könnyelmű, amilyen ő... Az első ötlete az volt, hogy mennyire irigyelnék a budapesti barátai, ha ezzel a gyönyörű elegáns asszonynyal meglátnák... Kissé elfogultan lépegetett a vígan fecsező teremtés oldalán, majd pironkodva megszólalt:

— Szép mamám, szintén a lovagod leszek,

amig itt maradok... Rendelkezz velem, boldog leszek, ha a szolgálatodra lehetek...

Dózsán erre megint megeskölta a fiát, aztán magával cipelte a hoteljébe, ahol valószínűleg lakosztályban lakott. A kadétet itt exotikus parfümiltatok fogadták, a virágtartókban friss rózsák nyiltak, a fauteuileken pókháló finomságu csipkék és fehérneműek heverték... A fiatal gyerek öntudatlanul is érezte, hogy a szerelem istennőjének szobájában tartózkodik...

A szép asszony elébe tett egy csomó pikáns francia lapot, újra megsimogatta a lányos arcát, aztán visszavonult, hogy a fia tiszteletere átlózzék... Közben még füzőben bekukkant hozzá s mig csókolt dobott feléje, a hófehér vállai kicsillogtak a csipkés fehérnemű közül...

A kadét csodálkozva, de igen boldogan ezt gondolta:

— A mama a legszebb asszony, akit egész életemben lattam...

Később felültek egy hófehér-ernyős fogatba s alkonyatig kocsikáltak a tengerparton. Ozsonára betértek valami majorságba, de este a table d'hotelnál, már ismét otthon voltak Nizában, oly váratlanul összekerült szerelmes... Az asztal végéről egy sereg frakkos férfi nézett feléjük megdöbbenve: az az előkelő társaság volt, mely délután a szép asszonyt a játéktérben körülvette...

— Jaj, milyen mesés, — sugta Dózsán a fia fülebe, mikor az asztalnál helyet foglaltak.

kimélni, keveset megírni és sok mindent elhallgatni.

Azután az újságírás technikája sem volt annyira fejlődött, mint manap. Telefon még nem volt, a távirada csak minimális mérvben volt a hírlapírás szolgálatába belevonva, az éjjeli szerkesztés jóformán csak hírből volt meg.

A közönség igényei is kisebbek voltak s a közönség türelmesebb is volt. Beírta azzal, ha a mai nap eseményeit holnapután olvasta el a lapban, ezért a zsurnalisztának sem volt nagyon sürgős a dolga s az akkori riporterek is szerényebbek voltak, mint a mostaniak.

Amit a Közlöny első szerkesztőségéről írtam, nem akar a sajtó akkori munkásainak kisebbitése lenni. Ők is lelkes uttorói voltak a magyar kulturának s csinálták dolgukat úgy, a hogy tudták s úgy amint azt a koruk megkívánta.

Azóta egy negyed évszáz eljárt s ez alatt a világ többet haladt, mint ezelőtt évszázadokon át.

Tény az, hogy a lapot mégis azok alapították meg, akiről itt szó esett. Azóta sok viszontagságon ment keresztül az ország s vele együtt a Közlöny.

Szerkesztők, munkatársak jöttek, szerkesztők és munkatársak mentek. A politikai áramlatok is változtak, de egyben a Közlöny mindig következetes maradt önmagához, törhetetlen harcosa volt a *felvilágosultságnak* és a *radikális szabadelvűségeknek*. Ennek az iránynak alapvetői az első szerkesztőség tagjai voltak. Ha pedig ezenkívül nem is volna más érdemök, azért is megérdemlik az utódok elismerését és kegyeletét...

Ezt az irányt követi a Közlöny ma is meg erősödve, megizmosodva, mint hatalmas politikai és társadalmi tényező... Ettől az iránytól a Közlöny már negyedszázados tradíciójával fogva eltérni soha nem fog, annál kevésbé, mert ezen iránynak soha sem volt nagyobb szüksége elszánt és lelkes harcossokra, mint épen napjainkban...

Kedves Szerkesztő Úrnak és munkatársainak pedig kívánom, hogy a Közlöny ötven éves jubileumát jó egészségben ériék el s elvárom, hogy az akkori jubileumi számnak összeállításánál is fognak tőlem cikket kérni.

Isten velünk!

Arad, 1909. november végén.

Régi munkatársa,
Tolnai János dr.
ügyvéd.

Ügyvédség és újságírás.

Az *Aradi Közlöny* fennállásának huszonötödik esztendejét ünnepli. Huszonöt év ennek a városnak, de még egy nemzetnek az életében is számottevő idő. Egy generációnak az életideje, mely alatt új emberek lépnek a régi helyére, fiatal törekvések érnek meg s agganak el s a közélet egész arcultata megváltozik.

Vajjon azért érte-e meg ez az újság ezt a nagy időt, mert mindenkor alkalmazkodni tudott a haladó kor törekvéseihez s hiven tudta szolgáltatni a közönség változó ízlését? Azt hiszem, hogy nem. Ez az út a könnyű boldogulás útja, de egyszersmind a jelentéktelenség maradása is. Már pedig sohasem lehetett jelentéktelen az az újság, amely egy országfelfordulás közepette megmaradva a maga útján, huszonöt esztendőn át közönségét nemcsak el nem vesztette, hanem azt mindig növekedni is látta.

Rossz újságíró az, aki a tegnapi irva, csak a márt szolgálja. Az *Aradi Közlöny* sikerének titka szerintem abban rejlik, hogy a megtörtént dolgokat regisztrálva eszméket tudott adni, irányokat tudott mutatni a maga publikumának s így a közönségnek nemcsak szolgálja, de egyszersmind vezetője is tudott lenni. Így vált tekintélylyé a közéletben, presztízse pedig biztosította számára a hívek sokaságát.

Büszke vagyok rá, hogy ennek az érdemes pályafutásnak nemcsak szemlélője, hanem, ha csak kis mértékben is, *részesem is lehettem*. Huszonegy esztendővel ezelőtt, mikor az újság is még ifjúkorát élte, kezdtem benne bontogatni a magam ifjúkorának a törekvéseit s éveken át hűségesen szállítottam a cikkeimet az *Aradi Közlönynek*.

Az idők multak s engem az élet más tere tölt el. S mégis, amikor ma végigtekintek az *Aradi Közlöny* pályafutásán s a magam munkásságán, azt látom, hogy az újság is s mi is, a dolgozó embereknek az a csoportja, amelyikhez ma tartozom, voltaképpen ugyanazt csináljuk.

A haladni akaró modern magyar ügyvédség minden törekvésének kiindulási pontja az az idea, hogy az *ügyvédség a köznek szolgálata*. Az egyes ügyvéd a maga munkásságában a magánérdekek képviselőjére van ugyan hivatva, de az ügyvédi karnak úgy kell irányítania és fegyelmeznie tagjait ebben a működésükben, hogy az ügyvédség úgy álljon a közönség szeme előtt,

mint a becsületos és megbízható jogvédelem közéleti elvének eleven képviselője, mint a jogbiztonság élő biztosítója.

De meg ügyvédnek is rossz az, aki csak a mának dolgozik. Konkrét ügyekben való munkálkodásunkkal anyagot, eszméket kell adnunk a jogélet, az igazságszolgáltatás további fejlődésére s részt kell vennünk a jogász közéletben, a reformok előkészítésében is, hogy ezt a célt szolgáljuk.

S ebben a munkálkodásunkban találkozunk az újságírással, különösen a publicisztika törekvéseivel s együtt haladunk vele. Nemcsak általánosságban véve, de sokszor a legközvetlenebbül is: olyankor, amikor az újságírást valamely aktuális eset kapasan a jogszolgáltatás kérdései foglalkoztatják. Az újságírás hordja össze, az világítja át emberi és nemzeti szempontból az anyagot, amit azután mi sokszor csak magunkban, a mi tanulságunkra és jogszolgáltatási működésünk jobbitására, de sokszor egyenesen a közélet hasznára s a reformalkotások céljaira feldolgozunk.

Ennek az országnak haladását előkészíteni a középosztály van hivatva. Foglalkozás, gazdasági ellentétek, politikai s egyéb tekintetek százfelé szakítanak s szembeállítanak bennünket, ennek az osztálynak a tagjait, egymással. De foglalkozó i osztályok, politikai felekezettek, ügyvédség és újságírás mindnyájan egyek és munkatársak vagyunk és kell, hogy legyünk egyben: a Magyarország kulturájáért való munkálkodásban.

Dr. Párecz Béla,
az aradi ügyvédi kamara alelnöke.

Az „*Aradi Közlöny*“-t — amely a közszellem és a társadalmi élet irányításánál az elsők között van és amely Arad városa kulturális és közigazgatási intézményeinek felvilágosztatása körül kiváló érdemeket szerzett — 25 éves jubileuma alkalmával szívélyesen üdvözli

NATTLAND BERNÁT,
az Aradi Polgári Takarékpénztár
vezérigazgatója.

— Mi a mesés? — kérdezte kíváncsián a kadét.

— Az, hogy most valamennyien a szeretőnek néznek... Nézd csak a herceget, az arca majdnem kicsattan a haragtól... És a francia kapitány is... meg az „Eclair” szerkesztője... meg valamennyi... mind azt hiszi, hogy téged hirtelen fölesiptelek... Bizonyos, hogy valami exotikus prinének tartanak, aki inkognitóban mulat itt a tengerparton... De csak hadd higgyék... hadd pukkadjanak meg... ez mesés és mulatságos...

Ügyet se vetett többé a régebbi barátaira s a szó szoros értelmében kacérkodott a fiával... Közben ismét össze-vissza fecsegett mindenféle ostobaságot.

— Apa mit csinál?... Vajjon van-e eszében, hogy én rám is gondoljon?... Istenem, egy időben olyan szerelmes volt belém, hogy még a kártyáról is lemondott érttem... De akkor szép is voltam, olyan szép, hogy magamnak is tetszettem...

A kadét másnap felment az anyjához a szállóba. Mentőneban ebédelték s este vitorlázón kőszáltak az olajsima tengeren, s harmadnap, negyednap is még mindig mézeshetek módjára jártak a pálmák és a rózsaszőlők között...

Az egyik délnél Dózsáné az angol hotel portásánál pajkosan tudakozódott a herceg felől.
— A kegyelmes ur már tegnap este elutazott, — mondta a portás. — Azt hagyta meg, hogy a podgyászát egyenesen Szent-Pétervárra küldjük az északi expressszel...

— És semmi üzenetet se hagyott hátra?

— Semmit, madame.

Dózsáné kissé csodálkozó arcot vágott s egy pillanatig komolyan függesztette fitos orrocskáját a levegőbe... De aztán egyszerre elnevette magát, karját szenvedélylyel a fiába öltötte s míg lassan a tengerpart felé haladtak, gyöngéd, majdnem megindult pillantást vetett a gyerekre... Csillogó szemében az anyai szeretet aranyos verőfénye jelent meg...

Aztán halkán, mintegy önmagát is elérzékenyítve, így szólt:

— A herceg husze... rubelt akart adni évenként, de nem bánom... Már arról is beszélt, hogy villát vesz számomra valahol San Remo körül, de érted, drágám, még a villáról is szívesen lemondok... Egy orosz herceg még nem a világ... — s én nem az az asszony vagyok, akit kétségbeesjt, ha egy udvarlója eserben-hagyja... Gombház, ha leszakad, lesz más, — én büszke vagyok rá, hogy a kiesike fiamért feláldozhattam magamat...

Öreg klastrom...

Öreg klastrom hófehér falát
Körülfogja a bodzafaág.
Ablakára szállva csicsereg
A fecske-sereg.

Fehér apáca bus szemében
Csillog a könny ezüstfehéren,
Aranykődös szép napkeletre,

Hejh, ahol csupa nótatermő
A föld, az erdő...

Dalok, miket rég elfelejtett,
Ott sirnak föl a szíve mellett,
S mintha mégis mosolyra válnék
Az őszi árnyék.

Akkor is ősz volt. Szállt a fecske
Fehérfodros távol vizekre,
De a lombos almafák alatt
Még virág fakadt.

Mig egy reggel bus hajnalára
Nehéz kő ült az almafára,
Pedig akkor volt legszebb álom
Tán a világon.

A vig. pajkos szerelmi nóta
Nem csendült meg soha azóta,
Lötték a hideg, hűvös esték...
Álltak a fecskék...

... el...
szállhatott egy utra vélek,
nem hitt többé a csalfa fénynek,
Itt maradt, mint virág a réten,
Tisztán, fehéren...

Vándor fecske indul az utnak.
Emléke zsong egy drága multnak
S hull titkon a klastrom falára
Ezüstös pára...

Kató József.

A múltból.

Hosszu időn keresztül oly közel állott hozzám az Aradi Közlöny, hogy most, mikor negyedszázados jubileumáról hallok, szinte gondolkozóba esem: mit is irjak én ennek a lapnak az ünnepre, mikor oly sokat irtam neki — hétköznapon.

Hát bizony sokat irtam. Tizenhét és fél esztendőn keresztül irtam. Irtam mindent, vezércikktől le a szerkesztői üzenetig. Irtam napal, irtam éjjel: gyertyavilágnál, petróleumnál. Mert nem fényeskedett ám mindig gáz, meg villany a redakciónak. Hosszu útja volt, míg a vékony fényű gyertyától fokozatosan, lassu türelemmel eljutottunk a telefon-riportig. Akkor jobb volt a szemünk. Fialabbak voltunk. Ma már leöregedtünk. De azért irunk, irunk tovább, míg Mors imperator őkigyelme ki nem üti kezünkől csillogó fegyverünket, a kis acéltollat.

S amint tollammal szántom a papirt: visszagondolván Aradra, ezer emlék ujul föl előttem a régi, kedves napokból. Ismerős arcok mosolyognak rám, ismerős utcák, ismerős házak intenek felém. Látok tisztán, ködpára nélkül. Mintha csak ma lenne. Mintha nem is esne közbe husznál több esztendő. Husz, vagy huszonégy. Nem is tudom, hány; oly régen volt, mikor Aradra kerültem ujságot írni.

Már akkor az arad-csanádi vasut palotájában csinálták a fiatal Közlönyt, mikor engem Hindy Árpád az Arad és Vidékétől átvitt. Hosszú szűk, kellemetlen udvari szoba alkotta a szerkesztőségi műhelyt, a melyben öreg felelősünk reggeltől estig lapokat olvasott s szűrte az esőgyöngyöt a papirosból való szivarszivó szópokáján át a pettyes bőru östöt. Mellette Törös Tivadar csattogtatta rémesen az ollót s dudolt még rémesebben akkorta dítavas operetteket. Ma már mind a kettő csöndes ember. Nagyon csöndes ember.

És csöndes ember lett Boros Béni, a lap egyik megalapítója, minden nemesért hevülő intimus barátjával, Vásárhelyi Bélával és Végh Auréllal, az én időmbeli pártelnökkel együtt. Ez a három lelkes férfi adott irányt, modern, szabadelvű gondolkozással a Közlönynek s hozott érte sok-sok anyagi áldozatot. Mert akkor még csecsemőkorát élte a ma oly szépen megerősödött, virágzó ujság s a kezdet nehézségei

közt nem csak névleg, de tényleg is lapfentartóknak kellett lenniök a lapfentartóknak.

Hindyék távozása után az utcai frontra költöztünk. Parkettes, tapétás. uri helyiséget kapott a szerkesztőség, melynek akkor Boros Vida volt a feje. Soha kedvesebb, kellemesebb redaktort. Mi fiatalok — én voltam a segéd-szerkesztő — valósággal rajongtunk Vida bácsiért, aki napról-napra köztünk írta gömbölyü, formás betűivel a vezércikkeit. A hány nap, annyi ciceró; a hány ciceró, annyi gyöngyszem, stilusbeli tőkély, okos ötlet, életrevaló gondolat s valamennyiben annyi szeretet a hazáért, a városért s annak ügyeiért. Még ma sem tudom, honnét győzte — és győzi — Vida bácsi ezt a rengeteg cikkirást.

Ugy fordult a sor, hogy Vida bácsinak le kellett tenni a szerkesztői tollat. Intrikáltak elene valami kultuszminiszteri rendelettel, amely összeférhetetlennek mondja a felelős szerkesztői tiszttel a tanári állással. De ott maradt a lapnál azon túl is és írta tovább az ő pompás, ragyogó, magyaros vezető cikkeit, megtartván bennünket, a fiatalokat, változatlan szeretetében.

Uj szerkesztőt nem hoztak. Egy ideig Vásárhelyi Béla szerepelt a lapon, mint felelős. Biztatott, animált bennünket a munkára ez a talpig gavallér, talpig előkelő ur, ki a kormánykörökben való mesés összeköttetéseinél fogva sok szenzációs, országosan feltűnést keltő politikai anyagot adott nekünk megírásra. És hogy jobban menjen a dolog, nem jött be hozzánk egy-egy doboz finom szivar nélkül. Az volt a külön honorárium, amért helyes formába öltöztettük a gondolatait. Néha, ritkán, maga is irt. Rövid, rapszódikus mondatokat vetett papírra s ezek a lap élén, mindenkor cim nélkül jelentek meg. Erről lehet a Vásárhelyi Béla cikkeit fölismereni.

1892. karácsony estéjén, mikor az alig négy tagból álló redakció az ünnepi nagy szám összeállításának izgalmába volt elmerülve, a szerkesztőségi szobával szomszédos teremben igazgatósági ülést tartottak a lap urai. Egyszerre köznök toppant Vásárhelyi Béla s derüs, mosolygó arccal így szólott hozzám:

— Öcsém, úgy határozotunk, hogy mától fogva te vagy a felelős szerkesztő.

Nem tagadam: lángba borult az arcom. Azt se tudom, mit feleltem a meglepő hírre. Vagy hogy egyáltalán feleltem-e valamit. Nem

esoda. Huszonégy éves voltam akkor, ezzel a korról az ország összes politikai és nem politikai lapjainak a felelős szerkesztői közt bizonyára a legfiatalabb.

Vásárhelyi bucsulevelet irt, én pedig egy pár soros beköszöntőt fogalmaztam. És folytattuk tovább a munkát: a karácsonyi lap szerkesztését. Ebből az emlékezetes napból ma is megmaradt a fejemben annyi, hogy a feleségem irtalmatlanul lehordott — másnap reggel. Mert akkor nős voltam már, fél esztendő férj. És mert ifju munkatársaim azon frissiben meleg szeretettel installáltak. Természetes, hogy ebből virradatra vetődünk haza. S az is természetes, hogy az asszony, látván a lapot és átértvén a helyzetet, hamar megbékélt. Hát ilyen az élet.

És amint végig gondolok az életen, a kedves multon: újból ismerős arcok intenek felém annak kódéből. Az én munkatársaim, akikkel oly sok éven át együtt csináltuk, irtuk a Közlönyt, veszekedve, verekedve a dolgokkal, az emberekkel, mindig izgatottan, de a lap iránt a legnagyobb, legodaadóbb szeretettel. Ez volt a talizmánunk, az erőnk.

Feltűnik előttem az első, a legfiatalabb redakció: Verner László, Hatos Tivadar, Wittinger Ernő. Aztán a többiek: Hrabovszky Lajos, Kosztka Mihály, Gily Ede, majd Szöllösi István, Lengyel Sándor, Szöllösi Zsiga, Edvi-Ilés László, Radó Károly s az újabb korból Heltai Hugó, Hegedüs Loránd, Hunyár Algernon Zima Tibor, Faragó Rezső, Losonezy Zoltán, Kaszab Géza, Károly József, Kempelen Béla és mások. Azután Szóts Pál, Adorján Sándor, Alföldi Béla, Kéry Gyula, akik lázas munkában lefolyt éjjeli inspekiók alatt igen sok budapesti telefonnal zaklattak bennünket. És látom kiadóhivatalunk ősz fejét, Pekár Károlyt, a kinek egyszer az az ötlete támadt, hogy bélyegű nyugtára adja ki a lap munkatársainak a fizetését. Szegény boldogult Hrabovszky, a zseniális ifju poeta, krajcáros bélyegekkel egész iv papirost beragasztott. Hem is követelt az öreg ur többé stemplit. S látom végül a derék nyomdai személyzetet: Lövey Nándort, a mettört és Buday Gyulát, a faktort s velük mind, mind azokat, a kikkel tizenhét és fél esztendőn keresztül együtt dolgoztam jóban, rosszban, szakadatlanul.

Tengernyi epizód történt velünk ez alatt a hosszú idő alatt. Nekem mind kedves, derüs,

A zene és a szabadkőművesség.

A zenei művészet, mint az általános művészetnek egyik tényezője, mindig lépést igyekezett tartani a kultúra haladásával és a fejlődő korszakok eszméit a zene nagy mesterei magukba szívták, fölvtették és műveikben érvényesítették. A konzervatizmus és a liberalizmus ép úgy küzd egymással a zenében, mint a politikában és a jelentősebb zeneszerzők gyakran személyi álláspontjaikat is kifejezték munkáikban. A zenei művészet, mint a kultúra egyik előmozdítója, mindig hachan állott a sötétség lovagjaival, a zene a fölvilágosodás apostola nem ismer sem felekezeti, sem nemzeti ellentéteket, hanem az általános emberinek kifejezője.

A szabadkőművesség is az általános emberi eszme szolgálatában áll és ama férfiak, kik a jelszó alatt egyesültek semmiféle állam- vagy társadalomfelforgató célt nem szolgálnak, hanem az emberiség haladásának előmozdítására fogtak kezét. Nagyon tévednek a szabadkőművesség amaz ellenségei, akik azt hiszik, hogy ez tán bármely vallás nézeteivel ellenkezésben áll. A szabadkőművesek közt kiváló egyéniségek voltak és vannak minden vallás hívei közül és e férfiak vallásukat mindig hiven megtartották. A szabadkőművesség nem bántja a hit dogmáit, csak arra törekszik, hogy a hitélet ne kerülhesen ellentétbe az emberiség előrehaladásának szent ügyével. E pontban, vagyis a fölvilágosodás és az emberi nagy érzések fejlesztésében találkozkozik egymással a zene

nagy mesterei közül oly nagy szellemek, mint Mozart, Haydn, Chopin, Schuman, Mendelssohn, Halévy, Meyerbeer, Tschaikowszky stb. a szabadkőművesség hívei voltak és ezeket az eszméket lelkesedésük egész tüzevel ápolták és fejlesztették és műveikbe is átvitték.

Mozartnak, a klasszikus zene egyik legnagyobb mesterének, kinek művei az egész világ közkincsévé váltak, legszebb operája a „*Va-rázsfuvola*“, burkoltan a szabadkőművesség eszméivel foglalkozik és egy különös világba vezetői be a hallgatót; a rejtélyes, képzeleti fölvilágosultságot tárgyalja a sötétség országával szemben,

Haydn József, az osztrákok legnagyobb zeneszerzője, ki nevét szintén a halhatatlanság közé írta be, akinek hamva, hoz magyar földre a konzervatív Lueger is elzarándokolt, szintén a szabadkőműves eszmék híve volt. és míg egyik oratóriumát, a világhírű „*Krisztus szenvedéseit*“ a katolikus vallás szolgálatába adta, addig VII. szinfóniáját a fölvilágosodás és embertársias érzés symboljának visszatükröztetésére írta és ezt az eszmét akarta zenéjével jellemezni.

A zene csak eszköz művelőinek és mesterreink kezében és csak azt fejezi ki, amit hivatott vezetői akarnak és éreznek. E tényből követhetik az is, hogy olyan zeneszerző, ki az általános, emberi közérzést és egymásra utaltságot nem ismeri el, nem lehet a világ fejlődésének semmi legesekélyebb részben sem előmozdítója és ép úgy szembe kerül a fölvilágo-

sodás bajnokaival, mint az orvostudor a kuruzsló vén asszonnyal.

A németek legnagyobb zeneszerzője, Wagner Richard, kinek pedig máskülönben érdemei a zene terén elvitázhattalanok s kinek művei valósaágos forradalmat idéztek elő a zeneszerzők közt, ilyen konzervatív irányu férfi volt és minden beszédében, tettében és írásaiban a fölvilágosodás és a vallás — valamint emberi egyenlőség elvével éles ellentétben állott. Pedig épen a szabadkőműves, nemes gondolkodó Meyerbeer volt az, ki őt, a Párisba került fiatal zenészt támogatta, fölismerte és utját egyengettette.

Ez a középkori gondolkodása Wagnernek még műveiben is kifejezésre jut *Lohengrin* sötét, bosszuálló *Tramundja* nem a konzervatizmust képviseli-e *Lohengrin* liberalis fenkölt alakjával szemben? A „*Bolygó hollandi*“ titokzatos hőse nem a sötétben ólalkodó maradiság kirívó aposztrofálása-e?

Hanslick Ede tanár, a bécsi egyetem világhírű tagja, minden idők egyik legkiválóbb zenekritikusa, azt mondja Wagner Richardról többek közt „*Moderne Oper*“ című művében: „Wagner nemzeti tevékenysége, mellyel a német népmondákat egészbe foglalva a német nemzet elé tárta rejtett kincsait, kiáltó ellentétben áll írásaival rdég, elmaradott, fajokat megvelő és az emberiséget nem szerető tendenciájával.“

Ime e nagy elmét is befolyásolta nevelése, világnézete inhumanus gondolkodásmodja

bohókás emlék, melyekre szívesen gondolok vissza deresedő fejemmel is. A sokból csak egyet ragadok ki. Egyet, amelyet rendkívül jellemzi az én néhai derék gazdám: Boros Béni és Vásárhelyi Béla nobilis gondolkozását.

Zajos választási harc volt. Falk Miksával szemben Atzél Péter vette fel a küzdelmet. Győzött is roppant tömegével a szavazatoknak. Az egész város ideges izgalommal kísérte az előkészületeket.

Ebbe a forró hangulatba Jankay József, az ósz népköltő — meghalt azóta ő is — beledobott a Közlöny hasábjain Atzél ellen egy tréfás poémát. Nem valami kitűnő vers volt, de szatirájával csipett, mart élesen.

Másnap arra ébredtünk, hogy az öreg Alföldben — hogy mindennek el kell az idők során mulni: embernek, lapnak egyaránt — válasz jelent meg a versre. Még pedig a vezető helyen, Boros Béni aláírásával.

A helyzet megértéséhez tudni kell, hogy Atzél elnöke, Boros Béni pedig vezérigazgatója volt az arad-csanádi vasutnak. Az Alföld nemzeti párti politikát vallott — ez a politika is meghalt azóta végkép — s mint ilyen, támogatta Atzél Pétert. Igen ám, de Boros Béni egyik oszlopa volt az Aradi Közlönyt kiadó részvénytársaságnak is. Tehát kész pikantéria: a részvénytársaság oszlopos feje visszavágott saját lapjára az ellenlapban. Még pedig nem a virágok nyelvén, hanem amugy magyaros készséggel.

Nagyon jól tudtuk, hogy ezzel a cikkel tartozó kötelességet vált leróni Boros Béni, a vasuti társaság elnöke iránt. Mindazáltal minket elragadott a hév. Először megdöbbenünk, azután koronatanácsra gyűltünk össze: én, Hrabovszky és Kosztka Miska. Szóval az egész szerkesztőség, az egy Vida bácsin kívül, akit nem vonhattunk bele a palotaforradalomba.

Abban történt egyhangú megállapodás, hogy lemondunk valamennyien. Akár a miniszterek, mikor a parlamenttől bizalmatlansági szavazatot kapnak. Lemondunk azért, mert tisztában vagyunk azzal, hogy ha maradunk, az egyértelmű lesz a támadó cikk éles kitételeinek zsebrevágásával. Mert bizonyos, hogy Boros Béni a saját lapjában nem pogonyíthatjuk le, sőt egyáltalán nem is felelhetünk, még a legszelidebb formában sem.

Mindenre eltökélten testületileg fölmentünk

Vásárhelyi Bélához, a lapot kiadó részvénytársaság elnökéhez. Előadtam a dolgok állását részletesen és kijelentettem, hogy arra való tekintettel a szerkesztőségből mindhárman ezennel kilépünk.

— Dehogyan léptek! — szólt Vásárhelyi higgadtan, harag nélkül. — Hát ki mondja, hogy ne feleljenek? Feleljenek s írják azt, a mit akartok.

— S Boros Béni ur?

— Bizzatok rám. Én majd elintézem vele a többi.

Főlesillant a szemünk. Vigan, az önértéért küzdött esata diadalának büszkeségével tértünk vissza a redakcióba. Ott megfogalmaztam a választ, amely illő tisztelettel ugyan, de Boros Béninek mégis csak kell-metlennedő formában utasította vissza a cikk hangját és egész tartalmát.

A cikk tetszett. Szerthe a városban beszéltek róla. És mi a választási harcban való fényes bukás dacára is nagyot nőttünk.

Most már elmondhatom, hogy Boros Béni is tetszett a mi férfias fellépésünk. Helyeselte, hogy válaszoltam. Szóval tisztáztuk a dolgot kellőképp. Boldogult Boros Béni az ő kedves, csöndes derűjével még kibékülési lakomát is rendezett (amint ő mondta) a szerkesztőség tiszteletére.

Erről a két derék, kiváló emberről emlékezem én az Aradi Közlöny negyedszázados fordulóján. Az ő porladó, de szemeim elől soha el nem rebbendő nemes, jó szívére helyezem a hála e szerény virágait.

Vass Géza,

a Szegedi Napló felelős szerkesztője.

A hajdankor németjei semmüek sem örültek annyira, mint annak, hogy nem volt szabad egymásnak engedelmesskedniök.

Az újabb kor németjei úgy értelmezték a gondolat és a sajtó szabadságát, hogy nyilvánosan meguethelik egymást.

A birkabőrbe bujt farkas nem olyan veszedelmes, mint az olyan bőrbe bujt birka, a melyben birkánál különb állatnak látszik.

Barbiér-ral, a „Hoffmann meséi” szövegírójával, mindig olyan témákat keresett, amelyek segítségével nézeteit is ki tudná műveiben fejteni. A „Hoffmann” esodadoktora, ki a mellbeteg leányt hegedűszójjával folytonos dalolásra készíti, nem más mint a beteg társadalom küzködésének allegorizálása a modern eszmékkel szemben.

De még az elnyomottak hazájának legnagyobb zeneköltője, a lyrikus Csajkovszky is hivat a szabadkőműves irányzatnak és csak gyors meneküléssel a külföldre, tudta életét megmenteni a cár haragjával szemben.

A XX. századot méltán nevezhetjük a haladás korszakának. Azt akarjuk hinni, hogy haladó korunk művészei, költői és zeneszerzői is magukév fogják tenni a diés elődök nyomán a humanitást, együttérzést, emberiség jelszavait és ezt műveikben is kifejezésre fogják juttatni.

Csányi Mátyás.

Ma.

En vagyok ma a szomorúság,
A megvonagló, élő bánat,
Ittfelejtett, sápadó sugára
Förrovérű nap alkonyának.

En vagyok ma az álmatlan álm,
Koszorútlan szerelmes oltár,
En vagyok ma a bus boldogság,
Mert ma mindig eszembe voltál...

Kató József.

Halvány emlékek.

Írta: Szóllósi István tanár.

Az Aradi Közlöny már 25 éves? Hát ilyen öreg vagyok már én? Hiszen még csak tegnapnak éreztem, hogy Vörös Vidorral az élen Londesz Elek, Ujlaki Antal és én otthagytuk az Alföldet, mert az egyházpolitikai törvényekről más volt a véleményünk, mint a kiadó-tulajdonosoknak! Hát nem tegnap volt az, hogy egy színházi előadást, parlamenti tárgyalást és városi bizottsági ülést egyforma komoly hittel és elmélyedő lelkesedéssel irtunk meg, akiknek legnagyobb örömeink és fájdalmaink attól függtek, „jó képe” lesz-e másnap a mi lapunknak? Az idő eljárt! Akkor 1894-ben voltunk. A tüzes hevülések, az akarnitudas esztendeje. Ugy éreztük, akiknek a toll teremtő szerszáma kijutott, minden betűvel az idő kohójába tüzet viszünk, az égi erőt, mely világokat teremt. Boldog voltam, mikor Boros Vida az Alföldnél elhagyott íróasztal helyett mást adott az Aradi Közlöny-nél. Szívesen és sokat dolgoztam, ahogy Vass Géza, a szerkesztő szükségesnek látta. Csak a színház volt osztatlanul az én birodalmam. Az megeshetett, hogy vezércikket, valamely lapársunktól vettünk kölcsön, ha „az-öreg” (csak így hívtuk akkor is a mindig fiatal tollu Boros Vidát) valami nagy okból nem jött közénk, de a színházi rovatban még a fiáhirecskét is megírva kellett leadni. És nekem ma is komoly valami a színház is, az ujság is. Azt hiszem a tanítólélek tette azt bennem, hogy az életnek ezt a két formáló erejét sohasem tudtam sem cinikusán, sem közömbösen tárgyalni.

A politikát sohasem szerettem. Azért a cíceró és enterfilet helyén politizáltam én is, mint névtelen sedédszerkesztő. Meg is jártam egy ilyen politikai szülőtemmel.

Atadtam a tükröt Vass Gézának, hogy majd az esti exprezt és a telegramokat sorozza be a másnap laprendjébe aztán készültem a színházba. Valami újdonság volt műsoron. Ez azt jelentette, hogy én végig ülöm az előadást héttől tizig. Hát épen akkor kap Vass Géza egy levélkét, egy drága kis levélkét az öregtől, hogy ma kivételesen gondoskodjék vezércikkéről. Savanyu ábrázzal néztünk egymásra. Lengyel Sándor nincs itt. Ma a vármegyéről készen küldte a híreit, az ő nyakába nem varrhatjuk a vezércikkét. Engem hív a színház, Gézát a felesége, akivel valahol vacsorára hivatalos. Elő szegedi és nagyváradi lapok, ott jó vezércikkék szoktak megjelenni! Idegesen végigszaladok rajtok.

Petyus mesét hallgat.

Írta: Rubenesou Augustza.

Az öreg orvos fehér Mikulás-feje a selyemhálós gyerekágy felé hajlik, melynek himzett vánkosain makrancos arccal fekszik Petyus. S őke feje olyan, mint egy sápadt krizantim és szeme könharmatos, akárcsak a bársonyfelete árvácska virág. Az orvos kanálkával leszoritja a rózsapiros nyelvecskét és a torokba kukucskál, aztán megfogja a gyöngö kis kezét. Anya és apa reszketve lesik minden mozdulattát. Végre kiderül a doktor bácsi arca; acélkékszemei jósgosan huonyorgatnak az aranykeretű pázaszem mögött.

— Egy kis hűlés, mondja szelíden. A kis lurkó sokat ugrált odakünn. Nehány napig az ágyban maradtunk, jó édes piros orvosságot iszunk és nincs semmi baj.

— Nem fogok orvosságot inni, jelenti ki Petyus kemény hangon.

Az orvos böcsi csodálkozva vonja fel bozontos szemöldeit.

— Tyűh, de makrancosak vagyunk! Hát az én miért ne a fogsz orvosságot inni Petyus koma?

Petyus szikla szírdán felel:

— Azért, mert nem akarek.

Anyá hizelegve simítja végig a ferró gye-rekaror.

— Ha beveszed az orvosságot, játszani fogunk. Idehozom a dominót, a sakot, a kár-

és Meyerbeerrel szemben egészen a halátlanság vádját vette magára inkább, minthogy csatlakozzék a haladó irány híveikhez.

Abban az időben, midőn Wagner Richárd működése még nem nagy mérvet öltött, Meyerbeer már tekintélyének és nagyságának csúcspontján állott és nyílt titok volt Páris zeneértő közönsége előtt, hogy Meyerbeert a szabadkőműves nagypáholy támogatja és ő maga is ezen eszmék lelkes híve. Meyerbeer előtt nem volt ismeretlen sem Wagner származása, sem családjának konzervatív világnézete. Mindannak dacára csak a tehetséges zeneszerző tehetségét nézte Wagnerban és humánus gondolkodásmódjával nemcsak pártfogolta, hanem az akkori zenei felfogás szerint érthetetlen és hypermodern szerzeményeket védelmébe vette a kritikussokkal szemben. A szabadkőműves Meyerbeer liberális eljárását Wagner a sémi fajjal szemben való engesztelhetetlen és makacs gyűlölettel halálta meg, ami a nagy zeneszerző jellemének mindenesetre árnyoldalát képezi.

Offenbach Jakab, az operette megteremtője, a „Hoffmann meséi”-nek zseniális megzenésítője, minden idők egyik legnagyobb poétája, szintén ama férfiak közé lépett be, kik a társadalom megjavítását és a humanitás jelszavát irták zászlójukra. 1859-ben belépett a párisi „La Vite” nevű szabadgondolkodó tudományos társaságba, melynek tagjai közt ama korszak legnagyobb írói, zeneszei és költői foglaltak helyet. Itt szívta magába ő is a haladás eszmét és e hanglékű férfi congeniális librettistájával, Jules

Megvan! A Szegedi Napló cikke nagyon tetszik. Az elején egy-két mondatnyi változtatás kell és mehetünk, ki vacsorára, ki színházba!

Másnap szerkesztőségi íróasztalomon az az-napi Aradi Közlöny mellett ott találok kifejezve a 8 nap előtti. Mind a kettőben a vezércikk piros kerítéssel virit. Kezdem olvasni és megértem a dolgot, még mielőtt Vass Géza a másik szobából kiszól:

— Ezentúl légy szerényebb és csak az évfordulóra, ne a hétfordulóra add le másodszer is a vezércikkeidet! Biz én nem ismertem meg a Kolozsváron át Szegedre jutott vezércikkemet, melynek a fajtáját sohasem szerettem annyira, mint a beljebb szerénykedő közművelődési vagy városi tárgyú írásaimat.

Sok jó emlékem ujul fel, mikor az Aradi Közlöny 25 évéből a magam 4 évére gondolok, de oly jó izüen semmin sem tudok mosolyogni, mint azon a sok boldog reménységen, kinzó izgalmon és csöndes lemondáson, mellyel mi Vass Gézával a magyar nemzet ezeréves fennállásának esztendejét vártuk és megértük. Az ezerévesnek megfelelő ezer forintot és még több dícsőséget volt nekünk hozandó az az esztendő, melyre mi az Aradi Millenniumi Naptárt készítettük. Ez volt az első naptár, melyet az Aradi Közlöny olvasói kaptak. Nem ingyen, 1 forintért adtuk. Már biz én nem tudom, hogy az Aradi Nyomdatársaság hány példányban nyomta, csak arra emlékszem, hogy a nyomtatási költségek-ből megmaradt adósságunk fejében a glogováci Óthalommal vetekedő rakás naptárt volt szives átvenni az igazgatóság a lap érdekében egyébként kifejtett buzgalmunk elismeréseként. Azért a nemzet betöltött ezer esztendejéből mindegyik 10—10 krajcárral mégis beváltotta anyagi vágyainkat, mert a hirdetések árából 100—100 forint megmaradt. Oh azok a hirdetések! Ma mosolygok a lelki kinokon, melyek köztszerkesztőtársammal egy-egy hirdetést átvettünk jóakaróinktól. Ha a másik millenniumot azzal a föl-tétellel érhetném meg, hogy tisztelő jóakaróim-tól egy új aradi monografia számára hirdetéseket kell pénzért átvennem, lemondanék a következő millenniumról. Amennyire nagy boldogság a tudat, hogy ránk szükség van, annyira lenyűgöző az az érzésünk, hogy csak nekünk van szükségünk másra. Ma sem tudom, hány hirdetőnek volt szüksége a mi hirdetésünkre.

Pedig ahogy most végignézek a mai aradi lapok karácsonyi ajándékának az ósán, az Aradi Közlöny barátjai segítségével szerkesztett Aradi Millenniumi Naptáron, örülök, hogy Vass Gézával megcsináltuk. A Rákosi Jenő bevezető cik-kétől és Agai Adolf csevegésétől kezdve végig mindent megtalálok, amivel a millennium esztendejéből való Aradot fel tudom idézni emlé-keimbe. Oly tartalmasak és oly frissek a cik-kek, melyeket Arad földjéről, vizéről, levegő-jéről, lakóiról, épületeiről, intézményeiről, sok

százból szőtt szellemi életéről írtak Abray La-jos, Molnár Géza mérnök, Pozsgay Lajos dr., Szondy Béla, Weil József, Sas Ede, Szöllösi Zsigmond, Edvi-Ilés László, Kalmár Gyula, Kiss Ferenc, Zaráy Ödön, Hirschmann Vil-mos, Pókász Imre, Baranghy Sándor, Boros Beni, Csécsi Imre, Frint Lajos, Hervai (Herz) Bernát, Kara Győző, Bokor (Brusch) Alajos, Somogyi Gyula, Brankovics György, Madai Mátyás, Matusik Márton, Kovács Vince, Hra-bovszky Lajos, Tolnai János dr., Koszka Mi-hály és Kálnoki Izidor! Erre a névsorra 14 év előtt nagyon büszkék voltunk az Aradi Közlöny-ben és ma is megbízserem bennem valami hiúság-féle, hogy ennyi jóeszű és jótollu ember segí-tett ingyen a szerény naptárt monografikus művé tenni. Ugy érzem, hogy akkor is becsül-tek bennünket, akik az Aradi Közlönnyel csi-náltak.

Az fájt, hogy nélkülözniünk kellett ebből a névsorból azt a férfit, kit az elsők közt ke-restünk fel, Márki Sándor dr.-t. Késérű volt a levél, melyben elmaradását okadátolta. Azóta ez a késérőség megenyhült, sőt talán el is mult. Meghívásomra két évvel ezelőtt személye-sen eljött a Kőlcsey-Egyesületbe, hogy gazdag tudásából adjon az aradi közönségnek, tehát már nem haragszik. Akkor nagyon haragudott és igazán volt. Így írta meg az igazságát:

Korpács, 1895. augusztus 21.

Tisztelt Uram!

Arad történetéről, 90 nagy íven írt munkám-ról — az Alföldet kivéve — önálló cikkben nem vett tudomást az aradi sajtó (az Aradi Közlöny maga is csak a kiadó nyomtatott körlevelét közölte), aradi könyvkereskedők kirakataiban egyetlen példány sem látható Arad történetéből, Arad közönsége nem veszi és nem olvassa ezt a munkát, melyre 14 éven át fordított gondom tehát, ugy látszik, teljesen kárba veszett. Ily körülmények közt semmi értelme sincs annak, hogy — isten tudja hányadszor már — rö-viden is megírjam azt, aminek nagy részletei iránt egyáltalán nem érdeklődik a közönség. Különben is csak elkésvé és oly időben vetődöm haza Kolozs-várra, amikor már minden időmet az egyetem tör-ténete megírására s tanítószerkem ellátására kell for-dítanom. Nagyon kérem tehát, ne vegyék rossz né-ven, ha becses felhívásuknak ezuttal eleget nem tehetek. Abban a reményben, hogy derék irodalmi vállalatuknak esetleg más alakban és téren tehetek szolgál-tot, vagyok kiváló tisztelettel Márki Sándor.

Ez a jogos harag rosszul esett, noha az okáról én mit sem tehettem. Rám szakadt azon-ban a Naptár révén olyan harag, amely csak nekem szólt és amelyért most 14 év után sem egészen nyugodt a lelkiismeretem.

Agai Adolffhoz is fordultam kéziratért. A szive révén egy kicsit aradi lévén, gondoltam, nem tagadja meg az ismeretlen aradnak sem

az ő nagy kérését. Nem is csalódtam. Nem-csak cikket, hanem hosszú kísérő levélet is kaptam tőle. Ennek a levélnek vannak irodalmi vonatkozásai és jellemzi Porzó kedves egyéni-ségét, meg nem állhatom azért, hogy ezeknek a halvány visszaemlékezéseknek szint ne ad-jak vele.

Athenaeum, IX/14.

Tisztelt Tanár Úr! Szivesen szolgállok becses vállalatának, de csak régi dolgozattal, amelyet az-tán, ha kezemben lesz a már Aradon jól megkorri-gált s nekem onnan beküldött kefelevonat: szivesen megtoldanak újabb impressziókkal, bár bizony Ara-dot épen csak a kávéház ablakából ismerem.

Az egyik írásom Aradról 1884. vagy 1885. jelent meg a Pesti Naplóban. (Az évszám: hiány-zik a kivágott cikkből.) Ez hosszacska. Meg is le-hetne rövidíteni, néhány akkori aktualitás helyébe újakat tenni, bár az talán ugy érdekes — ha ér-dekes — mint ahogyan napvilágot látott akkoriban. A másik 1895. jelent meg az Arad és Vidéke című lap tárcarovatában (értelemzavaró sajtóhibák csür-héjével). Ezt is — a főntebb kifejezett fölitétel mel-lét — hajlandó vagyok valamikép átalakítani, vagy legalább jól megkorrigálva beküldeni. Ez a cikk rö-vid. Tessék már most a kettő között választani. Ha-nem nagyon kérem, még kiszedés után is sértet-lenül visszazárazmatatni hozzám, mivel gyűjtemé-nyemben (melynek megjelenése 1897-re van ter-vezve) eredeti alakjában akarom főlvenni. Várom tudósítását.

Írtam én még a világsi szüretéről is, meg va-lami költeményfélét, mikor mint vőlegény utaztam oda („Rózsák a hóban“) — de ezeket egy elhány-tam, hogy nyomuk veszett. Azért kérem a majd küldendő „kivágványokra“ vigyázni, ha ugyan hasz-nukat veheti millenáris naptárában. Szives köszön-téssel tisztelője Agai Adolf.

Nagy volt az öröm az Aradi Millenniumi Naptár kéttágu szerkesztőségében és kiadóhi-vatalában és nyomban kiszédettük a hosszabb és érdekesebb (no meg Aradon ismeretlen) cik-ket, melynek címe Aradi séta volt. Az igazság kedvéért odatettük még alcimnek: 12 év előtt. Soha még olyan elmélyedéssel, figyelő áhitat-tal nem javítottak sajtóhibákat, ahogy mi Vass Gézával többször is végigmentünk a kefelevona-ton. Elküldöttük Budapestre és szivszorongva vártuk vissza. Megjött a következő levélkével:

Andrássy-ut 45., IX/24.

Igen tisztelt Tanár úr, itt küldöm a cikket. Épen 12 esztendő most. Azzal biztatom magam, hogy akik olvasták, azóta vagy meghaltak, vagy el-felejtették, tehát egészen új gyanánt szerepelhet, ámbátor érzem, hogy az a pár tédás-törítés még csak felejtésszámba sem mehet. A cikk revizioját mindenestre elvárom. Ezt ki is kötöttem magam-nak, mert csak a magam szemében bizom, abban

tyát, a katonákat, a vasutat és az építőköveket és azt fogjuk játszani, amit te akarsz.

Petyus szája makacsul szorul össze és szí-goran mondja:

— Egy se kell.

Apa tuskés arca is nyájasan hajlik az ágy föl-

— Veszek gőzhajót, bohócot vagy automo-bilt, amelyikben egy morgó medve ül.

— Az se kell.

Anya és apa tanácstalanul néznek egy-másra, mikor az ajtó fölől besettenkezik a Mái dada. Olyan, mint a mesebeli anyóka. Száz ránc az arcan és a kötényén. Fekete fejken-dője alól kibukik fehér haja, mint egy peyhes vattacsomó; szeme pislog, mint a riadt ma-daré. Száraz kezét végigsmitja fogatlan szá-ján és öreges fontoskodással mondja:

— Hallottam, hogy beteg a kis urfi. Hát elgyűttem megnézni.

Petyus szeme kigyul és örömteljes izga-lommal nyújtja kezét a dada felé.

— Jöjjön ide a Mái dada. Mesét akarok.

Az orvos elmosolyodik, az anya pedig meg-könnyebbült szívvél szól:

— A dada mesélni fog, de csak akkor, ha megígéred, hogy beveszed az orvosságot.

Petyus ünnepélyes ígéletet tesz és a dada letelepszik egy nagy öreg székbe az ágy mellé.

Apák kikísérik az orvos bácsit. Anyus mosolyogva mondja:

— Nagyon szereti a mesét. Még a legked-

vesebb nyalánkságához sem nyul, mikor mesét hallgat.

Az orvos bólint.

— Hja, a fantázia is kell táplálni, akár a gyomrot. Hát csak meséljenek neki.

Az orvos elmegy. -nya orvosságért küld, aztán bevonul a szobájába és a divalapok szí-nes ábráinak tanulmányozásába merül. Apa be-megy az irodába és nyakig süpped az íróasztalán tornyosuló aktacsomó mölé; nemsokára feje is eltűnik csibukjának bodor füs jében.

A gyerekszobában pedig halán duruzsol a dada hangja.

— Volt egyszer hol nem volt, hetedhét országban tul, de még az operenciás tengeren is tul volt egy szegény asszony. Annak a szegény asszonynak volt egy kis lánya, aki olyan jó volt, meg okos, meg szép, hogy sok is volna elmondani. Azt a szerény kis teremtest Rózsapiroskának hívták. Rózsapiroskának volt nagy-mamája is, aki egy rettentő nagy erdén tul, egy kis falunak a logpirinykőbb házában la-kott. Egyszerre nagyon beteg lett és ágyának esett. Mikor ezt a Rózsapiroska meghallotta, aszongya az anyjának, hogy aszongya: ő el-megy a nagymamájához és visz neki egy kis elemőzsiát. A szegény asszony ráhagyta. Mivel-hogy pedig vasárnap volt, Rózsapiroska fel-ködtte a pirosbóbítás fejkötőjét, kosarába ra-kott almát, diót, puhabelű cipőt, gyöngye turót és megindult az erdő felé. Amint megy, men-degél, egyszer csak megzörren a bokor ága.

Mikor Mái dada ehhez az érdekesítő pont-

hoz ér, megnyílik az ajtó és anya jön be az orvossággal. Petyus kese ü arccal, de engedel-mesen nyeli le az édes folyadékot és kíváncsi nagy szemét a dada felé fordítja, aki újból nekifohászódik.

— Hát egyszer csak megzörren a bokor ága és Rózsapiroska valami morgást hall.

De alighogy másodszer is megzörrenti Mái dada a bokor ágát, újra megnyílik az ajtó és anya izgatottan beszól:

— Mái dada, mindjárt menjen haza, mert a lánya itt van és azt mondja, hogy a kis unokája a torkát fájlalja. Siessen haza és hiv-janak orvost, mert hátha maguknál nagyobb baj van.

A dada nehézkesen felszedelözködik és só-hajtozva tipeg ki az ajtón. Petyus nagyra nyílt szemmel néz utána és siró hangon mondja:

— Most ki fog nekem mesélni?

— Most játszunk, aztán kapsz vajas kalá-csot és csokoládét.

— Semmi se kell, csak mese kell.

— Nézd, Petyus, nem is jó, ha annyi me-sét hallatsz. Hidd el megfájul a fejed a sok mesétől.

Petyus makacsul ismétli:

— Mesét akarok.

— Petyus légy okos, most nem érek rá mesélni. Anyának dolga van.

— Akkor nem kell orvosság.

Anya csüggedten bocsátanak a nagy bör-szék mély ölébe és bátortalanul szól:

— Látod nem jut eszembe egy mese sem.

sem föltétlenül. Valeas quantum valere potest. Szives köszönettel alázatos szolgálja. *Agai Adolf.*

Ebből a két levélből és a nyomdának abból a megdönthetetlen elhatározásából, hogy az első három ívet sürgősen kinyomatja, megszületett az én tragikumom, mely meg-megfelel a lelkesemet akkor is, ha kései utódom a segédszerkesztői asztalnál nem parancsol is rám jubiláris emlékeket. Kértem a nyomdában minden emberi lelket, várjanak egy hétig, 5 napig, azzal fenyegettek a kőszivitek, hogy a millenium legszebb díszje, ékes koronája, az *Aradi Milleniumi Naptár* elmarad, ha nyomában hozzá nem fognak az első ívek nyomtatásához. Ném küldtem tehát revisiót és bár azt gondoltam, hogy *Porzó* eikke makulátlan, hiba eshetett benne. Elküldtem a „kivágványt“ is, a kész naptárt is. Nem kaptam választ. Biztos, hogy nagyon megharagudott Agai, aki nem ad pardont sem a sajtóhibáknak, sem annak, aki szerződés-ellenére az ő tilosában vadászik.

Van egy reményem, hogy tragikumom súlyától megszabadulok. Bizom benne, hogy egyszer valamikor az örökifjú *Porzó* nem tud ellenállani a Kőlesey-egyesület asszonyai hívásának, aztán felolvasása után ejti meg a 14 év előtt elmaradt revisiót, mely igazolni fogja, hogy ha a cikk nem is, de én ment voltam a sajtóhibától: a feledékenységtől. Halavány újságírói emlékeim közt ez a revisió fényes lesz, mint az örömet és bánatot okozott cikk, mely az *Aradi Milleniumi Naptár* csupa szép írásműve közt, még ma is kiváló jókedvével és ötleteivel.

Huszonöt esztendő! Csak négyhez van belőle hozzátapadva az én munkám, az én hevülesem az igazságért, az ezerek boldogulásáért, de nekem azért kedves mind a huszonöt, meg a többi, melyet még együtt fogunk megélni: én meg az *Aradi Közlöny*. Ifjuságom sok szép álma ott van megbúva a sárguló lapok betűmilliói közt. Csak a papirlapok sárgultak meg, az álmok virulnak a körültem hullámozó életben, melynek gondolatai és érzései azokból az álmokból is táplálkoztak. Annyival, amennyivel. És azért nem fáj mégsem, hogy az *Aradi Közlöny* magabizó ünneplése nekem emlékeztető, miért olyan szürke már a hajam.

A szerénység a zár, jó modoru társaságba való. Már a nagyobb társaságban mindig előnyben van a szerénységtelenség; a nyersség, sőt durvaság való a népgyűlésbe, a hol a csöcselék belé akar szólni a tanácskozásba és ahol az embernek nagy nagyobbakat kell kiáltani nála, vagy el kell hallgatnia és hazakotródnia.

Mikor az újságírók sztrájkoltak...

Írta: Szöllösi Zsigmond dr. ügyvéd.

Akkor, — az 1900-ik esztendőben — folyt a Dreifus-per szenvedélyes tárgyalása Rennesben. Akkor lestük a burok gyönyörű szabadság-harcának napról-napra változó hiteit; mint mindannyi generális, úgy rajzoltuk a hírek nyomán a hadállásokat, előre, vissza, amíg egy napon leverték. sirmalmas rabságba igaztak bennünket... És akkor, ugyanakkor volt idehaza nálunk is, hogy kezdődött valami földalatti politikai forrongás, amiből később lett obstrukció, lett nemzeti harc, lett nemzeti falnakmenés és lett nemzeti behódolás. Közben azt hiszem, volt még egy kis görög forradalom, egy kis spanyol-amerikai harc eseményes, szép idők jártak.

És akkor lett ez az újság az, ami. Terjedelemre, tartalomra, hangra méltó ahhoz a Budapestével joggal mérkőző közönséghez, amelynek készül. Hatalmas lapokat adtuk naponta. És becsület dolga volt, hogy ami azon a tizenkét-tizennégy oldalon megjelenik, azt magunk irtuk légyen és megirtuk légyen. Akkor még az újságírás ipara nem differenciálódott el eléggé az íróművésztől s mindannyiunkban tüzeltek apró kis író ambíciók. Voltunk pedig ehez a maival már egyterjedelmű lapesináláshoz a szerkesztőn kívül, akinek akkor az újság technikai megformálása, anyagszerzése és a közönséggel való megkedveltetése volt sok munkát adó feladata, három és fél. A félemler bécsi német lapokból fordított friss szenzációkat és komoly német hírekből kacagató vicceket. Az utóbbiakat akarata ellenére. Csak egy félreértésből. Amit egyébként alighanem elmond ö maga itt valahol ezek közt a visszaemlékezések közt.

Hát sok volt a dolgunk nagyon. Szerencsére sok volt a fiatal ambícióink is és nagyon tudtuk örülni egy-egy szép újságlapnak. Magam akkor valami új voltam a vidéki lapesinálásban. Telefonon, gyorsirással vettem fel Budapestről, egy éjjel kétszer, háromszor is az összes eseményeket és aztán kit megírtam, kit átadtam megírás végett — ha volt kinek — másnak. Addig csak pár szavas táviratokból éltek az újságok. Az *Aradi Közlöny* csinálta meg legelőször azt az újítást, hogy telefonon teljes részletességgel leadatta magának az eseményeket. Nagy dolog volt az akkor. Előtte való napon hat-nyolc oldalas ollózmány volt az újság a tegnapi, már olvasott budapesti és a soha nem olvasott mucsai lapokból és ma versenyeztünk a budapesti lapokkal. Este kilenctől hajnali kettőig, de háromig is sokszor, nem volt időm a tollat letenni a kezemből és ha másnap heltra fárdatan kezdtem az új munkát, egyszerre friss kedvet kaptam, mikor *Kéry*

Gyula, a pesti tudósítónk az esti telefonbeszélgetésnél avval kezdte:

— Gyönyörű szép tudósítást csinált kollégám a Dreifus ügyről. Sokkal szebb, mint a miénk a Pesti Naplóban, ahonnan az anyagot adom.

Igy éltünk. Fatai álmodokkal azt hittük, a világot izgatja, amit mi szépen megújságitunk. Gyönyörű volt agyonfáradni és akkor későn, hajnalban egy ital bor, egy falat étel mellett világos reggelig beszélni az élet nagy álmairól a füstös, piszkos kávéházban. — Csak a reggel volt csunya: kilenc órára újságíróból ügyvéd-jelöltté vedleni és naphosszant másik, új robotot végezni. De kellett. Sőt muszáj volt. Hát csináltuk. Az egy vasárnap esténk lett volna szabad. Vasárnap, akár délutánig is lehetett aludni. Egy héten egyszer igazán, komolyan aludni, aztán este frissen, jó kedvvel társaságba menni és dolog helyett csak úgy a magnítás-gára nem feküdni le leggelig. Nagyon szerettük ezt a vasárnapot, nagyon vártuk. És nagyon, de igazán nagyon fájt, ha ezt az esténket is elrabolták, erre az estére is dologba hajtottak.

Ez pedig sűrűn esett meg. Eseményes idők voltak és a mi újságunkban erősen fiánkolt a felfelé törekvő „tendencia.“ (Ez a hivatalos szó volt akkor.) Az újságkollégák meg velünk futottak. Ha mi lapot adtuk, —ők is. A vasárnapi munkaszünetet rendelő törvényvel nem sokat törődött senki. Velünk se.

Hosszu ideig zugolódunk esendben. Hajnalban, munka után meg-megállapítottuk, hogy valamit csinálni kellene, de nem igen tudtuk, hogy mit. Akkorjában még nem volt annyira közismeretes a proletártaktika, a munkaszünetítés. Aradon meg épen fejletlen volt és magába zárkozott a szakszervezeti mozgalom. Csak úgy sejtettük, hogy valami sztrájkfélélt kellene rendezni. Két nagy napilapnál hatan voltunk akkor hivatásos újságírók és — megbízhatók. Vass Géza és Benedek Árpád a két segédszerkesztő, Faragó Rezső, Losonczy Zoltán, Székely Miklós, meg én a hírlapírók. A segédszerkesztőket mindjárt kihagytuk a játékból. Nem igen voltunk ugyan tisztában akkor még az osztályharc természetével, meg az újságírók különleges helyzetével, amely az újságírók a tökélet képviselő laphoz úgy odakoloncolja, s annyira kizárja az osztálytudat lehetőségét is, hogy igazi osztályharcra mindig képtelen, — de valahogy éreztük, hogy ezek ketten, akiknek a fizetése komoly megélésre is majdnem elég már s egy kicsit bizalmasai is a vállalatnak és olyan állásban vannak, amilyent a vidéken keveset lehet kapni, nem igen tarthatnak velünk, ha a szívük hozzánk huzza is őket. A segédhadakhoz tartozott volna a két Radó is. De személyi okokból ők sem tarthatták velünk! A szegény Carolus — nem ir már többet soha.

Amit gyerekkoromban tudtam, azt már elfelejtettem.

Petyus arcán két nagy köny gördül végig. Behunyja a szemét es elfordítja a fejét. Anyja el-zántan hajlik előre.

— De a Hamupipóké tudom. Ha akarod elmondhatom. Az nagyon szép.

Petyus megrázza fejét.

— Rózsapíroskát akarom.

Anya karikára nyítja szemét, aztán kicsinylőleg int.

— A Rózsapíroskát? Hiszen az nem is szép. A Hamupipóke sokkal szebb

— Nem A Rózsapíroskát mond.

— Mondjam, mondjam! Hiszen mondanám, de nem jut eszembe. Na, azért nem kell mindjárt sírni. Várj csak, majd eszembe jut. Hát meddig meselte a Mál dada?

Petyus fehér arca megszinesedik és szeme boldogan csillog.

— Addig, hogy megzörrent a bokor.

— Hát miért zörrent meg?

— Mert mindjárt jön a farkas.

— Ahá tudom már. Hát jött a farkas.

Petyus könyörögve emeli fel a kezét.

— Még ne jöjjön. Kezd újra a mesét

— Minek kezdjem, ha a Mál dada már elkezdte?

— Csak. Mond el még egyszer.

— Hát jó. Elmondom ugy, ahogy tudom, de előbb vedd be az orvosságot.

Petyus keserű arccal stb. Lásd fentebbi.

az anya elkezdte.

— Volt egyszer egy asszony és annak volt egy lánya, akit Rózsapíroskának hívtak. Nagyon örült neki az anya, hogy csak egy gyermeket adott neki az Isten, mert bizony azzal az egygyel is elég baja volt. Hát még akkor mit csinált volna szegény feje, ha több lett volna neki. Rózsapíroskának egyszer csak eszébe jutott, hogy elmegy a nagymamájához. Felvette a nefelejtskének ruháját és a divatos szalmakalapját, amelyik pirosselyem pipacokkal volt díszítve. Mivel hiu kis leány volt, sokáig időzött a tükör előtt és már majdnem bealkonyodott, mikor utra kelt. Hamar elővette a bárosny ridiküljét, megrakta cukros mandulával, csokoládébonbonnal és egy kis birsalmasajttal, azután útnek indult. Mikor az erdő alá ér, megállt a patak mellett és megnzegette magát a víz tükrében. A víz partjáról egy Margitvirágot szakított és az arany színű kontyába tűzte. Aztán bement az erdőbe. Fürgén lépdelt a gyepest uton, a tarka virágok közt. Utjában színes pillangók és borzas mókások kísérték. Rózsapíroska dalolni kezdett, azt érekelte, hogy: Nem jó erdő mellett lakni.

Hát mikor odaért, hogy: Öleljen meg engem aki szeret! — nagyot recszen am a viágos bokor. Rózsapíroska ugy megijed, hogy leejtette a ridikülj, amelyből messze gurultak a cukros mandulák.

Mielőtt azonban nyilvánvalóvá lenne, hogy ki recsegettette meg az ágakat, nyílt az ajtó és az inas jelenti, hogy itt a varrónő az új ruhával. Anya izgatottan pattan fel.

— Petyus, most nekem próbálnom kell, de a Jancsi behívja az apát az irodából és majd ő tovább meséli.

Petyus magára marad. Várakozásteljesen néz a jobboldali ajtóra, melyen néhány perc múlva belép az apa. Füle mögött hatalmas amerikai író toll, kezében egy csomó perirat. Gyorsan az ágyacskához siet és aggódva néz a kis fiúra.

— Mi az lelkem, valami baj van?

— Semmi, apa. De az anya azt mondta, hogy te be fogsz jönni és el fogod nekem mondani a Rózsapíroskát.

Apa nagy szemeket mereszt.

— Hát az mi fán termett?

Petyus nyugtalankodik

— Az egy mese. Mondd el.

— Hogy mondanám? Hiszen birét sem hallottam.

— Mond ahogy tudod.

— De sehogyse tudom. Hát hol a Mál dada?

— Hazament, mert a Mariska beteg

— Hát az anya mit csinál?

— Ruhát próbál

Apa a fejét dörzsöli.

— No szépen vagyunk. És most én mesélek! Tudod mit? Inkább megtanítalak kalábriaszózní. Koronákba játsunk, de csak én fizetek. Jó?

— Nem jó. Mese kell.

— De honnan vegyek mesét, ha nem tudok? Nem vagyok én sem kis képes mese-mondó, sem nagy mesetár, se jó gyermekek

— nagyon rá volt utalva akkor az ujságírára, a kisebbik Radó meg rá való tekintettel, fájó szívvel ugyan, de szintén távol maradt a mozgalomtól.

Négyen azonban kimondtuk a sztrájkot. Én megfogalmaztam, Faragó Rezső írta a súlyos történelmi dokumentumot, amelyben elszánt terüinket a két lappal közöltük mi, két-két sztrájkoló:

— Alulírott aradi hírlapírók szerződéseiket olyan időben kötötték meg lapkiadó-vállalataikkal, amikor az ünnepeket követő napokon lap soha sem jelent meg. Ennek folytán megállapodásunk bennrejlő feltétele volt, hogy szünetnapokon a lapcsinálás munkájában részt nem veszünk. Ennek dacára rendkívüli alkalmakkor teljes készséggel engedünk annak a felhívásnak, hogy kivételesen szünetnapokon is dolgozzunk. A kivételesen előforduló szünetnapok pihenő idejére nekünk feltétlen szükségünk van. A most rendszeressé vált ünnepnapon a lapcsinálásra ez okból nem vállalkozhatunk s miután ebben az ügyben hírlapírói közös érdekünk van szó, ezennel teljes szolidaritással kötelezőleg kijelentjük, hogy szünetnapokon a lapszerkesztés munkájában részt nem veszünk. Erről a közös megállapodásról a lapok szerkesztőit értesítjük.

Kelt ez a szigorú okirat 1900. év június 13-án. Épen valami országos tornaünnepély előtt voltunk. Vasárnap lapot kellett volna csinálni. Szombat este bejelentettem Stauber Józsefnek, szerkesztőnek, az ultimátumot. Meghökkennt, meggondolásra kért és remélte, hogy másnap dolgozzunk. De a sztrájkoló szigorúan tartották a szavukat. Másnap tüntetően kávéházaltunk és ha mégügy érdekelt volna is, felé sem mentünk a tornaünnepségnek. Este a szerkesztőség lámpásai hasztalan gyultak ki, mi nem mentünk be. Ezt nem hitték volna rólunk: az utolsó percekben, késő este szalajtottak mindenkit, aki valaha szeretett volna az ujságba írni, anyagért és leadtak aznap mindent, csak megjelenhessen a lap.

És meg is jelent. Hiszen lapot csinálni könnyű, azt mindenki tud. Legföljebb némelyik jobban; — de azt kevesen veszik észre.

Másnap pedig jött az ultimátum: vagy megadás, vagy távozás. Szomorú nap volt ez. Az első nagy csatavesztés, az első leveretés. Ha szorult belénk utóbb mindannyiunkba egy sereg szociális együtt-érzés és megértés, annak ez a nap volt a gyökere. Nagy tanácskozás volt hajnalban a sztrájkotanyán. A végén busan megállapodtunk, hogy én, aki már ugyis ügyvédi vizsgára megyek pár hónap múltán, képviselem az elvet és a következetességet: leteszem a tollat a vasárnapokért mind a köznapokra is. A többiek meg, akiknek az ujságcsinálásból kell élniök, álljanak vissza a robotba. Négy

ember kevés ember. Több erővel kell szervezkedni, majd akkor, majd egyszer...

Ez volt az első ujságíró-sztrájk. Az első szervezkedés. Négy ember.

Azóta is sokszor próbálkoztak a régiék és az újak, akik utánuk jöttek, a szervezkedéssel. Bizony hiába. Pár évvel az első bukás után országos kongresszuson szervezkedtek itt Aradon. Mi, az első elesettek, sok gonddal, sok szeretettel tanakodtunk: hogyan is lehetne az ujságírókat a kiadóval szemben védeni. Már nem a vasárnapról volt szó: hétfőn már rég nem adnak lapot Aradon sem, Budapesten sem. De szó volt az élésre elég fizetésről, nyugdíjról, nyári szabadságról, az önértet tiszteletéről, az olcsó kontárkizsorításáról. A mi egykori letörőnk, Stauber József lett az elnöke az ujságíró országos szervezetnek. Amiben volt egy kis igazságtétel is nekünk, régi első „szociálistáknak.”

De bizony ez a szervezet is annyit ért csak, mint a mi négyes szövetségünk. Erőtlen volt ez is. És kimúlt csendesesen, veleszületett gyengeségben. Az ujságíró ma is mindenre erős, csak a maga védelmére gyenge. A hány az ujság, annyiféle az ujságíró. Mimikri. A laphoz kell simulnia, hogy ne is lássák. Ha más a lelke, a szíve, a gondolata szerint: annál rosszabb neki. És ujságot ma is mindenki tud írni. Csak le kell tenni a tollat: tizen is kapkodnak utána. És ezer ujságíró sztrájkolhat ma, — holnap kétezre új ír már. És ugy látszik, úgy is jó.

De nevetségesek is voltunk mi akkor, régen, sztrájkoló ujságírók négyen!...

Jubileumi esetek.

Egynehány jubileumot megértem én is mialatt az Aradi Közlöny műhelyében ujságíróskodtam. Nem a lap jubileumát, hanem a másokét, ami az ujságíróra nézve majdnem egészen mindegy. Ha a polgármester jubilál, az ujságírónak van dolga, ha valamelyik intézmény jubilál, az is az ujságíró munkáját szaporítja s sejtem hogy a Közlöny jubileumát is a munkatársak dolgozzák meg. Legalább is ünnepi számot kell készíteni, ami természetesen megint csak nem az ujságírónak kellemes, hanem a közönségnek. Ime: én csak voltam munkatársa az Aradi Közlönynek s nekem is kijut a munka a lap jubileumából.

Ez azonban nem panasz, mert ha már minden jubileum munkát jelent az ujságírónak, legalább itt az az öröme marad meg, hogy a jubileum a céhben történik.

Jubileumról szólván, két nevezetes ünnepségre emlékezem vissza abból az időből, a

mikor magam is az Aradi Közlöny redakciójában ettem az ujságíró-kenyeret. Akkor nem a lap jubilált, hanem Salacz Gyula, aki polgármesterkedésének nem tudom hamarjában hányadik évfordulóját ülte. Nagy ünnepségek keretében folyt le a jubileum, melynek gerince az volt, hogy a város törvényhatósági bizottsága, a városi, megyei tisztviselők, Arad összes hatóságai, hivatalai, egyesületei, társulatai mind ahány csak van ebben a városban küldöttségileg üdvözölte a jubiláló polgármestert. Nem tévedek, ha azt mondom, hogy aznap legalább kétszázötven deputáció tisztegett az ősz podesztánál. Tessék elképzelni: harmadfélszáz üdvözlő beszéd és erre ugyanannyi válasz!

A szónokoknak könnyű dolgok volt: mind-egyik betanulta a beszédét, nem volt gondja egyiknek se arra, hogy ugyanazt mondja-e el véletlenül, vagy mást, mint az előtte vagy utána tisztelgők. Salacznak már valamivel nehezebb feladata volt: ha mindegyik küldöttségnek ugyanazt válaszolja is, kétszázötven köszönetet elszónokolni nem kis fáradság. De mi ehhez képest az ujságíró munkája! Kétszázötven üdvözlő-beszédet lejegyezni — semmi; ugyanennyi válaszról jegyzetet írni — semmi. De ezeket úgy megírni, hogy mindegyik más legyen, hogy ha lényegben nem is, de legalább szavakban különbözzön egyik a másiktól — ez hihetetlen munka. Egyik szónok nem köteles tudni, hogy a másik mit mondott, de a hírlapi tudósításnak változatosnak, érdekesnek kell lenni! Az egyik küldöttség nem hallotta, hogy a jubiláns ugyanazokkal a szavakkal köszöni meg a másinak is az üdvözlést, — de hát a lap nem közölhet le egymásután kétszázötven sztereotip választ! Hogy sokat ne beszéljek: azt hiszem az volt a legmegegőzőbb riport, amit valaha aradi ujságíró végzett. Faragó Rezső se mai ujságíró (akkor az Arad és Vidékének csinálta a tudósítást, a Függetlenség még nem élt) s azt hiszem ő is legnehezebb ujságíró-napjai közzé számítja a Salacz-jubileumot.

Salacz Gyula akkor nagyon meg volt elégedve a munkánkkal. A mindig morózus, mindig rideg podeszta, aki gyűlölte a városházán az ujságírókat, másnap magához kéretett és — amit talán soha sem csinált — barátságosan beszélgetett velünk.

— Engem is kifárasztott — mondta — az

öröme. Tudod mit? Hozatok neked a boltból hat mesés könyvet. Akarod?

— Nem akarom. Meséj te.

Apa kétségbeesetten markol üstökébe.

— De ha nem tudok!

— Anya is azt mondta, hogy nem tud, mégis tudott.

— Hát jó, elmesélem neked a Weiss kontra Benjamin pert, mindkét felebbezéssel és a perújítással. Érdekes eset. Majd úgy mondom el, hogy megértsd. Vagy a Galló-féle hagyatéki pert, az bonyolultabb és hosszabb.

— Nem kell, csak a Rózsapiroska kell.

— De hiszen csak ismerném az Istenadát! Édes fiam, lásd be, hogy amit nem tudok, azt nem mondhatom el.

Petyus arca könyben uszik és sértődötten fordul a fal felé.

— Akkor nem iszom orvosságot.

Apa homlokát kiveri a verejték. Elke-seredve kérdi:

— Hát ki volt az a Rózsapiroska?

Petyus arca kiderül és nekivádomodva felel:

— Egy leány.

Apa szórakozottan mondja:

— Persze, persze. És kivel volt baja?

— A farkassal.

Apa már a periratok között kotorász. Petyus türelmetlen.

— Mondd már.

Az apa szeme szinte kegyelmet esdekel.

— Fiacskám, drágám, ha te tudod a Rózsapiroskát, hát minek mondjam el én?

— Mert akarom

— Hát jó, jó. Csk azt nem értem, hogy mi köze volt neki a farkashoz?

— A farkas meg akarta enni az erdőben, mikor a nagymamához ment.

Apa egyik szemével már megint a periratokba sandít és hogy időt nyerjen, hosszasan hümmög.

— Hm, hm. Ejnye, ejnye. Hát miért nem kerülte meg az erdőt?

— Mert arra lakott a nagymamája. De most űj le és mondd el.

Apa elgyengülve roskadt a székre és akadozva mesél.

— Egy embernek volt egy lánya, akit Rózsapiroskának hívtak. Egy napon elment a nagymamájaához.

Petyus közbevág.

— Igen, de ennivalót is vitt neki.

— Persze, hogy vitt. Tarisznyát vett a nyakába és abba rakott paprikás szalonnát, kolbászt, oldalast, meg egy pálkás butykost. Mikor az erdőbe ért, találkozott a farkassal. A kis leány segítségért kiabált. Látod fiam, milyen rosszul járnak a gyerekek, ha az erdőben máskálnak! Inkább ment volna a városba a rokonához, mert ott minden farkon van rendőr. Na de szerencsére a Rózsapiroskának volt esze és felmászott egy fára.

Petyus méltatlankodva szól közbe:

— Nem is igaz.

— Hát akkor mit csinált?

— Semmit, mert a farkas bekapta.

Apa megkönnyebbülten sóhajt fel.

— Hála Istennek! Akarom mondani, szegény kis leány! Na, ennek a mesének szomorú vége van.

— Nincs is vége.

Apa ég felé irányítja tekintetét.

— Irgalmas Isten! Hát mi lehetett tovább?

— A farkas felvette a Rózsapiroska kalapját, meg a kosarát és elment a nagymamához. De most már mondd tovább te.

Apa feláll.

— Nézd Petyus, nincs időm. Nekem mennem kell, de majd mindjárt bejön az anya és továbbmondja.

Petyus orrocskája veszedelmesen remeg és szája sírásra görbül.

— Nem várok addig. Anya sokáig próbál.

Apa halántékát dörzsöli és ment: eszelet keres. Végre felvillan a szeme.

— Hát jól van. Majd mindjárt beküldöm az irodából a kis doktort és ő tovább mondja.

Az apa elrobog és néhány perc múlva belép a jobboldali ajtón a kis ügyvédbejár. Huncut szeme villog, mint a parázs és piros arca barátságosan mosolyog a kis beteg felé.

— Hogy vagy, Petyus pajtás? Régen nem mókáztunk együtt, ugy-e?

Petyus vidáman nyújtja kezét.

— Most nem akarok birkózni. Most magam fog mesélni az apa helyett.

A kis doktor mosolyogva pödörgeti hajszakáját.

— Meséljek? Hát jó. De miről? Az égő,

a fene sok deputáció, de maguknak még nagyobb és nehezebb munkájuk volt.

Evvél belenyúlt az íróasztala fiókjába s kivett belőle két szivart. Az egyiket nekem adta, a másikat Faragónak. Szokás az, hogy az újságírónak egy-egy gyűrűs havannával fizetik vissza az apró szívességeket. Szalac Gyula azonban tudvalevőleg egész életében két és fél krajeáros szivart szítt. Mi is ebből kaptunk. Olcsó volt, de értékes volt.

A másik eset valamivel tragikusabb s abban is Faragó Rezső volt a társam. Ez akkor történt, mikor Bilinszky lovag, a mostani osztrák kereskedelemügyi miniszter a magyar-osztrák bank kormányzójaként Prangerrel, a mindenható vezértitkárral együtt vidéki körutóra volt. Vidék: értsd Magyarországot. Az ősz lovag e körútjában Aradra is ellátogatott s megtekintette az itteni fiókintézetet. Képzelték, hogy ez a látogatás nemcsak az aradi fiókintézetre volt fontos. A vasutnál a polgármester fogadta a monarchia e nem tudom hanyadik nagyhatalmát s este a Fehér Keresztben az aradi haute finance gyűlt össze társasvácsorára. Társasvácsora? — ez nem kifejezés annak a lukulluszi lakomának elnevezésére, melyet Arad pénzarisztokratái a bankkormányzó tiszteletére rendeztek. Számoltartom, hogy azóta se volt olyan drága bankett Aradon; egy hivatalnokcsalád — abban az időben — egy hónapig elláthatta volna magát abból a pénzből, amibe egy teríték került. Hogy mit ettünk a vacsorán, az mellékes, a fő az, hogy az ital tokaji borral kezdődött, s francia pezsgővel folytatódott. Hogy mivel végződött, azt akkor sem sikerült már megállapítanunk . . . harmadszor azért, mert akárhogy hanytuk-vetettük az esetet, a tokaji boron túl felmondta a szolgálatot az emlékezőtehetségünk.

A hangulat azonban akármilyen mámoros is volt, a kötelesség: kötelesség. A banketről tudósítást kellett írni s ez annál nehezebben ment, mert a vacsorán minden jelentősebb szónoklat német volt, maga Bilinszky is német nyelven mondott felkőszöntőt. Tizenegy órakor indultam el a Fehér Keresztből a szerkesztőségbe s annyit tudok, hogy épen tizenkettőt ütött a városháza órája, mikor a redakcióba értem. Leültem az íróasztalomhoz, megírtam a tudósítást, ami — hogy egyáltalában általam íródott meg — legszebb példája a sokat szidott,

a semmibe nem vett újságírói kötelességtudásnak. És nem hogy a közönség, de még az éjszakai szerkesztő se vette észre se rajtam se a tudósításon, hogy . . . mit is mondjak: tokaji boron kezdődött és francia pezsgővel folytatódott a bankett . . .

Másnap mégis a következő humor volt olvasható az Aradi Közlönyben a banketről szóló tudósítás végén:

„A társasvácsorán Arad pénzüvilágának előkelőségei közül megjelentek: Andrónyi Károly, Neuman Adolf, Heinrich Sándor, Ottenberg Tivadar, Révész Adolf, Eles Armin, Steiner Ferenc. stb. . . . Tiszti Lajos, Faragó Rezső és Zima Tibor.”

Hát ha addig nem tudta az aradi közönség, itt értesült arról, hogy mekkora pénzkapacitású és vagyoni előkelőségek vagyunk mi. . . . De mit csinálnánk mi újságírók, ha egy-egy jubileum fáradtságos munkájából elő nem haláoznánk néha egy kis humort. Ha mindjárt akaratlanul is.

Zima Tibor,

Keresk. és iparkamarai titkár,
a függetlenség szerkesztője.

Igen tisztelt Szerkesztő Úr!

Jubiláris számukra tegnap írtam egy kis értekezést. Tegnap megírtam. Ma meg eltéptem! Nem azért, mintha túlságosan rossz lett volna. (Ilyen nagy szerényesség csak nagy művészek privilégiuma). Egy egészen illetéges toliból származva, el lehetett volna olvasni . . . Hogy mégis miért téptem össze? Ennek megmagyarázására, engedje meg, egy hasonlattal élnem.

Ha pl. X. vagy Y. urat ma — tegyük fel — egy pénzintézet élére állítanák és az illető holnap már hírlapilag elmélkednék a pénzügyi helyzetről, a pénzügyi állapotról stb., méltó tassaék elhinni — legyen bár az akármilyen szerény modorban tartva és írva — legálább is csendes mosolyt fakasztana: „No lám, már is kapacitás, aki másokat, mindenkit akar oktatni!” Hát ebbe a hibába nem akarok jó magam is beleesni.

Most az egyezér b. lapjuk és főszerkesztőjük igazán nagyra becslött személye iránti tiszteletből tényleg kivételt ezándókoztam tenni azon elvemből, hogy nem írok hírlapba.

Engedjék meg, hogy 25 éves jubileumom alkalmából minden jó, erőt, egészséget kívánjak Önöknek, hogy még igen sokáig tarthassék fenn és vezethessék lapjukat az eddigi magas szellemi niveau-n. Kérem tartaniak meg továbbra is jóindulatukban.

VISKY PÁL dr.,
az aradi gyermekkorház
igazgató-főorvosa.

Hogyan szüntem meg újságíró lenni.

Vagy:

Az oberammergau-i fináncok.

Nem tudom vannak-e Oberammergauban fináncok, ezt talán Faragó barátom, a nagy finánckapacitás inkább megtudná mondani, de ha vannak, szeretnék legalább egyikükkel közelebről is megismerkedni, hogy bosszút álljak azért, hogy annyi ambiciónak, melylyel az újságírói pályára léptem, akaratlanul is szárnyát szegték.

Előkelő irodalmi férfiak ily jubilaris alkalmakkor előszeretettel írják meg: „Hogyan lettem íróvá” vagy „A kezdet legelején” címmel közlik visszaemlékezéseiket abból az időből, amikor keserves kinok és koplalások között pályájukat megkezdték. Én, az oberammergau-i fináncok jóvoltából, kénytelen vagyok „önleplezésül” arról megemlékezni — hogyan mondtam bucsút a redakciós belső kejesen izgalmas, de mindig vigságosan kedves életnek.

Ha emlékezetem nem csal, 1894. május utolsó napjain, az akkor még Vörös Vidor szerkesztette „Alföld” című lap szerkesztőségéhez „Két fogadás” című, németből fordított elbeszélést küldöttem be és izgatottan lestem a szerkesztői üzenetek rovatát, hogy vajjon közlik-e első irodalmi zsongómat. Junius 1-én — a napra még ma is emlékszem — a következő üzenetet kaptam: „Elbeszélést megkaptuk. Kérjük d. u. 5—6 óra között látogatását szerkesztőségünkben.”

A lap élén azonban ugyanezen a napon két-hasábos nyilatkozat jelent meg, melyben Vörös Vidor és az egész szerkesztőség elbucuzik az Alföld olvasóközönségétől és átadja a lapot két — akkor még Aradon teljesen ismeretlen — pesti újságíróknak: Vledényi (Schankebank) Károlynak és Sz. Horváth Elemérnek. Az eddig 67-es irányú békés Alföld e naptól fogva véres száju klerikális orgánummá vedlett át. Wenkheim és Zselénszky grófok támogatása mellett, akik az abban az időben a képviselőház által tárgyalta polgári házasság törvényre emelkedése ellen vívtak nagy harcot e lap útján is. A városban, az eddig „gutgesinnt” Alföld meglepetésszerű átvedlése nagy izgalmat keltett és igen sok előfizető már reggel „lemondta” a lapot — új, klerikális irányja miatt. Kétszeres izgatottsággal kopogtattam be tehát az akkor még Gebhart-ház földszintjén levő szerkesztőségbe. Itt igazán nagy szivélyességgel fogadott az „antisemita” hírű redakció és talán éppen azért,

a tengerről, az iskoláról vagy a legujabb repülőgépről?

Semmiről, csak a Rózsapiroskáról.

A kis doktor tréfásan hőkken hátra.

— Azt a kisasszonyt nincs szerencsém ismerni.

Petyus szigorúan néz rá.

— Mindenki azt mondja, hogy nem tudja, pedig az apa is tudta.

A kis doktor hitetlenül mosolyog.

— Az apa is?

— Igen.

— Hm. Hát akkor miért küldött be engem?

— Hogy tovább mondja, mert neki dolga van.

— És meddig mondta az apa?

— Addig, hogy a farkas bekapta a Rózsapiroskát

— Akkor rendben van a dolog. Szegény kis lány nyugodjék békével dicséletes sírjában.

— Most maga mondja tovább.

— Petyus, ezt illetlenség tovább mondani.

— De az apa azt mondta, hogy maga tovább is tudja.

— Hát tudja mit, Petyus? Ha maga megmondja, hogy most mit csinált a farkas, akkor én tovább mondok.

— Feltette a Rózsapiroska kalapját a fejére és elment a nagymamához.

— Kihez a nagymamához?

— A Rózsapiroskáéhoz.

— Mit csinált ott?

— Bekapta a Rózsapiroska nagymamáját is.

— Oh szegény farkas!

— Most mondja maga tovább.

A kis doktornak melege van.

— Mást nem kapott be?

— Nem.

— Hát akkor hagyjuk őket. Ami ezután következhetik, arra jobb fátályt borítani.

— De én akarom, hogy mesélje.

— Petyus, nézze, van nálam egy csomó vers, néhány már az újságban is megjelent. Én írtam és majd felolvassom magának. Hallgassa csak, milyen szép ez:

Kőfátályos alkony, lilaszínű házak,
Oh mint borzongatják lelkem a nagy lázak.
Kőfátályos asszony felém hajladozik,
Szívem minden vágya felé áradozik.

Petyus hangosan tiltakozik:
— Nem kell, nem kell! A Rózsapiroskát akarom.

A kis doktor szörnyűködik.
— Még most is akarja? Hát akkor miért nyelte el a farkassal?

— Mert a farkas éhes volt.
— Nohát ha megette, akkor nincs mit tenni. Ezt nem lehet tovább mondani.

— De igen. Akkor jött a vadász, felvágta a farkast és akkor kibujt belőle a Rózsapiroska, meg a nagymama.

— A nagymama is?

— Persze, hogy ő is.

— Szegény vadász!

— Hát most mondja tovább maga.

— No jól van, hát mondom. A vadász feleségül vette a Rózsapiroskát, a farkas meg a nagymamát és mindnyájan boldogan éltek, kivéve a farkast.

— Ez nem igaz.

— No hallja Petyus! Ha a Rózsapiroska meg a nagymama egy karcolás nélkül került ki a farkasból, akkor már minden igaz lehet.
— Petyus sirva fakad. Alighogy a könyzár megindul, nyílik az ajtó és belép rajta a tanító ur az anyával. A kis doktor hálátelt pillantást vett a tanítóra és elvonul a jobboldali ajtón.

Anyá rémulően csillapítja a bubánatba merült beteg.

— Miért sírsz, drága angyalom?

— Mert a Pista bácsi csufolja a Rózsapiroskát és azt mondja, hogy az nem igaz.

A tanító megdörzsöli száraz kezét és sárga arcát szigorú redőbbe vonja. Unnepélyes hangon mondja:

— Úgy van, a mesék az álomvilághoz tartoznak. A mesék csak kitalált dolgok. A mese a gyermek józan gondolkodását téves irányba tereli. A mese a fejetejére állítja a valóságot, kicsavarja az igazság nyakát. A mese csal és hazudik. A mese ellenség, hamis barát, ferde tükör, csaloúra lépve és mézesmadzag, ami az igazságtól eltávolít. A mesét szeretni bűnös könnyelműség. Megértetted? Törekedjél az igazságra és ne törődjél többé mesékkal.

mert a vallatásnál kitűnt „zavaros“ felekezeti mivel-
tom. nyomban akceptálva voltam, amint akkor nevez-
ték — „ujdonásznak“. Ettől a perctől kezdve én
vezettem a lap „zsidóügyek“ rovatát igazán nagy
ambícióval és annyi fajszeretettel, hogy Wenck-
heimék — Vledényi szerkesztő szerint — ki is jelen-
tették, hogy annyi zsidóügy még az Egyenlőség
című felekezeti újságban sincs, mint az állítólag
klerikális irányú Alföldben Amikor pedig a zsidó
ujév alkalmával boldogult dr. Rosenberg főrabbi zsi-
nagói ünnepi beszédjét kivonatolva közöltem, az
akkor nagy érdeklődést keltett „vegyes párok megál-
dásáról“ közönséges és züllött aviatikus (repülő
emberré) akart felavatni boldog emlékezetű hajdani
szerkesztőm, Vledényi Schankebank Károly.

Mindeddig azonban a kezdetről csevegtem, pedig
a csufos véget ígertem Önnek, kedves Szerkesztő
Uram!

Az Alföldtől, amikor azt Edvi Illés László vette
át, az Arad és Vidékéhez léptem be, a jó öreg
Tiszti Lajos keze alá és innen az Aradi Közlönyhöz
kerültem.

És itt következett rám a vég! Az Aradi Köz-
lönyhöz a német lapok fordítójaként szerződtem.
Stauber József szerkesztő, aki különös előszeretettel
foglalkozott a fiatal erők nevelésével, volt a tanító-
mesterünk, Révész Adolf pedig, mint a lapnak ba-
rátja, szivességéből naponta figyelemmel kísérte a
Neue Frei Pressé-t és kijelölte az érdekesebb cikke-
ket, melyeket azután nekem kellett lefordítanom.
Egyik éjszaka, úgy éjfélután, a nyomdából a fő-
metrompázs felküdött a szerkesztőségbe jelentését:
„300 sor a hely.“ Ez annyit jelent, hogy még leg-
alább 300 sornyi kézíratra van szüksége a nyomdá-
nak, hogy a lap megteljen. Vass Géza, az akkori
segédszerkesztő, engem, a „hites fordítót“, aki a
belső szoba kerevetjén aludtam az igazak álmát,
megható kiméletlenséggel fordított le a pamlagról,
mondván:

— Fordíts öreg, 300 sor a hely!

És én álmos szemekkel kezembe véve a gyü-
lt Pressé-t, az első hosszabb hírt: „Die Oberam-
mergauer Finanzen“, melyben az akkoriban Ober-
ammergauban tartott passziójátékok pénzügyi ered-
ményei voltak terjedős unalmassággal leírva, for-
ditani kezdtem anélkül, hogy előbb a cikket elolvastam
 volna. És pedig így:

Cím: „Die Oberammergauer Finanzen“ —
„Az oberammergauer pénzügyi“. Alig fordítottam
10—15 sort, a kész kéziratot levágtam és odanyom-
tam az álva alvó szedőgyereknek, aki azt levitte

Petyus elálló lélekzettel, halványan, nagy,
nedves szemmel bámul a tanítóra, aki meg-
fogja a kezét és nyájasabb hangon kérdezi:

— Elkészültél a szombati gyónásra? Ha
jobbhan leszed, el kell jönnöd.

Petyus megadóan hajta fejét a párnára.
Mikor anya kikíséri a tanítót, Petyus előhúz a
párnája alól egy nagy iv papírost, meg egy
hosszu kék írót és verébféj nagyságu betük-
kel írja bünei sorozatához:

— 8-ik bün: Jobban szeretem a mesét,
mint az igazat.

Mire az anya bejön, a papiros, meg az
írón már megint a párna alatt pihennek. De
este, mielőtt elaludna, Petyus még egyszer elő-
veszi a papirost és a lámpa rőt fénye mellett
nagy betűkkel írja:

9-ik bün: addig nem vettem be az or-
vosságot, míg az anya el nem mondta a Ha-
mupipőkét.

10-ik bün: holnap nem fogok mosdani,
míg mesés könyvet nem kapok az apától.

Petyus újra a párna fodrai mögé rakja
a papirost, meg a kék írót és elhatározza,
hogy megkérdi a tanító urat: miért hoz a
Jézuska meséskönyvet a jóviseletű gyermeknek,
ha a mesét szeretni bün?

Ezen eltűnődik néhány pillanatig, aztán
behunyja nagy szemét és csendesen elszun-
nyad.

az éhes nyomdának. Vass Géza pedig csak annyit
kérdezett:

— Mit irjak be a tükörbe?

— Az oberammergauer fináncok — volt a vá-
laszom.

— Nagyon érdekes lehet — felelte sajátos
száraz humorával és ezzel az ügy be lett volna
fejezve.

Másnap sehogysem tudtam megérteni, miért üd-
vözölnek a Lloydban, a kávéházban és az utcán a
legmogorvábbképű hitelezőim is oly vidám, nevető
arccal: amíg aztán Stauber szerkesztő a lap illetén
való blamirozása miatt közölte velem határozatát,
mely szerint október 1-én kezdődő katonai szolgál-
latomra való tekintettel május 31-ével további
szíves és nem csupán magamat, hanem a lapot is
feláldozó közreműködésemért megköszönik. Jó bará-
taim pedig — akiknek emlékezőtehetsége kitűnő, és
akiknek szavahihetőségében kételkednem kevés okom
van — ezen év június 1-től számítják az Aradi
Közlöny új éráját, a rohamos fellendülés korát.

Radó Izsó.

Ahonnét elindultam.

Valamelyes részt én is ki akarok venni az
Aradi Közlöny negyedszázados jubileumából,
miként a volt diák, amikor az iskolája jubilál,
ahol az ismereteket, az élethez való utmutatá-
sokat megszerezte. Bizonyos képesek füznek
engem az Aradi Közlönyhöz, amelynél meg-
kezdtém az újságírói pályámat s immár öt esz-
tendőnél tovább rovom ezt a rögös utat, amely
a kívülálló szemében olyan szép és könnyű.
Tehát öt esztendeje. Ugy érzem, hogy legalább
kétszerannyi ideje vetem a böttüket papírra.
Ugy tetszik nekem, hogy nagyon régen volt
már, mikor egy ködös, csatagos novemberi dél-
után beléptem az Aradi Közlöny szerkesztősé-
gébe. Nem szégyelem bevallani, hogy hevesen
dobogott a szívem, amikor megálltam Vass
Géza, az akkori segédszerkesztő előtt. Hogyne
drukkoltam volna, hiszen azt gondoltam, hogy
a dicsőség előszobájába léptem, ahonnan dia-
dallal lépek ki a nagy nyilvánosság elő. Vass
Géza bátyám szeliden, jóakarólag fordult hoz-
zám:

— No kedves kartárs, írja meg ezt a ha-
lálozási és eljegyzési hírt. Nem baj, ha nem is
írja meg jól, majd belejön idővel.

Persze nagyot néztem. En másként kép-
zeltem el az újságírást. Azt hittem, hogy leg-
alább is tárcák írásával fogom kezdeni. Mit
volt mit tennem, leültem az asztalhoz és meg-
irtam a két hírt, jól vagy rosszul — már nem

Hulló virágok.

I.

Ne gondold, hogy örökké tart az élet
Szép virágokkal ékes tavasza;
Kialszik egykor ezíved melegének,
Szíved napjának fénylő sugara.

Mint fog az fájni, hogyha egy virág sem
Nyilott tenéked élted tavaszán
S egy szív sugara sem jutott el hozzád
Az élet gyorsan eltűnő nyarán.

II.

Elfogod feledni
A mámor világát,
El fogod temetni
Élted ifjuságát:
Tavaszod virágát.

Minden elenyézik,
Az öröm s a bánat...
Remények sugara,
Ábrándok virága
Kialszik, elszárad.

Ködbevesznek majd az
Álmok, ideálok
És mint forró óhaj,
Csak egy títkos sóhaj
Száll néha utánok.

III.

Hogyha szívem szólni tudna
S minden szava hozzád jutna,

emlékszem. Azóta itt ragadtam ezen a pályán.
Írói ambíciók már régen nem gyötörnek. Olyan
jó és megnyugtató a névtelenség homályában
maradni és fölényesen szemlélni a körülöttünk
forgó életet.

Öt esztendei működésem alatt sok tapaszt-
latot szűrtem le. Lehet, hogy e tapasztalatok
nagyon is egyéniek, de szeretem őket általá-
nosítani. Mint újságíró sok embert, sok intéz-
ményt tanultam megismerni. Hány ember ju-
tott a mi vállunkon fel, magas polera, ahol
most mint a felfújt hólyag büszkélkedik a hó-
lyagnak minden tulajdonságával. Addig, amíg
az üres fejűeknek szükségük volt ránk, ked-
veskedtek nekünk, dédelgettek, a kedvünket
keresték. És mi valamennyien olyan fiúk va-
gyunk, hogy semmit sem tagadunk meg, ha
kérnek tőlünk, csak magunktól tagadunk meg
mindent. Most pedig lenéznek minket és ahol
csak tehetik, rugnak rajtunk egyet. És bizony
mi nem panaszkodunk, nekünk nem fáj, ügyet
se vetünk erre. Nem érünk rá az emberi hálát-
lanság felett morfondírozni, mert az események
gyors rohanása, az újabb emberek tülekedése a
népszerűségért nem hagy nekünk nyugtot, ra-
gad magával. Nem is bánjuk, hogy ez így van,
nem is törődünk vele, mert így legalább meg-
kiméltetünk sok-sok keserűségtől.

Mi újságírók alapján nagyon cinikus le-
gények vagyunk. Csak a regényírók fantáziájá-
ban szerepelünk mint csupaszívűk. Mi benne
élünk ugyan a társadalomban, de nem érezzük
a társadalom érverését, nem hat ránk a gon-
dolkozásmódja. Benne élünk a társadalomban,
de még sem vagyunk a tagjai, csak szemléljük
a forrongásokat, nézzük a benne mozgó embe-
reket, akik olyan közel és mégis olyan távol
vannak tőlünk. Mi senkit sem szeretünk, de
nem is gyűlölünk senkit. Aki minket bánt —
sokan vannak ezek — azokat nem bántjuk és
akik szeretnek minket — ezek pedig nagyon
kevesen vannak — azokat nem szeretjük. Nem
tudunk mi eszmékért, emberekért, mozgalmak-
ért lelkesedni. A mi vérünk, a mi testünk ösz-
tetele, a mi organizmusunk olyan különös va-
lami. Mi nem érezzük jól magunkat sehol,
csak az éjszakai munka után a füstös, párás
kávéházban magunk között. Itt azután nyíltan
bevalljuk magunknak, hogy nem érdemes lel-
kesedni valamiért és valakiért. Itt azután kitá-
rul egész meztelenségében a cinizmusunk és
fölényes mosolyal beszélünk emberekről, in-
tézményekről, társadalmi mozgalmakról. Hiszen
mi olyan jól ismerjük egymást. Azután me-
gyünk haza kietlen lakásunkba és forró fejjel,
megfeszített idegekkel, felzaklatott kedélyvel
álmodozunk egy parányi boldogságról, amelyet
sohasem szerzünk meg. És a rózsás almokból
felriadunk a rideg valóságba és másnap és har-
madnap és mindig újból kezdődik minden.

De tanultam még valamit. A magunk dol-

Barna lány,
Köny fakadna a szemedbe
S mint a levél lepereregve,
Értem hullna, értem esne
Valahány.

De ki tudja, hátha mégse,
Ki tudja, hogy értenél-e
Engemet?
S ahelyett, hogy meggyógyitnád,
Kinevetnéd, kigunyolnád,
Összetörsz, megkínóznád
Szívemet.

IV.

Ne gondold, hogy nem foszlik szerte egykor
A bűvös álmok róza fellege,
Hogy örökké tart ábrándvilágod
Mámorba ringató lehellete.

Tudom, hogy eljő majd az ébredésed,
Egy bánatos, egy fájdó ébredés:
Letörve himes rétednek virága,
Mint jégesőkor szántón a vetés.

Sóhajtásod majd elküldöd feléje,
Miközben könyved némán leperereg
Mint őz utólján a hervadó ágról
A lassan hulló fonnyadt levelek.

KOVÁCS IGNÁC.

gával éppenséggel semmit sem törődünk. De másokért, egész idegen emberekért a bőrünket örömeztetve visszük vásárra. Képesek vagyunk ágyúval is verekedni a mások érdekében, anélkül hogy hasznunk volna belőle, amit nem is várunk. És minden újságíró-párbaj után egyértelműen megállapítjuk, hogy bizony számunk vagyunk és másnap — ha a körülmények úgy hozzák magukkal — újból kiállunk verekedni. Ugy-e bár furcsa dolog ez?!

Öt esztendő alatt még egy értékes tapasztalatot szereztem. Mi készítjük a nyilvánosság dokumentumát és mi irtózzunk a legjobban a nyilvánosságtól. A nyilvános szereplés mámorenket nem izgat. A nevünket nem szeretjük nyomtatásban látni, hiszen megundorodunk ettől, amikor látjuk, hogy az üresek mennyire tülekednek a nyilvánosságért, a nyilvános szereplésért. Mi szépen megmaradunk a háttérbe bujva és türjük, hadd rohanjanak el mellettünk a nyilvánosság gyertyafényébe a fény után szomjazó pillangók. Odajutnak a csábító fényforrásokhoz, azután belehulnak és hamarosan elpusztulnak.

Kusza írárok ezek. Ninesen ezekben rendszer, mint ahogyan bennünk sincsen. Az élet iskolája rendszertelen tapasztalatokat juttat e rendszertelen iskola növendékének.

Öt esztendeje, hogy megirtam az eljegyzési és halálzási hírt. Jól vagy rosszul — már nem tudom, nem is fontos. Azóta nyugodtan járom a megkezdett utat a szerzett tapasztalatokkal tarsolyomban. Az Aradi Közlönynek köszönhetem, hogy tarsolyom megtelt ezekkel a leszűrt tapasztalatokkal...

Károly József,

az Arad és Vidéke munkatársa.

Az esztendővel úgy van az ember, mint a sybillai könyvekkel: mennél többet éget el belőlük, annál drágábbak lesznek.

*

A helyes válasz olyan, mint a szeretet nélküli való csók.

*

Valahányszor sajtóhibát látok, mindig azt gondolom, hogy valami ujjat fedeztek fel.

*

A hitetlenség mindent elgyöngít, a mihez hozzáér.

*

A tökéletesség megfér az aránytalansággal, a szépség csak az arányossággal.

Egy detektív jegyzeteiből.

— Az áruló fénykép. —

Írta: Green Nándor, aradi rendőrkapitány.

„Szeplős Jóska“ a vegyes tolvaj, t. i. sem az eszközökben, sem a módoszatokban nem válogatos, ha egy kis lopásról van szó, ezt szokta mondani, ha úgy néha-néha a nagy házba kerül:

— Hja! sorsát senki el nem kerüli.

A „Szeplős Jóska“ szokásos mondása egy kis rendőri históriát juttat eszembe, amit egy detektív jegyzeteiből böngésztem ki.

A szókezező öreg Maros partján, árnyas ligetek szomszédságában szerényen húzódik meg az aradi „Regattisták“ egyszerű kis csolnakuza. Ennek az egyszerű kis háznak egyedüli külső díszje az ormán lengő színes zászlócska. Belül a színen sok értékes dolgokat rejtegethet, mert a betörők gyakran felkeresik. Pedig ha tudnák, hogy bent nem sok elemelni való van és főleg ha tudnák, hogy elődeik a betörésein mind rajta vesztek, bizonyára elkerülnék.

Egy ilyen úgynevezett „Regattista betörés“ aztán sok derűs órát szerez a különben is vidám kedélyű sportmánek között. Mert hát kinek az alsó, kinek a felső gunyáját, dressét stb. vitték el. Van is ilyenkor nagy Hipp! Hipp! Hurrá! Megerednek az ügyes szójátékok, a sikerült és sikerületlen viccek. Közben aztán kijut a rendőrségnek is egy kis leszólás.

Ejféli látogatás.

Jó három esztendeje, mikor még nem koptam ki az újságírás nemes mesterségéből, a segédszerkesztői méltóságot töltöttem be az Aradi Közlöny szerkesztőségében. Azt mondom: méltóságot, mert ez az állás az újságírói hierarchia szabályai szerint megfelel egy éneklő kanonoki állásnak; körülbelül olyan hatalommal van egybekötve, mint az őrmesteri méltóság katonáéknál, ahol tudvalevőleg az ezredes igen nagy ur, de az őrmester még sokkal nagyobb. Igaz, hogy az őrmester az egész századnak parancsol, a segédszerkesztő azonban csak négy-öt embert vezényel: de azok azután felérnek egy egész századdal. Nekem például olyan katonáim voltak, mint Bak Sándor, a kerületi betegséggyógyító pénztár igazgatója, Szentiványi Gyula, a Szépművészeti lexikon ezidőszerinti szerkesztője, Károly József, az Arad és Vidéke mostani munkatársa, Horovitz Gusztáv mozifőnök, sőt mi több: Faragó Rezső, aki azonban akkortájt már amolyan öreg hétszentség volt a redakcióban, aki még az őrmesterének is parancsolt.

Az Aradi Közlöny akkortájt még nem volt háztulajdonos. Egyszerű partájok voltunk, akiknek az Acev udvarán viritó rózsákat sem volt szabad ellopunk, mert a házmester szigorúan számonkérte tőlünk a hiányzó bimbókat s hetenkint átlag egyszer bepanaszolt a felelős szerkesztőnél. Akkor még nem volt meg az az elégtétele a szerkesztőségnek, hogy a partáji minőségben elszenvedett sérelmeket a maga partájain torolja vissza azon az alapon, hogy ha te ütöd az én zsidómat, én is ütöm az én zsidómat. Pedig a szerkesztőség helyisége egyáltalában nem felelt meg a modern higiénia szabályainak, legalább nyáron nem. A korrektornal együtt öten dolgoztunk egy meglehetősen szűk szobában s éjszaka öt Auer égő fűtötte a levegőtelen szobát. Kánikulában, mikor az Acev palota udvarán megrekedt a poshadt, fülledt levegő, éjjelenként izzadva róttuk a betüket s ilyenjárt a szerkesztőség legdühösebb szociálistájának sem jutott eszébe más követelés, csak az, hogy fürdőkádát kellene beállítani a szerkesztőségbe. Mivel azonban fürdőkádát nem kaptunk, bekövetkezett a szerkesztőségben a legparadicsomibb állapot, amely valaha ott uralkodott.

A paradicsomi állapot abban állott, hogy segédszerkesztői tekintélyem fentartása mellett mindennemű földi köntöst levettem magamról, mihelyt az óra elűtötte az esti tízet, ilyenkor már ugysem

jön senki a redakcióba, hacsak valami férfi nem: az előtt pedig szégyenli magát az ördög. Institőrüs Kálmán a megmondhatója, hogy azon a nyáron abban a fehér ruhadarabban folytattam vele hosszabb tárgyalásokat, amelyet az előkelő idegenek lobogó fokosnak neveznek. Az összes többi ruhadarabok hiányzottak. Institőrüs Kálmán azonban megnyugtató, hogy odahaza ő is úgy szokta.

Természetes, hogy a jó példa azonnal követőkre talált. A korrektortól eltekintve, — a korrektor nagyon szemérmes fiú volt, — a szerkesztőség valamennyi tagja uszítóalattban végezte a munkáját minden éjszaka. A szoba padlóját fellecsoltuk vízzel és Kneipp apánk nyomdokain haladva óvtuk az egészségünket. Nem zavart meg senki, hacsak a turista egyesület valamelyik agilis választmányi tagja be nem jött, hogy a klodovai völgybe immár hetvenedszer rendezendő kirándulás gyönyöreit tárgyaló kommunikét átadja. Szép idők voltak!

A paradicsomi állapotnak azonban csakhamar véget vetett egy hölgy. (Ez már Éva anyánk óta minden hölgynek szokása.) Valamelyik kemence forróságú nyári éjszaka ugyanis, úgy éjfél tájban kopogtatnak a szerkesztőség ajtaján.

— Szabad! — mondom nyugodtan. Végre éjfélkor csak nem kapunk hölgylátogatót.

A következő pillanatban azonban mindennemű logika megoafolásával egy előkelően öltözött hölgy lépett a szerkesztőségbe. A hölgy már valamikéval tul volt a legszebb férfikorán, de végeredményben mégis csak hölgy volt, ami óriási konsternációt okozott a redakcióban. Szentiványi és Bak Sándor hirtelen elhatározással az asztal alá csusztak, olyanformán, hogy csak a fejük látszott ki az asztal táblája alól s a válluk a szék ülőkéjén nyugodott. Károly József egy nagyobb szabású esatakiáltás kíséretében berohant a szomszéd szobába és kétszer magára fordította a kulcsot. Én zavaromban a Lloyd estilapját terittem magam elé védőpajzs gyanánt s miközben fedetlenül maradt hókarjaim idegesen kapkodtak az olló után, hihetetlen udvariassággal kérdeztem az éjféli látogatótól:

— Parancsol valamit nagysád?

Parancsolt. Valami rémségesen hosszú panaszt adott elő a közös hadsereg ellen: hogy a huszarak gyakorlatozás közben behatóltak az ő gyümölcsös kertjébe, megették a legkiválóbb fajalmákat, ezért ő elégtételt követel és ha nem kap, akkor a ki-

Persze, így van az. A rendőrség ezt nem is látja. De bezzeg fürödnék én csak ruha nélkül, tudom rámentenék a lepedőt egy 10—20 koronás bírság alakjában! Hiszen ha ez így megy, még a házat is ellopják... — Ilyen és ehhez hasonló szólások árja zudul a szegény rendőrség fejére.

Néhány évvel ezelőtt, úgy őszi idő táján, midőn a fecskék már vándoratra tértek és az evezőök is felhagytak a vízi sportolással, egy reggelen megjelent a policián az evezősök háznagya és bejelentette, hogy a „Regattista“ pavilonba betörték és az ott volt különféle ruhadarabokat és egyéb apróságokat elvitték.

A detektívek egyike, aki arról volt nevezetes, hogy minden alkalommal a revottak körében nagy ismeretséget szerette fitogtatni, nyomban kijelentette, hogy: „ez biztosan a Szeplős Jóska munkája.“ Társam ezen kijelentésére nem sokat adottunk, mert tudtuk a szokását, de azért kijelentését szó nélkül nem hagytuk, hanem biztattuk, hogy hát keressen csak a Szeplős Jóska, mert mi is azt hisszük, hogy az egyszer csakugyan ő működött.

En azután egyik társammal kimentem a helyszínére egy kissé körülnézni, ha nem akadunk-e valamely nyomra, bünjeire, ami a tettesre rávezet.

Hát biz az ronda munka volt.

— Ez csak afféle „csoze“ betörő munkája, mondta a társam.

Ugy néz ki, mintha csakugyan a „Szeplős Jóska“ dolgozott volna.

— Ne n egészen, mondám én Ezt másképen még Gáspár Lajcsi se tudta volna csinálni, pedig az ért a mesterségéhez.

Nyom, bünyel persze semmi sem volt. Sok hiábavaló nyomozás folyt aztán ebben az ügyben. Mé: a Szeplős Jóska is bekerült, de biz az ártatlannak bizonyult. Nagyon is igazolta magát, elküldt ereszteti.

A következő év tavaszán megkezdtek a minoriták új templomának építését. A klastromban lakó szerzetesek egy része ideiglenesen a rend tulajdonát képező bérházba hurcolkodott. Az egyik szerzetesnek volt egy szép csillárja; a komoly hangulatu szerzetesi szobának egyedüli csillogó tárgya. Diszes volt, csillogott, ragyogott! S ha az alkony beálltával lángjai felgyultak, derűs fényt árasztottak az egyszerű kis szobában.

Ez a diszes csillár, a szerzetesnek büszkesége, a kis szobának ekessége egy napon a déli órákban eltűnt. Hogyan? Miként tűnhetett el? ki vihette el? Senki sem tudta. Mily megilletődéssel esett gondolkodóba a szerzetes. Mit csináljon, hova forduljon? Végre is mit tehetett egyebet, a rendőrségre ment, remélve, hogy az majd visszaszerzi az ő drága csillárját.

A rendőrségen megvizgaltatták, hogy legyen nyugodt, igaz jószág nem vész el, majd megkerül. És a szerzetes megvigasztalódott. Bizva a jó istenben és a rendőrségben, nyugodtan tért haza.

A csillár lopás nyomozása is nekem jutott. A szerencse is kedvezett és a csillár még az

rályig viszi az ügyet, de hiszi, hogy az Arada Közlöny szigorúan meg fogja torolni a hadsereggei szemben ezt a kvalifikálhatatlan eljárást és így tovább. Ez így eltartott legalább is egy félóraig. Végre én is szóhoz jutottam:

— Kérem nagysád, — mondtam hidegen, — nem segíthelünk a bajon. Először is azért nem, mert a dinstreglama nem tiltja meg, hogy a könnyű lovasság gyümölcsöt egyék és harmadszor azért, mert ez az ügy szigorúan magánügy. Ezt csak a nyiltérben lehet közölni, azt pedig csak a kiadóhivatal veszi fel, az is csak pénzért.

— Hol beszélhetnék a kiadóhivatallal? — kérdezte a látogató véstes hangon.

— Ezidőszereint csakis az ágyban! — felelttem. Hanem holnap itt lesznek.

A hölgy azonban nem akart várni. Újabb előadásba kezdett a sérelem nagyságáról. Bak és Szentiványi kinosan feszengtek az asztal alatt, a szedőgyerek kéziratért sirt, de Károly József nem merte az ajtót kinyitni, hogy kidugja a kéziratot. Bak kétségbeesetten igyekezett az asztalon lévő három kötet Pallas lexikont az asztal alá csempészni, hogy alátámaszthassa magát. Én közben két lyukat vágtam az ollóval a Pester Lloyd s azokon kidugtam a karjaimat, hogy ilyenmódon valamennyire mégis pótoljam a ruhát. A helyzet kezdett már tulságosan kinossá válni. A látogató pedig beszélt, olyan buzgalommal, mintha egyáltalában nem volna szándéka félbehagyni.

Egyszerre azonban megszólalt a telefon csengetje. Ilyenkor, éjjel után szokta a budapesti szerkesztőség felhívni az aradit, hogy az éjszaka érkezett híreket telefonon ediktálja a gyorsírónak. A telefonálás pedig pénzbe kerül, a pesti telefont nem lehet várakoztatni. Ez villanhatott át a Bak Sándor agyán is, mert a következő pillanatban gyanus nesz hallatszott az asztal alól s Bak kezdett felmerülni az alsóbb régiókból. Egy Praxiteles is elhülhetett volna a feltűnő idomok nagyszerűségén: annál inkább egy, a gyengébb nemhez tartozó látogató. Bak azonban már benne volt a bajban: teljes impozánságában kiemelkedett a homályból s maga elé kapva a Kiskunlacházai Híradót, odarohant a telefonhoz:

— Halló, Budapest? No, also, (a tudósítást németül kaptuk a Pester Lloyd egyik munkatársától) was macht der alte Vesuv? Ja. Schon wieder diese darabont kormány? Ja. Sie, Bródy, tegnap lemaradtunk a veszett kutya garázdálkodásával Mármharosszigeten. Weiter. Was Sie nicht sagen!

nap megkerült. Alig telt el egy-két óra és már a rendőrségen ragyogott. De bekerült a csillár tolvaj is.

Ezuttal egészen új alak került a kezeim közé, még pedig aligha kezdő tolvaj. Bár viselkedésével gyáva szepegésével, és alázatos modorával azt a látszatot igyekezett felkelteni, hogy ő a tolvaj mesterségben még ujonc. Én azonban nem hittem neki és nagyon kíváncsi lettem ennek az embernek a multjára, viselt dolgaira, összeköttetéseire. Tőle azonban, bármiként is firtattam, mit sem tudtam kivenni. Minden kérdésre siránkozó hangon — nemmel felelt. Végre is látva, hogy hiába való minden törekvésem, kijelenttem neki, hogy majd a lakására fogok menni egy kissé körülnézni.

— Ne tessék azt tenni, — mondá. A családom halálra ijed. Nincs nekem semmim. Szegényebb vagyok én a templom egerénél.

— Hát ha semmit sem találunk, az magának lesz jó — mondám. Ha pedig találunk valamit, az nekünk lesz jó.

Az én emberem látva, hogy hasztalan minden kifogás, a kellemetlen látogatás elől nem tud kitérni, nagy rezignációval indult utnak.

A lakás, az bizony szegényes volt. Egy pár viselt, ócska butor, kevés ágynemű képezte az összes berendezést. Több volt a gyerek, mint a butor. No! ebből ugyan a szegénységnek egyebet nem tudunk résütni, gondoltam s már szinte bosszus kezdem lenni, hogy emberemre a csillár lopáson kívül más bűncselekményt nem tudok rábizonyítani. De hamarosan meg-

(Mindezek megértéséhez szükséges tudni, hogy V ezuv akkortájt okozott óriási pusztulást Olaszországban, hogy a darabontok bukása még egészen friss dolog volt, hogy Bak Sándor soha nem volt megelégedve a pesti tudósítóval és mindezeket az ügyeket részint magyar, részint német felkiáltásokkal szokta jelezni.)

A látogató egy pillanatra elhallgatott, aztán megint beszélni kezdett. De amikor pesti telefont vesz fel az ember, akkor tilos a beszéd. Bak tehát erőlyesen hátrakialtott:

— Csened! Ne tessék beszélni!

— Ugy? — szisszent fel a látogató. — Hát ebben a szerkesztőségben beszélni sem szabad? Itt meg sem hallgatják a közérdekű panaszkodat? Akkor megyek az Arad és Vidékéhez!

— Igen, az lesz a legjobb! — biztattam titkos kárörömmel. (Hadd élvezzen a konkurens szerkesztőség is!)

A látogató megvető pillantást vetett rám, illetve a takaról szolgáló Pester Lloydra és elrohant. Én utána szaladtam és bezártam kulcsal az ajtót. Ki tudja, hátha kedve támad visszajönni?

Ezzel vége szakadt a kalandnak, melynek hősnője különben ma is élő és köztisztületben álló birtokosnő Aradon. Mikor eltávozott, Szentiványi is kibujt az asztal alól és meggémberedett tagjait nyujtogatva mondotta:

— Még ha husz, huszonöt évvel fiatalabb lett volna!

Azzal folytatta a lóvasut megváltásáról szóló cikk irását.

Kasza Géza,

az aradi munkaadó szövetségek főtitkára.

Huszonöt év.

Ha a lap homlokán figyelmeztető jelként ott nem állana, el sem hinné az ember: az „Aradi Közlöny“ már jubilál! Ezüstlakodalmát üli hűséges életparájával, Arad és az egész Délvidék publikumával, amely az idők változatosága folyamán mindenkor tiszteletet érdemlő hűséggel kitarított mellette. Huszonöt év! Nehéz, veszélyes munkával eltöltött idő ez egy lap életében. De az „Aradi Közlöny“ ezenfelül büszkén elmondhatja magáról azt is, hogy e negyedszázadot következetesen, tudatos határozottsággal Aradváros és a megye érdekeinek önzetlen szolgálatában töltötte el. Hány egészséges ötlet, életrevaló eszme valósult meg olyan, amely először e lapban került a közvélemény

nyugtattam magamat. Hiszen hátra van még a pallás, meg a fáskamra! Hátha ott még találunk olyas valamit, ami ennek az embernek a viselt dolgaival rokonságban áll!?

— Gyerünk csak ki a fáskamrába, mondám, nézzünk ott is körül.

— Nincs ott kérem semmi, mondja az én emberem. Pedig jó lenne egy kis tűzifa, mert nincs egy darab se s az asszony már napok óta nem tud egy kis meleg ételt főzni.

— Nem tesz semmit, mondom, menjünk csak azért ki, a semminél talán majd csak találunk valamivel többet.

A fáskamrában aztán a semminél jóval többet találtunk s az ott talált dolgok egyszerre elibünk tárták ennek az embernek viselt dolgait.

Találtunk mi ott vasból készült régi sirkerszettek, pezsgős, boros, liqueuros üvegeket, persze üresen, fagyalt készítő gép alkatrészeket, fagyalt készítő edényeket, kulcsokat, lakatokat és sok mindenféle apróságokat. Mindezek a dolgok egyenként és összesen azt bizonyították, hogy az én emberem a tolvaj mesterséget rendszeresen űzi és hogy sem az eszközökben, sem a helyekben nem válogatós.

Egy sok értékes adatra régi jó kedvem visszatért, de annál szomorubb lett az én emberem.

— No! ha már ennyire vagyunk, mondám, gyerünk még fel a padlásra, hátha ott is találunk még valamit. És csakugyan találtunk, még pedig rám nézve olyaa értékes bűnjelt, amire nem is gondoltam.

színe elé s hány káros, bár látszatra tetszetős ideának segített a sirját megásni. Bármilyen alakulatot vett e 25 év alatt politikai és társadalmi életünk, a Közlöny megmaradt következetesen az igazi liberális nemzeti eszmék becsületes szószólójának és bátor terjesztőjének.

Most, a fáradhatatlan, buzgó munkálkodás ez egyik megállójánál a Közlöny írói nyugodt önértékeléssel tekinthetnek vissza a lap eddig befejezett siker útjára s én, ki egy időben a munka szerény napszámomai közé tartoztam, örömmel kapok az alkalmon, hogy a távolból üdvözlétemet küldjem a jubiláló lapnak és olvasóközönségének.

(Budapest.)

Rohonyi Nándor dr.

A városi árvaház.

Irta: Múlek Lajos dr.

Arad, december 24.

Hosszu évek nehéz munkája. Lelkes gyűjtők önzetlen fáradozása. Füllékből egybegyűjt koronák, melyeket a jótékonyság nemes érzelme hozott össze. Szemesekből alakított téglák, majd a beszerzett téglák nagy halmaza: így jött létre, így épült, így alkottatott meg az árvaház, amely a maga nemében minta intézet széles e hazában.

Mennyi szerencsétlen mentettet meg az elzüléstől. Hány, ma már munkás férfi, gondos asszony gondol vissza hálával eltelt azokra az évekre, melyeket zsenge korokban töltöttek el az árvaház jótékony falai között. Mi lett volna belőlük. Minő lett volna reájuk nézve a jövő, midőn a jelen oly rideg, oly sivár, oly kietlen vala!?

Nagy élettőkét mentett meg az aradi árvaház, a haza; de különösen városunk társadalmának. A statisztika beszél. A számok nem hazudnak. Az irás mondja: az Ur jobban örül egy bűnös megtérésének, mint 99 igaznak. A társadalom számára egy zülöttnek, egy elhagyott szenvedő árvának véletlen mentése, több mint a családi otthon melegében élő gyermek-sereg biztos önállósítása. A számok beszélnek. A közélet forgatagában látunk nemes munkást harcolni nem egyet, ki az árvaház utvezetőjén jutott el mai állásához, becsületes kenyérféresethez, mely családot teremt és tart fenn. Mint a tó sima tükrebe dobott kő, mely mind szélesebb és szélesebb gyűrűket hajt a part felé: úgy egy árva lélek megmentése is a társadalom széles, nagyon széles körére hat ki. Egyből sok lesz: a mi termő erő a köz javára, mindnyájunk érdekében.

És mégis!

Amit évtizedek gyűjtöttek össze, nagy mun-

Egy ócska ladában sok lim-lom, értéktelen dolog közt egy fényképre akadtam. Ni-ni! egy fénykép, mondom, hát ez ugyan kit ábrázol? S amidőn jobban megnézem, majd, hogy el nem kiáltottam magamat, hiszen ez V. J. regattista fényképe, regattista dressben, de idejében megfékeztem nyelvemet és közönyt színlelve, mintha a dolog egyáltalán nem érdekeltne, csak annyit kérdeztem:

— Kit ábrázol ez a kép, a családjához tartozik?

— Nem tudom én kérem szépen, hogy kit ábrázol — felelte az én emberem — aki akkor már nagyon megvolt rémülve. A gyerekek találtak hurcolkodás közben és hogy ne hanyódjon, hát beledobtam ebbe a ladába. Bár ne tettem volna, mert úgy látom, hogy az urak ebből is bajt akasztanak a nyakamba.

— Hát én ezt a képet elviszem, mert nekem nagyon tetszik, mondám ...

— Csak tessék, felelte az én emberem.

Nagyon örültem én ennek a fényképeknek. De hogyan is örültem volna? Hiszen ezzel a fényképpel kezembem tartottam, a meglehetősen hosszú ideig hasztalanul keresett regattista betörőt.

Igy derült ki a „regattista betörés“, ahogy ezt a betörést elkereszteltük. Ez a fénykép lett a betörő árulója anélkül, hogy a betörő erre valamikor is gondolt volna. Csupa véletlenség. Az ellopott ruhával cipelte haza. Othon azután nem sokat gondolt vele, hanem

kával és önzetlen, nemes fáradozással: azt ma egy merev tollvonással, egy rideg határozattal akarják megsemmisíteni. Delendam esse Censeo! kiáltják a számítás emberei. Sok pénzbe kerül, nem érdemes fenntartani. Indokolják a kétszerkettő hívei. Hogy a lélek biztosítása, az „én” megmentése, a társadalom érdeke nem esik a száraz kalkulus békói alá, ezt felelik. Pedig ez a kiindulási, ez a végpont az ily kérdések elbírálásánál.

Nem kutatom ez alkalommal: drága-e az árvaház? Sokba kerül-e egy-egy árva nevelése, eltartása. Helyes-e a rendszer, melyet az árvaháznál érvényesítenek? E kérdések más lapra tartoznak. Vitatkozni lehetne a felett is, hogy az állam általános kötelezettsége mellett mennyi tér marad jogosan helyesen a magánjótékony-ság számára? Vagy hogy az állami lencsázás és az egyleti árvaházak között mennyi és mily szembeálló különbségek léteznek? Az aradi árvaház nem e szempontokból tekintem.

Tekintem az árvaházat azon adományok szempontjából, melylyel e nemes épület létrejött. Akik adakoztak, tették azt azon feltevéstől kiindulva, hogy otthont teremtsenek azok számára, kiket a sors csapása szülőiktől fosztott meg, kik az árvaság keserveit nem a gondatlan szülők lelketlenségétől hordják kicsiny vállukon, hanem a halál hideg kezétől jéggá fagyott szülői szív dobogásának megszüntése folytán. Cél, eszme, elv, határozott irány lebegett az alapítók előtt. Azért gurultak a fillérek össze. Azért és nem másért!

Kérem: van-e jog, alap, indok arra, hogy a bizonyos meghatározott célra összerakott vagyoni rendeltetésétől elvonassék? más, bármi célra fordíttassék? Van-e ehhez joga a városnak? bizottságnak? tanácsnak? vagy bárkinek?

Sokan elhaltak az adakozók közül. Ezek hangosan nem kiálthatnak a barbár szándék ellen. De hát a jótékony végrendeletek nem képeznek-e: noli me tangeré-t? Vagy helyes-e, illő-e elfogadni, amit a jótékony örökhagyó nyújt csak azért, hogy elfogadva azt, mellőzzük a nemes intenciót, a nemes törekvést? Szabad-e a Weitzer százezreket másra fordítani, mint a mire hagyományozva lettek? Vagy a Spitzer-hagyaték lehet-e Csáky-szalmája? Elhaltak bár az adakozók; közöttünk él maga az eredmény. Nem elpusztítani kell azt; de megerősíteni.

Ne azon törjük tehát a fejünket: mire használható az árvaház, mint épület! Hanem gondolkodjunk és gondoskodjunk az iránt, hogy az árvaház szervezete, annak vezetése, kezelése, hogyan és miként volna átalakítható úgy, hogy az költségvetésünkbe beillesztessék okosan, takarékosan és megfelelően.

A tisztviselők fizetését igazságosan szabályoztuk. Nem gátolt ebben bennünket a nagyobbodó közteher. Olcsó husnak hig a leve.

Ha jó és korrekt munkát várunk a tisztviselői kartól, biztosítsuk számukra a mindennapit.

Gyáralapításokhoz, vasutakhoz járultunk hozzá nagy összegekkel. Mikor hozza meg a befektetett tőke a kamatokat? Ezt nem tettük kiindulási pontul. A város általános nagy érdeke követelte az áldozatot. Meghoztuk a köz javára. Hát csak a szegény árvák, a mostohák, kiknek el kell veszniök a számok rideg logikájában. A jótékony szív, a szerető lélek, a megnyugtató lelkiismeret nem jó számításba?

Édes polgártársaim! Ne hamarkodjunk el a dolgot. Pillanatnyi látszólagos előnyért ne semmisítsük meg az áldozatkészség ültette nemes fát.

Karácsony szent ünnepén, midőn annyi millió hívő imádkozik a világra küldött Megváltó felé és üdvözlő hite szerint az „Ó” eljöttét, a nagy szeretet e magasztos napján dobjuk el kezeinkből a romboló esküvőt s helyette vegyük elő a törekvést: megmenteni a kisedek hajlékát annak a nemes célnak, amelyért homokszemekből fázasztó munka után emeltetett.

Egy megmentett gyermekvilág, sok, sok földi kincsessel felér.

Ne pusztítsunk ott, ahol védeni kell!

Rákóczi pince Aradmegyében. *)

— A fejedelem és a szőlőmívelés. —

Irta: Márki Sándor,
kolozsvári egyetemi tanár.

Aradvármegyében Apateleken a trachitba vajt hatalmas pincét ma is *Rákóczi-pincének* nevezik; a mi örök emléke annak, hogy Erdélynek a Rákóczi-házból a XVII. században választott fejedelmei Aradnak akkor legnagyobb kincse, a borvidék iránt érdeklődtek. Valóban a körülményekhez képest sokat tettek a termelés fokozására. A legdicsőségesebb Rákóczi, II. *Rákóczi Ferenc*, Magyarország gazdasági önállóságára is törekedve, a szőlőmívelést elsőrangú kötelességei közé sorolta. Aradvármegye ugyan az ellenség kezében volt akkor, de a magyar konföderációhoz tartozó vármegyékben a szőlőmívelés érdekében a fejedelem sokat tett, mert a bor eladásából szerezte meg a szabadságharc költségeinek egy jelentős részét. „A nemes ország mostani szükségének fölségelésére akarjuk — írta már a fölkelés elején — az egész hegyaljai fiskális szőlőket megszedetni és az ország közönséges hasznára fordítani.” Szőleinek és dézmas borainak főinspektorává már 1695. ápr. 18-án kedves emberét, Kőrös Györgyöt nevezte ki. Rajnavideki tapasztalatait értékesítette

*) II. Rákóczi, Ferenc életrajzának néhány hét múlva megjeleendő II. kötetéből, a jegyzetek elhagyásával.

abban a szabályzatban, a melyet Rác Mihály közreműködésével a hegyaljai szőlőmívelésről 1700-ban március 5-ikén adott ki. Ennek 48 pontja a magyar gazdaságtörténelem legbecesebb adalékai közé tartozik. Nem igen tetszett a nagyobb szőlőgazdáknak, de Babocsay Izsák nyilatkozata szerint valóban alkalmas volt arra, hogy a hegyaljai szőlők vincellerjeit és munkásait rendbehozza. Az öreg urat, a tarcali kincstári szőlők inspektorát, 1705. március 7-én Szalay Pál lovaskapitány helyébe a kincstári szőlők inspektorának nevezte ki. Helyettesének Héczy Istvánt rendelte ki, ki már tíz esztendeje szolgált apósa, a tapasztalt Babocsay mellett. 1706-ban a fejedelem újabb rendszabályokat bocsátott ki a szőlőmívelésről, amiket érdekesen egészíthetnénk ki Bottyánnak a görök számára 9 pontban adott szabályzatai. Ezeket ősmérjük, amazokat nem. Mennyi gyöngedség és okosság van a fejedelemnek abban a rendeletében, melynél fogva Károlynak meghagyja, hogy a gyöngyösieknek első sorban a szőlők miatt tett panaszain segítsen. A labancok szüretelését lehetőleg gátolta. Boszankodott, mikor a pozsonyiak potomáron, 4500 forintot váltották meg a szüretet, vagy mikor a hajduk meg nem gátolták a galgóciai szüretjét. Jó néven vette, hogy a budai hegyekben a kurucok a szőlőmunkára kijárókat s katonai fedezeteket untalan támadták, míg 1707. július 20-án vereséget nem szenvedtek. A szüretet, behordást, szőlőmunkát tábornokai csak váltságdíj mellett engedték el. Így a soproniak és budaiak, a görök, esztergomiak stb. Mikor a göröknek Fodor és Palásthy mégis 600 akónyi kárt okoztak, Bottyán benyújtotta lemondását. A Perényi-család magán az egri országgyűlésen panaszokozott Vas Sándor egri várparancsnok ellen, ki az egri szőlőket, réteket stb. pusztította. A kurucok 1707-ben azért foglalták el a budai magaslakat, hogy a szüretet megakadályozzák s a tulajdonosok nem birták kifizetni a kivett nagy váltságdíjat. Viszont 1704. őszén a császár egyrészt éppen azért nem adott fegyverszünetet, hogy a fölkelők békében ne szüretelhesenek s az eladott bor árából a hadjáratra pénzt ne szerezhesenek. Idejárt a birtok bizonytalansága. Pl. a kistoronai, ujhelyi, bényei, sárospataki szőlőskertekből a fejedelem 1704. áprilisig huszát foglalt le a kincstár javára 18.998 forint értékben s az így elkobzott javakkal többnyire tisztjeit jutalmazta.

A kincstári szőlők és a dézfaborok jövedelme a kincstárt illette. A kurucok azonban nem igen engedték boraikba bemártani az akót s egyáltalán nem akartak dézmat adni, sőt a parasztság is a dézma elengedésében reménykedett. Mindazoknak, kik vele személyesen táboroztak, a fejedelem valóban kezdettől fogva elengedte a neki járó bordézmat; de kegyelmével sokan visszaéltek, mert hazájokat nem szol-

beledobta abba a lila-omos láába, ahol a szemfüles detektiv azt feltálta.

Ennek az emlékébe tett fényképnek köszönhetett 3 esztendei fegyvárat, amit azért a kis srenként, meg az egyéb apróbb lopkodásaiért kapott.

Hja! mondaná a „Szeplős Jóska”:

— Sorsát senki el nem kerüli.

Két vers.

I. Múlik az élet...

Amíg fölöttünk
Múlnak az évek,
Egymástól távol
Szenved a lélek!
Múlik az élet!...

Hölök a vérünk,
Szenved a lelkünk,
Fonnyad az arcunk,
Igy megöregszünk
S fázva melegsünk!

Mért nem adott hát
Üdvöt az Isten?
Messze Tetőd!

Mért vagyok itten
Számkivetetten?

Hagyd a világot
Durva szeszélyvel!
Légy az enyém hát
Hű szerelemmel!
Gyáva, ki nem mer!

Múlik az élet,
Élj az idővel!
Dobogjon szived
Véred tűzével,
Égi zenével!

Üdvöt keresve
Ne nézz Te másra!
Szemed lehunyva
Jöjj áldozásra,
Föltámadásra!...

II. Lázban.

Ki mondja meg nékem,
Hogy mért szenvedek?
Miféle érzés az,
Amelynek engedek?
Mi az, mi lelkemet
Lánca verve tartja,

Mig a szörnyű kínok
Átvonulnak rajta?

Ha jó az este,
Csendes alkonyat,
Mi az, mi nékem
Lázos álmot ad?
S míg a napvilágnál
Kínok sulya nyom,
Csendes éjszakákon
Édest álmodom!

Elímbé táru!
A te drága képed,
Térdemre borulva,
Imát mondok Érted!
S míg fájó sóhaj
Száll el ajkamon,
Ruhád szegélyét
Sirva csókolom!

Szívesen visalem
Keresztemet Érted!
Hiszen engem már csak
A szerelmed éltet!
Kin nélkül nem lennék
Szivedre érdemes,
De boldogok leszünk,
Csak: higyl, ... remélj, ... szeress!...

Pityang.

gáltak. Végre is összeírta az ilyen szőlőket, hogy elkobozza mindazoktól, kik nem katonakodnak. Már 1707. október 8-án a gazdasági tanács elé terjesztette azt a tervet, amelyet a dézsmás hegyaljai szőlők haszonbérbe adására ő maga készítet.

Bortermése fedezte a háború költségeinek egy részét. Mikor az országba jött, beérte egy kulacs borral, mellyel Majos János megkínálta. Háztartását akkor Antalóczi János látta el borral, de néhány hónap múlva már megadhatta tartozását és Sennyei Istvánt is megajándékozhatta 300 cseberrel, mert sok és jó bora termett. Így pl. az ecsedi uradalomban 11386 köből majorsági, 13956 dézma, 29111 cenzuális és 59713 köből lefoglalt bor, összesen tehát 34193 köből. Felt, hogy ott vesznek a hegyeken, mert a kamarában nem férték s a színekben álltak. Hordókat csak igen bajosan kaphatott. Maga a fejedelem és udvara néha oly „nyomorult” bort ittak, hogy majd elvesztek tőle. Pedig az utolsó magyarországi szüret is remek bort adott, mert reménységök felett sok aszuszólvó volt, sok helyütt a termésnek majdnem fele megszott s így módjukban állt aszuszólvórt csinálni. Az utolsó szüretkor finom, de kevés bora termett a fejedelemnek. A tokaji Aranyos és Vitéz, a tarcali Szarvas, a tállyai Báthory, a zombori Nagykirály, Lajos és Virginás és más hegyaljai szőlők: a Hétszőlő, a Tatai, Szerémi, Barát, Borkut, Palota-meggy, Hasznos, Sas, Messzelátó stb. 1750 akót adott, a mihez más hegyvidékekről még 3302 és fél akó járult, pedig a császári hadak is sokat lefoglaltak. „Mikor idejök volt a korcsmának”, Ecseden egymagában 6000, sőt annál több köből bor is elkelt s buzáért minden parasztember vett magának. A Szilágyságban 2—3 polturán vesztegették a bort, Szatmárban legfeljebb 9 pénzt adtak egy ejtelért. A nagybányai bornak Máramarosszigeten csak ugy volt kelete, ha — nagyobb itcével mérték. Tehát Sziget is megkapta a czinkotai itcét. Ilyen bő termés volt 1707-ben is, minek következtében a bornak nem volt ára; mivel pedig a bor jövedelme a háború pénzforrásai közé tartozott, a fejedelem addig akarta árultatni borát a korcsmán, míg kitelik a dika-pénz s míg „a korcsmán folyása” kivánt forgalmat csinál a rézpénznek. Nagy termés idején hol a kurucoknak, hol a labancoknak ártott meg az ubor. Egyik kapitányát a fejedelem azért büntette meg, mert a táborba visszahajtott katonákat hordós és átalagos borokért ismét hazabocsátotta.

A tokaji hegy valóban többet ért az aranybányáknál. Termését a fejedelem a nemzeti háború céljaira fordította, ideértve azt is, hogy a külföldi uralkodók és diplomaták jóindulatát

tokaji borokkal igyekezett még jobban megnyerni. Maga is szerette a szineltályaikat, melyből rendszeren két nagy palaekkel vitt egy-egy utjára. A Hegyalján úrmós és örvényes bort is csináltak számára. Nagyon bántotta, mikor értesült, hogy borai nem tetszettek az orosz uraknak. Hiszen az 1708-ak akárkiné a pincéjében is megváltoztak s nem teremnek itt minden esztendőben olyan borok, mint ők képzelik. Most ő maga adott utasítást a cárnak küldött tokaji bora szállításáról és kezeléséről. Maga gondoskodott a porosz királynak szánt bor eladásáról is. Volt oka rá, mert 1709—10. telén borai hűtlen kezelés következtében megfagytak, megromlottak s a külföldön szegényt valtott velök. Hanem azután — az ő társaságában — „egy korty tokaji bor” izlett is Péter cárnak és Marlborough herceg mindenké megkért, hogy Magyarországból Londonba indított több hordó borát háborítatlanul és szabadon bocsássák át. Tapasztalta a fejedelem, hogy a külföldi diplomatáknak pénzre nincs szükségük, de „makacs kívánoi a magyar bornak.” Hágai követének, Klementnek ezt értésére is adta egy nő, kinek ura nagy befolyást gyakorol majdan a béketárgyalásokra. Négy antal (átalag) tokaji bornak tehát a fejedelem nagyobb hasznát veheti, mint néhány ezer tallérnak. A diplomatákat a tokaji bor jobban lelkesíti a szabadságnál és a valásnál.

Ujságíró-szentenciák.

Mikor egy ujság jubilál — a „társadalom támaszai”-nak mindig nagyon rossz napjuk van.

A magyar sajtó munkásait kettős kategóriába osztanám: vannak olyan ujságírók, akiktől félnek, de akadnak olyanok is, akiket már megbecsülnek. Amaz feltétlenül hasznosabb, ez az utóbbi ellenben megnyugtatóbb klasszifikáció. Arad — s ezt önmagunkról a szerénytelenség vádjára nélkül mondhatjuk ki — ebbe a másik rangfokozatba tartozik.

A Nitschei új értékmegállapítások feladata a társadalmi erők szempontjából az ujságíró vállára nehezül. De az aradi közéletben ez meddő és háladatlan mesterség. Hát vannak itt egyáltalán értékek?

Az ujságírótól megkövetelik, hogy tisztességes, korrekt és becsületes legyen. Nagyon

okosan. Dehát a politikus mért lehet becsületes és alávaló?

A mélyen tisztelt publikum falja a nyomtatásban megjelent botrányokat s mikor aztán jól kimulatá magát — felháborodik. S ezt nevezik Aradon etikai felfogásnak.

A filozófia és az ujságírás örök haragosa egymásnak. De azért vannak ujságírók, akik bölcsőbbek Aristotelesnél és többet tudnak, mint Kant. Ismerik, sőt csinálják az életet, a maguk életét és miniszterek lesznek. Olyanok, mint Rubens, akiről Heine azt írta, hogy mázsás hollandi sajtók függtek a lábain, mégis az égig repült.

A sajtónak is van „fekete könyve.” Hanem abba csak nagy protekcióval lehet bejutni.

Különös hely ez az Arad. Ha messziről nézzük, ragyogó tündérváros, amely fölött a történelmi martíromság aranyos ködfátyola lebeg. S milyen közelről? Modern és felületes, könnyelmű és csélesap, minden történelmi meghatottság nélkül való. S ha valaki ezt az ellentétet földezi, természetes, hogy így sóhajt fel: — Hja persze, megint hazudtak azok az ujságok.

Az Aradi Közlönynek pedig a huszonöt éves jubileum alkalmából én, a konkurrens szerkesztő nem kívánhatok jobbat és okosabbat, mint azt, hogy még sok kiváló ujságíró, — munkatársat neveljen — nekem.

Szűdy Elemér,
az Arad és Videke felelős szerkesztője.

Az Aradi Közlöny budapesti hírszolgálat.

1. A tudósítás rejtelméből.

Két esztendő óta minden este, kilenc órákor erősen berreg a telefon redakciós asztalomon, s a mikor fülemhez emelem a hallgatót, a bájos központi tündér (minden ismeretlen hölgy bájos) ezt a rideg kis mondatot sugja a fülembe:

— Itt van Arad!

Pardon egy pillanatra. Az első nyomtatott sorban említett kilenc óra mellett nem sikkolhatok el szó nélkül. Leiki szememmel látom azt a két-

Barátnők.

Írta: Gróza Mily.

— Nézd Ella, ugy-e illenek ezek a sárga rózsák a hajam színéhez?

— Megrázta fényes laza kontyát s a nagy busos virágszirmok belesimultak a sötétfürtök közé, ahová páratlan ügyességgel úgy tüzték hű fehér kezek, hogy úgy látszott, mintha onnan nőttek volna ki az acélfekete hullámokból s kábitó szaguk összevegyült annak nehéz illatával...

— Össze csucsorította vérpiros remegő ajkait s letéve az ezüstös kézi tükröt a kerti asztalra, várakozó mosolylyal fordult a kicsiny, igénytelen, szóke, nagyon fehér bőrű leányhoz, ki egészen eltűnve a hatalmas fenyők árnyékában, elmélyedten lapozott angol könyvében. Most felpillantott, szórakozottan mormogta: „Igen Edith, neked minden jól áll”. A másik kinyujtotta pompás testét a fehér nádszékben s hátradölvé a japán ernyő alatt, felrakta magas sarku piros szattyán cipőbe bujtatott karsu lábait egy zsámolyra. Egy darabig mozdulatlanul ült, aztán összekulcsolta kezeit a feje alatt s türelmetlenül mondta: „Én nem értem Ella, hogy lehet az embernek kedve ilyen hőségben Oskar Wilde vagy Walter Scott vagy akár Byron társaságában? Ennyi szellemesség kimerítene engem ebben a pokoli melegben. Te igazán csodálatos vagy”. A kis szóke nevetve csapta be könyvét s nyugodtan mondta: „Te meg ideges vagy megint. Valdd

be, nem az én iróimra haragszol, hanem réám. Ugy látszik ossiami hangulatban vagy s nincs kin tölteni a rossz kedvedet? Nos rendelkezésedre állok”. Olyan szelíd gunnyal, a jóságos önfeláldozás hangján mondta ezt, hogy a fekete leány szabályos, de kiesit ellenszenves arcán könnyű mosoly oikázott át; de csak egy percre, aztán lecsukta hosszú pilláktól nehéz szemhéjait s unottan intett: „Ne neves Ella, mert nagyon szerencsétlennnek érzem magamat. Nem találok semmi örömet, nem érdekel semmi, igazán hallatlanul unalmas ez az egész sárteke. Ne csinálj olyan bámuló arcokat; ez így van! Tudom mit akarsz mondani: „hát a társaság, melynek királynője vagy? Az utazás? A szórakozások és least not last: a hódítások?” Biz, de elcsépeledt valami, — ez meg éppen nem ér semmit. Az elszáradt virágok s a megfakult szerelmes levelek láttára émelgés fog el. — Mindég így van ez nálam. — Néha-néha elfeledem egy percre az egész komédiát s ilyenkor felpezsdül bennem az életkedv. Beletörődöm, hogy a „holnap” nem hoz már semmi újat, vegyünk hát mindent úgy, ahogy van. Csak az a baj, hogy kevés ideig tart ez a megalkuvás a helyzettel, megint csak jön a spleen. És az a kétségbeejtő, hogy én sohasem leszek boldog, mert ha a fény és pompa nem elégít is ki, a házasság rózsás de inkább tövises lánca még úgy sem vonz. Egy ember szélszélének kitéve lenni? Egy ember intim közelségét türni s egy ember óhaja szerint cselekedni?

Mindenbe amit akarok korlátozva legyen azon gondolat által: vajjon neki nincs-e ellenére, vajjon ő hogy szeretné, hogy akarná? „Na, dank schön!” — Ingerülten hallgatott el, s egy percig csönd volt. Aztán a kisebbik nyaka tövéig elpirulva félénken mondta: „De ... de Edith — én ugy tudom, hogy te nem gondolkoztál mindig így?...” A fekete leány felnyitotta szemeit s hideg kíváncsisággal kérdezte: „Mit akarsz mondani? Mire vonatkozik ez a célzás?” És mert a másik zavartan hallgatott, a vállán keresztül megvetően lökte oda: „Fekete Iván?” ...

Ényhe szél támadt s a falevelek halkán össze sugtak, — hűsítően legyezték Ella tűzben égő homlokát. — Izgatottan várta a beszélgetés folytatását s szinte falta a másik közönyös, gunyos szavait: „Ja ugy? Hát Iván? Kiváncsi vagy arra, hogy mi volt köztünk, miért és hogyan szakítottunk? Elmondhatom, nem érdekes, hidd el. Szerettük egymást, vagyis Iván engem. Én őt? Talán igen, talán nem, még nem gondolkoztam rajta, tudod hidegebb vagyok, mint bárki más. Azt hiszem részéről érdek volt. Tudtam ugyan, hogy nem gazdag, de tudtam, hogy nagyon tehetséges, sokra viheti, s egy ünnepeit írónak felesége lenni, — ez nem is hangzott akkor rosszul, hiszen nagyon fashionable volt a művész férj. Valahogy izgatóbbnak, érdekesnek tüntette fel az aszszonyt, mert feltették és elvárták, hogy egyuttal muzsája is legyen a férjnek. Nos, Iván udvarolt s

ségbejítően maliciózus arcot, amelyet az *Aradi Közlöny* szerkesztőségének minden egyes tagja vág, amikor ezt az időpontot olvassa. Engem ugyanis állandóan azzal gyanúsítanak a vértanus kollégák, hogy féltiz előtt sohasem méltóztatom jelentkezni, minek folytán állnak a szedők, állnak a kézírathordók, állnak a munkatársak. Mindenkiket térlenségre kárhoztatok, mert nem adom a pesti anyagot. A lap, nyomdai nyelven szólva, állandóan uszik s ebbe a mesterségbe már annyira beleatanult, hogy a tulajdonos benevezette a hamburgi tavaszi uszóversenyre.

No hát ez rágalom. Én most itt az *Aradi Közlöny* nagy nyilvánossága előtt kijelentem, hogy ez rágalom. Pontos, szörnyen pontos vagyok. Mellettem az összes svájci kronométerek elbujhatnak szégyenletükben, példa reá az én finom jó aranyórám, a mely ezt, éppen azóta, hogy tudósítom az *Aradi Közlöny*-t, meg is tette.

Máshol van a baj. A tisztelt szerkesztőség minden hibájának a budapesti tudósító issza meg a levét. Ha a főszerkesztő nincs megelégedve a lappal s dühében a segédszerkesztő haját tépi, akkor az este ilyenforma beszélgetéshez van szerencsém:

— Haló. Budapest?

— Haló. Igen, mehetünk?

— Dehogyan mehetünk, hát kérem ez borzasztó.

Ez így tovább nem megy, majd tesszünk róla, tessék ideje korán...

— De ké...

— Ne tessék közbe szólni, ellenben tessék idejekorán jelentkezni. Mit gondol tulajdonképpen, mivel van dolga, ej, haj, sőt haj hej, igen, igen, mit gondol, hogy lopjuk mi a pénzt, hogy lopjuk mi az időt...

— Hal...

— Halló, halló, ne szóljon közbe, tudom mit akar mondani, nem volt összeköttetés, micsoda pesti újságíró maga, még összeköttetése sincs, jó, jó, azután mindent azokra a tisztességben és becsületben megöszült telefonhölgyekre akar kenni, maga egy férfi? egy férfi maga? ... — hölgyeket gyanúsít, pfuj, pfuj, harmadszor is pfuj. No és micsoda tudósítás volt az a tegnapi, látszik hogy a faiskolából lépett a közpályára. Hiszen a nyomtatott nagy betűket sejtítve mondja ki.

— Az istenért...

én hagytam, sőt bátorítottam is. Általa komponált különleges ruhákat hordtam, csak azt a virágot türtem közelembe, amit ő hozott, nagyon átlátszó verseket irattam magamhoz, úgy, hogy rögtön ráismertek és még több efféle ostobaságot követtem el. Aztán meguntam, pláne mert jött egy másik, egy jelentéktelen alak, mázsás briliánsokkal kezűvel. Izléstelen volt, de médiumnak jó, mert akkor azt tüntettem ki, Ivánt elhanyagoltam, sőt meg is bántottam egy párszor. És amikor égő szemekkel vont kérdőre viselkedésem miatt, a szemébe nevettem s azt mondtam, hogy nem szeretem a tenta szagot. Persze, hogy elment, vissza se nézett, most pedig gyűlöljük egymást, de én tudom, hogy részéről e gyűlölet alatt a legforróbb szerelem lapang. Tudod biztos vagyok a dolgaimba s nekem csak egy melegebb pillantásomba kerülne, hogy Ivánt ismét a lábaim előtt lássam. De semmi szükségem rá s az epekedésére". Vidáman kacagott, de Ella gyorsan, szinte türelmetlenül kérdezte: "Biztos vagy ebben Edith? Érzed, hogy sohasem fogod megbánni amit tettél? Nem szeretted Ivánt?" Bámulva pillantott fel a szép lány s komolyan felelt: "Persze, hogy nem szerettem, ha oly könnyen tudtam szakítani vele és szavamra nem bánok semmit. Pedig gyönyörű szál ember volt... De hát mi lelt téged? Miért érdekel annyira történetem pórult járt hőse?" Ella felkelt s barátinője széke mellé ülve meghatóttan szegezte rá tiszta kék

szemét: — "Köszönöm Edith, hogy ilyen őszinte voltál hozzám. Nem is hiszed, milyen boldoggá tettél őszinteségeddel. Én ugyanis már reggel óta akartam valamit mondani neked, de célszerűbbnek tartottam először kikérdezni Téged a multakat s mostani érzelmeidet illetőleg, mert én szeretem Fekete Ivánt. A télen többször találkoztunk s én úgy láttam, hogy a mindég hallgatag, mindég bánatosan komoly férfi szívesen időzik abban a társaságban, ahol én voltam. Tudtam hogy nem szerelem ez, s most hallva a köztetek történeteket, éppen meg vagyok győződve arról, hogy ő csak baráti érdeklődést tanúsít irántam, de nekem ez elég. Nem vagyok nagy igényű, s ha Fekete megkérne, igent mondanék, s hozzá mennék, mert nagyon, nagyon szeretem, éppen úgy, mint talán ő szeretett Téged..." Szempilláin könnyek csillogtak s hangja remegésbe hajlott.

— Hát...

— Mit hát, hát. Az aradmegyéből a fővárosba származott hordárok irodalmi egyesülete tegnap a Vizafogónál felolvasó ülést tartott. Kaptunk erről valamit?

— Bocsá...

— Semmi bocsánat. A lóportár-dűlőben néhány nap előtt felemelték egy utcaseprő házbérét, a kinek a sögmője Aradon van férjnél. Kaptunk erről valamit? Csak ne beszéljen, jobb ha hallgat. Halló. És most mehetünk!

— És én ezt mind lenyelem. A míg öklös görömbaságokat vágnak fejemhez, arra gondolok, hogy ez a kis eszmecegere lényegtelen, a fő az egészben a tudósítás, amellyel akárhogy van a dolog, részesévé válok a világot átjáró nagy mindennek, protektora leszek az eseményeknek.

Össze sem tudnám számlálni az ujjaimon, hány lovagias ügyem támadt már telefonon keresztül az aradiakkal s hogy hányal ittam már pertut, szintén dróton keresztül. Az vigasztal az egész ügyben, hogy van még az istenkében humor, felkerülnek nekik még Budapestre s lesznek még ők is tudósítók.

Illés István.

II. Az éjjeli telefon.

*

Már gyermekkoromban bizonyos idioszinkráciával viseltettem a telefon intézménye iránt. Már egyetemi hallgató voltam és még mindig bizonyos ideges izgatottság vett rajtam erőt, ha telefonhoz hívtak vagy magamnak kellett a telefont igénybe vennem. Ugy látszik, hogy a gyenge idegzetű embereknél észlelhető és a hipnotizmusban felhasznált hatodik érzék forgott itt fenn, mely már évekkor elzett látnoki módon sejtette velem, hogy életemnek sok keserű perce a telefon intézményével lesz összefüggésben. S csakugyan beteljesült.

Még kezdő újságíró voltam, amidőn az *Aradi Közlöny* éjjeli tudósításának nehéz feladatát magamra vállaltam. Nehéz és sulyos feladat! Egy fontos helyre kiküldött őrszem éberségével ügyelni a nagy világból éjjel beérkező hírekre, azokból az *Aradi Közlöny* olvasó közönségét különösen érdeklő eseményeket kiszemelni, csoportosítani, rövidíteni, átalakítani,

s ezt mind a lehető legrövidebb idő alatt, ami ha nem is nagy szellemi munkát, de mégis némi mesterséges ügyességet feltételez.

Vidéki hirlaptudósításom első idejében még más nagy nehézségek merültek fel. A Tiszakormány legküzdelmesebb napjaiban éltünk. A politikai ellentétek a sajtóban soha, még a jelenlegi viszonyok mellett sem voltak annyira kiéleződve, mint akkor. Az *Aradi Közlöny* abban az időben is politikai pártoktól független organum volt, de Tiszával szimpatizált. Egy másik vidéki lapom az akkori miniszterelnöknek nagy ellensége volt s így politikai eseményekről kétféle tudósítást kellett küldenem. Szerkesztőségi teendőim annyira igénybe vettek, hogy nem állott kellő idő rendelkezésemre az anyag átdolgozására. Segédeszközhoz fordultam, balzsebemet kineveztem az *Aradi Közlöny* tudósítójának, jobb zsebemet pedig a Tiszát támadó organum munkatársának. Balzsebembe jöttek az ellenzéki hírek, jobb zsebembe a kormánypártiak.

Midőn más újságíró nehéz napi munkája után nyugalomra térhet, az éjjeli tudósítónak még mindig várni-várni kell, nehogy a késő éjjeli órákban érkező oly esemény leadását elmulassza, mellyel lemaradnia nem szabad. Ha egy ilyen esemény előre várható, akkor a vidéki szerkesztőségek szintén permanentiában vannak. A Barabás—Eötvös-féle izgalmas, Aradot különösen érdeklő érszéletvárosi választás reggel fél 6 órakor ért véget s az *Aradi Közlöny* olvasói a választás eredményét az egy órával későbbben kezükbe kerülő r-ndes lapban olvashatták. Ilyesmi gyakori eset. A Steinhel pörben az ítélet az éjjel érkezett sürgönyök szerint alig volt az napra várható, annál nagyobb volt a meglepetés, midőn 3 órára meghozta a táviró Párisból a felmentő ítéletet. Az *Aradi Közlöny* szerkesztősége lapzárta után megkapta a hírt s dacára nagy vasárnapi számának, még feltűnő helyen közölte.

Hogy az ilyen hirtudósítás nagy nehézségekkel és viszontagságokkal jár, azt a laikus olvasóközönség is belátja és méltányolja. Mutatja ezt az *Aradi Közlöny* hatalmas felvirágzása. Hat év óta töltöm be a felelősségteljes hivatást, melynél fogva az *Aradi Közlöny*-t éjjeli hírekkel, a Pester Lloyd hireivel, ellátom. Vérébeli újságíróval le nem tagadható önérettelt hiszem, hogy ahhoz a nagy lendüléshez, amelyet az *Aradi Közlöny* az utóbbi években vett s a mellyel a fővárosi lapokkal vetélkedő nivót elért, habár csak elenyésző részben, de mégis ambícióval végzett kötelességem is hozzájárult.

Bródy Ernő,

a Pester Lloyd munkatársa.

totta félbe: "Oh, kis titkolódzó, mily ügyesen hallgattál, hát ez a barátság, amit egymásnak fogadtunk? No nem rontom az örömet, légy boldog Ivánnal, én se nem szerettem, se nem fogom szeretni soha, áldáscsm rátok.

— De mert oly sokáig bizalmatlan voltál irányomba, ime én is csak most mondok Neked egy újságot, amit különben elfeledtem tudatni veled ma reggel. Ugyanis igen szépen köszönöm szíves vendéglátásodat, de egy sürgönyt kaptam, amely a fővárosba szólít s így holnap utazom is. No és most jere, hogy öleljelek meg kis menyasszonyjelölt és aztán menjünk öltözni az ebédhez." Karon fogta Ellát s erélyes mozdulattal kelve föl ültéből, halkán beszélgetve mentek fel a kastély folyosójára. Szobája előtt csókot intett a távozó leánynak s nevetve kiáltotta utána: "Aztán ne ábrándozzál sokáig, mert elkésünk az ebédetől. Majd utánad jövök..." s benyitva az ajtón, az íróasztalhoz sietett s remegő kezekkel irta a halványsárga papirosra:

"Iván! Azt mondta egyszer, hogy szeret, én kinevettem. Megbántam s most én mondom, hogy szeretem, mindég szerettem. Holnapután Pesten vagyok. — Jöjjön, — várom — Edith!"

Sietve zárta borítékba s miközben lera-gasztotta, gyöngyfehér fogát összevicsoritva, irigyen sziszegte: "Az enyém lesz, az enyémnek kell lennie, nem kapod meg..."!

Egy nap a pankotai cigány-iskolában.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A pankotai cigányiskola szervezése annak idején nagy érdeklődést keltett az országban mindenütt. Foglalkoztak vele nem csak a vidéki, hanem a fővárosi lapok is. Az „Aradi Közlöny” az iskola érdekében talán legtöbbet tett. Felhívta a felsőbb hatóságok figyelmét az iskola létjogosultságára s minden egyes mozzanatot hüen tükrözött vissza. Gyűjtést rendezett a cigány gyerekek felruházására s minden eseményével igyekezett bennünket nehéz munkánkban támogatni.

Már az iskola szervezése alkalmával, amikor Varjassy Árpád királyi tanfelügyelőm körültekintő, éles látásával és tanácsával ellátva a pankotai gondnoksággal a kezdő lépéseket megtettük, tudtuk, hogy a cigányiskola olyan különös és első intézménye lesz hazánknak, mely iránt az érdeklődés sokakban kisebb, nagyobb mértékben fel fog ébredni.

Legkevésbé gondoltunk arra az országos nagy érdeklődésre, ami nem csak kezdetkor, hanem később is s így most is mutatkozik. Csaknem minden nap kapjuk az érdeklődők leveleit, a kik közül sokan személyesen óhajtanak meggyőződést szerezni a villogó szemű rajkók tanulásáról. Az amatőrök egész sora óhajtaná fénykép felvételt készíteni, a fővárosi képes lapok részben már közöltek, részben még közölni akarnak fotográfiákat. — Kezdetben szinte örvendtünk az érdeklődésnek s örömmel kalauzoltuk a látogatókat, de később kezdett teher lenni s a tanítást oly nagy mértékben akadályozta, hogy a látogatók fogadását beszüntettük s most ököl nagyságu betűk jelzik az iskola bejáratánál:

Tilos a bemenet!

De hát hol nincs manapság protekció? Különösen egy szakember részére, a ki tanulmányi szempontból óhajtott hosszabb ideig a gyermekekkel együtt lenni s ellesni azoknak sok olyan lelki tulajdonságát amelyek nem illenek rá az általános kaptafára.

Egy régi jó ismerősöm, egy ismert nevű pedagógus keresett fel november hó második felében s annak az óhajának adott kifejezést, hogy tanulmányi szempontból szeretne hosszabb időt a cigányiskolában tölteni. Óhaja elől nem tudtam kitérni, s a reggeli órákban kísértáltunk az iskolába.

A gyülekező rajkók.

Alig múlt 8 óra, amikor ismerősömmel a cigányiskola udvarán állodogáltunk, s vártuk a rajkók jövetelét és a tanítás kezdetét. (Tanítás a téli időben 9—11-ig és 1—3-ig szokott lenni.) Feltűnt ismerősömnek, hogy még csak 15 perc hiányzott a 9-ből s még egy rajkó sem volt az iskolában. Megmagyaráztam, hogy ez náluk nem úgy van, mint a többi gyermekeknél. Ők nem részleteznek, egyszerre jön valamennyi. Kivételt csak a hideg reggelek képeznek, amikor nehezen tudják a szegény ruhátlan gyermekek magukat az iskoláig felküzdeni. S állításom valóságát maguk a rajkók igazolták. Rövidesen nyílik a kapu s csaknem tolongva jön valamennyi; szépen kalapot levéve s meghajolva üdvözlnek bennünket:

— Adjon Isten jó reggelt.

Nagy kíváncsisággal vesznek körül bennünket — ez a cigánynak jellemző tulajdonsága — s a legnagyobb bátorsággal beszélgetnek velünk.

Az iskola berendezése.

Igy tartana ez sokáig, ha nem hallanák a tanító bácsi hívó szavát, ki beterelel nyáját az előszobába. Elég szűk kishelyiség, de jobb híján igen jó szolgálatot tesz ez is. A felszerelése is elég érdekes. A falakon fogas, 2 3 mosdótál, ugyanannyi törülközővel. Egy nagyobb vizes tartály az ivóvíz számára, egy hosszú fűdény vízzel lámosásra, végre egy asztal fehér papírral leborítva, rajta két fésű és fölötte egy tükör. A fésű és fehér papír nem minden összefüggés nélkül találtak s mindkettő eredményes szolgálatot teljesít. — Az osztályba fésűletlen, piszkos kézzel és lábbal senkinek sem szabad bemenni. Ezt a rajkók nagyon jól tudják s élvezet nézni, mily gyönyörűen mosdanak, s tisztogatják magukat.

Az előszobából a konyhába vonul a sereg a hol mindegyik megkapja a részére már előkészített reggelire meleg tejet. — Most már örömtől sugárzó arccal mennek a tanterembe.

Rajongás a tanító bácsiért.

Még a gyerekek a tanteremben elhelyezkedtek és imádkoztak, addig a tanító édes anyjával beszélgettünk, aki sok érdekes dologgal szórakoztatott bennünket. Elmondta, hogy fiához mennyire ragaszkodnak a rajkók s mennyire szeretik. Különösen szeretnek vele játszani s folyton azt szeretnék, ha köztük lenne. Ha valahová megy, hüen követik. Ha elutazik, mind kiakarja kisérni s egész sereg álldogál a motor körül, míg elindul. Figyelmesen kikérdezik, mikor jön haza s a motor érkezésével csaknem a teljes iskolája várja.

Mit tudnak a növendékek?

Ezután a leánykák kezűgyességéről beszélt s mindjárt be is mutatta a kézimunkáikat. Csak 2 hónapja, hogy Apponyi gróf közoktatásügyi miniszter megbizta a kézimunka tanítással, de e rövid idő szinte csodákat művelt. Bámulatos az a figyelem és ügyesség, ahogy a leánykák dolgoznak. Csapka, párna- és törülköző betét, csipke-ridikül annyi van elkészítve, hogy karácsonyra, vagy újévre egy kis kiállítás rendezése a legszebb reményekkel keesegtet.

Ismerősöm szinte lázas volt már a kíváncsiságtól, hogy a rajkókat a tanteremben lássa, fül meg szemtanuja legyen annak a sok érdekes dolognak, miket a purdégről hallott.

— Isten hozta — üdvözlő szavakkal fogadtak a gyermekek bennünket a tanteremben.

Csóky Gusztáv tanító már javában fonomimikázott. Dolgozott az egész sereg. Egyes, gyors mozdulatokkal, csaknem versenyre kelve, igyekezett mindenik jól felelni. Negyvenkilenc gyermeket találtunk az osztályban, kik közül csak kettő van elmaradva. De ezek is azért, mivel igen beteges kinézésű, gyenge szervezetű gyermekek. Elvezet volt hallgatni mily szépen olvastak. Még 3 hónapja sem volt, hogy a tanulást megkezdték s már 15 betűt olvastak és irtak. Sok más, nem cigányiskolában örülnének, ha 7—8 betűig haladnának ennyi idő alatt. Megmagyaráztam ismerősömnek az okot is:

— A gyermekek rendkívül figyelmesek, — mondtam — éles látásuk, amit egyszer hallanak, látnak, nem felejtik el. Mulasztókkal, később jövővel nem kell küzdeni, ez csak a legritkább esetben fordul elő.

Az írva-olvasás után számtan, majd egy kis rövid beszédértelmegetés következett,

melyek közül különösen az utóbbi nem oly eredményes, mint az előbbiek.

— Az elmaradottság oka [abban rejlik, — magyarázta Csóky tanító — mert a magyar nyelvet nagyon gyengén beszélik. *Tanév kezdetén egy sem tudott semmit*, de most már nehezen mégis gagyognak.

Bizonyos azonban, hogy amint a magyar nyelvben egy kis előhaladást tesznek, oly fokozattal fognak a beszédértelmegetésben is előhaladni.

Ismerősöm különösen az iránt érdeklődött, hogy miért szeretik annyira az iskolát, hogy még mulasztás is alig fordul elő? Egy pár kérdést intéztünk a gyermekekhez s a feleletek igen érdekesek voltak.

— Mi akarsz lenni? — kérdeztük Lóla Janitól.

— Kovács mester, — felelte bátran.

— Hát te Pista szeretsz-e iskolába jönni?

— Szeretek.

— Miért?

— Mert tudom, hogy karácsonyra meleg eszimat kapok.

— És te Kományi Péter miért szeretsz ide jönni?

— Mert jó früstököt meg ebédet kapok.

Nóde ezt gyermeknél, különösen cigány gyereknél nem kell szószert venni. Hogyne örülne az a ruhának és esizmának, mikor még rongy daraboknál egyéb soha nem fedte testét! Hogyne gondolna örömmel az étkezésre mikor a meleg, különösen a jó ételt csak meséből ismeri. — Mindezek mentségül szolgálhatnak az elhagyatott szegény purdéknek.

Oly érdeklődéssel hallgattuk a tanítást, a feleleteket s mi magunk is oly örömmel beszélgettünk Fáraó népével, hogy a tíz pernyi szünetről szinte megfeledkeztünk.

Egy-két verset s éneket hallgattunk még meg s szinte Makó és Szeged környékére képeltük magunkat, mikor a szebbnél-szebb magyar népdalokat zengte a sereg:

„Nem jó erdő mellett lakni,“ „Kerek ez a zsemle,“ „Szeretnék szántani“ stb. oly szép kifejtéssel fújták, mintha magyar szónál mást nem is ismernének.

A ruházkodás furesaságai.

Már kimenőfélben voltunk az osztályból, amikor egy nagyobb 14—15 éves cigány fiú jött az iskolába s a fogasról egy nagy kabátot leakasztva, távozott. Feltűnt ez a dolog, s érdeklődésünkre Csóky kellő magyarázatot adott a nagy kabáthoz.

— Ezt a kabátot — mondta Csóky — családi kabátnak is nevezhetjük, mert egy 8—10 tagból álló családnak csak egy van. Ha valamelyik bárhova akar menni, várnia kell addig, míg a kabát előkerül. Jelenleg nem győzték az iskolából haza várni a kis purdét, azért jöttek érte.

Ezután Csóky a ruházkodásukról sok érdekes dolgot beszélt. A „családi“ kabáton kívül van családi cipő és esizma is, mely nevét őseitől örökölte s csak foszladozó szára mutatja, hogy a dicső multban talpa is volt, amit az ősök már elhordtak. Érdekes, ha hideg van, hogyan jönnek iskolába. Nyolez-tíz gyerek egy pár cipőben vagy esizmában. Akiknek sikerült egy kis ruha s lábbeli felét összekulcsolni, gyorsan visszaszaladnak a cipővel, s így egy pár cipővel 2—3 családot lehet az iskolába szállítani.

A leánykák ruházata szinte kétségbeejtő. Egy párt Csóky mindjárt be is mutatott. Egyiken csak egy selyem blúz, de az térdig ér! Másikon egy rongyos ingecske, felette egy női fűző; harmadikon rongyos fiú kabát, előtte egy kis

kötő. . . S így tovább, szinte leirhatatlan ruhadarabok fedik testüket. Ők igen természetesnek tartják öltözetüket, de rajtunk nagy meghatottság vett erőt, látva a nagy szegénységet, mely könyfakasztó leplezetlenségében állt előttünk.

Szülők és gyermekek.

A délelőtti órának vége. Rövid ima után hamarosan udvaron találjuk valamennyit. Nem mennek haza, nehogy ismét oly regényes legyen eljövételük, mint reggelenkint. . .

Mig a gyermekek játszadoznak, addig Csóky Gusztávval beszélgetünk, ki így rövid idő alatt ennyire megkedveltette magát s alapos és mély gyakorlatra tett szert.

Igazi néptanító ő, ki nem a meghatározott óraszámhoz ragaszkodik, hanem minden idejét hivatásának áldozza. Szabad idejét a putrik közt tölti s éber figyelemmel kíséri tanítványainak minden cselekedetét.

Estenként a felnőtt cigány férfiak részére felolvasást tart, zenére s az írás mesterségére oktatja őket.

Ezután kérésünkre Csóky egy pár nevezetes epizódot mesélt, mikben rövid működése elég gazdag.

— Az első hetekben — ugymond — amikor még nyitott ablaknál tanítottam, sokat kellett küzdeni az utca népével (a cigány gyerekek szülőivel) kik tolongva álldogáltak az ablak alatt s nem kis meglepetésemre a tanításba is bele beszéltek. Erőszakhoz nem akartam fordulni, mert szép szóval mindig többet lehet elérni. Kértem őket, hogy menjenek haza, ne zavarjanak, mert úgy nem lehet tanítani. Egy félóraig csend volt, de a kíváncsiság nem hagyta nyugton őket, ismét ott voltak s fáz ablakon keresztül beszélgettek csemeteikkel, nekem pedig tanácsokat osztogattak, hogy melyik nem tud semmit, vagy melyik a legrosszabb s kit kell büntetni és hogyan? Többé nem szóltam nekik semmit, hanem cselekedtem. Másnap reggelre az összes alsó ablaktáblákat bemészeltettem, az ablakokat becsukattam s az utca ajtót bezárattam. Csak a szomszédoktól hallottam, hogy az öreg dadék reggel, amikor a rendes megbeszélésre az ablak alá gyűltek, nagybusan haza ballagtak.

Majd arra tért át Csóky, hogy estenként, amikor a putrik előtt sétál, hallja, hogy a gyermekek lefekvés előtt énekelik az iskolai imádságot, sőt nem csak ők, hanem a felnőttek is, velük együtt imádkoznak.

— Ha valamelyiket szülői szólítják. (csak románul vagy cigányul, mert másképp nem tudnak) magyarul felelnek, mint az iskolában, így: „jelen.” Igen érdekes, hogy a felnőttek megtanulják a gyermekektől azt a miket azok az iskolában tanulnak.

Egymásra nagyon irigyek, de a testvéri szeretet és ragaszkodás közöttük nagy. Egy alkalommal szintén látogató volt az iskolában, a ki egy kosár pogácsát és sült kolbászt hozott a purdékna. Nagy örömmel fogyasztották, de az otthonlevőkről sem feledkeztek meg s később, mikor hozzájuk mentem, láttam, hogy a kis testvérkéik kezében is pogácsa és kolbász volt.

Az iskolából hazatérő gyermekektől a szülők mindig megkérdezik:

— Le tudod-e írni a nevedet? Van-e már ruhád?

Szerintök csak akkor lesznek igazi jó tanulók, ha a fenti kellékekkel bírnak.

Érdekes felemlíteni, hogy mennyire ragaszkodnak az iskolához. Egyik szülőt a kenyérkereset, vagy a jobb megélhetés reménye a szomszéd községbe — Szöllősre — kényszerített költözni. Gyermekeit is magával vitte, de az,

dacára, hogy szülei szigorúan büntetik, mégis átszökik az iskolába.

Sőt az iskola megnyitásának hírére még Öszentannáról is jött át purdék.

Ilyen történeteket hallgatva, érkezett el az ebéd ideje. Éttermül az előszoba szolgál, asztal és szék hiányában a földön üldögélnek. Ez különben nekik nem új dolog. Hiszen ott-hon, vagy vándorlásuk alkalmával a puszta föld pótolja mindent. Csóky tanító édes anyja fáradhatatlan tevékenységgel készíti az ebédet s a nagyobb cigányleánykák segítőkésznek a kiosztásnál.

Rövid időn belül, már mindegyik kezében egy tányér izletesen elkészített gulyás leves van, amit nagy élvezettel s kellő lassúsággal fogyasztanak.

Csóky Gusztáv tanító a mindennapi étkezésre vonatkozólag mesélte:

— Különösen kezdetben oly lassan ettek, hogy némelyik egy óráig is elkinozott egy tányér levest. Az első alkalommal főzött húst nem ettek meg. A burgonyát kiszedték a hús mellől, de a hús nem ízlett nekik. Most már elég gyorsan esznek s a húst sem vetik meg.

Gombos Antal,

állami iskolai igazgató.

Dankó Pista Aradon.

Dankó Pista, a híres szegedi nótafa, az első cigány ezen a kerek világon, akinek ércből való szobrot állítanak: amikor még itt muzsikált a földi mezőkön, el-eljárogatott gyakran Aradra, az ő barátságához, a magyar nótáért rajongó Nikolics Döméhez.

Nem tudom, hogyan van most ez a költői lelkeletű aradi ur, akit szegény Dankó Pista olyan benső vonzalommal szeretett! szeretném tudni, van-e tudomása Dankó Pistanak arról az aradi kalandjáról, melyet, hogy Müller Károlyljal szóljak, „itt vagyok elmondandó“:

Dankó Pista valami nagy nótabirkózásban egy diadalmas nótájáért, 300 korona jutalmat kapott.

A nótafa e percetől nem nótán, hanem azon törté a fejét, hogy a pénzének miképp hághatna a nyakára. Bleriot sohasem repül oly sebesen, mint amilyen sebesen elfolyt a pénz a Pista kezéből. De az elrepült pénz fejében maradt egy hasznos dolog is a birtokában, mely önérettel dagasztotta folyton ziháló keblét: egy világos, divat szerint szabott, bársonyos gallérral cifrázott uri gunya, amelynek felső nyílásából a nótakirály fekete feje kevéskeve emelkedett ki a felhők felé.

A nótakirály a győzelmes, világos gunyában hirtelen Aradra utazott, mert az volt a vágya, hogy ebben a kabátban kerüljön a Nikolics Döme érző keblére. Dankó, Aradon, az ismerős fészke szallt. Ezen az ismerős fészken mindig becézgették a cigány költőt, már az érkezésekor megölelgették, hogy isten hozta a szép Arad városába, de most szomorúság fogadta. Csendes volt a nagy ház. A cigányokat is haza küldték akkor este, akiket Dankó elbujva szokott élvezni, hogy mit csinálnak az ő nótáival, hányat szólaltatnak meg belőle és miképp hat az aradiakra, akik akkor nagyon nótáértők voltak... (Hej, azt mondják, nem tudom, igaz-e, hogy azóta Aradon is kevesebb magyar muzsika kell, ott is a Varázskeringőkért és Dollárkirálynőkért reszketnek...)

Dankó szomorú lett a csendessé vált vendéglőben. Még jobban elszomorodott, mikor megtudta, mi a baj. Reggel megütik a dobot a házban. Elcipelnek mindent Arad tehetséges hiénái.

Dankót régi baja, a nagylelkűségi rohama ragadja el és azt mondja:

— Ajnye, mért nem jöttem előbb. Most nyer-

tem 300 koronácskát egy nótámmal. De bizony isten nyertem. Rögtön kölcsön adtam volna most maguknak, de bizony isten kölcsön adtam volna. Ajnye, no! . . .

Pista cigány éjjel pokoli dolgokat álmodott. Végrehajtották térdelték a mellén és ki akarták csavarni a hegedűt a kezéből.

Korán reggel megoverték az ajtaját:

— Auf! . . .

— Mit zokog kend odakint?

— Fölkelni kérem!

A megkínzott nótakirály hipnotikus vergődéssel feleselt álmában: . . .

— Ne szemtelenkedjtek! Coki! A mindenit a pofátoknak.

De föl kellett ébrednie a prózai valóságra.

Kilicifálták a 9-es számú szobából. Gyorsan magára szedte a cók-mókját és lerohant a kádé-házba dühösen.

Odafent pedig a 9-es szobában szólt a végrehajtott muzsikája:

— Drumm, drumm, drumm, senki többet, harmadszor!

A levegőzetesebb pillanatban törtétfelt vissza az emeletre a cigány költő, reszkető hangon kiáltva, mint a tragikus a végkifejlés utolsó jelenetében:

— Oh, az übercühám, a drága úbimet itt felejtettem.

Egy szempillantással előbb vitte ki a szállóajtón egy ismeretlen árverési hiéna a Dankó-féle világos új kabátot, melyet az egyéb ott talált egyetmással együtt eldoboltak.

Az egyetlen ingóság, mely a megkoszorozott Dankó nótá-pályadíjából megmaradt, úgy tűnt el, a legsvárabb nótakiséret mellett.

Nikolics Döme aztán gondoskodott róla, hogy a nótafának ne legyen oka keserűséggel vissza-gondolni Aradra.

ULJAKI ANTAL.

Az Aradi Közlönyhöz mint laphoz.

Kedves kollega!

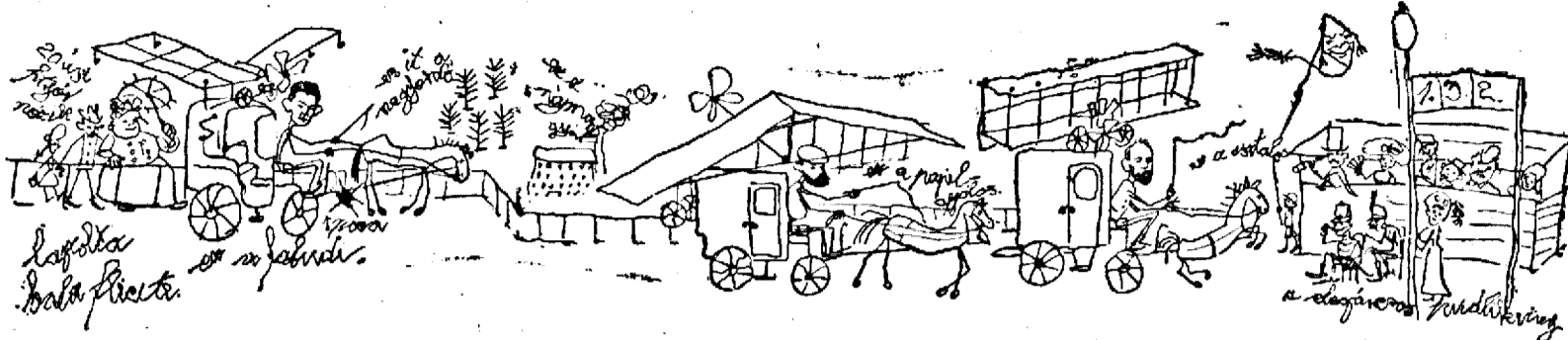
Kollegának nevezem önt, mert maholnap én is jubilálok, körülbelül együtt kezdtük pályafutásunkat mi ketten Aradon. Tehát jubiláris kollegák vagyunk. De édes Istenem, milyen különbség van közöttünk, ön évről-évre jobb módba jutott, meghizott, én pedig évről-évre több pyramidont veszek. Ön nem törődik senkivel, semmivel, rettenetesen mindenki, a kegyét keresi, én pedig a mások kegyét keresem, elnyekek mindent. Ön a flegmájával imponál mindenkinek; hányszor tapasztaltam, hogy a kávéházban, mikor önt kézre veszi valaki, s valami nem tetsző dolog van önben, az kiabál, szidja, átkozza, eldobja. Önnek megrezen papiros oldala, mintha azt mondaná: pukkadj meg. De mondhatom én ezt? Ha borotválkozom, megvág a borbély, mert leszappanozva nem ismer rám a mellettem ülő bérlő és folyton szidja a színházat, a műsört, a direktort. Izgek-mozgok, hogy mit tegyek. Ha leleplezem magam, még jobban szid, hogy megmutassa, hogy nem hát mögött akarta. Hát elnyekek. Hol lehetek én flegmatikus? Uton-utfélen ellátnak jó tanácsosul, ajánlanak jó darabokat, jó színészeket, gratulálnak milyen jól megy a színház, ahol kiadás semmi, bevétel óriási. Hát rezeghetem én az oldalommal, hogy pukkadj meg? Nem! Ön a szabad sajtó, én pedig a szabadtalan színigazgató vagyok. Azért csak jubiláljon büszkén, ön igazán kiváló jó bohém papír és betű volt. Minket színészeket mindig szeretett, támogatott, mi is nagyra becsültük mindig, sok-sok jubileumot kíván önnek kollegája,

Szendrey Mihály,
aradi színigazgató.

Az esztendő képeskönyvéből.

Repülőgépperseny Aradon.

— Ahogy Vigyázó Lacika képzele. —

Berlin sápad, Páris zöldül,
Hirt kapott a magyar földrül.
Nincsen ok már elmerengni,
Dalt szavalni, cikket zengni
Minden áldott délutánon,
Léghajón, meg éroplánon;
Nem osoda már a gép hátán
Fahrman, Bleriot, se Látám,
S Zeppelin hiába támadt

Kő-toronynak, körtefának,
Nem legkülönb már most ő se,
S a légnek többi hőse.

Mindenik egy kaptafára,
Egymásnak nyomába járva,
Csinál gépet, javit rajta,
Fölül s a levegő hajtja;
Unalmas is már a fülnek.

Föltalálnak és fölülnek,
És fölülnek és repülnek,
És a földre települnek.
Az aradi aviátor
Ujtásban inkább bátor,
Nem követi más sablonját
S megbámulni ezt ne szánják,
Mivel az ő monoplánját —
Konfliktusok huzzák-vonják.

Hóra népe.

— Amikor a császár sirt. —

Írta: KARRA GYÖZÖ.

Szegény özvegy Göttfy Lászlóné, akinek keserves instanciáját a császár Ő Felsege kétszer is elolvastán „mind a kétszer könnyeket ejtett ki szánakozó kegyes szemeiből.” II. József sirt s vajjon expiálták-e a császári könyvek azt a vérengzést, azt a véres felkelést, melynek előidézésében és szításában magának is — bár akaratlanul — része volt? A történelem ítélőszéke nem adhatja meg neki a feltétlen felmentést, de az emberiség szempontjából jól esik nekünk tudnunk, hogy a császár sirt s e császári szánakozó könnyekkel enyhített egyet-lelkifurdalásán.

A Hóra-világ borzalmainak egyik epizódjáról akarok egyetmást elmondani, a szegény mátfalvi Göttfy László háznépének Hóra hada miatt esett romlásáról, mely sokban emlékeztet a szerencsétlen Bárdy család siralmas pusztulására.

A pórlázadások mindenkor és mindenütt vadállatias kegyetlenkedések közt szoktak végbemenni. A paraszt felkorbácsolt szenvedélye nem válogat az eszközökben s örvöngő tettekre ragadja őt a vér látása. De a magyarországi román lázadások, ugy a Hóra-féle mint az 1848-iki, még ebben a tekintetben egy megfejtethetlen probléma előtt áll. Ha a román nép tisztán szláv elem volna, értenők a gyűlölet motivumait, mert a magyar nemzet ittléte óta már kétizben tette semmivé a pánszlávizmus ábrándjait s állotta utját ez ábrándok megvalósulásának. Am a román faj messze állott e meghiusított ábrándoktól és így másvalamiben kell keresnünk a magyarok iránti ellenszenvének okát.

Némelyek a vallási ellentétekben, mások a jobbágyság százados elnyomatásában keresik ezt az okot. E feltevések egyike sem fogadható el s azt hiszem, hogy a kérdés megoldásához azok állanak legközelebb, akik etnikai okokra támaszkodnak itéletük megalkotásában. Ilyen motivumokkal indokolja Hóra lázadásának borzalmasságait báró Bornemissza János, Hunyadvármegye volt főispánja egy a Helytartótanácsához intézett s Déván 1784. évi december 24-én kelt, 72 oldalra terjedő, latin nyelven megírt jelentésében. Ez a jelentés, mely a Hu-

nyad- és Zarándvármegyékben 1784. évi november havában történt kegyetlenkedéseket írja le, tudtommal nyomtatásban még nem jelent meg s magam is csak az Orezy-Vásárhelyi könyvtárban levő kéziratból ismerem.

Bornemissza a lázadás elbeszélésében rátérve az említett motivumokra, nagyon sötét képet fest a románokról.

E sötét képnek vannak azonban kevésbé sötét részletei is. A történelemben az általánosítás mindig hiba. A vérszomjas tömegből kiválik egy-egy alak, akinek keblében emberi szív dobog, aki a maga egyszerű jelentéktelenségében is herosz és ha a Bárdy család gyász-történetének megvan a maga Numa tribunja, e tiszteletreméltó vezér, akkor a Göttfy család legyilkolásának borzalmasságaiba is egy derűs fénysugárt vet Forró Jánosnak, ennek az egyszerű román parasztnak nemes alakja; s míg Numsa talán csak a költő fantáziájában élt, addig Forró János tényleg szerepelt abban a rémes történetben, melyet elbeszélni akarok.

Mátisfalvi Göttfy László leánya Borbála, Ponor Thewrewk Jánosnak, Hunyadvármegye táblabírójának és a dévai bolgárok jegyzőjének özvegye 1816-ban megírta memoárjait, melyek két évvel később Pesten egy 72 oldalra terjedő kis nyolcadretű könyv alakjában nyomtatásban is megjelentek mint „anyanyelven legelső segédkönyv Hóra pórhádnak történetéhez.” Könyvét fiainak, Ponor Thewrewk József, István és Miklósnak kérelmére adta ki, engedve a számtalanszor elébe terjesztett esdekléseknek s „környülállással” megírta atyja háznépének romlását, melynek ő maga is nagy részese volt, ellátva könyvét Déva várának egykoru rézmet-szetével és Vergilius Aeneisének következő sorából álló jelisével:

„... Ki beszélhet valljon ezekről,
(Ámbár durva dolop legyen is, vagy mirmidon; ámbár Szörnyűségűes Ulyszesnek katonája!) Keserves Könyzapor nélkül?”

Hunyadvármegye marosillyei járásának hasonló nevű mezővárosához közel fekszik Szirb falu. Másfélszázra menő házát ma közel 800 lélek lakja, aki mind román, amint Hóra lázadása idején is az volt. Egyetlen egy magyar család lakott az időben a faluban: mátfalvi Göttfy László, a branyicskai uradalom birtokosainak jegyzője s az illyei járás biztosa és házanépe. A családapán kívül neje, kovásznai Márkus-Deák Judit, felnőtt fiuk, István és két leány:

Borbála és a hat éves Mária képezték a családot. A biztosnak hivatalból két falusi adózó mint szolgáló — ápsitos — állott rendelkezésére, akik az uradalomhoz tartozó falvakban az adót felszedték s a biztostól a járás szolgabírójához juttatták; ezek egyike Mihály nevű magyar, másika Tógya Tódor nevű szírbi román ember volt.

November 4-én e szolgáló hírvél hozták, hogy a szomszéd falu román népe megtámadni készül a biztos házat. A falu bírása megvédeni akarván a biztost, magához hívta hálásra s amint ez övével odaindult, egyszerre egy kertnek végében rajtuk ütöttek a felkelők. A magyar szolgát menten agyonütötték, a félholtra vert biztos nagynehezen eljutott a román pap házába, ahol a pap fia, ifjabb Jernyila Juon és legénytársai végeztek vele. A tetteseket a pap a templomba vezette s tömjénnel megfűstölte őket, hogy meggyengítse a meggyilkoltak esetleg rájuk cseppent „ördögi vére” erejét s így biztosítsa számukra a menyország kapuit. A biztosnak hatodfél éves leányát, Máriát a szolgáló mentette meg, másik leányát, Borbálát és nejét, született Márkus-Deák Juditot a lázadók iszonyuan megkínözva, félholtra verték.

A menekülő Borbálát három paraszt üzöbe vette s utólérvén, fejét bevették, kifosztották s az elájultat holtan vélvén, ott hagyták a kert melletti domb oldalán, a biztos házára tört társaikhoz sietvén, hogy annak kirabolásában részt vegyenek. Borbála csakhamar magához tért, nagynehezen elvánszorgott Jernyila Tódor szénakalanyái közé s ott rejtőzött el másnap pitymalatig. Innen br. Józsika Dániel malma felé tartott, ahol a molnárné a ludóiban rejtőzöre akadván, őt kamarájába vezette s ott elrejtette. Itt hallotta, amint a malom udvarán egybegyűltek „királyuk, szent-Hóra” nevében, halált hirdettek mindazoknak, akik menekülő magyart rejtenek el házukban. Így nem volt itt maradás, a molnárné a malom mögött levő szénakalazok közé vitte, ahol az éjszakát eltölté s itt hallotta szerencsétlen atyja jajveszékelését, akit a szomszédos paplak udvarán ez éjjel végeztek ki.

Csakhamar innen is távoznia kellett, mert a szénát másnap elhordták. A molnárné, annak fia és egy cselédleány támogatásával egy bozótos helyre cihelődött s itt találkozott másnap este az édes anyjával, aki két napon át egy padláson meghuzta volt magát s az éjszaka

sötéttségétől védve, harmadnap a molnárnéhoz s ettől kalauzolva végre leányához jutott. Szomorú volt a viszontlátás, szivettépő a találkozás. A nemrég még viruló szép leányka egy emberi test roncsának a képét mutatta; fején két mély seb tátongott, néhány oldalbordája s egyik lába el voltak törve; de az életösztön emberfeletti erőt adott e roncsnak s anyjától támogatva, a bozótosból távozott. Hajnalra virradva mindenfelé égő falvak rémképe tárult eléjük. Tíz napot töltöttek egy közeli erdőben, harmatos falevelekkel csillapítván éhségüket és szomjúságukat.

November 18-án két román vadász akadt rájuk, akik közül az egyik megsajnálva őket, megmentésükre vállalkozott. Először is megeskette társát, hogy nem fogja őket bántani, majd vizet, kenyeret s szalonnát hozott nekik. A román távoztával a hold fénye mellett utra keltek Illye felé, az anya lassu léptekkel, a leány mellette térdein csuszva s midőn ereje elhagyta volt, anyjától vonszoltatva. Kimondhatatlan veszélyek közt, a szembejövőktől ismételt bántalmazva, egy napi vergődés után egy Janka nevű hajósmester házába értek. Itt sem volt maradásuk; a hajósmester félt „Hóra király” ismert rendeletétől s iparkodott tudadni vendégein. Szalmával megrakott szánra tette őket s eselédjeivel elküldte őket Torjai Sámuelhez, a Bornemissa család udvarbirájához. Tíz napot időztek itt, értesülvén, hogy a kisebbik leány Szirbben van Tógya Tódornál.

Másnap magukhoz hozatták a leányt, aki mint atyja halálának szemtanúja elbeszélé annak minden körülményeit; elmondá, hogy ott volt a temetésénél is, midőn a román pap réá mutatván, azt mondá híveinek: „ámu dáke ác omorit serpele hel máre, omoric si puju”, „már ha megöltétek az öreg kigyót, öljétek meg a magzatját is.”

Még aznap a szirbi lázadók megtámadták Illyét s a szerencsétlen anyának két leányával újra menekülnie kellett. Hihetetlen nehézségek közt jutottak a Maroson túl Breznyik faluba. A falu határánál a bíró utjukat állotta, hajthatatlan maradt minden könyörgésükre, midőn egy „magastermetű, sovány nő” futott feléjük. Forró János házas társa volt ez, akinek szive a szégyenyeken megésvén, a domb tetején álló házába hívta őket s midőn a bíró odamentelüket megakadályozni akarta, a „menyei malasztól lelkesült” asszony hátrálókta őt, kijelentvén, hogy „ne hallgassatok senkire; fogadjátok meg azt, amit én mondok és javaslok. Én katonané vagyok, ez pedig a parasztnak bírója, s ezért nekem nem parancsol.” A szerencsétlenek végre egy barátságos, meleg hajlékba jutottak.

Csakhamar a falubeli asszonyok nagy tömege vette körül a házat, unszolva a katona nejét, hogy kergesse ki házából a magyarokat. A megfélemlített asszony éppen kiutasítá őket, midőn a pitvarból egy férfihang hallatszott. Belépett a ház gazdája, Forró János. Barátságos arcu ember volt s megpillantván a szenvedőket, első kérdése házas társához az volt, kaptak-e már valami meleg ételt, majd azt mondta: „Kedvesem! készíts jó vacsorát, hogy együtt mindnyájan; mert nekem az étellem akkor esik legjobban, mikor idegennel együtt eszem az én kevés szerzeményemből.”

Három napot időztek volt itt, midőn a gazda bánatos arckifejezése új veszély közeledését sejtették velök. Tényleg december 3-án három izmos paraszt hatolt be a szobába, hogy a magyarokkal végezzenek. Forró János heroikus viselkedésével megakadályozta a gaztett végrehajtását, kiüzte házából a gonoszokat s estére wasvillákkal s fejszékkel eltorlaszolván a szoba

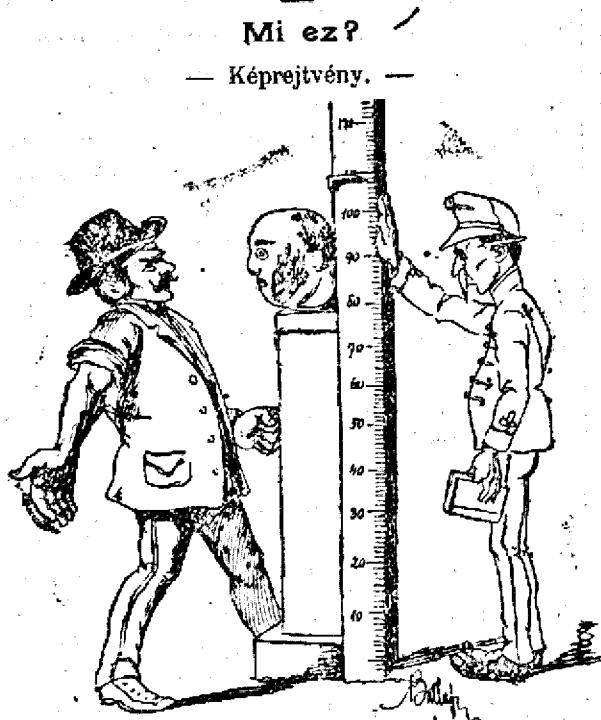
ajtáját, azt mondá vendégeinek: „Imádkozzatok Istennek, hogy én életben megmaradjak, mert úgy ti is élni fogtok: Én ide senkit be nem boesátok; jaj annak, ki erőszakot teend szegény, de nyugalomszerető hajlékban.” Ez izgalomteljes éjszaka elteltével véget ért valahára a bujdosók szenvedése. Másnap hire terjedt, hogy székely katonaság szállotta meg a vármegyét s Hóra népén erőt vett a félelem, szünni kezdett az öldöklés.

Fajrokonaink lebeszélése ellenére, nógatva jószívű házas társától, Forró János vállalkozott, hogy a magyar biztos szerencsétlen hátramaradottjait Dévára viszi. Hétfőn, december 6-án indultak el s Déva alá jutván csakhamar találtak egy csapat székely katonával, akik össze-vissza csókolták a vezetőt arra a csodára, hogy „egy román magyarokat szabadit meg a kegyetlenségtől és istentelen meggyilkolástól.” Aznap délutáni 2 órakor a biztosné bátyja, Donáth Antalnak házába értek, ahol br. Jósika Dániel husz rajnai forintot, Donáth Antal pedig husz ezüst forintot, egy veder bort, egy félveder pálkát, két nagy fehér cipőt és néhány font halat adott jutalmul Forró Jánosnak. Sovány kis jutalom volt ez olyan nemes tettért, melyet máskor egy fél vármegyével felérő birtokkal szoktak jutalmazni; de az egyszerű román talán nem is számított jutalomra, mert tettét nemes szive sugallata javasolta neki, amint ez kifejezésre jut a szerencsétlenek átadásakor mondott eme szavaiból: „Szentséges egék! álljatok méltó boszut a csábítókon és azokhoz, kik ezek által megvesztegetettek, küldjétek Szent-Lelket alá, mely tisztítsa meg őket és terjessze azoknál az igazság világát, hogy csak az a nemzet boldog, mely a maga becsületét szereti és hiven teljesíti törvényes tartozásait.”

A lázadás elfojtása után Jankovics Antal királyi biztosnak küldetvén Hunyad megyébe, br. Jósika Dániel öz. Göffy Lászlónak magyar nyelven írt „szivreható könyörgő levelét” adta át, melyben szenvedéseit megírta volt, kérve a királyi biztos, „hogy azt az igen kegyelmesen uralkodó Felsőnek szentséges színe elé terjessze.” A biztos ur ezt teljesíté s néhány héttel később ezeket írta br. Jósikának: „A császár O Felsege kétszer olvastatta fel özvegy Göffy Lászlóné keserves instanciáját, és mind a kétszer könnyeket ejtett ki szánakozó, kegyes szeméből.”

A császár könnyezett! Nem valami fenséges, de mindenesetre érdekes látvány egy siró császár! Nagy okoknak kell közreműködniök, hogy egy császár sirjon s a császári könnyek nem maradhatnak következmény nélkül. II. József sirásának is meg voltak a maga okai s nem kevésbé nagy volt a következménye is; a könnyező császár 1785. évi augusztus hó 22-én adta ki urbéri rendeletét.

Az esztendő képeskönyvéből.

Megfejtés: Városi tisztviselők felvételi vizsgálója.

A sajtó és a parlament.

(Az alábbi sorokat Zselenski Róbert gróf nagybirtokos írta. Tudott dolog, hogy Zselenski a legregibb harcosa a konzervatív irányzatnak és politikai meg társadalmi jelenségekről alkotott kritikája az öskonzervativizmus bélyegét hordja magán. Hogy emez irány képiseletében nem egyszer tulzásokba esik, azt szinte természetesnek találja mindenki. Az, amit alább írt, a pesszimizmus tulhajtásának mondható s annak tudható be, hogy a sajátos nézeteivel is tiszteletreméltó grófnak temesujfalui magányában talán nem volt alkalma objektív ítéletet alkotni mindarról, amiről alább elítélően nyilatkozik.)

Temes-Ujfalu, 1909. dec. 2-án.

Az „Aradi Közlöny” ez évben ünnepli főnnállásának huszonötödik évi jubileumát. Huszonöt éves főnnállás elég szép kor, ha tekintetbe vesszük, hogy hazánkban a conservativizmusnak semmi nyoma sem található még. Sajnos, azonban, hogy egészséges fejlődés helyett ugy társadalmilag, mint politikailag és erkölcsileg nagyot sülyedt Magyarország huszonöt év alatt. Ugyanis mert volna-e huszonöt évvel ezelőtt olyan és annyira kiszinezett híreket közölni maga az „Aradi Közlöny” is, mint amilyeneket most nap-nap után nyomtat. Bátran állithatom, hogy nem.

A magyar sajtónak legnagyobb része demoralizálta a közönséget, ez pedig most túri, talán követeli a sajtótól olyan iránynak követését, mely nem vezethet másra, mint a társadalomnak romlására.

Hát hogyan vagyunk a politikával?

Tisza Kálmánnak egész kormányzása alatt ellenzéki eskedtem, mert nem tudtam belenyugodni abba, hogy pallott elvek félretéssenek.

De politikailag milyen erkölcsös volt a szabadeloú párt alkotója, a többséget képviselő jelenlegi politikusokhoz képest.

Kossuth Ferencnek még az a politikai bátorsága sincsen, hogy bevallja, miszerint tévedett. Még mindég ígér negyvennyolcas politikát, külön bankot, külön vámterületet, áll pedig hatvanhetes alapon.

És hozzá jutott Magyarország a corruptio terén. Soha annyi visszaélésnek híre nem járt szájról-szájra, mint az utolsó pár év alatt. De nem is csoda.

A corruptionnak hivatasas ellenőrei lennének a sajtó és a parlament. A törvényhozás azonban hallgat, a magyar sajtó pedig, mint már egyszer említettem egy főrendiházi beszédemben, rendszerint csak olyan visszaélésekről rántja le a leplet, mely hallgatási díjat nem fizetett, ilyen pedig legtöbbnyire alig érdemes szellőztetni.

A közelmúlt csak romlást hozott a legtöbb téren. Ez így nem mehet végnélkül. Reménykedjünk egy jobb jövőben.

GRÓF ZSELENSKI RÓBERT.

SZULTÁN-FORRÁS

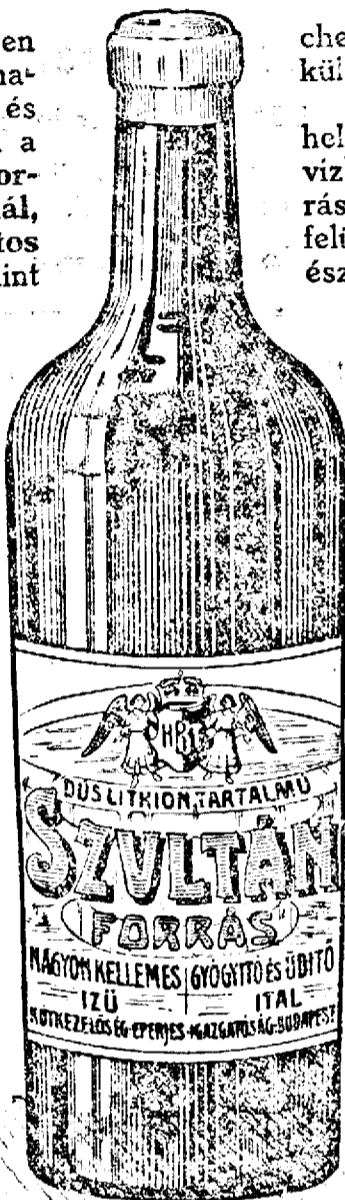
Sárosmegeye Singlér községében, Eperjestől két órányira; kies fekvésben, gazdag és fenyves közepette, 657 méter a tenger színe felett.

A SZULTÁN-FORRÁS vizét 1909. évben dr. Weiser István fővegyész, főiskolai magántanár analizálta. A Szultánvíz bór- és dús lithion-tartalmánál fogva páratlan a vese- és hólyagbajok ellen. Cukorbetegségeknek, csúzos bántalmaknál, továbbá a légző- és emésztő-szervek hurutos bajainak gyógyítására kiválóan alkalmas. Mint húgyhajtó és húgysavoldó gyors és sikeres hatásánál fogva egyedülálló az egész kontinensen. A bilini, faschingeni, preblai, radeini hasonló külföldi gyógyvizek hatás tekintetében elmaradnak a Szultán-forrás vize mellett. Nincs kellemetlen mellékíze. Az orvosok hólyag- és vesebántalmaknál mint páratlanul álló szert rendelik. Külföldi exportra fényesen bevált és már ma több külföldi városban elismerik gyógyhatását. Tiszta, kellemes ízű, természetes szén-savdús, állandó összetételű. Steril-csiramentes és a már palackozott víz sem tartalmaz pathogen baktériumokat. A Szultán-forrás nemcsak páratlan gyógyvíz, de kellemes ízénél és csiramenteségénél fogva a legalkalmasabb élvezeti ital és egyúttal óvszer a vízzel terjeszhető fertőző betegségek ellen. A forrás vezetősége ez okból a higienikus viszonyoknak megfelelő óriási töltőházat épített. Kiemelendő, hogy a Szultán lithion-gyógyforrás vállalat tulajdonosai, Holénia Béla, Huszár Béla és Weinberg Gyula urak ennek az elsőrangú élvezeti és gyógyvíznek bel- és külföldi elterjesztése által közgazdasági szempontból is elismerésre méltó tevékenységet fejtenek ki, amennyiben a hazánk felső vidékén amúgy is határtalan mérvet öltött kivándorlást korlátozzák azáltal, hogy számos munkakereső embernek állandó foglalkozást nyújtanak. A kormány által a XVI-ik nemzetközi orvosi kongresszus külföldi kormányképviselői tiszteletére a Park-Klubban adott fényes estélyen is kizárólag a Szultán-forrás vizét szolgálták fel és ez alkalomból előkelő napilapjaink: Az Ujság, a Budapesti Hírlap, a Pesti Hírlap, a Pester Lloyd stb. kivétel nélkül igen elismerőleg emlékeztek meg a Szultán-forrás páratlanul álló termékéről.

Az alábbiakban közzétesszük a) dr. Pálffy Mór, a Magy. Kir. Földtani Intézet főgeológusának véleményét, akit messze, hazánk határain túl is mint kitűnő tudóst ismernek; b) dr. Weiser István kir. fővegyész, főiskolai magántanár elemzését.

a) GEOLÓGIAI ÉS HYDROLÓGIAI VÉLEMÉNY.

„A singléri völgy mentén halad végig a vetődési vonal, amely vonalon a föld mélyéből feltör a szén-sav-gáz. E szén-sav-gáz a vetődési vonal mentén telíti a fennebb említett idősebb képződményektől összegyűjtött vizet és a szén-savval telített víz a (vele érintkező) kőzetekből kioldja azokat a gyógyító hatású ásványi anyagokat, amiket a

chemiai elemzés kimutatott, a Szultán-forrásban különösen a tekintélyes mennyiségű lithiumot.

E vetődési vonal mentén a singléri völgyben két helyen törnek fel a szén-sav-gázzal ily módon telített vizek. Egyik a Singlér községben levő Szultán-forrás, mely a Singlér patak hordalékán át fakad a felületre, a másik ettől körülbelül 1000 méterre északra Szinyelipócz község határában a Salvator- és a környékén levő források, amelyek nagy-kiterjedésű láp közepette jutnak a felületre. Látható tehát a hidrológiai és geológiai viszonyok ezen leírásából, hogy úgy a singléri forrásnak, mint a Salvator-forrásnak teljesen ugyanaz a képződési módja s minthogy a szén-savval telített víz mindkét forrásnál hasonló képződményekkel érintkezik, a vízben oldott anyagoknak is hasonlóknak kell lenniök. És tényleg, ha a két forrás chemiai elemzését összehasonlítjuk, feltűnő a megegyezés, sőt az egyes alkotórészek mennyisége is nagyon közel áll egymáshoz. A Szultán-forrásnak annyiban előnyösebb a helyzete, hogy az a singléri patak hordalékának közepette fakad és láp nincsen körülötte. A tapasztalás ugyanis azt mutatja, hogy majd mindenik szén-savas víz, amelynek közelében lápos területek vannak, esőzés vagy hóolvadás után jodoformszagú. A jodoformnak vagy ahhoz hasonló vegyületeknek képződése még nincsen kellőleg tanulmányozva, de alighanem a lápos területen szén-sav vagy szén-savas víz jelenlétében végbe-menő oxydatiós folyamatoknak kell tulajdonítanunk... stb. Budapest, 1908 november hó 11-én. Dr. Pálffy Mór, a Magy. Kir. Földtani Intézet főgeológusa.”

b) A SINGLÉRI SZULTÁN-FORRÁS ANALYSISE.

Physikai vizsgálat:

A forrás hőmérséklete ...	75° C.	A víz fagyáspontja ...	0° 118' C.
A víz fajtsúlya ...	1'0023	Osmosis nyomása ...	1'430 atm.
Elektromos vezetőképessége ...	0.002370	1/Ohm cm.	

Chemiai vizsgálat:

10,000 cm ³ vízben	gramm egyenérték	százalék	
Calcium Ca	3.920	0.1959	1/2 Ca 61.51
Magnesium Mg	0.870	0.0714	1/2 Mg 22.43
Natrium Na	1.046	0.0454	Na 14.25
Kalium K	0.139	0.0036	K 1.11
Lithium Li	0.0158	0.0022	Li 0.70
Sulfát SO ₄	1.683	0.0350	1/2 SO ₄ 10.99
Chlor Cl	0.458	0.0129	Cl 4.06
Bórsav B ₂ O ₃	0.042	0.0005	1/2 B ₂ O ₃ 0.16
Hydroc. H CO ₂	16.479	0.2701	H CO ₂ 84.79
Szén-sav CO ₂	15.210	0.6910	
Kovász SiO ₂	0.660	0.0219	
Tinford Al ₂ O ₃	0.084	0.0493	

Összes szén-sav (CO₂) = 27.1 gramm 10,000 cm³ vízben.

1908 november 4-én általam személyesen vett vízmintában az összes szilárd maradék mennyisége 1.7090 gr. literenként, egy-két év előtti mintában pedig 1.7160 gr. Ezen adatok, valamint a fenti összetétel alapján a singléri Szultán-forrás vize állandó összetételű, elsőrangú lithium-tartalmú bicarbonatdús ásványvíznek minősítendő. Budapest, 1909. január hó 15-én. Dr. Weiser István, kir. fővegyész, főiskolai magántanár.

A „MEDICAL PRESS” című világhírű angol orvosi szaklapnak 1909. évi november hó 10-iki számában egy mindnyájunkat nagyon érdeklő, magyar vonatkozású cikk jelent meg és az a ritka kitüntetés ért minket, hogy e kiváló szaklap vizüinkkel részletesen is foglalkozik, s többek között jelzi, hogy a húgysavat oldó magyar ásványvizek között határozottan az úgynevezett Szultán-forrás termékét illeti meg a legelső hely.

A londoni kiállításon a SZULTÁN-FORRÁS vizét kiváló és állandó vegyi összetételéért tüntették ki.

Igazgatóság: Budapest, IV., Ferenc József-rakpart 22. sz. Kútkezelőség: Eperjes.

Főelárusítók Aradon: Dürr Gusztáv, a várósházával szemben, telefon 118. Nagy Farkas, telefon 268. Fejér Gyula, telefon 71. sz.

Zu beziehen gegen Monatsraten von **3 Kronen** franko ohne Anzahlung von

Bibliothek des allgemeinen **Wissens** und praktischen zum Studium und Selbstunterricht in den hauptsächlichsten Wissenszweigen und Sprachen.

Herausgegeben von EMANUEL MÜLLER-BADEN in Verbindung mit den hervorragendsten Fach-Autoritäten

— Mit über 2700 Illustrationen, Bunttafeln, Modellen und einem Atlas mit 42 farbigen Karten. —

5 Bände Lexikon-Oktav in Bibliothekband eleg. geb. zu je K. 15.— Deutsches Verlagshaus Bong & Co., Leipzig.

Karl Bloek, Buchhandlung, Breslau I, Bohrauerstraße N. 5 (am Hauptbahnhof).

Jeder ernsthaft Strebende vermag durch Selbststudium seine Bildung zu vertiefen und Erfahrungen zu sammeln, welche das schulmässige Wissen weit übertreffen.

Wissen ist Macht!

Noch zu keiner Zeit hat diese Wahrheit mehr Bedeutung und Giltigkeit besessen, als in unseren rastlos vorwärts drängenden Tagen, in denen alle die Stände trennenden Schranken früherer Zeiten gefallen und jedem der Weg zu Ansehen und Besitz offensteht. Deshalb muss alles Sin-

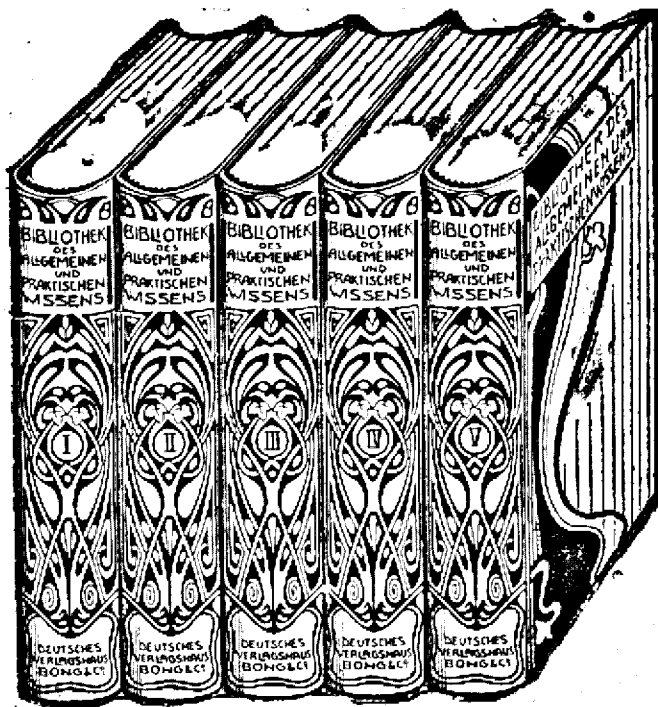
nen und Trachten des modernen Menschen darauf gerichtet sein, ein möglichst vielseitiges Wissen sich anzueignen, um den an ihn heranretenden Forderungen gerecht zu werden denn nur der, welcher etwas kann, findet seinen Platz, der etwas weiss, seinen Weg. Hierin allen Strebenden ein nie versagender Helfer und Führer zu sein, ist die Aufgabe der

Bibliothek des allgemeinen und praktischen Wissens.

Nicht jedem ist es vergönnt, sich umfassende Kenntnisse durch den Besuch höherer Schulen anzueignen. Mitten im praktischen Leben gilt es oft, das einst Versäumte nachzuholen. Zahlreichen Weiterstrebenden wieder lässt die anstrengende Tätigkeit des Berufes nicht die Möglichkeit, das einst Gelernte weiter zu pflegen. In ganz besonders praktischer Weise wird für alle diese den weitgehendsten Ansprüchen Rechnung getragen, wobei das Hauptgewicht darauf gelegt ist, die einzelnen Materien so deutlich und klar darzustellen, dass jedermann

ohne Lehrer durch Selbstunterricht sich alles aneignen kann,

was an Wissen zu einer umfassenden Bildung nötig ist. So findet denn der Kaufmann, Beamte, Studierende, Lehrer, aber auch Gewerbetreibende, der Handwerker usw. mit nur elementarer Volks-

schulbildung in der „Bibliothek“, was ihm fehlt, der eine, was er noch nicht besitzt, neue, umfassende Kenntnisse, der andere, was er einst besass: vielseitiges Wissensmaterial und zweifellos auch vieles Neue, ihm bisher Unbekannte. Für jeden wird die

„Bibliothek“ eine Fundgrube des Wissens von praktischem Werte

sein, ein Nachschlagbuch, welches stets Antwort gibt, und in einer Vielseitigkeit, dass dieses Werk eine ganze Bibliothek ersetzt, sind doch neben den Disziplinen für das praktische Leben auch solche von allgemeiner, idealer Bedeutung in grosser Zahl vereinigt. Damit aber dem Worte nicht das erklärende Bild fehle, welches in vielen Fällen eine nicht zu unterschätzende Hilfe bildet, so sind der „Bibliothek“ in mustergiltiger Ausführung

über 2700 schwarze Illustrationen, Bunttafeln, Modelle, Pläne und ein Atlas mit 42 farbigen Karten

beigegeben, ein Schmuck, welcher jedermann hochwillkommen sein muss. Um die Vielseitigkeit, Brauchbarkeit und Gediegenheit dieser „Bibliothek“ darzutun, verweisen wir auf nachstehendes, nur die Hauptpunkte berücksichtigende Inhaltsverzeichnis.

Inhaltsübersicht des Werkes und Bestellschein nebenstehend!

4363

Karl Block, Buchhandlung, Breslau I, Bohrauerstrasse 5, (am Hauptbahnhof).

Inhaltsübersicht des Werkes:

Deutsche Sprache:

umfasst in knapper Darstellung Formenlehre, Satzlehre, Orthographie, Interpunktion und Stilistisches.

Französische Sprache, Englische Sprache:

Praktische Kurse zum Selbstunterricht nach neuer, leicht fasslicher Methode mit sorgfältigster Berücksichtigung der Aussprache und das für das praktische Leben notwendigen Wortschatzes. Umfasst Lautschule mit bildlichen Erläuterungen, Sprechschule, Grammatik, Redewendungen.

Die einfache Buchführung:

Begriff der Buchführung — Gesetzgebung und Buchführung — Die verschiedenen Bücher derselben — Übertragung der Posten — Vergleichung der Bücher und Berichtigung von Fehlern.

Die doppelte Buchhaltung:

Italienische und Amerikanische. — Die Bücher der doppelten Buchführung — Haupt- und Hilfsbücher — Die Konten, ihr Zweck und Wesen — Die Anwendung der doppelten Buchführung in den verschiedenen Berufen und Gewerben, sowie in Handelsgesellschaften, Aktiengesellschaften usw.

Wechselkunde:

Wechselforderung — Bestimmungen über die Wechselfähigkeit — Erfordernisse des Wechsels — Arten des Wechsels — Rückwechsel — Notadressen — Protestregress — Muster usw.

Geschäftsbetrieb:

Praktische Arbeiten im Kontor des Warenverkehrs — Bankgeschäfts — Fracht-, Speditions- und Assekuranzgeschäfts usw. mit zahlreichen Beispielen u. Musterformularen.

Kaufmännisches Rechnen:

Niederes kaufmännisches Rechnen: Prozentrechnung — Zinsrechnung — Diskontrechnung — Terminrechnung — Gold- und Silberrechnung — Münzrechnung — Einfache Wechselrechnung, I. Teil: Wertermittlung gegebener Devisen nach den Kurszetteln aller europäischen Börsen.

Höheres kaufmännisches Rechnen: Einfache Wechselrechnung, II. Teil: Berechnung der Wechselsummen — Indirekte Wechselrechnung — Wechselkommissionsrechnung — Gold-, Silber- und Münzarbitrage.

Handelskorrespondenzen:

Deutsche, französische, englische. Umfasst die im internen und internationalen Verkehr gebräuchlichen Prinzipien und Usancen des geschäftlichen schriftlichen Verkehrs.

Anhang, Privatkorrespondenz: Abfassung von Privatbriefen, die zu beachtenden Formalien — Titulaturen — Anreden usw. nebst zahlreichen Beispielen.

Stenographie:

Kurse zum Selbstunterricht nach System Gabelberger — System Stolze — Stolze-Schrey.

Kalligraphie: Rundschrift, Lackschrift.

vollständiger Lehrgang nebst ausführlichen Erläuterungen und zahlreichen Vorlagen der verschiedensten Schriftarten.

Arithmetik einschl. Algebra:

Von den einfachsten bürg. bis zur schwierigsten Rechnung.

Geometrie: Planimetrie, Stereometrie, Trigonometrie:

Vollständiger Lehrgang mit zahlreichen erläuternden Beispielen, Figuren u. Modellen.

Himmelskunde:

Gemeinverständliche, reich illustrierte Darstellung — das Sonnensystem — Kometen und Meteor — Die Welt der Fixsterne.

Tropfsteinhöhle
Der „Springbrunnensaal“ der Grotte von Dorgitan Casae Noir
(aus „Bibliothek des allgemeinen und praktischen Wissens.“)

Zoologie:

Gemeinverständliche Darstellung der Entwicklungsgeschichte des Tierreiches mit zahlreichen Illustrationen und Bunttafeln.

Botanik:

Die Pflanzenwelt der Erde in gemeinschaftlicher Darstellung mit zahlreichen Illustrationen und Bunttafeln.

Mineralogie:

Gemeinverständliche Darstellung der Mineralien nebst Anleitung zu ihrer Untersuchung

und Erkennung, sowie Vorlagen zum Selbstverfertigen der Kristallmodellen.

Geologie:

Gemeinverständliche Darstellung der Entwicklung und des jetzigen Zustandes unserer Erde.

Die Grundlagen der Chemie:

Vollständiger Lehrgang, reich illustr. Anorganische Chemie — Organische Chemie.

Die Grundlagen der Physik:

Die Mechanik oder die Lehre von der Bewegung — Die Akustik oder die Lehre vom Schalle — Die Lehre von der Wärme — Die Lehre von der Elektrizität und vom Magnetismus — Die Optik oder die Lehre vom Lichte.

Photographie:

Technik der Photographie — Anwendungen der Photographie.

Geographie und Völkerkunde:

Mit einem umfangreichen Atlas, enthaltend 42 Karten — Länderkunde, im Anschluss an die beigegebenen Karten — Völkerkunde, im Anschluss an die Bunttafeln.

Geschichte von der ältesten Zeit bis zur Gegenwart:

Das Altertum — Das Mittelalter Neuere Geschichte — Neueste Geschichte.

Industrie, Technik und Verkehr:

Mit zahlreichen Illustrationen u. Buntbildern.

Allg. Literaturgeschichte:

- I. Allgemeine Literaturkunde.
- II. Abriss der Weltliteratur mit Ausnahme der deutschen, französischen und englischen Literatur.
- III. Deutsche Literaturgeschichte.
- IV. Englische Literaturgeschichte (engl. und deutsche Uebersetzung. Ein Übungskursus in der engl. Sprache).
- V. Französische Literaturgeschichte (französisch mit deutscher Uebersetzung. Ein Übungskursus in der franz. Sprache).

Allgemeine Kunstgeschichte:

Reich illustriert, 5 farbige und 16 schwarze K \diamond stbeilagen.

Volkswissenschaftslehre und Gesellschaftswissenschaft:

Entstehung der menschlichen Gesellschaft — Entstehung des wirtschaftlichen Gutes — Lehre von der Produktion usw.

Warenkunde und Technologie:

Nahrungs- und Genussmittel. — Fette, Oele, Wachs, Seifen und Kerzen — Drogen und Arzneiwaren, Kautschuk, Gummi und Harze — Düngemittel — Tierische Haare Papier usw.

Bestell-Schein.

Unterszeichneter bestellt infolge Inserates in dem „Aradi Közlöny“ bei der Buchhandlung Karl Block, Breslau, Bohrauerstrasse 5 (am Hauptbahnhof)

Bibliothek des allgemeinen und praktischen Wissens

5 Bände in Prachtband gebunden je K. 15.—

mit über 2700 Illustrationen, Bunttafeln, Modellen und 42 Landkarten. wünscht Zusendung der Bände sofort franko per Post und zahlt monatlich 3 Kronen. Erfüllungsort Budapest. Die bezahlten Bände sind mein, wie nicht-bezahlten Eigentum der Buchhandlung.

Name und Stand:

Ort (Post) und Datum:

Zu beziehen gegen monatliche Teilzahlungen von

3 Kronen.

Beginn der Zahlungen erst nach Empfang der Bände. Die Zusendung erfolgt franko per Post.

Bestellschein bitte auszuscheiden und an die Buchhandlung Karl Block, Breslau I, Bohrauerstrasse 5, im Kuvert einzusenden.

4863

STEINER JÓZSEF

műépítész-építőmester műszaki irodája

Arad: Szent László-utca 7. szám. Interurban telefon 326. szám.

Budapest: Wesselényi-u. 18. sz. (Grimm és Steiner) Interurban telefon 44-04. sz.

Elvállal az építészet körébe vágó mindenféle tervezést, művezetést, felülvizsgálatot, szakértői megbízást és teljesíti

**bármely építmény szakszerű, szolid kivitelét
versenyképes olcsó árakon.**

Eddig végzett nagyobb tervezések:

Vármegyei székházak restaurálása, Arad.
Nagyságos nyéki Kintzig János ur bérháza, Arad.
Nagyságos nyéki Kintzig János ur kastélya, Puszta-Tövisgyház.
Nagyságos Paikert Henrik ur lakóháza, Arad.
Méltóságos monyorói Urbán Iván ur kastélya, Arad.
Méltóságos gróf Porcia Lajos ur bérháza, Arad.
Nagyságos gyoroki Andrányi Károly ur vasraktára, Arad.
Nagyságos gyoroki Andrányi Károly ur kriptája, Arad.
Nagyságos gyoroki Andrányi Károly ur villája, Menyháza.
Nagyságos özv. gyoroki Andrányi Károlyné urnő villája, Menyháza.
Tekintetes Dr. Tisch Mór ur bérháza, Arad.
Nagyságos bellusi Dr. Baross Ferenc ur kriptája, Arad.
Tekintetes Rozsnyay Testvérek bérház restaurálása, Arad.
Méltóságos Rónay-nővérek bérháza, Arad.
Tekintetes Dr. Darányi János ur bérháza-nak restaurációja, Arad.
Tekintetes Grosz József ur lakóháza, Lippa.
Tekintetes Grosz Izsó ur lakóháza, Lippa.
Tekintetes Dr. Steiner János ur lakóháza, Lippa.

Nagyságos Vásárhelyi család sirboltja, Arad.
Tekintetes Weisz Mór és Fiai cukorkagyár, Arad.
Nagyságos Király Dezső huszárcapitány ur lakóház restaurációja, Arad.
Tekintetes Domán Sándor ur lakóháza Arad.
Nagyságos Nyéky Ilona urnő lakóháza Arad.
Tekintetes Geiger Simon ur lakóháza, Debrecen.
Arad sz. kir. város leányiskola, Weitzer-utca.
Nagyságos Urmánczy János ur bérháza, Arad.
Nagyságos Laendler Aladár ur gyártelepe, Arad.
Nagyságos bajcay Beliczey Géza ur kastélya, Gerendás, stb.

Eddig végzett nagyobb építkezések:

Nagyságos nyéki Kintzig János ur bérháza, Arad.
Méltóságos gróf Porcia Lajos ur bérháza, Arad.
Nagyságos gyoroki Andrányi Károly ur villája, Menyháza.
Nagyságos gyoroki Andrányi Károly ur kriptája, Arad.
Nagyságos özv. gyoroki Andrányi Károlyné urnő villája, Menyháza.
Nagyságos bellusi Baross család sirboltja, Arad.

Nagyságos vásárhelyi Vásárhelyi család sirboltja, Arad.
Mélt. Rónay nővérek bérháza, Arad.
Tkts Grosz József ur lakóháza, Lippa.
Tkts Grosz Izsó ur lakóháza, Lippa.
Kózkórház telepe, Lippa.
Tkts Geiger Simon ur bérháza, Debrecen.
Arad sz. kir. város Fűrj-utcai emeletes iskolája, Arad.
M. kir. államvasutak állomási épület Szajol.
M. kir. államvasutak rendező pályaudvar, Piski.
M. kir. államvasutak magas-építmények, Piski.
M. kir. államvasutak magas-építmények, Váralja.
M. kir. államvasutak magas-építmények, Petrozsény.
M. kir. államvasutak állomás-épület Tövis.
M. kir. államvasutak Mozdonyzin, Nagy-Szeben.
Nagyságos okányi Schwarcz József ur kastélya, Okány.
Nagyságos Urmánczy János ur bérháza, Arad.
Nagyságos Laendler Aladár ur gyártelepe, Arad.
M. kir. államkincstári nagy szálloda, Herkulesfürdő.
M. kir. államkincstári gyógyteremi étkező.
M. kir. államkincstári Vágóhid. Herkulesfürdő.
Törökszentmiklósi nagy Városház.
Budapest székesfővárosi III-ik kerületi iskola, óvoda, gazdasági iskola, stb.

Kivittel való megbízás esetén a tervezésért külön díjat nem számít.

KÁBELGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG POZSONY.

Kábelgyár:

Erősáramu és gyengeáramu villanyvezetékek minden-
nemű szigeteléssel. Páncélos ólomkábelek. Városok és
* * * * bányák kábelhálózatainak kivitele. * * * *

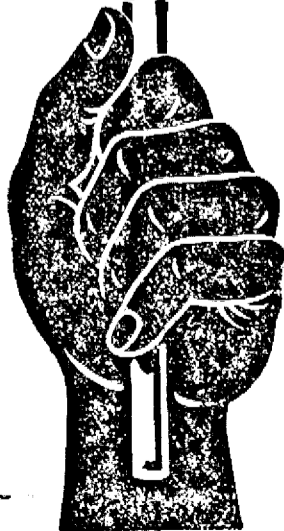
Szigetelő csőgyár:

Fekete és fémpáncélos szigetelő csövek. Szigetelő cső-
* * * szerelvények és szerelési szerszámok. * * * *

Gummi gyár:

4587
Kaucsuk-, paragummi és szigetelő vászon-szalagok. Ebo-
nit- és stabilit-lapok, rudak, csövek és alakdarabok.
* * * * Akumulátorszekrények. * * * *

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Magyarország legkitünőbb és legolesőbb szabója.

PRESBURGER VILMOS

utóda

Budapest, VI. Károly-körút 28. szám.

(Központi városház.)

Számos előkelő aradi rendelőm a tanu rá, hogy a nálam készített ruhák **elegáns szabás és tartósság tekintetében versenyen kívül állanak.** Árak tekintetében pedig a fővárosi és aradi velem egyenrangú szabók-nál **30.º-al olcsóbb vagyok.**

Telefon 390. sz.

Péterfalvi papirgyár, Szászsebes, Erdély.

Legjobb minőségű hazai gyártmányu papirosok.

Kaphatók

az ország minden jobb papirkereskedésében.

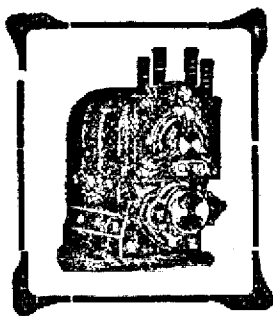
Figyelmeztetjük a tisztelt fogyasztó közönsé-
get, hogy csak azok a papirok a mi gyártmá-
nyaink, melyeken gyárunk vízjegye található.

EREDETI BOSCH GYUJTÁSOK

mindenfajta motorok részére.

A legrégebb, legmegbízhatóbb és legjobb gyújtás

Longuemare-porlasztó. Angol Coventrylánc.

Külön berendezett műhely
mindenféle gyújtások részére

„Automatique Ducasble“ pneumatik.

„The Automatic“ por és szélfogó.

DÉNES és FRIEDMANN,

Wien, XVIII/I. Mitterberg-gasse II.

4602

Magyarországi képviselőlet és raktár:

FRIEDMANN ÖDÖN,

Budapest, VI. Liszt Ferenc-tér 2.

Telefon: 89—86.

Sürgöncim: Autotechnika.

Gép és Vasut Felszerelési Gyár R. T.

Igazgatóság:

Budapest, V. Visegrádi-ut 6. szám.

Gyár:

Kis-Tarcsa. Budapest mellett.

Vasuti személy- és teherszállító kocsik, tartály-
kocsik, közuti villamos járművek, keskeny vá-
gányu és billenő kocsik.

Kocsi és gépalkatrészek, mint kerékpárok, fo-
gaskerekek, kupfogaskerekek stb. stb.

Kovácsolt vas oszlopok, ivlámpa tartók és min-
denemű vasszerkezetek.

4607

Vas és Acélöntőde.

Magyar Benoid Gáz R. T.

Alapítók: 400.000 korona.

Igazgatóság és gyár: Arad.

Iroda és üzlet: Budapest, I. Andrássy-ut 17.

Telefon 28-60.

A Benoidgáz egyszerű, olcsó, önműködő telepeivel gyönyörű világitást szolgáltat kastélyok, villák, uradalmaik, kávéházak, stb. stb. részére.

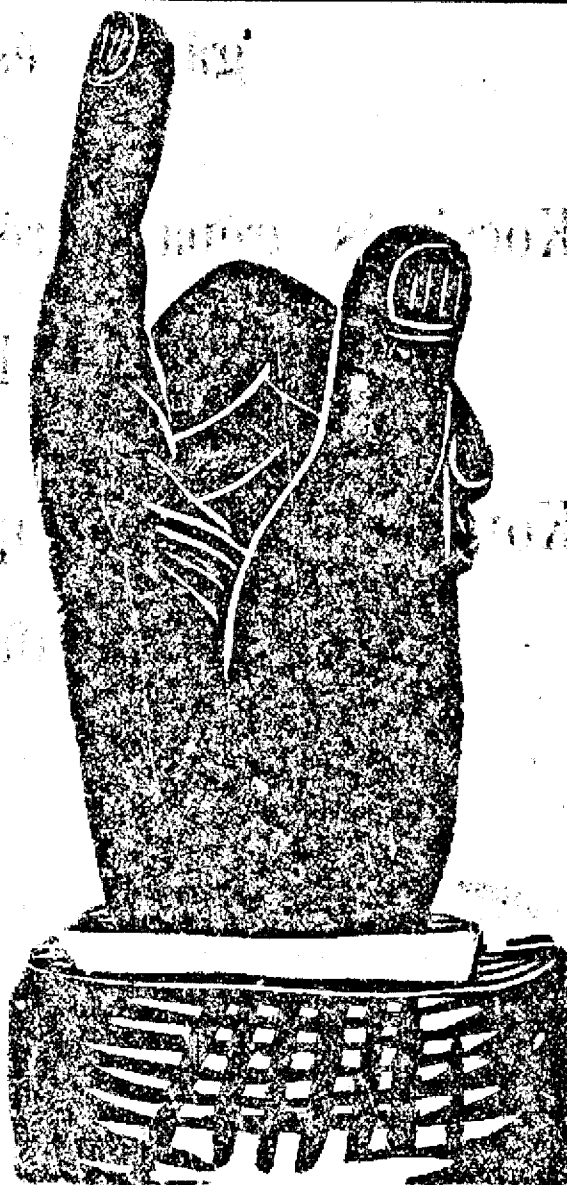
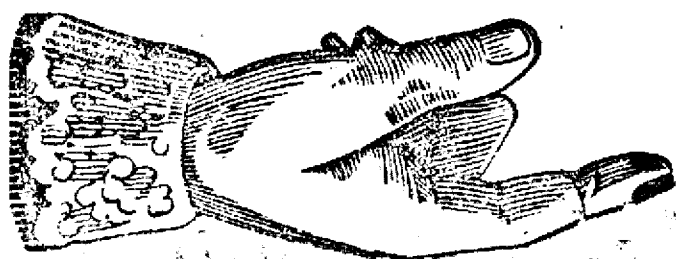
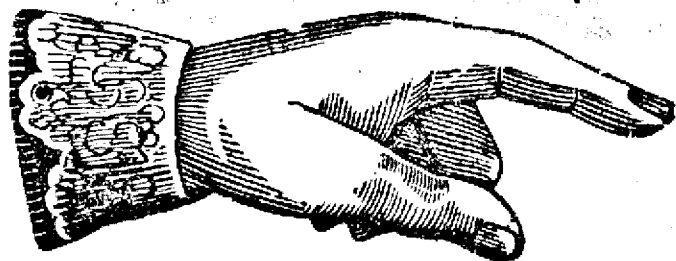
Élimerítő ismertetés díjtalanul.

Üzemköltség:

50 gyertyafényű lángonként 15 fillér.

A gyár elvállal mindennemű világitás-, vízvezeték- és fűtésberendezési munkálatokat. Nagy raktár: csillárokból és bármiféle világitáshoz szükséges összes cikkekben.

4608

Megyei telefon 275.

Vas és Társa

ARAD.

Iroda: Boros Béni-tér 6. szám.

Építési anyag-raktár: Boros Béni-tér 6.

Tüzifa-telep: Nagyvárad-ut 11. sz.

Megyei telefon 275.

székhely

TELEFON 135.

GELLER I. ékszerész

nagy raktár **valódi** ezüst árukban,
modern és antique ékszerek, vala-
mint finom zsebórákban :: :: ::

4714

Arad, Andrássy-tér 14. sz.

Vass József

fakereskedő és fatermelő Uj-Arad.

Ajánlja dusan felszerelt raktárát

épületfa és deszkában.

Továbbá szállit saját készitési prima

7 láb magas tölgyfa-szólókarót, tölgyfa gerendákat, oszlopot és

mindennemű

4574

tüzfát kicsinyben és nagyban.

Telefon szám Arad, 518.

Megyei telefon 292.

Városi telefon 476.

Scherhag Testvérek

Élővirágcsarnoka

Aradon, Andrássy-tér 18. szám.

(Megyeházzal szemben.)

Élővirág csokrokat, koszorukat a legszebb kivitelben, legolcsóbban készítünk.

4511

Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan teljesítünk

Levélileg vagy telefon megrendeléseknél kérjük a cégre vagy számra vigyázni s azokat **nem Scherhag J. utóda címre intézni, mivel ilyen cég nem létezik s csak a t. közönség megtévesztéseül lesz használva.**

Megyei telefon 292.

Városi telefon 476.

Weisz Mór és Fiai Arad.

4513 Szilva és törköly-pálinka főzde
gyümölcs-pálinka finomító és szesz
szabadmagánraktár. Ecetszesz, li-
kőr, rum és eukorárugyár. ==

Pálinka főzde: Paulison.

Felhívjuk a nagyközönség b. figyelmét

Dr. Hirsch Mór jótékonyági és

önsegélyező egyesülete,

mely rendes törzstagjainak s ezek neje és gyermekeinek megbetegedésük esetén ingyen gyógykezelést, gyógyszereket és a beteg törzstagnak 10 korona segélyt ad.

A tag halála után az özvegynek vagy gyermekeinek az A) osztályban 2400, a B) osztályban 1200 és a C) osztályban 600 koronát kitevő segélyösszeget fizet ki.

Méltánylást érdemlő esetekben a vezetőség rendkívüli segélyben is részesíti tagjait.

Mindezen kívül minden törzstagnak sirköltségéhez is 40 K.-val hozzájárul.

Különös figyelmet érdemel ama körülmény, hogy az ország minden részében fióközleteink vannak, tehát a törzstag valamely helyről való elköltözés által jogait nem veszti el, hanem fiókirodáink székhelyén az egyesület által nyújtott összes kedvezményeket élvez.

4514

Tagok felvételnek:

az A) oszt. nemre való tekintet nélkül 40 éves koráig havi járulék	6— K.
a B)	50 4*10 .
a C)	60 3*10 .

Ez év végéig a beiratási díjak elengedése mellett vétetnek fel a tagok.

Beiratkozni lehet a fiókirodában (Arad, Erzsébet-körut 9. szám.)

Egész éjjel nyitva!

Arad egyik legszebb, legkelle-
mesebb szórakozási helye Ko-
vács Arthur ujonnan átalakított

4512
**„ABBÁZIA”
KÁVÉHÁZA,**

mely a Szabadság-téren, a vér-
tanu szoborral szemben van.
Társaságoknak külön helyiség.

Egész éjjel nyitva!

UJÉVRE!

A legszebb ujévi ajándék egy csinos doboz divatos levélpapír.

A karácsonyról visszamaradt nagymennyiségű **disz-levélpapirokat meglepő olcsón árusítom. Ujévi levelezőlapokban** igen szép, eredeti, művészi ujdonságok. A legkülönbözőbb emlékkönyvek izléses kivitelben, bőr-, vászon- vagy celluloidból igen jutányos árakon kaphatók. Minden vallásu **imakönyvek a legfinomabb kivitelben. Képes levelezőlap albumok.** A legkülönbözőbb **társasjátékok** jutányosan kaphatók.

Óriási választék. Igen érdekes ujdonságok!

Az összes zeneműujdonságok raktáron.

A karácsonyi vásárból visszamaradt alkalmi vételt képező egyszer átolvasott **disz műveket, ifjusági iratokkat és képes könyveket mélyen leszállított árban árusítom,** mivel jövőre teljesen új készletet szándékozom beszerezni. Egyéb ajándéktárgyak nagy választéka.

NÉVJEGYEK

divatos elegáns kivitelben olcsó árban kaphatók. Egyben ajánlom több ezer kiváló irodalmi ujdonsággal bővített **90,000 kötetes kölcsönkönyvtáramat,** melynek új 275 oldalas magyar jegyzéke most jelent meg s melyben minden irodalmi ujdonságot 15—25 példányban sorozok be. Magyar, német, francia és angol irodalom. Kölcsöndíj havi K. 1.20 vagy kötetenként fizetve 8 fillér egy hétre. **Vidékre** is pontos kiszolgálás. Kivánatra **készséggel küldök bérmentve jegyzéket.**

Ajánlom továbbá a zenekedvelő közönség szives figyelmébe **30000 kötetes zeneműkölsönző intézetemet** is, melyben az összes zeneműujdonságok 10—20 példányban kaphatók kölcsönzésre. Terjedelmes jegyzéket kívánatra készséggel küldök vidékre is. Zenekölcsöndíj havi 1 kor. **40 fillér** vagy füzetenként fizetve **14 fillér.**

Kiváló tisztelettel:

KERPEL IZSÓ.

Szedő Gáspár és Társa

4539 papir gyári raktára

Budapest, Hajos-utca 32. szám.

Nagy raktár hazai gyártmányu papirokból.

Kallap János

mézeskalács és viasz műipara

Aradon, Deák Ferenc-utca 35. szám.

Mézeskalács, saját préselésű sárga
valamint fehér és forgácsviasz és

méz eladása

nagyban és kicsinyben. Nagy raktár
viasz, faggany (stearin) tem-
plomi gyertya és szurokfák-
lyákból.

4438

Viszontelárusítóknak
nagy árengedmény.

Alapított 1890. évben.

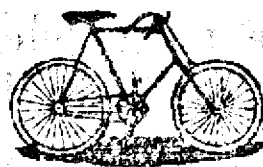
Csász. és kir. szab. motorerő berendezett

mechanikai-, nickelező- és fémcsiszoló
műintézet.

SAMSTAG ADOLF és FIA

ARADON, József főherceg-ut 7. sz. a. az udvarban

Van szerencsénk ajánlani saját műhely-
telepünkön készült

**Háromkerekű „Autocyclette”
motor kocsit 1. és 2. henge-
res motorral.**

Azonkívül olcsó 4 kerekű

TURIKUM AUTOMOBIL svájci gyártmány.

Varrógépek

a legjobb családi Singer varrógépek 80 frtól. Körhajós varró-
gépek 55 frtól. Ipari varrógépek cipészek és szabóknak 75
frttól. Minden tőlem vásárolt varrógépért 6 évig jótállok.

Nagy raktár kerékpár- és varrógép-alkatrészek-
ben. — A gráci Puch Ipag. kerékpárok 100 frt-
tól, 1 évi jótállás mellett.

Arad és vidéke legrégebbi gyárilag berendezett javító műhelye.

Elvállalok automobilon, motorok, kerékpárok, varrógépek, író-
kötő és minden háztartási gépek javítását a legteljesebb gyári
szakértelemmel. 4311

Javitója és szállítója a cs. és kir. 83 gyalogezrednek, a
m. kir. jószágigazgatóságnak, a m. kir. államvasutaknak, az
Arad-csanádi egyesült vasutaknak és a legtöbb varrodának Ara-
do.

HALLÓ !!

HALLÓ !!

HALLÓ !!

474. TELEFON SZÁM

4458

Az Aradi Cipészek Termelő Szövetkezete

ahol nagy választék van férfi, női és gyermek cipőkben, saját készítmény. Fájós lábakra mű cipők szakszerűen lesznek mérték után elkészítve.

A nagyérdemű közönség szives pártfogását kérve maradunk tisztelettel

Aradi Cipészek Termelő Szövetkezete

Szabadság-tér 14. sz. a „Piros esizmához.”

Milleniumi
nagyérem.

1902. pozsonyi kiáll.
- arany érem -

Alapított 1860-ban.

Az alföldi és délmagyarországi általános kiállításon 1890. évi állami érem.

==== 1897. évről brüsseli nagy aranyérem. ====

1902-ik évi verseci gazdasági kiállításon nagy ezüst érem.

B I N G E D E

ARAD.

Rum és likőr különlegességek gyára.

Bor és szilvórium, törköly, cognac termelő és nagykereskedő.

Szóló tulajdonos.

Saját készítményű
fedélcserép!

Telefon: Pécska 5.

Saját készítményű
zsindely!

Kamler, Klein és Weisz

ajánl pécskai gőzfűrészéből mindennemű

épületfa, deszka, lécs, I. osztályu zsindelyt

jutányos árban.

4287

 Elfogad épületfák készítését minden méretben, gyors és pontos kiszolgálás mellett.

Saját készítményű
zsindely!

Telefon: Pécska 5.

Saját készítményű
fedélcserép!

Öltöny szövetek és maradékok

*elárúsítása rend-
kívül olcsó árban*

Leichner és Fleischer

*kizárólagos posztógyári raktára
Arad, Szabadság-tér 17. sz.*

és

4359

Pécs, Király-utca 1. szám.

A legkiválóbb minőségű

BARDOU

**cigaretta-hüvely
nagybani raktára**

Roth Testvérek

papir- és rövidáru nagykereske-
dőknél

Arad, Andrásy-tér Bing-ház

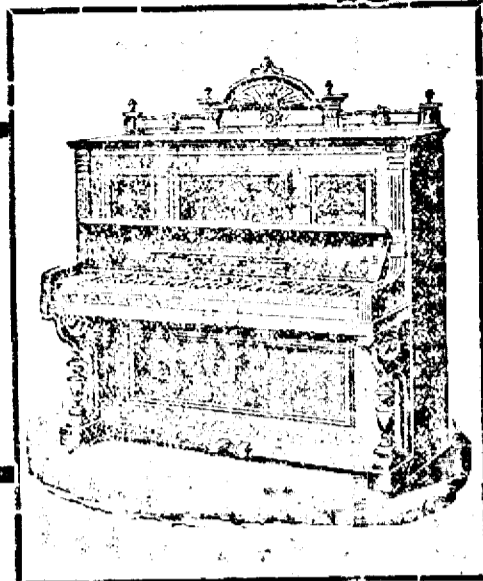
a Szabadság-szoborral szemben.

4456

4371

FAIX JACQUES

zongoraterme és készítési műhelye
ARAD, Batthyányi-utca 35. szám.

Állandó raktár: Elsőrendű külföldi gyárosok készítményei, ugyszintén saját gyártmányu kitűnő zongorákból.

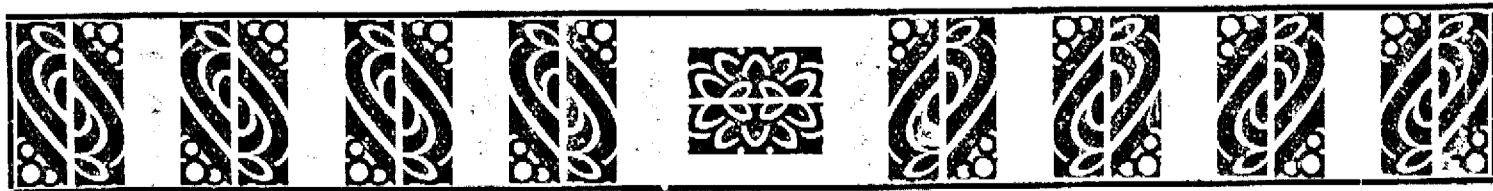
Javítások szakszerűen, jótállás mellett.

Hangolások pontosan és tisztán.

A „PHONOLA“

zongora játszó hangszer egyedüli képviselője.

Zongora kölcsön jutányos árban.

HALMAI és STRAUSZ

törvényszékileg bejegyzett forgalmi irodája

Közvetít: jelzálog és amortizációs (törlesztéses) pénzkölcsönöket.

Elvállalja: régi kölcsönök olcsóbb kamatok melletti convertálását.

Közvetít: földbirtokok vételét, eladását, cserélését és haszonbérbe adását.

Elvállalja: bérházak kezelését a legminimálisabb díjazásért.

Közvetít: magán- és bérházak, szőlők vételét, eladását és cserélését.

Elvállalja: birtokok parcellázását és betelepítését.

Telephon: 726. sz. Sürgőnyezim: Halmaistrausz.

Levelezés: magyar, német és román nyelven.

Arad, Weitzer János-(Templom) u. 9.

az ujonan épült leányiskola földszintjén.

Halmai és Straus.

A T O A L E T T .

Aradi uriasszonyok, leányok, szabók, szabónők a női öltözködésről és annak költségeiről.

Ha akadna egy pápaszemes, mindenre ráérő német tudós és ceruzával meg árával a kezében kiszámítandó, mi az a kérdés, ami a nők idejének legnagyobb részét lefoglalja, alig lehet kétség, hogy a legnagyobb óraszám az öltözködésnek, a toalettek kérdésére jutna. Ez az az örökké élő, ezeroldalu, kimeríthetetlen téma, amelyet sokan mosolyogva, lenézőleg, sokan fontoskodva vagy gyűlölködve tárgyalnak, de amelyet mégis mindig komolyan vesznek és komollyá tesznek: a nők. Nemcsak zsurtéma ez, amivé a férfiak szeretnék ledegradálni, hanem komor gondokat okozó gazdasági kérdés, még pedig annál inkább az, minél jobban hanyagolják el és tekintik mellékesnek a gazdasági oldalát. Amint csak divatkérdést csinálnak belőle, mindjárt veszedelmes lesz, mert a fényűző divat akaratlanul is gazdasági jelentőségűvé teszi. És ha egyszer a selymek suhogásából kihallatszik, a csipkék fodraiból kilátszik a pénz, akkor már a férfiak is elismerik, hogy sajnos, a toalett bizony nemcsak zsurtéma, hanem mindnyájunknak közös, nagy gondja.

Nem a magasztaló poétákat és nem a fontoskodva gonyolódókat szólaltatjuk tehát meg azokban a nyilatkozatokban, melyek e sorok után következnek. Megszólaltatjuk azokat, akiknek a toalett jelentős, komoly és érdekes ügyük: az asszonyokat, akik tapasztalatból tudják értékelni ezt a kérdést, a leányokat, akik ösztönből és érdekből értenek hozzá, a szabókat (női-szabókat és szabónőket), akikre hivatászerűleg tartozik az ügy és akik a legközvetlenebb részesei annak a színjátéknak, amely a kosztümök, selymek, fodrok, kalapok és tollak körül lejátszódik.

Aradi asszonyok, leányok, szabók nyilatkoznak az alábbiakban. A nyilatkozatok nem mind vonatkoznak egy kérdésre, de valamennyi a toalettéről és főképpen az öltözködés gazdasági, anyagi oldaláról szól. Mennyit költenek a nők a toalettire, milyen arányban áll e költségek a társadalmi osztályokkal és gazdasági helyzetükkel, mi készíti őket a költségekre? — ezek voltak a főbb kérdések, melyekről a nyilatkozatok szólnak. De ezek mellett sok helyen feleletet kaptunk még más, a toalettrel összefüggő kérdésekre is, melyek bizonyára érdekelni fogják a közönséget. Nincsenek e nyilatkozatok paragrafusos rendszerbe szedve; adjuk őket úgy, amint a megkérdezettektől kaptuk. Sokan voltak, akik egy-egy kérdésre nem akartak választ adni, mások a nép-

felenség homályából merték csak megmondani az igazat, de mindennek dacára úgy véljük, hogy amit sikerült összegyűjtenünk, abban talál a közönség sok érdekességet és sok tanulságosat.

Asszonyok nyilatkozatai.

A garderobe.

Őn azt kívánja, mondotta DR. ONCU MIKLÓSNÉ, képviselőné amikor meglátogattam és látogatásom célját eladtam, hogy mi asszonyok, áruljuk el legbensőbb titkainkat és nyissuk meg garderobe-unkat a nagy nyilvánosság előtt, sőt arra kér, hogy beszéljek toalettjeimről, illetőleg a mások toalettjeiről is és általában az öltözködésről. Megvallom, az első pillanatra meglep ez a kíváncsiság. Merjem e fellibbenteni azt a függőnyt, amelyen túl az asszonyi költségek eredményeként egész garmada-számra van összehordva mindaz, — az olcsónak éppen nem mondható holmi — ami az uriasszony garderobe-ját képezi. Ime, bepillantást engedek, egy kis nyíláson kukucskáljon be:

A toalettjeimet Aradon, Budapesten és Bécsben készíttetem. Ami a divatot illeti, magam is osztom azt az általánosan elfogadott elvet, hogy a divattól három dolgot kell megkövetelnünk, hogy méltó keretet nyújtson a nő szépséghez, hogy kényelmes és hogy praktikus legyen. Ha a divat e hármas követelményeknek megfelel, akkor elfogadhatjuk, de akkor is bizonyos diszkrécióval. Nagy baj az, ha az eredetiséget és a divatot vakon fogadjuk el a nélkül, hogy a saját izlésünket és egyéniségünket bele ne vinnők. A jó izlés mindég az egyszerűsége törekszik s ebben is lehet eredetiség. Dr. Bloch mondja: minél differenciálódottabb és bensőleg minél gazdagabb valaki, külső ruházódásában annál egyszerűbb és monotonabb. Mégis azt látjuk, dacára a divat sokfélétségének, hogy az asszonyok egy jelentős része gyakran az egyéniségüknek épenséggel nem megfelelő toalettet választ. Ez nagy hiba, amin elsősorban csak az segíthet, hogy a ruha faconját, színét és megkonstruálását összhangba kell hozni az illető hölgy zsánerével. Természetesen ehhez meglehetősen adag önállóságra van szükség.

Különbben az egész öltözködésnek ez a művészete. Művészet a toalett helyes összetételének önálló megválasztása éppen úgy, mint a hajnak stílusos elrendezése, sőt még egy fejdísznek, vagy virágnak feltűzése is.

De hát beszéljünk a mindenható toalettéről. Ha gazdaságosan akarunk bánni a garderobe-unkkal, akkor a tavalyi ruháknak észszerű felhasználásával jelentékenyen apaszthatjuk a büdzsénket. Ha legszűkebbre mondjuk is be követelményeinket, évadonként még akkor is két-két angol ruhára van szükségünk és pedig tavaszra és télire, világos és sötét színekben, tekintettel a jó, vagy rossz időre. Utcán mindenkori izléssel kiállított egyszerű angol ruha viselése nézetem szerint a legmegfelelőbb és legelegánsabb. Egy közepmeleg anyagból készített trottener ruhára, egy selyem, vagy bársonyruhára. Két vászonruhára, amelyet sétákhoz és

könnyű sportokhoz használunk. Nehány egyszerű selyem és zefir ingblousra és 2—3 színházi blous-ra csipkéből vagy selyemből. Természetes, hogy kivételes toalettekre is szükségünk van, de ez már nem tartozik a garderob általános ismertetésének keretébe.

Még csak a színházi toalettéről néhány szót. Párisban a jelszó a következő: Operába meztelen vállakkal kell menni, ékszerekkel, virágokkal. Budapesten Nemzeti Színházba, Vigszínházba félmagas ruhában, négyyszögű kivágással. Nálunk Aradon természetesen nincsenek ilyen megállapított szabályok. Egészen megfelelő színházi ruhának, ha jobb látogatóruhában megyünk, de a kalapnak okvetlenül diszesnek kell lenni és semmiesetre se mehetünk délelőtti kalapban a színházba.

És most rátérek a divat fájdalmasabb, súlyosabb oldalára. Párisban, a divat királynőjének birodalmában kimondották, hogy a mai divat legjellegzetesebb ismérve a prém. Láthatta, hogy az idei téli szezonban nemcsak a boák és óriási muffok készítésében excellál a szőrmeipar, de zsakettek, paletok, kabátok készülnek drágábbnál drágább szőrmeből. Én a magam részéről a coboly, vagy kék rókaszőrmet szeretem.

Ez az új divat, amely valósággal forradalmat idézett elő, rendkívül költséges és drága. Olvasom, hogy egyik legutóbbi londoni szőrmevásáron egy ezüstróka bőrért 550 angol fontot fizettek. Sarah Bernhard 35.000 frankot fizetett egy bundáért és vannak előkelő árubázak, ahol 10 sőt 15 ezer koronát is elkérnek egy muffért. Ezt csak a szőrmedivat drágaságának általános jellemzésére hoztam fel, pedig mondhatom, soha divat még nem volt olyan általános, mint most ez.

A kalapokról is kérdezett. A divat minden teremtménye, — ha még oly bizarr is, csak — kérész életű. Élni csak kell a divatkereskedőknek és hogyan éljenek, ha minden évszakban nem gondoskodnak a változatosságról. Tehát, amíg a múlt évben az egy méteres átmérőjű kalapok voltak felszínen, csak természetes, hogy az új divat kedvence kalapformája a kisebb karimájú kalap, vagyis kucsma. Nagyon csinosak ezek a kucsmaformájú kalapok. a nők elragadóan néznek ki benne, az arcukat filigráná teszi.

És most az elmondottakhoz hozzáteszem a magam elméletét. A praktikus, észszerű megválasztás a ruhák anyagában, színében. A minőségre egy angol mondást idézek: „nem vagyok elég gazdag, hogy olcsót vásárolok”. Ez jó magyarrá fordítva azt jelenti, minél finomabbat vásárolunk, az annál olcsóbb. Nekem is ez az elvem. Rendkívül fontos a meglevő garderobnak okos kihasználása, sőt talán ez a legnagyobb művészet a büdzsé mértékének betartására. Az elmondottakban nemcsak a magam toalettjeit ismerttettem, hanem szóltam a divat nagy horderejéről, amelyek mint az ár ragadják magukkal az uriasszonyt. Az én toalett igényem nem emelt és nem leszállított, éppen azért kívánok kérdéseire megmondhatom, hogy az évi átlagos toalett számlám 2000 koronára tehető, míg piperezserekre alig költök el 15—20 koronát.

PICHLER SÁNDOR, ARAD.

A közelgő évi zárlat alkalmából ajánlom rendkívül nagy

ÜZLETI-KÖNYV

raktáramat és **iroda berendezési vállalatomat**,
pénzintézetek, vállalatok, kereskedők, iparosok és magáno-
sok figyelmébe.

Különös beosztású könyveket, elsőrendű kivitelben,
gyorsan, pontosan szállítok és bármely fővárosi céggel
szemben ugy ár, mint kiállítás tekintetében felveszem a
versenyt.

Ajánlattel készséggel állok rendelkezésre.

Irodai szerekben minden újdonság raktáron és ki-
vánatra **képes árjegyzékkel** szolgálhatok.

4529

Teljes tisztelettel

PICHLER SÁNDOR

ARAD, Szabadság-tér 1.

• • Telefon 308. szám. • •

PICHLER SÁNDOR, ARAD.

A divat társadalmi szempontból.

Egész speciális szempontból nyilatkozott DR. AUSZTERWEIL LÁSZLÓNÉ, akinek a toalett-kérdést illetőleg meg vannak a maga érdekes különvéleményei, amelyeket nyíltan ki is mert mondani.

— Az én toalett-szükségletemet — mondotta dr. Auszterweil-né mosolyogva — nagyon könnyen körvonalazhatom: nekem semmi se kell és mégis nagy az az összeg, amit ruhára elköltök. Képzelem most már, hogy mennyi kell azoknak, akiknek igazán vannak toalett-igényeik. A toalett-kérdés az, amelylyel szociális szempontból nem lehet eleget foglalkozni, mert ma már ez olyan szorosán vág bele az élet-küzdelembe, hogy lehetetlen kitérniük* előle. A maga rideg valóságában kell tárgyalni ezt a kérdést. Az kétségtelen, hogy a toalett fényűzést tovább fokozni már csak gazdasági okokból is lehetetlen.

Krafft Ebing mondja: „a nőket eltartani könnyű, csak ruházni nem lehet őket”. Ez az életfilozófia, amelynek sok igazsága van, számtalan embert visszariaszt a nőüléstől. És ha figyelemmel kísérjük azokat az okokat, amelyek a nőket a pazar öltözködésre készítik, érdekes dolgokat észlelhetünk. A vagyon, egyéni izlés, hiúság kétségtelenül befolyásolja a hölgyek öltözködését. De szerintem a legfőbb okai az öltözködésben rejlő pazarlásnak: a férfiak. Nekik akarnak tetszeni a hölgyek, érték fejte- nek ki egymást túlléptető pazarlásokat, mert a férfiak csak azokat tüntetik ki figyelmükkel, akik az öltözködés művészetének magaslatán állnak. A ruha minden. Előkelőséget, sikket, diadalt biztosít és természetes, hogy a nagy életküzdelem megteremti a hölgyek vetélyke- dését a toalett körül.

Nemrégiben egy előkelő estélyen két csodaszép leányt láttam, akik nem „érvényesültek” csak azért, mert toalettjeik nem állottak a szabász-művészet magaslatán. Sokkal kevésbé bájos hölgyeket, akik „kifogástalanul” voltak öltözve, az aranyifjúság hódoló rajongással vett körül. De ez így van nemcsak a társadalom magasabb rétegeiben, hanem az alsóbb osztá- lyuaknál is. Hiszen ma már a parasztasszony- nak is megvannak a maga túlzott igényei.

Az izlés és megszokás is hozzájárul az öltözködési költségekhez. Aki egyszer a saját jó izlése szerint öltözködött, az bizonyára ne- hezen fog letenni a szép ruhákról, kalapokról.

— A házi uton való előállítás mennyivel volna hátrányosabb a szalonokban készült ru- háknál? És lehetne-e ezáltal csökkenteni a ru- haszámlákat? kérdezte munkatársunk.

— Házilag mindenesetre teljesen kifogás- talan és elegáns ruhákat lehet sokkal olcsó- ban előállítani, mint szalonokban. A házilag előállított ruhák gondolatot adnak az asszony- nak. Előkelő francia arisztokrata családok kö- zül számtalan helyen tartanak olyan komorná- kot és varrónőket, akik még a legpompásabb toalettek előállításához is értenek.

Van még egy dolog, ami különösen az él- tesebb hölgyekre vonatkozik. Szólok azokról, akik nem tudják mikor kell „leszerelni”. Ennek az első ősz hajszállal kell bekövetkezni. Egy francia közmondás tartja: „legnagyobb művé- szet szépen megöregedni” és ez soha jobban nem volt igaz, mint ebben a toalett versengő világban, amelynek jelszava: „egyél vagyonodon alul, öltözködjél vagyonodon felül”.

A toalett mint pénzkérdés.

Azok a sorok, amik most itt következnek, a névtelenség feltétele alatt kerültek hoz- zánk. Egy előkelő, a társaságban toalett-fekin- télynek elismert uriaszony küldte kérdéseinkre ezt a levelet, amelyben fog- lalt intimításokért a szerző nevének elhallgatását biztosítottuk. Az érdekes levél általános költségve- tését nyújtja a mai női divatnak a társadalom kü- lönböző köreiből.

A levél a következő:

Maga tudni szeretné, mennyi kell az ass- zonyoknak toalett-re egy év alatt és tölem kör-

dezi! Maguk férfiak, mint már sokszor tapasztaltam, az ilyesmit sohasem jó szándékkal tes- zik. Csak azt akarják, hogy nő létünkre ma- gunk ismerjük be, mennyivel több pénzt köl- tünk el mi, mint maguk, hogy mindig jól, iz- léselesen és szépen legyünk öltözve és mennyi- vel többet költünk el annál, amennyit szabad volna. Igaz ugyan, hogy minden nő drágább ruhákat és főképen kalapokat visel manapság (én ugyan már nem emlékszem arra az időre, de higyjék meg, ennek is csak maguk, egyedül maguk az okai. Mert legyen a nő bármennyire fiatal és szép, a ruha és tartozékai nélkül el- enyészik és hatástalan marad a legnagyobb szépség is. Azt hiszem, maguknak nem is kell azt túlságosan bizonygatnom, hogy miután ma- guk körül forog a világ (az asszonyvilágot ér- tem alatta), mint bolygók a nap körül, szegény asszonyok mindent megtesznek, hogy a szép keretet áldozatok árán is megszerezzék ma- guknak.

Ennek természetesen az a következménye, hogy egy földbirtokos felesége olyan ruhákat visel, melyek egy mánás asszonyt illetnének meg, egy ügyvéd, kereskedő, hivatalnok fele- sége pedig szintén többet enged meg magának a toalettet illetően, mint szükséges volna. Ha pedig ezek megteszik, miért ne tenné meg egy kishivatalnok, vagy más alkalmazott felesége, akinél pedig az anyagi körülmények nagyon is erősen ellene szólnak a nagy „puccnak”.

A leányokról nem is szólok, mert rendesen anyáik intézik toalett-ügyüket, még pedig olyan körültekintéssel, hogy férjhezmenetel esetén di- reséretesen állják meg helyüket a — pénzköltést illetően.

De most térjünk át a száraz tényekre és lássuk, körülbelül mennyire helyesen tudjuk megkritizálni a szegény asszonyokat, kik a ma- guk állítása szerint csak felét vallják be a ruha- számlájuknak.

Szerintem egy társaságbeli divathölgynek, mondjuk először egy földbirtokos asszonynak, ki télen a városban lakik, társaságba jár, fo- gad, színházba, hangversenyekre, bálba stb. jár, nyáron pedig utazik, azután birtokán fogadja vendégeit, tehát ennek az asszonynak a mai viszonyok között a következőkre van szüksége:

Egy téli kosztüm 300 kor., 2—3 blouse hozzá a 60—80 kor., egy látogató ruha 300—400 kor., egy concert toalett 500 kor., két-három színházi blouse a 80—100 kor., két bál ruha a 500—600 kor., egy estélyi köpeny 200 kor., azonkívül a kalapok... Oh Istenem és még hány a 100—200 kor... ne ijedjen meg ké- rem, hiszen ez nem is olyan sok, mint hisszük. Fel kell említenem a prémeket, melyek szintén legalább is 500—600 koronára rúgnak, azután keztükre 100 kor., 1 tavaszi costüme 250 kor., egy nyári toalett 300 kor., vászon ruhák, bat- tist blouseok, nyári kalapok, melyek nem mond- hatók olcsóbbaknak a télieknél és száz meg száz apróbb dolog, amit néven nem nevezhe- tek. A selyem alsó szoknyákat majd elfelejtet- tem, látja-látja pedig az is egyik fő kelléke a toalettnek, selyem harisnyával és sikkes cipő- vel együtt. Szóval miután látom, hogy moso- lyog, nem is mondom tovább, de 6000 korona az kell! És akkor képzelje kérem, Önagysága csak három kalapot vett télen, háromat nyá- ron, ami pedig minden középosztálybeli asz- szonynak, leánynak kell, ha olcsóbb kiadásban szerzi is be.

Majdnem ezek a dolgok kellene egy ügy- véd, orvos, kereskedő feleségének azzal a kü- lönséggel, hogy talán más kevésbé előkelő és drága cégeknél szerzik is be szükségleteiket. Például egy téli kostüme 200 kor., hozzá egy blouse 60 kor., 2—3 színházi blouse a 60—70 kor., 2—3 téli kalap a 30—50 kor., egy bál toalett 300 kor., estélyi toalett 200 kor. A közép- osztálybeli asszony nem vesz minden évben új estélyi köpenyt és prémeket. A tavaszi kosztüm 200 kor., nyári ruha 180—200 kor., vászon ruha, 3—4 battist blouse 150 kor., 2—3 kalap 100 kor., apróságok stb. Szóval 1200—1400 ko- ronát egy jobbmódu középosztálybeli asszony is elkölti toalett-re.

Ezzel nem mondok azt, hogy nincsenek olyanok, kik sokkal kevesebbet költenek toalett- re és dacára annak jól öltözöttek, de miután a jobbmódu középosztály asszonyairól van szó, hát így képzelem el a költségvetésüket, ha ez-

zel egyáltalán foglalkoznak a szép és divatos ruhákat óhajtó hölgyek.

De éppen úgy, mint az említett vagyoni viszonyok között levő nők, kis hivatalnokok és egyéb alkalmazottak asszonyai is követelik a szép ruhát, ha áldozatok árán is, úgy, hogy némely 2400 kor. fizetésű hivatalnok felesége 600—700 koronát is költ egy évben ruhára, ami bizony a fizetéshez képest sok és sze- gény férjeket anyagi gondokba viszi. No de nem akarom már nagyon sokáig igénybe venni idejüket. Most már inkább a hölgyekhez szó- lok: bizzunk kedves hölgyeim abban, hogy mindnyájaa képesek leszünk olyan férjjet ta- lálni, aki vagyoni romlás stb. stb. nélkül lesz képes toalett- szükségleteinket kielégíteni.

Egy óvatos válasz.

— Botrányosan nehéz kérdést intéznek ma hozzám, csak az a szerencse, hogy nem olyan kö- telezettséggel tették fel azt, hogy vallomásomat es- küvel kellene megerősítenem, mert uram bocsá, egész őszinteséggel ezekre a kérdésekre válaszolni szörnyen nehéz! Nem voltam elkészülve ilyen tá- madásra és ha nem jött volna olyan váratlanul, azt felelném nagy hencsereve. Hogy Bécsből, Párisból, Prágából kapom ruháimat, így azonban közlekeny természetemnél fogva, gyorsan kivallottam, hogy biz én itthon állítom össze a toalettjeim nagy részét!

Hogy hol, miként és kinél, arra hála istennek, nem köteleztek, hogy őszintén megfeleljek. Nem Uram, ezt a titkot nem árulom el, de pláne a nagy nyilvánosság előtt nem. Még ha Ön mint privát em- ber, nem mint hírlapíró megkérdezett volna, talán megsugom, de így, olyan félve mondom ki minden szót, mert vigyáznom kell Ön előtt, nehogy olyasmit szerkesszen ki rólam, amit nem szeretnék. Hát csak éppen annyit fogok felelni, amit ismert bőbeszédűségem önkényt emelt korlátai célszerűnek tartanak. Nem árulom el a szabóművésznőm címét, már csak azért sem, mert félok, hogy fel- emelné a fagyon árait — nem, már azért sem, mert csupán ebben az egy esetben vagyok önző. (Bizony isten, kérdezze csak meg a jó uramat!)

A kalapjaimat hol veszem? Igaz lelkekre mon- dom, sohase a cukrász boltban, hanem mindig mo- disztinnél. Hogy hol? Nem mondom!

Önkénytelenül eszembe jut ezen nyilatkozatom- nál egy adoma, de kérem ne akarja, hogy elmond- jam, mert akkor biztos, hogy kérdéseinek fellevese előtt elfut tőlem. Hogy sokba kerül e toalett, kalap, esti köpeny, cipő, keztük, har... stb. sok-sok min- den, ami külsőleg oly széppé tesz bennünket, no bizony, erre is nagyon nehéz Önnek válaszolni. Bi- zony elégbe! Nem tudom, hogy van másnál, de ná- lam soha sincs annyiba, hogy a háztartás mérlegét felbillentené!

Ma határozottan költségesebb a divat, mint volt 10—15 év előtt, mert fokozottabb és raffinal- tább az izlés. Hogy fog-e csökkenni a jövőben, azt nem tudom, de sejtem, hogy csak még rosszabb és még körmönfontabb lesz!

Hogy milyen és hány toalett-re és egyéb-re van egy-egy hölgynek szüksége, az teljesen egyéni és nagyban függ a társadalomban elfoglalt pozíciójától és attól, hogy szereti-e a változatosságot, vagy se.

És végre, kedves jó uram, az ur isten bocsássa, meg Önnek ezt a rettenetesen indiszkret kérdését hogy mennyi az évi szabószámlánk, mennyire ruga toalett kiadásunk egy év alatt? Hát mit gondol ké- rem, mi vagyok én, hogy én erre választ adjak? Hisz' bármit felelnék is, úgy se hinnék el! Engedje meg kérem tehát, hogy ezt a kérdést abszolúte vá- lasz nélkül hagyjam; talán akkor mégis akad a sok olvasó közül valaki, aki elismeréssel fogja mon- dani, mégis diszkret asszony ez a...
Fodor Zsigáné.

NEUMAN TESTVÉREK

múmalom szesz és élesztő gyárosok

ARADON.

Ajánlják tiszta

gabona-élesztőjüket

mely felülmulhatatlan kelesztőképessége és tartóssága folytán minden bel- és külföldi kiállításán kitüntetésben részesült.

Ugyanott

istálló-trágya

érett és félérett állapotban, valamint légen szárítva,

4420

méltányos áron kapható.

Istálló trágya használatának előnyeiről ujabban a „Mezőgazdasági Szemle“ márciusi füzetében olvasható:

„A szárazság ellen erős istállótrágyázással birjuk csak termésünk átlagát sikeresen biztosítani.“

Ki csinálja a divatot?

BOCU SZEVERNÉ urasszony arra a kérdésre, hogy hol van a divat kutforrása, amelyet toalett ügyekben mindenütt elismernek? — Ezeket az érdekes dolgokat mondotta:

— Nekem az a véleményem, hogy a divat a híres Paquin asszonytól, Anatole France menyasszonyától ered, aki tudvalegőleg tulajdonosnője a párisi világhírű Paquin szalonnak. Paquin asszonyt alkotásainál a természet inspirálja. A színeket, az ő ragyogóan pompás színeit is a természettől veszi. A formákat is a legközelebről szerzi be. Például a tunikát egy tűzoltótól leste el, a tokkot pedig egy francia gárdistától.

Egy hírlapíró megkérdezte Paquin asszonytól, hogy fejlődik és mi emeli az izlést? Paquin asszony azt felelte, hogy ezt nem lehet elmondani. Őt az újabb divatok konstruálására kliensnők szekatúrája inspirálja. Jönnek a megrendelő urasszonyok, akik a próbánál a legkülönbözőbb kifogásokat mondják. Soha, vagy legritkább esetben vannak megelégedve. Tehát igazítatnak, módosítatnak, ötleteket hoznak. Különösen a színésznők azok, akik nem egyszer sirnak idegességükben a szalonokban és hihetetlen excentrikus ötletekkel hozakodnak elő. Paquin asszony, aki kiválóan intelligens szabónő és nemcsak igen jó szemű, hanem kitűnő izlése is van, ebből a sok szekatúrából egyesíti egy jó formát.

De téves volna azt hinni, hogy Magyarországon a francia irányzat valami túl nagy hódítást csinált volna. Ellenkezőleg, az én véleményem szerint, a magyarországi nők inkább az angol és német, mint a francia divat után indulnak. A romániai urasszonyok pedig általában csaknem minden szükségleteiket Bécsből szerzik be, a csipkéket pedig a karlsbadit szeretik.

Az árakat illetőleg, ha csak pár évre megyünk vissza, a mostani árak fokozottaknak nem mondhatók, legfeljebb szörmeben, de ennek a divatnak nem hiszem, hogy olyan hosszú élete lenne, mint sokan mondják. Az állatvédő egyesületek ma már annyira terjesztik a humanizmus eszméjét, hogy mind kevesebb macskát és prémes állatot fognak elejteni, ami a tollak és szörmek tetemes áremelését fogja maga után vonni.

A román trónörökösné is ennek a humanus gondolkodásnak alapján áll és nemrégiben felhívta az előkelő román asszonyokat, hogy ne viseljenek drága madártollakat kalapjaiknál, mert a legszebb madarakat halomszámba lövik le ezért a fényezésért.

Leányok nyilatkozatai.

MONTAG ERZSI urleány arra a kérdésre, hogy elsősorban milyen körülmények idézik elő a nők nagy toalett versengését, ezeket mondotta:

— Nézzem végig egy estélyen, vagy bárhol, ahová elegánsan mennek el a hölgyek. Látni azokat a csillogóan pompás öltözékeket, azt hiszem, könnyen meg lehet érteni nemcsak azt, hogy a nők rajonganak a szép toalettért, amely őket hódítóvá, elragadóvá teszi, hanem a férfiakat is, akik szeretik imádjottaikat szépnek, elegánsnak látni és mással megirigyeltetni. Rossz politika, de emberi hűségéből folyó és ez szüli a harcok végtelen sorozatát egy nő birhatásáért.

Lirai költemény egy ily szép toalett magában véve, egy hódítóan szép nőn pedig dithyrambus. Kincseket visel magán egy-egy szép nő, oly kincseket, amelynek értéke egy szegény családnak több évre elegendő volna. De hát még nem jutottunk annyira, — nem tudom eldönteni szerencsére, vagy szerencsétlenségre, — hogy a toaletteket szociális szempontból vizsgáljuk és azt hiszem, a szocializmus,

ha meg is hódít mindent, a divat birodalmát soha ki nem sajátíthatja, lévén ez a nők fenhatósága alatt. A nők pedig erősebbek a szocializmusnál is.

SERBÁN FLÓRA urleányt arra nézve kérdeztük meg, hogy a divatot hol és melyik körből indítják meg:

A kisasszony kijelentette, hogy e nagy problémát teljesen osztja Simmel nézetét, aki szerint Párisban tulajdonképpen a társaságnak mindég csak egy kis része, egy társaságcsoporthoz csatlakozik a divatot, s a nagy közönség mindég csak a már ezek által tapasztalt utakon halad. Ha azonban ez a divatforma általánosan elterjedté vált és kivétel nélkül mindenki hódol neki, akkor egyszersmind meg is szűnt és föbbé már nem „divat” azért, mert megkülönböztető jellegét elvesztette.

A divat által kelti a szélsőség a nem hétköznapiság kíváncsi sajtóságos izgalmát, az egy időbe eső kezdet és vég gyönyörűségeit, az újdonság és vele egy időbe eső mulandóság ingerét, hogy folytonosan hullámzik, ingadozik az általános elterjedés és az oly értelmű megsemmisülés tendenciája közt, amely ezt az általános elterjedést éppen létrehozta.

— Higyje meg, — mondotta — hogy a divatnak, ennek az elsőrendű nagyhatalomnak keletkezése és megszűnése így történik, és mi nők hiába is küzdenék a divat ellen eredetnél-eredetibb, szebbnél-szebb gondolatokkal és ötletekkel, teljesen meddő maradna a harc, mert ami a „femina” című divatlapban megjelenik, az szentebb és sérthetlenebb még a királynál is.

VAJDA MARIETT urleány a ruházatkodásban az egyszerűség hívének vallja magát:

— Azt hiszem, — mondotta, — hogy a női ruházatkodás reformja, még pedig az egyszerűsítésre irányuló, nemsokára el fog következni. A magam részéről csak a feltétlenül szükséges toalettek csináltatásának vagyok híve, amit lehetőleg otthon, a háznál eszközöltetek Majdnem az újjamon elszámálhatom magának az évi szükségletemet. Én azt hiszem, hogy a női ruházatkodás egyszerűsítésére irányuló mozgalom a gyakorlati életben mind nagyobb hódítást fog csinálni, mert ezek a vívmányok alapján véve, a nőemancipáció logikus következményei.

MEDVECKY CICA urleány nagyon kedvesen válaszolt:

— Én még olyan fiatal vagyok, hogy a nagy problémába, a toalett kérdésbe nem szólhatok bele, csak örülni tudok azoknak a szép öltözékeknek, amelyeket kapok. De miután a divatról kérdezett és kicsit értek a festészethez, csak annyit mondok, az ideai divat: festői szép.

Szabónők és női szabók.

A toalettek kérdéseiben kétségtelenül illetékes fórum a szabónők és női szabók kara. Érdeklődtünk tehát az iránt is, mit mondanak ők a toalettéről és főképpen a toalett pénzügyi oldalairól. Nem egy helyen kissé idegenkedve fogadták, hogy illetéktelen szemek bepillantást kérnek a szabó-szalonok titkaiba. Egy női szabó meg is mondta:

— A ruhákat kérem, csinálni és fizetni kell, nem pedig magyarázni...

Szerencsére azonban nem mindegyikük vette ilyen tulszigorúan a diszkréció kötelességét és amit lehet, elárult kérdéseinkre. Ezek szíveségéből itt közöljük a válaszókat:

Varga Gyula, egyik jóhírű aradi szalon tulajdonosa, ezeket mondta:

— Aradon különösen pár év óta nagy változást látok a női divat terén. A különböző társadalmi osztályok asszonyai egymás között versengenek a divatnak való hódolásban.

Az angol divat terén régebben a középosztályú nők megelégedtek szerényebb költségű ruhákkal, míg ma ide is átszaporított az a fényezés, mely a francia divatban uralkodó. Egymás utánzása, egymás toalettjeinek felülmulása tapasztalható a legszélesebb körökben. 120—140 koronás kosztümök ma már a középosztályú nőknél egyáltalán nem ritkák, sőt találhatóak 200—260 koronás toalettök is. Az egyszerűbb osztály legfeljebb két kosztümöt csináltat egy évben, míg a felsőbb hivatalnoki, lateinerosztály egy szezonban csináltat két kosztümöt. De viszont vannak — bár mind ritkábban — olyanok is, akik csak minden két évben csináltatnak egy kosztümöt. Egy középosztályú nőnek felsőruha szükséglete átlagosan szezonként 200—220 koronára tehető. A francia toalettéknél, báli ruháknál, fogadó-ruháknál már nagyobb a szükséglet. Ilyen kosztüm 280—300 koronába is kerül. Ami pedig a kalap- és a kabátdivatot illeti, ott szinte hihetetlen a luxus. 80—100 koronás kalapokat, több száz koronás szörme-kabátokat követel ma a divat az előkelő nőktől és ők nem is oly nagyon huzódoznak a követelés teljesítésétől. Egy parisiánert 1000—1200 koronát is adnak. Természetesen, egy ilyen darab azután nem egy évre szól. Vannak sokan, akik éventént egy és ugyanazon összeget költik ruhára, nem egyszer többet, mint amennyit vagyoni viszonyuk megengedne. Az évi átlagos összeg hatnyolcszáz korona körül váltakozik, néha kevesebb, sokszor több. A legtöbb nő különben is nemcsak egy szabónál vagy szabónőnél dolgoztat. Minden nőnek van házivarrónője, azután egy drágább szalonja. Egy aradi asszony garderobeja sokszor négy-öt helyről kerül össze.

Egy másik előkelő aradi szalon tulajdonosa, akinek ezelőtt Budapesten volt szalonja és aki nemrég Párisban járt a divat tanulmányozására, ezeket mondta kérdéseinkre:

— A mai divat, bár talán többet áldoznak rá, mint ezelőtt, alapjában véve nem költségesebb a tavalyinál vagy a tavalyelőttinél. Egy-két évvel ezelőtt még több diszt alkalmaztak a toalettére, mint most. Ma csak a kelme finomsága és mennyisége teszi drágává a női ruhát, különösen a hosszú angol ruhát és mivel úgy látszik, hogy a jövő divatja már a rövidebb kabát, azt hiszem, hogy az valamivel olcsóbb lesz, mint a mostani divat.

— A mai tavaszi és őszi divat a direktor hosszú kabáttal. Egy társaságbeli nőnek két ilyen ruhára van szüksége, egy tavaszira és egy őszi meg télire. Az ára átlag 140—160 korona, bár például Budapesten 300—500 koronát is adnak egy ilyen toalettért. Nagy különbségek vannak az alkalmi ruháknál. Egy koncert toalett — selyemből vagy tülből — átlagosan 260 koronába kerül de egy sokat szereplő, előkelő urasszonytól 1000—1400 koronába is. Itt már nem elég egy szezonra egy alkalmi ruha, mert két bálra nem veszik fel ugyanazt a ruhát. Néha átalakítják, de legtöbbször bizony újat kell csinálni. 2—3000 koronát is áldoznak egy szép alkalmi ruháért. A színházi köpenyek, belépők (selyemből, nehéz női-posztóból stb.) körülbelül 300 koronába kerülnek, de ilyet nem minden szezonban szoktak csináltatni.

— A kalap- és kabát divat ma igen költséges. A ma nagyon felkapott kucsmák 100 koronától 300 koronáig kaphatók, sőt még drágább kalapok is vannak. A szörme-, parisiánert-divat még drágább. Itt már ezer koronában lehet beszélni. A görényboák, muffok 80—120 koronába kerülnek.

— A nyári ruházatkodás olcsóbb a télinél. Szövet, — vagy vászon — szoknyák, ingbluzok, csipkebluzok átlagosan sokkal kevesebbe kerülnek a téli toalett-daraboknál. Viszont ezekből több kell: 4—5 ingbluz, 2—3 szoknya stb.

— Hogy még a fűzőre is kiterjeszkedjünk,

FRANK LEO

férfi ruha áruháza Arad, Andrásy-tér 9.

Ajánlja dusan felszerelt raktárát u. m.:

Téli kabátok 20 koronától 80 koronáig.

4300

Téli kabátok szörme béléssel 35 kor.-tól 120 Kor.-ig.

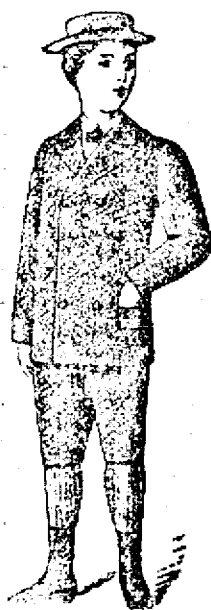
Óriási választék gyermek és fiu téli kabátokban
10 koronától 50 koronáig.

Gyermekruha különlegességek!

Külön mérték szerinti osztály!

FRANK LEO férfi ruha áruháza,

Arad, Andrásy-tér 9. szám.

Palermo pörkölt kávé

Dürr Gusztáv

fűszerkereskedéséből ARAD, a városházzal szemben.

4502

A kávé kedvelői körében — s ugyan kik nem tartoznak ezekhez — egyenesen feltűnést kelt egy zamatos ízű kávékeverék, mely **Dürr Gusztáv fűszerkereskedéséből kerül forgalomba**. Ez a kávé, amely úgy tejes, mint fekete kávénak valami fenomenális finom ízt és aromát kölcsönöz, igazán hivatva van arra, hogy minden házasztalán ott legyen. Speciálitása, hogy az idegekre nem ártalmas, szapora és igen kiadó, ami maga a háziasszonyok szemében igen nagy előny, de tekintve egyéb jó tulajdonságait, hivatva van minden más kávé háttérbe szorítani.

A tulajdonos cégnek gondja van arra is, hogy ez a kitűnő kávékeverék hetenkint kétszer friss pörkölésben kerüljön a közönség elé, s hogy minden háztartás megszerezhesse, $\frac{1}{4}$ és $\frac{1}{2}$ kilós csomagolásban a cég nevével ellátott ólompecséttel bezár a kerül forgalomba.

Az utóbbi időben, mikor a kávéban is, mint az élelmiszerben általában, a hamisítások napirenden vannak s a festett rossz és olcsó kávéból a közönség alig tudja megkülönböztetni a finom kávé, valóságos áldásnak nevezhető a Palermo pörkölt kávé, mert aki egyszer vásárolt és ivott ebből a kávéból, meg lehet győződve, hogy mindig ugyanazt a jó minőséget kapja.

Azok, akiknek még nem volt módjukban e kávéból fogyasztani, ajánlatos egy próbavásárlás, ez a legjobb meggyőződésimód arra, hogy teljesen jó, az egészségre nem ártalmas, még mindenki által, akik e kávéból vásároltak kedvelt cikket kap.

Dürr Gusztáv fűszerkereskedése óriási napiforgalma mellett jelentős üzletet tud kimutatni a Palermo pörkölt kávé eladásából s az, hogy a cégnél egész külön osztály foglalkozik e kávé pörkölése, csomagolása, osztályozása és kiszolgálásával, bizonyosága egyrészt a kávé kedveltségének.

Messze vidékre is szívesen és sokan hozzák a Palermo pörkölt kávé. Azért Aradon, a megyében és a szomszédos megyék és azok közeli községeiben minden házában főként ott kellene találni ezt a kávé, mert városunk eme speciális kávékeveréke megérdemli, hogy mindenki első sorban méltassa pártfogására.

ma a magas fűző a divat. Ára 80 koronától 100 koronáig, de feljebb is és lejjebb is. A *harisnyából* sok kell és szép, tehát erre is lehet évente 60—100 koronát számítani. A *cipőkre* ma talán nem fektetnek olyan nagy súlyt nálunk, mint más nagyobb városokban. Ahol erre is nagy gondot fordítanak, ott 6—7 pár cipő is kell egy évben, nem számítva a bálai cipőket. Egy pár finom, elegáns cipő 36—40 koronába kerül.

— Mindezeket tekintetbe véve az évi toalettszámla *alacsonyán számítva* 800—1000 koronára rug, de felmegy ennél sokkal többre, ha az illető nő tényleg hódolni akar és tud a divatnak. Ami pedig a *leányok* toalettségét illeti, az általában olcsóbb, mint az asszonyoké.

Egy másik, szintén a névtelenség homályába vonuló szabónő ezeket mondta előkelő szalonjának titkaiból:

— A mai divat nem követel nagyobb áldozatokat, mint az egy-két év előtti, de olcsóbbnak sem mondható azért, mert a nők általában rendes toalettszükségletükre egy és ugyanazon összeget költik. Ha egyik divat több kelmet igényel, akkor a diszítésben takarítanak meg, ha pedig a diszítés több, akkor az anyagon spórolnak.

— Egy középosztálybeli nő toalettszámlája a következőképp állítható össze:

Egy tavaszi és egy őszi-téli kosztüm közepére 160 korona. Két színházi és alkalmi blúz tüllből vagy selyemből 120 korona. Egy estélyi ruha például nyerselyemből, diszítésekkel 240—260 korona. A télikabátot nem lehet a rendes büdzsébe venni, mert az nem is kell minden évben. Ennek árai is nagyon különbözőek: egy asztragán kabát legalább 900 korona. A muff, boá, kucsma ára szintén nagyon változó, általános érvényű szabályt nem is lehet felállítani. A *nyári* toalettszükséglet: egy ruha (selyem, grenadin stb.) 200 korona; hat blúz egyenként mondjuk 25 korona; a bluzokhoz legalább egy- vagy két szoknya és kabát egyenként 60 korona. Számítanunk kell még évenként körülbelül öt pongyolát összesen 200 korona árban, a harisnya-, cipő- és fűző-szükséglet szintén kitesz ennyit. Így körülbelül *1200—1500 korona a toalettszükséglet*, de akkor kellő beosztás mellett az egész évi divat tökéletesen ki van elégitve.

— A leányok toalettte olcsóbb, bár itt is a körülményektől függ a dolog és attól is, hány leány van egy családban. Ahol több a leány, ott nagyon fontos, hogyan vigyáznak a ruhára, hogyan tudják átalakítani, újáteremtteni a régi ruhákat. Végül és talán főképp itt is, mint az asszonyoknál, igen sokat számít a ruha — gazdája.

Hogyan fizetnek a nők?

Nem kevésbé érdekesek és jellemzőek a válaszok arra a kérdésre, hogyan fizetnek a nők? A férfiszabónál ez a kérdés már szociális ügyé nőtte ki magát, szervezkedéssel és fekete könyvvel, a női szabók és szabónők azonban e tekintetben szerencsésebb helyzetben vannak férfiaknak dolgozó kollégáiknál.

A megkérdezett női szabók általában így nyilatkoztak:

— Az aradi uriaszonyok elég pontosan fizetnek. Vannak, akik a kész ruhát azonnal kifizetik, vannak akiknek szezononként dolgozunk számlára. Legtöbbnyire attól függ ez, hogy van „bevezetve”. Vannak, bár kevesebben, akik részletre dolgoztatnak. A rosszul fizető nő nálunk ritka. De az ilyennel azután annál több a kellemetlenség. Ha elmegy hozzá a varrónkis-asszony a számlával, akkor vagy a eseléd jelent ki, hogy „a naicsasága nincs idehaza”, vagy pedig az asszony szól ki: „Majd akkor jöjjön, ha a férjem idehaza lesz”. Ha pedig az irodába küldünk a férjhez, ott azt a választ kapjuk: „Majd megbeszéltem a feleségemmel”.

De ez csak a ritkább eset, mert általában az aradi asszonyok elég jó vevőknek mondhatók.

Arra a kérdésünkre, hogy ki fizeti a számlát, egy szabónő ezeket mondta:

— Hát legtöbbször az asszony, néha a férj, ritkán — mondjuk némely színésznőnél — a harmadik. De ebben az utóbbi esetben is a nő adja át a pénzt. De azért seholye szabad általánosítani. Sokszor a színésznők tudnak a legjobban gazdálkodni a ruhával, más asszonyok pedig aránytalanul költenek. Nem egyszer megtörténik, hogy a nők postacsomagban, valami javítanivaló ruhában küldik a pénzt, anyagul becsomagolva, csak ezzel a cédulával:

— *Ne tessék nyugtázni!*

Sokszor eladott férfiruhákból, megtakarított konyhapénzből kerül ki a toalettköltségnek a férjek által eltított része. Dehát legtöbbször nem is a férjek kedvéért öltözködnek az asszonyok szépen. Így kívánja ezt a divat, a bártnők kritikája, a világ szeme, az asszonyi örök — asszonyi hiúság...

Egy elkészett vélemény.

A tizenkettedik órában, lapzárta előtt kaptuk ezeket az értékes sorokat s így nem közölhetjük a megfelelő csoportban:

Minden időben, minden korban az volt és az lesz az öltözködés titka, hogy ne lássék meg rajta, hogy ruházatunkban tetszeni akarunk. Legyen a ruha divatos, de nem hóborfosan divatos, diszige egyszerű és főértéke a kifogástalan szabás. A ruha viselőjének keresetlen természetes disztínguált modora kell, hogy a ruhának eleganciát, viselőjének pedig bájt kölcsönözzön.

Ne legyen ruházatunk soha sem cégére vagyunk fitogtatásának; sőt, ha bármily drága és értékes is, egy-egy toalette darab, a szemlélnék nem szabad azt már messziről észrevennie.

Annnyit költünk ruhákra, kalapokra stb.-re, a mennyire anyagi helyzetünk feljogosít. Sokkal elegánsabb egy nő, ha kifogástalan tiszta cipőt és keztyűt visel egész egyszerű ruhában, mint az, aki a csipkétől, szalagtól és egyéb cicomától majd el repül, de sárban és porban nem meri ruháját fel emelni, mert cipőjének sarka görbe, ki van taposva, keztyűjéből pedig vörösen kandikálnak ki ujjai hegyei, a varrófü szüksége után áhítva.

Nemes ékköveket, szörméket, valódi csipkéket és ezekhez hasonló drágaságokat csak azok viseljenek, kikről tudja a világ, hogy férjük anyagi helyzete olyan, hogy nejeik ezeket a ma majdnem megfizethetlen becses dolgokat, anyagi gondok nélkül, megengedhetik maguknak.

Kifogástalan elegáns lehet minden nő e drágaságok nélkül, ha öltözködése összhangban van férje jövedelmével, ellentétben azzal, ki anyagi helyzetén felül diszbe, pompába burkolózik és ezáltal környezetének érdeklődését hívja ki e nagy költségek eredete és kufforrása iránt. Szóval minden körülmények között egyszerűen, minden feltűnést kerülve és mindig némileg takarékoskodva öltözködjünk és biztosan el fogjuk érni célunkat, tetszeni fogunk anélkül, hogy magunkat vagy még inkább férjeinket tesszük nevetség tárgyává.

WADOWSKY GUSZTAVNÉ.

Eddig a nyilatkozatok. Amit még hozzájuk mi, e nyilatkozatok összeférelő mondhatunk, az csupán csak mentegődzés lehet azért, ha itt-ott hiányosság vagy befejezetlenség van a fejezetek között. Talán onnan van ez, hogy avatatlan kezekkel nyultunk olyan finom dologhoz, mint a női toalet, de bizonyára a feladat nehézsége és a női túlvátoztos diszkréciónak is súlyos akadályokat

támasztottak. Egy-egy nő interojura birni, egy-egy női szalónba bejutni, nehezebb munka, mint egy miniszterelnököt megkönyvezni. Szolgáljon ez mentségül nekünk, akik ilyen nehéz és kényes anyagba vágjuk az újságírói tollat.

BRÓDY BÉLA.

VÉCSEI MIKÓS.

A falu és a föld.

Irta: Hunyár Algernon.

Mit szeretünk a falun? A kérdést meg is lehetne fordítani. Van-e egyáltalán a falun szeretni való? Mert a mi a falu külsőségeit illeti, a por, a sár, bizonyosan nem szeretetreméltó. Ha pedig kigomboljuk a falut és belülről nézzük meg, akkor olyan csunya képet kapunk, hogy azt kiválóképpen a csunyasága miatt érdemesnek tartották szinpadra vinni. Hát ha se kívül, se belül nem szép a falu, akkor mi marad szépnek? Talán fölül szép a falu? Igen, ebben van valami. A levegő, a korlátlan, minket köröskörül érő, minden oldalról hozzánk férő nagy, végtelen levegőtenger, ez az, ami végtelenül szép. Fürdünk benne, frissülünk benne és soha meg nem unjuk.

A város, hej a város, az valami más, ott van aszfalt, van árnyék, van korzó, van színház és kávéház, van kultúra és nincs szükség lábzsákra meg forspontra. A városi embernek nem füstöl a petróleumlámpása, nem fűköl csordás és kanász, nem folyik cipőjébe a hólé, nem jelenti világúgét az esteli harangszó. A városi ember, ha végig jár a maga utcáján, terén, két szemét is kevesli, annyi látnivaló tolong elébe. A falu embere csukott szemmel jár, mert telefujja a szél porral és a platánok hulló virágszirmaival. És aztán a kulturális élvezetek, abban hogy részesezik város és falu. A városi ember egyet gondol és hipp-hopp ott terem a színházban, a hangversenyteremben. A falusi embernek a gyerek szenzációs arccal hozza a hírt:

Apa, megjöttek a komédiások!

Rzulfán jön a veszekedés; menjünk, ne menjünk.

— Intelligens ember csak nem teszi be a lábát ilyen csepürágókhoz.

— De ott lesznek a jegyzőék, doktorék, patikusék, vagy ha vannak, hát plébánosék is.

És aztán elmegy a falusi ember családostul, a hippodromba, ahol miss Utharina, „a világ első műlobarnője” hajmeresztő produkciókat végez egy gebén huszonöt fillér beléptidj mellett, elmegy a moziba, ahol könnyes szemekkel nézi egyszer is, kétszer is „a hú kutya tragédiáját.” És hova-tovább falun marad az ember, annál jobban hozzá szokik a lenge papírsátrak művészetéhez és előbb-utóbb már nem a jegyzőék, meg a doktorék, vagy a gyerekek kedvéért jár el ripacsékhoz, hanem a „művészetért.”

És a főbbi szórakozások! Városi ember csak olyan kártyázik, akit éppen rabjává tett a kártyaszenevedély. De másképp a falun, ott mindenki kártyázik, akiben van annyi intelligencia, hogy megkülönböztetheti a tök alsótól a makk felsőt.

Oh te szegény kultururfi, aki ott ülsz a városi kávéház nagy fűkörablaka mögött és unott arccal nézed, mint vonulnak el előtted a város legszebbjei, orrod fulfinomult érzékével válogatsz a női ruhák-ból kiadó illatszerek legjobbjai között, előtte a világ minden ujságja, gyere el a nagyvendéglő, vagy ha szerencsés helyre vezérelt sorsod: a kaszinó acetylén füstös termébe, ott mosolygó ábrázattal kezét fogsz a világ legkiálhatatlanabb embereivel, látsz egy csomó arcot, a melyet sok hosszú év alatt halálra untál és végül szerencsének tartod, ha egy óska, barnára festett asztal mellett helyet kapsz néhány „stipli“-hez. De ha kiszorulsz, ne ess kétségbe, még mindig megmarad részedre a szórakozásnak egy igen nemes fajtája: a kibicelés. Igen, a kibicelés, amelyben a legfőbb öröm az, hogy a játékost, kinek háta mögé odapiántáltad magad, halálra bosszantod.

Vagy te, bájos ifjú hölgy, akit joggal neveznek a korzó királynéjának, hagyj ott a ragyogó bálterem parkettjét és gyere, cseréld helyet avval a falusi szépséggel, aki ime a fűkrékkel és vadasztási zászlókkal dekorált vendéglői nagyteremben lefű bosztonlépésben a csárdást a pénzügyi fővigyázó úrral. A fővigyázó ur sugdosni fog a füledbe, de légy nyugodt, nem szerelemtől és házasságról, mert ettől megóv az édes tatád üres bugyelárisa. Mer

Alapított 1840-ben.

STEINITZER N.

kizárólag festékanyag-, kence- és lak-kereskedése

ARADON, Andrásy-tér 3. sz.

Legjobb minőségű padolat-, lack- és parkettfénymáz. Festék, firnaisz, brunolin, terpentin, lenolaj, karbolineum, enyv, schellack, bronzok, fénymézga.

Mindennemű asztalos kellékek.

Festői ecsetek. — Fali minták. — Minden e szakmába vágó cikkek dus raktára. **Egyedüli főraktára** a Parket-Rózsának, mely a legjobbnak ismert parket-beeresztő szer. Az Avenarius-féle Dendrimék, mely legjobb a gyümölcsfák betegségeinek és az ártalmas rovaroknak leküzdésére.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

Városi és vidéki telefon 217.

4508

Hölgy közönség szives figyelmébe!!

Minden hölgynek saját érdeke az ágy felszerelését első kézből beszerezni, ez okból bátorodom a hölgyközönség szives tudomására hozni, hogy a már 30 év óta fennálló ágynemű üzletem meg-nagyobbítván és azt elsőrendű ágyberendezési cikkekkel oly dusan felszereltem, hogy a hölgyközön-ségnek, mindazon cikkek rendelkezésére állanak, a mit csak a fővárosi, bécsi és berlini hasonló cégek nyújthatnak. Általános elismert elsőrendű szakavatottságom, ugyszintén elsőrangú külföldi gyá-rokkal való összeköttetésem által versenyképes vagyok e téren, a legmagasabb igényeket is, kielégíthetem, amit menyasszonyok és különösen azon hölgyek szives figyelmébe ajánlom, a kik ezen cikket a kereskedőknél szokták beszerezni, a hol feltétlenül második kézből és határozottan harmadrangu munkát kapnak.

Állandóan raktáron tartok saját készítményű Szatén, Brillantin, Cloth, Atlasz, Levántin, Ra-dames selyem paplanokat és Plimout, kész paplanlepedőket, továbbá lószőr, afrik és tengerifü mat-racokat, rugganyos és levarott ágybetéteket. Ágyterítő garniturák, nvári takarók, falvédő, ágyelő és futószőnyegek. Amerikai pamut, angol és hazai gyapottok nagy választékban.

Mindennemű e szakmába vágó rendeléseket ugyszintén behuzásokat elvállalok. Kivánatra árjegyzéket és mintákat küldök.

Ez idő szerint legjobb, legkönnyebb és legmelegebb a pehely-paplan, a melyet $1\frac{1}{4}$ klgr. pehelyből készítik.

Haubenreich Mihály,

speciális ágynemű készítő

4293

Aradon, Andrásy-tér 22. sz. a megyeházzal szemben.

mi fűrés-tagadás, a házasságok falun nem az anya, hanem — telekkönyvvezető előtt kötnek.

De a pénzügyi fővigyázó úr szól:

— Aranyos Malvinka nagysám, hallotta már, hogy a járásbíró nem fogadta a köszönésemet. Hallatlan szemtelenség. Utóvégre is fővigyázó vagyok. Oh csak azt lesse, míg én egyszer köszönök neki.

De hát se baj. A falu társadalmának meg vannak a maga félszégei. Azokat le kell nyelni, lefordelni úgy sem lehet. Idegrendszerednek finomabb érzésekre berendezett csápjait egyszerűen pattába csomagolod és uszol az árral.

Egy angol nő írta valahol, hogy a falu immár csőd előtt áll. Statisztikai adatokkal világitotta meg azt a procenzust, a mely a falusi elemmentumoknak a városok által történő felszívódásban nyilvánul. A város, mint a mágnes, szívja magába mindazokat, akik falun helyhez kötöttségükből felszabadulnak. Sőt a városi kultúra erősen lazítja a falu és az egyén közötti köteléket, a kenyérkereseti viszonyok, a gépek terjedése és az új városi gyárak pedig százával viszik be a falu népét a városba, a Marsaillest éneklő proletárság kész prédájául. És ki marad hát falun?

A földéhesek és velük a gép. Szándékkal kerülöm ezt a szót: a kisbirtokos vagy a paraszt vagy a földműves. Falun csak földéhes emberek vannak. Mindenki az. Kisbirtokos, olyan már nincs. Csak a földművelésügyi miniszter rendeleteiben él meg élénken ez a fogalom. A gazda, akinek öt lánca földje van, gondolataiban, vágyaiban ezer holdon gazdálkodik; az árendás, amit a pálinkán meg a hitelezésen keres, földbe fekteti, jegyző, pap mind földet vesz, földet tűr. Ami ezen kívül ember van a falun, az mind csak nézi, hogy a többi hogy boldogul a földért.

A kisbirtoknak képzeleti határai megszűntek, a föld bírása hatás elvezetéséhez hasonlít. Mindig többet és többet, mert ami van, sohasem elég.

Paraszt, az nincs. Van sok kaputos ember, aki elmegy parasztszámba és van, sajnos, kevés parasztember is, aki moraliter-kabátban jár. Kabát és guba; hej nagy baja a falunak. Soha meg nem érti egymást. Kivált, ha politizál, akkor érdekes a guba. Abban a deszkafallal körülvett szűk látókörben, amelyben a kődmönt viselő paraszti ember egész lelki világa forrong, bolyong, kavarodik, micsoda agyafurtságok és paradoxonok. Milyen élesesű és milyen tanulatlan. De hát hogy is tanulhatna. Nem engedni a föld, a föld. A falu földéhes paraszta remek típusa a konzervatizmusnak. De nem szabad ám azt hinni, hogy ez a konzervatizmus minden vonalon maradi. Mert magában az életcélnak, a földszerezésben sok az ötlet, sok az újítás. Régi magyar eleink, akik tudvaleg, mikor lekerültek a lóhátról, szintén földet tűrókká lettek, azonképpen földéhesek is voltak s így találódott fel magyar paraszti elmével, amikor még hidnak híre-hamoa sem volt, se nálunk, se Bergengóciában: a komp. A komp azért, hogy azzal átvigyünk a vizen lovat, ekét, boronát, földet szerezzünk ott a tulon is, földet turjunk ott a tulon is. Hát ma, mikor a földre szomjazó magyar beszánt utárokban utestbe, föl a védőtőlés tetejéig, be az erdő nyirkos talajába, be a legelőbe, szőlőbe és hid alá. Különösen az utak elfoglalásában mutat nagy leleményességet a magyar paraszt ekéje. Kilométerjelző, hektométerkő mindmegannyi kellemetlen filalomfa az eke útjában, de az igazán nézni való, ahogy a magyar ezeken az akadályokon túl teszi magát. Érdekes, hogy amennyire szereti a magyar paraszt az utat hosszában, annyira nem tűri keresztben.

De ne legyünk igazságtalanok a faluval. Ha már leszedtünk minden keresztvizet róla, egyet ismerünk be. Hogy a festi jólét, a fáplálkozás, a lelki nyugalomnak eldorádója a falu. Hogy a kedély idegrázó szenzációja a falu emberétől távol vannak. Szóval eszünk, iszunk, alszunk és semmi több.

Nem szeret az, aki szerelmesének hibáját nem érénynek látja.

Van annak, aki meg nem issza dicsekszik a hal a vízben.

Gondoskodás történik arról, hogy a fa az az égig ne nőjön. Mondta a báró és elkövette az erdőpanamát.

Az éhség a legjobb szakács; bölcselkedett a veréb és elkezdte az élethulladékot csipegetni.

Ferenc Ferdinánd a radnai zárdában.

Látogatás Prieszter atyánál.

Nemcsak a közönséget, hanem az ujságírót, a mindenbe belefásult gépembert is izgatja az, amit a titokzatosság köde kissé homályossá tesz előtte. A rejtelmesség zaklatja legjobban a fantáziát és sarkalja annak a kifürkészésére, mi is van a titok leple mögött? Ez a magyarázata annak, hogy néhány nappal ezelőtt bejelentettem látogatásomat a radnai kolostor szentéletű főnökének, Prieszter Ágoston atyának. A főtisztelendő ur lekötözött előzékenységgel fogadott és megengedte, hogy bepilantsak az ország leglátogatottabb bucsujáró helyének, Aradmegye e ritka nevezetességű zárdájának belső világába. A radnai zárdá, a mely most magaslaton épült impozáns, kétemeletes palota benyomását teszi, négy évszázaddal ezelőtt még kis faházikó volt. Később kőházat építettek a bucsujáró helyre, de azt a török pusztítások idején lerombolták. A zárdá lakói általában sokat szenvedtek a törököktől, a serebeiktől és csak nagy erőfeszítéssel, az alkalmazkodás művészetével tudták fönntartani a kegyeleti helyet.

A zárdá rohamos fejlődése kétségtelenül a mostani házfőnök, Prieszter Ágoston működésének idejére esik. A páter 1886-ban foglalta el helyét s igyekezett megszüntetni a türehtetlen állapotokat. Ezelőtt a záránokok (számuk évente 90-100 ezer) éjszakára befeküdtek a kolostor folyosójára, letaposták egymást, ragályos betegségeket hurcoltak be. Szóval: tombolt a rendezetlenség, amely a zárdá létét is veszélyeztette. A tetterős, szívós, munkaszerető Prieszter energikusan kezdte meg az újításokat s rengeteg ellenséget szerzett magának. De ezzel ő nem törődött. Elhatározta, hogy kiépített a zárdá egy részét két emeletesre és modernül berendeztet. Ez persze nehezen ment, mert a sok költséggel járó háztartást tisztára jótékony adományokból fedezik s így a zárdá fejlesztése anyagi akadályokba ütközött. Szép munkájában segítségére voltak a környékbeli előkelő birtokosok, akik bőkezűen adakoztak a magasztos célra.

A publikum képzeletében úgy él a radnai zárdá, mint egy ósdi, bemohosodott, az idő ugynevezett *vasfogató*l megörölt erdei lak, amelynek a tetejét gerendákkal kell alátámasztani, hogy be ne dőljön. Épen ezért szerföltt meglepődtem, amikor a fráterek a zárdáfőnökhöz vezettek. Az első emeleten levő, tágas, szépen berendezett ebédlőbea találtam a szikár, magas, negyvenkörüli pápaszemes pátert egy kékszemű, fiatal lelkész társaságában, akinek a gyermekes tekintete mintha mindig az élet ismeretlen szépségeiért sóvárogna. Ünnepi ebéd volt, hát utána kicsit poharaztak.

— Ez a mi egész szórakozásunk — mondta a páter — ha ünnepeken egy félórát eldiskurálunk. A külvilággal csak akkor érintkezünk, ha az egyházi teendők ritkán úgy kívánják.

— Hát mégis, mit csinálnak egész nap ebben a nagy házban?

— Ezt kérdezte tőlem boldogult *Dessewffy* Sándor csanádi püspök is, amikor ide kineveztek. „Mit fog maga ott csinálni?” — mondta. — Azt feleltem neki is, amit önnek: dolgozunk, a kötelességünket végezzük. Ebben a zárdában négy páter és öt fráter lakik, meg 22 szegény kis diák, akiket mi nevelünk. A fráterek teljesítik a házi munkákat: a főzést, mosogatást, tisztogatást, szabó és susztermunkát. Szóval ők a háziasszonyi teendőket vég-

zik. Pénze, uram, itt senkinek sincs. Kollektív háztartást vezetünk. Itt minden a *franciskánusoké*, a rend tulajdona minden szög. Nekünk semmink sincs — csak a hitünk.

— És mi a munkájuk?

— Nekem például annyi a dolgom, hogy naponta 17 órát szentelek a munkának. Hét órát alszom csak, azonkívül folyton dolgozom. Egymagam natféle könyvet vezetek. A zárdá összes számadásait, adminisztratív munkáit végzem; a hozzánk forduló hívőket oktatom, prédikálok, gyóntatok. Van olyan nap, hogy 5-6 ezer embernek kell a kálvárián eódadást tartanom. Oh, hány embert visszaidtam már az életnek. Id-jött azzal a szándékkal, hogy még egyszer imát mond és aztán végez önmagával. A mi biztató szavunk azonban eltérítette az öngyilkosságtól.

— Előkelő emberek is járnak ide, ugy-e?

— Hogyne. Nemrég egy *Almássy* grófnő paraszt ruhába öltözve jött ide, hogy így jobban a nép közé juthasson és buzditha sa őket a hithez való ragaszkodásra.

A kékszemű kis lelkész ábrándos tekintettel szolt:

— Oh, olyan sok előkelő hölgy jön ide. Meg katonatisztek is. A multkor *Kolozsvárról* valami *magasrangú finác* jött ide. Elűstös volt a kabátjának a nyaka.

Önkéntelenül elmosolyodtunk erre és ő szégyenkezve sompolygott ki a tereméből, mintha valami nagy bünt követett volna el.

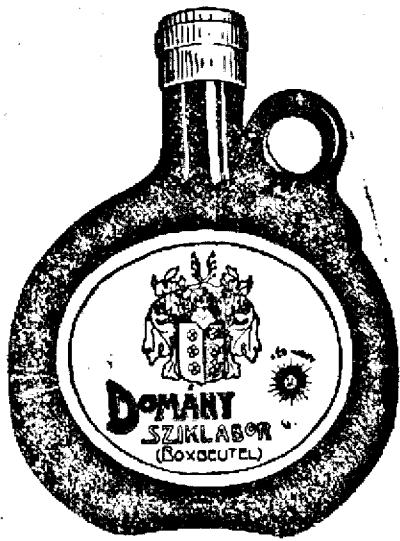
— Igen előkelő vendégeink is vannak. — folytatta Prieszter páter. Leggyakrabban inkognió jönnek s csak gyónás után árulják el kilétüket. A *Csekonics*, *Wenckheim* grófok gyakoriak. Nemrég itt volt a *szan-markói* hercegnő, Nákó volt fiumei kormányzó nagynénje. Mindjárt megtudjuk, ha előkelő hívő imádkozik templomunkban, mert annak ott marad a nyoma a perselyben egy-két arany formájában.

Azután fölvezetett a második emeletre, a hol az ő lakosztályában modern vaskasszából előszedte a zárdá hivatalos könyvei közül a zárdá naplóját.

— Itt vannak följegyezve — mondta — a nevezetesebb látogatók és a zárdában történt események.

A hatalmas könyvet ezelőtt latinul írták. Az 1901. évtől azonban magyarul vezeti a páter. Felütötte az 1908. szeptember 6-án teleirt lapot. Ez *Ferenc Ferdinánd* trónörökös látogatásáról szolt. Olyan érdekes és szokatlan ez a följegyzés, hogy engedelmeivel szó szerint leirtam. Itt közlöm.

„Ma, 908. szeptember 6. nagy látogatója volt rendházunknak és templomunknak. Fenséges urunk, *Ferdinánd* trónörökös, *Gelb* alvezredes és *Rémy* sorhajóhadnagy kíséretében az ujfalu gróf *Zselenski-kastélyból* két hintón átrándult Radnára és egyenesen a templomba hajtatott. Rövid ideig meghallgatta a magyar szent beszédet, amit épen Kovács Lajos káplán tartott. A fenséges ur kíséretével az udvaron at a sekrestyébe ment s ott bevárva a házfőnököt, megtekintette az oratóriumból a templomot, utána a rendházat és néhány szobát, az ebédlőt, a kertet stb. Miután mindent megnézett, még egyszer visszatért a templomba s ott összetett kezekkel rövid imát végzett a házfőnök kíséretében, majd a kriptát tekintette meg s onnét a lourdi kápolnához menve, igen szívélyes kezesorítással megköszönte a házfőnök szíves kalauzolását s magát és családját a rendi testvérek imájába ajánlva, a nagy néptömeg éljenzése közben kocsiira ült és visszautazott Ujfalura. A fenséges ur különben min-

4450

Alapított: 1801.

**Legfinomabb minőségű valódi
Ménés-gyoroki vörös és fehér
Muszka-Magyarádi
asztali- és csemege-borokat,**

valamint ménesi Cognacot ajánl legnagyobb választékban

Domány József Aradon

cs. és kir. Ő Felsége a szász és szerb király és Ő fensége Károly bajor hercegnek udvari szállítója, szőlőbirtokos és bornagykereskedő.

Első Leánykiházasító Egylet

m. sz. gyermek- és életbiztosító intézet

aradi vezérügynöksége

Arad, Szabadság-tér 22. szám (színház épületben.)

Telefon szám 421.

Egyedüli legrégebb magyar gyermek- és életbiztosító intézet, mely leánykiházasítási, fiu- és életbiztosításokat a legelőnyösebb módzatok mellett kultiválja.

Biztosított tőke 68.000,000 hatvannyolc millió korona.

Dijtartalék 18.000,000, azaz tizennyolc millió korona.

Kifizetett biztosított tőke több mint 15.000,000 azaz tizenöt millió korona.

Ügyes üzletszerzők alkalmazást nyernek.

Prospektussal és díjmentes felvilágosítással készséggel szolgál a vezérügynökség titkári hivatala.

4467

den tétével elárulta, hogy vallásos érzés él szívében. Így az oratóriumban is térden állva végazte imáját, a kegykép felé irányítva tekintetét. Az Ujjfalu körül lefolyt hadgyakorlatok alatt is, szeptember 3-tól 7-ig minden napon hallgatott szent misét. A jó Isten áldása kísérje, hogy egykor édes hazánk jó királya lehessen.

— Meddig tartózkodott itt a fenséges ur? — kérdeztem.

— Egy óra hosszaiig. Érdekes ember a mi trónörökösünk. Magyarul rosszul beszél s elhadarja amit mond, hogy ne érezhessük ki abból, hogy rosszul f-jezi ki magát. Azt mondta, amikor a körüöttünk nyüzsgő nagy paraszt tömeget látta, hogy mutassak neki igazi magyar típust. Néhány szegedi paraszt férfit és nőt szólitottam oda.

— Ezek alföldi ősmagyarok, — mondtam.

A trónörökös csodálkozva jegyezte meg:

— Ezek nem igazi magyar típusok. Gyöngéknék látszanak és a ruházatuk se árulja el az, hogy magyar emberek.

A fenséges ur szavaiból úgy vettem ki, hogy ő mezőkövesdi vidéki embereket szeretne látni.

— Sajnálom, — mondtam neki, — hogy most véletlenül nincs ilyen látogatója a bucsujáró helynek.

A trónörökös egyszerre csak megpillantott egy csomó temesmegyei bolgár asszonyt s mosolyogva mondta:

— Látja, ezek bolgárok, ezeket föl lehet ismerni már a viseletükről.

Azután az egyik asszonyhoz fordult:

— Maguk állandóan hordozzák a nyakukban azt a sok felfűzött ezüst pénzt?

— Nem, csak ünnepnapon, — válaszoltam én a bolgár nő helyett, aki nem értette meg a német beszédet.

A tömeg közül többen előretörtettek és kezét akartak csókolni a fenséges urnak, de ő elhárította magát a tolongókat. Egy bolgár asszony a karján ülő kis lányt odaolta a trónörököshöz, akinek felső karját a gyerek megcsókolta.

Egyszerre csak előttünk termett Péczely akkori radnai főszolgabíró, aki egy deputáció élén üdvözlölni akarta a főherceget. Ő azonban elhallgattatta a szónokot és bosszusan szólt:

— Honnan tudták meg, hogy idejövök?

— A csendérségtől, — volt a főszolgabíró válasza.

— Nem szeretem a ceremóniákat, — magyarázta a fenség felém fordulva és intett, hogy vezessem el.

Azután megmutogattam neki a zárda összes nevezetesebb termeit. Amikor a püspöknek a második emeleten fenntartott kis lakosztályhoz értünk, ezt mondtam:

— Azt gondoltam, hogy fenséged nálunk fog megszállani a hadgyakorlatok ideje alatt.

— Honnét gondolta ezt?

— A lapok azt írták.

Ferenc Ferdinánd kissé haragosan vonta össze a homlokát:

— Ugyan kérem, nem lehet a lapokra adni. Azok már előre megírják az ember gondolatait is.

Amikor lejtöttünk a zárdából, ezt mondtam:

— Van itt egy hely, amelyről azt tartják, hogy II. József császár itt tartózkodása alatt megtekintette a vidéket és így szólt: „Ha császár nem volnék, radnai quardián szeretnék lenni.” Akarja fenséged ezt a helyet megtekinteni?

— Nem, nem, — mondta a trónörökös — ez fölösleges; tudja, az ilyen mondások rend-

szertint tulzottak s nagyon kevés a valóság belőlük.

A fenséges ur ezután eltávozott.

A páter lakosztályából átmentünk a püspöknek fentartott kis rezidenciába, amely három egyszerűen butorozott szobából áll. Az egyik erkélyre nyílik, ahonnét gyönyörű a kilátás a kék hegyes, színes, romantikus vidékre, amelyet csacsogó patakok szelnek át. Ezen az emeleten van a majdan pappá szentelendő huszonkét kis diák lakosztálya is. Mindegyiknek külön cellácskája van, katonásan egyszerű berendezéssel. Innét lementünk az első emeletre és megtekintettük a házi kápolnát s mellette a papi ruhatárat, amely tele van értékes, aranydiszítésű misemondó köpennyel.

— Van olyan — magyarázta Prieszter atya, — amelynek darabja háromezer korona. De nem mi vettük, — tette hozzá szerényen — nekünk nincs ilyesmire pénzünk. Ami a házi kiadásokból még megmarad, azt kiosztjuk a szegények között. Jólelkű urinók adománya ez itt mind.

A délutáni misére hívó szelid harangszó megkondult.

— Válnunk kell — mondta — hív a kötelesség.

Elváltunk. Ő a templomba ment, én pedig a kapu felé. Rózsaszín arcú, egészséges, mosolygó leánycsapat tódult be azon és áhítatos pillantással lesték egy tüskés állu kispap tekintetét.

— Kezét csókolom, — énekelték korusba és alázattal járultak a lelkész elé.

Odakint a zárda kertjében kis diákok hancuroztak a decemberi napfényben és teliszájú kacagásuk összevegyült a harang csilingelésével. Szinte látszott rajtuk, hogy mohón akarják kihasználni a napfényt, a levegőt, a szabadságot, mielőtt bezárul mögöttük a nagy sárga ház kapuja, ahol nincs napsugár, kacagás, szerelem, csak munka, alázatosság és lemondás.

Bolgár Lajos.

Senki sem tagadhatja, hogy az anyagi és szellemi életmozgalom leg-hatalmasabb emeltyűje a sajtó, s ennek körében a hírlapirodalom, mely a politikai, társadalmi, közművelődési és közgazdasági élet nyilvánulását s a felmerült szükségleteket és kívánalmakat napról-napra kritikai figyelemmel tárgyalja s ezzel a hírszolgálatával, a közönség érdeklődését ébren tartani s a művelődést terjeszteni igyekszik. Emberek — az írók — által vezetve, a sajtóra is az áll, hogy kiki a maga fejével gondolkodik s hogy ennek folytán, akár a jogalap és tényállás eltérő felfogása, akár pedig az okfejtésnek más szempontból való leszarmaztatása folytán, elütő, vagy pláne ellentétes nézetek nyernek kifejezést; de ezek mérlegelése, vagy megvitatása épen a közvélemény tisztázására s helyes és szabad kifejlődésére szolgál. Fődolog azonban, hogy a hírlap és hírlapíró, minden szenvedélytől menten legjobb tudása és meggyőződéséhez képest, az igazságnak hódoljon. Ha ezt teszi, a közönség hű marad hozzá s nemcsak a jelent élvezi, de multjában is örömet talál.

Üdvözllet az „Aradi Közlöny“-nek, mely immár 25 éves mult eredményeire tekinthet vissza.

Szathmáry Gyula,
nyugalmozott alispán.

Bohém-világ Aradon.

— Husz év előtt. —

Írta: Ujlaki Antal.

Csak a husz év előttiekről regélhetek. Árvának érzem magamat, amikor reájuk gondolok. Hol vannak már ők?... Elszéledtek, meghaltak, vagy — már nem is bohémek? Az élet annyi mindent elsöpör a multból, hogy belefájl a szívem amikor visszagondolok, amikor az emlékezet elébem varázsolja a kedves, szellemes társaságot, melyet a sokszor egymás ellen való küzdelem mellett is, egybeforrasztott a nemes összetartás, valami felsőbbes érzés, mely függetleníteni tudta az embert a kenyérért való nehéz harc hatásaitól. Azért szerettem olyan forró érzéssel Aradot, mert az akkori újságírók társaságának tagjai nem az éj- és napszámot, nem az igavonó robotolót látták egymásban, hanem a törekvő lelket, az álom országának az irodalmi bolyongóját, aki bár nagyokat nem tud alkotni, vagy nem is alkothat, mert föl kell apróznia tehetségét, de nagy érzésekkel él és főséges terveket sző...

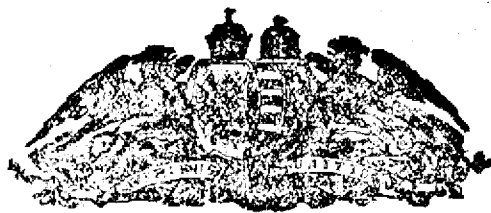
Félig lehunyom a szememet, mint aki távolba néz és ime a huszesztendő előtti aradi bohémek alakjai rajzanak előttem. A komolykodók, az egészen komoly tollforgatók és a poéták, akiknek úgy a komolyságát, mint a könnyelműségét a pillanat hangulata irányította. Emlékezem olyakra, aki „belement az életbe”, lett ügyvéd, hivatalnok, honatya vagy városatya, de alapjában véve megmaradt a „réginek”. Kezdem a közéleti újságírókkal. Ezeket nem nevezem meg, talán reájuk ismernek.

Az egyik, a közgyűlésen állandóan szükebbkörű bizottság kiküldetését indítványozta, a másiknak mindenben különvéleménye volt, a harmadik folyton hazafias ünnepélyeket indítványozott, a negyediknek a színügy miatt fájt a feje, ennek minden gondolata a színház körül forgott és végtelenül csodálkozott azon, hogy vannak *Parecz* Istvánok, akiket csak a vízvezeték és csatornázás érdekel, *Vásárhelyi* Lászlók, akik azt szeretnék, ha minél jobb utak szelnék keresztül a vármegyét és *Varjassy* Árpádok, akik minél több óvodával és iskolával szeretnék megrakni a román tengertől fenyegetett gyönyörű aradmegyei térségeket...

Az akkori újságírók is érezték azt a folytonos lázat, mely szünetlenül munkára kerget. Már akkor is az volt az életünk, ami ma: folyton újabb és újabb követ hengergetni pihenés nélkül, nem volt egy napunk, amelyet a magunkénak mondhattunk. De mienk volt az éjszaka, amikor vacsoránál a „Wittmanban” és vacsora után a „Zemplényiben” együtt voltunk különböző lapok munkatársai éjfél utánig napnap után. Akinek valami irnivalója volt, magános asztalhoz telepedett, hogy háborithatlanul végezhesse dolgát. Nem zavartuk egymást a munkában, sőt állítani merem, hogy az együttlének nevelő hatása volt, főképp reánk kezdőkre. Mert valamely incidenst, mely felmerült az aradi társaságban, művészetben, politikában, annyiféleképen vitattunk és rostáltunk, hogy a mikor a dolgok megírására került a sor, a legszerényebb tehetségű és legfiatalabb újságíró is választékosságra törekedett. Kellemetlen incidens alig zavarta a meghitt bajtársi viszonyt, mert a bohém társaság színvonala, kritikai érettsége és mondhatnám finom érzéke ellen-súlyozta a vidékies szembeszállás érdességét. Nem mondhatnám, hogy valamennyien szerettük egymást, de voltak, akikhez nagyon ragaszkodtunk. Nem mondhatnám, hogy valamennyien tiszteltük az egymás becses egyéniségét, de bizvást mondhatom, tiszteltük a tollat, tiszteltük a magyar újságírást és elismertük, hogy ennek az újságírásnak Aradon olyan művelői élnek, akik az egész magyarságot dolgoznak más pályán alig található idealizmussal, rajongással és önfeláldozással és akik magánéletük tisztasága, egyéni kvalitásuk és megbízhatóságuk miatt is minden jó magyar embernek tiszteletét, szimpátiáját megérdemlik.

Az elsők közül emlitem, akiket különös szeretettel környeztünk: *Vörös Vidort, Iványi*

Alapított 1845 ben.

Alapított 1845 ben.

Neumann M.

4801

cs. és kir. udvari szállító

férfi-, fiu- és leányka ruhatelepe

ARAD.

Szabott ár!

Telefon 457. sz.

Mérték szerinti megrendelések kifogástalan kivitelben
eszközöttek.

MAIROVITZ EMIL ARAD,

4372

Kossuth-utca 4. szám.

Kőipargyártelepek — márvány — mészkőbányák.

Borossebes.

Arad.

Piski.

**Bármely kőfaragó épületi s diszmun-
kákat mindennemű hazai kőanyagból.**

**Sirkövek, siremlékek, sirbol-
tozatok nagy választékban.**

Égetett mész és tűzifák.

Ödönt, Boros Vidát, Révész Adolfot, Méray-Horváth Károlyt, Hamvas Károly dr.-t, Szöllősi Istvánt, Barabás Béla dr.-t, Müller Károlyt, Tolnay János dr.-t, Tiszti Lajost, Sas Edét, Londez Eleket, Vass Gézá, Soltész Adolf dr.-t s Nagy Sándor dr.-t.

Vörös Vidor mintája volt a tanult, szellemes és nemes izlésű, újságíróknak. Ugy él az emlékezetemben, mint a legnemesebb emberi lény, akinek valaha a jószágos, nemes szemébe tekinttem. Amikor a gyarlóságaim miatt (mert csak mi vagyunk gyarlók, az embertársaink, azok jók) viharfelhők gyülekeznek a fejem fölé, lelki szemeim elé idézem az atyai jószágú felejtetlen szerkesztő-főnököt, Vörös Vidort, hogy az ő nagy lelkétől kérjek tanácsot. Vörös Vidor sohasem haragudott, sohasem kicsinyelt, sohasem gunyolt senkit. És mégis az abszolúte férfiasággal a felsőbbes kritikai érzék és férfias energia párosult. Irtóztott attól a sajtótól, mely utszéli hangon szól az olvasóihoz. Persze Vörös Vidor hírlapírói kötelességének tartotta azt is, hogy az örökös munka mellett örökösön tanuljon. Hét nyelven beszélt és írt. Azt hiszem a legműveltebb és legtanultabb újságíró volt, aki valaha magyar redakcióban dolgozott. Az az ember, aki annyit tanult, nem fordított arra időt, hogy magának pozíciót teremtsen, mert unta a törtétket, megvetette a tülekedést. Ha a kar szerencsevadászó katonái közé tartozott volna, az ország első közé küzdte fel magát. Amikor megváltam jó gazdámól, egy budapesti redakcióba kerültem, az ország első tollforgatói közé és akkor napról-napra meggyőződtem róla, hogy mindazoknak, akik Magyarországon újságot irnak, egyben-másban mily magasan fölötte áll az én felejtetlén jó főnököm. Vörös Vidor az egyetlen újságíró volt, aki éjszakáit nem társai, hanem a könyvei között töltötte. Más emberfia azért csapódik a redakcióba, mert nem szeret tanulni, ez az ember pedig azért lett újságíró, hogy szünet nélkül a tudás országában cserkészzen.

Az aradi hírlapíró gárdában két hűséges tanítványa volt Vörös Vidornak:

Szöllősi István, és
Londez Elek.

Egyik a filozófiában és az aesztetikában kereste a sarkigazság okát, a másik folyton a nyelvtant bújta. Ez a három ember végtelenül szimpatiait egymással bárha sohasem jutottak egyértelműre semilyen kérdésben sem. A politikában óceán választotta el őket egymást. És mégis annyi esztendőn át soha még csak egy mérgező szót sem váltottak. A vitázásuk olyan érdekes volt, hogy bár soha nem győztek meg egymást, de sohasem veszték össze. Nekem igen kényelmes dolgom volt köztük, minthogy én apodictice kijelenttem:

— Nem értek a politikához, csupán ma-

gyarul beszélek, de ezen a nyelven sem tudok írni, a közügyekhez semmi érzékem nincs, a bűntények végtelen szánalmat keltenek bennem...

Amikor mindenki a meggyőződéséért kardoskodott én hallgattam és így folyton „fenusz-tam” mint a dugó az olajban. Nem ravaszsból viselkedtem így, de őszinteségből, mert kollegáimat annyira szerettem és tiszteltem, hogy csupa izlésből sem tudtam velük ellenkezni. Különb lapunk intelligens és unalmas volt, amint Cs. Endes Dániel többször bizalmasan a fülembé sugta.

Ellenben az Aradi Közlöny akkor is eleven, friss, érdekes újság volt. Boros Vida örökölt a politikai rovaton, a lap egyéb rovatait Vass Géza szerkesztette nagy ambícióval és eredményes sikerrel. Az Aradi Közlöny-nél otthon volt minden újságíró, mert ezt a lapot úgy tekintették, mint az olyan organumot, mely elég erős arra, hogy ne csak érdeket pártoljon, de missziót teljesítsen. Engem az Aradi Közlöny munkatársai vezettek be az aradi életbe, holott tökéletes ellentétes irányú politikai lap munkatársa voltam.

Csak egyszer haragudtunk meg az Aradi Közlönyre; amikor meghallottuk, hogy Vass Géza elszakad a bohém világtól és megházasodik, Londez Elekkel azt terveztük, hogy felkeressük barátunkat és lebeszéljük a tervéről, de amikor megláttuk boldogságtól sugárzó arcát, a nyakába ugrottunk és összeöleltük. Mindazonáltal Londez Elek elkeseredetten tört ki, mondván:

— Én nem tudnám elhagyni annyi jó barátomat — egy leányért.

A jövő Vass Gézának adott igazat, mert ma is olyan boldog a feleségével, mint amilyen boldog volt ott Aradon, fiatalon a remények tavaszán.

De amikor nászutra elindult, a munkatársai nehezen várták vissza, főképp Hrabovszky Lajos, a korán elhunyt kedves poéta, aki egyszer éjszaka akart meggyőződni, hogy a hazajött-e a szerkesztője.

Torkaszakadtából hujántotta az utcán, Vass lakása mellett:

— Szerkesztő ur!

Vass Géza azelőtti napon érkezett haza fáradtan, elesigázva, de a borzalmas kiáltás felriasztotta. Kinyitotta az ablaklátkát és kitekintett a havas éjszakába:

— Ki szólít?

— Én vagyok, Hrabovszky Lajos.

— Talán valami óriási szenzáció van?

— Nincs semmi baj. Csak meg akartam győződni, hogy hazajött-e a szerkesztő ur. Az isten hozta. Kezét csókolom öngyűlöletének.

Vass Géza mérgesen vágta be az ablaklátkát, de az utca mélységéből ugyanekkor felhangzott Hrabovszky Lajos könyörgő szava:

— Szerkesztő ur, az isten áldja meg, adjon köcsön két forintot.

Es az az érdekes, hogy ezen a téli éjszakán nem Vass Géza hült meg, hanem Hrabovszky Lajos. Régen meghalt a jó fiú. Amikor a ravatalon feküdt, az aradi társadalom köréből többen megvásárolták a költeményeit. Mennyire tudott volna mulatni ezen a „sikeren” szegény Hrabovszky.

Akkor tájban történt, hogy Sas Ede sűrűn visszajárt Nagyváradról Aradra. De csak éjjel mutatkozott az utcán, mert az *Inszögések* című bukott darabja miatt kerülte az embereket. El kell mondanom, hogy ezt a darabot Sas Ede *Fehér Dezsó*-vel követte el és *Leszkay András* színrehozta az aradi színházban. Mindketten kicsipve, fölvirágozva, puderezve, sőt illatszerezve várták, mikor szólítják őket a lámpák elé, de az aradi publikum a két fiatal író darabja iránt oly kegyetlenül viselkedett, hogy a szerzők a második felvonásnál jónak látták lekuporodni a páholyba, az előadás után pedig eltűnni. Akkor este történt, hogy pezsgőzés közben Sas Ede sirva borult a nyakamba:

— Barátom, egy titkom van.

— Bizalmasan megmondhatod.

— Nem tudok írni. Pályát tévesztettem.

És másnap könyörgött Hoffmann Antalnak, hogy akceptálja a kézműáruüzletébe.

Ugyanazon éjszaka Cs. Endes Dani jóbarátunk is a nyakamba borult és vallomást tett:

— Barátom, ez a népség nem becsüli bennem az író... Hát ki az az Iványi, Vörös, Révész, Tiszti?... a kis ujjammal jobban írok. Éjszaka tizenkét órakor külön cikket, tárcát, borigist írok...

Cs. Endes Dani a legjobb fiú a világon. Szerény, ügyes, becsületes, akinek érdemei vannak. Nem tehet róla, hogy Gorkij, Anatol France és Brandes György elírták a mondani valót. A sajtó, az irodalom olyan, mint a felhőkápoló épület: sok minden anyagból van összerögzve a fundamentumtól a kupola koronájáig. Ennek az épületnek becsületes és hasznos fundamentum: Cs. Endes Dani.

Sas Ede azóta a Petőfi Társaság tagja lett. A legkedveltebb írók közül való. Vörös Vidornak és Iványi Ödönnek sokat köszönhet. Monhatni mindent...

Kaleidoszkopszerű tarkaságban vonulni föl előttem a husz év előtti aradi bohém világ kedves alakjai. Emlékezem az írásukra, az alkukra, mondhatnám a mozdulatukra is. Meg akiket szerettünk, sohasem felejtjük el. Anna a hírlapírói gárdának én előttem igen nagy érdeme van, melyről nem csak illik, de melyre meg kell emlékezni másoknak is, akik nyitlan szemmel tudnak emberekről és a dolgok nyúlásairól írni. De én azt hiszem, hogy én szürke tollam pepecseléséből ezuttal előttem ennyi...

Gigányok szombatja.

Írta: Prohászka László dr.

Azon a didergő, novembervégi éjszakán történt, amelyen hirtelen, váratlanul ránk fordult a tél. Sűrű, záporos szemű hószögök szakadtak alá a földre, hol a lágy, fehér hópihéket rögtön elnyelte az aszfalt kemény feketesége.

Merő nyirok volt minden. S a nagyváros szénportól és nedvességtől fakó, hideg levegőjét még fázósabbra világította az ivlámpa bűvös fénye.

Ember alig járt már az utcán. Csak néha tűnt fel egy-egy megkészt, sötét alak, amint gallérijába húzódva, falmentén poroszkált a napi robotból a hónapok ágy megváltó öntudatlansága felé. Vagy talán megfordítva. Az át nem élt nappól az életfogyasztó éjjeli robotba.

Ebren voltam még magam is. Tilos találkát tartottam a muzsával a meglesetlen órátitoktartó csendjében.

Alkalmi cikkel voltam várandós az újságom számára. Előttöm keskeny kutyanyelv fehérlett, várva, hogy mint valami fehér pólyába, belé-göngyöljem az újszülöttet. Künn pedig várt rá az újság bábjája: a szedőgyerek, hogy elvigye s a nyomdafesték fekete keresztvizére tartsa. De mint minden kéziratra váró szedőgyerek, elunta magát, s a nagy várakozásban elaludt az istenadta. Csendes hortyogása puhán hallatszott be hozzám az előszobából.

Csodálatosan gazdag, árnyaktól benépesített

volt az éj. Valami megkapó, tulvilági békés egyetértésben sorjártak el előttem. Olyanformán, mint kőza báránnyelűk az égbolton. A később jövő szelid türelemmel várta, míg rá kerül a sor. Amelyikre pedig ráismertem, nem alkalmatlankodott tovább, hanem megnyugodva tovalebegett, lassu, lépéstelen szellemjárással.

Az emlékek rajzása sok régi és megsejtett hangulatot ébresztett lelkemben. Oly pillanatok voltak ezek, amikor még a józanra fegyelmezett lélek is hajlik a szentimentalizmus felé.

— Vajjon hová lesz az újság negyedszázadnyi betűtengerének eleven ereje? Hová a sok lelkesedés és ambíció, mely táplálja, hová a temérdek munka-verejték, mely előrehajtja?

Már-már azon voltam, hogy ünnepi banalitásokba tévedjek — mert közhely kell a népnek! — s a szakadó hó láttán már motoszkált bennem a gondolat, hogy miként a percek is másodpercek, akként szakadnak belé az újság életének másodpercei: a betűk is az örökkévalóságba — amikor a tekintetem rátévedt egy kis plakettre, melyet az imént szinte gépiesen tettem oda magam elé, hogy irásközben rákeménykedjek a lenge kutyanyelvre.

Lapos, négyszögletű kis bronzplakett volt. Rajta a magyar újságíró-művész, Tóth Béla alakjának lágyan plasztikus vonalai.

Mindig itt van előttem az asztalomon. Naponta láthatom. Most mégis valami különös delejes erővel vonzza a tekintetemet. S amint rámeredek a plakettre, úgy érzem, hogy lassankint elnehezül a nézéseim. Még egyszer neki-

lendül az akaratom, hogy lássam, de végül ebbe is belebágyadnak az idegeim, s az ismeretlen vonalából kiszálló mult emlékei finom fátyma szőnek a szemem elé...

Abban a pillanatban megmozdul a plakett. Az alak minden irányban telik, nőni kezd domborodik. Mindjobban átlékesül a holt darab... az arcot, ajkakat telifutja az eleven piros életáram... a szoborszemek vak ürkülődik a szem színes csillagával... befelragyog az értelem és érzés simogatón meikersugara... már a mindent megértés gyádrat mosolya is odaköltözik az ajkakra.

— Igen, igen; semmi kétség! Rád ismerlek te öreg gyermek, te galamblelkű sas!

Te vagy az, drága efendi, aranyevikl restül és selyemsapkástul! Szakasztott, ahogy a téged szerető szivekbe eltemetkezettél. Annak Te vagy, hogy szinte keresve nézek körül angórád és az írógéped, e két leghivebb barátod után, a ki a sok közül melletted vég-hajodig kitartott.

Mennyire jókor jöttél, Mester!

A sajtónak — haj, mily ritka! — pir-betűs napja van ma itt. Senki sincs, akinek ma szivesebben látnánk nálánál. Senki méltóbb arra, hogy letegyje negyedszázadának becsületes sajtómunkásság zárókövét, mint újságírói toll miles gloriosus-a, az igazság félem nélkül való gladiatora.

— Siess a redakcióba, Mester! Még késő...

De nem! Nem engedlek el körömből!

Háziasszonyok részére

célszerű és közkedvelt
karácsonyi és ujévi ajándék:

egy jó gázfőző

egy szépen nikkelezett

gázvasaló,

melylyel legolcsóbban főzhetünk és vasalhatunk. Könnyű és tiszta kezelés,
nagy kényelem! Olesó árakon és nagy választékban kaphatók

Az Aradi légszeszgyárnál

Ugyanott kaphatók légszeszcsillárok álló és függő gázizzófényre, valamint légszeszfűtőkályhák, légszeszfürdőkályhák, vízmelegítők és légszesztűzhelyek, a legjobb és legcélszerűbb kivitelben.

Az aradi légszeszgyár által leégetett, legjobb minőségű izzótetek a következő helybeli üzletekben kaphatók, darabonként 60 fillér árban.

Forray-utca 2b. Müller J. és Fia, vegytisztító intézet.

Atzél Péter-utca 1. Diamant Ferenc, villanyszerelő.

Andrássy-tér 25. Tapolcsányi Gyula, keféáru raktár.

József főherc.-ut 11. Müller J. és Fia, vegytisztító intézet.

Erzsébet-utca 13 Licker Viktor, fűszerkereskedő.

Az ujaradi hősnők.

— Kép egy szindarabból. —

A kép hegyén álló fölrás egy történelmi színmű címe lesz, a melyet a Jókai Móric megírta *Aradi hősnők* elhomályosítására fog megírni egy ötven év múlva születő Földes Imre. És a történelem távolságából visszatekintve, bizonyára érdekesek lesznek az ujaradi hősnők: a sváb asszonyok, akik diadalt vettek az aradi közönségen. A színműnek legszebb része a második felvonás, bizonyára ezzel az instrukcióval kezdődik:

SZIN: a Maros partja. Ujarad felől. A part-

mentén káposzta-gulák, kalarábé-bástyák. Jobbról egy csoport asszony áll, égfelé tartott sárgarépa-hegyekkel, a melyek lándzsák módjára meredeznek. A mikor a függöny fölgördül, *Philipp* Hans egy óriás gumáron üget és tartja magasra a fekete retkek bojtiával lengő lobogót. *Kukurutz* Léni egy fazék forró tejfölt visz, hogy azt az aradi főkapitány fejére zudítsa, *Mittagmahl* Krédi pedig egy koszu vereshagymát lenget. Valamennyien lelkes hangulatban vannak, s egy hanggal kiáltják:

— *Hans, geh' du voran!*

Behálózva . . .

Irtá: Lla.

Özv. Linekné sötét tekintettel állt meg az előszoba ajtajánál. Ugy állott ott, mint a ki lesbe áll, mint a ki várja, mikor jön elő az áldozat, a kinek általa el kell pusztulnia . . .

Linekné csakugyan leselkedett valakire. Ez a valaki csakhamar megjelent a folyosón egy szolid arcú, fekete haju nő személyében. Egyszerű házi ruhában a fiatal asszony benyomását keltette, pedig még leány volt.

Linekné az átlátszó csipkefüggönyön keresztül tisztán szemügyre vehette őt.

— Ugye igazam van Emma néni? — szólalt meg a háta mögött egy hang. Nézzen az órára. Hat óra. Ebben az időben mindig itt láthatja őt a folyosón. Fél hétkor már az ablak mellett ül és figyelje meg a pillantásait . . .

Ezeket egy huszonhárom éves leány mondta Lineknének, akinek arcán meglepedésszerű vonás lebegett, amiért Lineknét oly feldúltnak látta.

Jó lesz óvatosságnak lenni Emma néni és ha csak lehet, kerülje ennek a lánynak a társaságát. Ne szoktassa ide be őt. Maga tulságosan kedves hozzá, így mindig nagyobb bátorságot vesz magának, hogy ide jöjjön . . . Az én szemem nem csal, néni . . . Én már régen figyelmeztetni akar-

a finom penge, melyet te oly mesteriesen forgattál. Ragadd ki az én kontár kezemből s ird meg helyettem a mai cikket. Olyat, aminőt csak te tudsz írni. Izzót és mégis megbékítő. Mélyen járót s magasan szárnyalót. Nevetve sírót és sírva derítő.

Ird belé a te igazságod és emberszereteted himnuszát, amitől ünnepebb lesz az ünnep s ereklyévé szentül a rongypapír. Tegyérl rá a huszonöt év cikktermésére egy ragyogó „Esti levél“-koronát! . . .

Ekként áradoztam. Azaz csak akartam. De az akaratom pusztá erőlködés maradt. Ajkaim talán megmozdultak, de szó, hang nem jött ki a torkomon.

A mester csodálatosképpen mégis megértett. Szavaimra tagadólag rázta fejét, miközben ajkai körül s szeméből bágyadt, lemondó mosoly tükröződött. De pár pernyi szünet után mintha meggondolta volna a dolgot. Vonásain alig észrevehető cinikus derü suhant át, csendesen közeledett felém, kihuzta a kezemből a tollat, s a kutyanyelv fölé hajolva, írni kezdett. Lassu, de megállapodás nélküli egyenletes írással, mint aki oly biztos a maga dolgában, akár az óramutató.

És egymás után rózta a sorokat az ő apró gyöngyáraszemű betűivel, amint következik: — Udvt nektek, testvéreim a tollban!

Egy riport híre hozta nékem, hogy valahol lenn a földön ünnepel a népem. Hiába kért Ládóm, áldottlelkű társam, égi lakásomon nem volt maradásom. — Eljöttem közétok, ujságírók

főcigánya. Mondok: csak nem maradtok ma vajda nélkül!?

Jertek hát körém lumpok, világesavargók, rojtosnadrágu riporterek és viharos ábrázatu szerkesztők! Meg ti többi cigányok, bohémek és félretaposott genie-k! Mind, az egész karaván! Mind, mind, ti megátalkodott álmodók. Ti pikkolóvacsarát reggeliző kócos sátoraljnépe — valahányan vagytok!

Ha valakinek joga van ma itt ünnepelni, hát nektek van! Csak utánatok jöhet az öreg felelős, meg a sok többé-kevésbé fényes nevű és tollu diszmnkatárs. No meg az a néhány láthatatlan főmufti. (A kiadóról most nem beszéllek, nem akarván ünneprontó lenni. Ámbár — melleleg — arra a napra mégis csak megköthetnétek vele a fegyverszünetet. Mert hát — hiába — fiuk, igaz ami igaz!)

Mert én nem azokat nézem, akik diszt adnak a lapnak, hanem akik az ujságot jól meg tudják csinálni. Elmúlt az az idő, amikor kaszinóilag fémmjelzett tekintélyek diktáltak közvéleményt, jobbára a maguk politikai karrierjének biztosítására. Ma a szociális lelkiismerettől áthatott ujságírók, ezek a „senkik“ csinálják. S ez hitelesebb, mert tudvalevőleg sok szürke senki teszi ki a nagy Mindenkit.

Ismerem a sorsotokat, fiuk! Magam is viseltem töviseit a selyemsapkám alatt egy életem át. Igen, egy egész életem át! Mert ti csak úgy kapjátok, később. De én már magammal hoztam. Apai jussom volt. Meg is becsültem.

Szidnak, gyaláznak, ütnek benneteket min-

den oldalról. Leginkább azok, akiket ti segítettek be a karrierbe. Ti vagytok az a bizonyos „kényelmes kötélhúgó“ (sit venia verbo!), amelyen oly szépen lehet a magasba jutni. Járják is a törtétek!

De azért a „megérkezett“-nek első dolga, hogy elrugja maga alól azt a lajtorját. Még jó, ha belétek nem törli a süros eszímáját.

És gyűlölni fog benneteket. Mert mindig a keze alá néztek, és nagyon a szíve mögé láttok. Már pedig ezt a két dolgot az ember nem tudja megbocsájtani még a halálos jóbarátjának sem.

Még a tulajdon tejtéstvéretek, a szépirók is agyarkodnak rátok. Hogy megfertőztették s vadházaságra kényszerítették a harmatos szüzet: a belletrisztikát. Holott ti egykor az éhenhalástól mentettétek meg az írókat s azóta is mindig szívesen osztjátok meg velük a kenyereketek.

Hogy ez a kenyér olyan száraz, arról persze nem ti tehetek.

Szóval — fiuk — én csak amondó vagyok, hogy ha nem akartok pórul járnai, jó lesz ha ezentúl csak magatokra számítottok. Mindenek fölött pedig — eszetekbe ne jusson az áldozatokra hivatkozni, amit a hivatásnak hoztok. Mindent, csak ezt ne!

No, no, hiszem tudom! Nem szokástok! Hát csak azért mondom, Mert nem is érnétek vele semmit!

Kit érdekel az, hogy nektek annyi ember számára (nem egyszer helyette) kell gondol-

tam, hogy óvakodjék a leánytól, hogy ez a leány nem a néni kedvéért oly szíves, odaadó, hanem, haenn tudja azért Emma néni . . .

Ezt az „azért“ szót oly nyomtatékkal mondta, hogy Linekné még szorosabban az ajtóhoz támaszkodott és most már a szemei is szikráztak a mint a leányt figyelte:

— Abból ugyan nem eszik az a kisasszony! Abból ugyan nem lesz semmi! — pattant ki Linekné és utána haragosan szisszentett a nyelvvel.

Az áldozat, akire leselkedtek, lehajtott fővel állt a folyosó rácsa mellett és egy szegfű leveleit tépegette . . .

— Ne izgassa fel magát annyira néni. Nem érdemes. Egyszerűen legyen azon, hogy minél kevesebbet jöjjön ide az a leány. Legyen hozzá hideg, közönyös, majd észretér aztán, hogy nem szívesen látott vendég itt.

— Így teszek Vilmám, így teszek . . . És én eddig milyen elfogult voltam . . . Semmit sem láttam, semmit sem vettem észre. Most jövök csak rá szavaid igazságára. Az a tulnyájasság, az a túlélőkényesség nem is lehet természetes dolog ez nem is nekem szolt, hanem a fiamnak . . .

Vilma hat hete volt vendégségben Lineknénél, a ki testvére volt édes anyjának. Vilmát felküldték a fővárosba, hogy egy kicsit hadd szórakozzon, no meg magukban úgy reménykedtek, hogy hátha mint menyasszony fog visszatérni onnan. — Mert mit lehessen tudni . . . Vilma szemrevaló, élelmes leány és olyan beszélőképessége van, hogy nyolc leányon is tul tesz . . . A hány fiatalember még csak eddig ismerte, mindannyi belebomlott, de persze csak egy bizonyos határig, addig, míg Vilma férjhezmenetelének korlátja előtt álltak. Mihelyt ily értelemben kezdtek velük tárgyalni, csodálatos módon megváltozott a nagy szimpáthiájuk a leánnyal szemben. Sőt a legesodálatosabb módon nyilvánult ez meg: elillant mindegyik, mint a kámfor . . .

— Mint szórakozni való tárgy igen érdekes, de asszonyoknak rettenetes lenne . . . — Így gondolkodtak azok a fiatal emberek, akik kiismerték, a kik pedig nem ismerték ki, azok azon jámborlelkű teremtesek közét tartoztak, akiknek még nem nőtt be teljesen a feje lágyvak . . . A kik az élet küzdelmeit még csak a nyomtatott betűből ismerték . . .

Ily módon Vilmát tanácsos volt abból a légkörből rövid időre elküldeni és egy kis „szerencsét próbálni“ neki a fővárosban is.

Városi és megyei telefon 651.

4455

**Aradi
fehérnemű készítő iparvállalat.**

Saját készítményű férfi
fehérnemű és gyermek
:: intézeti fehérneműek. ::

Teljes menyasszonyi kelen-
gyék, vászon- és asztal-
:: nemű kiviteli üzlete. ::

Tulajdonos:

FREIMANN LIPÓT,

Boros Beni-tér 7. sz.

Városi és megyei telefon 651.

a legblazirtabb férfi is szerelemre lobbant volna irántad.

És hogy özv. Linekné mily pressziót tudott gyakorolni fiára, bizonyította az, hogy Pista az ügyvédi vizsga után megkérte Vilma-t.

Az eljegyzést megelőző héten Margit a folyosón féltéken megszólitotta Pistát:

— Igazán nem értem, hogy a kedves mamája miért lett oly hideg hozzám. Szerintem nem szolgáltam erre okot. Fúj nekem eza közönye. A köszönésemet hideg fejbólintással viszonzozza és a legnyiltabban elárulja, hogy nem vágyik a társaságom után. Mi ennek az oka?

Pista természetesen szóról-szóra visszamondta mindezt az anyjának és ekkor Linekné szépen megmagyarázta fiának, hogy Vilma felvilágosította őt Margit alattomoságáról, akit csak az érdeke vezetői hozzájuk és ily módon az ő idejársának nincs értelme . . . Margit csak egy szegény árva leány . . .

Pista, — aki ekkor már völegénységének boldog tudatával volt eltelve, minden megjegyzés nélkül hagyta e szavakat — de nem sokáig . . .

Öt hónappal a házassága után, egy alkalommal, mikor meglátogatta az anyját, lehorgasztott fővel jegezte meg:

— Vilma ügyes leány volt . . . Jól össze tudta szedni a szálakat, melylyel a hálót körénk csavarta . . .

Linekné ekkor még nem értette meg őt. Csak mikor megismerte fia házasesetét, akkor érzett valami nehéz lelki furdalást . . . Véresre marták szivét azok a szavak, a miket fia egy ködös novemberi délután mondott neki:

— Nem akar beleegyezni, hogy oda jöjj lakni. Ő nem lakik anyóssal, mondta hetykén. Vilma nem tisztel téged . . . Fitymálva rángatja a vállait, mikor azt mondom: menjünk a mamához. Ilyenkor gunyosan kijavítja: „nekem csak anyóssom . . . Ő az úr, anyám . . . Minden tekintetben ő az úr . . . Minden szavával, minden mozdulatával érezteti, hogy pénzt hozott magával, sok pénzt . . .

Linekné kibámult a ködös levegőbe. Épp e pereben nyílt meg a szomszéd lakás ajtaja és Gyáli Margit lépett ki rajta . . .

Anyja és fia összenéztek. És Pista: Dr. Linek István ur, szemrehányó keserőséggel sugta az anyjának:

— Nem kellett volna félned Margittól . . . Nem kellett volna annyira félned . . . És ha még is zavarta volna az eszemet? És ha megszeretett volna? Ha megszerettük volna egymást? Mi lett volna? Talán egy boldogabb élet várt volna reám, mint így . . .

Linekné nem mert a fiára nézni. Mint a bűnös, akit már utólért a bűnhődés, sápadtan, remegő hangon csak ennyit felelt:

— Bizony . . .

Ugy állanak azok egymáshoz, mint forró lángitalhoz a pikkoló-csészék fenekén megáporodott hideg kávécepp . . .

És most szedelőzködjétek, fiaim! Nézzétek, már bepíroslik a kávéház ablakán a hajnal biboresikja. Pusztuljon ki-ki a maga vaekába!

Aztán pedig vissza megint a tollhoz. Ti többiek meg az esethez, vésszőhöz és instrumentumhoz. Nevésetek és sirjatok tovább. Örüljétek és szenvedjétek, álmódjatok és dolgozzatok — éljétek!

Jól tudjátok, mennyire fáradt voltam, amikor bucsut mondtam a tollamnak. Hiszen én is a tollam után éltem s az élet alatt roskadtam össze.

Mégis azt mondom nektek, fiúk, hogy azért az élnivalóért bármikor felcsereálném a nagy nyugodalmat. S szívesen kikérezkedném a halhatatlanságból, hogy újból meghaljak érte . . .

„Hogy újból meghaljak érte . . . Mint járatos barlangüregbe bekiáltott szó visszhangja, mikor átölvadni készül a csöndbe, oly elhaló apadt el a végszó.

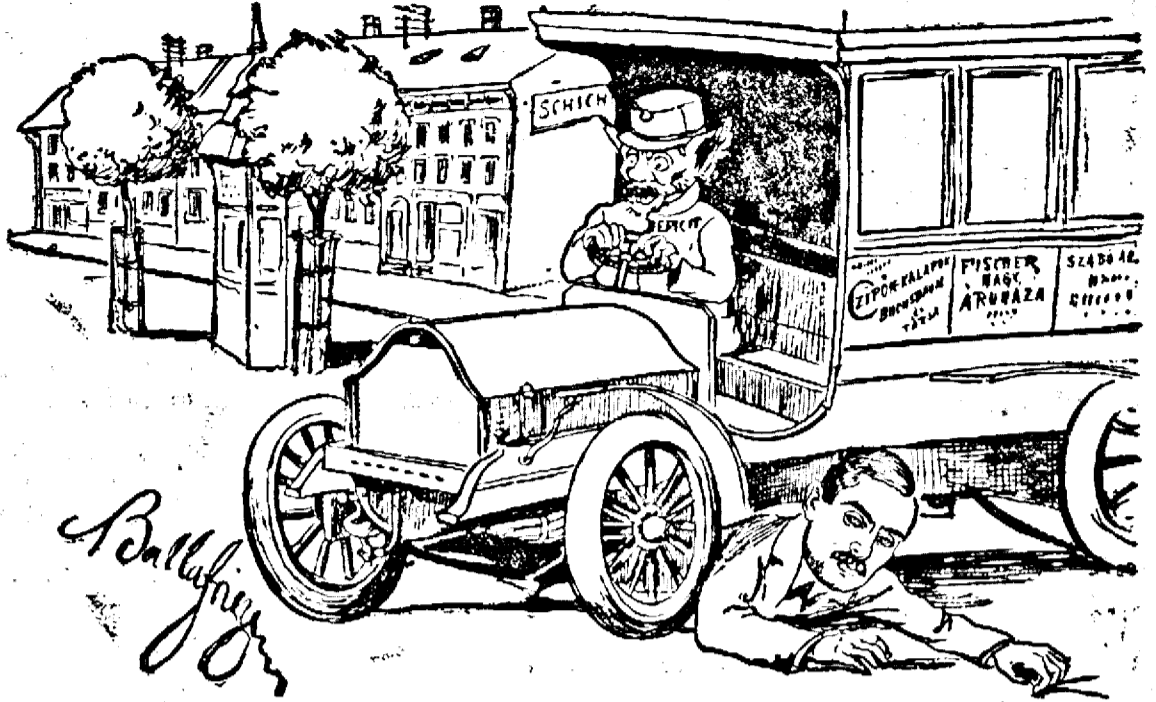
Mintha ezt már messzi szférák apokaliptikus mezőiről sóhajtotta volna vissza a megterő szellem, uttalan jártában.

S amint tünt, oszlott a látomás, hirtelen valami rekedtes, goromba zaj csapódott a fülemhez . . . Odakint felhorkant álmából a szedőgyerek . . .

Megszakadt az álompalást . . . Rajtunk már smét a durva daróc . . . Az eszünk már a kéz-

Az esztendő képeskönyvéből.

A száguldo autobusz.

Hogyha nem vigyázol:
Az autobusz gázol;
Ha az utcán nyargal,
Kire sinces regarddal,
Minden gyalogjárót
Proletárt és bárót,
Ki nem félti bőrít
Zs.-t, s autonom-körít.
S lehet, esztendőre,

Uj lesz a soffőre:
Bár látni se kéne —
A deficit réme.
Mikor ez föl pattan
Abba' pillanatban,
Uj, elgázolásra
Veszedelemet hárit,
Elgázolja, — szent Ég! —
Az üzem-Szathmáryt! . . .

A fővárosi és vidéki sajtó.

Irta: GAJÁRI ÖDÖN

Az Ujság felelős szerkesztője.

Kedves Colléga uram, csak nem gondolja, hogy egy pillanatra is komolyan veszem azt a kérését, hogy a vidéki hírlapirodalom feladatáról írjak. A hírlapírás feladataiban épp oly kevésbé ismerem el osztályozást, mint az élet bármely más terén. Kálócsei jegyző koromban is — pedig ennek már közel negyven esztendeje — azt vallottam, hogy nincs az az élethivatás, amelynek, ha megfelelni akarunk, elegendő birtánk belelőlni fehérségünk és igyekezetünk teljességéből. Pedig mily kicsinynek látszik a községi élet szolgálata azzal szemben, amit a zsurnalisztika élénk szab. A hírlapíró, ha feladatát igazán akarja betölteni és a napi élet küzdelmei és össze-visszaságai közben, olvasói ál-

landó ellenőrzése mellett elfogulatlan bátorsággal keresi az igazságot és a közélet valódi érdekeit: mindenütt egyenlő értékű szolgálatot teljesít. A különbség a vidéki hírlapirodalom és fővárosi zsurnalisztika között — szerintem — legfőleg az, hogy az előbbi érdemei dacára gyakran kisebb nyilvánosságot, az utóbbi pedig érdemeitlenségé mellett is igen sokszor nagyobb publicitást ad munkáinknak.

Mi zsurnaliszták egyformának kell hogy érezzük magunkat az igazság és a tisztesség szolgálatában, bármely helyen munkálkodunk is. Még az sem fehet különbséget közöttünk, ha egyikünk nagy és elterjedt papiron teljesíti feladatát, másikunk kicsinyen.

Az igazságnak és a tisztességnek értéke önmagában van. Régóta megszokhattuk, hogy sem az igazságot nem szeretik egyformán az emberek, sem a tisztességet nem becsülik meg egyenlő módon. De, ha ragaszkodunk hozzájuk el nem vehetik tőlünk.

iraton jár mindkettőnknek. Hallom, amint a fiú ásitva cihelődik. Néhány puha nesz elárulja, a mint lopdal az ajtóhoz kémkedik, vajjon ébren vagyok-e?

Gyorsan összehajtom a kéziratot. Rohan már vele a gyerek. A hallgató éjszakában messzire elkopognak szapora lépte . . .

Kezdődik az új huszonöt esztendő . . .

A sziv forró napjaiból.

I.

Szivembe szállt már a tavasz varázsa,
Puha fészokról álmot lát a lelkem,
Hol egygyé forrott lángoló szivünkkel
Elábrándozhatunk a nagy rejtelen.
A sejtelenben égő, tiszta lángról,
Amelybe minden vágyunk összeolvadt,
Amelybe örök fényben ég szerelmünk,
Köröttünk bár egy világ összeroskadt.

Szivembe szállt már a tavasz varázsa,
Kéjes érzethen lázadoz a vérem,
A tőled távollét perce is kinez,
Te szomorú szemű, gyönyörűségem.
És úgy szeretnék szeretni téged,
Hogy senki meg ne tudja, meg ne lássa,
S egy vértforraló csókban átlehelni
A mit szivembe oltott a tavasz varázsa.

II.

Lángsugaru nyár volt,
Virág minden ágon,
Ahogy megtaláltam
Az én új világot.
Ahogy rád találtam
Keresve se, vakon:
Mikor megszeretted
Én édes angyalom.

Nem hazudtam néked
Szerelmet sok szóban,
Talán csak a kezéd
Fogtam meg forróbban.
Ahogy szüzi fejed
Ott pihent vállamon,
Mikor megszeretted
Én édes angyalom.

Azóta szivemben
Boldogságos béke.
Hazug szerelmeknek
Mindörökké vége,
Kiütted te onnan
Őket ama napon:
Mikor megszeretted
Én édes angyalom.

Kosztka Mihály.

„MUNDUS”

Egyesült Magyar Hajlitott Fabutorgyárak Részvény-
 társaság BUDAPEST.

Központi iroda:

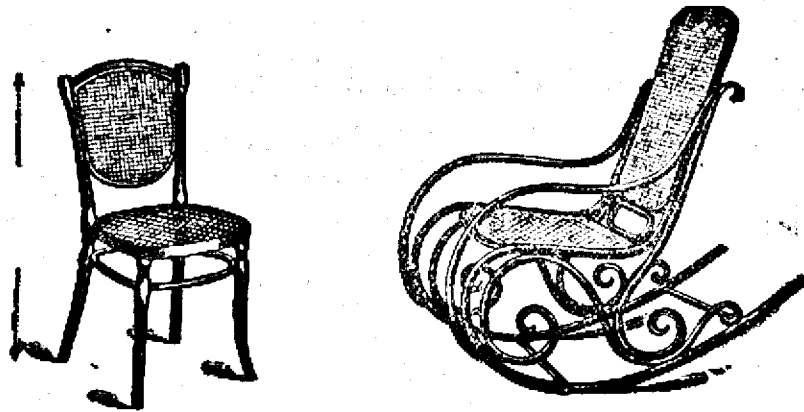
V. Bálvány-utca 10. szám.

Raktár:

IV. Kossuth Lajos-utca 15. szám.

Gyárak:

Besztercebánya, Borosjenő, Kassa, Ungvár,
 Varasd, Vrata.

Gyárt mindennemű.

hajlitott fabutort és kertibutort.

Különösen figyelembe ajánlja, leg-
 modernebb kivitelű készítményeit:

4679

éttermi- és kávéházi, továbbá színházi,
 vigadói stb. berendezésekre.

Kizárólag magyar gyártmány!

Az aradi hírlapirodalom története.

— 1838-tól 1909-ig. —

Irtá: Wallfisch Armin.

Ugy a szerkesztőségre, mint az olvasó közönségre nézve amaz ünnepélyes alkalomból, hogy az „Aradi Közlöny” a mai napon pályafutásának 25. évébe lép, ami egy vidéki lap életében ritka, — bár Aradon nem egyedül álló esemény — bátorságot veszek magamnak, az aradi hírlapirodalommal, ennek legzsengőbb korától kezdve, a mai napig kissé részletesebben foglalkozni, előre is kijelentve, hogy adataim, különösen tekintetbe véve ez igénytelen munkálatom összeállítására és az adatok összegyűjtésére rendelkezéseimre álló idő rövidségét — nem tartanak minden tekintetben igényt teljes hitelességre.

Orömmel állapítom meg mindennek előtt, hogy azon, Magyarország alig 1—2 másik városában is elért magas színvonal, melyen az aradi magyar hírlapirodalom jelenleg és már évek óta áll, távolról sem engedné sejtetni, mily mértékben grasszált ezelőtt városunkban a német sajtó, melynek jelenleg nyoma sincsen és remélhetőleg soha többé nem lesz, mely azonban éveken át majdnem kizárólag dominált, ha is már körülbelül 70 év előtt Aradon magyar lap is létezett, mely azonban úgy, mint későbbi rövidebb-hosszabb életű utódai, körülbelül a múlt század hetvenes évéig, — a német lapok mellett csaknem tengődött.

A legrégebbi lap.

A legrégebbi aradi újságnak határozottan az „Arader Kundschaftsblatt” mondható, melyet Schwester Ferenc nyomdász alapított 1838. évben és mely 1849. szeptember 15-én szűnt meg. Ez a lap hetenkint egyszer 4—6 oldal terjedelemben, legkisebb $\frac{1}{2}$ -rét alakban jelent meg, az akkori kornak is igen primitív tartalommal. A lap élén és további 2—4. oldalán hirdetések közöltettek, míg a többi részt különösen két rovat, é. p.: a „Locales” (helybeli hírek) és „Unterschiedliches” (különböző) foglalta el, mely utóbbi pesti, bécsi és külföldi híreket, valamint némelykor kivonatokat a hivatalos lapból közölt. Ezen rovat után következett a pesti gyorskocsival megérkezettek és elutazottak lajstroma, valamint a lap legvégén a lefolyt hét halottainak jegyzéke.

1840. június 20-tól kezdve 1853. év végéig „Aradi Hirdető” címen az „Arader Kundschaftsblatt”-nak majdnem egyforma szövegű magyar kiadása jelent meg, úgy, hogy ezen lapot jelzhetjük az Aradon megjelent első magyar újságnak, mely azután a német eredetijének megszűnése után, magyar és német tartalommal jelent meg. A „Hirdető”-nek szerkesztője is Schwester Ferenc volt, aki, hogy magyarságáról tanujelt adjon, a magyar lapon „Sveszter”-nek írta nevét. Az akkori cenzúra világban természetesen a lap címét követő sorban olvasható volt a „Felsőbb helytartósági engedelmel” megjegyzés. Érdekes, hogy az „engedelmel” szó éveken át egy „m” betűvel volt szedve, míg az 1848. január 1-i számtól kezdve, mint nagy haladás a helyesírás terén, már ott diszeleg az „engedelmel” szó, két „m” betűvel. Az 1848. március 15-én bekövetkezett sajtószabadság nagy napja, ugyilátszik, hogy Sveszter uramra nézve teljesen közönyös volt, mivel lapjának április 29-én megjelent számán is ott diszeleg a fentemlített mondat, míg aztán a május 6-i számtól kezdve végre lekerült a lapról.

A lap tartalomra nézve teljesen megfelelt német ikertestvéreinek, csupán terjedelemre nézve rendszeren kisebb volt ennél. Eléggé nagy vívmány volt akkoriban, hogy a vegyes nemzetiségű és legkevésbé magyarok által lakott Aradon, magyar lap egyáltalában megjelenhetett.

A szabadságharc előtt.

A megjelenési sorrendet tekintetbe véve, ismét német lapot kell felsorolnom. Ez a „Patriot” című hetilap, melyet Jótölfi iró név alatt Jeteles Leó, az izraelita iskola akkori igazgatótanítója, Inkei Emil, városunk egyik kiváló, néhány év előtt elhunyt polgárának atyja szerkesztett hazafias szellemben. A lapjában közölt, lángoló hazafiságtól áthatott cikkeiért, a szabadságharc letörése után várfogságot szenvedett,

melyből csak nagynehezen szabadult ki. Sajnos, hogy e lapról csak hallomás alapján irhatok, mivel belőle lappéldányok helyben egyáltalában nem maradtak fenn és tudtommal csupán a Darnai Kálmán-féle muzeumban, Sümegen van meg belőle két lappéldány. A „Patriot” alig egy évi fennállása után megszűnt.

1848. év folyamán még egy második magyar hetilapja is volt városunknak, a Bangó Pető által szerkesztett „Arad” című politikai és irodalmi közlöny, mely minden szombaton eléggé magas színvonalon álló tartalommal jelent meg, azonban pártolásihiány miatt, félévi fennállás után 1848. december 30-án megszűnt.

1849. év második felében véletlenségből jelent meg Aradon egy igen nevezetes lapnak összesen három száma. Midőn az önvédelmi harc utolsó napjaiban a nemzeti kormány kénytelen volt székhelyét Szegedről Aradra áttenni, — a hivatalos „Közlöny” is idekerült. Helyben jelent meg a három utolsó száma: a 163. szám augusztus 5-én és a 164. és 165. szám augusztus 10. és 11-én, — utóbbi tehát 2 nappal a világosi fegyverletétel előtt. Az első aradi szám az álladalmi nyomda távollétében a Schmidt József-féle helybeli nyomdában (a jelenlegi Rákóczi- és Hasszinger-utcai sarokházban) nyomtatott és szerkesztője Szegfi Mór volt. A másik két számot már az álladalmi nyomda állította ki, mely a Batthyány- (jelenlegi Andrassy-) téren lévő akkori Reck- (jelenleg Reinhart) házban volt elhelyezve. Ezen két számot már a lapnak rendes szerkesztője, Emődi Dániel jegyezte, mint felelős szerkesztő.

Az önvédelmi harc lezajlása és a világosi fegyverletétel után újabb magyar lap egyhamar nem keletkezett.

A szabadságharc után.

A Goldscheider Henrik szerkesztése alatt 1851. évben megindult „Arader Anzeiger”, mely később „Arader Zeitung” címet vett fel, 24 éven át jelent meg mindig eléggé magas színvonalon és hazafias szellemben szerkesztve, mely körülmény folytán az akkori császári rendőrhatalóság részéről nem egyszer megintásban és betiltási fenyegetésben részesült a szerkesztő, kit hazafiságában Csemegi Károly, az akkori kiváló aradi ügyvéd, a későbbi igazságügyi államtitkár és kuriai tanácselnök, Goldscheider testi-lelki jóbarátja, inspirált. Megemlítendő, hogy az „Arader Zeitung” az 1861. alkotmányos korszak idejében, valamint az 1866. porosz-osztrák háború idejében, naponta kétszer is megjelent.

Az „Arader Zeitung”-ot hosszú időn át Goldscheider Henrik szerkesztette, ki 1878. évben nyugalomba menvén, Bécsbe költözött és utána egy ideig Rosenberg Lipót, az aradi izr. hitközségnek tavaly elhunyt főjegyzője vállalta a szerkesztésért való felelősséget, míg végre Hatos István ösmert aradi ügyvéd szerezte meg a Goldscheider-féle nyomdát és lapot Ungerleider Alberttel társaságban. Hatos István lett a lap felelős szerkesztője, ki 1875. június 30-ig változatlan cím alatt szerkesztette az újságot, mely ugyanazon év július 1-én, nem tudni mi okból, a „Neue Arader Zeitung” címet vette föl. A szerkesztőség változatlan maradt és a lap az első években változatlan tartalmával és különösen Hatosnak élénken, sok sarkasmussal irt cikkei folytán, nagy olvasó közönséggel bírt.

Humoros epizódok.

Hatos idejében történt, hogy egy Felső-Ausztriából származott aradvárbeli fogoly a lap regénytárában regényt közölt, melyet folytatásokban irt és szállított. A regény felső-ausztriai, nálunk szokatlan tájszólásban volt megírva, terjedelme rendkívüli hosszú és vége előreláthatatlan volt. Hatos szerkesztő maga meguntván a dolgot, egy napon elhatározta, hogy 6 maga fejezi be a regényt, melyből már vagy száz folytatás megjelent.

Fenti körülményt a napi hírek közt nyíltan bejelentette a boldog olvasó közönségnek, mely a regénytárban megtalálta a jelzett végfejezetet, melyben Hatos néhány fiatal párt összeházasított, az öregeket kivégeztette és így az olvasó közönség legnagyobb öröme a regényt befejezte.

Még egy kacagtató esete volt a „Neue Arader Zeitung”-nak. A városi színház rendszeren beküldte a heti műsort, melyben az „Ibo-

lyafaló”, (Veilchenfresser) Moser ösmert német vígjátéka is előfordult. A színház részéről beküldött műsor természetesen csak magyarul volt megírva, azonban német lap létére a „N. A. Z.” az előadandó darabok címét, zárjelek közt lehetőleg németre lefordítva is óhajtott közölni, mely munkával a szerkesztőség által egyik fiatal riporter bízott meg, ki az „Ibolyafaló” címet az egyes szótágok szerint fordítván németre, az „Ibolyafaló” cím mellé zárjelek közt oda írta: „Veilchenbaumpferd”

Az utolsó német lap.

1882. évben Hatos István kilépett a „N. A. Z.” szerkesztőségéből, melynek vezetését utána Szekula Mór hírlapíró vette át, míg a lapon Ungerleider Albert volt mint felelős szerkesztő megnevezve.

1885. évben a „N. A. Z.” ismét gazdát cserélt. A nyomdát és újságot Dr. Hauser Mór, Baja szab. kir. városnak nyugalmazott polgármestere, városunk nagyműveltségű fia vásárolta meg és a lapot mint felelős szerkesztő néhány éven át nagy tudással, igen ügyesen vezette. Zöldágra azonban nem tudott vergődni, mivel napról-napra jobban megbizonyult, hogy Aradvárosában, a hol már akkor igen magas színvonalon álló magyar lapok jelentek meg, melyekről alább lesz szó, — a német hírlapirodalomra egyáltalában szükség nincsen.

A „Neue Arader Zeitung” még néhány évig vergődött, 3—400 példányban jelent meg, míg végre 1890. év július 7-én minden előzetes bejelentés nélkül teljesen megszűnt.

Megszűnése óta német lap nem látott napvilágot városunkban és remélhető, hogy a német helyi hírlapirodalom Aradon örök időkre befejezte pályafutását.

Az abszolútizmus idején.

Az abszolútizmus idejének kezdetén, midőn az egész ország német uralom alatt állott és hazánk nyelvét csak félelemmel volt szabad használni, a magyar hírlapirodalom igen szűk keretek közé volt szorítva és magyar lap kiadási joga csak nagynehezen volt elérhető és így városunkban csak 1858. év vége felé találkoztunk ismét magyar lappal. Ezen lap az 1858. október 3-án Grünwald Manó szerkesztésében megindult „Aradi Hirdető” című vegyes tartalmu hetilap volt, melynek szerkesztését 1859. június 1-én Öváry Lipót vette át. A magyarosodás szempontjából igen fontos hivatást teljesítő, kitűnően szerkesztett hetilap azonban már 1859. december 25-én pártolás hiányában megszűnt.

Az első magyar napilap.

Körülbelül két évi szünet után keletkezett Aradnak első magyar politikai napilapja, az „Alföld”, melynek kiadótulajdonosi jogát Bettelheim Vilmos könyvkereskedő, Arad közéletében és társadalmában akkoriban kiváló szerepet játszó polgár szerezte meg. A lap 1861. augusztus 1-én indult meg Márton Ferenc szerkesztésében, ki egy helybeli kiváló leánynevelő-intézetnek nyelvtanára volt addig, azonban politikai napilap szerkesztéséhez vajmi keveset értett, úgy, hogy rövid idő után szerkesztőváltás történt és a lapot Környei János vette át, mint felelős szerkesztő, kinek szakavatott vezetése alatt a lap szépen föllendült.

Környei a közoktatási miniszteriumhoz titkárnak neveztetvén ki, Aradról eltávozott és 1867. október 1-én a lap felelős szerkesztője Tiszti Lajos lett, ki mint a lap főmunkatársa, tárcírója és szinbírálója már eddig is nagy érdemeket szerzett volt a lap fölvirágztatása körül.

1868. október 1-től kezdve, midőn az 1869. év első felében eszközlendő országgyűlési képviselőválasztások már előre vetették árnyékukat, — a lap az akkori balközéppárt tulajdonába ment át és báró Bánhidya Béla, a párt egyik kiváló oszlopa, vállalta el a lap szerkesztését.

Báró Bánhidya Béla maga jeles tollu hírlapíró volt és városunk meg Arad megye számos kitűnőségét tudta lapja köré csoportosítani. Vezércikkiróként szerepeltek ekkor dr. Chorin Ferenc, báró Simonyi Lajos és még számosan.

Az 1869. március havában lezajlott országgyűlési képviselőválasztás alkalmával báró Simonyi Lajos, mint a balközéppárt jelöltje kisebb-

LÉNGYEL LŐRING

cs. és kir. udvari bútorgyáros

Műipartelepén állandóan teljes
lakberendezések és egyes bútor-
darabok nagy választékban.

Árjegyzék, tervezetek, költségelőirányzatok kívánatra
díjtalanul készíttetnek.

ségben maradt városunkban, mire báró Bánhidya Béla a lap szerkesztésétől visszalépett.

1869. április 17-től kezdve Bettelheim Vilmos laptulajdonos vállalta a felelősséget, míg 1873. május 4-én ismét Tiszti Lajos neve került a lapra, ki több, mint tíz éven át vezette a lapot, számos kiváló bel- és külmunkatárs segítségével.

Tiszti Lajos után Iványi Ödön, a fájdalom, oly korán elhunyt jeles író állt az „Alföld” élén, mint felelős szerkesztő, ki néhány évi iteni tartózkodás után Nagyváradra költözött és a lap is az eddigi kiadók, Réthy Lipót és Fia cégtől más tulajdonosok kezeibe menve át, a szerkesztést Vörös Vidor vállalta magára és szinte néhány évig folytatta.

Közben, 1880. évi karácsonykor az „Arad és Vidéke” keletkezvén, — melyről alább lesz szó, — az „Alföld”-nek hatalmas versenytársa támadt, úgy, hogy különösen Iványi eltávoztása után lassankint veszíteni kezdett eddigi tekintélyéből. Így történt aztán, hogy midőn Vörös Vidor aradmegyei főügyészé választatott meg, a laptól megvált, melynek szerkesztője az azóta elhunyt Vledényi-Schankebank Károly klerikális író lett, kinek szerkesztése alatt a lap majdnem teljesen klerikális színezetűvé vált. Vledényi egy év múlva visszalépett a szerkesztéstől, mire a lap 1896. január 1-én teljes átváltáson ment keresztül. A lap felelős szerkesztője E. Illés László, kiváló tollú író és a lapnak már régebbi idő óta belmunkatársa lett, a lap a Réthy-nyomdából, melyben legelőször látott napvilágot és ahol 35 éven át nyomtatott, az akkoriban keletkezett Varga József és társaféle nyomdába költözött, honnan 1897. január 1-én a Réthy-nyomdába került vissza, mintha érezte volna, hogy pályafutása vége nemsokára bekövetkezik és ott óhajtott meghalni, ahol 1861-ben igen nehéz körülmények között megszületett.

1897. év végén az „Alföld”, mint Aradnak legrégibb és leghosszabb ideig megjelent napilapja, végleg megszűnt, miután majdnem 37 évi pályafutás alatt városunk számtalan érdekeinek előmozdításában mindenkor kiváló szerepet játszott.

Az „Alföld” pályafutásából számos érdekes adatot lehetne felsorolni, azonban a rendelkezésünkre álló óriási anyagot tekintetbe véve, a helyszükségével számolnunk kell. Így csupán azt emlíjük még fel, hogy megjelenése 1863. évi január végén Pálffy Mór akkori teljhatalmu kormányzó által betiltatván, két hónapon át szünetelt és azután 1863. április 1-től 1865. december 31-ig „Arad” cím alatt jelent meg, míg 1866. január 1-én ismét „Alföld” név alatt és az „Arad” évfolyamainak beszámításával folytatta pályafutását.

A Deák- és szabadelvű-párt lapjai.

Az 1869. évi országgyűlési képviselőválasztás közeledtekor, az aradvárosi nagyhatalmu Deák-pártnak érdekeinek képviselésére napilapra volt szüksége, miután az „Alföld”, mint fentebb említettük, a balközéppárt organuma lett. A Deák-párt érdekeinek előmozdítására megalapította az „Aradi Lapok”-at, mely 1868. január 1-én Aszóth János, a későbbi hírneves politikai író, budapesti lapszerkesztő és országgyűlési képviselő szerkesztésében indult meg. Aszóth János azonban nem találván belé magát a kisvárosi szokásokba, 1868. március 22-én a szerkesztéstől visszalépett. Utána Oldal József, néhány ifjusági irat és rémregény szerzője vette át a szerkesztőséget, ki azonban hírlapíró és politikus nem lévén, legkevésbé volt hivatva nehéz földadatának megfelelni, úgy hogy 1868. július 1-én Tabajdi Károly, a későbbi aradmegyei alispán és azután Aradmegye és városa főispánja vette át a lapot, ki alatt városnak és megyének számos kitűnése gazdagították a lapot közleményeikkel. Többek közt Atzél Péter számos kitűnő politikai vezéreikkel gazdagította a lapot, mely a képviselőválasztás lezajlása és a Deák-pártnak győzelme után 1869. április 30-án megszűnt.

Mint a közeledő országgyűlési képviselőválasztások előtt rendszeresen, a többségben levő szabadelvűpárt helyben az 1884. év első felében ismét nélkülözötte az érdekeit védő sajtóorganumot. A párt érdekeinek megvédése céljából keletkezett 1884. tavaszán az „Aradi Hírlap”, melynek Reviczky Gyula, a koszorus költő, volt felelős szerkesztője. Néhány hó után szerkesz-

tőváltozás történt és Hauser Mór dr. neve került a lapra, melyet tulajdonképpen Rosenthal Gyula dr. jelestollu hírlapíró szerkesztett, ki a hírlapírással teljesen fölhagyva, jelenleg Rostás Gyula dr. név alatt Lugosnak egyik legkeresettebb ügyvédje. — Az 1884. évi képviselőválasztás Falk Miksa dr. megválasztását eredményezte városunkban, mely választás után néhány hóval az „Aradi Hírlap” pályafutását befejezte.

1885. december 20-án indult meg a mai napon jubiláló „Aradi Közlöny”, mely 1885. év végéig tíz mutatványszámot adott ki, körülbelül a lapnak mai alakjában és beosztásában. 1886. január 1-én már megváltozott nagy alakban, a „Pester Lloyd” akkori nagyságában folytatta pályafutását Hindy Árpád szerkesztésében. Az „Aradi Közlöny” keletkezésének története különben a lap 1910. évi nagy naptárában részletes leírásban található meg.

Az Arader Zeitungok.

Attérek most az időközben helyben megjelent német lapok fölemlítésére.

Eredeti, hogy midőn a Goldscheider-féle „Arader Zeitung” nevével „Neue Arader Zeitung”-ra változtatta, utána nem kevesebb mint négy „Arader Zeitung” látott különböző időszakokban napvilágot, melyek azonban mind igen rövid életűek voltak. Az „Arader Zeitung”-ok elseje Rosenberg Lipót, az aradi íz. hitközség főjegyzőjének szerkesztésében és Réthy Lipót és fia kiadásában jelent meg. Erre 1877. június 17-én megindult napilap, igen jól szerkesztett komoly hírlap volt, mely azonban a sokkal élénkebben szerkesztett „Neue Arader Zeitung”-gal nem versenyezhetett és már 1877. november 15-én megszűnt.

Midőn 1882. évben Hatos István a „Neue Arader Zeitung” kötelékéből kilépett, a hírlapírást már annyira mesterségéhez tartozott, hogy e nélkül nem lehetett és így 1883. február havában, egy hetenként kétszer megjelenő „Arader Zeitung”-ot alapított, mely Réthy Lipót és fia nyomdájából került ki. Ez a lap sem felelve meg valami nagy szükségnek, alig egy évi fennállás után megszűnt. — Legnagyobb elterjedésnek e lap ama száma részesült, melyben egy helybeli előkelő házban, különböző akadályokkal megtartott Purim-estély volt kegyetlenül kipellengérezve. A lapnak ez a száma sok száz példányban kelt el és az ifj. Klein Mór könyvkereskedő-cég valóságos ostromnak volt miatta kitéve.

Midőn a fent említett Rosenberg-féle „Arader Zeitung” megszűnt, ennek főmunkatársa, Szekula Mór, a Budapestről idekerült jeles hírlapíró a „Neue Arader Zeitung”-hoz került, honnan azonban 1885. év végén kilépett és 1886. január és február hóban, Gyulai István kiadásában, ismét egy „Arader Zeitung” című napilapot adott ki, mely azonban alig két havi fennállás után megszűnt.

Az olvasó közönség vigasztalására azonban 1887. augusztus 15-én ismét megjelent egy újabb „Arader Zeitung”, melynek mutatvány-száma nagyhangú és terjedelmes programjában hirdeti, hogy szeptember 1-től kezdve, naponta fogja az aradiakat boldogítani. A lap kiadója Muskát Miksa és felelős szerkesztője Demetrovics E. M. volt. A lap csak néhány napig jelent meg; legnagyobb sikerét avval érte el, midőn egyik számának napi hírei közt a következő személyi hír volt olvasható:

„Der Bürgermeister Salacz ist zum Tischlerfest nach Máramaros-Sziget abgereist.”

Akkoriban volt t. i. Máramaros-Szigeten az Asztalos Sándor-szobor leleplezése, melyre Salacz Gyula polgármester Arad városának képviselőjében elutazott.

A fent felsorolt német lapok csoportjához tartozik még két napi- és egy hetilap, melyek városunkat különböző időszakokban boldogították.

Midőn dr. Chorin Ferenc 1871. május 2-án először választatott meg Aradvárosa országgyűlési képviselőjévé, pártja szükségesnek találta egy német politikai napilapot alapítani és így csaknem közvetlenül a választás után indult meg az „Arader Tageblatt”, mely Réthy Lipót és fiánál nyomtatott és dr. Goldstein Adolf Budapestről importált hírlapíró szerkesztésében kevés vizet zavart. A lap öt havi fennállás után megszűnt.

1886. évi március havában megindult egy német politikai napilap „Arader Lloyd” cím alatt Reiner Adolf szerkesztésében, ki előzetesen a „Neue Arader Zeitung”-nál működött volt. Az „Arader Lloyd”, mely nagyalaku lap volt, alig 3 havi fennállás után megszűnt, dacára annak, hogy Reiner igen genialis tollú hírlapíró volt, ki annak idején mint a „Neue Temesvárer Zeitung” szerkesztője, az aradi sajtóbíróági esküdtszéknek, melyhez Temesvár is tartozott, az ellene folytatott sajtóperekkel igen sok dolgot adott.

A több ízben fölemlített Szekula Mór hírlapíró, midőn még a „Neue Arader Zeitung” belmunkatársa volt, „Arader Montagsblatt” cím alatt, 1879. március 31-én hetilapot indított meg, mely azonban néhány havi fennállás után megszűnt.

Magyar napilapok.

A következő sorokban az eddig még föl nem sorolt helybeli magyar napilapokról óhajtok röviden megemlékezni.

Midőn az 1884. évben megindult volt „Aradi Hírlap” megszűnt, ennek volt belmunkatársa, dr. Báttaszéki Lajos, a „Békésmegyei Közlöny” előbbeni szerkesztője, az „Aradi Közlöny” számára külön nyomdát állított volt föl — azután 1887. évben „Aradi Esti Ujság” címen napilapot szerkesztett, mely azonban igen rövid idő múlva megszűnt.

Kisebb lapok.

Az aradi nyomdarszervezet társaság a városunkat előző budapesti krajeáros lapokkal a versenyt felvenni óhajtván, az amazoknál jóval magasabb színvonalon álló két 1 krajeáros napilapot indított meg Hunyár Algernon szerkesztésében. Az egyik „Aradi Reggeli Lap”, a másik „Aradi Estilap” címmel indult meg 1902. május 27-én. Ezen év július 9-én fenti két lap „Aradi Napló”-vá egyesült és mint ilyen 1902. augusztus 24-én megszűnt, miután az utcai kolportage számára túl magas színvonalon állott.

1905. évben, miután Schröder Béla, az Arad és Vidéke addigi szerkesztője, e lap kötelékéből megvált, „Aradi Hírlap” cím alatt naponként megjelenő estilapot adott ki, mely azonban alig háromnegyed évi fennállás után megszűnt.

Nem nagyobb sikere volt az „Aradi Napló”-nak, az akkori aradi demokratapárt napilapjának, melyet Losonczy Zoltán indított meg. Az 1907. év folyamán keletkezett lap alig fél évi megjelenés után megszűnt.

Körülbelül tíz év előtt Székely Viktor budapesti lapkiadó szerkesztésében, egy Budapestről reggelenkint már készen ide érkezett, krajeáros napilap, az „Aradi Friss Ujság” látott napvilágot. Az ujság aradi képviselője a budapesti kiadóval összeveszett és dr. Radó Károly szerkesztésében egy másik „Aradi Friss Ujság”-ot indított meg, melynek kiadását Muskát Miksa vállalta el. E lapnak később Losonczy Zoltán és utána Földes Miklós lettek szerkesztői. Ez „Aradi Ujság” cím alatt még ma is fenn áll, Kalmár Nándor és társai cég kiadásában. Előbb Kalmár Bélára és utóbb Zsigmond Miklósról birták a szerkesztést. A lap már 10-ik évfolyamát éli.

Mint politikai és a politikával rokon, egyes tartalma hetilapok fölemlítendőek a következők:

Az „Aradi Híradó”, mely Cs. Endes Dániel szerkesztésében 1893. évben indult meg és azóta minden hétfőn délben és ünnepeket követő napokon is, élénk tartalommal, mint valódi hézagpótló jelenik meg.

1895. január havában „Ellenőr” cím alatt Dr. Radó Károly, a csak egy hó előtt elhunyt jeles tollú hírlapíró indított hetilapot. A lap érdekes tartalma dacára nem volt képes gyökeret verni és néhány havi megjelenés után megszűnt.

1898. január 3-án ismét politikai hetilap indult meg „Aradi Hétfői Ujság” cím alatt, dr. Nagy Sándor ügyvéd, jelenlegi országgyűlési képviselő szerkesztésében. A lap kiváló politikai és közgazdasági cikkeket közölt kiváló tollú szerkesztőjétől, aki azonban virágzó ügyvédi irodájától lévén tulságosan igénybe véve, a lap szerkesztésétől visszalépett. A lapot dr. Parecz Béla ügyvédnek adta át, aki azonban szintén másfelé lévén elfoglalva, a lapot összesen 1 és fél évi fennállása után megszüntette.

GESZTI GYÖRGY

Budapest, V., Kálmán-utca 9. szám.

TELEFON 588.

4677

TELEFON 588.

Gép-, henger-, dynamo- és motorolaj, csillekocsi kenőcs, tovotezsisradék, gummi- és kenderárak, legkiválóbb színbörgépszijak, varró- és kötőszij, bőrszij, tisztítógyapot, kóc, gazdaság, malmászati, szeszgyári, sörfőzde és egyéb üzembeli műszaki anyagok

nagybani elárúsítása

legkiválóbb minőségben és — — —

legjutányosabb árákon.

**Legelőnyösebb árajánlattal
kivánatra mindenkor kész-
séggel szolgálók.**

Szinte 1898. évben E. Illés László adta ki „Jövők” című hetilapját, mely alig egy évi megjelenés után pártolás hiányában megszűnt.

1907. évben keletkezett Kaszab Géza szerkesztésében a maig fennálló, és jelenleg Gallovi Károly meg Mohos Ágoston által szerkesztett „Hétfő.” Ezt megelőzőleg Horovitz Gusztáv szerkesztésében jelent meg a Hétfői Ujság.

Az élelapirok.

Miután eddig komoly lapokkal már eleget foglalkoztunk, térjünk most át Arad hírlapirodalmának egyik különlegességére, az élelapirokra, hogy ekkünk végén aztán ismét a komoly hírlapirodalomra kerüljön a sor.

A legrégebb aradi élelapirok természetesen német nyelvű volt, a múlt század hatvanas éveinek végén megjelent könyvmatu „Schwarzblattl”, melyet Blum Lajos ösmert veterán zenész, igen rövid ideig, felette silányan szerkesztett.

Az első magyar aradi élelapirok az 1877. november 4-én, E. Illés László szerkesztésében megindult „Vidám Náci” volt, mely 1878. március 31-éig jelent meg. A lapnak az aradi társadalom köréből igen jeles munkatársai voltak, kellő pártolásnak is örvendett, azonban mint vidéki illusztrált élelapirok sok baja volt a rajzolókkal.

A múlt század nyolcvanas éveiben „Aradi Figaró” cím alatt igen élénk élelapirok indult meg, Figaró szerkesztésében. A lapból tíz szám jelent meg, melyeknek tartalmát Lányi Mór jelenlegi országgyűlési képviselő, Sass Ede, a „Nagyvárad” jelenlegi főszerkesztője és országos híri író, továbbá Szöllősi István tanár és dr. Tolnai János ügyvéd írták.

1884. év elején az azon évi országgyűlési képviselőválasztást megelőzőleg Iványi Ödön indított meg egy „Kortés” című, erősen ellenzéki szellemű, igen gazdag tartalmú és mulattató élelapirok, mely azonban a képviselőválasztás lezajlása után megszűnt.

A sorrend szerint következők most a Horváth K. Vilmos szerkesztésében 19 év előtt megindult „Paprika Janesi”, mely néhány évvel később a „Füles Bagoly” nevet vette föl és jelenleg is minden szombaton megjelenik.

Diszesen kiállított élelapirok volt a „Papr-morgó” is, mely a korán elhunyt, genialis Hrabovszky Lajos szerkesztésében 1894. október 7-én indult meg és 1895. április 28-án megszűnt.

A fentebb említett és annak idején Muskát Miksa kiadásában megjelent „Aradi Friss Ujság”-nak volt egy rövid ideig megjelenő „Garabonciás Diák” című élelapirok melléklete, míg a fenti krajcáros napilap folytatásaként megjelenő „Aradi Ujság” szinte ad olvasóinak élelapirok mellékletet, melynek címe „Paprika Janesi”.

A Cs. Endes Dániel szerkesztésében megjelent „Aradi Híradó”-nak „Hübele Balázs” című élelapirok melléklete már több év óta szünetel.

1888. február 23-án indult meg dr. Báltaszéki Lajos szerkesztésében a „Gombostü” című élelapirok, mint az általa szerkesztett „Alföldi Képes Ujság” illusztrált szépirodalmi hetilap melléklete, mely azonban néhány hó múlva megszűnt.

1898. április 3. és 9-én Zöld Ördög szerkesztésében igen élénk tartalommal jelent meg a „Goldsten Számi” című élelapirok, mely azonban két számnál többre nem vitte.

A helyben megjelent

szépirodalmi lapokat

következőkben soroljuk föl:

A múlt század hatvanas éveiben Kovács Vidor szerkesztésében „Zöld lombok” című könyvmatu hetilap, igen kezdetleges tartalommal jelent meg és néhány hét múlva megszűnt.

Meszlyeni Antal a hetvenes évek vége felé szerkesztett néhány hónapon át egy szépirodalmi és vegyes tartalmu hetilapot.

A „Neue Arader Zeitung” Hatos István szerkesztésének idejében is kedveskedett olvasóinak négy oldalú, vasárnaponként megjelent „Der Erzähler” című szépirodalmi melléklettel.

Ezen csoporthoz tartoznak még Báltaszéki Lajos dr.-nak „Alföldi Képesújság”-ja, — a Bajtay Mihály által 1901. évben alapított és Honisch L. István által folytatott és 1904. év végéig megjelent gyönyörűen illusztrált „Alföld” című hetilapja, nemkülönben a Farkas Ferenc által az „Alföld” megszűnése után rövid időn át szerkesztett *Uj élet* című hetilap. Eme szépirodalmi

lapok a legnagyobb igyekezettel voltak szerkesztve, azonban ily fajta lapok a vidéken még nem bírnak elég nagy közönséggel és így egyik sem lett hosszú életű.

Az aradi tanügyi hírlapirodalom

elég élénk volt már évtizedek óta. A legrégebb tanügyi lap is német nyelven jelent meg. Címe „Jüdische Volksschule” és Ehrenthal Mór, a helybeli izr. iskola egykori tanítójának szerkesztésében, 1863. augusztus 15-től kezdve havonként egyszer jelent meg. Egy év múlva megszűnt. A „Jüdische Volksschule” jeles tartalma mellett folyton hadilábon állott bold. Löw Lipót szegedi főrabbi „Ben Chananja” című lapjával.

A helybeli első magyar tanügyi hetilap a Györgyössi Rudolf szerkesztésében 1875. április havában megindult és évenként tízszer megjelent „Aradi Tanítóegylet Közlönye”, mely 1878. október havában megszűnt. Ennek folytatása volt a Györgyössi Rudolf és Madai Mátyás szerkesztésében több éven át megjelent „Általános Tanügyi Közlöny.”

Jelenleg a Czobor Ottó szerkesztésében megjelenő „Haladás” című hetilap az egyetlen képviselője a helybeli tanügyi hírlapirodalomnak. Az Aradon megjelent

szaklapok

egyik legemlékeztetőbbje az E. Illés László által szerkesztett „Aradi Kiállítási Lapok”, mely az 1890. évi iparkiállítás ideje alatt hetenként egyszer jelent meg.

Ugyancsak E. Illés László szerkesztésében indult meg az „Aradvidéki Iparegyesület Heti Értesítője” 1901. évben, mely később „Ipari És Kereskedelmi Heti Értesítő” cím alatt 1905. év végéig jelent meg.

Egyik kiváló szaklapja Aradnak a „Magyar Gazda”, mely az aradmegyei gazdasági egyet kiadásában Laehne Hugó szerkesztésében indult meg és jelenleg Keller Iván szerkesztésében folytatja pályafutását.

A szaklapok közé számitandó még a néhány év előtt igen rövid ideig helyben megjelent „Sport Ujság”, nemkülönben az 1904. évben fennállott és Papp Samu által szerkesztett „Kertészeti Közlöny” is.

Ugyancsak 1904. évben jelent meg rövid ideig Meszlyeni Antal dr. kir. ügyész „Jogesetek Gyűjteménye” című könyvmatos hetilapja.

Igen kiváló helyet foglal el ugy beltartalma, mint rendkívül diszes kiállítására nézve, az 1904. június 1. óta Hehs Aladár szerkesztésében megjelenő „Hadsereg” című, egyetlen magyar katonai lap. A lap sikere és elterjedése mellett bizonyít az a körülmény is, hogy mint havi folyóirat indult meg, 1909. január 1-től kezdve már havonként kétszer jelenik meg és 1910. év január 1-től havonként háromszor fog megjelenni.

Néhány év előtt „Munkásvezér” címen, Klopffstein Ernő, a helybeli szocialista párt egykori titkáranak szerkesztésében időszakos lap indult meg, mely azonban Klopffstein eltávozása után, rövid idő múlva megszűnt, miután nem egyszer gyűlt meg a baja a királyi ügyességgel.

Egy régebbi, rövid ideig megjelent aradi szaklap volt az „Aradi Mercur” is, melyen Falkenstein Adolf szerepelt, mint felelős szerkesztő. A lap tulajdonképpen a budapesti „Mercur”-nak Aradról keltezett másolata volt és igen rövid ideig élt.

A „Délmagyarországi Hiteltudósító” körülbelül egy és fél év előtt budaméri Ujházy Andor, az Aradi hitelbank titkára szerkesztésében indult meg, ki a szerkesztést később Farkas Aladár ruházta át. A lapnak tulajdonképpen célja hamar kitudódván, a szerkesztőség ellen a kir. ügyesség a vizsgálatot megindította, mire a lap körülbelül egy évi megjelenés után megszűnt.

„Az Aradi Magántisztviselők Lapja” című lapból 1908. évben Bokor Alajos szerkesztésében hat szám és a folyó évben Gebhart Domokos szerkesztésében két szám jelent meg.

Az „Országos Magyar Népszövetség” című lapból a folyó évben három szám jelent meg Kunéry Kálmán szerkesztésében, ki Aradról elköltözvén, lapja megjelenési helyét új lakhelyére tette át.

Mint jelenleg is megjelenő szaklapot, megemlítjük „Az Aradi Mérnök- És Építész-egylet Közlöny”-ét, mely 1909. október 1-től kezdve

jelenik meg havonként kétszer, Sármezey Endre szerkesztésében.

Helyben megjelent ifjusági lapok közül a legrégebb a „Kereskedelmi Ifjusági Közlöny”, mely 1881. július 9-én jelent meg először Latinák Pál Rudolf szerkesztésében és ezen első számmal meg is szűnt.

Ifjusági lapot szerkesztett még a múlt század nyolcvanas éveinek elején Meszlyeni Antal, továbbá „Janesi és Juliska” cím alatt Györgyössi Rezső is egyet, mely körülbelül egy évig jelent meg.

Az első aradi színházi ujság a „Színházi Hírnök” volt, mely 1878. október 3-án keletkezett és ugyanazon napon megszűnt. Szerkesztője volt Don Bolero (Kassai Vidor, később a budapesti népszínháznak jeles tagja, ki jelenleg Vácott élvezi nyugdíját). Ez első kísérlet után sok évi szünet következett be, míg körülbelül tíz év óta majdnem évenként keletkezik egyik-másik rövid életű hasonló vállalat. Csak a múlt hó második felében szűnt meg alig 1¹/₂ havi megjelenés után a Barabás Béla által szerkesztett „Friss Szinlap”. Alig szűnt ez meg, már e hó 1-én diszes kiállításban napvilágot látott az „Aradi Színházi Ujság” című napilap Bruckner Lajos szerkesztésében. A magyar orvosok és természetvizsgálók Aradon lefolyt XV. nagygyűlése alkalmával 1871. évi augusztus havában Oláh Gyula dr. és Darányi János dr. szerkesztésében megjelent a „Napi Közlöny”, mindössze hat számban.

1885. év szeptember 12-től 15-éig E.-Illés László szerkesztésében „Emléklapok az első aradi önkéntes tűzoltókar 50 éves jubileuma alkalmából” című ¹/₄-rét alaku alkalmi ujság jelent meg.

Aradnak egyetlen hivatalos lapja az „Aradvármegye Hivatalos Lapja” című hetilap, mely 1903. évben dr. Hanthó Jenő szerkesztésében megindult, kinek eltávozása után Boros Iván megyei aljegyző vette át a lap szerkesztését.

A napilapok.

Jelenlegi legrégebb napilapunk az „Arad és Vidéke”, mely 1880. év karácsonykor, mint a röviden azelőtt megalakult aradi függetlenségi párt lapja, jelent meg először, Borostyáni Nándor jeles hírlapíró és később a „Pester Lloyd” állandó párisi tudósítója szerkesztésében.

Borostyáni azonban már két hét után megunta a vidéki életet, mire Varga János ügyvéd, a jeles író vette át a lap vezetését, ki azonban rövid idő múlva meghalt és a lap szerkesztését Sümegi Kálmán ösmert fővárosi íróra bízták, ki maga köré tudta csoportosítani Aradnak majdnem összes írói képességgel bíró férfait és hölgyeit, és rendkívül kedvelté tette lapját.

Sümegi eltávozása után néhány éven át Méray-Horváth Károly volt a lap szerkesztője, kinek neve később Budapesten sokat emlegetett lett. Méray-Horváth után Tiszti Lajos főszerkesztése mellett Brankovics György lett a felelős szerkesztő, kinek eltávozása után Tiszti Lajos mint felelős szerkesztő jegyezte a lapot. Néhány év előtt a lap tulajdonost cserélt és dr. Králitz Lajos lett a lap fő-, Schröder Béla, utóbbinak kilépése után pedig Illés Zsigmond a felelős szerkesztője. 1905. évben Benedek Árpád főszerkesztése mellett Szudy Elemér jegyezte a lapot mint felelős szerkesztő, ki Benedek eltávozása után a mai napig is élénken szerkeszti lapját.

Ezen a helyen a keletkezési idő sorrendje szerint az „Aradi Közlöny”-ről kellene említést tennem, azonban mint fentebb már jeleztem, a lap keletkezésének történetével az olvasó a lap naptárában találkozhat.

1902. augusztus 20-án indult meg városunknak jelenleg legfiatalabb napilapja, a Függetlenség, Müller Károly országgyűlési képviselő főszerkesztése és Benedek Árpád felelős szerkesztése mellett. Benedek Árpád néhány év múlva kilépett a lap kötelékéből, melynek felelős szerkesztője Zima Tibor lett, ki a lapot mai napig szerkeszti és folyton magas színvonalon tartja.

Cikkem legvégére említeném azon páratlan gyorsasággal, melylyel helybeli nagy lapjaink olvasóközönségüket a fővárosi és világeseményekről tudósítják, úgy, hogy nem egyszer konstatáltam már, hogy egyik-másik helybeli lap oly országos érdekű hírt is közölt, mely budapesti lapokban csak egy nappal később látott napvilágot.

SCHTELBEL VILMOS

vizvezeték és csatornázás berendező

Telefon 124. sz. Aradon, Szabadság-tér 10. szám. Telefon 124. sz.

**Fürdőberendezések, árnyék-
székek, mosdók, kiöntők, szivattyúk, kutak és légszesz-
kályha felszerelések,**

ugyszintén mindezek szakszerű javítása.

Raktár mindennemű

kőanyag, öntöttvas, ónozott ólom és óncsövekben

4442

Egyedüli elárusítás Arad és vidékére

DIABOLIT OLAJ

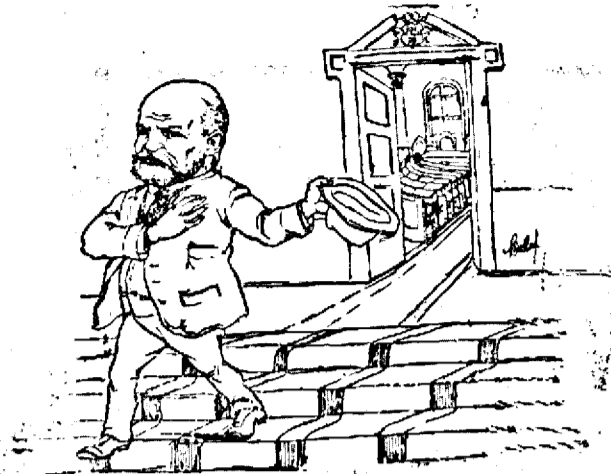
szagtalanító felkenés minden fertőző helyre

u. m. closettek, pissoirok és csatornák részére. Kiválóan fontos iskolák, hivatalos helyiségek, kórházak, kávéházak és nyilvános pissoirok részére.

Megtakarítja a drága vizöblítést, mely amugy sem fertőtlenít.

Esztendő képeskönyvéből.

Steiner Jakob bucsuja.

Toronynak szeméből
Köny árja fakad:
Itt hagyja a várost,
Itt, Steiner Jakob.

Ily embert e város,
Ki tudja, ha kap?
Ki úgy vigyáz rája,
Mint Steiner Jakob?

„Koptattam miattad
Tudót, ajakat;
S nem hallgatta Arad, mit
Mond Steiner Jakob.

Hát csüssz, csak a lejtőn.
És törd a nyakad!
Tanuja már nem lesz, —
Megy Steiner Jakob!“

Én, a pezsgő és az Aradi Közlöny.

Reminiscenciák egy főispáni installációról.

Hogy mi történt a Közlöny redakciójában huszonöt év alatt, azt mondják el mások, a volt és jelenlegi munkatársak. Engem nem munkatársi viszony fűz ehhez a laphoz, hanem egy alapos berugás.

Szerkesztő uram! Sárga Lukács, a kitűnő antialkoholista a megmondhatója, hogy néhány üveg pezsgő mily szorosán tartja az én barátságomat a Közlönyhöz. A kefekötőkről mondja Auszterweil Laci, hogy isznak és ivás után természetesen nem tudják elkészíteni a kefét. Én is e fajta kefekötő voltam egyszer, azzal a különbséggel, hogy a kefét én helyettem a Közlöny akkori szerkesztősége volt szíves elkészíteni.

A laikus közönség számára, a mely nem érti ezt a burkolt mondást, ime leírom a kefekötő történetét részleteit. A jelenlegi főispánt, Károlyi Gyula grófot installálták úgy hiszem 1906. május havában. Délelőtt tíz órára volt kitűzve az ünnepélyes beiktatás a vármegyei házában, de én mint lelkes függetlenségi újságíró az első 48-as főispán egészségére már reggel négy órakor ittam. A főpincér így morfondált:

— Kitűnő ember lehet ez az új főispán.
— Lits ur négy üveg pezsgővel maradt adósom.
Denikvé, ragyogott a szemem, és a szmokingom plaztronja; és így indultam a vármegyei ház felé. A minoriták toronyórása tizet mutatott, de én kétszeresen láttam.
— Tyűh, már husz óra van gondoltam és rohantam, futottam, miközben beleütköztem két Lits Antalba. Mind a ketten üvegből voltak. A *Deutsch Testvérek* egy segédje ijedten kiáltott rám:
— Lits ur, tessék megfizetni ezt a kirakat táblát.
— Mibe kerül? — kértem komolyan.
— Hatvanhét koronába.
— Pfuj, hiszen ez swarcgelb, csak nem fogok kifizetni egy hatvanhetes ablakot.

És rohantam a vármegyei ház nagytermébe, ahol két Török Ferenc állt diszruhában és három Dálnoki Nagy Lajos állt az emelvényen. Back Sándor kollegám, a Közlöny munkatársa pedig a fejük fölött táncolt. En legalább úgy láttam és szerettem volna egészen szesszé változni, hogy észrevétlen oda párologhassak melléjük. Abban a pillanatban odaérkezett Zubor Andor és megkérdezte, hogy hol van Török Feri. Valaki rá mondotta:

— Itt áll.

— Ittam — válaszoltam én, abban a hi-
szemben, hogy nekem szól a kérdés.

— Sebaj, — mondták — én pedig konsta-
táltam, hogy a nagyterem kitűnő boszton tán-
cos, soha senki úgy még nem forgatott meg.
Egyszerre csak azon vettem észre magam, hogy
fönt vagyok a karzaton.

— Hogy került ez a karzat én alá? —
morfondiroztam.

Körülottem szép asszonyok, de egyik sem
tetszett, mert mindegyiknek két óra volt s négy
szeme. (Az ember két asszonyi szemtől is meg-
bődül, de ha négyet lát, biztosan el van bődülve.)

Eközben a két Károlyi Gyula gróf el-
mondotta beszédét, amelyből én csak annyit
hallottam: „Pincér még egy üveg pezsgőt, —
gyere velem akác lombos falumba . . . a nagy-
ságos ur eltörte az asztalt . . . Zsiga, Zsiga, a
Bergerék Zsigája . . . stb. stb.“

Később — számításom szerint körülbelül hu-
szonnégy óra lehetett — a redakcióban éreztem
magam, szóval nagyon rosszul éreztem maga-
mat. A szerkesztőm megkérdezte:

— Mi történt?

— Károlyi Gyula grófot installálták.

— Ezt tudom, kérem.

— Akkor rendben van szerkesztő ur —
választottam és a következő pillanatban a szer-
kesztőség bizonytalan szintű diványa rám feküdt.

Este hat óra tájban keltetek fel:

— Mi történt? — kérdeztem.

— Ittál? — mondta egy kollegám.

— Hát hol álljak? — kérdeztem méltat-
lankodva.

Nem akarom a szót szaporítani: a főispáni
installációról tudósításom nem volt. Ekkorra
már kigöngyölt a fejből, hogy mi is történt
a vármegyei házában; szóval bizonyos volt, hogy —
kijózanodtam.

Mit tegyek? Mit tegyek? Félénken telefo-
náltam a Közlönyhöz: nagyon kértem a tudósítást.
— Szívesen, nagyon szívesen, — jött meg
a szerkesztő ur öröm-válasza.

Éjjel tizenegy órakor egy új szerkesztőségi
Messinyer bojt, a ki aznap lépett be a redakció
szolgálatába, elküldtem a tudósítás kefelevona-
táért, a melyet röviden *kefénok* nevezünk.

Tíz perc múlva megjött a fiu.

— Lits ur kérem, elfelejtettem megkérdezni,
ruhakefét tetszik?

Végre nehezen megkaptam a kefét és más-
nap hiánytalanul megjelent a tudósítás. Csak
egy hiba volt benne: a Zubor Andor neve
duplán jelent meg. Így mindenki azt hitte,
hogy csakugyan én írtam a cikket.

Lits Antal,

ja Függetlenség munkatársa.

Egyesült erővel gágogtak a ludak és megrohan-
ták a békésen turkáló disznót. (Rzóta mondják az
emberek, hogy „sok lud disznót győz.“)

A természetben nincs ugrás, tanította a hangya-
boly a kengurut; — ez azonban rá se hallgatott
s nyugodtan átugrotta.

Kicsiny a bors, de erős, hencegett a bolha,
mikor az oroslán hasztalan iparkodott a sörényéből
kiüzni.

Szemét szeméért! zugolódozott a kezdő szemorvos,
amikor egy súlyos műtét után értéktelen kézimunkát
küldött a páciens.

Offhont a munkásoknak!

Irtta: LORÁNT EMÁNUÉC

a „Hungária“ aradi pamutárugyár r. t. igazgatója.

A magyar ipar fejlődésének és anyagi meg-
erősödésének lassu menete magyarázatát főleg
azon körülményben leli, hogy a munkaadók
mai nemzedékének kell a munkásnép nevelte-
tésével foglalkozni, az ipari munkát megke-
veltetni velük és ebből eredőleg a termelési, il-
letve gyártási haszonnal arányban nem álló
anyagi áldozatokat hozni amaz evolúcióért, me-
lyen Magyarország jelenleg átmegy. Súlyosbitja
a helyzetet ama iparellenes tendencia, mely saj-
nos a társadalom egy igen befolyásos rétegéből
ered és kétségtelen, hogy a munkások ipari szel-
lemben való neveltetésével járó áldozatok gyü-
mölcsét — ha figyelembe vesszük egy ilyen
természetű evolúció időtartamát — már csak a
jövő munkaadó generáció fogja teljes értéké-
ben élvezhetni, amikor a nagy áldozatok árán
az iparnak meghódított munkások gyermekei
fogják az üzemeket munkaerővel elláthatni.

A nagyipar megteremtésével a kezdet-kez-
detén állunk. Az 1909. évi külkereskedelmi forgal-
munkról megjelenő statisztikai kimutatás szám-
tómkelege ijesztő képét mutatja a behozatal ro-
hamos emelkedésének s habár az iparvállalatok
száma évről-évre szaporodik, az ipari öszter-
melés még a fokozódó többszükséglettel sem
képes lépést tartani.

Vajon nem ijesztő-e, ha azt látjuk, hogy
Magyarország egyenes adóban nem szolgáltat
évente a kincstárnak annyit, mint amennyi pl.
teksztilipari cikkek behozatali értéke?

Az ipar boldogulása elsőrendű nemzeti érdek!

Kell, hogy az állami élet minden vezető ténye-
zője beleélje magát a gondolatba, hogy erős és
egészséges nagyipar nélkül a nép jóléthez nem
juthat, gazdagodni nem tud; enélkül pedig az
állam a feltartóztatlanul fokozódó budgetjének
terheit ama görnyedt hátakra lesz kénytelen
felrakni, melyek a súly alatt már-már összeros-
kadnak.

A nagyipar világforgalmat jelent, mely al-
kalmatlan arra, hogy minden politikai szövetség-
nél értékesebb gazdasági, pénzérdekeket te-
remtsen államok között, aminek példáját a
francia-angol „entente cordiale“-ban látjuk; a
nagyipar a világ-technika tárházából meríti
eszközeit és kulturális hatással bír; nem szol-
gasereget, de öntudatos, komoly szakképeket
nevel, akik ugyancsak a nemzet legerősebb tá-
masztát, a középosztályt alkotják; a nagyipar
részben a világkereskedelem erős áramu forga-
tógában és egészséges vér a nemzet testében;
az ipari tőke a nemzeti vagyonnak egyik főal-
kötő elemét képezi és olyan kincs, mely érez-
tetni tudja hatalmát kifelé is s mindezen tu-
lajdonságokkal a független gazdasági berendez-
kedés alapjául szolgál.

Váljanak ezen igék szilárd meggyőződésé
és kizárólag ezen szempontokból bíráljuk el
mindazon kérdést, mely iparfejlesztéssel és
ezzel kapcsolatban az ipari munkások sorsával
összefügg.

Ismételjük: a nagyipar megteremtésével a
kezdet kezdetén állunk és annak fejlesztése,
istápolása, pártolása nemzeti érdek.

Tisztában kell lennünk azzal, hogy az ipar-
fejlesztés terén az állam minden tényezőjének
kötelességei vannak és kormány, megye, város,
község, társadalom, egyén a haza érdekében
nemes, önmaga érdekében hasznos cselekedetet
teljesít, amikor a nehéz feladat sikeres megol-
dásában osztozik.

Fejtelegetésem kiinduló pontja a munkás-
kérdés volt. A munkással az ipari foglalkozást
megkedveltetni, vele megértetni, hogy az ipari
üzem állandó kenyérkereseti forrás részére, belé
azon meggyőződést sugallani, hogy becsületes,
kितartó és intenzív munkával fokozódó, tartós
jövedelemre tesz szert és buzdítani őt arra, hogy
családját is ilyen szellemben nevelje — olyan
feladat, melynek megoldása a nemzet egyete-
mét joggal hívja segítségére.

A legcélravezetőbb ut erre nézve az ipari
munkás-otthon megteremtése és már az ipar-
fejlesztésről szóló 1907. évi III. tveikk alkotói
is érezték ennek szükségét, mivel anélkül az
ipari tőke tömörülése, de még a legmodernebb
gépek zakatolósa kárba vesztett munka volna.

A kormány messzemenő támogatásban,
pénzbeli segélyben részesíti ama városokat, me-

Paladics György

épület- és butor-asztalos

Műhely: Árok-utca 7.

Fiókműhely: Deák Ferenc-u. 33.

Elvállalok minden e szakmába vágó munkát:

Épület, butor, portál és irodaberendezéseket a legszebb kivitelben
a legjutányosabb árak mellett " " "

Rajz- és költségvetésekkel készséggel szolgállok.

Szives további pártfogást kér, kitünő tisztelettel

PALADICS GYÖRGY,

épület- és butor-asztalos.

4728

Angol női divat terem.

NYEMECZ GYULA

A nagyra-beesült uri hölgyközönségnek figyelmét felhívom

●●●● MODERN ●●●●
 SZABÁSZATOMRA

hol legjobb munkaerőim által azon helyzetben vagyok,
 hogy a legmagasabb igényeknek megfelelő angol esztümöket esakis nálam szerezhetik be. :: :: :: ::

Erzsébet királyné körut 20. szám.

(Gróf Königszeg-palota)

4738

Angol női divat terem

Angol női divat terem.

Angol női divat terem.

nyek ipari munkástelepek létesítését elhatározzák, de gondoskodik a törvény arról is, hogy amennyiben helyi viszonyok vagy egyéb okok nem tennék alkalmassá a megoldás azon módját, mely szerint közvetlenül a városok oldják meg a nagyjelentőségű kérdést, a városok megbízható magánvállalkozó, de leginkább szövetkezeti alapon létesítendő vállalat útján oldhassák meg a feladatot.

Módot nyújtottak az idézett 1907. évi törvény fenekelt gondolkozású alkotói arra is, hogy eme mindinkább előtérbe szoruló szociális kérdés megoldása kellő állami és városi támogatás mellett magukra az érdekelt iparvállalatokra ruháztassék úgy, amint a törvény a program megvalósítását határozottan körvonalozza.

A gyakorlati kivitel céljára számtalan ut és irány áll rendelkezésre és büszke lehet az a város, melynek programján eme nagy horderővel bíró kérdés is szerepel.

Aradváros vezető férfiai már eddig is kitűnő érdeket tanúsítottak az ipar fejlesztése terén, de a további siker a még ezután kifejtendő munkától függ és a termékenyítő eredményhez fűzött számítás teljességgel csak akkor válhatik be, ha szilárd elhatározással, vasakarattal, lángoló szeretettel az iparos iránt és élelmes üzleti szellemmel az ipari munkások bölesőjéről, otthonáról és jólétéről gondoskodik legalább is oly mértékben, mintahogy azt az 1907. évi törvény intenciónálta és ahogy számos nagy város már részben meg is tette.

Allandó, szeretetteljes, szívós és tevékeny érdeklődés az ipar iránt, lankadatlan és türelmes törődés az ipari munkások sorsával oly irányú szociális, a jövőre nézve pedig rendkívüli hasznathajtó tevékenység, mely Arad városát ipari empóriummá emelheti és ösztönözni fogja nemcsak a fennálló telepeket a kibővítésre, hanem a még Arad városától távol álló idegen iparosokat is buzdítani, csábítani fogja újabb ipartelepek létesítésére.

Mert nem pénz, nem ipari hitel, sem vállalkozási szellem nem hiányzanak nálunk, hanem hiányzik az az ipari munkás, a termelő erő, melynek otthonra van szüksége, hogy családi tűzhelyében a nemzetet eltető és fejlesztő iparért telmelegedhessék.

Az esztendő képeskönyvéből.

A Danaidák hordója.

A mitológiában taníták,
Kik voltak a Danaidák
És megtanulhatta felőlük,
Kinek szorgalma nem volt vesztég,
Milyen csoda volt az a hordó,
A melyet róluk elneveztek.

Kinél e rege még frissen maradt,
Eszébe juthat annak most: Arad.
Felülről töltik: Spitzer, Weitzer János.
És a hordó kifogy alig egy szuszra.
Az aradi Danaidák azt
Elfogyasztják aszfaltra autobuszra...

Az „első” szarvasbika.

— Vadász történet —

Írta: Bódy Bódog.

Minden vadász ösmeri azt az izgalmat — hogy úgy fejezzem ki magam — kéjes érzést — a melyet egy általa eddig még el nem ejtett vadnak terítékre hozatala okoz; elképzeltetve mennyire hatványozodik ezen érzés egy fővadásnak, különösen pedig az erdő koronás királyának, az öreg basának szerencsés elejtése esetén.

Legszebb vadász-álmam tárgyát képezte a vágy vajha valamikor nekem is kedvezne Sz. Hubertus és abba a helyzetbe juthatnék, hogy egy kapitalis szarvasbikát lőhetnék! Sajnos, évtizedeken át még kilátásom sem lehetett erre, — mert oly vadászterület, a melyen fővad előfordult, nem állott rendelkezésemre.

Végre a 90-es évek elején a véletlen úgy hozta magával, hogy oly vidékre kerültem a hol a fővad nem volt ritkaság. Itt nyílt először alkalmam fővadás szabad területen láthatni, és már ez is nagy élvezetet okozott! A legközelebbi években már volt olyan saját vadászterületem is a melyen szarvasok átváltottak sőt bögtek is, de lőnöm csak nem sikerült még mindég. 1897-ben szeptember 8-án egy távirati meghívást kaptam Lupa Péter országgyűlési képviselőtől, a rózsák kedvelőjétől, mely szerint — a Pomáz feletti pilisi erdőségek között fekvő c. 800 holdas „solymosi” erdejében, a hol már a „bögés” kezdetét vette, engedélyt ad nekem egy szarvasbika lelövéséhez.

A távirat vétele után azonnal, még az nap indultam az Almás-füzitő-óbudain vasúton Óbudáig — onnét a kis vicinális vasúton Pomázig. Jó kis feleségem 3—4 napra való izletes elemózsiát csomagolt, ezenkívül még kis Mannlicher-stutz-omat vittem magammal, a melynek kamarája három töltényt fogadott be, és a melyet már több ízben sikerrel kipróbáltam öz- és vad-disznó cserkészetem alkalmával. A remény és önbizalom oly nagyfokú volt ekkor bennem, hogy a midőn a pomázi vonalon az ottani főszolgabíróval, Cs. L.-dal és feleségével találkoztam, előbbi kérdésére, hogy hová megyek, határozottan válaszoltam, hogy: egy szarvasbikát lőni! Pomázon kissé lelohadt reményem, mert a számomra megrendelt kíséret és kocsis elkészt és csak késő este érkezett meg. Hogy én ezalatt az idő alatt mily türelmetlen voltam elképzeltetve, a midőn végre későn este eljötték az erdő-őrök és a kocsis. Egy pomázi ösmerősöm, kinek házában vártam a kíséretet, kikisérve engem feleségével együtt a kocsimhoz, utóbbi — elindulásomkor sok szerencsét kívánt nekem, a mit csak azért bocsájtottam meg neki, mert fiatal és szép is volt, de már a siker iránti bizalmam ingadozni kezdett.

Végre kocsin ültem és elindultunk, de csak az erdő lábáig mehettünk kocsival, itt le kellett szállani és az utat gyalogszerrel folytatni. Gyönyörű tiszta, enyhe holdfényes este volt és én három kíséremmel, kik podgyászomat hozták, szóltanul haladtam az erdőben az egyik vezető után. Utközben többször hallottunk nagy vad csörtetést, de látni nem láttuk. Két órai kellemes kapaszkodás után megérkeztünk a terület menházához. Ez egy fa alkotmányú épület volt két helyiséggel; az egyikben a három erdőőr, a másikban én helyezkedtünk el.

Az erdőőrök szerbek voltak, de elég jól beszéltek magyarul; a legöregebb, egy marcona alak, mindenek előtt fegyverem iránt érdeklődött és amidőn azt neki megmutatván, kezében jobbra-balra forgatta és jól szemügyre vette, egy megvető kézmozdulattal tette le, mondván: hiszen ez olyan, mint egy flobert, ezzel ugyan nem fog az ur szarvasbikát lőni! No öreg, mondd én, csak legyen szarvas, majd megmutatom én, hogy kell azt meglőni! Ugy látszik azonban, hogy ez a megjegyzésem nem volt reá kellő hatással, mert az öreg egész idő alatt, melyet ott töltöttem, nem törődött velem, sőt egyszer sem kísért el a cserkészeteimre, annál lelkesebb emberem volt egy 28 éves erdőőr, ki határozottan nagyobb bizalommal viseltetett irántam.

Az első vacsora alatt, melyen az erdőőrök vendégeim voltak, kikérdeztem őket a vadállomány felől, az információ igen kedvező volt, ugyanis az erdő területe kicsiny bár, így hát állandóan nem tartózkodik benne szarvas, de mert a káptalani erdőségek kellő közepén fek-

szik, annál gyakoribb benne a váltó vad és különösen a bögési idő alatt.

Mire megvacsoráltunk és pihenni készültünk, az égbolt teljesen beborult és megeredt az eső is, — kün korom sötét lett. Az esőnek igen megörvendtem, mert a szarvas nagyon szereti a nedves időt és csakis hűvös, nedves időben van remény jó bögéshez. Ez azonnal be is igazolódott, mert a menház mellett 20 lépés távolságra megszólalt egy gyengébb bika, amely körülmény ismét reményt nyújtott nekem a sikerhez. Hajnalban, bár még esett az eső, elindultam első cserkészeteimre. Alig haladtunk fél kilométert, már hallottunk három bikát szólani. A velem volt kagylómat átadtam Steva kíséremnek, aki avval igen természetüen utánozta az öreg bika bögést és nyögését. Az ő hívására közeledett is két bika, melyek azonban sehogy sem akarták elhagyni a szomszéd vadászterületet, hanem ott, alig 100 lépés távolságra tőlünk egymásnak rontottak és egy negyed óráig tartó verekedést folytattak. Mi jól hallottuk az agancsok csattogását, de megközelíteni nem volt lehetséges, miután ezt a területet és köröskörül a többi mind Rattibor herceg bérelte a káptalantól.

Mire pitymallani kezdett — a szarvasok elvonultak és mi többé semmit sem hallottunk. Estefelé, dacára a folytonos esőzésnek, ismét kivonultunk az erdőbe, újból hallottunk, de ez uttal már hat darabot bögni, csak hogy egyik sem lépte át a határt mindaddig, míg teljesen be nem sötétedett.

Igy ismétlődött ez szombaton és vasárnap is, az eső folyvást zuhogott, a bikák pedig csak sötét alkonyat idején kezdetek területünkön átvonulni. Az időm igen rövidre volt kimerve, miután nekem már hétfőn délben fontos teendőim miatt feltétlenül otthon kellett lennem. Már lemondottam a reményről, hogy lövéshez juthatok és csüggedni kezdettem.

A vadőrökkel szemben tanusított vendégszereteteimnek legtermészetesebb következménye az lett, hogy négy napra számított elemózsiám már két nap alatt teljesen elfogyott, úgy, hogy akkortól kezdve már az ő készleteiket fogyasztottam én is.

Két napon át szalonnával és forrás vízzel éltem, de mondhatom, hogy e mellett kitűnően éreztem magam, még esemegét is élveztünk, az erdei gombákból, melyeket parázs mellett sütitünk és piritott kenyérral és sült szalonnával fogyasztottunk el.

Szeptember 12-én, vasárnap este az ismétlődött sikertelen cserkészet után kijelentettem Stévának, hogy bármilyen is legyen az időjárás, hajnalban két órakor elindulunk utolsó cserkészeteinkre.

Két óra előtt ébredtem szeptember 13-án és azonnal felkészültünk. A menházból kilépve, örömmel tapasztaltam, hogy az eső megállott és gyönyörű tiszta csillagos lett az égbolt. Az üde, ózondus, harmatos levegőt tele tüdővel szivtam magamba és ujjult kedvvel és reménnyel eltelve indultam ezuttal az erdő délkeleti része felé. Nem haladtunk még egy negyed órát sem, amidőn előtűntek és alattunk félkörben öt bikát hallottunk megszólalni — én a legerősebb hang felé mutatva intettem Stévának, hogy ezt követjük és igyekszünk becserkészni. Bár elég gyorsan de emellett óvatosan haladtunk előre lefelé, a bika folyvást vonult s meg nem állott még rövid időre sem, s eközben nem szünetelt meg bögni. Végre utolértük és láthattam a gyönyörű állatot háremével, három tehenével, csak hogy sajnos, ekkor már tullepte a határt és a Rattibor herceg területén tőlem alig 80 lépésnyire megállott és mintha tudta volna, hogy ott már veszély nem fenyegeti, ott egy helyben bögött. Steva váltig biztatott, hogy löjjelek — de természetesen azt nem cselekedtem, meg kellett elégednem a szép látvánnyal!

Ekkor hajnali negyedöt óra volt, szép tiszta világos idő; minthogy a többi bikákat is hallottuk elvonulni, lemondván a siker reményéről, visszatérni szándékoztam a menházhoz, hogy onnét azonnal hazainduljak. Steva ekkor elébe állott és azt mondá: látom, hogy az ur szenvedélyes vadász, ha már itt vagyunk a határon, nézzük meg a vadállatot, úgy is tudom, hogy jövő héten ismét el fog ide jönni! Ezt az ajánlatot elfogadtam, mert elvégre is egy óra mulasztás nem okozhatott kesedelmet elutasításom körül. Elindultunk hát a határon, egy patakmeder mentén, melynek partja finom

PÉNZT

jelzálog, amortisatio és váltó fedezetre földbirtokra
és városi bérházakra legelőnyösebben közvetít — —

SZÜCS F. VILHOS

Aradon, Karolina-utca 8. saját ház a fiók posta
mellett.

4856

Nádler-féle

Hófehér

fogtisztítószer

hódit az egész világon.

Kapható Aradon:

Vojtek és Weisz

drogueriájában.

4827

Czigler Ignác

szobafestő és mázó mester

Arad, Eötvös-utca 12.

4807

(May pék mellett.)

Elvállal szakmájába vágó min-
dennemű munkákat helyben és
vidéken árkülönbözet nélkül, leg-
szebb kivitelben, legjutányosabb
árak mellett, szavatosság mel-
lett.

fővényes homokkal volt behintve s amelyeken úgy meglátszottak a vad nyomok akár csak egy térképen. Volt is nyom elég, őzek, disznók, szarvasok váltóira akadtunk folyvást, legtöbb volt azonban a szarvas-váltó. Alig haladtunk így esendesen, hangtalanul egy negyed órát, hirtelen benn a mi erdőnk területén megszólal egy mélyhangu bika! Én visszafordulok és Stévának mondom: ez elkésett, fussunk eléje! És már futottam is. Néhány száz lépésnyi távolságra egy szép tisztás terült el előttem és erre ugrott ki egy hatalmas bika bögve!

Bárha keblem erősen zihált, nagyon fel voltam izgatva, a szarvas pedig legalább 300 lépésnyire lehetett tőlem, tehát biztos lövésre nem számíhattam, mégis azonnal leadtam az első lövést, és dacára annak, hogy elhibáztam, ez volt szerencsém! A szarvas ugyanis a lövésre megzavarodott és ösztönszerűleg visszafordult a vágás felé, mint a mely jobb védelmet képes számára nyújtani mint a nyílt terület amelyen haladt. — Minket, kik a bokrok által fedve voltunk nem látott és vagy 50 lépést rohanva közeledett; ekkor már nyugodtabban adtam le a második lövést, melyre a szarvas jelzett is és egy helyben megállott. Stéva a második lövés után odaszólt hozzám, hogy meg van találva. Ez megnyugtatót teljesen és a harmadik lövést 250 lépés távolságból higgadtan „blatt“-ra célozva adtam le. A harmadik lövés után a szarvas mintha villám sújtotta volna, térdre rogyott és így esuzzott lefelé a patak medre felé körülbelül 20 lépésnyi területen és ezután fekve maradt; próbált felemelkedni, de ismét visszaroxyott; emberem örömeiben ujjongott és folyton ordította fülemben: meg van löve, meg van löve! Most már én is látom, mondom, hogy meg van. Hirtelen elővettem távesővemet és azzal néztem hol kapta a lövést és hogy hány águ az agancsa.

A lövés kitűnő volt, éppen a „blatt“-ról esurgott le az izzadság, afelől tehát nyugodt voltam, hogy többé csülökre nem kaphat. Az agancsot szemlélve a távolságból 8 ágat tudtam csak megszámlálni. Stévának oda szóltam, hogy „nyolcas“. — Nem lehet az kérem alásan, válaszolja, egy ilyen hatalmas példánynak több kell hogy legyen. Száz lépéssel közelebb érve ismét nézegettem, ekkor már „tizest“ láttam, végre amidőn néhány lépésre megközelítettük, örömmel állapítottam meg, hogy „tizenkettős“ ugynevezett „koronaszarvas“. Egész közel érve a szarvashoz, amely folyton feké gyönyörű koronás fejét jobbra-balra forgatta, ismét igyekezett felemelkedni, de hiába. Ekkor Stévának átadtam „hirsch Jäger“-t, hogy adja meg a kegyelemdőfést, azonban erre sehogysem vállalkozott; ő bizony nem kockáztatja életét, mert neki 5 gyermeke van otthon, inkább tessék a kegyelemdőfést megadni. Csakhogy ezt meg én nem akartam, mert úgy a bőrét valamint a fejet teljes épségében kívántam hagyni, így azután minden rábeszélő tehetségemre szükség volt míg Stéva, miután neki ígértem emlékebe vadászkeszemet is és fogadtam, hogy ha a szarvas egy gyanus mozdulatot tesz, úgy fejbe lövöm, végre óvatosan a szarvas hátára dőlve, megadta a kegyelemdőfést. A felséges szép állatt néhányat rugott még és azután kimult.

Igazán mondom, hogy ekkor látva e szép állatot, — amely még tíz pere előtt hölgyei kíséretében diadalmasan bögött, — hogy kimult, fájdalommal érzés vett rajtam erőt, de hát a kegyetlenség az emberiség egyik tulajdonsága és miért éppen én legyek kivétel, gondolám. Most azután Stéva hozzám fordult, hogy mitevők legyünk? Mindenekelőtt a patakba kellett kihuzni, ahová lecsuszott, ez pedig nem kis munkát adott. Levettük kabátainkat, neki gyürkőztünk, a hátulsó lábait egy kötéllel megkötöttük és egyesült erővel dolgoztunk majdnem egy félórát, amíg megfelelő helyre huzhattuk. A szarvas ugyanis több mint 230 kilót nyomott. Ezután én mélyen a nyak alatt megjelöltem Stévának a helyet, ahol az egész fejet levágni kívántam és megkezdődött a mészáros munka. Nagy ügyvel-bajjal végre a fejet nyakkal együtt elválasztottuk a törzstől és ekkor úgy rendelkeztem, hogy Stéva a szarvas fejét aggancsainál fogva hátára veszi, én pedig az ő kabátját, tarisznyáját a magam dolgaival együtt viszem fel a menházhoz és így indultunk felfelé, a meredek hegyi uton.

Minden negyed óra után meg-meg állottunk pihenni, míg végre két órai menetelés

után felértünk a gerinerc, honnét már kényelmes utunk volt, de az izzadság esurgott mindkettőnkéről. A menházhoz közeledve, szembe jött velünk az öreg erdőőr, aki folyton jobbra-balra kapkodta a fejét, hogy láthassa, vajon Stéva mit cipel a hátam mögött. Amidőn pedig találkozunk, Stéva ledobván hátáról a fejet, nemzeti nyelvéen hadarva, mesélte el az „öreg“-nek az eseményeket, aki még ekkor is azt kérdezte, hogy az én flobertemmel lőttem-e a szarvas? és miután Stéva ezt is igazolta, hozzám fordult és bocsánatot kért tőlem hitetlenségeért, a kis Mannlicheremet pedig még egyszer kezébe véve, megcsókolta. Én szemrehányást tettem az öregnek, hogy ha már egész idő alatt nem volt segítségemre, legalább amidőn a lövéseket hallotta, jött volna hozzánk; ő azt gondolta, mondta, hogy én célba lövöldözök, azért nem jött.

Hogy azután minő pompás reggelit rendeztem sült szalonnából, milyen diadallal vonultam be a községbe, ahol azonnal meglátogattam vendéglátó gazdám, ki sógorával, egy nyugalmazott ezredessel szívélyesen gratulált a siker felett, minő örömteljes fogadtatásban részesültem otthon, ahol már délre megérkezve az én legkedvesebb vadászpajtásom, kis feleségem fogadott ölelő karokkal, ezt már részletesen le nem írom, az olvasó úgy is elképzelheti.

Ez volt az én első szarvasom terítékre hozatalának ream nézve oly kedves eseménye, hogy annak legkisebb részletei is örökké emlékezetemben élnek — de egy tanulságot is vontam le a körülményekből és az, hogy a vadász ne legyen babonás, mert ime, amikor elindultam, szerencsét kívántak, pénteken érkeztem fel a területre és 18-án sikerült egy ritka szép példányt leteritenem.

Az esztendő képeskönyvéből.

Az illusztrátor bűnhődése.

Rossz fiuról, kis bűnöséről:
Hullj lepele!
Balla Frici kukoricán
Térdepel.
Előzőleg megkapta a
Pizskafát,
A mért minket oly csufosan
Eltrafált.
Letorzképelt holtakat és
Elevent,
Érezze most ő is: e sors
Mit jelent.
S keressen egy halandót most
Völgy-hegyen,
Ki elhiszi, hogy ez a kép —
Ő legyen.

Kiállítások.

Irta: Lócs Rezső,

Arad gazdasági tanácsnoka.

Körülbelül két éve annak, hogy a második aradi kiállításnak eszméjét felvettem. Telve igaz lelkesedéssel és gyönyörködve az eszme megvalósulásának szép perspektívájában, lehetetlennek hittem, hogy abból ne legyen semmi. És mégis. Alig vetettük el a magot, már is csirájában elfojtotta azt a közönyösségnek dermesztő hidege. Voltak ugyan egyesek, kik nem ezzel parentálták el a kis csecsemőt, hanem érvekkel. Voltak, akik érveltek. Ezek az érvek azután lehetetlennek mondták a kiállítást, magát az ideát halva születtnek deklarálták, mert minek versenyt támasztani a közterhek alatt nyögő iparunknak és elvonni a kereskedőktől a vevőt? Idejét mult dolognak mondták mások. Csak akkor volt annak értelme, amikor a közlekedés, ipar és kereskedelem gyermekeipőit nyütte, de ki fog ma kiállításra járni, amikor oly közel van Budapest és iparunk a külföld iparával versenyez?

Ezek és ehhez hasonló érvek lehetnek azok, melyek a kereskedelmi kamara kebeléből alakított bizottságot is áthatották s azt meddőségre kárhoztatták.

Nem vitatkozom velök. Bizonyára nekik van igazuk. De szívem mélyéből sajnálom, hogy az aradi kiállításból nem lett semmi. Nem csak azért, mert ma már hál Istennek nekünk is van mutogatni valónk és meggyőződésem szerint maga az aradi műipar, kézmű- és gyár- ipar sok száz négyzetmétert foglalt volna el kiváló, elsőrendű, szűkebb hazánknak diszére való ipareikkel; de sajnálom főleg azért, mert a kiállításnak elmaradtával a Óvár-tér rendezésének kérdését elodáztottak vagy legalább is finánciálter végtelenül nehezebbnek látom.

Azzal talán ma már mindnyájan tisztában vagyunk, hogy a Palóczy-féle rendezési tervet a szemétdomb fölött huzott eszmei vonalakkal meg nem valósíthatjuk.

Az utcákat kitüzni, feltölteni, a csatornázást és vízvezetékét, valamint a világítást berendezni kell. Csak a szemnek is tetszetős módon való előzetes rendezéssel, az utaknak fásításával, a parkoknak elkészítésével érhetünk el oly telekárakat, melyekre számítanunk kell. Ámde közel 40 kat. holdterületnek rendezéséről, tehát 250—300,000 korona befektetéséről van szó. A kiállítással kapcsolatban és a kormány- nak támogatása mellett, csak némi szerencsével is, ezen rendezés alig követelt volna tőlünk számot tevő áldozatot, annál kevésbbé, mert a közönség oda szokott volna, a terület nem lett volna többé „a világ végén levő“ s így, ha a kiállítás után a telkeknek eladására került volna a sor, a vételár többlet még a fenmaradó esetleges deficitet is pótolta volna.

Bele kell nyugodnunk, nem lesz — legalább egyhamar nem lesz — Aradon kiállítás. S miután így ezt a gondolatot tovább nem fűzhetem, mert hiszen hiábavaló ma már tervezni és kalkulálni, Szerkesztő ur szives engedelmével elmerülök kissé a multba és irok a kiállításról általában. Leirom azt, amit — ha aradi kiállítás lett volna — talán másutt értékesíthettem volna; leirom pedig azért, hogy az egyes kiállítások fontosabb eredményeivel beszámolva, nyitva hagyjam azt a kérdést, ha vajon igazán meddő-e a kiállításokra fordított munka és tőke és vajon igazán halva született idea-e ma már egy kiállítás?

Az országos kiállítások

fejezetét csak futólagosan érintem, bár ezeknek a versenyre s ezzel az ipar fejlődé-

A legelőkelőbb hölgyek kedvenc szépítő szere

a **Földes-féle**

MARGIT-CREME

mert zsirtalan, ártalmatlan és rögtön szépít.

Hogy a **MARGIT-CREME** páratlan hatású szer, azt nem csak az elismerő levelek ezrei bizonyítják, hanem azon körülmény is, hogy a milliókra menő arcszépítő szerek tömkelegében is vezérszerepet visz és minden konkurens készítmény dacára napról-napra jobban terjed.

Franciaország a kosmetikus készítmények klasszikus hazája, ezer számra készülnek ott a legkiválóbb kosmetikumok; még is a francia hölgyek ezrei használják a **MARGIT-CREMET**, mert a francia nők finomult ízlésének a **MARGIT-CREME** felel meg legjobban.

A **MARGIT-CREME**, miként azt számtalan vegykísérleti állomás vizsgálatai bizonyítják, minden tekintetben ártalmatlan készítmény, amely az arc szépségét, teltségét és üdeségét a legkésőbb öreg korig megtartja úgy, hogy kizárt dolog az, hogy egy hölgy, ki a **MARGIT-CREMET** használja, meg-ráncosodjon vagy arca szépségét csak a legkisebb mérvben is elveszítse. A **MARGIT-CREMET** használó hölgyek fölött nyom nélkül repül el az idő.

Kapható a világ minden nagyobb gyógyszer-tárában és illatszerüzletében, 1 koronás adagokban, 6 darabot bérmentve küld.

sére gyakorolt hatását kicsinyelnünk nem szabad. Az országos kiállítások már jellegüknél fogva is csak szűkebb körre voltak maradandó hatással. Azután legió azoknak a száma és így az azokról való bővebb megemlékezés e cikk kereteit erősen túlhaladná.

Itt csak annyiban emlékezem meg róluk, amennyiben erős — bár akademikus — vita tárgya az, hogy a kiállítások általában, de főleg az országos kiállítások az országos vásárokból fejlődtek-e, avagy eredetük ettől függetlenül önálló ideának születtek.

Részemről az utóbbit hiszem s véleményemet azzal indokolom, hogy más a vásárnak s más a kiállításoknak célja, történeti fejlődése. A vásárok időnként rendszeren, ugyanazon a napon ismétlődő gyülekezése az eladóknak és vevőknek minden magasabb cél nélkül. A kiállításokon résztvevő termelők ezzel ellentétben nem eladás céljából hozzák oda áruikat; őket egy magasabb cél vezérli: független jürytől várják a kiállított cikkeknek igazságos elbírálását.

A vásári eladóra nézve árujának eladásával megszűnt a vásárnak értéke; ha jól adta el holmiját, jövőre még többet, de rendszerint nem jobbat fog hozni; a kiállító ellenben haza térve vagy a kitüntetett árut fogja mint legjobbat reklámozni és pénzre váltani szorgalmának ez idő szerint legtökéletesebb termékét, vagy okulva-tanulva a látottakon, jobbat, tökéletesebbet fog produkálni.

A vásároknak helyhez és időhöz kötött ideje is ellent mond azon felfogásnak, hogy a kiállítások — azokból származtak volna. Oroszország legnagyobb vásárját, a nishny-nowgorodi vásárt évenként egyszer tartják meg, még pedig július hó 27-től szeptember 22-ig. Itt kell a vásárt Oroszországban megtartani, ebben az időben kell azt megtartani s általában meg kell tartani, mert e vásár nélkül Oroszország keleti részében az áru kölcsönös kicserélésében rejülő nagy nemzetgazdasági mozgalom teljesen megszűnnék.

Csak ide vezetnek kocsis- és karaván-utak és csak erre felé hajózhatók a Kama és Volga vizei, melyeken mesterséges duzzasztás segítségével 1000 kilométernyi távolságról csak e két hónap alatt hozhatja le áruját a kereskedő. De kocsival vagy karavánal sem jöhet előbb, mert akkor Nishny-nowgorod-ot viz alatt találná.

Ugyan ezek vagy hasonló indokok képeznek kényszerítő szükséglet arra, hogy Tanta városában alsó Egyiptomban, Kiaktában Szibériában, Hurdvár-ban kelet Indiában mindig egy és ugyanazon időben tartatnak meg az egy-egy világrészre döntő befolyással bíró világvásárok.

Ahol pedig ilyen kényszerítő körülmények nincsenek, ott elenyészik a vásárnak jelentősége teljesen.

Valamikor Lipésében volt a világnak legnagyobb könyvvására, ma a volt vásárnapokon tartják meg a kölcsönös leszámolókat, de a vásár maga régen megszűnt.

A kiállításnak történeti fejlődése is amellett bizonyít, hogy annak a vásárhoz semmi köze. Vására minden népnek minden időben volt. A kiállításnak első eszméje azonban csak 1795-ben látott napvilágot. D'Avéze márki, a kiállításoknak „feltalálója”. A cloud-i királyi kastélyban rendezte első kiállítását D'Avéze. A gobelin kárpit és sevrési porcellán volt a két kiállítási főtárgy; a magas belépődíj az elszegényedett munkásoknak jutott. D'Avéze mint aristokrata száműzetvén, csak 1798-ban tért vissza Párisba és első dolga volt a D'Orsay palotában a 2-ik kiállítást rendezni. Szeptember 10-től október 21-ig volt a kiállítás nyitva és 12 aranyérmét és 15 oklevelet osztott ki a jury. E kiállításnak legnevezetesebb tárgya volt a

kormány által kiállított *normál méter*, mely azután 1800-ban Franciaországban törvényes mérőeszközzé vált s melyről későbbben a németek kisütötték, hogy az hibás, mert azzal mérve a földgyenlítő quadransa nem tiz millió, hanem tiz millió nyolcszázötvenhat méter s így a francia köztársaság 856 méterrel tévedett. Dacára ennek, a francia méter továbbra is megmaradt trónusán, míg 1889-ben egy új, platínából és iridiumból készült más normálméter lépett annak helyébe, mely azóta Szt.-Cloudban az egész világnak ellenőrzése mellett őriztetik.

Franciaországon kívül másutt nem is volt kiállítás, hacsak az 1791. évi prágait nem nevezzük annak, amelyen 150 kiállító 49 áruval szerepelt.

Magában Franciaországban egyik kiállítás a másikat követte: 1801. Louvre-ban, 1802. ugyanott, 1806-ban a Parc des Invalides-ben. Végre 1817. Németország is rendezett kiállítást Kasselben, ezt követte 1818—1819-ben a két müncheni, 1820-ban a stuttgarti, 1824—1826-ban a drezdai, az első porosz ipari kiállítás 1827-ben Berlinben. Az első kiállítás Bécsben 1839-ben tartatott 782 kiállítóval.

Mindezen kiállításoknak egy közös jellegük volt: mindenütt a mezőgazdaság dominált, az ipar messze mögötte maradt.

Nevezetesebb kiállítás a 40-es évekig nem volt, de a gondolat általánossá vált, úgy hogy minden évben ugyszólván minden országnak volt egy-egy kisebb kiállítása. Csak Anglia nem rendezett ilyet. Anglia gépeit még kereseti eszközöknek tekintette, melyeket a világerő sem tett volna ki közszemlének.

Ő megelégedett azzal a gazdagsággal, melyre gépei révén szert tett; az pedig nagy és általános volt, mert akkoriban gazdaságilag az egész világ Angliától függött.

A berlini kiállítás.

Végre elkövetkezett az 1844. év és ezzel a nagy *berlini iparkiállítás*. Ez volt az első igazi nagy kiállítás, mely impulzust adott a későbbi világhiállításoknak. Mint unikumot jegyzek föl, hogy ezen a kiállításon, mely augusztus 14-től október 15-ig volt nyitva, már 230.000 látogató volt s a kiállítók száma a 3000-et meghaladta.

Óriási volt ezen kiállításnak jelentősége, jöllehet a kiállított tárgyak minden invenciót nélkülözve majdnem kizárólag csak imitációk voltak. A porosz katonai szellem itt sem tagadta meg magát: utasítva volt a látogató közönség, hogy a lépcső első fokára a bal lábbal lépjen föl először! E kiállításon állította ki Borsig és Egell első mozdonyát, mely *utóbbi Berlin és Potsdam között közlekedett és mely „famegtakarítás” mellett 47 perc alatt oda 920 katonát volt képes szállítani (!)*

A berlini kiállításon jelen volt Viktória angol királyné férje, a hercegrégens Albert is és e kiállításon fogamzott meg benne; az az elhatározás, hogy Angliában rendez egy nagy, az eddigiéknél is nagyobb, világraszóló kiállítást.

Ezen eszmét azután 1851-ben meg is valósította; ezen év június havában nyílt meg az első londoni *nemzetközi világhiállítás*, melyen Anglia azon szomorú tapasztalatra jutott, hogy míg gépipara kiváló, műipara kritikán aluli. Franciaország és Olaszország porcellánban, üvegben, szövött árukban, butorokban messze felülmulta Anglia hasonló termékeit. E kiállítást követőleg tömegesen támadtak Angliában a gyűjtemények és szakiskolák, úgy hogy joggal állithatjuk, hogy az 1851-iki londoni kiállítás egész Európa műiparának újjászületését jelzi. A látogatók száma már meghaladta a hat milliót. A Hyde-parkban emelt üveg-palota a kornak egyik legremekőbb alkotása volt s úgy

volt konstruálva, hogy magas acél iverével egyszerűen átboltolt már fennálló kész parkrészeket; az üveg alatt tehát természetes ligetek voltak, melyeknek kigyózó fasorain és hatalmas terein helyezkedett el a kiállítóknak tömege.

Egy kis megtörtént epizód megérdemli, hogy róla megemlékezzem. Ebben az időben az acél még csak szerszámhoz használtatott, tehát csak kisebb mennyiségben állítattott elő. Anglia első acél öntődéje honfitársainak csudájára egy 5 mázsás tömeget állított ki, melyre nagy betűkkel e szavak voltak bevésve: „Monster Blok.”

Krupp, aki a nagytömegű acél tömbök előállítását már feltalálta volt, meglátta ezen blokot még a megnyitás előtt és otthou egy 100 mázsás tömböt rendelt, melyet azután a kiállításon kiállított, egészen apró betűkkel rá írván azt, hogy „Little Blok.” E pillanattól kezdve a Krupp művek fölénye Európaszerte biztosítva volt.

A többi nagy kiállítás.

Az angol kiállítás sikere volt indító oka az 1855-iki párisi világhiállításnak. A kiállítás céljaira a Champs—Elyseen egy impozáns kőpalotát emeltek, a Palais de l'Industriet-t, mely azután az 1900. évi kiállításnak áldozatul esett.

E kiállítás 2 újítást hozott: a faipari gépeket és az u. n. annexeket. Az utólagos jelentkezés özöne — 22000 kiállító volt bejelentve — arra kényszerítette a kiállítást rendező államot, hogy a főépület mellé — az eddigi kiállítások mindég csak egy épületben rendeztetek — több melléképületet emeljenek. Azóta ez rendszerré vált és minden későbbi kiállítás tervezésénél a különböző csarnokok szakai sorakoztak a főépület — rendszeren iparcsarnok — köré. A kiállítás anyagilag nem sikerült; a krími háboru zavarólag hatott, úgy hogy a látogatók száma alig érte el az öt milliót.

Ismét Anglia következett. 1862-ben a párisiakra féltékeny angolok Londonban egy palotát építettek kiállításuk számára, melynek főhajója 1100 láb hosszú, 80 láb széles volt; két végén 1—1 kupola fejezte be az építkezést, mely a Szent Péter templomának kupolájánál is magasabb volt. Ezen épület, melyre az angolok annak idejében annyira büszkék voltak és amely máig is fennáll, s az utazóknak egyhangu véleménye szerint határozottan csunya. Huszonkilencezer kiállítója és ismét hat millió látogatója e kiállítást — melyen egyébként az olaszok velencei üveg-iparukkal vitték el a pálmát — a sikerültek közé sorozza.

1867-ben nyílt meg a nagy párisi világhiállítás, melyet — vasból készült Kolosseumával, gyűrű formájára egymás mellé sorakozó galériával — szakemberek a legkönnyebben áttekinthető, legtökéletesebben rendezett kiállításnak tekintenek. Amerika itt állította ki először sokoldalú gépeit s ezzel hanyatlani kezdett Anglia hegemoniája a vasipar terén.

A legközelebbi kiállítás volt a bécsi. 1873-ban nagy reményekkel nyílt meg ezen e zseniálisan tervezett s nagy fényvel felépített kiállítás.

De a remények nem váltak be; míg az 1867-iki párisi kiállítást közel kilenc millió látogatta, a bécsi kiállítás látogatóinak száma alig érte el a hét milliót. A „Rotunda”, a kiállításnak ezen impozáns főépülete, mely 70 ezer méter alapterületen épült, még ma is áll.

Lebontatott azonban a 40 ezer méter területtel birt gépkiállításnak csarnoka, mely a bécsi világhiállításnak egyik legfőbb disze volt.

Egyik főnevezetessége volt a dr. Wágner által rendezett *japán kiállítás*; az első alkalom, hogy a felkelő nap országának szorgalmas népe a világversenyben részt vett. A német műipar 1844. óta alig haladt valamit — a bécsi kiállítás szomorúan beigazolta ezt. Még mindig az

**Elsőrangú beszerzési forrása: mindennemű
művészi felfogású és kivitelű fényképeknek.**

KÉPMÁSOK: arcképek, női, férfi, gyermek felvételekből.

SZABADFÉNY: felvételek, bá hol kertekben, udvarokban, vidéken.

INTERIEUR: felvételek, bárkinek otthonában, műtermemben, kastélyokban, a vidéken is.

TANULMÁNY: felvételek, a modern festők nyomán.

MŰVÉSZI: kivitelek, technikai újítások, felfogások.

MESTERSÉGES: fényhatások, villany, lámpa, kandalló, stb. hatásaival.

CSALÁDI: csoportok, műtermemben, vagy bárhol kívánság szerint.

PLAKETEKEL: különböző művészi kiállításon kitüntetve.

FELVILÁGOSÍTÁSOK: mintaképek beküldése, telefonon 211. bármikor legnagyobb készséggel.

FELVÉTELEK: naponla reggel 9 órától este 6 óráig, kéretik lehetőleg előjegyzés szerint.

imitációknál tartottak — az invenciónak még semmi nyoma.

1.000.000 □ méternyi parkban rendezte 1876-ban Philadelphia kiállítását. Egyszerű, de rendkívül praktikus épületek óriási területet biztosítottak a kiállítóknak és erre nagy szükség is volt, mert immár 30 ezernél több kiállító jelentkezett. Amerika gépipara, a kölni gázmotorkok, Krupp, a berlini porcellán ipar — ezek voltak ezen kiállításnak kimagaslóbb produktumai. És még egy. Németország végre belátta ezen a kiállításon, hogy a „drága, de jó“ elv az egyedüli, melylyel a világversenyt felveheti.

Jobbat, tökéletesebbet gyártani — ez lett a német deviza és ime 1893-ban Chikágóban, a német már ezen elv alapján állított ki és aratott inventiósus, jó, bár drága iparcikkeivel senki által kétségbe nem vont általános győzedelmet.

1876-ban München (Glospalaszt), 1878-ban Páris, 1879-ben Szidney, 1881-ben Melbourne után következett 1884-ben a turini országos kiállítás. Bárcsak országos volt, a nagyok között mégis megemlést érdemel, mert e kiállításnak központját a maga festőiességével és természetességével a középkori vár képezte.

Első eset, hogy a kiállítás rendezői a vidékre, a környékre is voltak tekintettel. Ezt vette figyelembe London is, amidőn 1886-ban a kiállítás mellett, a régi London egy városnegyedét használta fel; ezt követte 1894-ben az antwerpeni kiállítás, mely a kiállítás köré régi házakat, utcákat imitált.

Következett azután 1889-ben a párisi kiállítás 300 méter magas Eiffel-tornyával és 28 millió látogatójával; 1893-ban a chikágói kiállítás, papír maché, gipsz épületeivel, valóságos Potemkin városával, de kétségtelenül mesterei utánzataival mind annak, ami antik. 50.000 kiállító közül 24.000 az Egyesült államoknak polgára volt. A világ legnagyobb épületét itt emelték: hossza 550, szélessége 150 méter volt. A gépkiallítás 45.000 □ méter területet, a közlekedési palota 69.000 □ métert igényelt; az utóbbinak üvegdomja épen kétszerese volt a Szt.-Péter templom kupolájának. Az elmúlt években óriási módon haladt villamosság itt nyert először méltó bemutatást.

S eljött az 1900. év s vele a párisi világiállítás.

Egy évszázadon keresztül követtük a kiállítások történetét. Milyen átalakulást eredményeztek azok, mily óriási volt befolyásuk a népek kölcsönös megismerésére, sokszor közeledésére, nem szükséges bővebben fejtegetnünk, mert közismert tény, hogy a versenyre való ösztönzés nélkül alig-alig jutottunk volna el a tökély ama fokára, amelyről ma már büszkén hirdetjük a repülési problémának megoldását. És ami nagyban a nagyvilágban történt, szűkebb hazánkban sem maradt volna el; az 1910. évi aradi kiállítás bizonyára lendített volna az aradi áparon.

A mi ünnepünk.

Ránk is leszállott
A szent Karácsony este,
Gyújtottam a gyertyákat egymagam.
Kis fiam szegény,
Koraérett a lelke,
Meghúzódott odakint szótalan.
Kezdi sejtteni,
Hogy mindez csak szép mese,
Az égi gyertya el nem ég soha...
A ragyogás is
Üres, hazug csillogás
És füst a dió aranyzin pora.

Illatos szép fa,
Büszke, örökzöld fenyő! —
Az ember lelkének jelképe vagy.
Cifra köntösöd,
Hazug diszed a világ,
Mely ágadra száz csalódást aggod.
Szét foszlik az is,
Mint az angyalhaj selyme,
És feltörik, mint az üveg-golyó.
A bánat, — öröm,
A boldogság, — a gyász is —
É földön minden csak illúzió...

Mányiné Prigl Olga.

Filipp János

Arad és Ujarad egyesítéséről. — Látogatás az ujaradi képviselőnél.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 24.

Mindennap végig kell jönnöm Arad Szabadság-terén. Ha akarom, ha nem, tudomást kell vennem a piaci drágaságról. Látom, hogy némely uriaszony mint visel hadjáratot az ujaradi sváb asszonyok ellen. Alkuszik vele, elfut tőle, majd megint visszamegy hozzá, izzad, dolgozik míg végre kimerülve a kosaraiba rakhatja a drága eleséget. Mert az elővételi tilalom megszüntetése után éppen olyan borsos az aradi piac, mint a kofabojkott idején. Az ujaradi kalarabé potentumai tudniillik kartellben egyesültek az aradiak megsarcolására. Egyik sem adja egy fillérrel sem olcsóbban a portékáját mint a másik. Ej ha, ez nem is rossz. Ha a piacunk így „modernizálódik“ akkor az ujaradi invázió, mielőtt még a városi kertészet palántái miatt újabb percentekkel emelnék a pótdót — tajfuaként söpör végig Aradon. Az ujaradi „kultura“, mely káposzta és érett uborka alakjában sárgállik, bizony fojtogat.

Kinek az esze tervezi ezt az ügyesen hódító hadjáratot? Menjünk át Ujaradra, Filipp János képviselő urhoz. A nagyságos ur, illetve a nagyságos asszony a legnagyobb hatalom — Aradon. A leggazdagabb ember a községében, legtöbbet ő szállít az aradi piacra és kitűnően érti a módját a szegényebb termelők irányításának. A képviselő ur a maga személyében egyszersmind az ujaradi takarékpénztár tőzsumfaktumja és akinek pénzre van szüksége, az csak az ő tudtával, az ő hozzájárulásával kaphatja meg. Már pedig az ujaradi szegényebb sváb mind felkeresi a főuton álló takarékot, mert látja, hogy a tőkék a kölcsönpénz dacára fényesen gyarapodnak a tenyérnyi földből is, melyet Filipp képviselő ur jóvoltából megvehettek. A képviselő ily módon kormányozza az aradi asztalát, mely oly drágán kerül meg, ahogy neki esik jól.

Vasárnap délután kerestem fel az ujaradiak népszerű képviselőjét, az ujaradi okos népezérét, szerb-utcai lakásán, mely uri kényelemmel, angol stílusú berendezéssel rég elfeledtette a zsúpfedeles házikót, melyben Filipp János bölcsője ringott. A képviselő nem volt otthon.

— Vasárnap délután a népkörben van — mondotta felesége, aki nagy kosarak pakkolásával volt elfoglalva. Temesvárra szánt küldeményt csomagolt egy sereg leányceseléd segítségével. Bevezetett a paradés szobába és elém tette a Temesvárott megjelenő *Volksfreund*-ot. Ezt a lapot járhatja az ujaradi képviselő.

— Tessék addig ezzel mulatni, míg az uram hazajön.

— Talán elmennék a népkörbe és ott beszélnek vele — szólottam — kíváncsi lévén arra is, miként érintkezik a „néppel“ a nagyságos ur.

— Mindjárt itthon lesz, mert már egy óra-kor elment. Röviden szokott ott végezni. Elmondja a termésárakat, tanácsot ad a jövő hétre, beszedi az esedékes pénzeket. Csak üzleti ügyekről beszélgetnek.

Ime az ujaradi börze, melynek árfolyamait minden vasárnap délután a képviselő kiszabja, ahol a hivat és hozzákapcsolt üzlettársait oktatja, tanítja.

Három órakerkezett haza hivat nagy társaságának kíséretében, akik nyomban Filippnével elegyedtek értekezletbe, a holnapi piacra és a külföldre szállítandó termés árfolyamait tárgyalva vele. Mikor a képviselőnek jelentették, hogy egy újságíró várakozik reája, elbucuzott társaságától és besietett a szobába.

— Az „Aradi Közlöny“ részéről jött? — szólta a bemutatkozás után — ez a lap keményen irt egy kissé az ujaradiak ellen mikor a hatóság elővételi tilalmát védelmezte. Tetszett nekem, hogy a maga közönségének érdekeiért így sikra szállott, noha — nekünk volt igazunk, folytatta nevetve Filipp képviselő.

— Az aradi lakosság legszélesebb rétegei panaszkodtak a piaci drágaság ellen — mondtam és az újságnak kötelessége közönségének véleményét bátran kimondani és emellett kitartani.

— Az aradi közönség egy nagy tévedést követett el, mikor összehasonlítás nélkül Aradot mondotta a legdrágább piacnak. A közönség részéről ez érthető, de annál jobban meglepett engem a tanács álláspontja. Ott hivatalos árjegyzékeket vezetnek és bizonyára össze is hasonlítják a szegedi, temesvári és más közeli városok piaci áraival az aradiakat. Eltekintve attól, hogy Aradon a legjobb minőségű árut kapja a közönség, még mindig sokkal olcsóbban vásárol mint a temesvári vagy szegedi. A nagyvásárlók sem kapnak más portékát, mint az a házi asszony, aki idejekorán jön a piacra. Természetes, hogy az árak emelkedtek az évek előtti árfolyamokhoz képest. De tessék szem előtt tartani, hogy nálunk is megdrágult minden és messze földön nem találja meg a közönség azt a szép korai zöltséget, melyet a mi népünk csodálatraméltó ügyességgel, szorgalommal és rátermettséggel termel. Aki már márciusban olyan zöltségfélélet kap, mint amelyet a fővárosban sem, az ne tekintsen néhány fillérre.

Rengeteg fáradsággal vagyunk csak képesek a földet, amely különben kitűnő minőségű, konyhakertészetre alkalmassá tenni. *En és egész családom életünket szánjuk rá a munkára.* Feleségem már nyáron éjjel két óraker talpon van s reggel négy óraker a piacon található, ahol elad. Délelőtt a házbéli teendőket végzi és alig tette le a kanalat, már kocsira ül és kint van a földön. De csak ily módon lehet valami eredményt elérni.

— Képviselő ur kezdeményezte az Arad piaca elleni bojkottot?

— Igen, hisz azért vagyok népképviselő, hogy polgártársaim érdekeit védjem. Mondhatom, hogy több képviselőtársam gratulált ebben az ügyben kifejtett tevékenységemért, szólott büszkén az ujaradiak fiatal pátriárkájára. Vagyunk mi annyira kereskedők, hogy nem szívesen mondunk le olyan fogyasztó területről mint Arad. Azonban a város részéről elibünk tolt mesterséges nehézségeket *nem vagyunk hajlandók könnyű szerrel magunkra tukmáltatni.* Csak annyit tudunk termelni, amennyi vevőnk jelentkezik. Olyan piac volt itt Ujaradon, hogy ha ingyen adtuk volna az árut, akkor sem lehetett volna nagyobb kelendősége. Tervszerűen jártunk el és az összetartás győzött. Maholnap körülbelül négy-öt száz hold kerül újabb művelés alá. És mi azt hisszük, kiszorítjuk a bolgár kertészetet az egész vidékről.

— Éppen mert Arad olyan kitűnő fogyasztási piac, nem kellene teljes erővel megindítani a mozgalmat Ujarad és Arad egyesítése céljából? A két község lakosságának igen sok a közös érdeke?

— Ez a végcél amennyire minden aradi ember lelkében él, annyira gyűlöletes nálunk. Ha leszavaztatnák az egész községet, egyetlen embert nem találnának, aki helyesléssel fogadja az egyesítés eszméjét. Eltekintve attól, hogy Temesvármegye utolsó csepp véreig ellenzi, de mi sem kérünk a „város“ áldásából. Csak terhek és kötelezettségek áthárítása kedvéért nem hajlandó Ujarad beolvadni. Mi tegyük jóvá azt a sok mulasztást, a mi odaát a közéletkezés terén történt? Ha a város eltörölné a hidvámokat, leszállítaná a helypénzt és modern piaci rendtartást léptetne életbe, mely úgy az eladót, mint a vevőt védi, akkor nem minket

FESTÉK

firniss, lack és festészeti kellé-

4451

kek, ablak kitt

legelőnyösebb beszerzési

forrása

MEER MÓR

— és FIA —

festékkereskedésében

Aradon, Andrássy-tér 4. szám.

kellene áldozatul keresni, hanem sok baj megszűnnék magától.

Mi ellentfogunk állani annak a merényletnek, mely esetleg az egyesítés kérdésének feszegetésével szerencsétlenséget akar a fejünkre zúdítani, mert attól semmi jót, semmi üdvöset Ujarad nem remélhet. Nem azért dolgoztunk évtizedekig, hogy ennek a munkának a gyümölcsét mások élvezzék.

Látszott a képviselő szemének tüzen, az arca pirosságán, hogy vérvé vált eme kísértészerű gondolat ellen a tiltakozás.

— Arad városa nagyon rosszul számít, ha azt hiszi, hogy például az új vashiddal mi közelebb jutunk Aradhoz. Szó sincs róla. Mi reánk Aradon szükség van, mert mi vagyunk Arad éléskamrája és bennünket nem vashiddal, hanem méltányos és okos kereskedői politikával lehet Aradhoz kötni. Nem tagadom, még a tél folyamán talán megalakul az a társaság, mely Ujarad zöldségtermését nagyban és gyorsan fogja értékesíteni és akkor tényleg a város konyhakerészetére lesz a lakosság utalva, ha csak varázslásra nem kedvelik meg hirtelen az aradi gazdálkodók az élelmi cikkek termelését. Ez nem góg, nem elbizakodottság, hanem szükség-szerű fejleménye a dolgoknak.

Teller Kálmán.

Ahogy az ember megöregszik.

Hogy lettem én vidám fiuból komoly emberré?

Írta: Szondy Géza, református lelkész.

Ezt a kérdést intézte hozzám nemrégiben a Csongrád megyei volt főispán, jó barátom, akivel ezt megelőzőleg hosszú időközön át nem találkoztam. Emlékezel, így szólt ő, hogy legény korunkban egyetlen nyájas tekintettel, akaratlanul is mosolyra kényszerítettél bárkit, aki veled szembe került; most pedig nem látom arcomon az örökös derűt s szemeid fényében azt az ellenállhatlan hatású sugárzást. Én akkor ezekre a szavakra kitérőleg feleltem. Ma már belátom, hogy a barátom által felvetett eszme az életben mindannyiunkkal közös, tehát mindnyájunkat érdekel. Az Aradi Közlöny szerkesztőjének, a jubiláris lapszám kiadása alkalmával hozzám intézett megtisztelő felkérése, alkalmat ad nekem arra, miszerint a nyilvánosság előtt adjam meg a választ a feltett kérdésre mindazoknak, akiket érdekel az, hogy én miként változtam vidám kedélyüdből komoly emberré.

Beismerem, hogy bohém lelkű, vidám kedélyű voltam gyermekkoromtól kezdve és olyan, aki örökösön a tréfa és kacagásban kerestem az örömet és szórakozást. Az utcán azok közül, akikkel találkoztam, a legtöbb ember mosolyogva fogadta köszöntésemet, mert nem tudott ellenállni a kacagásra ingerlő vidám tekintetnek. Még az iskola komoly falai között is szigorú arcú tanáira is tudtam olyan hatást gyakorolni, melylyel a legválságosabb pillanatban mosolyra kényszerítettem őket. Egyik tanárom, egykor tagadásomon felháborodva dühében a közelben levő székem emelte rám, de nyugodt, nyájas arcomat látva, azon kijelentéssel bocsátotta le, hogy akinek ilyen nyugodt tekintete van, az nem bűnös. Egy másik tanáromnak az volt a szokása, hogy számárnak címzett bennünket és azt követelte tőlünk, miszerint ezen címezést önbeismerésünkkel jogosnak ismerjük el. Számár vagy fiam, mondá. Mi vagy fiam? kérdezte ezután tovább. Én előbb nem feleltem, az illetéknépen egykor hozzám is intézett kérdésre. Majd midőn szörnyű haragra lobbant makacs némaságomon s veréssel fenyegetett, elkezdtem a feltett kérdésre felelet gyanánt kiabálni, hogy számár tanár ur! számár tanár ur! A többi fiúk a markukba nevettek. A tanár ur pedig nem kényszerített többé, ilyen kritikus válaszára.

Bevallom azt is, hogy boldogult diákkoromban nem volt se szere, se száma azoknak a huncutságoknak, amelyeket az iskola falai között elkövettem. A tanórák alatt a szomszéd

fiukat örökös kacagásban tartottam. Emiatt aztán legtöbbszörre kint kellett állanom a tábla mellett. Ott aztán nem szabad volt fel sem tekintenem, mert akár savanyu, akár vidám arcot mutattam, az olyan mulatságosnak tetszett az osztálytársaim előtt, hogy nem volt vége a kacagásnak. Sokszor meg is büntettek apró esinyjeimért. Utoljára már akármilyen rendtelenség történt, azt kikérdezésem nélkül az én rovásomra írták s nekem tulajdonították. Ha egyszer-másszor, a tanár nevenapján, természetesen az ünnepély fényének emelése céljából, fagygyugyertya égve csepegett a tanári katedrara, esetleg épen a tanár fejére; vagy záptojás szaga érzett; vagy a táblára azon feltételes jó kívánság volt feljegyezve, miszerint a tanár urat, — ha az órát elengedi — az Isten sokáig éltesse: akkor már engem vontak minden előzetes nyomozási eljárás mellőzésével, kérdőre a történetek iránt. Nekem kellett legelőbb is a sajátos felkösöntő egynemely neheztelt, s föltételeltséget kifejező szavait, a tábláról letörölni. Sokszor az osztály tantermébe zártak be ebéd idején a rendtelenség miatt. Másnap aztán hűledezve ismerte fel hol egyik hol másik tanárom a pompásan sikerült portréját, szénrajzban, a börtönöm falán. Ekkor aztán bemészeltették az egész tantermet a költésémen.

Kétségtelen, hogy ilyen kibágásoknak csak kisebb részeért ma már kirekesztik a tanulókat az iskolából. Az én tanáiraik nem voltak ilyen szigorúak s enyhén bántak az ilyen esinytevőkkel, akikről tudták, hogy nem a lelki és erkölcsi romlottság, hanem gyermekies tréfálkozás az eljárásuknak indoka.

Tanáiraikat én mind szerettem és tiszteltem és azoknak sem volt a tanulás tekintetében ellenem kifogásuk. Csupán egyetlen tanárom egyetlen egyszer adott kifejezést az én esinytevéseim feletti megbotránkozásának, az apámhoz írott baráti levelének eme fellengző szavaiban: „a magosban repkedő jókedvem kacsája lelövetett Géza fiad által.”

Az akadémiai tanfolyamon Budapesten és Debrecenben, hol a jogot is végeztem, a vidám kedély egészen más teret keresett magának. Allandó s fáradhatatlan rendezője lettem minden társadalmi ünnepély és mulatságnak. Az utolsó júniást gróf Tisza Istvánnal együtt rendeztük Debrecenben a vasut mellett volt népkertben.

Az iskola falai közül külföldi utazásra Párisba, majd onnét haza jövet a társadalmi élet forgatagába kerülve még sokáig voltam mulattatója a társaságoknak. Rendeztem estélyeket, spiritista tréfás előadásokat, hipnotizálást, Kumberland-félegondolat kitalálást olyan nagysikerrel, hogy bármely fürdőben megjelentem, a közönség mulattatójává s kedvencévé lettem.

Mindezt pedig nem dicekvési szándékból mondom el, hanem közleményem érdekessé tette végett. Ez alkalommal mint író szívesen lemondok, a feltett cél érdekében, bárkivel szemben is a szavahihetőségem igényéről. Tesék egész biztosan a mesereség szemüvegén bírálni elbeszélésem cselekményeit. En ezen cikk keretében csupán arra a problematikus kérdésre akarok feleletet adni, hogy miként leszünk mi emberek, bármily bohém lelkülettel bírnak is az élet átalakító hatása alatt komoly emberré.

Az első irányító lökést e tekintetben nálam kétségtelenül azon körülmény adta meg, hogy azon huszonöt tanuló társ közül, akiknek körében ifjúságom legnagyobb részét eltöltöttem, még ifjú korában természetes halállal meghalt hat, öngyilkos lett kilenc. Az első öngyilkos tanárat akarta lelőni s mivel ez nem sikerült, önmagát mérgezte meg. A másodikat szeretőjének hűtlensége kergette az önkéntes halálba. Egyik Sándor nevű, akinek gyengesége volt az örökös hazudozás a katonai intézetben viselte magát diestelenül s e miatt szegényében kereste a halált. A másik Sándor járásbíró volt Makón és Szegeden s mert nagyon megszerette az italt, mikor nem engedték, hogy kedve szerint leigya magát, a golyót használta józanító gyanánt. Volt olyan is közöttük, akinek életkedvét a gyógyíthatatlan betegség vette el, s olyan is, aki a más felesége miatt ölte meg magát. Egyik a más pénzéhez nyult s így számolt le magával. Csak egyetlen egy volt olyan akinek nem volt egyéb oka mint az

életunalom. Fenéig ürítve ki az életpoharát, aztán tovább ő élvezetesnek nem találta azt.

Az is elégedetlenséget szült továbbá lelkeemben, hogy míg ismerőseim, jóbarátaim közül sokan lettek a társadalmi élet kitünőségeivé, az én közvetlen tanuló társaim apró emberek maradtak mindannyian. Akik emelkedtek és egy kissé, azok sem mindig a jobbak és az okosabbak közül valók. — Mint a bálaknak s mulatságoknak egykori rendezője, nem kevesebb mint kilencven uri leánnyal kötöttem ismeretséget, saját lakásukon is felkeresvén őket. Ez ösmérésök közül is bár legnagyobb részben előkelő családoknak voltak gyermekei, egyik sem lett igazán s tartósan boldog s fényes pályára egyikre sem várakozott. Sokan elhaltak mint ifjú leányok vagy szép asszonyok, mások idős leányok lettek, vagy özvegyi fátvölt öltöttek magukra. — A családi életben élők pedig, legnagyobb részben küzdenek az életfentartás anyagi küzdelmeivel és az életmegpróbáltatásnak ezernemű bajával s egyikök sem foglalt el mások által irigylvált állást a társadalmi életben. Magamat sem kímélte a sors. Elismerem, hogy sok jóban, kitüntetésben is részesített a családi élet boldogságából, de azoknak egy nagy részét el is vette, s ha később újabb örömet adott is helyébe, mégis a bánat könnyeiben alaposan megkínzott és megsanyargatott.

Ekkor aztán a közügyekért kezdtem lelkesedni. Lelkes pártolója voltam mindannak a mi szegényebb és elnyomott társadalmi osztályok jólétének előmozdítását célozta. Vasut, hitel-szövetkezet, fogyasztási szövetkezet, gőzmalmosok egyesülete és az országos lelkész-egyesület megalkotásában, templomok, iskolák építésében tevékenyen közreműködtem. Ezenkívül bárhol csak alkalom kínálkozott, rendíthetetlen pártfogója s védelmezője voltam rangfelekezeti és nemzetiségi tekintet nélkül mindenkinek, aki valamely igazságos ügyben hozzám fordult.

Ezen a téren is csalódásokkal kellett azonban megküzdenem. Látnom kellett a magán-érdek, az önzés diadalát a közügy felett. Csuda-e ha e szomorú látomány hatása alatt elkedvetlenedtem.

Igy lettem én s így leszünk mindnyájan az élet átalakító hatása alatt komoly emberré. Oly természetes folyamat ez, mint ahogy bármely keeses, ifjú primadonna előbb vagy utóbb csunya vén asszonnyá alakul át.

Páris városának is van egy olyan épülete, mely például szolgálhat arra nézve, hogy a véletlenségek összetalálkozása mily hihetetlennek látszó alakulásokat hozhat létre.

A tüillerois volt királyi palota, melynek ma már csak egy része áll fent, azon 500 éven át, amíg teljességében fent állott, sok vidámságot, örömet, fényes mulatságot, dőzsöléseket látott egykoron, mégis a világ legbabonásabb, legszerencsétlenebb palotája volt, mert egykori lakói részben erőszakos halál, részben tróntól megfosztás, száműzetésben részesültek s boldogtalanokká lettek mindannyian. Az ott lakást vett uralkodók közül csak egyetlen egy sem hagyhatta trónját saját gyermekére.

Ezen szomorú palotáéhoz hasonló babonaszerűség sötét sejtelmé szállt az én lelkekre is, midőm láttam magam körül elhatalmasodni a szomorúság mindent eltakaró fellegét. Nem csoda tehát, ha ma már, indulásban az élet alkonya felé, mosoly helyett komolyság üli meg arcomat s nevetés közben is fáj az embernek a szive.

Azt aki kövel dob meg, dob vissza kenyérral! — enyelgett a ballerina és a kövér bankárt. akitől gyémántokat kapott, kenyérgalacsinnal bombázta.

Rajándék lónak ne nézd a fogát. Vigasztató: műkedvelői estély rendezője, amikor egy előkelő, de koros énekesnő is jelentkezett.

Nem mindig az arat aki vet; panaszkodott a méh, amikor kiürítették a kaptárát.

Minden ut Rómába vezet; nyögött egy ur-asszony, amikor negyedik férjét ajándékozta meg kis babóval.

Lapunkhoz szükséges papírt

Sas és Bauer

budapesti papírnagykereskedő cég
szállítja

453

Nyomatott

az „Első Magyar Betüöntöde

Részvénytársaság“ **Budapest**
(VI. Dessewffy-utca 32.)

4503

betűivel.

Berger és Wirth

budapesti festékgyáros nyomda-
festékével.

4504

Őszi erdők.

Ti boldogok, szerelmes párok,
Vidám, dalos legények, lányok:
Az erdőn most ne járjatok!
Ott most virágok haldokolnak,
Hervadt levelek hulladoznak,
Ti boldogok, szerelmes párok
Az erdőn most ne járjatok.

Riadjon szívetek elébe
A gyász, a fájdalom szentsége.
Csók most ne csattanjon el ott.
A haldoklónak fáj az élet...
Pogány, jókedvű nevetések
Riadjon szívetek elébe,
S csók most ne csattanjon el ott!

Csak az járjon most kint az erdőn
Kisírt szemmel, némán, merengőn:
A ki bánattal van tele,
A kit kifosztott már az élet,
A kit elhagytak a remények.
Csak az járjon most kint az erdőn,
A ki bánattal van tele!

S tanítsa ott vigasztalásra
Az ősz lemondani tudása,
Az erdő békés bánata.
Míg (hittel a jövő tavaszban),
Leveleit hullatja halkan...
Tanítsa ott vigasztalásra,
Az erdő békés bánata!

Szabócska Mihály.

MADAME HIACYNTHÉ.

Irtá: Groza Mily.

— Lustán huzta maga után türkizkék ruhájának uszályát s végig menve a szőnyegekkel borított hotel verandán, lekönnyökölt mellém. A tengert néztük s ez messziről olyan volt, mint egy óriás zöld, folyton változó asszonyszem, mely a mosolygó kékből logika nélkül a haragos feketébe csap át, okot nem tudva, nem adva, csak változva, mert mint a tenger kifürkészhetetlen.

— És néztünk ketten, ő meg én; én szomorúan, ő meg aprókat sóhajva és talán haza gondolva Párisba a Mortmartre negyedbe, ahol ócska lomok között ült egy kis kopasz ember, a nagyapja, aki sokszor megverte s fogatlan szájával selypitve kiáltott utána: „Te... te...” De ő el se pirult, csak merészen vihogva siklott ki a szűk boltajtón s megrázta kócos, rőt vörös fűrtait a kopott kék kendő alatt. Hideg volt és Hiacynthe lilára fagyott ujjai között félig sült gesztenyét szorongatva, gyorsan futott előre a havas, piszkos utcákon, míg elérte a házat, ahol a negyedik emeleten Jean fűtyülte a vidám normandiai dalokat s faragta éhesen korgó gyomorral, de büszke szívvel Hiacynthe gyöngé rózsaszínű testének karesu körvonalait. Pedig Hiacynthe akkor még nem volt az, amit az apó fogatlan szája utána kiáltott. Gondtalan, vidám madárka fejletlen lélekkel s az örökölt vér tüztelen szenvedélyével. Ezt és a szemtelen pisze orrát az anyjától kapta, a ki táncolt a Moulin-Rougeban és feküdt az morgueban, a mikor szétdarabolt testét kiszedték az express vonat alól, a melyiken utazott a herceg...

— Oh a herceg...

— Hiacynthe sokszor gondolkozott, vajjon milyen is lehet az az ember, akinek tizenkét águ korona van a fején s a zsebe tele van csengő louis'orokkal — és elvitte a halványsárga selyem hálóinget is megmutatni Jeannak, amit az anyja holmija közül kotort elő, amikor az apó elfelejtette becsukni a kis fehér szekrényt.

Nehéz virágillat áradt ki az ingből és Jean megvetőleg köpött ki. Mindig nótás ajkain csunya szitok támadt és Hiacynthe ijedten, kérőn pillantott rá, míg Jean elnevette magát s jókedvűen kiáltott: „Az ördögbe, Hiacynthe hol szedted?... No ne törődj vele — ” De azt ő se mondta meg neki soha, hogy mikor öltözik, nézzen nagyobb figyelemmel a műterem homályos kis tükrébe és finom ajkait, sötét nagy szemét, keskeny kezeit ha látja, köszönje meg az anyjának, hogy az exotikus herceg előkelősége néz ki a tömör pillák alól.

Jean hallgatott és Hiacynthe szép busongó dalokat tanult tőle, miket üde hangján halkan dudolt utána, csengőn, ezis-

Értesítés!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szives tudomására hozni, hogy néhai férjem által vezetett

uri szabó üzletemet

továbbra is fentartottam s annak vezetésével néhai férjem unokaöcsését

Vass János urat

biztam meg, ki Budapesten és a vidék nagy városaiban több évi gyakorlatával, mint elismert elsőrendű szabász működött.

Raktáromat egyidejűleg újból teljesen felújítottam a legdivatosabb valódi 4325

angol, francia és hazai szövetekkel

s így azon kellemes helyzetbe jutottam, hogy a legkényesebb megbízásoknak is 24 óra alatt eleget tehetek.

A nagyérdemű közönség becses pártfogását és régi tisztelt vevőim szives támogatását és bizalmát továbbra is kérve maradtam

kiváló tisztelettel

özv. inokai Tóth Lajosné

Andrássy-tér. Neuman-palota.

Kiss Gaál

épület és butor asztalos

Arad, Boczkó-utca 10. szám.

Ajánlja magát a n. é. közönség szives pártfogásába.

Elvállal mindennemű

épület, butor, portál és
üzletberendezéseket

költségvetés szerint

a legjutányosabb árak mellett.

Vidékre árkülönbözet nélkül dolgozom.

Költségvetéssel készséggel díjmenesen szolgálok.

Kitünő tisztelettel

Kiss Gaál

épület és butorasztalos.

4506

Arany-oklevél Nagyvárad 1891.
Ezüst-oklevél Budapest 1885.

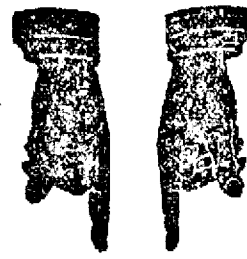
Schäffer József

könyvkötő, Aradon.

Andrássy-tér 4. (Pannonia-szálló udvar.)

4704

Tartó jó munka! Pontos kiszolgálás!
Méltányos árak!

SONNENWIRTH JÓZSEF
mű-cimfestő, mázoló és üveg-edző
ARADON, Deák Ferenc-utca 7. szám.

Czeiler István urnál 8 éven át mint
művezető voltam alkalmazva.

Elvállalok fára, üvegre, vasle-
mezre

4703

főliratokat és festéseket
csinosan és tartósan.

Központi divatáruház

Deutsch Testvérek

ARAD, Minorita-palota.

Raktárak: Bécs, Temesvár, Lugos, Karánsebes.

Gyapju és selyem női
divatkelmek, posztók,
bársonyok és pelüchek.

Csak kiváló megbiz-
ható gyártmányok.

Külön szőnyegosztály.
Perzsa és Smirna, ugy-
szintén pelüche, salon
és ebédli szőnyegek
minden nagyságban.

Futó és cocos
szőnyegek. ...

Függönyök, ágy- és
asztalterítők.

Utazó takarók.

+299

Mint minden évben, az idén is áruházunkat a

báli saisonra

kiváló gonddal és izléssel felszereltük, minden
divat- és használati cikkben csak a legújabbat és
legcélsezerűbbet szereztük be. — Különös figyel-
met arra fordítottunk, hogy a legfinomabb áruk
mellett a közép és olcsóbb kivitelű cikkeket m. t.
vevőink is raktárunkban találják a megszokott
nagy választékban.

Kelengye és vászon
árak. Kész menyasz-
szonyi kelengyék 500
egész 10,000 koronáig.
Vásznak, asztalneműk,
chiffonok.

Kipróbált jó minőségek
a legolcsóbb gyári árak
mellett.

Külön confection osztály.
Női és leány felöltők.

Angol kabátok.

Pelüche kabátok.

Szörme kabátok.

Utazó és városi kabátok
szőme béléssel.

Csak a legújabbat.

Szigoru szabott árak. Mintákat minden cikkből bérmentve.

tösen, mintha a szent mise apró esőngettyűi szóltak volna a Madelain oltáránál.

A műterembe járt mindennap és jobban érezte itt magát, mint a fiatal királynők a trónterembe. Pedig már messze kellett mennie, mert Jean nem lakott többé a negyedik emeleten. Az ő testének szobra meghozta az annyi éven át óhajtván kívánt szőnyeget, az első emeletet és az angol cipőket is Jean papucsos lábainak. Neki is hozott egy ruhát, az első selymes, csipkés és Hiacynthe pisze orra eltűnt az óriási tollas kalap árnyékába. Pedig akkor már megnézte magát a nagy tükörben, látta hogy ott van a herceg a pillantása mögött és úgy érezte, hogy soha más nem tapadt hozzá, csak selyem, sok-sok puha, lágy, ezerszínű tapadó selyem — — —

Akkor is arra gondolt, mikor a karosszék mélyén ült, egérfogai között arany hüvelyes cigarettával és belépett a herceg, „ah nem az, egy másik herceg...” sóhajtott Hiacynthe. Ragyogó szőke feje volt, kicsit unottan, félig ábrándosan nézett rá s ha nevetett, látszottak összes ép, erős, fényes fogai... Hiacynthe azt hitte, hogy gyémántporral dörzsöli őket, azért csillognak, pedig csak asszonyokat evett, attól pedig azt mondják, fehér lesz az urak foga. Sok asszony el volt már temetve hó tiszta plastronja alatt ott a hol a szívnek kell lenni, de a rőt haju leány ezt nem tudta volna hinni és mosolygó gödröcskék mutatkoztak az állán. Mert a herceg mindig csak őt nézte és a míg Jean a művésznépség oktalan göggyével hallgatta a főúr halk bókjait, Hiacynthe ha tudta, jobban tudta kinek szól az elragadtatott sóhaj a fehér szobrok árnyékában...

...Ez jutbatott eszébe akkor is, amikor egy fél év múlva kecsesen megemelt ruhával szállott a herceg kocsijába s örökös urnője lett a fogatnak és gazdájának — Hiacynthenak akkor már volt egy aranyfoga s a szeme se nézett olyan tisztán mint azelőtt, de a lábán nyolevan frankos harisnya volt és brüsszeli csipke az inge, hajából pedig az a nehéz illat szállt az agyra, amitől Jeannak akkor káromkodni kellett, az öreg énekmeister pedig mindig sietve nyitotta ki az ablakokat, ha madame keskeny topánjai kitiptek az ajtón. Mert Hiacynthe énekelni tanult és végig trillázta az egész sártekét. Százegrekét erő gyűrűbe öltöztetett kezein már nem látszottak a fagyás kék nyomai s a gesztenye égette vörös foltok, de a lelkében még visszhangzott a nagyapó selypes kiáltása: „Te... te...! És Hiacynthe ilyenkor pirulva húzta le a rózsás arcára az álomkőnyű csipkefátyolt.

A hercegre pedig már nem volt kíváncsi többé, pedig a herceg most már mindig ott volt a magas sarku cipőcsékek nyomában, ragyogón szőke, buta fejét megadón hajtván le az asszony nagy, sötét szeme előtt. Nem ment el, ott maradt ak-

kor is, mikor Hiacynthe mosolyogva nyujtotta ajkait egy másnak, a kit talán szeretett, talán gyűlölt és nem ment el akkor se, mikor világoskék kocsijába felvette azt a karcsu fekete katonát akire úgy hasonlított, mint én a testvéremre s a kinek a papája járt Párisba, akkor - régen.

Ott maradt s alázatosan csókolta meg Hiacynthe apró kezét, amely ibolyaszagu volt a katona ajkaitól és az asszony szórakozottan nézett rajta végig: „Ah Ön? Még itt van?”

Aztán magasra tűzte rőt haját, lustán húzta maga után türkizkék ruhája hosszú uszályát a hotel szőnyeges pálmákkal teli verandáján és lekonykolt mellém... Aprókat sóhajtott és a mikor ránéztem, halkán suttogta: „Igen — arra gondoltam, azt sajnálom. Jean... a Mortmartre... a gesztenye... Oh a herceg... Meghalok, meghalni akarok, mert itt van, mert nem megy el...” És olyan volt az arca abban a percben, mint lehetett az anyjáié, mikor az express vonat elé vetette magát, a melyiken elhagyta a herceg...

RÓZSI REGÉNYE.

Irtta: ILA.

Már ismét elszaladsz a dolog elől Elbujsz regényeket olvasni? Nem teszed le rög-tön azt a könyvet. Egy-kettő! Menj a dolgozdra.

— Azonnal. Csak még ezt az oldalt átfutom.

— Nem engedem. Ez a sok semmirevaló regény teljesen kiforgat mivoltodból. Add ide azt a könyvet. Jobb helye lesz annak a tűzben.

Es a ragyásképi, nagyfogu mostoha felfujt arccal kiragadta a leány kezéből a könyvet.

— Adja vissza kérem... könyörgött Rózsi. Adja vissza...

A könyv nem az enyém, — a könyv Dénes uré...

— Ah Dénes uré? Hogy jössz te az ő könyvéhez? Ó adta neked, mi?

— I...i...gen.

— Ez nem igaz. Látom az arcodon, hogy hazudsz.

Rózsi egész testében remegett. Attól félt, hogy mostohája átlapozza a könyvet és ha meglátja mit foglal magában az a könyv, még jobban kérdőre vonná és ő nagyon kinos helyzetbe kerülne. De a mostohája sokkal távolmaradottabb volt a nyomtatott betűtől, mintsem hogy a könyvek tartalma a legesekélyebb módon is érdekelné és ennek köszönhette Rózsi, hogy megmenekült egy kinos helyzettől.

Uj üzlet!

Zománcozott edények! Teljes konyhafelszerelése!

Van szerencsém értesíteni a nagyérdemű vevő közönséget, hogy

Lázár Vilmos-utca 3. szám

alatt (a Katalin fürdővel szemben)

zománcozott edény üzletet
nyitottam,

ahol legolcsóbban szerezheti be mindenki szükségletét, Pontos és figyelmes kiszolgálás.

Tessék egy próba vásárlással meggyőződni.

Karácsonyi ajándékoknak alkalmas és nélkülözhetetlen ajándéktárgyak.

„Szíves pártfogást kér

4525

BLEIER MOR.

Uj üzlet!

Uri hölgyközönség szíves figyelmébe!

Ajánlom

4473

angol és francia divattermemet

Eivállalok legdivatosabb szabás szerint

kosztüm ruhákat

ízléses és csinos kivitelben. Legújabb divatlapok szíves rendelkezésre állanak.

Szolid és pontos kiszolgálás.

Szíves pártfogásért esedezem kitűnő tisztelettel

Kövesdy Lajos,

női szabó.

Deák F.-utca 9. (Lukács ház.)

Tűzifa eladás!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, miszerint mindennemű és osztályu saját erdő és földbirtokomról termelt

tűzifát

szállítok Berzovai (Aradmegye) faraktáramból (waggon) vasuti kocsirakományban.

Ezenkívül ajánlom legjobb minőségű száraz, **ölbe rakott tűzifát Arad-óvár-tér 10. szám,** a várhid előtti volt vámháznál levő faraktáramban.

Házhoz szállítok 50 kilogrammon felüli mennyiségű felvágott és aprított tűzifát, egy métermázsza ára K. 2-től K. 2.30-ig.

Ugyanitt kapható jó minőségű téglá is.

Árak megtudhatók és megrendelhető:

Novák Péter vaszójai földbirtokos tulajdonosnál Arad, Teleky-utca 4. (saját ház.) Telefon 670. szám. (görög keleti püspöki palotával szemben.)

Vagy Arad, Óvár-tér 10. számú raktárában, telefon 579. szám (várba vezető Maroshid előtt, volt vámház épületben.)

Novák Péter,
fakereskedő.

4452

ELSŐ BIZTOSÍTÓ INTÉZET KATONAI

✦ SZOLGÁLAT ESETÉRE ✦

ŐFENSÉGE JÓZSEF FŐHERCEG VÉDNÖKSÉGE ALATT

M. SZÖVETKEZET.

BUDAPEST, IV. VÁCI-UTCA 34.

Biztosít fiukat a tényleges katonai szolgálat esetére besorozási jutalommal, biztosít leányokat kiházasítás céljára jutalomrészesedéssel, biztosít felnőtteket elérésre nyereség részesedéssel, kedvező fizetési feltételek mellett.

Közelebbi felvilágosítással szolgál az intézet aradi főügynöke: KAUFFMANN SÁNDOR, ahol üzletszerző ügynökök mindenkor kellemes összeköttetést találnak.

4561

PICK ERNŐ, ARAD

KELENGYE ÉS NŐI DIVATÁRU KÜLÖNLEGESSÉG NAGY RAKTÁRA

TELEFON 221.

ANDRÁSSY-TÉR 17. SZÁM.

TELEFON 221.

Nagy raktár:

legújabb női ruhakelmék, fekete és színes selymek, bársony és plüsch minden színben, különféle minőségben.

Különlegességek csipke, = szalag és díszekben. =

Nagy raktár:

May és Hoffeld rumburgi gyártmányából. Oberleithner Ede és Fial hírneves ószesz vászongyártmányából. Regenhart és Raiman-féle hírneves asztalneműekben.

Wein Károly és társai késmárki ószesz gyártmányából. Schroll Benedek és Fia chiflon gyártmánya Kész női és urfi ruhákban és választékban. Schweizeri himzések és mellfűzők. Nap- és esernyők. Fegyházban kötött harisnyák.

Uri- és női-nyakkendők.

Gyári raktár: Szalon, asztal és futó szőnyegekben, csipke és szövött függönyök, butorkelmék.

Ágy és asztalterítők.

Teljes ara kelengyék kiállítását elvállalom.

Mintáimat kívánatra bérmentve küldöm.

Elismert előzékeny kiszolgálás.

4427

Mérsékelt szabott árak.

— Ez egyszer még megbocsátok. De ha újra rájövök, hogy ily haszontalansággal lopod a napot, jaj lesz neked.

Rózi megkönnyebbülten lélegzett fel és mikor újból kezében volt a könyv, csupán azt az egyet óhajtotta, hogy minél előbb ott legyen, ahonnan elvette. Mert már este hét óra felé járt az idő és Dénes ur ilyenkor szokott hazajönni hivatalából s Rózi inkább a halált kívánta volna, mintsem hogy Dénes ur rájönne arra, hogy ő elcsente íróasztalának fiókjából ezt a könyvet. Ha csak sejtelve is lett volna Dénes urnak arról, hogy íróasztalának fiókjában kutatásokat visz véghez valaki, ugy bizonyára óvatosabb lett volna és szoros zár alatt tartotta volna dolgait, de hát a jámborlelkű Dénes ur bizott minden- kiben és bátran szabadon hagyta dolgait.

Dénes ur, szobaur volt Róziéknál. Egy kis szobája volt, amiért havi tizenhat forintot fizetett. Ezt a szobát Rózi takarította és Dénes ur nagyon meg volt elégedve, mert szobájában páratlan tisztaság volt mindig. Annyira meg volt elégedve, hogy a havi tizenhat forint lakáspénzt ő maga tizennyolc forintra emelte, ami a ragyásképzű mostohát oly boldoggá tette, hogy örömben majdnem kezét csókolt Dénes urnak. És hozzá Dénes ur egy kőszévvállalat irodájában volt alkalmazva, úgy hogy szobaasszonyának „protekción” árban szállított szemet, amiért a mostoha nagy hálaérzettel és tisztelettel volt eltelve Dénes ur iránt.

Es ez a Dénes ur, aki soha egy hanggal sem elégedetlenkedett, aki mindig csak megelégedésének adott kifejezést, egy reggel összehuzott szemöldökkel így szólt a mostohához:

— Asszonyom, elsején elmegyek. Vegye tudomásul a felmondásomat.

Az asszony — aki éppen a forralt tejet emelte le a spartherdéről — úgy megijedt e szavak hallatára, hogy a tejeslábas megbillent a kezében és a tej mind kiömlött a földre.

— Csak nem mondja ezt komolyan az ur. Csak nem mondja komolyan...

— A legkomolyabban.
— Talán elutazik az ur?
— Nem. Itt maradok a városban.
— De hát akkor miért megy el? Nem felel meg a lakás?
— A lakás megfelel, de...

Dénes ur, a mindig jókedélyű férfi most kedvetlenül ráncolta össze homlokát és a viselkedése e percben azt árulta el, hogy valamit a mostoha szemére szeretne lobbantani;

— Valami kifogása van talán az urnak?
— Igen.
— Es micsoda ez?
— Ne kérdezze, mert én olyan férfi vagyok, hogy semmit sem szeretek valakinek a szemére lobbantani...

— Ah hát olyan nagy dolog! Mondja meg uram, mert különben biz' ten megöl a kíváncsiság, vagy nyomban megüt a guta.

— No... no... csak ne ily hevesen.
— De igazán nyomban rosszul leszek, ha nem beszél Dénes ur.

— Nos hát ha olyan nagyon akarja tudni, megmondom. Ámbár mondhatom nehezemre esik.

Es Havas ur elmondta, hogy napok óta különös dolgokat tapasztal. A szekrényét, meg íróasztalának fiókjait, irodából hazajövet felforgatva találja. Eleinte csak boszankodott felette, de ma már erős mérég fogta el, miután íróasztalának egyik fiókját a legnagyobb összeviasszaságban találta, egy másik fiókból pedig eltűnt egy könyv, mely könyvet még a saját édes anyjának könyörgő szavaira sem mutatott volna elő.

A jámborlelkű Dénes ur mindhevesebben kifakadt, hogy hát ez miféle eljárás, hogy szabad ennek megtörténnie... O nyugodtan bizott mindig a ház népében és ime tessék, mily megbotránkoztató dolgot kell tapasztalnia.

— Ezek után én nem maradhatok itt. Ez a legnagyobb visszaélés az én jószágommal.

A mostoha természetesen ájuldozott, de a másik percben már hangosan rikácsolni kezdett az udvaron játszó gyerekeire:

— Elek, Pista, Lajcsi, Böske! Gyertek ide.
Es a mikor a négy maszatos gyerek ott állt előtte meg- eredt a nyelve rémesen, irgalmatlanul:

— Ti semmirevaló kölykök. Ti rossz, haszontalan poekok. Most addig el nem mentek a szemem elől, míg meg nem mondjátok, ki motoszkált Dénes ur szobájában? Ne tagadjatok. Mert megfojtalak benneteket...

A mérég csak úgy szikrázott belőle és sorjában elpáholta a négy apróságot.

Rózi, aki ez idő alatt a szobában stoppolt, hallotta a mostohája és Dénes ur között lefolyt beszédet; hallotta amint mostohája kérdőre vonta és megdorgálta négy kis mostoha testvérét és mialatt a lyukas harisnyákat a stoppoló fára igazgatta, olyas valami érzés fojtogatta, mint akinek nagyon nagy bűn terheli a lelkét. A kezéből kihullt a tü, a levegőt fojtónak érezte és úgy vélte, mintha a szemére valami sűrű sötét fátyol borulna. Szédült. Aztán, mint akiben hirtelen váratlanul megrögzik egy gondolat, félredobta a harisnyákat és gyorsan — nehogy a mostohája észre vegye — kiszaladt a szobából egyenesen Slatner Tonesihoz.

Ez a Slatner Tonesi „kebelbarátnő”-je volt Rózinak. Épp szomszédjukban lakott.

— Tonesikám, édes Tonesikám... kimondhatatlanul kinos helyzetben vagyok... Megbolondulok...

MARTICS ÉS PÁK

FÉRFI SZABÓK DIVATTERME

ARAD,
Andrássy-tér 8. I. emelet.

Városi és megyei telefon
600. szám.

Legfinomabb bel- és
külföldi szövetek.

Legújabb modellek

4622

Magy. kir. szab. osztálysorsjáték.

XXV. sorsjáték

III. osztályának

1910. január 11., 12. és 13-án tartandó

huzására szóló sorsjegyek nálam már kaphatók.

Az eredeti árak a következők:

Megújítási sorsjegyek:

oly vevők számára, kik a meg-
előző huzáson már részt
vettek:

1/1 sorsjegy	32.— korona
1/2 "	16.— "
1/4 "	8.— "
1/8 "	4.— "

Vételsorsjegyek,

oly vevők számára, kik utó-
lag, csak a mostani huzás-
nál lépnek be:

1/1 sorsjegy	64.— korona
1/2 "	32.— "
1/4 "	16.— "
1/8 "	8.— "

Sorsjegyek dus számválasztékban kaphatók.

Mindennemű sorsjegyek, állam- és érték-
papirook, arany- és ezüstpénzek, külföldi bank-
jegyek vétele és eladása.

Szelvények és kisorsolt sorsjegyek beváltása.

WALLFISCH ÁRMİN

bank- és váltóüzlete Aradon. 4858

Alapított 1875. évben. Helybeli és megyei telefonszám 129.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

Felhivas

az Aradi Kereskedők Takaré- és Hitelszövetkezete VII. évtársulatába való belépésre.

Az Aradi Kereskedők Takaré- és Hitelszövetkezete 1910. január elsején

VII. évtársulatát

kezdi meg.

Az Aradi Kereskedők Takaré- és Hitelszövetkezete

a) kötelező heti befizetésekkel, apró tőkék gyűjtésével fejleszti a takarékosági szellemet; lehetővé teszi, hogy a legapróbb összegek is kedvezően gyümölcsöző tőkévé nőjenek;

b) tagjainak olcsó és a heti befizetésekkel is törleszhető kölcsönöket nyújt, s ezzel a tagok kereskedelmi, ipari és gazdasági tevékenységét előmozdítja.

Egy-egy törzsbetét jegyzése **heti 50 fillér** befizetéssel jár, amely az öt évig tartó évtársulaton át történik. A szövetkezetbe bárki beléphet és tetszés szerinti számban jegyezhet törzsbetétet. A beiratás alkalmával minden törzsbetét után 50 fillér beiratási-díj s egyszersmind a betétkönyvecske ára fejében összesen 20 fillér fizetendő.

Öt év elteltével az évtársulat felszámol, s minden tag a befizetett összeget és ezen felül az öt év alatt összegyűlt s törzsbetéteire eső haszoneredményt megkapja. A szövetkezet I. évtársulatának felszámolása alkalmával egy-egy, heti 50 filléres törzsbetét után 148 korona (180 K. tőke és 18 K. nyereség) fizetett ki.

A szövetkezet tagjainak a következő módon nyújt kölcsönöket:

a) előleg-kölcsönöket a befizetett tőke 9/10-ed része erejéig;

b) kezességi kölcsönöket kellő jótállás mellett, váltó vagy kötelezvény ellenében;

c) jelzálog- és zálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés vagy értékpapírok lekötése mellett.

Ezen kölcsönök öt év alatt a hetibefizetésekkel is törleszhetőek. Szövetkezetünk tagjai e mellett oly kölcsönöket is vehetnek fel, amelyeknél a heti befizetésekkel nemcsak a tőkét, hanem a kamatot is törlesztik. Betáblázott kölcsönök megfelelő heti törlesztés mellett tíz évi visszafizetésre is adhatnak. 4840

A tagok felvétele s az új törzsbetétkönyvecskek kiadása már most, naponta délelőtt 9—12 és délután 3—5 óráig hivatalos helyiségünkben (Szabadság-tér 7. sz., I. em.) történik. A belépés alkalmával a beiratási díj és könyvecske ára fizetendő le; a törzsbetétek befizetése az új, VII. évtársulat részére 1910. január 1-vel kezdődik.

A hitelszövetkezetnek vidékiek is lehetnek tagjai, akik heti befizetéseiket a szövetkezet postatakarékpénztári cheque-számláján (12,167. sz.) való befizetéssel, tehát minden postaköltség nélkül teljesíthetik.

Mindezeknél fogva a szövetkezetbe való belépésre Arad város és vidéke minden rétegéhez tartozóit ezennel felhívjuk. 4840

Az Aradi Kereskedők Takaré- és Hitelszövetkezete Igazgatósága.

Pokrócok a téli időnyre

Gazdasági ló
Agytakaró
Futó
Kórházi
Ablakelő

pokrócok
pokrócok
pokrócok
pokrócok
pokrócok

Vasaló
Kocsi
Brassói hosszuszőrű
Fürdő
Beszegott finom

pokrócok
pokrócok
pokrócok
pokrócok
pokrócok

Kárpitos kellékek

saját készítményü

tiszta fonott lószőr.

Mindennemű kötélárak, zsinogok és zsinorok, hevederek és kender-tömlők, gerebenezett kender és kender kóc.

Ponyvák, gabonazsákok, szalmazsákok, borseprű zsákok.

Legjutányosabban kaphatók az

Erdélyi és bácskai iparú raktár:

Reich B. Károly Fia és Társa

cégnél

Aradon, Andrásy-tér 6. szám.

(Verbos-ház.)

4479

Kiss András

férfi szabó üzlete

Arad, Deák Ferenc-utca 2. szám.

Raktáron tart legfinomabb, bel- és külföldi szövetekeket. Készít legdivatosabb kivitelben jutányos árak mellett mindennemű

férfi öltönyöket

Pontos, szolid kiszolgálás. Szíves pártfogást kér

kitünő tisztelettel

4650

Kiss András,

Telefon 734.

férfi szabó.

— Csak nem? Mi történt?

— Hogy mi történt? Képzeld Dénes elmegy... Elmegy, mert rájött, hogy valaki kutat a fiókjában. Ó én szerencsétlen... Édes Toncsi adj tanácsot. Legjobban szeretnék most meghalni, mert képzeld... képzeld csak... az a könyv véletlenül nálam maradt és rá jött erre... és... és... most haragszik, fel is mondott... és én nem tudom, mit tegyek.

A himlőhelyes Toncsi hamar eligazodott e zavaros beszéden, mert mint „kebelbarát” tisztában volt Rózsi helyzetével, ismerte „titkait”. E titkok közül Toncsi legjobban be volt avatva Rózsi „szerelmébe”. És Rózsinak volt ily „titkolt” szerelme. Szerette Dénest. Szerette minden értelem, minden cél nélkül. Szerette, mert fiatal, ábrándos volt és mert a szerelem az ember önkaratán kívül születik... Hiszen ha a gondolkodásnak valami köze lenne a szerelemhez, Rózsi uralkodni tudott volna magán, mert bizony sokszor így kesergett magában: „Mi lesz ennek a vége? Miért is szeretem én azt az embert? Mi értelme van ennek a titkolt szerelmeknek? Hogy a szívemet összetörjem?”

Rózsi értelmes leány volt, de ez esetben a gondolatvilágát legyőzte a szive, az a bolondos, nyugtalan fiatal szive és ő csak szeretett, mindig jobban szeretett...

Egy nap, takarítás közben kutatni kezdett Dénes dolgai között. Háttha ily módon rá jön arra, vajon Dénes most kit szeret? Mikor legelőször kinyitott egy fiókot, megremegett a keze és így vibrált benne egy nyugtalan hang: „Miért akard ezt megtudni? Mi közöd hozzá? Mit törödsz e férfi ügyeivel? Menj el innen.”

Es erre megdöbbant Rózsi szive hangosan, fájdalmasan „Szeretem... Azért teszem, mert szeretem...”

Igy akadt Rózsi egy könyvre, mely naplónak megfelelően tele volt apró jegyzetekkel. Rózsi, amint átolvasott egy pár szót, mindjárt tudta, hogy ez Dénes ur élményeit rejti magában.

Rózsi napról-napra magához vette a könyvet, és ebből félig-meddig tisztában volt Dénes belső életével. Megtudta belőle, hogy Dénes egyszer csalódott és azóta kerüli a lánytársaságot.

Egyszer, hogy-hogy nem, de megtörtént, hogy a könyvet magánál felejtette Rózsi.

— Toncsikám adj tanácsot... Mit tegyek? Adj tanácsot, mert nem tudom mit csináljak... Ha biztosan tudnám, hogy meghalok, hát leugornék innen a harmadik emeletről. De félek, hogy nem halok meg és...

— Es? hallgass el. Ne beszélj ilyeneket. Én segítek rajtad. Hogy mikép, ne kérdezd Nagyszerű eszme! Te most maradj itt. De egy szót se kérdezz most tőlem, mert úgy nem felelek.

Es a másik percben a himlőhelyes Toncsi szemtől-szemben állt Dénes urral. És olyan természetes őszinteséggel, ahogyan csak egy kis „műveletlen lelkű” józsefvárosi leánytól kitelik, beszélt Dénes urhoz:

— Hallottam Rózsitól, hogy az ur el akar innen menni. Azt is megmondta, hogy miért. Rózsinak én a barátnöje vagyok, itt lakunk a szomszédban.

Ne tessék haragudni, hogy én beavatkozom a dologba, de nekem Rózsi nagyon jó barátnöm és én nagyon sajnálom őt...

Dénes ur éppen hideg vacsoráját fogyasztotta, mikor Toncsi belépett hozzá. Meglepetten és értelmetlenül hallgatta a leány beszédét, aki mitsem törődve e meglepetéssel, gyors egymásutánban folytatta:

— Rózsi jó leány és nagyon fáj neki, hogy miatta el megy az ur. Mert szerinte tulajdonképpen miatta történt a felmondás, mert az a könyv, a mi végett az ur felháborodott, Rózsinál van. Nem szándékosan történt ez. Egész véletlenül esett meg. Ha tudná az ur, hogyan és mi módon jutott hozzá, hogy mi indította arra, hogy kezébe vegye a könyvet, akkor...

Toncsinak itt megsuklott a hangja és természetesnek vette, hogy most majd kíváncsian közbevág Dénes ur, ami tényleg meg is történt:

— Kisasszony, mondhatom, meglepnek e szavak. Kérem folytassa, én hallgatom.

— Tetszik tudni, ez a Rózsi egy ábrándos, szerelmes leány. De milyen szerelmes! Csak az a leány tudhat így szeretni, akinek *titkolni* kell szerelmét, mert ha napvilágra is hozza, keveset ér vele... És amióta szerelmes lett Rózsi, azóta sokat sir, kesereg nekem... Én sajnálom őt. Segíteni szeretnék rajta, szeretném hogy boldog legyen, de hiába ezen segíteni nem lehet... És ha Rózsi nem lenne szerelmes, az a könyv sohasem jutott volna a kezébe.

— Milyen összefüggésben van Rózsi szerelme azzal a könyvvel?

— Hm... hm... hisz ez az, amit nehéz napvilágra hozni. Csak én tudom Rózsi titkát; kivülem senki más. De én nem bánom, történjék bármi, én elárulom itt az ur előtt... elárulom biz én...

Es mint valami tulvilágról jövő hang, lassan szótagolva minden hangsúly nélkül esett ki az ajkán:

— Rózsi az urba szerelmes...

Dénes ur arcán valami szolid, gyöngéd mosoly jelent meg e pár szóra, mint akire nézve valami kedvezőt, jólesőt mondanak. És a következő percben már ő beszélt. Beszélt hosszadalmasan. Kérdéseket intézett Toncsihoz, a leány pedig mindenre megfelelt hűen, őszintén és szívből jövő hangon. Mert Toncsi páratlanul jószívű teremtés volt s miután érezte, szegény

Jakabffy István és Társa

Telefon 576. férfi szabók Telefon 576.

Arad, Minorita-palota.

Nagy választék a legújabb divatu 4881

finom hazai

és az aradi vámhivatal által elvámolt

angol szövetekből.

Nagy raktár

szőrme árukban.

Egyenruházati szállítók, vasutak, tűzoltó-testületek stb. részére.

Inas livreék. Liberiák.

Meghívásra vidékre is megyünk.

Szuppi Lajos

keztyüs

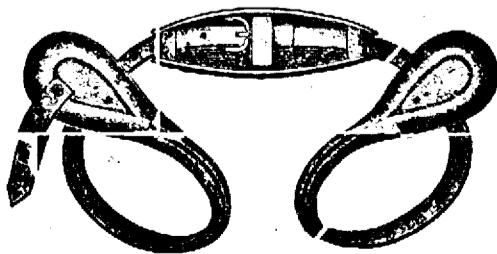
ARAD,
Andrássy-tér 20

Ajánlja saját készítményü legdivatosabb

keztyüit, harisnyakötő és nadrágtartóit mint legalkalmasabb

karácsonyi ajándékot olcsó árak mellett.

Keztyü tisztításokat aznap eszközlök.

Kitünő tisztelettel

Szuppi Lajos,
keztyüs és sörvkötő.

4890

Az ipar terén szerzett érdem elismerésül állami jutalom bronzérem és oklevél.

Joanovits Antal

szűcs

Arad, Andrásy-tér 3. szám., Neuman-ház.
(Tabajdi-utca.)

Ajánlja

szűcs-üzletét,

hol mindennemű szűcs-munkák a legolcsóbb árban eszközöltnék. — Együttal van szerencsém értesíteni, hogy mindennemű téli bundákat, kabátokat és szőnyeget a nyári idényre gondviselés végett elvállalok. — Az eddigi b. bizalmát megköszönve, s a további pártfogásáért esedezve, maradtam tisztelettel

Joanovits Antal, szűcs.

4737

Arad legrégebb kerékpár- és varró-gép-javító műhelye és raktára.

Hammer Vilmos

villanyműszerész

Aradon, Szabadság-tér 7. szám.

4305

Dus választék az eredeti „Pfaff” karikahajós, Singer és Minerva varrógépekből, Helikal-Premier és Puch-gyártmányú kerékpárokból. — Házi villanycsengők, telefon. — Előnyös fizetési feltételek. — Gramofonok és kétoldalu lemezek. Legolcsóbb bevásárlási forrás kerékpár felszerelési cikkekből és varrógép alkatrészekből.

Nagy szakszerű javító-műhely.

Telefon 96. sz.

Temesvári malmalom részvénytársaság.

Ezelőtt Erzsébet-gőzmalom.

4194

Alapított 1863. évben.

Alapított 1863. évben.

**Teljesen újonnan berendezett mal-
mában előállít mindennemű őrlémé-
nyeket. — Szállít mindenféle minő-
ségű lisztet és korpát a legkulán-
sabb kiszolgálással.**

hogy himlős arca visszatetszővé teszi mindenki előtt, őszinte nyájasságával igyekezett ezt ellensúlyozni.

— Rózsának nemes lelke van, — mondta többek között Toncsi. De a mostohája rossz, kegyetlen hozzá és így nem tud érvényesülni. Pedig Rózsi szép leány. Négy polgárit végzett és igazán okos...

Dénes ur Toncsi szavai után csakhamar tisztában lett Rózsi jellemével és puritán lelke valami erős szánalmat kezdett érezni a leány iránt.

Vagy még egy félóráig maradt benn Toncsi Dénes urnál és aztán lélekszakadva, boldogan futott Rózsihoz:

— Te... te... rendben van minden, Dénes nem megy el. Már esteágában sincs... Te... te...

Toncsi ledobta magát egy székbe és úgy ömlöngött tovább. Rózsi ragyogó arccal elfogult szívvél hallgatta barátóját.

Már késő este lett, a leányok azonban még mindig beszélgettek. Rózsi épp távozni készült, mikor egy hordár levelet hozott Toncsi részére.

— E levél tulajdonképpen téged érdekel, neked szól Rózsikám — szolt Toncsi, miután elolvasta.

Rózsi szívét eddig ismeretlen, nagyon jóleső érzés fogta el, mosolygónak, rózsásnak látott mindent maga körül, amint elolvasta a neki nyújtott következő sorokat: „Amit halottam öntől kisasszony, jól esett hallanom. Mondja meg annak a kislánynak, csak értesse meg magát velem és ha megérteti magát én is — meg fogom érteni.”

Rózsának a könnyei is kijöttek és éppen legédesebb ábrándjaiból riasztotta fel egy durva hang:

— Hol maradsz ily soká?

A mostohája volt.

— Gyere csak, gyere. Számolni akarok veled! Tudom, egész biztosan tudom, hogy te vagy a bűnös... Multkor is rajta csiptelek, amikor Dénes urnak egy könyvét olvastad. Nagy baj van ám... Majd mindjárt megtudod, hogy mi ez. Te kotorasztál ugye Dénes ur fiókjaiban? A gyerekek esküdöttek, hogy ők nem is voltak a szobájában. Most miattad elmegy az a jóra való, derék fiatalember. Hol veszek én olyan olcsó szentet ezentul? Ki lesz bolond tizennyolc forintot fizetni azért a kis szobáért. Pirulsz? Te... te...

— Ne tessék úgy kitörni, — szolt félénken az ábrándjaiban megzavart leány.

A másik pillanatban pedig harsány hangon tette hozzá:

— Dénes ur itt marad! Minden rendben van. Miattam történt a felmondása és most mégis miattam marad itt!...

És egy félesztendő mulva értette meg a mostoha, hogy hát tulajdonképpen miért maradt ott a felmondás dacára Dénes

ur. Egy félesztendő után ugyanis Dénes ur nyíltan, minden teketória nélkül — megkérte Rózsi kezét.

És Rózsi, aki e fél év alatt teljesen átvedlett, jókedvű humorral jegyezte meg a mostohának:

— Láska, mily jó hogy „akkor” elloptam azt a könyvet... Ha ez nem történt volna, sosem lettem volna Dénes menyasszonya...

Egy bolond százat csinált! rémüldözött a birka, amikor a vezérkos után meredélyről leugrált a nyáj.

Több a baj, mint a vaj! Sirt a kis fiu, aki nem volt megelégedve a vajaskenyerevel és a kif még hozzá el is vertek.

Könnnyü Katót táncba vinni! zümmögött a Katalinka bogárka, amikor a fiatal leány kérdezte: „Katalinka bogárka, merre megyek férjhez?” Az ujjá hegyén illegette-billegette magát, azután elrepült

Sógorság, komaság nem nagy atyafiság, nyerített a hátas lá, amikor a konflisgebe hozzá dörgölözött.

Addig nyújtózkodjál — tanácsolta a teknősbéka a gilisztának — a meddig a takaród ér.

Késő bánat eb gondolat; vonított a kutya, amikor sonkalopáson érték és kirugták.

A pocsolya szélén egy kővér béka brekegett. Egy hosszalábú golya méltóságosan odalépked:

— Beszéljen más, de eszem én! — szolt komolyan és csőrébe kapta a békát.

Sorba megy, mint a falusi bíróság! gonyolódott a pulyka, amikor egy libasor totyogott el mellette.

Minden botnak két vége van, — kőpködött a gigerli, amikor sétatálcájának sáros végét kezdte szopogatni.

Mélyen

leszállított árak.

Csipke, selyem és szövetblouzokban,
Gyapjuszövet és fland pongyolákban,
Angol aljakban a legdivatosabb fazon,

Taft és Cloth Chouponokban,

Gyermek szövet és mosóruhákban,

Karácsonyi ajándékokban u. m.:

Kötények, blouzok, fehérneműekben

Gyermek kabát és főkötőkben.

Minden cikkből óriási választék

Winternitz Jenő

Arad, Szabadság-tér 3. sz.

Meisl és Adler

uri divat, kalap és fehérnemű
üzlete

Arad, Andrassy-tér 14.

(Herman-palota.)

Különlegességek
nyakkendőkben.

Oriási raktár

gallér, kézelő, fehér és színes

INGEK B E N.

Legdivatosabb kalapok

„Ita“, Gyukits és Társa és
Pichler

cs. és kir. udvari kalapgyárosoktól.

Legjobb

bőrkeztűk,

harisnyák és

nadrágtartók.

Uri fehérneműeket mérték
szerint különös gonddal ké-

szítünk.

Feltűnő olcsó árak!

Feltűnő olcsó árak!

Csak alkalmi vétel!

Olcsó! Olcsó! Olcsó!

Január 1-től kezdődik működni

Aradon a szenzációs olcsó

árú-sztály,

ahol mindenféle férfi divat-, női divat-árak
és egyéb cikkek nagy mennyiségben csakis,

mélyen leszállí-

tott árakon

lesznek elárusítva.

A további értesítés következik
a helybeli napilapok által.

Földes Kelemen

gyógyszertára

Aradon, Deák Ferenc-utca 11. 12. szám.

Ajánlja dusan felszerelt raktárát női havi kötőkben valamint egyszerű és Tricot övekben, melyek a legjobb és legfinomabb kivitelben eredeti gyári árakon kerülnek forgalomba.

Egyszerű öv 90 fillér Trikot öv 3 korona 20 fillér havikötők ára tuca-
tonkint 1 korona 80 fillér.

Kötszerek Hartmann és Kleinig, a continens legnagyobb és legelőkelőbb gyárából betegápolási cikkek, hőmérők óvszerek, gummicikkek stb.

Rum és likőr esszenciák finom rumok és likőrök azonnali előállítására.

A nap, szél és az időjárás minden befolyása ellen legjobb óvszer egy kitűnően tapadó és a mellett teljesen ártalmatlan poudert ilyen a

Margit poudert,

amely saját gyártási módszerem szerint vizbeni őrlés és szorgos kimosás által finomított anyagokból állittatik elő.

A Margit poudert teljesen ártalmatlan kitűnően fed jól tapad a bőr likacsába (porusok) nem duzzad meg, azért azokat nem tágtja ki, a verejtékben nem oldódik, így erjedésbe sem megy át mint igen sok hölgypor.

Ha az arcon szarvasbőrrel eltöröljük úgy teljesen észrevehetetlen soha össze nem áll és soha sem árt. Ára 1 korona 20 fill. kapható fehér, rózsza és creme színekben.

Fertőző betegségek száj- és torokbajok ellen kitűnő óvszer úgy felnőtteknek mint gyermekeknek a

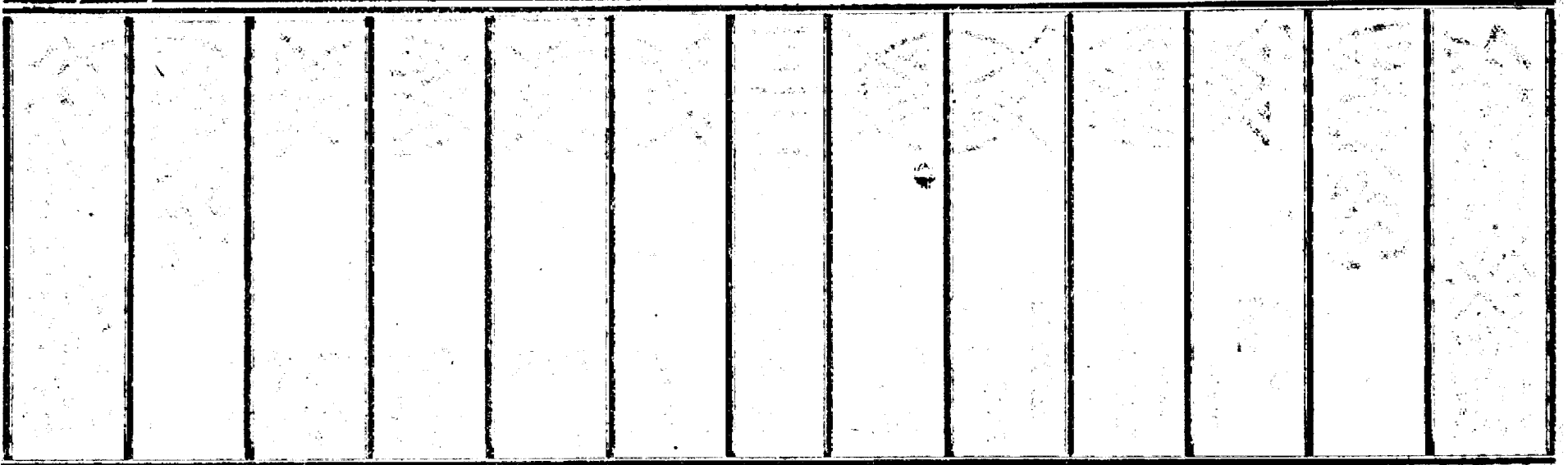
Margit szájviz.

Ha e szájvizből 15—20 cseppet lagyos vízzel keverünk és e keverékkel szájunkat fogkefével alaposan kimossuk úgy szájunk pár órán át kellemes illatu üde lesz és a szájunkba került kor okozó csirák elpusztulnak.

4577

Egy üveg Margit szájviz 1 korona.

Francia és hazai gyármányu fogkefék 50, 70, 90, 1.20 fillérért.

ÉRTESÍTÉS.

Nagy alkalmi vételek folytán

a fölhalmozott raktáron levő összes áruk, gyémánt és brilliáns tárgyak, míg a készlet tart, a legolcsóbb árban beszerezhetők

Deutsch Izidor órás és ékszerésznél

4501

Telefon 438. szám.

Arad, Weltzer János-utca minorita palota.

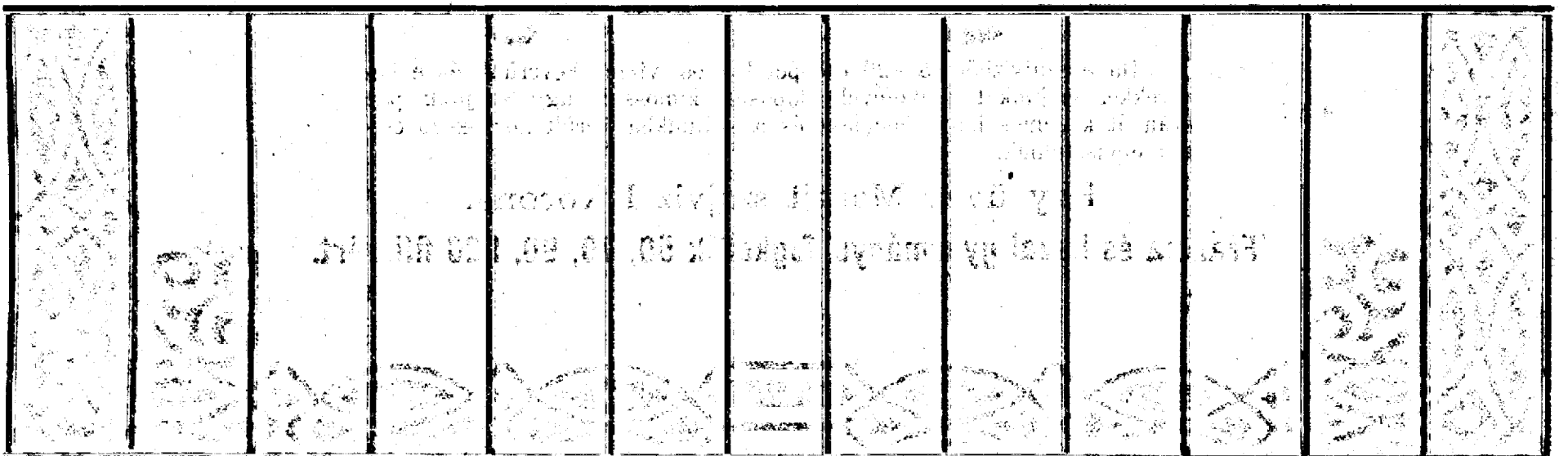
Telefon 438. szám.

Továbbá valódi 14 kar. arany függők, gyűrűk, zsuzsuk, valamint ezüst, nickel, acél férfi és női órák és ezüst botok **4 koro-**
nától kezdve. Legnagyobb választék harangütő inga-órákban.

Régi vagy tört arany és ezüst megvétetik vagy más tárgyra becseréltetik.

4499

==== **Veszek zálogcédulákat.** =====

Säckl-malom

Arad, Fa-utca 1. sz.

Kitűnően berendezett új mü-malom. Elvál-
lal buza, rozs, kukorica mü- és vämörleszt.

4731

Lichtig Irma utóda

női kalap-divatterme

Arad, Andrassy-tér 16 sz.

Ajánlja az uri hölgyközönség szí-
ves figyelmébe legujabban érkezett bé-
csi és párisi selyem, bársony és filz

kalap-modelljeimet,

legjutányosabb árakban. — Átala-
kitásokat és díszítéseket gyorsan és
izléseesen készít. — Szolid és figyel-
mes kiszolgálás.

4337

Maszni János

építész és építő-mester műszaki irodája

Arad, Andrassy-tér 8. sz.

(Templommal szemben.)

Elfogad az építészet teren előforduló mindennemű
irodai és kiviteli munkálatot.

Tervezéseket a legmodernebb stilben, valamint
költségszámításokat kívánatra készíték.

Az építészet teren mindennemű felvilágosítással
szolgálók.

Vázlatterveket ingyen készíték.

Tisztelettel

Maszni János,

építész.

4485

Legolcsóbb

új butor

beszerzési forrás

Aradon.

Ajánlom a vásárló közönség szíves figyelmébe
dusan felszerelt kész

4649

ebédlő-, háló- és szalon - berendezéseimet,
melyekből állandóan nagy választékot tartok

== raktáron ==

legolcsóbb árak mellett.

Veszek legmagasabb árban mindennemű
használt butorokat, ugyszintén eladok leg-
előnyösebb feltételekkel.

Szíves pártfogást kér

Roth Izidor,

butoráru raktára

Asztalos Sándor-utcában.

Laendler Aladár

mindennemű puha és keményfa
termelése és kivitele.

Központ:

Budapest, V. Nádor-utca 17. szám.

Gőztűrészek:

Arad, Breznóbánya, Kisjenő és Polonka.

Erdőkezelőségek: Kisjenő, Beél.

Kádártelepek: Magyarországon, Szlavóniában, Németországban.

Képviseletek:

London, Páris, Brüsszel, Milano és Stuttgart.

4682

Ajánlja továbbá aradi gőztűrészt telepén levő

cser és bükk hasáb tűzifáját

száraz minőségben, tömören kirakva, fél öl (2 ürméter) mennyiség-
től tefelé; minden fél öl tűzifához egy köteg puhafa alágyujtó díj-
mentesen lesz kiszolgáltatva.

Villanyvilágítás,

elektromotor, szelőztető, telefon, villámhárító, villamoscsengő és
jelző berendezések

Gáz- és villanycsillárok,

lámpák és izzótetek a legolcsóbb árak és legjobb kivitelben.

DIAMANT FERENC

Arad, Atzél Péter-utca 2.

==== (a színház főbejáratával szemben, Bohus-udvar.) ====

Telefon 595.

4507

Alapított 1858-ban.

Telefon szám az üzlet részére: 44, a sörraktár részére: 114.

ÉLES ÁRMIN

fűszer- és csemege-kereskedés,
Dreher Antal kőbányai söreinek főraktára.

Bel- és külföldi boraim, magyar és francia pezsgő, liquer és cognacjaimra, kitűnő tea, rum és legfinomabb teasüteményeimre hívom fel a t. uriközönség figyelmét.

Naponta friss prágai sonka, izletes és választékos hideg husok.

4538

Ementhali, Groji, Roquefort, Strachino, Imperial, Trapista, Gorgonsola és egyéb finom csemegeajtókat állandóan frissen nagy választékban tartok raktáron.

Közismert legjobb minőségű fűszer és csemegecikkeimmel igen tisztelt vevőimnek jutányos áron állok rendelkezésére.

Ugy helybeli mint vidéki rendeléseket azonnal s legpontosabban eszközölök.

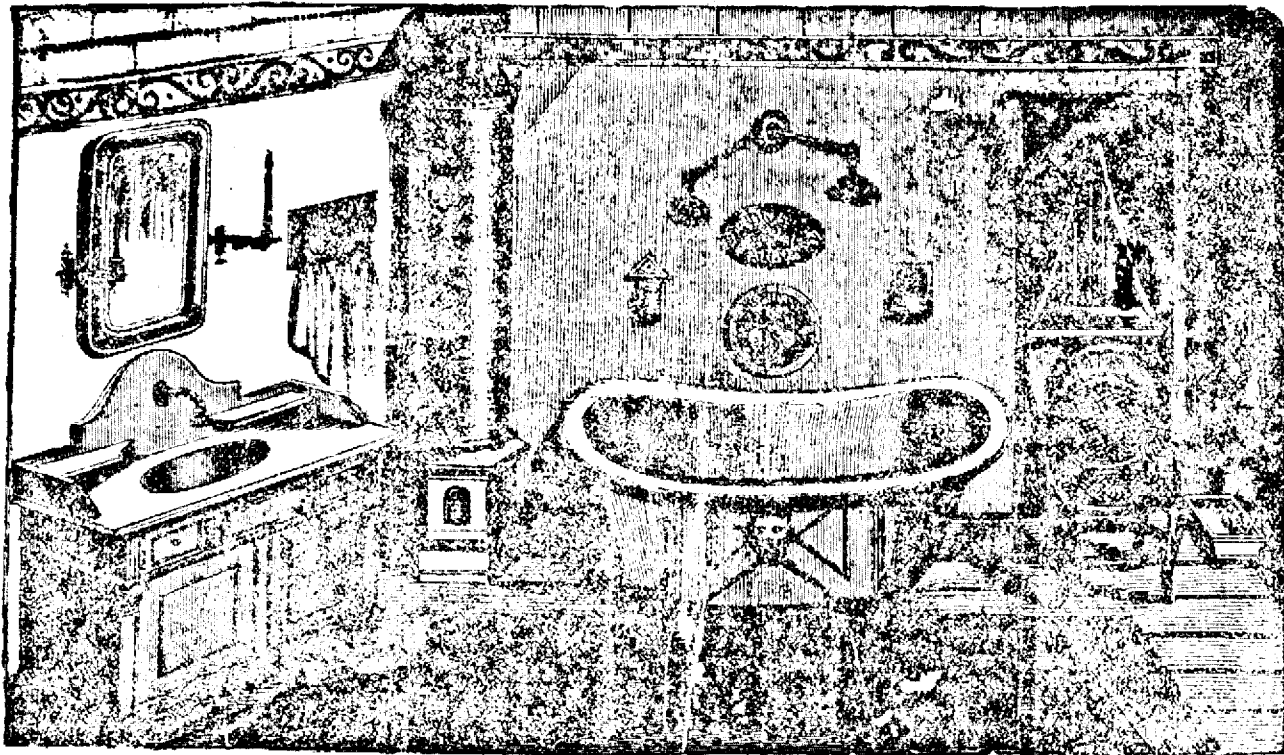
Üzletemben Kugler (Gerbaud) sütemény és cukorka készítményei naponta friss minőségben kaphatók.

Éles Ármin

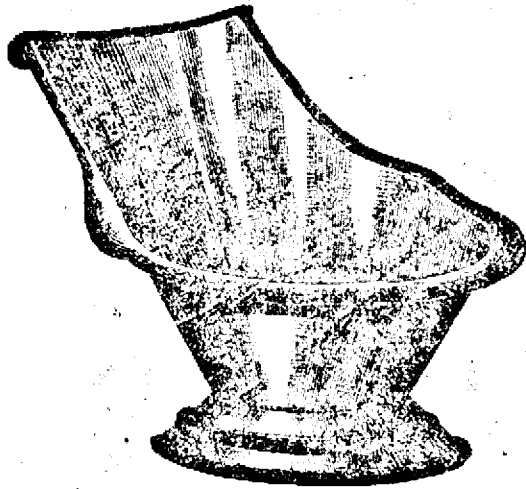
fűszer és csemegekereskedő.

Gyártelep
Bat'hyány-utca
32. szám.

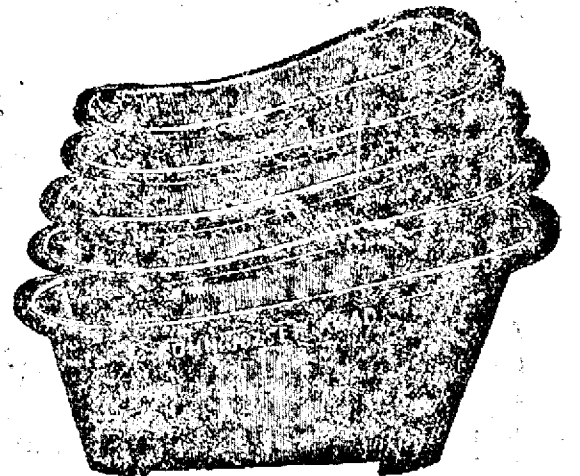
Gyári telefon :
321. szám.

Üzlet és raktár
Arad,
Andrássy-tér
13. sz. Minorita-
palota.
Üzleti és me-
gyei telefon 333

Alkalmi újdonságok
mindennemű
háztartási cikkekben
és
fürdő szobai felszerelésekben.

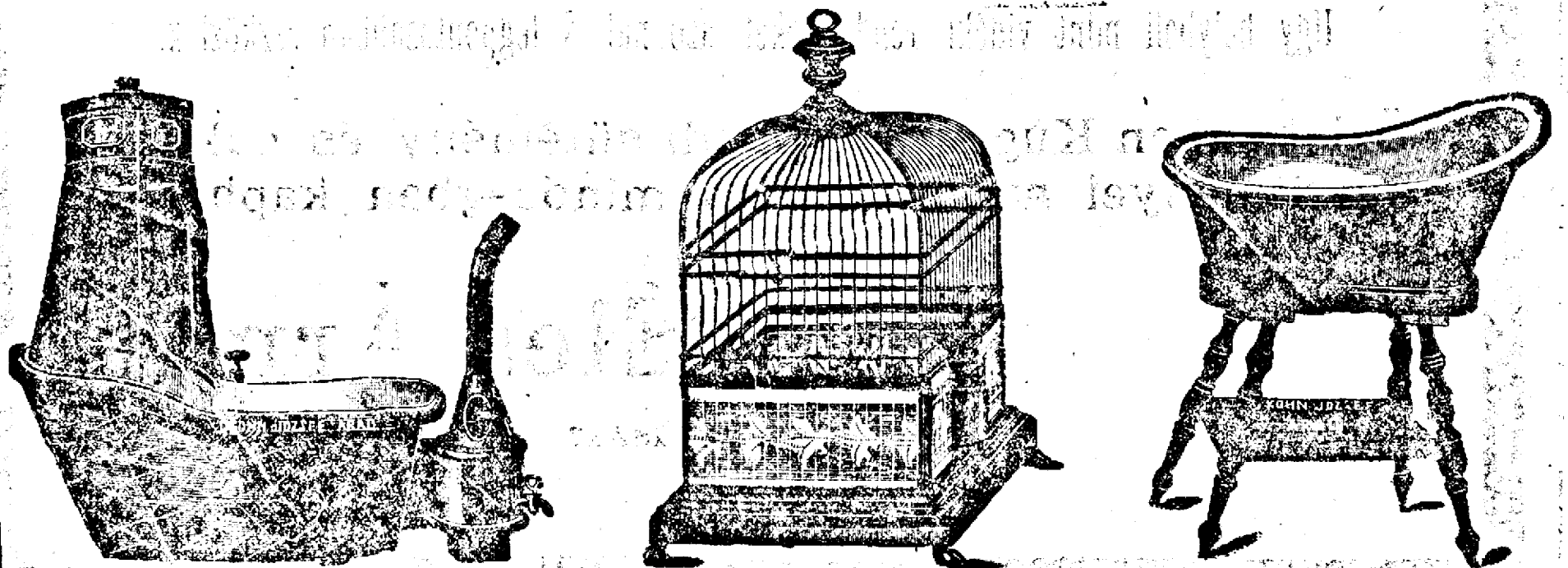
KOHN JÓZSEF

Épület- és disztribúciós, csatornázás és vízvezeték berendező.

— Jégszekrény gyár. — Nikkelező és galvanizáló intézete. —

**Minden e szakmába vágó javítások gyorsan és pontosan
eszközöltetnek.**

4627

Vilma már egy kifőzött tervvel jött Pestre. Eszébe jutott ugyanis Linekné. Ez az asszony nagynénje volt, akét férje halála után többször kiségitettek szorult helyzetéből. Ily módon az asszony lekötelezettjük volt . . .

Lineknének volt egy ügyvédjelölt fia, a kit már csak pár hónap választott el az ügyvédi vizsgától. Ez a fiu rajzolódott le Vilma elé, mielőtt megtette volna pesti utját, ez a férfi ékelődött Vilma fantáziájába, olyannyira, hogy már titkolni sem tudta ez irányban kavalygó gondolatait és a férjhezmenő leányok bizalmával sugta az anyjának:

— Remek idea! Mesés! Tudod, mi jutott eszembe? Eleinte úgy terveztem, hogy Pesten tartózkodásom alatt a gazdag rokonoknál leszek. Nem így lesz. Én Emma nénihez megyek. Emma néni könnyű lesz meghódítani . . .

— Őt akarod meghódítani?

— Természetesen. Előbb őt. Így juthatok el igazán a fiához. Pista ma-holnap ügyvéd lesz. Csinos gyerek. Emma néninek, mint anyának, befolyása lehet a fiára nézve. Mig ha fordítva kezdeném a hódítást, talán nem lenne oly eredménye a dolognak, mint a hogy én gondolom . . . Pista imádja anyját és az ő szavára hallgatni fog.

És Vilma, a gazdag, nagyuri kényelemben élő leány feltűrt újjal, fehér kis házikötényben forgolódott naponként a konyhában a nénije mellett ám a keze helyett, csak a szája végezte a munkát . . . Takarítás ideje alatt kezébe vette a portörölt, fejét lekötötte egy kis piros kendővel és valami félórát rázogatta a portörölt, anélkül, hogy csak egy szemnyi port is letörült volna valahonnan . . .

— De az Istenért, édes Vilmám! Mi jut eszedbe? Csak nem akarsz itt dolgozni.

— Ó, semmi ez Emma néni. Én hozzá vagyok ehez szokva. Mindazonáltal, hogy két cselédünk van otthon, én mégis úgy dolgozom, akárcsak ők . . . Egy leánynak semmi sem árt. Sőt! Csak használnak. Mert elvégre a leány asszonynak született és mint asszony értenie kell a házvezetés minden apró oldalát . . .

Özv. Linekné önelégülten rázta a fejét.

— Ó, micsoda teremtés! Ez aztán egy leány! Két cselédőtől körülveve, a legnagyobb jómód közepette épp úgy viselkedik, mint akit szorult helyzetbe sodor a sors . . .

Lineknének jól ment a dolga, mialatt Vilma nála volt. Jöttek egymásután a csomagok; bizott baromfi, vaj, turó, ismét baromfi . . . Nem volt

nap, hogy valamit ne hozott volna a posta. Szegény Linekné nem sejtette, hogy mindez családok, melylyel jobban és jobban abba a hálóba akarták keríteni, amit Vilma oly ügyes fufanggal szőtt Linekné körül . . .

Dr. Linek István, Emma néni fia nagy előzenységgel viselkedett Vilma irányában. Minden igyekezete azon volt, hogy a gazdag rokon jól érezze magát. Esténként színházba mentek, délben a korszóra vitte őt; szóval a fiatalember minden tekintetben kitett magáért.

Vilma remekül is érezte magát. Egy napon azonban szokatlan komorság vegyült a tekintetébe.

Valami olyanféle sejtelen fészkelődött a szívébe, hogy azt a hálót nem lesz képes teljesen összeszóni, mert valaki az utjában áll . . .

Ez a „valaki” a szomszédságban lakó Gyáli Margit volt, aki igen gyakran átjárt Lineknéhez Gyáli Margitnak nem voltak szülei. Három fivérével lakott együtt; ő vezette a háztartást és szabad idejükben a két egyedülálló nő: az özvegy asszony és az árva leány majdnem mindig együtt volt. Margit sokszor segítségére volt az özvegy asszonynak, apró szivességeket tett neki a ház körül, miáltal az özvegy asszony helyzetén sokszor könnyített.

Vilma úgy érezte, hogy utjában van ez a leány. Bántotta őt néniének a leány iránt tanúsított kedvessége, az unokabátyja előzenysége.

Egy alkalommal Vilma úgy vélte, hogy Margit merészebb pillantást vetett az ő unokabátyjára. És ez a pillantás teljesen elnyomott benne minden jóindulatot és a rombolás szivós lángja lobogott fel lelkében . . .

És megkezdődött a vad, fékezetlen rombolás . . . Oly ügyes fufanggal vitte a szálat, hogy a nagynénjét teljesen meggyőzte arról, hogy Margit alapjában véve egy kétszínű teremtés, aki csupán azért részesíti a néni oly sok szivességben, — mert az érdeke így kívánja.

— Igen, érdekből cselekszik ez a leány. És meglássa Emma néni, ha elejét nem veszi a dolognak, egy napon arra virrad, hogy ez a leány megmetyeljezze Pista és a néni életét. Nem a néni kedvéért jár ő ide . . . Ő nem. Hanem Pista kedvéért . . .

Emma néninek több sem kellett! Gyors nyelvergetéssel kinyilatkoztatta, hogy abból ugyan nem lesz semmi! Az ő fiának a fejét el nem esavarja egy szegény árva leány. Hogy az ő fiának oly lányt kell feleségül venni, akivel jön a nagy hozomány . . .

Szegény Margit körül ugy összekuszáltak a szálat, hogy a leány értelmetlenül bántotta maga elé, mikor a mindig kedves özvegy Linekné egy napon így szölt hozzá:

— Ne fárasssa magát miattam Margit. Ne pocsékolja nálam az idejét, tudom van dolga a ház körül . . .

E szavak egymagukban semmi rosszat sem árultak el és Margit nem is látott ebben semmi rosszindulatot. Pedig ha sejtette volna amily irányból indulnak ki e szavak: a hang, a tekintet sokat elárult volna előtte, melylyel Linekné beszélt hozzá.

— Ó, én szívesen megosztom az időmet, ha a néniéről van szó — mondta szerényen, de mikor e szavaira válasz helyett a két nő jelentőségteljes, gunyos összepillantását észrevette, megremegett és a tekintete ezt fejezte ki: „Mi ez?”

Vilma pedig mindl ravaszabbu áskálódott a leány körül és minél jobban elhidegítette Lineknét tőle, annál nagyobb lett az asszony ragaszkodása az ő drága Vilmája irányában és nem győzte őt eléggé áldani, amiért „felvilágosította” Margit kétszíniségéről.

— Ó, áldalak Vilmácskám. Áldalak . . . Mert bizony ki tudja, mi pattanhatott volna ki a dologból? Pista elvégre fiatal ember, a leány is fiatal és elég szép is ahoz, hogy esetleg megzavarja a doktor fiam esztét. Na még csak éppen ez kellene! . . .

Vilma pedig mindközelebb jutott — céljához. Oly szende, oly szeretetreméltó tudott lenni néniéhez, hogy maga az asszony tálalta eléje szépen, kívánatosan azt, ami tulajdonképi célja volt Pestre jövetelének.

— Pista pár hónapon belül leteszi a vizsgát és akkor bizony nem bánám, ha családi otthont alapítana. Mit szólnál ahoz, ha Pista téged választana élete párjának?

Vilma körül táncolni kezdett minden.

— Hogy mit szólnék? De mondja előbb édes néni, Pista talán szölt valamit erre vonatkozólag . . .?

— Ő nem. Pista nagyon szeret engem és miattam képes volna azt az áldozatot hozni, hogy nem nőszülne meg soha. De én megpenditettem előtte a dolgot, már t. i., hogy tégedet elvehetne.

— És mit szölt erre Pista? — érdeklődött lázas kíváncsisággal a leány.

— Mondom, Pista páratlan jó fiu és ha én kívánom, hogy nőszüljön meg, hát megnőszül.

— Igen . . . igen . . . ezt tudom édes néni. De mit mondott rám vonatkozólag?

Ó, én úgy festtettem le a fiam előtt, hogy még

kodnotok? Hogy ti tulajdonképpen az egész társadalom próba-lényei vagytok. Örültök az örvendezőkkel, együtt sirtok a sírókkal. Hogy nap, nap mellett hivatásszerűleg éltek bele magatok emberek, országok és népek reményeibe és esüggedésébe, ujjongásába és szenvedésébe. Hogy az egész küzdő és szenvedő emberiség tömegérzésének izgalmai a ti lelketeken viharzik át legelőbb és legtovább.

Kinek jutna eszébe latolgatni, vajjon meddig bírja el az újságíró teste-lelke ezt a ledolgozhatatlan overworking-ot? S hogy a legtöbbnek még hozzá szánalmas éhbér a munkagyümölcsése — ki gondol erre?

Egészségét kikezdhethi, meg is örölheti a sok éjszakázás és nélkülözés, idegeit akár száklakra bonthatja a hivatással járó lázas hajsza — senkit sem indit meg. Újságírónál az ilyenmit szinte természetesnek találjuk.

Hát ha az emberre éppen rájön az altruizmus rohama, nagyon szépen el lehet az efféléről — főképp úgy Dry Sec- és Uppmann-közi hangulatban — szincorizálni. De aztán másnap a reggeli kávénk mellett ott suhogjon ám az újság a kezünkben — azt a kutya-fáját!

De azért, fiuk, panaszról, vagy megtorlás-féléről szó se legyen. A bántókat valahogy vissza ne bántótok. Minek? Rájönnek ők, hogy mindenképpen maguknak ártanak. Mert hát akár a kő esik az üvegre, akár az üveg a kőre, mindig az üveg török össze.

És ha már színültig a pohár — hiszen

kicsordul, néha a lélek is! — ezt meg éppen gondosan rejtették.

Kit is okolhatnátok érte, hogy nektek ki kell tépnetek a lélek legszínesebb virágait? Végre is ti újságírók vagytok. Eppen csak újságírók. Mit kerestek ti a törékeny virágszirmok körül, mikor nektek fatörzset kell nevelnetek. Jó kemény, kérgezet, viharral, vészszel dacolót. Ha mindjárt rátok dől is.

Repülni vágytok? Ugyan minek annak a szárny, akinek usznia kell az árral? Csak kerékkötő! A vágyaitok? Hát tud valaki segíteni ama kínos érzéseken, amiket sajtó energiák tétlen gyöttrődése okoz? Meg tudja valaki váltani azt a fájó tragikumot, amikor öntézzel kell oltogatnunk a nagyotakarás küzködő lángját, mely ég ellen törne, de mindig visszaruskad és csak önmagát emészti?

Szent, büszke kinok ezek, gyerekek, amiket el kell rejteni némán. Hogy rájuk ne akadjon a szánakozás s a nyomában settenkedő káröröm. El ne vesztegessétek, hanem gyűjtsetek össze őket gondosan. Nem is hiszitek, mily értékek ezek így halombagyűjtve. Mert csak az egyes szenvedés fáj. Ami a sokból egy életen át felhalmozódik, az valami nagy érzés-állapottá lesz. Öntudatlan erővé, mely közénk árad, eltölt, áthat, létünknek lényege, benső forrása.

Ez az életnek legmagasabb iskolája, mely megtanít az embertárs kultuszára. Megtanít másokkal érezni, másokért gondolkodni és dolgozni s ez által feledtetni a saját meddő vágyainak szorongását.

Megerősíti bennünk a hitet, hogy a mi napi verejtékezésünk valahol bekapcsolódik századok küzdelem-láncolatába s ezáltal élő és tovább haló tényezőjévé lesz egy magasabb rendeltetésnek, a mely átkarolja, átteremt, újjáformálja az élő, szerves mindenséget.

Erot, kitartást ad a hivatással járó küzdelmekhez, mivel hitet teremt bennünk az eszményben, mely létünk korlátait végtelenre tolja ki.

Nem képzelek magasabb ideát, mint az emberiség kultuszát.

S ez a tiétek, fiuk! Ezt el nem veheti tőletek senki!

Szünet nélkül dolgozni az emberi haladás nagy művén; küzdeni nemcsak a magunk nemzeti eszményeiért, hanem a népek közös ideáljaiért is; beállni az emberiség avaut gardéjába s megvívni az uttórré forradalmakat; mozgósítani a „hatodik nagyhatalom” szürke ólomkatonáit, hogy felszabadítsák a sötétség bilincseiben raboskodókat s kivezessék a szellemi világosság plain air-jába; lassan, észrevétlenül, úgy a mint a fü nő s a virág fakad, feljebb emelni milliányi tömegek, a derengő megváltásra váró öslekek életnívóját, — az örökkévalóság kezébe való munka. Lánglelkek, genie, Messiasok élettüzére méltó.

Vajjon hová törpülnek a Bildungsfilisterek fájdalom nélküli, tehát hermafrodita örömkéi a ti érzéseitekhez képest, gyerekek, akik egy-egy sajtó lélekdarab arán napról-napra részeseivé lehetnek az emberi fejlődés nagy feltámadási folyamatának.

Alkalmi vásár

Eredeti olajfestmények
művészi pasteltek
képreprodukciók
képkeretek
zeneművek, ugymint a
legújabb couplék
magyar népdalok
operettek
zongoraiskolák
hegedűiskolák
cimbalomiskolák

Nagy választék
divatos levélpapírok
levelező lapok
levelezőlap-albumok
emlékkönyvek
modern névjegyek
hegedűk
hegedű felszerelések
ifjúsági iratok
dizsművek
képeskönyvek
irodalmi ujdonságok.

4687

Dus raktára:

Weisz Leó

könyv-, papír és zenemű kereskedésében

Arad, Minorita-palota.

Városi és megyei telefon 230.

Bel- és külföldi napilapok és folyóiratok a megjelenés napján kaphatók.

ÚJ KÖNYVEK.

* „**Ady és a legújabb magyar lyra**“ címmel egy csinos kötet jelent meg Benkó Gyula könyvkiadó cég kiadásában (Budapest, V. Dorottya-u. 2.), melynek szerzője Horváth János. A könyv ára 1 kor. 10 fillér.

* **Bánfi Oszkár** a „Magyar Pénzüzetek Közp. Hitelbankja R. T.“ intézője egy igen ügyes és közgazdaságilag fontos irodalmi vállalatot fog január havában megindítani, „**Bankkönyvtár**“ címen. A meginduló vállalat egyes kötetei egy-egy koronaért lesznek kaphatók minden hazai könyvkereskedésben és tartalmazni fogja a bankok politikáját, a pénzügyi ismertetéseket, a pénzpiacot és minden ide vágó irodalmat. Az egyes kötetek megjelenéséről értesíteni fogjuk a közönséget. Az ide vonatkozó felvilágosításokért tessék a „Bankkönyvtár“ kiadóhivatalához Budapest, V. Zrínyi-utca 12. fordulni.

* **Emlékek és emlékezések** cím alatt csinos verses kötet jelent meg a Lampel R. cég (Budapest, Andrássy-ut 21.) kiadásában. Ezen történelmi illetve lángoló hazafias költeményeket tartalmazó kötet szerzője **Zalár József** álnév alatt Czingel Géza. A versek szépen gördülnek és igazán magyarul vannak írva. A kötet 2 koronaért a kiadónál, vagy bármely hazai könyvkereskedésben kapható.

* **Dr. Picker Rezső** egy kis füzetet irt az ugynevezett „**Nemi betegségekről**.“ E művecskének főcélja, hogy az ezen a téren uralkodó sötétséget és tájékozatlanságot eloszlassa. Nem akar orvosi tanácsokat osztogatni, nem kuruzsol, hanem tisztán azt akarja, hogy a veszedelmes betegséget még a laikusok is könnyen felismerjék és gyógykezelésük magukat a veszedelmes betegségek ellen. Szerző e füzetével közhasznú célt szolgál. E könyvet az Eggenberger-féle (Budapest, Kecskeméti-utca 3.) könyvkiadó cég adta ki, míg az izléses csinos kiállítás az „Aradi Nyomda Részvény-Társaság“ dícséri.

* **Hölgyek naptára.** A női szalonok karácsonyi kecses látogatója utra készen áll már: a Légrady Testvérek kiadásában már megjelent Sz. Nogáll Janka szerkesztésében a Hölgyek-Naptára. Idei munkatársai szebbnél-szebb elbeszéléssel és verssel járultak hozzá a naptár gazdagításához, akik közül megemlítjük: Ambrus Zoltán, Bródy Sándor, Molnár Ferenc, Fabos Ede továbbá Barsony István, Biro Lajos.

Pekár Gyula, Pakots József, Lampert Géza, Ego, Szini Gyula, Gyarmathy Zsigáné, Lőrinczy György, Vándor Irén, Pajsz Mariska, Berczik Árpád, Sebők Zsigmond, Náday Pál, Lónyai Sándornét; a költők sorát Kiss József nyitja meg, vers van még Szabolcskától, Szabó Endrétől, Kosztolányi Dezsőtől, Kiss Menyhértől, Erdős Renétől. A diszes, selyembe kötött, ajándéknak igen alkalmas mű ára 3 kor. 60 fillér.

* **A szerencsés familia és egyéb történetek** címmel adta ki **Mányiné Prigl Olga** legújabb novelláit. Lapunk olvasói bizonyára ismerik e nevet, amellyel tárcarovatunkban több ízben találkoztak olvasóink. E kötet a szerzőné arcképét és az eddig megjelent tárcái és novellái közül néhányat, a legjobbakból foglal magában, amelyek olvasása igazán élvezetes szórakozást nyújt. A mű megszerzhető a szerzőnél (Gyoma) 3 koronaért vagy teljesen bérmentve küldve 3 kor. 72 fillérért. Ajánljuk a külső kiállításában is csinos könyvet olvasóink figyelmébe.

* **Tomut'a Nuci** — Tomutia Vazul totváradi körjegyző leánya — csinos 4 dalt komponált, melyhez a szövegeket is megírta. A kellemes, fülbemászó zenéjű dalok bizonyára rövidesen el fognak terjedni. A zenemű **Kerpel Izsó** aradi könyvkereskedő kiadásában jelent meg és ára 2 korona.

* **A munkásosztály kiváltságai.** Rendkívül érdekes, egészen eredeti alapokon induló és gondolatokon fölépített szociálpolitikai munkát adott ki testes kötetben **Palócz László**, szegedi lapszerkesztő. A munkánélküliség ellen való védekezésről, az országos munkásnyilvántartásról és a munkásosztály kiváltságairól szól a munka, amely új munkásvédelmi rendszerrel oldja meg a munkáskérdés nehéz problémáit. Nem kevésbé becses sajátága ennek a rendszernek, hogy a munkás részére igen értékes anyagi kiváltságokat teremt; de ezek ellenében sem a munkástól, sem a munkáltatótól, sem a városoktól, sem az államtól, sem a társadalomtól semmit sem kíván, senkit újabb megterheléssel nem zaklat. A **Palócz László** könyvében konstruált országos és egységes munkásnyilvántartás nemcsak azt mutatja meg, hogy hol, merre, mennyi munkás foglalkozik e pillanatban, hanem azt is, hogy hol, merre, mennyi munkás van foglalkozás nélkül. Ennek a nyilvántartásnak a pontossága természetes módon megkönnyíti a munkaközvetítést. A tanulmány részletesen feldolgozza ezeket a gondolatokat és kiterjeszkedett az összes

európai államok munkásvédelmi mozgalmainak ismertetésére, a bérharok megszüntetésére irányuló törekvésekre és a kollektív szerződésekre is. A könyv Szegeden jelent meg **Endrényi Imre** könyvkereskedésében, az ára 4 korona.

* **Dr. Havass Rezső** királyi tanácsos, a Magyar Földrajzi Társaság alelnöke, megtervezte Magyarország közjogi térképét. A térképet, melyet a Magyar Földrajzi Társaság megbízásából a Magyar Földrajzi Intézet adott ki, magyar, horvát, német és francia előszóval látta el s célja, hogy e térképen Bosznia és Hercegovina annexiója alkalmából, az osztrák trialistikus törekvésekkel szemben élő törvényeink alapján a magyar birodalom alkatrészeit feltüntesse.

* **Vadász-Naptár 1910 évre.** A vadászat helyes gyakorlása, az ok- és cölyszerű vadtenyésztés előmozdítása, valamint a vadászat összes ágaira vonatkozó tudnivalók hasznos ismertetése céljából íródott a **Vadász-Naptár** immár VI-ik évfolyama. Szerzője **Rometey-Kováry János** vadászati író. A szépen kiállított és izléses címtáblával bekötött naptár ifj. Nagel Ottó kiadása. Budapest, Múzeum-körút 2. sz. Ára 3 korona.

* **Dénes Károly**, Hunyadvármegye kir. tanfelügyelője a Hunyadvármegyei Almanach 1910. évi második kötetét rendezi most sajtó alá. A Hunyadvármegyei Almanach 1910. évi kötete a bő és értékes tartalom dacára egy füzött példánynak ára csak 3 korona, a diszes vászonkötésbe kötött példány ára 5 korona lesz. A mű a szerzőnél Déván kapható.

* **„Az Állatvilág“** című állattani, vadászati és halászati folyóiratot mindenkinek figyelmébe ajánlhatjuk, mutatványszámot szívesen küld „Az Állatvilág“ kiadóhivatala. (Budapest, VII., Damjanich-utca 36.)

* **A száműzött.** Az Egyetemesek Regénytár piros vászonfüdeles gyűjteményében Hall Caine „A száműzött“ című regénye kapott most helyet. Értékes és érdekfeszítő regény „A száműzött“, amelynek minden részlete Hall Caine magas színvonalú írásművészetének dokumentumait hordja magán. A háromkötetes regény ára izléses piros vászonkötésben 3 korona 60 fillér. Megjelent Singer és Wolfner kiadásában Budapesten. VI. Andrássy-ut 10. szám.

HERZOG ES NEUSTADT fűzőkészítők

4295

Arad, Salacz-u. 1.

ÉRTESETÉS.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szives tudomására hozni, hogy Aradon, a Deák Ferenc-utca 23. szám alatt az ev. ref. templom átellenében levő Szántó Kornél féle

fűszer- és csemege kereskedést átvettem

s továbbá vezetem. Üzletemben mindenkor a legfinomabb fűszer- és csemege áruk, valamint kül- és belföldi rumok, valódi teák, vajak és sajtok, pácolt és conservált halak, hegyi borok a legjobb kiszolgálás mellett kaphatók. — Egyben felhívom a nagyérdemű közönség figyelmét a nagy választékban levő karácsonyfacukorkákra és diszkekre, melyek jutányos árért kaphatók. Szives pártfogást kér kész szolgálattal

Cservinszky József 4749

fűszer, csemege és vegyeskereskedése Arad, Deák Ferenc utca 23.

GOLDSCHMIDT SÁNDOR

BANKÜZLETE

ARADON, MINORITA-PALOTA I. EMELET.

Elvállal megbízásokat értékpapírok vétele és eladására.

Eszközöl fizetéseket bel- és külföldi piacokon.

Előlegét nyújt értékpapírokra.

Folyó- és cheque-számlai forgalomban üzletfeleinek leg-

nagyobb előnyöket nyújt. 4487

Lezárástól váltókat.

Közvetít nagyobb jelzálog kölcsönöket és eszközöl kon-

vertálásokat.

Városi és megyei telefon 242. szám.

Villanycsengő

javitásokat

villanyvilágítási

bevezetéseket szakszerűen eszközöl

KALMÁR JÓZSEF

ARAD, Salacz-utca 2. sz. műszerésznél ARAD, Salacz-utca 2. sz.

Városi és megyei telefon 242. szám

Nagy javító műhely.

Nagy javító műhely.

Funkelstein József

ARADON,

Petőfi-utca Bing-ház.

Vásárol minden gabonaneműt.

Ugyanott mindenféle vetőmag kis és

●● nagy mennyiségben kapható. ●●

Jelzálog
kölcsönök
valamint törlesztéses (Amortisatiós)
tisztviselői

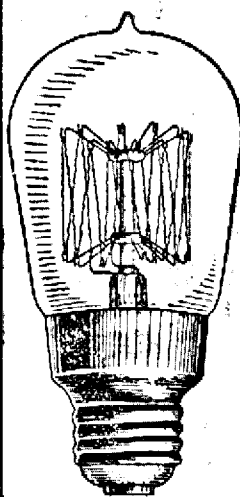
kölcsönök közvetítettnek alólírott nál.

HERZOG SÁNDOR

Arad, Weitzer János-utca 15. sz.

Tantal LÁMPA.

TANTAL- LÁMPA

A legjobb fémzálas izzó
lámpa.
Arammegtakarítás kb. 60%
Fehér fényel ég.
Rázkodásoknak ellen áll.
Égési óráinak száma megha-
ladja bármely izzólámpáét
Minden helyzetben, tehát
fölfeléállóan, ferdén, old-
alt egyformán, kifogás-
talanul ég
Olcsóbb a többi fémzálas
izzólámpánál.
Nagyobb rendeléseknél
magas rabbat.

Megrendelhető: 4675

**Magyar Siemens-
Schuckert-művek-
nél**

Budapest, V., Lipót-körut 5. szám.

Tantal LÁMPA.

Sztanity György

kövező mester Aradon.

Elvállal minden e szakmába vágó munkákat.

4590

Minden gyári üzemhez

és gazdasági célokra **legolcsóbb**, mert **igen nagy** (mintegy 7600) **hőfoku** a **hírneves**

karwini szén

Ezen szénnek fuvardíja olcsóbb a többi sziléziai szénfajtáknál, s tekintettel a kitűnő osztályozásra, valamint mosott voltára, minden más szénfajtát jóval felülmúl. — Ajánlatokkal minden állomásra, ugyisintén kitűnő minőségű karwini pirszenre, úgy öntődei, mint házfűtési célokra, valamint kétszermosott karwini kovácsszénre készséggel szolgál: 4716

URBÁN S. L. a gróf Larisch-Wönnich-féle karwini szén és pirszenművek magyarországi vezérképviselője.

Budapest, V. ker., Mérleg-utca 2.

Telefon 9-57 és 160-95.

MAGYAR KERESKEDELMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Budapest, V., ker. Váci-körút 32. sz.

RÉSZVÉNYTŐKE: 25 millió kor. TARTALÉKOK: 10 millió kor.

Sürgőnycim: COLONIALE.

FIÓKINTÉZETEK, KIRENDELTSÉGEK ÉS TÁRSCÉGEK:

BELFÖLD: DÉSAKNA, FIUME, MAROSUJVÁR, PARAJD, POZSONY, SZABADKA, SZIGETKAMARA, TEMESVÁR.

OROSZORSZÁG: KIEV.

KISÁZSIA: SZMIRNA.

BALKÁN-FÉLSZIGET: SZERAJEVO, MOSZTÁR, SPALATO, BELGRÁD, BUKAREST, BRAILA, KRAIOVA, SZÓFIA, FILIPOPOL, RUSZCSUK, KONSTANTINÁPOLY, SZALONIKA.

4632

BANK-OSZTÁLY.

MINDEN BANK- ÉS TŐZSDEMŰVELET:

Folyó- (csekk) számlák.

Takarékbetétek.

Váltóleszámitolás.

Előlegek értékpapírokra.

Utalványok, hitellevelek minden bel- és külföldi piacra.

Bérelhető pánccsaszekrények (Safe Deposits)

Értékpapírok, ércpénzek, külföldi váltók vétele és eladása.

Tőzsdei megbízások eszközlése.

Incasso (különösen a keleti piacokon).

Fővárosi bérházak kezelése.

ÁRUÜZLETEK.

Só-osztály. A Magyar Királyi Sójövedék vezérügynöksége; a főbányahelyeken fenntartott kirendeltség és sóörlömalmok asztali-só, iparsó, marhasó és sóbrikettek előállítására.

Gép-osztály. A Magyar Királyi Államvasutak gépgyárának vezérügynöksége. Mindenféle gazdasági gépek és eszközök.

Kiviteli-osztály. Hazai és külföldi cikkek behozatala és kivitele. Saját telepek az okkupált tartományokban és a keleti államokban.

Cukor-osztály. Kivitel a Keletre és a tengeren túli államokba.

Cserzőanyag-osztály. Bel- és külföldi cserzőanyagok és tengerentúli nyersbőrök eladása. A nasici taningyár és az American Extract Co. Port Allegany vezérképviselése.

Déligyümölcs-osztály. Nyilvános aukeiók friss déligyümölcs (narancs és citrom) eladására Budapesten és Fiumében.

Kérelem a hazafias közönséghez a temesvári EMKE. iparcik- kek támogatása ügyében.

A gazdasági függetlenségnek és megerősödésnek kétségkívül az a legbiztosabb alapja, ha az illető országnak minden egyes polgára — honi iparcikket követel és fogyaszt. Ezen hazafias ténykedésével a honi iparnak állandó foglalkozást, a munkásnak pedig állandó keresetet biztosít. Angliában a honi iparcikkért az angol polgár előszeretettel nagyobb árt fizet, mint az idegen országból behozott iparcikkért, tudva azt, hogy hazája iparát erősíti, sőt hogy tévedésnek áldozata ne legyen, megköveteli, hogy az országban készült cikkek a „honi ipar“ jelzést viseljék magukon. Az angol iparpolitika fényesen bevált s ha az angol polgárt a magyar polgár következetesen utánozná, ugy a magyar ipar lenne az ország jövőndő önálló gazdasági törekvésének a legerősebb védbástyája. **Az EMKE gyújtó mindenkor uttörője volt a magyar gyújtóiparnak.** Abban az időben, mikor a piacot kizárólag idegen gyártmány uralta, jelent meg nemzeti színű címkéjével s kiváló jóságánál s izléses kivitelénél fogva a magyar piacot csakhamar meghódította. Miután **az EMKE gyújtót** magyar nyersanyagokból, magyar munkások készítik s mert jövedelméből az „**Erdélyi magyar közművelődési egyesület**“ nemzeti célokra egy nevezetes összegben részesül, mindenki aki csak egy szál **EMKE gyújtót** is fogyaszt, honfiúi kötelességet teljesít, amennyiben nemcsak a magyar ipart pártolja, hanem az EMKE egyesületet kulturális törekvéseiben is hathatósan támogatja. Az EMKE egyesületnek járulék címen eddig mintegy 48.000 korona jutott. **Miért ne legyen tehát minden hivatalban, kereskedésben, kávéházban és háztartásban EMKE-gyújtó?** Mikor az EMKE-gyújtó nemzeti érdekeket támogat és sokkal jobb, mint bármely más fajtájú gyújtó. Olyan kereskedésekben, ahol nem árusítanak EMKE-gyújtót — követeljük azt, — mert minden elhasznált gyújtó egy alapkőve annak a magyar eszmének, melyért millió magyar rajong; a jövőndő önálló magyar gazdasági függetlenségért. A gyár legújabb **EMKE czipőkrémet** is készít, amely kiváló jóságánál fogva már keresett cikk lett. A honi ipar pártolása tisztán nemzeti érdek, követeljük tehát következetesen minden alkalommal s mindenhol

EMKE-gyújtót és EMKE czipőkrémet, miután azoknál a fogyasztó jobbra ugysem akad.

Temesvári gyújtógyár
részvénytársaság.

Első magyar

Csavargyár

Részvénytársaság

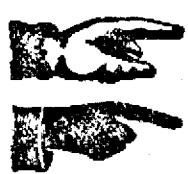
BUDAPEST,

V. ker., Váci-ut 168. szám.

4664

Készít mindennemű csavart, szegecsset, csavarházat és
sinkötő szert minden szabvány szerint, gépszerkezeti

kovácsmunkákat

fedélszerkezetet vasból,

továbbá az összes vasuti koci vasalást

nyers és fényesre megmunkált

kivitelben.

RÖCK ISTVÁN GÉPGYÁRA

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

4739

■ ■ B U D A P E S T. ■ ■

Gyár: I. ker. Budafoki-ut. Városi raktár: IX. Ráday-utca 24. Levélcím: Röck István Gépgyára R. T. Budapest, Postafiók. Sürgőny cím: **Röckár, Budapest.** Telefon: 73—84. és 73—85.

Gyárt és berendez

Gőzgépeket, minden teljesítményre, Röck-féle szab. dugattyukkal felszerelve, melyek évek hosszu sora óta kitűnően beváltak.

Gázmotorokat, a világhírű deutzi „Ottó” rendszerben, antracit, faszén és barnaszén üzemre.

Gőzkazánokat: vizesöves és minden más rendszerben.

Automobilokat: teher- és személyszállításra.

Szivattyugépeket: Worhington és más rendszerek szerint.

Vizművek: gépészeti berendezését.

Mészhomoktéglagyárakat: tetőcserép és agyagtéglagyári berendezéseket.

Hűtőtelepeket és jéggyárakat: szab. ammoniak rendszer szerint.

Teljes vágóhídi berendezéseket városok és községek számára.

Olajmalmi és olajgyártási telepeket.

Hydraulikus (viznyomásu) sajtókat különböző célokra.

Borsajtókat, szőlőzuzókat, stb.

Magyar Rézhengerművek

Részvénytársaság

— azelőtt —

Chaudoir Gusztáv é Társa
Budapest, V. Vízafogó-dűlő 1460

Sürgőnycim: Chaudoir, Budapest.

Telefon 19-22. szám.

4674

■ ■ ■ ■ ■ ■

Készítenek: tüszekrényhez vörösréz-lemezeket, közönséges vörösréz-lemezeket különféle nagyságban és minőségben. Sárgaréz-, tombak- s bronzlemezeket, tárcsákat stb. Vörösréz-, sárgaréz- és tombak-rudakat gömbölyű, négyszögletes, lapos és façon-alakban. Vörösréz-, sárgaréz- és tombak-csőveket (forrasztás nélküli vont csövek.) Elektrolit és vörösrézhuval, bronzhuval, sárgaréz- és tombak-huzalokat.

■ ■ ■ ■ ■ ■

Ösmeri már

az

ÓRIÁS FEDÁK

cipő-krémet ?

Egy óriás doboz négy más kis doboz tartalmának felel meg, egyetlen kísérlet elegendő a meggyőzésre.

Kapható Aradon minden fűszer, nürnbergi és bőrkereskedésben.

== Ára : 30 fillér. ==

Arad és erdélyi képviselő,

4816

Szemző Ármín Arad

Aradi és csanádi egyesült vasutak
Gurahonczai cementsgyárából.

Sürgönczim: Cementsgyár Gurahoncz.

Gurahonczai portlandcementet, mely a magyar mérnök és építész-egylet által megszabott normáliákat 60—70%-kal felülmúlja, lassan vagy gyorsan kötő minőségben, rendkívül finoman őrölve, felelősség mellett szállit az

aradi és csanádi egyesült vasutak

gurahonczai cementsgyára.

4465

Földes Kelemen

orvosi laboratóriuma

Aradon, Deák Ferenc-utca 11. és 12.

Van ezerencsém az igen tisztelt orvos urak és a n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy orvosi laboratóriumom a következő dolgok vizsgálatával foglalkozik:

Hugy.

Részletes vegyi és górcsövi elemzés, a leherie és cukor, mennyileges meghatározását beleértve. Ezeken kívül minden egyes bugyalkatrész mennyileges kimutatása. Gümöbaciillus kimutatása. Daganatrészetek. Gonococcus.

Köpet.

A köpet alkatrészek górcsövi vizsgálata. Gümöbaciillusok külön kimutatása.

Bélsár.

Vegy és górcsövi vizsgálat vérre, genyre, epefestékre, élősdiekre (különös tekintettel a zafandféregfejek kimutatására) daganatrészetek, bélkövek.

Gyomortartalom és hányadék.

Részletes vegyi vizsgálat, kémhatás, aciditás, szabad sósav, tejsav, nyák, vér, stb. Górcsövi vizsgálat. Hányadék vegyi vizsgálata mérgezés vagy epeek gyanúja esetén.

Vér.

Vörös és fehér vértestecskék számának, a vérfesték tartalom meghatározása, vér-élősdiek és bacteriumokra való vizsgálat.

Koros folyadék-gyülemek

(exudatum) transsudatum cysták tartalma) vegyi és górcsövi vizsgálat.

Epe- és hugykőképződmények

minőleges vizsgálat

Nemi szervek váladékai

gonococcusra.

Torok lepedék.

Vizsgálat diphteria bacillusra.

Ondő

vizsgálat ondő szállacskákra és prostata testecskékre.

Anyatej

vizsgálat gyermektáplálásra való képességre.

Korszövettani

vizsgálatok, daganatrészek

A vizsgálandó anyagok mikénti beküldésére vonatkozólag szivesen adunk utasítást válaszbélyeggel ellátott levelekre.

Sebesi Ferenc

asztalos mester

Arad, Deák Ferenc-u. 2. sz.

Elvállal mindennemű

asztalos munkák

leggyorsabb és legpontosabb eszközlését, ugymint

ebédlő, háló, szalon és uri

szobák a legizlésesebb kivi-

telben, ugyszintén épület mun-

kákat, iroda és üzleti beren-

dezéseket pontosan eszközöl.

BERNAUER LAJOS

4532

olajgyára
a Monarchia legrégibb gyártelepe
merek

gépkendőanyagokban.

Különleges olajok a malmászat részére.

Bernauer-féle különleges siksztatásir.

Repceolajgyár Újpesten.

Első Magyar Degrasgyár Újpesten.

ÁSVÁNYOLAJFINOMÍTÓ

Láng-Enzersdorfban Bécs mellett.

Minden jobb üzletben kapható.

Kérjünk Braun-féle

„Rózsa-crém” cipőkenőcsöt

 mert az összes forgalomban
levő gyártmányok között a

„Rózsa-crém”

conserválja a lábbelit-, ellentétben más készit-
ményekkel, melyek a bőrt kiszáritják és tö-
rékenynyé teszik. — Eddig is számtalan
... szakember elismerésével találkozott. ...

Eredeti angol rendszer szerint készítve!!!

Eredeti angol rendszer szerint készítve!!!

Egyedüli készítője

Braun N. A. Arad.

Ismételadók forduljanak bizalommal hozzám.

KÖZGAZDASÁG.

Aradi Első Takarékpénztár.

1840-1909.

Arad város közgazdasági kulturájának egyik legjelentősebb intézményéről, az Aradi első takarékpénztárról emlékezünk meg.

Ez a tekintélyes pénztár, amely közel hét évtizede szolgálja a közérdeket, méltán becsületére válik a városnak. De róla is szólgált erre az Aradi első takarékpénztár. Már csirájában, amikor a hitel csak fogalom volt, amikor pénztárat Magyarországon csak egy volt az Pest-i hazai első takarékpénztár egyesület, már akkor kizárólag a szegényebb néposztály tőke gyűjtését, tehát a lakosság nyugodtabb existenciális érdekét tartotta szem előtt. Ugy alakult meg adományokból, egyes polgárok tízéves kamatmentes kölcsöneiből 1840-ben.

Sok, nagyon sok megpróbáltatáson ment keresztül az alakulás után, de azért rendíthetetlen vasbuzgalommal és becsületes ügyszeretettel, szilárd alapot teremtett, mely alap elkorhadhatatlan fundamentumát képezi az intézetnek még ma is.

Az Aradi első takarékpénztár megalakulása idején, Fáy András ideális érve alapján kizárólag a humanizmus szolgáltatában állott. Nem a kereskedelem és az ipar fellendítése volt a cél, nem a hitelnújtás, hanem egyedül a szegény sorsban élő nép érdekét volt hivatva istápolni. Tőkegyűjtés, ebben kulminált minden.

Mindenütt ebben az alakban ezzel az intencióval látjuk a takarékpénztárak első csiráit. Később azután a gazdaságos gondolkodás, a kereskedelmi és ipari kultúra fejlődése más irányt szabott a hitelforrásokká, termelési erőkké változtatta a kizárólag humanizmus szolgáltatára alakult vállalkozásokat.

Az Aradi első takarékpénztár 1844-ben részvénytársasággá alakult. Ezzel a tényével a legelső volt az országban. Megelőzte a még nálánál néhány hónappal idősebb Pest-i hazai első takarékpénztár egyesületet is, amely csak egy évvel később lett részvénytársasággá.

1840-ben ezerhatszázegypengő forint alaptőkével kezdte meg a jövedelny működését az Aradi első takarékpénztár. Ez a jelentéktelen összeg évről-évre jelentékenyen emelkedett s már 1845-ben 20.000 pengő forint lépezte az intézet alaptőkéjét. Tartalékai is volt már akkor, az Aradi első takarékpénztárnak 3.322 pengő forint.

Ezután már nagyobb arányú fejlődésnek indult az intézet. Kiterjeszkedett már a jelzálogkölcsön-hitel nyújtáson kívül a váltóleszámitolásra is, mi által feltűnően domborodott ki az intézet hitelközvetítő jellege. Ezzel az újítással a takarékpénztár Arad és környéke kereskedőivel mindinkább szorosabb kapcsolatba jutott.

A következőkben feltűntetjük az első tíz év mérlegének főadatait. Az összegek pengő forintban értődnek.

Év	Alap-tőke	Tartalék	Betét	Váltó	Jelzálog-kölcsön	Nyereség	Osztalék
1840.	1.701	—	4.684	—	5.860	—	—
1841.	1.961	—	16.398	—	18.260	—	—
1842.	2.211	—	22.256	—	23.818	—	—
1843.	2.259	—	27.511	—	29.158	621	—
1844.	3.322	—	30.878	—	32.561	591	—
1845.	20.000	3.322	42.737	26.100	32.476	694	1.31
1846.	20.000	3.322	79.725	57.500	29.191	2.358	5.57
1847.	20.000	3.322	83.878	69.140	24.831	2.856	6.28
1848.	20.000	3.322	70.921	67.550	22.861	2.328	—
1849.	20.000	4.010	59.951	42.500	21.926	1.682	—

Amint ebből az összeállításból látszik, az 1848-és 49-es években hanyatlás mutatkozik. Ezt a hanyatlást az 1848-49-iki események idézik elő. Pénzszükibe volt mindenki, a kereskedelem pangott. Nem volt semmi forgalom. Hitelnújtás nehéz volt, mert az akkor uralkodott jogbizonytalanság csaknem lehetetlenné tette.

Évről-évről azután fokozatosan emelkedett a pénztárat alaptőkéje, azzal együtt a tartaléktőke is. Az ezernyolcszázhetvenes években már nagyarányú pénztárat lett az Aradi első takarékpénztár. Betét álladéka meghaladta már az ötmillió koronát. Leszámitoltatott az intézetnél közel négy és felmillió váltókölcsön, értékpapír előleget nyújtott közel hét-százézer korona értékben, jelzálogkölcsön hitelt adott mint

egy nyolcszázézer koronát, előleget nyújtott folyószámlára kétszázötvenezer koronáig. Ebben az időben már közel hatvanezer korona tiszta nyereséget ért el. Az összforgalom harmincmillió koronát túl haladott. Ez a rohamos emelkedés a feltétlen bizalom jele volt.

Lukácsy Miklós vezérigazgató nyugalomba vonulása után, 1895-ben egyhangú választás alapján Ottenberg Tivadar lett az Aradi első takarékpénztár vezérigazgatója, aki felelősségteljes, fontos hivatalának átvétele után nyomban az intézet rekonstruálásával kezdte meg tevékeny működését. Az intézet a Szabadság-téri régi bankhelyiségből a teljeseleg újonnan, modernül berendezett Atzél Péter-utcai helyiségbe költözött.

Alapjában véve ettől az időponttól kezdődik az Aradi első takarékpénztár fénykora.

Illusztrálásul az intézet rohamos fejlődésének, összefoglaljuk az 1890., 1900. és 1908. évek forgalmi kimutatását. Tanulságos a vidéki pénztáratok életében csaknem semmiféle számba menő haladást mutatnak az itt feltűntetett számok:

Takarék-betétek.

Év	Betétek	Kivétek	Betét álladék
1890.	4.280.884	4.673.268	8.174.168
1900.	6.945.031	6.870.737	11.104.187
1908.	10.602.867	9.756.402	14.652.258

Folyó és cheque-számla betétek.

Év	Betét	Visszafizetés	Alladék
1900.	6.068.472	4.875.037	776.369
1908.	18.358.806	18.301.301	2.392.685

Váltó-leszámitolás.

Év	Leszámitoltatott	Bejárt-váltók	Tartalék-váltók
1890.	8.245.642	7.770.186	2.188.102
1900.	26.452.138	25.949.900	8.487.902
1908.	52.950.014	54.249.536	15.337.197

Jelzálog kölcsön-üzlet.

Év	Uj kölcsönök	Bejárt	Alladék
1890.	261.410	655.230	3.737.180
1900.	296.300	235.020	2.813.492
1908.	319.098	251.381	3.992.148

Értékpapír előlegezési-üzlet.

Év	Előlegeztetett	Bejárt	Alladék
1890.	794.486	792.526	304.530
1900.	692.294	624.586	179.534
1908.	—	—	89.495

Előlegek folyószámlára, értékp. és árakra.

Év	Előlegeztetett	Befolyt	Alladék
1890.	650.644	682.908	562.378
1900.	9.000.268	9.123.655	2.894.782
1908.	31.876.302	32.121.596	3.728.009

Tartalék alap nyugdíj-alappal.

Év	Tiszta nyereség	Osztalék
1891.	191.482	160.—
1900.	830.000	160.—
1908.	3.581.757	160.—

Összforgalom:

Év	Összforgalom
1890.	48.177.014
1900.	208.141.017
1908.	515.574.851

Az a nagy tudás, szakértelem, ami Ottenberg Tivadar vezérigazgatót legjobban jellemzi, teremtette meg a pénzügyi körökben is azt a nagy tekintélyt, amelynek részese ma az Aradi első takarékpénztár.

Mint kitűnő pénzügyi kapacitás, néhány évi működése alatt egy nővérre emelte az Aradi Első Takarékpénztárt a legtekintélyesebb fővárosi pénztáratokkal.

Nagyarányu, tekintélyes összeköttetései révén, az egykor néhány ezer pengő forint alaptőkével kezdő intézetet minden ízében és ágában elismert, hatalmas pénztáraté fejlődést. Ottenberg Tivadar vezérigazgató érdeme, hogy a vezetése alatt álló intézet az összes vidéki pénztáratok között első helyen áll a nagy legelőkelőbb fővárosi pénztáratok is nagyarányu, tekintélyes vállalatnak ösmerték el az Aradi Első Takarékpénztárt.

Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztár.

4589

ARAD-CSANÁDI GAZDASÁGI TAKARÉKPÉNZTÁR.

FIÓKINTÉZETEI:
MAKÓN, MAGYARPÉCSKÁN ÉS NAGYSZENTMIKLÓSON.

Befizetett részvénytőke és tartaléka:

7.000.000 korona.

BETÉTEKET ELFOGAD KAMATOZÁS VÉGETT

melyek a felek kívánására a pénztár állásá-
hoz képest felmondás nélkül is visszafizetnek.

VÁLTÓKAT LESZÁMITOL, ELŐLEGEKET NYUJT

értékpapírokra, nyersterményekre és gyártmányokra.

KÖLCSÖNÖKET AD

telekkönyvezett földbirtokokra, községek és
testületek szabályszerű kötvényeire a

LEGELONYÓSEBB FELTÉTELEK MELLETT.

Az igazgatóság.

Aradmegyei Takarékpénztár.

Az Aradmegyei takarékpénztár 1870. évi augusztus hó 1-én alakult 1000 darab 200.— forintos n. é. részvényvel, melyekre azonban csak 30% fizettetvén be, az intézet eredetileg befizetett alaptőkéje 60.000.— forint volt.

Az 1883. november 25-én tartott rendkívüli közgyűlés a névleges 200.000.— forintnyi alaptőkét leszállította 100.000.— forintra s elrendelte, hogy az időközben felszaporodott tartalék-alapból 40.000.— forint vezetessék át részvénytőkére, amely így az eredetileg befizetett 60.000.— forinttal 100.000.— forintra emelkedett; a részvényesek pedig két eredeti 200.— forint n. é. 30%-kal befizetett igazolvány helyett egy teljesen befizetett 200.— forintos részvényt kaptak. Az intézet alaptőkéje tehát akkor 500 darab 200.— forintos részvényből állott.

Az intézet az 1892. évben egy új és fontos üzletágnak, nevezetesen az amortisationális kölcsönök nyújtásának s ezzel kapcsolatosan 4½%-os záloglevelek kibocsátásának az intézet üzletkörébe való felvételét határozta el.

E célból szükségessé vált az intézet anyagi megerősítése, miért is az 1892. december hó 29-én tartott rendkívüli közgyűlés az alaptőkének kétszeresére, vagyis 200.000 forintra való felemelését határozta el 500 darab 200.— forintos n. é. részvénynek 750.— forintos árfolyamon való kibocsátása által.

Az intézet üzletforgalmának folytonos és jelentékeny növekedése megkövetelte az alaptőke ismételt felemelését, ami meg is történt az 1895. és 1906. években, amidőn 500 darab részvénynek 750.— forintos, illetve 750 darab részvénynek 1600.— koronás árfolyamon való kibocsátása által az intézet alaptőkéje 2250 darab 400.— korona n. é. részvényre megoszló 900.000.— koronára emeltetett, az intézet összes tartaléktőkéi pedig felülhaladták a 2½ millió koronát. Valamennyi kibocsátás fényes sikerrel vitetett keresztül, amennyiben az új részvényeket teljes számban a régi részvényesek vették át.

Az 1906. év óta, hála a céltudatos vezetésnek, valamint azoknak a szolid elveknek, melyek az Aradmegyei takarékpénztár üzletvitelét közismerten jellemzik, az intézetnek valamennyi üzletága további hatalmas lendületet vett, annyira, hogy az igazgatóság szükségesnek látta az intézet saját tőkéinek további gyarapítását célba venni s az 1909. évi december hó 19-ére egybehívott rendkívüli közgyűlés elé azon javaslatot terjeszteni, miszerint a rendes tartalék-alapból részvényenkint 600.— vagyis összesen 1.350.000.— korona vezetessék át a részvénytőke-számlára, miáltal a részvények névértéke 1.000.— koronára emelkedik, ezenkívül pedig javaslatba hozza 1125 darab 1.000.— korona n. é. új részvénynek 1600.— koronás árfolyamon való kibocsátását, úgy, hogy ezen transactio keresztülvitelével az intézet alaptőkéje 3.375.000.—

koronára emelkedik, mely 3.375 darab 1.000.— koronás részvényre oszlik meg, a különböző tartalék-alapok pedig együttvéve kerek összegben 2.200.000.— koronára rugnak, úgy, hogy az intézet összesen több mint 5½ millió korona saját tőke felett fog rendelkezni.

A takarékpénztár működése a következő üzletágakra terjed ki:

Elfogad betéteket betétkönyvecskékre, csekk- és folyószámlára, leszámol bel- és külföldi váltókat, utalványokat, előlegeket ad értékpapírokra, kölcsönöket nyújt folyószámlában értékpapírokra s ingatlan bekebelezésre, értékpapírok bizományszerű vételét és eladását eszközli, óvadékcélokra és bánatpénzül letesz betétkönyvet és értékpapírokat; jelzálog-kölcsönöket engedélyez készpénzben 5—10 éves törlesztésre, továbbá törlesztéses kölcsönöket 10—50 év alatti törlesztésre, földbirtokokra és aradvárosi bérházakra a legmértányosabb feltételek mellett. Kölcsönöket engedélyez megyéknek, községeknek és más jogi személyeknek, részt vesz vállalatok alapításában, eszközöl s végrehajt minden a bank- és takarékpénztári üzletkörbe vágó pénzügyi műveleteket. Kibocsát 4½%-kal kamatozó, a budapesti és bécsi tőzsdén hivatalosan jegyzett zálogleveleket, melyek a közigazgatás és igazságszolgáltatás minden ágazatában, valamint az összes m. kir. közhivataloknál üzleti biztosítékul és bánatpénzül elfogadtatnak.

Az intézet fejlődésének szemléltetővé tételére közöljük az intézet fontosabb üzletágainak jelenlegi állását kerek összegekben:

Betéttálladék könyvecskékre, csekk- és folyószámlákra	K. 18.000.000.—
Váltótárca-álladék	K. 14.000.000.—
Jelzálogkölcsönök (készpénz- és záloglevélkölcsönök)	K. 6.500.000.—
Kölcsönök folyószámlában	K. 7.000.000.—
Záloglevelek forgalomban	K. 4.000.000.—

A felvirágzás, melyet az Aradmegyei takarékpénztár fennállásának négy évtizedet megközelítő hosszú ideje alatt felmutatni képes, kitartó s gondos munka gyümölcse s a bizalom, melynek az intézet az üzletvilág és a közönség minden rétegében örvend, azon szolid üzleti elveknek az eredménye, melyeket a vezetőség eddig mindenkor követett és a melyek mellett a jövőben is hiven kitart.

LENKEY FERENCZ

ÉPÜLET- ÉS MŰLAKATOS

ARADON, KÖZÉP-UTCA 12. SZÁM.

Tisztelettel van szerencsém t. Cimed figyelmét műhelyemre felhívni, ahol mindennemű épületvasalást, takaréktűzhelyet, sirkerítést, folyosó és erkélyrácsot, egyszerű és legdiszesebb kivitelben készítek. Kovácsolt csillárokat, képkereteket, gyertyatartókat a legmodernebb kivitelben. Szakmámba vágó javításokat jutányos árak mellett. A n. é. közönség szíves megbízását kérve maradok tisztelettel

LENKEY FERENCZ ÉPÜLET ÉS MŰLAKATOS.

3

Számos elismerés igazolja,

hogy a nagy választékban érkezett téli, különlegességi bőrökből nálam készül a legszebb és legtartósabb cipő.

Aszülők különös figyelmébe

ajánlom orthopéd **gyógy-gyermekcipőmet**, melyek megátolják a **ludláb fejlődését**. Ezen cipőkkel nemcsak gyermekeknél, de felnőtteknél is nagy eredményeket és számos elismerést értem el.

Gyári raktár elsőrendű cipőkrémekben és angol gummisarkokban. — Megrendeléseket vidékre is 24 órán belül eszközölk.

4486

Szíves pártfogást kér

Zimmermann János

Arad Deák Ferencz-utca 10. szám.

DIAMANT JENŐ

épület- és díszmű-bádogos.

4471

Műhely és kész áru raktár:
Arad, Kazinczy-utca 1. sz.

(Polgári fiúiskolával szemben.)

DEMELLE IGNÁCZ

KAPTAFAKÉSZITŐ MESTER

ARAD, ANDRÁSSY-TÉR 8. SZ.

Készít legpontosabb kivitelben kaptafákészítést és sámfákat úgy cipő-, mint csizmákhoz.

Vidéki megrendeléseket azonnal és pontosan eszközölk.

4651

HIRMANN FERENC

rézárú-gyára

Budapest, VII., Csányi-utca 9.sz.

Alapított 1880-ban. * * * Telefon: 29-03.

Elvállal réz-, érc-, alluminium- és phosphorbronz-öntvényeket minta vagy rajz szerint. Készít gőz-, víz- és légszuszvezetékhez szükséges

rézárúkat,

bor- és sör-szivattyukat, sörkimérő-készüléket légnymással, peronospora-fecskendőhöz szükségelendő összes rézalkatrészeket, philloxéra-szivattyukat, kereskedelmi réz-sulyokat és mindennemű rézesapokat valamint waggongyarak részére szükséges összes alkatrészeket.

4817

4294

„TRANSSYLVANIA”

ÁLT. KÖLCSÖNÖS BIZTOSÍTÓ BANK NAGYSZEBENBEN.

Biztosít a legelőnyösebb feltételek mellett:

TÜZKÁR ELLEN: mindennemű épületet, árucikket, takarmányt, bútort, stb.

EMBER ÉLETÉRE

tőke és járadék biztosításokat eszközöl, sőt elfogad 100-200 korona erejéig temetkezési költségre biztosításokat is.

Ajánlatokat elfogad:

Arad, Békés, Bihar, Csánád, Hunyad, Krassószörény, Temes- és Torontalmegyeiből.

Az aradi főügynökség

(Széchenyi-utca 1. sz. II. em.) valamint a helyi és kerületi ügynökségek is.

Aradi Polgári Takarékpénztár

: Részvénytársaság. :

(Andrássy-tér 21. szám.)

Az Aradi Polgári Takarékpénztárt 1902. áprilisában reaktiválták a fölszámolás alá került régi intézetből. Hogy a reaktiválás szerény kezdeteiből milyen hatalmas méretekben fejlődött az intézet, az minden szónál világosabban a következő számadatok bizonyítják:

	A reaktiváláskor.	1909. végén.
Részvénytőke	K. 800,000.—	K. 2,400,000.—
artalékalap	" 7,370.—	" 1,080,000.—
Betétek	" 414,189.16	" 6,646,085.11
Váltók	" 86,454.24	" 12,150,610.—
Jelzálogkölcsonők	" 3,932,203.04	" 5,121,423.71
Záloglevelek	" 3,931,620.—	" 5,013,800.—
Értékpapírállomány	" 250,548.75	" 682,950.—

A fényes eredménnyel keresztülvitt tőkeemelés folytán az alaptőke 2.400,000 koronára, a tartalékok 1.080,000 koronára emelkedtek.

A többi üzletágakban szintén ilyen fényes az emelkedés.

A Polgári Takarékpénztár a budapesti és bécsi tőzsdén jegyzett 5%-os záloglevelei révén az egész monarchiában, sőt a monarchia határain túl is ismeretes. Ezeket a magas kamatozásu, kitűnő zálogleveleket újabb időben különösen a német- és angol piacok vásárolják, de nagy mennyiségben kelnek el az országban és a monarchiában is, minthogy óvadékkul elfogadtatnak és állandó tőkebefektetésre biztosságuk és magas kamatozásuknál fogva rendkívül alkalmasak.

Az intézet vezetősége nagy körültekintéssel és szaktudással intézi a takarékpénztár ügyeit és a legnagyobb gondot fordítja arra, hogy az intézet vagyoni helyzete állandóan mobil reális legyen.

A Polgári Takarékpénztár fényes és reális mérlegei, mint az agilis igazgatóság és a szakavatott vezérigazgató célirányos működésének ékes dokumentumai, a budapesti pénzügyi körökben is feltűnést keltenek, ugyannyira, hogy évente nem kisebb kapacitások, mint Lánzy, Ormódy, Barta és sok más budapesti nagy bankigazgató gratulált az igazgatóságnak és Nattland Bernát vezérigazgatónak a Polgári Takarékpénztár hatalmas, mindjobban erősödő fellendüléséhez.

Ez a nagy fellendülés azonban kiváló érdeme az igazgatóságnak is, melynek soraiban dr. Keresztes Gyula igazgatóságelnökkel élükön, városunk következő előkelő polgárai foglalnak helyet: Domonkos Lajos, Glück-Károly, dr. Mittler Izidor,

Réthy Viktor, Révész Adolf, Singer Israel, Szathmáry Mihály, Vásárhelyi Dezső és Nattland Bernát vezérigazgató.

Az intézet felvirágoztatásának nagy munkájában kiváló részt vesz monyorói Urbán Iván ny. főispán, intézeti elnök is.

Itt említjük meg, hogy a Polgári Takarékpénztár 5%-os záloglevelei a m. kir. pénzügyminisztérium 26902—1891. sz. a m. kir. belügyminisztérium 26101—1891. számú, a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium 997—1891. számú, a m. kir. igazságügyminisztérium 13152—1891. számú, a m. kir. honvédelmi minisztérium 18052—1891. számú, a m. kir. kereskedelemügyi minisztérium 1808—1908. számú és a cs. kir. hadügyminisztérium 4110—1893. számú körrendelet értelmében m. kir. közhivataloknál üzleti biztosítéskul és bánomqénzül elfogadtatnak.

A záloglevelek 100, 500, 1000 és 5000 forintos, illetve 200, 500, 1000, 5000 és 10.000 koronás címletekben vannak forgalomba és hocsájtanak ki, és féléves június hó 1-én és december hó 1-én esedékes kamatszelvevényekkel vannak ellátva.

A szelvevényeket, valamint a kisorsolt zálogleveleket minden levonás nélkül beváltja: Aradon: az Aradi Polgári Takarékpénztár r.-t., Budapesten: a Magyar Ieszámitoló és pénzváltó bank, Bécsben: az Angol-osztrák bank váltóüzlete.

A zálogleveleket kir. közjegyző jelenlétében évenként legalább egyszer sorsoljuk és a kisorsolt címleteket a sorsolás után hat hóval minden levonás nélkül váltjuk be. A kisorsolt és beváltásra be nem mutatott zálogleveleket hat hóval az esedékesség után az igazgatóság által megállapított legmagasabb betéti kamatlábon kamatoztatjuk s záloglevél tulajdonos javára.

A záloglevelek fedezetét a takarékpénztár által az 1876. évi XXXVI. t.-c. értelmében az ingatlanok becsértékének 50%-a erejéig nyújtott és a törvény előírása szerint szabályszerűen bekebelezett kölcsönök képezik; fedezetét képezi továbbá a záloglevél biztosítéki alap, mellynek ezidőszert magassága 404,640—korona, mely a záloglevél törvénynek megfelelő értékekben elhelyezve, a takarékpénztár egyéb vagyonától elkülönítve kezeltetik.

Ezekon kívül a záloglevelekért a takarékpénztár összes vagyonával és pedig alaptőke 2.400,000 korona és a különféle tartalékalapok 1.080,000 korona, szavatol.

A záloglevelek a budapesti és bécsi értéktőzsdén jegyeztenek és a Polgári Takarékpénztár az ügyfeleiknek a legelőnyösebben engedí át.

NÉMETH J.

festék-, lakk-, kencemáz-kereskedése.

FŐÜZLET:

ÁRPÁD-TÉR 5. SZ.
izr. templom-épületben.

FIÓKÜZLET:

LÁZÁR VILMOS-U.
Földes gyógytárral szembe.

Mindenkinek b. figyelmébe ajánlom

festékáru raktárait,

mert nálam csakis hamisítatlan áruk lesznek kiszolgálva. Linoleum és Bernstein ::

padló lakkfestékek

nagy raktára, ugyszintén angol- és német gyártmányu kocs- és hintómázakban, email lakkfestékekben. Művészeti, aquarell és olajfestékek, festővásznak, ecsetek, stb. 4702

Albrecht. Ágoston

keztűs

Arad, Salacz-utca 1.

Ajánlja az uri hölgyközönség szives figyelmébe dusan felszerelt, legdivatosabb 4380

saját készítményü elsőrendü

keztűit.

Fränkel Leó

műbrás, Hunyadi-utca 1. sz.

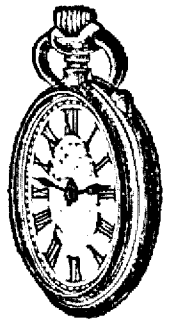
Ajánlja magát mindenféle

órajavitásokra

a legjutányosabb árák mellett. --

Raktárt tart zseb- és fallórákból. Javitásokért, ugy uj órákért 4468

2 évi jótállást vállalok.

Holländer Illés uriszabó műterme Arad,

Batthyányi-utca 21 szám.

Ajánlom dusan felszerelt legfinomabb

bel- és külföldi szövet választékomat.

Készítek gyors és pontos kivitelben legdivatosabb

uri öltönyöket, téli kabátokat.

Vidékre mintákat készséggel küldök.

Szolid kiszolgálás!

Kitünő tisztelettel

Holländer Illés,
uri szabó. 4789

Merkler Soma

nap- és esernyőgyár

Temesvár, Hunyadi-utca 5. szám.

Arad, Andrassy-tér 20. szám.

Legalkalmasabb
ernyő beszerzési forrás!!

A villanyerőre berendezett temesvári ernyőgyár fiókja **Arad, Andrassy-tér 20. szám alatt** ajánlja kizárólag saját készítményü, dusan felszerelt

ernyőraktárát,

hol legdivatosabb kivitelü ernyők is **legjutányosabb árák mellett** szerezhetők be.

Javitások és áthuzások leggyorsabban saját műhelyemben eszközöltetnek.

Dus raktár francia P. D. jegyü **mellfűzőkben.**

Szives pártfogásért esedezik, kitünő, tisztelettel

Merkler Soma Arad, Andrassy-tér 20.
4776

Walter Jacques

Bécs, IX/I. Porcellán-utca 16.

Legszállítóképesebb cég

M Ū B Ő R,

könyvkötészeti vásznak,

MÁSOLÓ VÁSZNÁK,

KISEBB ÉS NAGYOBB FÜZŐ-

SZALLAGOK ÉS KÖNYVKÖTÉ-

SZETI FÜZŐ-SZÖVETEKBE.

4770

4846

Victoria

takarék és hitelintézet mint részvénytársaság

Arad, József főherceg-ut 2. (saját házában.)

Fiókintézet: Kisjenőn, saját házában.

Befizetett részvénytőke K. 1,200.000 Betétek K. 9.000.000
Tartalékalap K. 1,100.000 Évi forgalom 200 millió korona.

Alapított
1887. évben.

Üzletköre:

Átvész betéteket betéti könyvecskékre kamatozás végett és azok után, amelyek 3 hónál rövidebb ideig vannak elhelyezve 4%-ot, **3 hónapnál hosszabbidőre elhelyezett betétek után a betett összeg nagyságához képest 4½% és 5% kamatot fizet minden levonás nélkül.**

A 10%-os betétkamatadót az összes betétek után kivétel nélkül az intézet fizeti meg.

A pénztár állásához képest **betétek felmondás nélkül is visszafizettetnek.**

Leszámítol

v á l t ó k a t.

Előlegeket nyújt
értékpapirokra.

Jelzálog kölcsönöket

engedélyez ház- és földbirtokokra.

1508

Az igazgatóság.

Alapított 1885.

SAVINO CALVASINA UTÓDA

Alapított 1885.

CALVASINA HENRIK

márvány telepe Arad, Wesselényi-utca 33. szám.

Kredenc, trimo, toilette, mosdó, éjjeli szekrény lapok, mészárszék berendezések, fürdőszoba berendezések, falak bevonása, kávéház berendezések, szálloda berendezések, vendéglő berendezések, asztal lapok a legolcsóbb árban készíttetnek.

==== Kivánatra költségvetéssel díjtalanul szolgálók. ====

Arjegyzék rendelkezésre áll.

4788

Uti mozdonyok építése

modern stílusban tökéletes szerkezettel elsőrendű acélkerekekkel

Márki és Barta

mérnökök

gépgyára és öntődéje

Temesvár, Józsefváros,

Uri-utca 10. szám.

Modern vas és fémöntőde. — Ma-

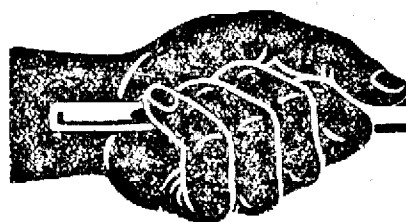
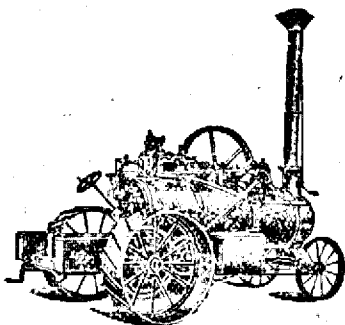
lomépítészet. — Ipari gépek. —

Villamos telepek. — Gyárberende-

zések. — — — — —

4808

Interurbán telefon 9—39. sz.

4290

BOLEZNI KÁROLY

uri és női cipészete

ARAD, FORRAY-UTCZA.

(Román templon épület.)

Nagy választék saját készítményű
KÉSZ URI-, NŐI- ÉS GYERMEK-
OZIPÓKBAN.

Mérték utáni rendeléseket gyorsan és pontosan eszközölk.

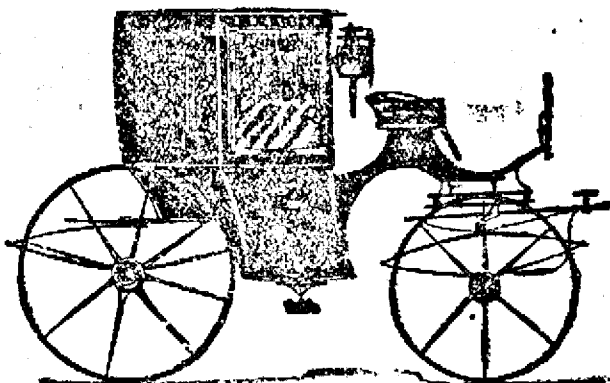
4338

Végh István

kovács és kocsigyártó Arad, József főherceg-ut II. szám.

Külföldi világvárosokban évek során áltai szerzett tapasztalataimat jelenleg itthon érvényesítem, miért is bizalommal fordulhat a n. é. közönség hozzám eziránt /

Állandóan kész kocsik raktára.

Állandóan kész kocsik raktára.

Az aradi központi Takarékpénztár

Aradon, Andrásy-tér 17. (Reinhart házban)

Üzletköre:

4800

Elfogad betéteket

betéti könyvecskékre, pénztár jegyekre, folyó számlára, mely felett chequekkel is rendelkezhetni. — A pénztár állandékához képest a betétek felmondás nélkül is visszafizettetnek.

Letesz óvadékokat.

Leszámítol

a legjutányosabban bel- és külföldi váltókat, kisorsolt váltókat, értékpapírokat, utalványokat, könyv-követeléseket és közraktári jegyeket.

Előlegeket

nyújt értékpapírokra, árukra, nyersterményekre és elfogad megbízásokat értékpapírok bizományszerű megvételére és eladására.

Jelzálog kölcsönöket

engedélyez ház- és földbirtokokra olcsó feltételek mellett, ugyszintén községeknek, városoknak, törvényhatóságoknak rövid vagy hosszú lejáratu (amortisationális) kölcsönök alapján.

Letét és őrzés végett

átvesz értékpapírokat, fontos okmányokat, arany- és ezüstékszereket, kincsokat és más értéktárgyakat és e célból felhívjuk főleg az utazási idény beálltával

a közönség figyelmét, távolléte tartamára értékeinek feltétlen biztonságba helyezése szempontjából tűz- és betörésmentes pánccélszekrényünkben elhelyezett és bármely időre bérbavehető.

Safe deposit

acélszekrénykékre, melyek háromszorosan is elzárhatók és csakis a bérlők közbenjöttével az intézet ellenzárólása mellett nyithatók ki.

**A szekrények évi bére 24 korona,
félévre 15 korona, negyedévre 8 korona,
===== 1 óra 4 korona. =====**

Az Aradi
Központi Takarékpénztár
Igazgatósága.

KARÁCSONYI MÁRTON

4308 katoná- és polgári-szabó üzlete
ARADON, Weitzer János-utca 8. szám.

Készít mindennemű előírás szerinti

EGYENRUHÁKAT
valamint

MINDENNEMÜ ÖLTÖNYÖKET
a legjobb divat szerint, a raktáromon levő hazai és külföldi legfinomabb szövetekből, a legjutányosabb árak mellett.

FOSZFORBRONCZ-IPAR

MÜNSTERMANN E.

Budapest, VIII. Lujza-utca 22. sz.

Kizárólagos különlegesség: az eredeti Dr. Künzel-féle Phosforbronce egyedüli gyártója.

FÉMMŰVEK:

Minden ipari célra különösen alkalmas csapcsészékre, melyekhez magas követelmények fűződnek.

Szállítója az összes magy. kir. Vasgyáraknak, számtalan malmok, szeszfinomítók, Cukor és Waggongyáraknak.

Gyártok kovácsolható és savellentálló öntvényeket.

4772

A legjobb

ALUMINIUM EDÉNY

4395 kizárólagos raktára.

KORCSOLYÁK Berta Testvérek

NAGY VÁLASZTÉKBAN.

Telefon 386.

vaskereskedése Aradon.

Telefon 386.

Fock Gábor

műsztergályos

Arad, Weitzer János-u. 6.

4634

Nagy raktár billiárd golyó, dákó, dominó sakk, kugligolyó és bábuk, diaboló és

CSIPKEVERŐ ASZTALKÁKBAN.

Esztergált asztaloskellékekből állandó raktár.

Mindennemű egészségi faragott és porcellán pipák, valamint tajték- és csontszipkák.

Kávéházi felszerelési cikkek nagy raktára legolcsóbb árak mellett.

Uj női ruha üzlet!

Van szerencsém az igen tisztelt úri hölgyközönséget értesíteni, hogy azon kellemes helyzetbe jutottam, hogy Arad, Weitzer János-utca, új leányiskolában egy

fiók-divatterem-üzletet nyitottam

hol saját készítményű

női- és leánykabátok és kosztümruhák legjutányosabb árban szerezhetők be, mint legalkalmasabb karácsonyi és ujévi ajándékok.

Pontos és figyelmes kiszolgálás!

Főműhely:

Szabadság-tér 11. sz.

Szives pártfogást kér, kitűnő tisztelettel

Huppert Henrik,

angol női szabó.

4748

Weisz Felix

nyomdáját és papirke-
reskedését Weitzer Já-
nos-utcai (új leányiskola
épületébe)

helyezte át

Elvállal mindenemü nyomtatvá-
nyokat izléses és csinos kivi-
telben, ugyszintén ruggyanta bé-
lyegzőket legjutányosabb árak
mellett. 4406

Új órázlet Aradon.

Van szerencsém úgy
a városi, mint a vidéki
nagyközönség b. figyel-
mét felhívni ujonnan meg
nyílt nagy órázletemre,
hol mindennemű fali és
z-ebórákat raktáron tar-
tok legelőnyösebb árak mellett.
Javításokat, bármely speciális
órák átalakítását szolid és olcsó
árban elvállalom jótállás mellett.
Tört aranyat és ezüstöt legmaga-
sabb áron veszek.
Szíves pártfogásért esedezik

Losonczy Lajos,

6 rás 4404

Vörösmarty-utca I. Holczer mellett.

Fűtőanyag szükségletét fedezze

ALTMANN EDE cégnél

Wesselényi és Kiss Ernő-utca sarkán

Telefon 46.

kizárólag

Telefon 46.

Porosz salon kőszén, Porosz dió (koks) pirszén

miniszteri rendelet szerint blombázott zsákokban 431

pormentes bükkfa-szén aprított tüzitát

ajánl hazaszállítással.

Tegyen egy próba rendelést.

Férfi öltönyöket,
felöltöket és téli kabátokat
jutányos árak mellett

készíték a legújabb divatu
hazai és angol tiszta gyapju-
szövetekből, pontos szabás
szerint; ugyszintén elfogad

javitást, átalakítást
és újra átvasalást

PONTOS KIVITELBEN!

Kiváló tisztelettel

TAGLICHT GYULA,
URI SZABÓ ARADON, WEITZER JÁ-
NOS-UTCA 17. SZ. (ODRAY-FÉLE HÁZ.)

Nem kell London. Nem kell Páris
Nem kell Bécs. Nem kell Budapest.

Aradon is lehet kapni.

A legkényesebb igényeknek is
megfelelő mértékutani

CIPÓKET

urak és hölgyek részére

SEELINGER UTÓDA

orthopéd és divat cipészében

ARAD, Szabadság-tér 4. szám.

szülői különös figyelmébe ajánlom orthopéd
gyógycipőmet, melyek megátallják a láb
fejlődését. Gyermekéknél, ugyszintén felnőtteknél
nagy sikert eredményeznek érem el, amit számos
államérés tanúsít. Készíték a valódi amerikai for-
májú cipőktől meg nem különböztethető tartós szép
cipőket. B. megrendeléseiket kérve teljes letelelettel

SEELINGER UTÓDA 1381

Brecska Károly

volt állami cipész tanfolyam szaktanítója.

Értesítés!

Van szerencsém a nagyérdemű
hölgyközönség tudomására hozni,
hogy üzletemet november 1-étől

Weitzer János-utcába
helyeztem át.

(Éles és Fehér fűszerkereskedése
között.)

Bécsi és Párisi modell-
jeim megérkeztek.

Gyászkalapok állandóan raktáron.

Átalakítások elfogadtatnak.

Szíves pártfogást kér

3121

Amtmann Anna.

Jó, tiszta buza-szalmát meg-
.. feladó ár mellett vesz a ..

Magyar szalmaanyag-gyár

részvénytársaság Aradon.

Ugyanott szén salak
és trágya kapható.

Seiler Bertalan

paszományos és gombkötő-üzlete
Arad, Weitzer János-utca 13. sz.

Kész paszomány

és gombkötő áruk

3537

nagy raktára.

Rendelések a legizlésesebb ki-
vitelben, gyorsan készíttetnek.

Minden nő szereti
a szép ékszert

karácsonyi és újévi ajándéknak
legcélyszerűbb.

Legizlésesebb kivitelben olcsón
kapható

Waldmann I.

arany és ékszerművesnél
Szabadság-tér 14.

(Fiume kávéház mellett.) 3491

NIGRIN

Ha a bőrnek nagy tartósságot óhajt adni, úgy kérje világosan a Fernolendt-féle

fénymázt vagy finomabb bőrnek a Fernolendt-féle „Nigrin“-t, mely gyorsan a legpompásabb fényt adja. — Mindenütt kapható. 5926 St. Fernolendt, csász. és kir. udvari szállító BÉCS. A gyár már 77 év óta fennáll.

LÁNG JÓZSEF

ÉPÜLET- ÉS MŰLAKATOS

Aradon, Wesselényi-utca 1. sz.

Elvállal minden e szakba vágó munkát, u. m.:

épület-vasalásokat, sirkerítés és takaréktűző hely készítését, ugyszintén javításokat.

Vidéki megrendelések olcsón és pontosan eszközöltetnek.

A nagyérdemű közönség becses pártfogását kéri

kiváló tisztelettel **Láng József.**

Van szerencsém az utazó közönség szives tudomására hozni, hogy a régi jóhírnévnek örvendő

Pannonia Szállodát

átvettem s azt saját vezetésem alatt tovább folytatom. — Főtörekvésem, hogy megfelelő átalakításokkal, figyelmes kiszolgálás és mérsékelt árak mellett az igen tisztelt vendégeim igényeit a legjobban kielégítem.

Szives pártfogást kér kitünő tisztelettel

Telefon 84. **Scheiber Lajos,** szállodás.**BOLDOG UJÉVET**

kivánok összes vendégeimnek!

KITÜNŐ MAGYAR KONYHA!

A VASUTI VENDÉGLŐ

(TULAJDONOS: SCHEIBER LAJOS.)

az aradi közönség kedvenc találkozási helye!

Közismert jó italai, magyaros konyhája, előzékeny kiszolgálása és olcsó áraival feltűnik.

A nagyérdemű közönség szives pártfogását kérem

SCHEIBER LAJOS, szállodás és vendéglős.**KREMER JÁNOS**

műbutor- és épület-asztalos Aradon, Szent István-utca 3. sz. (Saját ház.)

VÁLLALKOZIK MEGRENDELÉSRE

teljes lakásberendezésekre, valamint iroda- és boltberendezésekre, épület és portale asztalos munkákra úgy helyben, mint vidéken

JUTÁNYOS ÁR ÉS SZOLID KIVITELBEN.

Kivánatra rajz- és költségvetéssel szolgálok.

A nagyérdemű közönség szolgálatára kész

ALAPÍTOTT 1893.

Kremmer János,
asztalos-mester.

Regi antik butorok hű után ásanak elkészítést elvállalom.

4288

Saját termésű kitünő tisztán kezelt magyarádi

ó és peccsenyeborok

úgy nagyobb mennyiségben, valamint palackokban kapható

Winter Adolf

Hgyvénél 363

ARADON,

Deák Ferencz-utca 40. sz. alatt.

Dávid Péter beton építési vállalata

Trombita-utca 19. sz.

Elvállalok granit. terázo és beton munkákat, valamint beton csatornázásokat, víztartányokat, gép-alapzatokat, cementhordókat, cementjáradafolyosók és fürdőszobák elkészítését a legegyszerűbb kivittől a legdíszesebb kivittel is készíték.

Tisztelettel
Dávid Péter.**Guttman és Berger**

uri divat különlegességi üzlete

Arad, Andrassy-tér 21.

285. Városi és megyei telefon 285.

Ajanlja dusan felszerelt raktárát a legszébb és legdivatosabb kalapok, ingek, gallérok és kézelők, legdivatosabb nyakkendők, zsebkendők, keztyük, harisnyák, esőernyők, sétabotok, sport sapkák, és minden e szakmába vágó cikkek.

Ujdonságok naponta érkeznek.

Vidéki megrendelések a legpontosabban eszközöltetnek

Szives pártfogásukat kéri

Guttman és Berger.

Az Aradvármegyei Gazdasági Egyesület Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezete.

Az Aradvármegyei Gazdasági Egyesület Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezete 1900. júniusban alakult meg az egyesület akkori nagyérdemű, köztisztelőnek és szeretetnek örvendő igazgató-elnöke, Vásárhelyi László kezdeményezésére, ki már régen felismerte azon vizsás helyzetet, hogy úgy a nagy, mint kisbirtokosok kénytelenek a gazdaságban felhasznált áru cikkeket a távolabbi vidékről beszerezni és a forrást nem ismerve, emiatt az áruk minőségében igen gyakran csalódás érte őket — az egyesület kebelében felállított szövetkezet pedig ezt kizárja, mert a gazdák saját felügyelete alatt ép arra törekszik, hogy a rendes árak mellett az áruk jóságában legyen hasznára a gazdatársadalomnak.

Sajnos, ezen cél először félreértetett és azt hitték, hogy a szövetkezet a kereskedők ellen tör és ép ezért sok hírlapi támadásnak volt kitéve, ezeken keresztül esve, ma már kereskedelmi életünk számottevő tényezője.

A megalakítás nehéz munkájában osztozkodott még Laehne Hugó akkori igazgató, — jelenleg országgyűlési képviselő — aki sokoldalú tudásával nagyban hozzájárult a szövetkezet felvirágzásához.

Vásárhelyi László 1904-ben történt elhalálása után nagynevű elnököhöz méltó vezetőt kapott a szövetkezet Vásárhelyi Józsi személyében. Nagy eréllyel folytatta megboldogult elődjének nyomdokán az intézmény továbbfejlesztésére és megerősítésére irányuló munkát, minek eredménye, hogy az intézet az ország legnagyobb szövetkezetei közé sorolható.

1905. júniusában Laehne Hugó igazgató országgyűlési képviselővé történt választása után Keller Iván választott meg igazgatóvá, aki nagy tudásával, körültekintésével emelte a szövetkezet forgalmát, gyarapította annak vagyonát és neki köszönhető, hogy a gazdaközönség köztudatába ment át a szövetkezet feltétlen szükségessége.

A szövetkezet üzletköre főleg Arad és a környékbeli vármegyékre terjed ki, összeköttetésben áll az ország távolabbi vidékeivel is, sőt Galícia és Romániába — Román korona uradalmán — is eszköz szállításokat.

Legfontosabb üzletágát a szalonna üzlet képezi. Páratlanul áll az a kiváló gondosság és figyelem, mely az üzleti életben, melyet a szalonna conserválására, kezelésére fordít. Képzeltető, mily munkát vesz igénybe 12—15 waggon mennyiség így pedáns raktározása. Hanem e fáradságot, illetve annak eredményét a gazdaközönség a legteljesebb mértékben

méltányolta, úgy, hogy évenként 3—4 waggonnal emelkedik e cikkben a forgalom.

Feltétlen elismerés illeti a szövetkezet vezetőségét mag üzletével kapcsolatban. Ez árunál van legjobban kitéve a gazda a legnagyobb csalódások és meglepetéseknek és ki van szolgáltatva a kereskedő tisztességének.

Tudvalevő, hogy a lucerna és vörös heremag nagy része arankával inficiált, ha tehát a gazda ettől mentesítetlen magot vet, úgy a még eddig meg nem fertőzött földjét ezzel megtelíti, már pedig ettől megtisztítani igen nehéz munkájába kerül. Elnélfogva elsőrendű érdeke, hogy arankamentes magot kapjon. E szövetkezet nagy mennyiségben vásárolja meg a nyers lucerna és lóheremagot, e célra szolgáló precíz gépeivel úgy a szemét, mint az arankától megtisztítja és az állam képviselőjében működő vetőmag vizsgáló tanár által ólomzároltatja és mint teljesen megbízható vetőmag kerül a gazdaközönséghez vissza.

Répamagot Németország, illetve termelési helyére nézve Quedlinbourg legelső magtermelőjétől, Mettétől szerzi be, ily formán nem kénytelen a gazdaközönség megbízhatatlan forrásból eredő magot — amelyek hozama, sőt sokszor csiraképesége is kétséges — drága pénzért vásárolni, midőn a legkiválóbb minőségű, friss csiraképes maghoz juthat könnyű szerrel és aránylag olcsó áron.

Alig van áru, melyhez annyi hamisító anyag volna keverhető, mint az olaj. A fogyasztó gazda egy-két évi használat után sajnos tapasztalja a rossz olaj következményét; hasznavehetetlenné váltak a gép finomabb alkatrészei, melyeket működés közben olajozni kell. A szövetkezet a gazdákat egy igen tekintélyes összeget kitevő kártól megóvándó, állandóan és nagy mennyiségben tart raktáron különféle, mindennemű káros anyagoktól ment gépolajat és gépszirt.

Tart ezen kívül minden, a gazdaságokban szükségledő anyagokat, eszközöket és cikkeket. Minden lehető eikövet, hogy a gazdák érdekeit az árak mesterséges felhajtására alakult szövetségek, kartellekkel szemben megóvja, igen sok gazdának segítségére van terményeinek minél jobb elhelyezésénél.

A szövetkezeti eszme ideális megvalósulását látjuk ez intézményben, ezért a gazdák saját jól felfogott érdekét képezi ennek támogatása.

AD109AT

(...)

Moskovitz Izidor

Arad, Andrásy-tér 8.

Ajánlja dusan felszerelt raktárát a **legfinomabb**
kelmékből készült

kész férfi-, fiu- és
gyermek ruhákból,

melyeket legolcsóbb árak mellett árusítok.

Óriási választék!

Olcsó árak!

4606

Keresünk mielőbbi be-
lépésre kereskedelmi
végzett magyar és német
nyelvismerettel bíró ügyes

Gépirónőt

fényképpel felszerelt irás-
beli ajánlatok küldendők

Andrényi Károly és Fiai céghez

Arad.

4830

Eladásra kerül

nagymennyiségben sima és gyökeres

Ripária Portális

és Rupestris Monticola

alanyvessző,

ugyszintén ily alanyokon készült első osztályu

gyökeres fásoltvány

a legkitünőbb **bor- és csemegeszőlő** fajok-
ban. Továbbá eladunk többféle fajban egy- és kétéves
gyökeres hazai szőlővesszőt. Megkeresé-
sek közvetlenül hozzánk intézendők:

Badacsony-Szentgyörgyhegyi
szőlőoltványtelep, TAPOLCA.

(Balaton-vidék.)

4838

Aradi Ipar- és Népbank.

 Központ Aradon, Szabadság-tér 18. szám.

Fióközpont: Békéscsabán. — Pénzváltóüzlet: Aradon Andrassy-tér 12. szám.

Termény és áruraktárak: Békéscsabán.

Az „Aradi Ipar- és Népbank“ 1869. évben alakult s ma már egyike a vidék legnagyobb s számottevő pénzintézeteinek. Alaptőkéje **2.500,000** korona s tartalékalapjai meghaladják az **1.000,000** koronát.

Kiterjedt üzletköre, elsőrangú bel- és külföldi összeköttetései az intézetet rohamos fejlődésében előmozdítják s ma már évi forgalma eléri a **háromezáz millió** koronát. Az első volt az ország vidéki intézetei között, melynek sikerült directe összeköttetései révén **francia tőkét** megnyernie és azt fenntartani.

Üzletköre felöleli a bankszakma minden ágazatát.

Központja Aradon, Szabadság-téri 18. számú intézeti házában van elhelyezve s üzletköre a következő;

Átvész betéteket betéti könyvecskére és folyószámlára, leszámítol bel- és külföldi váltókat, előlegeket nyújt értékpapírokra és engedélyez jelzálog kölcsönöket. Ezen üzletágakon kívül fentart **hitelegyletet**, mely az aradi iparosok jogos hiteligényeit szolgálja. Ugyancsak az intézeti házában van elhelyezve a **zálogháza**, mely hatalmas vaspáncél pincével van ellátva, melyben a több százezer koronát kitevő arany és ékszerszármazékok őriztetnek és ugyancsak itt nyernek elhelyezést, az **őrizetre** átadott ékszer, arany és ezüst tárgyak.

Pénzváltóüzlete a város központjában, a „Fehér Kereszt“ szálloda épületében van elhelyezve s ezen osztálya foglalkozik érc és idegen pénzeknek, sorsjegyeknek és értékpapíroknak vételével és eladásával és utalványok és hitellevelek kiállításával valamennyi európai és tengerentúli piacra.

Szelvények beváltását és sorsjegyek revideálását díjmentesen eszközöli. Főelárusító helye az osztálysorsjegyeknek, s mint

ilyen számos nagy nyereséget fizetett ki üzletfeleinek, így többek közt a 12698. sz. osztálysorsjegyre a **600.000** korona főnyereséget.

Az intézetnek Békéscsabán saját intézeti házában **fióközpontja** van, mely felöleli az összes pénzintézeti üzletágakat.

Ugyancsak Békéscsabán a „Békéscsabai takarékpénztár egyesülettel“ megalapította a **„Békéscsabai termény- és áruraktár részvénytársaságot“**, mely vállalat fényesen prosperál, hiven szolgálja az ottani kereskedő- és gazdaközönség érdekeit, kiknek osztatlan elismerését vívta ki.

Az „Aradi ipar- és népbank“ Aradon is megalapította az **„Aradi termény- és áruraktár részvénytársaságot“**, mely nagyszabású vállalat tárházait a kora tavasszal már felépítik s az modern gépekkel felszerelve, még a nyár folyamán úgy a termelő, mint a kereskedő közönségnek rendelkezésére fog állani.

Főrésztvevője továbbá az intézet a „Körösbánya és vidéke takarékpénztár“-nak az „Arad-hegyaljai takarékpénztár“-nak s a „Soborsini takarékpénztár“-nak.

Az „Aradi ipar- és népbank“ nagy fejlődésben levő pénzintézet, mely üzletkörét évről-évre gondos óvatossággal terjeszti ki, s hogy előzékeny és lelkiismeretes kiszolgálás által a nagyközönség bizalmát megnyerte, bizonyítják úgy a saját mint a gondjaira bízott hatalmas tőkének folytonos szaporodása, melyek egyben biztosítják és alapját képezik a további fejlődésnek is.

BÁRSONY ANDOR

harisnya-, pamut-, kötött- és szövött áruk gyári raktára.

Arad, Szabadság-tér 17. sz.

Legnagyobb raktár:

Női-, férfi- és gyermekharisnyákban. Valódi Benger, dr. Jäger-féle alsó ruházatban, keztükben, kötött mellényekben. —

Reform női és gyermek nadrágokban, pleidben.

Mindenféle sport cikkekben Combinege.

Délmagyarország kizárólagos egyedi elárúsítása. 4331

Crepe de Santé cikkekben.

Menyasszonyokat érdekel elsősorban is, hogy az

Aradi butorkészítő iparosok szövetkezete

mint az országos központi hitelszövetkezet tagja butorcsarnokában Aradon, Atzál Péter-utca 3-ik szám, (a színházzal szemben)

ebédlő-, hálószoba-, szalon- és úri szoba-berendezések, továbbá szőnyegek, függönyök, ágy és asztalterítők, stb. a legegyszerűbbtől a legdiszesebbig óriási választékban kaphatók.

Költségvetéssel és rajzokkal kívánatra készséggel szolgálunk. Vidékre meghívásra kiküldjük egyik szakemberünket gazdag mintagyűjteményünkkel a rendelmény felvétele végett.

Az aradi butorkészítő iparosok szövetkezete

mint az országos központi hitelszövetkezet tagja.

4660

Készít mindennemű úri és női cipőt.

Allandó saját készítményű kész cipő raktár.

Weisz Márton

úri és női cipész

Aradon, Deák Ferenc-utca 4. sz. 4484

Farkas István

luxus- és fehérsütődéje

Arad, Karolina-utca 6. sz.

(Volt Klein Ignác-tőle.)

Ajánlja a n. é. közönség szíves figyelmébe naponta 3-szor sült friss luxus, tejes vizes szép süteményeit. Izletes, háziasan készített fehér és rozskenyér házhoz szállítással. Süteket minden órában elfogadok.

Szíves pártfogást kér

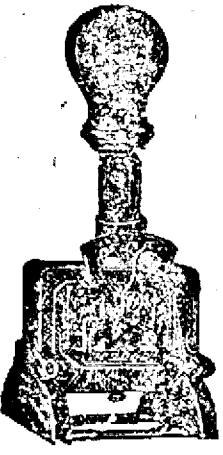
FARKAS ISTVÁN

sütőde tulajdonos.

Schubauer J.

ruggyanta bélyegző és vésnöki műterme

Arad, Salacz-utca 3. szám.

Monogram-, cimere- és irásvésések, acél-, réz- és ruggyanta-bélyegzők, pecsét-cimerek, stanczák, zászlószegek, egyleti és sportjelvények művészies kivitele. -- Számozógépek, keletbélyegzők és dombornyomó-sajtók raktára. ::

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy a mai kor igényeinek megfelelőleg berendezett

zongorakészítő-műhelyemben

szakszerűen eszközölök zongorák ujtását, átalakítását és ugyiszintéy tisztá hangolást, jótállás és jutányos ár mellett. Vidéki megbízásokat személyesen és a legrövidebb idő alatt teljesítek. — Kiváló tisztelettel

NEUMANN ANTAL,

zongora készítő Arad, József főherceg-utca 6. szám. 4306

ARADI VILLAMOSSÁGI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

IGAZGATÓSÁG:

Gulácsy Kálmán elnök.

Dr. Fábry Sándor

Ottenberg Tivadar

Pekár Imre

Schulek Géza

Sármás Oskár

Tóthlány Kornél

igazgatósági tagok.

FELÜGYELŐ-BIZOTTSÁG:

Dr. Jégess Károly elnök.

Fodor Vilmos

Lunszer Pál.

TISZTVISELŐK:

Fényes Dező,
telepítési igazgató

Buzáky Gyula,
felügyelő.

Radó István,
könyvelő.

106

Megnyilott a nagy alkalmi vásár

már megkezdődött a felhalmazott raktár miatt
az olcsóságáról országszerte előnyösen ismert

GUTTMANN IZIDOR

női és férfi divatáruházában Arad, Szabadság-tér 15.
(Az arany hajóhoz.)

4848

Ezuttal valóban eddig még nem létezett rendkívül kedvező alkalom nyílik feltűnő olcsó bevásárlásra, mivel a tulságos enyhe őszi időjárás miatt rengeteg árukészlet maradt meg, melyek tetemesen leszállított árak mellett mind

Occasió eladásra kerülnek:

1 vég 23 méter Rumburgi I.	4 frt 60 kr.-tól	6 személyes kávé készlet	1 frt 95 kr.-tól
1 " 23 " Creasz	5 " 50 "	6 " étkező készlet	2 " 35 "
1 " 23 " Non plusz ultra	6 " 20 "	1 darab rouge paplan	2 " 35 "
1 " 23 " Edelweisz	5 " 95 "	1 " Clott	3 " 57 "
1 " 23 " Hollandi	5 " 75 "	1 ág garnitúra	3 " 25 "
1 " 23 " Rózsahegyí	5 " 45 "	1 pár függöny	1 " 25 "
1 " 23 " Margit	6 " 65 "	Jó mosató Tennis Barchett mtr.	— " 14 "
1 " 23 " Szepességi	6 " 10 "	Barchet mtr.	— " 23 "
1 " 23 " Házifonál	6 " 20 "	Flanel	— " 25 "
1 " Magyar király	5 " 76 "	Zsinór barchet mtr.	— " 37 "
1 " Kuruc	6 " 50 "	120 cm széles szövöt mtr.	— " 35 "
1 " 14m. 3/4 lepedővászon	5 " 90 "	Cibelin	— " 57 "
1 " 38 méter vászon	8 " 20 "	Cretonok jó mosó mtr.	— " 19 "
Madapolám méter	— " 27 "	Batistok mtr.	— " 21 "
Chiffon I.	— " 19 "	5 réti gallér drb.	— " 17 "
1 Chiffon 23 " Damaszt	6 " 20 "	Kézeltő darab	— " 24 "
1 " 23 " Gradl	6 " 45 "	Nyakkendők divatszinek drb.	— " 21 "
1 " 23 " Canavász	3 " 95 "	Zephir ingek divatos drb.	1 " 05 "

Továbbá mosó delain 35 kr. helyett 25 kr. Nagy választékban női és férfi szövetek, valamint gyapju delain, angol zephir, francia batiszt, carton, voilt, barchett bélés áruk, női és férfi zsebkendők, szövött áruk, keztyűk, női, férfi és gyermekharisnyák, színes és fehér férfingek, gallér és kézeltők, férfi és női esernyők óriás választékban. Nagymennyiségű vászonmaradékok minden elfogadható áron kaphatók.

BRACHFELD SZIGFRID és FIA

CSÁSZ. ÉS KIR. UDVARI

o SZÁLLITÓK o

ÉS BELGA KIR. UDVARI

o SZÁLLITÓK o

BUDAPEST, V. KERÜLET NÁDOR-UTCA 8. SZÁM

ALAPITTATOTT
1856.

A LIPÓTVÁROSI KASZINÓ MELLETT.

ALAPITTATOTT
1856.

Elsőrendű saját készítményű uri fehérneműek és

divat különlegességek raktára,

u. m.: angol felöltők, sportruházatok, nyakken-
dő, keztyűk, esernyők, zsebkendő, bokavé-
dő, kalapok, utisapkák, utilaidek-takarók,
angol női ingbluzok mérték után, angol női fel-
öltők, keztyűk, övek, női illatszerek, nap- és esernyők, vál-
sálók, stb. Férfi kelengyék 300, 400, 600, 800-3000 koronáig.

Kivánatra költségvetés küldetik.

4825

LEGSZEBB KÁVÉHÁZ ARADON A

„HUNGÁRIA” KÁVÉHÁZ

(NEUMAN-PALOTA.)

Legkitünőbb honi italok és legelőzékenyebb kiszol-
gálás által t. vendégeim meglegedését kinyerni ál-
landó törekvésem volt mindenkor. — A nagyérdemű
közönség szives pártfogását kérem, teljes tisztelettel

PÖLTZL MIKSA,

A „HUNGÁRIA” KÁVÉHÁZ TULAJDONOSA.

Nagy raktár hazai kelmékből!

Saját műhely a legjobb munkaerővel!

HOLTZER**JÓZSEF**

szabó

Aradon, Vörösmarty-utca 1. szám.

Fiók üzlet Temesvár.

Ajánlja dusan felszerelt raktárát a legfinomabb

hazai kelmékből

a zsolnai, gácsi és győri posztógyárakból.

Kitünő szabászat!

Pontos kiszolgálás!

Kiváló munka!

Óriási választék saját készítményü

**kész férfi-, fiú- és
gyermek ruhákból,**

melyeket legolcsóbb árak mellett árusítok.

Olcsó árak!

Olcsó árak!

Telefon-szám: 369.

Elvem: mérsékelt haszon nagy forgalom!

Pártoljuk a hazai ipart!

Pártoljuk a hazai ipart!

CZIRÁKY ALAJOS

egyenruha-intézete

ARADON.

Telefon 378.

Telefon 378.

Van szerencsém becses tudomására hozni, hogy a m. kir. honvédséghez történt áthelyezése folytán bátor vagyok

husz év óta fennálló s legjobb hírnévnek örvendő

üzletemet

b. figyelmébe ajánlani.

Es pedig a honvédséghez történt áthelyezése folytán a Waffenrock ellenébe egy új dolmányt, a közös Feldbindli helyett egy új honvédövet, továbbá átalakítok 1 köppenyt, 1 zubbonyt, 1 nadrágot és 1 csákót összesen **110 koronáért.** Az új csukaszinű egyenruhákat pedig készítem: 1 köppenyt **50—100**, zubbonyt **28—36**, nadrágot **20—26** korona árban.

Amidőn magamat becses pártfogásába ajánlom, bátorkodom megjegyezni, hogy b. megdrenezése felvétele végett személyesen teszem tiszteletem minden költség felszámítása nélkül

Czirák Alajos,

12. cs. és kir. huszárezred ezred-szabója

ARAD, Andrásy-tér 3.

SCHEMBER C. és FIAI

— cs. és kir. udvari —

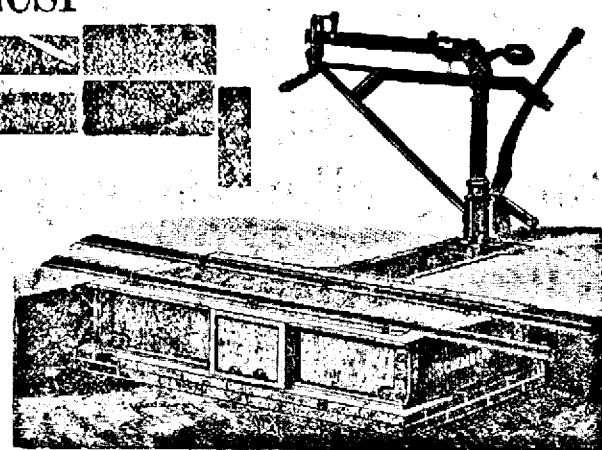
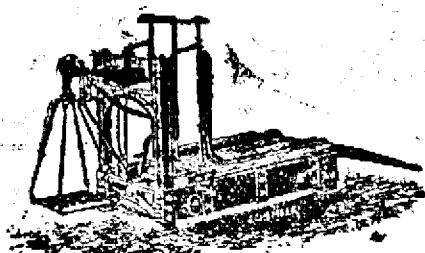
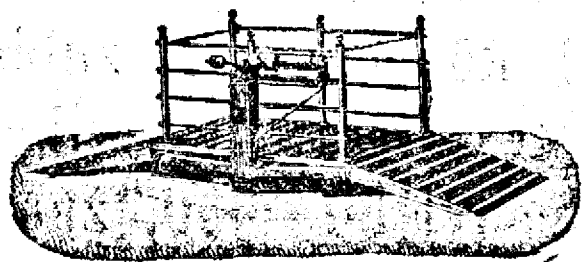
hidmérleg- és gépgyárosok

Budapest.

**Gyár: VI. Hungária-ut 83. Központi
iroda és raktár VI. Váci-körut 59.**

**Gyári telefon 510. Központi
irodai telefon 18—36.**

Szállitunk: Egyensúly — tizedes-, százados-, raktári,
marha-, szekér és mindenféle hidmérleget, pénz-, arany-,
ezüst-, gyógy-, vegyi- és vegyelemezési
mérlegeket.

Árjegyzékkel készséggel és bérmentve
szolgálunk.

Mairovitz Mór és Fiai

Máriaradna.

Fatermelés és kőbányák.

Fatermelés:

Bulza (Krasószörénymegye)

Milova (Aradmegye)

Kőbányák:

Solymoskőbánya

Milova

Szurdokpüspöki

Battucza.

4836

WOLFNERMÖR
 EZELŐTT
KURCZ L. ÉS TSA.
 PHOTOCINKOGRAFIAI
 MŰINTÉZETE
 KÉSZÍTI
 A LEGJOBB
CLICHÉK
 MINDENMŰ NYOMTATVÁNYHOZ
BUDAPEST
 SZENTKIRÁLY-UTCA.
 13
 TELEFON: 53-52.

1890-1909

Szalkai Arminné

himző és fehérnemű varrodája
Arad, Weitzer János-utca 13.

Készít legdiszesebb

himzési munkákat,
valamint

fehérnemű kelengyéket
legdivatosabb kivitelben, legolcsóbb
árak mellett. 4428

Ugyanott elvállalok női-
felső-ruhák készítését legdi-
vatosabb izléses kivitelben.

Disznó - vágáshoz

ajánlom saját termésű gyoroki

hegyi boraimat.

Uj 60 fillér. - Ó 68 fillér.

Kapható 4386

Feichthaler M.

Arad, Tökölly Imre (Halász)-utca 31.

Ugyanott

disznó és libahus füstölésre
elfogadtatik. — Telefon 382.

Az OLLA több mint 2000 orvos által legmegbírtatottának ajánlva.

OLLA
Gummi-különlegesség
A tudomány ma állása szerint bebizonyított legjobb létező Gummi óvszer.
Kapható minden gyógyszerárban és drogeriákban.

251

Köszönettel azonban, hogy a szállítója önnel oszlik OLLA-t adjon és ne engedjen magának a kételyes értékek silány utáztatol mint „ép oly jól” feldicsérni. — Az elárusító helyek kimutatását, árjegyzékét és eredeti propagandá reklámot ingyen küld az OLLA gummióvszer Wien 11/194. Praterstrasse No. 22. 57.

Értesítés!

Van szerencsém az igen tisztelt megrendelőmet és a n. é. közönséget értesíteni, hogy **uri szabó műhelyemet**

Boros Béni-tér 20a., Saendler-palotába helyeztem át.

Elvállalok legelőnyösebb árak mellett minden szakmába vágó munkát izléses és divatos kivitelben. 4387

Főtörökvésem pontos és szolid kiszolgálással igen tisztelt pártfogóim minden igényét legjobban kielégíteni. Javításokat és átvasalásokat azonnal eszközölök. Kitünő tisztelettel

Balla Simon,

uri szabó.

Uj harisnyakötőde!

Van szerencsém az uri hölgyközönség szives figyelmébe ajánlani modernül berendezett harisnya kötődeimet, hol legjutányosabb árak mellett elvállalok mindennemű harisnya kötéseket, fejeléseket finom pamutból.

Raktáron tartok saját készítményű férfi és női és gyermek harisnyákat. 4385

Szives pártfogásért esedezik

őzv. Braun Ignáczné

Arad, Weitzer J.-u. 15.

Uj harisnyakötőde!

Trágya

érett és félérett, 50 waggon kocsi-
rakományonként, ugyszintén

háztelkek

parcellázva, esetleg egészben, előnyös feltételek mellett, szabadkézből

eladó

Fejsze- és Mihály utca sarok, valamint Választó-utca 26. szám alatt.

Bővebbet a tulajdonosnő, Választó-utca 26. sz. alatt. 4353

Villanyvilágítás,

elektromotor, szellőztető, telefon, villámhárító, villamoscsengő és jelző berendezések.

Gáz- és villanycsillárok,

lámpák és izzótetek a legolcsóbb árak és legjobb kivitelben.

DIAMANT FERENC

Arad, Atzél Péter-utca 2.

(a színház főbejáratával szemben, Bohus udvar.)

Telefon 595. 4317

Értesítés!

Van szerencsénk úgy a helybeli, mint a vidéki nagyrémű közönséget tisztelttel értesíteni, hogy Aradon, Bockó-utca és Haltér sarkán, a Rákóczi-kávéházzal szemben egy teljesen újonnan berendezett

mosó és fényvasaló intézetet

nyitottunk.

Elvállalunk minden e szakmába vágó munkákat, u. m.: gallérokat, kézelőket, férfiingeket és bármilyen fehérneműket, melyek hófehérre mosunk. — Egyben tudatom a n. é. közönséggel, hogy 5 éve a Müller-féle vegytisztító gyár gőzmosó osztályának vezetője voltam s így abban a helyzetben vagyok, hogy a legnagyobb meglepedésre szolgálom ki b. rendelőmet. — A n. é. közönség szives jóindulatát és támogatását kérve vagyunk

kiváló tisztelettel

Apró István és Társa

tulajdonosok. 4161

Alapítottatott 1858.

Telefon szám 459.

Müller J. és Fia

ruhafestő, vegytisztító és fehérnemű gőzmosó gyára

ARADON, gyár és iroda: Tökölly Imre-utca 40—42.

Gyűjtőtelepek: József főherceg-ut II. sz., Forray-u. 2b. sz., Asztalos Sándor-u. 2—3. sz.

Vidéki gyűjtőtelepek: Déva, Brassó, Gyulafehérvár, Segesvár, Vajdahunyad, Szászváros, Székelyudvarhely.

Tisztelettel tudatjuk a n. é. közönséggel, miszerint 50 év óta fennálló országos hírű

ruhafestő, vegy ruhatisztító és fehérnemű gőzmosó gyárunkat

ujabban megnagyobbítottuk és a legmodernebb gépekkel szereltük fel s így nemcsak a bel, hanem a külföld bármely hasonnemű gyáraival a versenyt felvesszük.

Vegyileg tisztítunk vagy festünk mindennemű férfi és női ruhákat, felöltőket, gyermek ruhákat, teljesen egészben minden bontás nélkül, továbbá butorszöveteket, függönyöket, himzéseket, cipkéket, keztyűket, szőrméket stb. stb.

Fehérnemű-gőzmosógyárunkban, mely kitünő gépekkel van újonnan felszerelve, mindennemű maró anyag, (mely a fehérneműnek ártana kizárásával) hófehéren mossuk, bármilyen fehérneműket, de főleg gallérokat, kézelőket, férfi ingeket stb., melyek moderna fényező gépeinkkel fényező teljesen új kinézést nyernek.

A n. é. közönség eddigi pártfogását megköszönve, kérjük további szives megbízásait

kiváló tisztelettel

Müller J. és Fia.

1591

Postaküldemények gyorsan és gondosan eszközöltetnek.

PONTOS ÉS GONDOS KISZORÍTÁS.

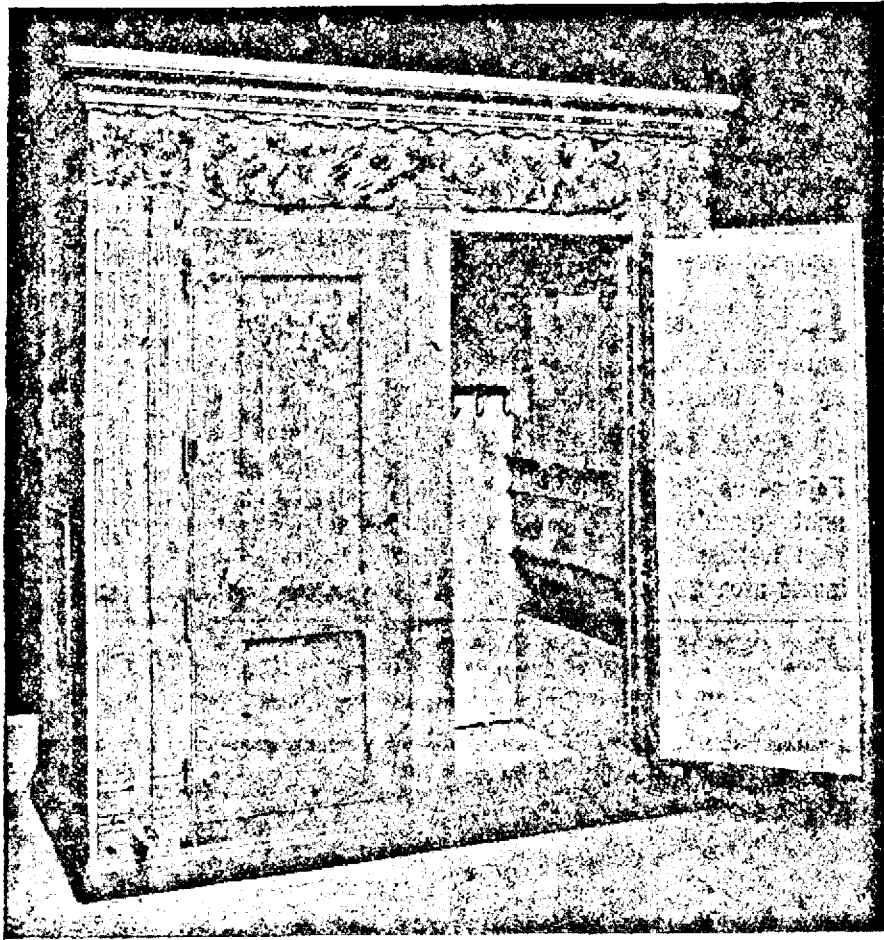
PONTOS ÉS GONDOS KISZORÍTÁS.

Telefon 348.

Telefon 348.

HUSSEI MANÓ

szabadalmazott jégszekrények gyára.
Szent Pál-utca 11.

Állandó nagy raktár
háztartási

jégszekrények-ben.

Különlegességek mézárosok és henteseknek
hushűtőkben.

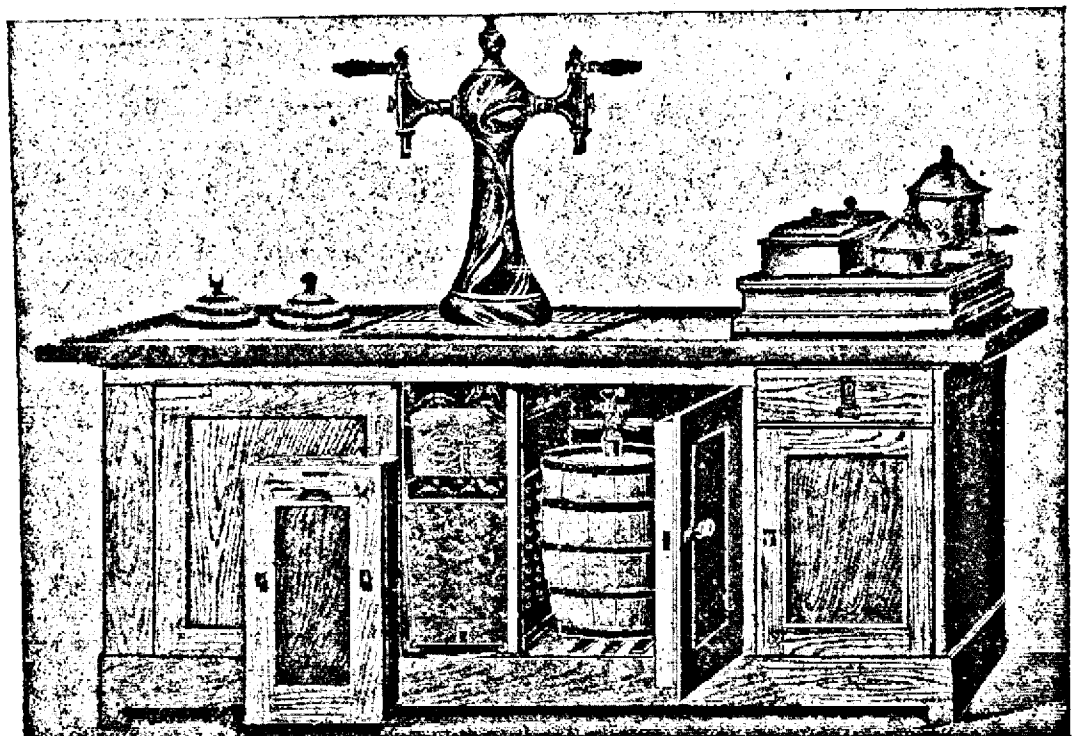
Vendéglősöknek
szénsav vagy légnyomásu

sörkimérő szekrényekben.

Bádogos
épület-munkák.

Vizvezeték
és csatornázás.

Javítások
gyorsan, olcsón és pontosan.

Legrégibb gyorsajtógyár az egész birodalomban

Alapítva 1848-ban.

:: M Ö D L I N G I ::

:: gyorsajtógyár ::

ezelőtt Kaiser L. Fiai részvény-társaság.

Budapesti fióktelep:
VII. Akácza-u. 13.
Telefon 54-48.

Gyár: Mödling.
Wieni fióktelep:
XVIII. l. Währingerstrasse 125

Egyszerű könyvnyomdai gyorsajtók vasuti
s körmozgású menettel, kromó- és autoti-
piái-gépek front kirakóval vagy anélkül;
„Rapid“ gyorsajtók görgőjárattal; „Dop-
pelrapid“ Michle-rendszerű kétfordulatu
gyorsajtók; kétszinnyomó, dupla és kő-
nyomdai gyorsajtók. A legkülönlegesebb
körforgógépek állandó és változó alakra.

**Tökéletes kivitel, gyors és igen könnyű járás.
Új és javított gépek állandó nagy raktára :: ::**

Elismerőlevél két darab „Doppelrapid“ kétfordulatu gyorsajtóról:

Tekintetes Mödlingi gyorsajtógyár, ezelőtt Kaiser L. fiai r.-t. budapesti
fiókjának Budapestén.

Kívánságukra ezennel kijelentjük, hogy a legutóbb szállított két darab „DOPPELRAPID“ kétfor-
dulatu gyorsajtó (1040-1400 papíralakra) intézetünk nyomdájában minden tekintetben teljes megele-
désünkre működik.

Midőn ezt Önökkel szívesen közöljük, vagyunk kiváló tisztelettel

4537

Franklin Társulat

Magyar Irodalmi Intézet és Könyvnyomda
Hirsch, s. k. Gárdos, s. k.

MAYER S. A. és BLAU

fa és termény bizományi üzlet.

4840

Erdőbirtok
vétel-, eladás- közvetítése.

A
Hollandi életbiztosító társaság
és
Providentia általános bizt. társ.
FŐÜGYNÖKSÉGE.

Egyénenkénti baleset, szavatossági, gép vala-
mint vízvezeték okozta károk elleni biztosítsa.

Megbízható ügynökök felvételnek

I. emeleti irodánkban

ARAD, Eötvös-utca 2. sz.

Kuhl Mihály ruha-műfestő és vegytisztító intézete.

Intézet: Lipót-utca 14. szám.

ARAD.

Üzlet: Deák Ferenc-utca 38. szám.

Van szerencsém a n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy a mai kor igényeinek megfelelő **RUHA-MŰFESTŐ és VEGYTISZTÍTÓ-INTÉZETET NYITOTTAM,**

amelyben elvállalok minden e szakmába tartozó festést és tisztítást. Női, ural és egyenruhákat, valamint selyem, bársony, plüss, szövet, batliszt, ospiókék, tül, crepe, keztyűk, szárme-
neműk, muffok, boák, bál-belépők, szőnyegek, futók, asztal és ágyterítők, tunisz és ospiófüggönyök, napernyők, arany, ezüst és gyöngyhímzések stb. bármely díszrel minden bon-
tasználkül festetnek és tisztítanak. Jutányos árak. Pontos kiszolgálás. Postai megrendelések gyorsan és lelkiismeretesen teljesíttetnek. — A n. é. közönség szives jóindulatába én
1761

Telefon 594. PONYVA- és ZSÁKKÖLCSÖNZŐ INTÉZET. Telefon 594.

BRAUN MIKSA

KENDER-, LEN- ÉS JUTA-ÁRU KERESKEDÉSE
ARADON, BOROS-BÉNI-TÉR I. SZÁM.

RAKTÁRON VISZONTELADÁSRA:

Zsákok	Fonó kender	Csemagoló vászon
Ponyvák	Szölökötöző fonál	Dohányzsineg
Lóporócok	Zsákzsineg	Hovederek
Szalmazsákok	Csemagoló zsineg	Szólótaposó zsákok
Kötéláru	Szürkefonal	Kevékötél

HASZNÁLT LISZT- ÉS KORPA-
ZSÁKOK VÉTELE ÉS ELADÁSA.

4278

Tisztviselők figyelmébe.

Oszt. magy. I. áll. tisztviselőegylet kolozsvári
képviselősege (Kolozsvár, Ferencz-József-ut 7. sz.)

nyugdíjjogosult állami-, megyei és városi tisztviselőknél,
katonatiszteknek és nyugdíjasoknak mindennemű egyleti
egyben, ugyesintén

törlesztési kölcsön ügyekben

díjmentes utbaigazítással és tanácssal szolgál.
Válaszbélyeg csatolandó.

Arjegyzék kívánatra küldetik!

A John-féle Teligöz mosógép.

A jelenkor legelőkétebb mosógépe!
Időnek, munkának, szappannak, szódának, víznek és tü-
zelőanyagának 75%-ig járó megtakarítása a kézzel való
mosáshoz viszonyítva.

A mosandó darab legnagyobb kimélése.
Mosó, főző-, gőzölési és fertőtlenítési készülék egyben.
Legcsekélyebb térszükséglet.

**Kezesség: Kötelezettség nél-
küli próbaszállítás.** 4597

Allandó raktár

Pöhm János

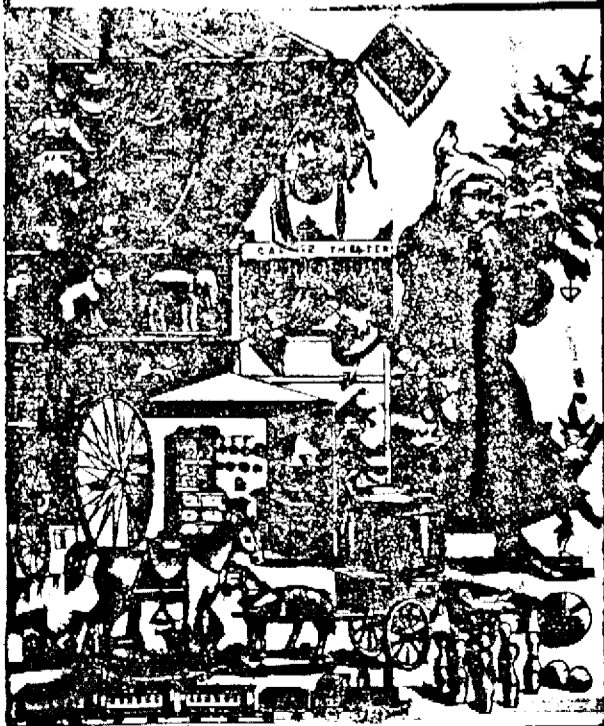
vaskereskedőnél

Aradon, Szabadságtér

Arjegyzék kívánatra küldetik!

Legelőcsőbb bevásárlási forrás!

Zimmermann Ignác

Grammophonok és lemezek nagy választékban

LEGALKALMASABB

karácsonyi és ujévi ajándéktárgyak
KAPHATÓK

Zimmermann Ignác

UJONNAN BERENDEZETT NORINBERGI, DISZMŰ,
FÉRFI-DIVAT ÉS JÁTEKÁRU ÜZLETÉBEN

ARADON, Szabadság-tér 21. szám.

Lenygel Testvérek házában, a színházzal szemben.

ÓRIÁSI VÁLASZTÉK TÁRSASJÁTEKOKBAN, GŐZ-
GÉPEKBEK ÉS LATERNAMAGICÁBA.

Vidéki megrendelések pontosan eszközölteknél!

Mindenféle ajándéktárgyok!

Mindenféle ajándéktárgyok!

Hölgyek figyelmébe!

Ajánlja magát gyakorlott budapesti

**arc, kéz, (manikűr)
hajápoló s hajfestőnő.**

Házhoz is megy.

Szives pártfogást kér

Varga Jusztine

Arad, Forray-utca 3. sz.

I. emelet (jobbra), ajtó 9.

KOVÁCS SOMA és TÁRSA

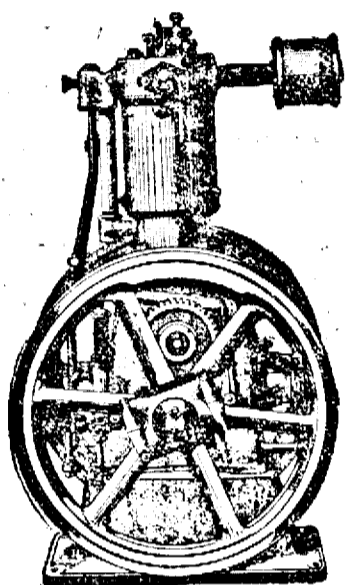
Arad, gépuvvar

Mc Cormick Harvesting Machine C^o
Chicago.

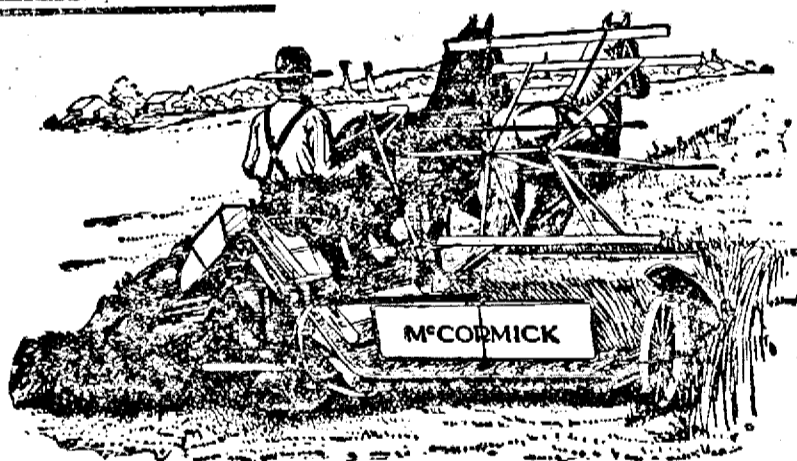
Vezérképvisellete:

KÜHNE E.

mosoni gépgyáros bizománya.

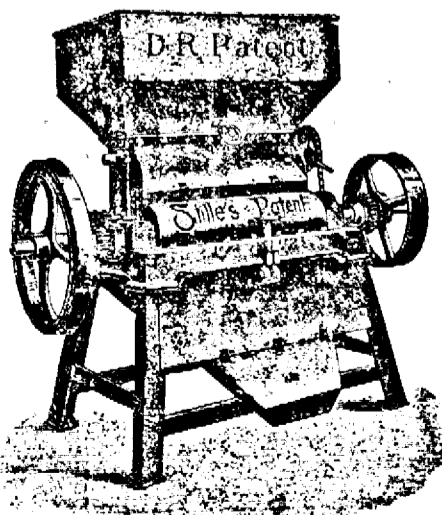

Eredeti amerikai IHC benzín és nyersolaj motorok

Mc Cormick fűkaszaló és kévekötő aratógépek, gereblyék, szártépők, tarcsás és rugós boronák, talaptömörítők.

Stille szabadalmazott daráló őrlőköpennyel, Kühne eke, borona, henger, cultivator, vetőgép, járgány-cséplő, konkolyozó rosta, szecska-ré-pavágó, tengeri morzsoló, takarmánykamra.

Kisipari gépek — Elektromotorok — Antogen hegesztők, malomszerek, műszaki áruk, gépfelszerelések és Cséplési üzemi cikkek. Kutak, szivattyúk, tömlők, pincegazdászati eszközök.

SOK PÉNZT megérő tanul-
sággal jár ::

nevű

kereskedelmi szaklap olvasása!

E lap tárgyalja az érdekes kereskedelmi kérdéseket. Hírt ad a jogeletről s a fontos kereskedelmi vonatkozású eseményekről. Felel a hozzája intézett kérdésekre. Felvilágosítást ad ingyen jogi ügyekben. Tanít mindenkit a modern reklám módjára. Bemutat szép és tanulságos kirakatmintákat. Ismerteti az új kereskedelmi cikkeket. Figyelmezteti olvasóit a pénzpiac eseményeire.

„AZ ÜZLET” a modern kereskedők lapja, s csak ezeknek van a mai nehéz viszonyok között létjogosultsága.

Előfizetési ára negyedévre 2 korona. Mutatványszámot ingyen küld a kiadóhivatal: Budapest, V., Sas-utca 12.

„Örvendünk hogy megvan!”

Védelmet a nedves idő s meghűlés ellen

csak a Storm Slipper és a hőcípő nyújt, amelyek 4435

Boston Rubber Shoe Co Bostonban

készülnek, formájuk a legjobb, könnyű és elegáns. Tesséka cég jegyeregyelni; ez minden cipő talpára van nyomva; óvatosság ajánlatos, mert sok állvány áru kerül piacra. Kapható Budapest és a vidék nagyobb városában minden jobb cipő gummiáru férfi- és női divatára üzletben. — Viszontelárutitók felvilágosítást kaphatnak Magyarországon és Ausztriában területén megbízott vezérképviselőinktől:

WELLISCH, FRANKL & Co.

WIEN, I, Frischmarkt 12—14.

Aradon kapható: Brunner B., Guttman és Berger, Meisler és Adler, Münz.

Van szerencsénk a nagyérdemű közönséget értesíteni, hogy kézműáru raktárunk épségben tartása mellett a női Confektiót ismét bevezettük.

Raktáron tartjuk a legdivatosabb Blousokat, aljakat, pongyolát, minden fajta női alsókat, női fehérneműket és minden fajta kötényeket.

Mérték szerinti rendeléseket a legdivatosabban készítünk.

Gyászruhákat 12 óra alatt elkészítjük.

Tisztelettel

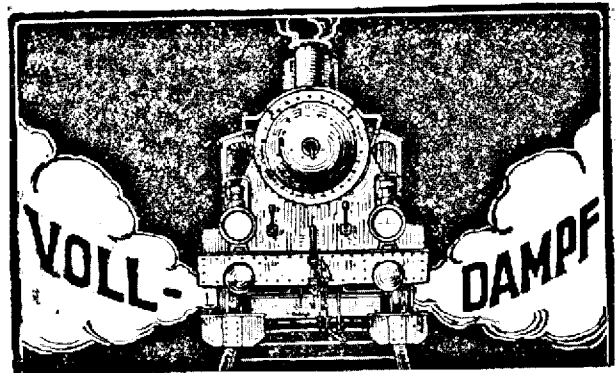
Grünberger L. és Társa

Arad, Forray-utca 2-c.

1401

Kovács Soma és Társa

ARAD, Gépudvar.

John teljgőzmosógépek!

Gyors, olcsó üzem, 75 százalék megtakarítás a kézimunkával szemben a ruha legnagyobb kímélése mellett. 412

Alapított 1860. évben

NÁDER J.

késműves, Arad, Minorita-palota.

Raktáron tart:

Mindenemű legkitünőbb minőségű angol és Szolingen pengéjű zsebkéceket, a legfinomabbtól a legegyszerűbb kivitelig. Ugymint: gyöngyház, elefántcsont, sildköt, szaru, szarvasagancs és paleszander fanyelű zsebkéceket. Továbbá a legjobb minőségű acélból készült konyhakécek, ugmint: zöldséghámozás, téstavadás, husvágó, sonka, szalámi és sajtvágó kécek, meg sajtszurók számtalan formában és itt föl nem sorolható kivitelben.

A mérsáros és hentes urak részére a legkitünőbb anyagból készült kécek, melyekre különös gondot fordítok: töke, keziszuró, belt szító és több efféle kécek. Nemkülönbön jó minőségű mágnesezett fém-acélok ugmint: gyöngyház, szarvas, szaru és niklirózott nyéllal. A házi szükségletre melegen ajánlom a remek kivitelű és jó minőségű ollóimat, melyeknek jóságát felemlhatatlan, fehérneműre, kézivarra és bármimemű célokra megfelelőek, fodrász ollók, slingelő, himező gombitűk, köröm ollók, továbbá köröm csipők, köröm gyökér-bőr ollók, papír és szabó ollók, melyek amerikai módszerre készültek.

A fodrász-borbélyok részére hajvágó gépek bármimemű kivitelben. finoman homorra köszörült borotvaim, melyek eddig a legjobbnak bizonyultak. Továbbá mindenemű manikűröző kellekek: köröm reszelő, köröm simító, szőrhuzó csipeszek stb.

Ajánlom a nagyérdemű közönségnek az elsőrendű minőségű alpacca, pacfon, klori evőszközöket fra- cia kés, villa és kanál különlegességek, továbbá angol és szolingeni gyártmányú önbortváló készülékek különféle kivitelben, tyukszemkécek, tyukszemgyaluk, dugóhuzók, radirkécek, borotva lehuzó szij és kövek. Többá husvágó-gép; kávé-, hors-daráló, kulestartó, szivarvágók. Különléle hajszító vasak, bármimemű kivitelben. Tímárcékek, kertészkécek, oltókécek s kertészollók különféle nagyságban és kivitelben. Ló- és kutyanyíró ollók, husvágó hárók, spēkelő-tűk, pecsenye-villák, csemege-villák és száz meg száz fel nem sorolható tárgyak vannak raktáron, melyeket a tisztelt vevőimnek olcsón és pontosan kiszolgálók.

Bátorkodom a nagyérdemű közönséget felkérni, hogy e szakmába vágó bármimemű javítások és köszörüléseket villanyerőre berendezett műhelyemben jutányos árak mellett elkészíttetnek. 4708

Maradtam a n. é. közönség szives pártfogását kérve

kiváló tisztelettel:

Náder J.

késműves, Minorita-palota.

Oh jaj!

Megfojt az az
átkozott köhögés!

Köhögés, rekedtség és
olnyálkasodás ellen gyors
és biztos hatásunk

Egger mellpasztillái,

az étvágyat nem ront-
ják és kitünő ízűek.

Doboz 1 korona és 2 korona.

Próbadoz 50 fillér.

Fő- és szétküldési raktár:

„NÁDER”

GYÓGYSZERTÁR

Budapest, VI., Váci-körút 17.

Éljen!

Egger mellpasztilla
esakhamar meggyógyított!

Kapható Aradon: Berger Gyula, Földes Kelemen, Hajós Árpád, Krabsz Géza, U. Kon-
santh Pál, Ring Lajos, Rozsnyay J. Brök, Hauer Lajos, Vojtek Kálmán gyógyszerárakban. Vojtek
és Hauer drogeriáknál.

Győrökön: Masznyik Daniel gyógyszerárakban.

Magy.-Pécskán: Adler Gy. Lajos gyógyszerárakban. 5732

Ó-Pécskán: Rokszin János gyógyszerárakban.

Siklódomon: Csiky Lukács gyógyszerárakban.

Szilváson: Pnedy Ede Brök. gyógyszerárakban.

Wegenstein Lipót és Fia

első délmagyarországi orgona-építő mű-
intézet villamos üzemre berendezve :

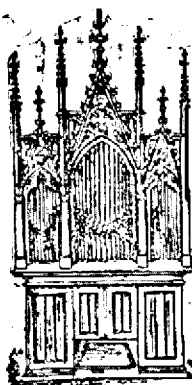
Temesvárott.

Szállítanak kitünő, legújabb rendszer szerint
készített 4198

pneumatikus orgonákat

bármily nagyságban, a legolcsóbb árak mellett.

Mindenemű javításokat, átépítéseket, kitiszti-
tást, hangolásokat, valamint orgonák évi gon-
dozását, jó karban tartását olcsón vállalunk.

Az 1901. évi makió ipar- és gazda-
sági kiállításon nagy díszoklevéllel
kitüntette. Az 1896. évi kiállításon
a nagy millenniumi éremmel kitün-
tette.

Sürgönyeim: WEGENSTEIN.

Költőgvételssel és rajzokkal kívá-
natra ingyen és bérmentve szol-
gálunk.

Paladics György asztalos mester

Főműhely: Árok-utca 7. szám.

Fiókműhely: Deák F.-utca 33

Elvállal legjutányosabb árak mellett mindennemű épület és butor munkákat, ugyszintén üzlet, iroda berendezéseket és portálakat. Vidékre árkülönbözet nélkül. 4729 Költségvetés díjmentes.

Komjáthy István

épület-lakatos mester

ARAD

Vécsey-utca 6. sz.

Ajánlja magát minden e szakba vágó

épület és lakatos-
munkák

4707 elkészítésére. Továbbá készítenek

tűzhelyeket

melyeket raktáron is tartok.

Weszely István

épület és butorasztalos
Schweidel József-utca 8.

Elvállal minden e szakmába vágó asztalos munkákat, ugyszintén üzlet-berendezéseket és portál készítést legjutányosabb árak mellett.

Költségvetéssel.

készséggel díjmentesen szolgálak vidékre is. Pontos és szolid ki-
4706 szolgálás.

Kitűnő tisztelettel

Weszely István

épület és butorasztalos
üzlete

Új asztalos-műhely!

Van szerencsém a n. é. közönségnek szives tudomására hozni, hogy **Wesselényi-utca 1. szám alatt** a mai kor igényeinek megfelelőleg felszerelve

épület- és butorasztalos műhelyt nyitottam.

Számos éveken át mint vezető működtem Sebessy Ferenc ur műhelyében, itt szerzett tapasztalataim alapján kellő szakképzettséggel rendelkezem

Elvállalok minden e szakmába vágó munkát, u. m. épület, butor, portálé és irodai berendezéseket legszebb kivitelben, a legjutányosabb árban.

Szíves pártfogást kérve, maradtam kiváló tisztelettel

Olmützer Károly,

épület- és butor-asztalos. 79

BALÁZS PÉTER

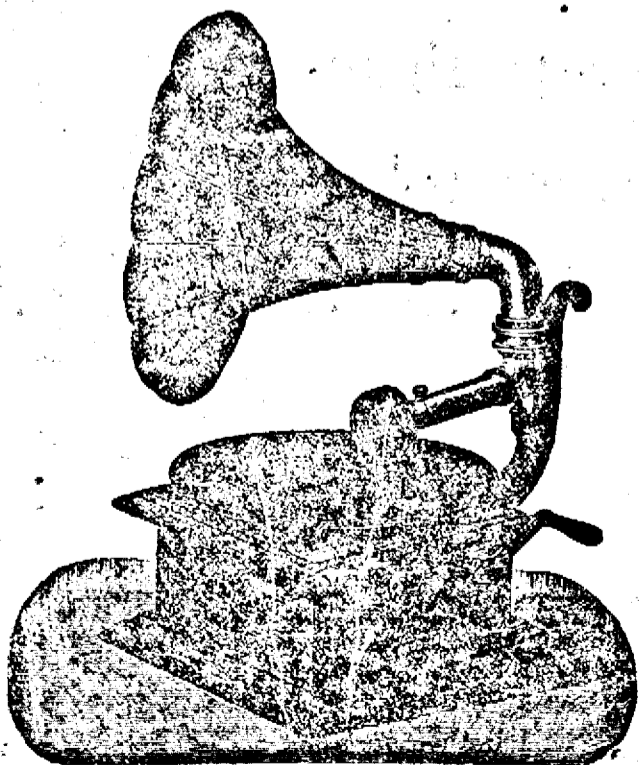
KÉPELTETT KO-
MÜVESMESTER

építészeti irodája Arad, B. Választó-utca 21. szám. 3603

Rauch és Szatmári

Arad, József főherceg-ut 9. szám.

Nagy választék a legújabb, modern képkeretekben. — Nagy választék üveg, porcellán készletekben, ezüstözött disztárgyakban, Shristofle-féle evő eszközökben. — Gáz- és villany-izzótestek.

Wolfram lámpák, 3 kor. drbja.
Nagy raktár Pathé-féle tünélküli gépekben és lemezekben.
Gramofon nagy lemezek 3 K.-tól kezdve.
Épület üvegezések a legjutányosabb árban.

4738

Clichék

ipari s kereskedelmi árjegyzékek, hirdetések és tudományos művekhez; házonkívüli fényképfelvételek. Különlegesség: 3 és 4-szinű autotypiák; chromotypia közvetlen kőre; gigantografia utcai plakátok részére a legnagyobb méreteken. ∴ ∴ ∴ ∴

Sürgöny-cím:
TAGÁNYI ARAD.

Tagányi István örökösei

ÉS

kisjolsvai Szabó Zoltán

bornagytermelő és mintaborgazdaság

Arad, Batthyány-utca 24.

Szőlőhegyek

Magyarád és Ménes-Baraczká.

Pincék

1824

Arad, Magyarád és Ménes-Baraczká.

Kizárólagosan saját termésű borok.

Telefon-szám:

ARAD. ♦ ♦

WALDMANN FERENC

papir gyári raktára

BUDAPEST, VI. Nagymező-utca 43.

Különbéle minőségü bel- és külföldi papirok raktára. Hazai papirgyárak gyártmányainak dus választéku raktára.

4847

Raktár:

nyomdai-, okmány-, fogalmi-, irodai-, könyv-, levél-, szines boríték-, carton-, falragasz-, műnyomó- és illustringiók nyomópapirokban.

Különlegességek:

Mirabell-, Antique- és Effect borítópapir. Legdivatosabb borítópapirok kiválóan izléses könyvborítékok előállítására.

Gebrüder Herzheim, Düren

minden európai államban szabadalmazott nem hengeredő enyvezett papirok egyedüli magyarországi raktára.

Legfinomabb könyv-, okmány- és bankpostapapirok lerakata GUSTAV ROEDER & Co marschendorfi géppapirgyárából.

FÉLIX HEINR. SCHOELLER DÜREN papirgyárának egyedüli magyarországi képviselete és lerakata, legfinomabb bankposta- és írógéppapirokban.

Legfinomabb vászonpapirok raktára.

Mintákat és árjegyzéket kívánatra bérmentve küldök.

Bankok, vállalatok, gazdaságok és magánosok
iroda felszereléseit és nyomtatványait

legelőnyösebben szállítja

BLOCH H.

papirkereskedése és könyvnyomdája

Arad, Andrásy-tér 18. sz.

Telefon 126.

Sarok-üzlet.

Telefon 126.

Légszeszerőre berendezett és modern gépekkel felszerelt **könyvnyomdai intézet** legfinomabb munkák elkészítésére

4851

Papir-, író-, rajzsz er, mérnöki eszközök, írógép és írógép-
kellékek legelőnyösebb áron, legjobb minőségben.

**Fényképezési gépek és hozzátar-
tozó összes kellékek gyári raktára.**

BLOCH H. ARAD,

Andrásy-tér és Salacz-utca sarok.

600 oldalas nagy képes árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Mert kisebb baj — mindeneknek iram, —
Ha felfordul a kalendárium,
Mintha a Jézust szegyenkezve várja
Zsákhordóék öklöm Mihályja.

Robotos.

Legszivesebb üdvözetemet küldöm az „Aradi Közlöny“ jeles gárdájának. Mi, a kik a lap első gyermekéveinek voltunk munkatársai, lassan-lassan megvéntülünk, az „Aradi Közlöny“ pedig napról-napra fiatalabb lesz!

Budapest, 1909. dec. 23.

Sólyom Andor,
miniszteri tanácsos.

Kétszáz oldal.

— Az Aradi Közlöny jubiláris száma. —

*

Amiről huszonöt esztendővel ezelőtt a vidéken talán még álmodni se mertek, s amire a vidéki szerkesztőségek az csak újságírói becsvágy legmámorosabb pillanatában gondolkodtak, azt íme most megteremtette egy vidéki újság: az *Aradi Közlöny*. A lap huszonötödik évfolyamába lép most és ezt a jubiláris alkalmat arra használtuk föl, hogy a mi hű közönségünknek olyan lapazámot adjunk, amilyent eddig a vidéken nem produkáltak, de a fővárosban is csak egy lap adott ki. *Kétszáz oldal* az *Aradi Közlöny* mai száma, amelyen a szellemi része egész a százharmincadik oldalig terjed. Valóságos tárháza a mai lap a szórakoztató, nivós, értékes olvasmányoknak, riportoknak, újsághíreknek, amelyek mind a legnagyobb gonddal készültek. Jóleső érzés fog el bennünket, amikor e lap harmadféltizedes eredményes működése után a közélet és az irodalom kiválóságai átnyújtják nekünk a becsületes munka pálmáját. Nem mulaszthatjuk el, hogy elismerésünket és köszönetünket nyilvánítsuk mindazoknak, akik szivesek voltak szép és nagy vállalkozásunkban támogatni bennünket és elősegítették ünnepi lapunk sikerét.

Mai lapunk tartalmát itt ismertetjük:

A lap *Barabás Béla* gondolatokban gazdag vezetőcikkével kezdődik. A főlap második oldalán van *Varjassy Lajos* aradi polgármester szép elmélkedése, majd *Institoris Kálmán* ny. polgármester értékes cikke. Ezt követik *Tiszti Lajos* régi aradi lapszerkesztő föltűnést keltő visszaemlékezései. A negyedik oldalon található *Tisza István* gróf kézírása, mellette *Nagy Sándor* képviselő kis cikke az *Aradi Közlöny* politikájáról. Azután *Urbán Iván* ny. főispán érdekes sorai következnek. A *Salacz Gyuláról* szóló riportcikk mellett láthatók *Ottenberg Tivadar* pénzügyi igazgató ötletes jegyzetei, majd *Csécsei Imre* ref. lelkész gondolatokban bővelkedő cikke. A hetedik oldalon van a mai szerkesztőségről írott tréfás cikk több karrikaturával.

A főlapra nekünk kedves emléksorokat és a jubiláris alkalmára kisebb közleményeket írtak még: *Fábián László* nyug. főispán, *Sólyom Andor* miniszteri tanácsos, *Dálnoki Nagy Lajos* alispán, *Schill József* vármegyei főjegyző, *Kovács Vince* kultúratanácsos, kisjólsvai *Szabó Zoltán*, *Steiner József*, *Bocu Széver*, *Sütz Ágoston* huszárkapitány.

A főlapra tárcát írtak: *Staubert József* és *Faragó Rezső*.

A főlapot ezenkívül számos érdekes riportcikk, vers, humoros közlemények s nagy hirrovat gazdagítják.

Az első mellékleten a következőket találja az olvasó:

Méltatását az *Aradi Közlöny* jubiláris ünnepének részint a fővárosi újságírás kiválóságainak tollából, részben kedves visszaemlékező sorait azoknak, akik harmadfél évtizeden át szerkesztőségünkben hosszabb munkásságot fejtenek ki. Ezen a mellékleten kisebb-nagyobb cikkeket írtak: *Rákosi Jenő*, *Ignotus*, *Radó Sámuel* dr., *Róna Béla* dr., *Gajári Ödön*, *Zselenski Róbert* gróf, *Tolnai János* dr., *Parecz Béla* dr., *Nattland Bernát*, *Vass Géza*, *Szöllösi István*, *Szöllösi Zsigmond* dr., *Visky Pál* dr., *Zima Tibor*, *Radó Izso*, *Kaszab Géza*, *Károly József*, *Rohonyi Nándor* dr., *Müle* Lajos dr., *Márki Sándor* dr., *Szudy Elemér*, *Bródy Ernő*, *Illés István*, *Gombos Antal*, *Szendrey Mihály*, *Ujlaki Antal*, *Kara Győző*. A tárcában találja az olvasó a következő írók novelláit, verseit, cikkeit: *Szomaházy István*, *Kató József*, *Csányi Mátyás*, *Rubenescu Auguszt*a, *Kovács Ignác*, *Greén Nándor*, *Pitypang*, *Gróza Mici*; ezenkívül humoros rajzokat és riportokat foglal magában az első melléklet.

A második és további mellékletek tartalma a következő:

Az első négy oldalon (a hirdetések nem számítva) *Bródy Béla* és *Vécsei Miklós* tollából találja az olvasó a női toalettel kelleikéről, titkairól s az ezzel összefüggő, különösen hölgyeknek fontos tudnivalókról szóló kimerítő riportot. Ebben a tudósításban aradi előkelő hölgyek, uriaszonyok, urileányok, szabók, szabónők nyilatkoznak a toalettről. A következő oldalon *Hunyár Algernon* cikke a faluról, majd *Bolgár Lajos* radnai zárdában tett látogatásáról szóló hosszú tudósítása, amelyben megírja azt is, mit csinált hat évvel ezelőtt *Ferenc Ferdinánd* trónörökös a bucsujáróhelyen. *Szathmáry Gyula* alispán mély értelmű sorai után következik *Ujlaki Antal* humoros, értékes cikke az aradi, husz év előtti bohémvilágról. *Prohászka László* dr. szép elmélkedő tárcacikkével együtt található *Lia* hangulatos novellája, s *Gajári Ödön*nek, *Az Újság* szerkesztőjének nagyértékű cikkecskéje a fővárosi és vidéki sajtóról. (Ez a cikk az első melléklet kinyomtatása után érkezett, azért került hátrább a budapesti üdvözlések sorozatától.) Ezután *Wallfisch Árminnak*, az aradi élő krónikának hatalmas cikke következik az aradi hírlapirodalom hetven esztendejéről. A tanulmányok is beillő, pontos adatokkal telített közlemény három oldalt foglalt el. *Horovitz Gusztávnak* a színházról meg a közönségről írott, figyelmet érdemlő cikke után *Pártos Szilárd* kedves verse következik. *Lits Antal* humoros visszaemlékezései mellett látható *Loránt Emil* textilgyári igazgató magvas cikke a munkásotthonokról, majd *Bódy Bódog* érdekes vadásztörténete és *Lócs Rezső* gazdasági tanácsnok különös figyelmet érdemlő cikke a kiállításokról. *Mányiné Prigl Olga* ünnepi hangulatu verse után *Teller Kálmán* *Filipp János* ujaradi képviselőnél tett látogatásáról szóló komoly riport cikke következik. Verset írt még *Szabolcska Mihály*, cikket pedig *Szondy Géza*, *Gróza Micy* s végül újból *Lia*.

Ha megemlítjük még, hogy a mellékleten az esztendő eseményeiről szóló, *Balla Frigyes* által rajzolt sikertült karrikaturákat is talál az olvasó, akkor részletesen ismertettük jubiláris lapunk irodalmi és zurnalisztikai részének gazdag tartalmát.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal éshirdetési osztály — 151

Az elhunyt milliomos.

Az aradi örökösök.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 24.

Ma délelőtt tizenegy órakor helyezték örök nyugalomra Bécsben — mint tudósítónk jelenteti — a tegnapelőtt hirtelen elhunyt Haas Bélát, a bécsi előkelő és művészi körök ószintén siratott halottját. A halottas házban igen nagy és disztignált közönség jelent meg a végtisztesség adás alkalmából. Az összes színházak képviseltették magukat, akik Haas elhunytával egyik pártfogójukat veszítették el.

(A Neue Freie Presse nekrológja.)

A császárváros legnagyobb napilapjai melege nekrológokat írtak a haláleset alkalmából. A *Neue Freie Presse* a következőképp emlékezik meg Haas Béla haláláról:

„Haas Béla Bécs város ismert alakjai közé tartozott. A köruton, a színházi premiéreken, a társaságokban érezhetően nélkülözni fogják ezt a férfit, akinek mindig volt egy találó ötlete, mindig volt egy finom éice, amely csakhamar bejárta az összes bécsi társaságokat. Gyakran Haas Béla legujabb benmoja volt az előkelő éttermek napi eseménye, erről beszéltek a szalonokban, a színházakban. Futótűzként terjedt el, annál gyorsabban, minél csipősebb volt, mert a melancholikus gunyolódó, akinek kitűnő érzéke volt az emberek és az események fonákságai iránt és aki a maga gyengéit sem kimélte, tudott a szavával sebezni és szurni.

Élcelt a legujabb szindarab felett, kigunyolta a divatot, neveltségessé tudta tenni a nagy garra reklámozott zeneművet, de belemártotta szellemének fullánkját a napi eseménybe, az egész előkelő világ érdeklődésének homlokterében álló témába is.

A tréfája mindig aktuális volt és éppen ezért hatásos, találó, mert alapjában mindig igaz. Haas Béla nem volt az üresfejű viccelődők fajtájából, akikkel a szalonokban tömegesen lehet találkozni. Nagy vagyon ura volt, független és világlátott; éppen úgy otthon volt Párisban, mint Bécsben, úgy ismerték Londonban, mint Monte-Carlóban.

Az európai fővárosok nagy műgyűjteményeit és magánképtárait kitűnően ismerte és a párisi színházakban törzsvendégként tisztelték. Láta a világot és olvasás, színház, művészet és társadalmi érintkezés révén iparkodott művelődni. Bülow, Brahms, Hanslich és Spitzer Dániel sokat voltak vele együtt, a mulattató társalgóval, aki egész társaságokat tudott megnevetetni.

(Százerek jótkonyocéira.)

Ma délután felbontott végrendeletéből aztán kitűnt, hogy Haas Béla, aki nagy vagyont gyűjtött, nemcsak nevetette a világot és embereket, hanem szerette is. Félmillió koronánál többet hagyományozott jótkonyocélokra. Az *Aradi Közlöny* csütörtöki számában közölt számítás és megfelelt a valóságnak.

Tolnai János dr., aki Bécsben tartózkodott a végrendelet kihirdetésekor, ma este sürgönyileg értesítette *Nemess Zsigmond* drt, az izraelita hitközség elnökét, hogy az elhunyt háromszáz ezer koronát hagyományozott aradi hitfelekezeti intézményekre. A sürgöny a rendelkezés részleteit nem tartalmazza. Valószínű azonban, hogy Haas Béla egyik régi tervét akarja ennek az összegnek egy részével megvalósítani. Két esztendeje volt Aradon és akkor több barátja előtt úgy nyilatkozott, hogy az aradi izraelita kórházon sebészeti osztály létesítését tervezi. Lehet, hogy ez most megvalósul és a Spitzer örökség felhasználásával Arad egy újabb nagyarányu emberbaráti és

közegészségügyi intézménnyel lesz gazdagabb. Mint értesülünk, Bécs város szegényeiről és bécsi hitfeleiről is gondoskodott. Kétszázötvenezer koronát jelölt ki bécsi jótékonyági intézetek támogatására.

(Az aradi örökösök.)

A végrendelet az elhunyt családtagjairól a következő módon gondoskodik:

Általános örökös: *Hollitscherné Specht* Ida, Haasnak Bécsben lakó unokanővére, aki az ingóságokat és nyolcszáz ezer koronát örököl. Unokafivére, a vele együtt lakott *Breuer* Mór százötvenezer, *Lusztig* Ármin az Atzél Péter-utca 3. szám alatt lévő bérházat és ötvenezer korona készpénzt, *Wallfisch* Ármin, *Tolnai* János dr., *Herz* Andor dr., *Éles* Béla dr., *Éles* Géza dr., dr. *Vajda* Istvánné, *Pálmai* Emilné (Pozsony), *Specht* Hugó (Bécs), *Grószné* *Specht* Berta (Budapest), *Deutschné* *Lusztig* Adél (Milanó) egyenkint hatvan-hatvan ezer koronát örökölnek.

Negyvenezer koronát hagyományozott: *Ring* Lajosné, *Fodor* Gyuláné, *Schreier* Viktorné és dr. *Sas* Bernátné részére.

Harmincezer koronát kapott: özvegy *Rosenthalné* és özvegy *Wallfischné*, továbbá ugyanekkora összeget szánt *Reicher* Bernátnak, aki azonban az örökséget fel nem veheti, mert a tavasszal elhunyt.

Haas Béla — mint megirtuk — magyar állampolgár volt halála órájáig. Honosságát a törvény rendelkezései szerint többször megújította. Ezért a magyar államkincstár érdeke, hogy a hagyatékot magyar bíróság tárgyalja. Minthogy az elhunyt Aradon volt ingatlana, az aradi királyi járásbíró és illetékes a beszavató végzés meghozatalára. A hagyaték legnagyobb része értékpapirokban bécsi pénzügyintézeteknél van elhelyezve.

Az aradi izraelita hitközség eljárásága — mint értesülünk — már a legközelebbi napokban módot fog találni arra, hogy nemeslelkű mecénása emlékének megörökítése megtörténjen.

(Az örökösök ünnepnapja.)

Abból az alkalomból, hogy az aradi izraelita hitközséget *Haas* Béla ilyen tekintélyes örökség urává tette, egy előkelő aradi ügyvéd mondotta el a következő és ezzel a tényvel összefüggő apróságot az elhunytól:

Egyszer Arad utcáin sétált *Haas* Béla és emez apróság elmondója. Arad fejlődéséről, kulturájáról, aztán a felekezeti békéről diskuráltak. Majd pedig mindketten szólaul hosszabb ideig sétáltak egymás mellett.

— Fogadjunk tizezer koronába, hogy én valamely ünnepet megelőző napon fogok meghalni — törte meg *Haas* a csendet nagy hirtelen.

Az ügyvéd bámulva tekintett barátjára, akinek ötletességét jól ismerte.

— Sok jó viccet hallottam tőled — szólott — de ilyen értelmetlent soha.

— Én tartom a fogadást — mondotta *Haas* — és kijelentem azt is, hogy öngyilkosság ki van zárva. Tartod te is?

— Nem tartom, de most már fejtse meg ezt a rejtelmes talányt.

— Barátom, szóról-szóra úgy lesz, ahogy mondom. Én nagyobb összeget hagyományozok a hitközségnek, a halálom tehát az ő ünnepe lesz.

MULATSÁGOK.

(=) A nyomdászok estélye, amely iránt óriási az érdeklődés, január elsején lesz. A művészestély olyan élvezetes és már ismert számokból áll, hogy az a legfényesebben fog sikerülni.

(=) Az aradi posta és távirda tisztviselők által január 8-án rendezendő táncestély nagyszabásúnak ígérkezik. Az estélyen tombola is lesz, amelyre már is gyönyörű tárgyak érkeztek. Egy tombolajegy 20 fillér.

Falusi divatok.

★

Kurtakocsma a Szamosnál
Leroskadt már régen,
Cimbalomszó, duhaj nóta
Sehol a vidéken.
Vadgalambot bugó hangon
Nem keres a párja,
Odalenn a Szamos mentén
Grammofonszó járja.

Fuvarozni, urat vinni,
Ki fogna be annak?
Indszellérek, lódoktorok
Biciklin rohannak.
Paraszt ember lószerszámját
Kócmadzagból foldja,
A sorozó bizottságot
Automobil hordja.

Esernyővel jár a béres,
Nem is magyar fajta,
Bosztont fűtül a szekéren,
Kalucsni van rajta
Ha szomjazik, akkor is megy
Az ujmódi renddel:
A Becsali-csárda mellett
Kapucinert rendel.

A számadó juhásznak már
Nincs a nyájra gondja,
Parancsait a bojtárnak
Telefonba mondja.
Ringó, mozgó délibáb meg
Nem disze a nyárnak:
Mozgó képhez az Alföldön
A „moziba” járnak.

Megváltozott már itt minden;
Pusztá, falu népe,
Rozmaringos költészetnek
Régen vége-vege.
Magyar világ mintha talán
Sohasem lett volna,
Hova tűntél betyár-élet,
Délibábos róna!

Stauber József.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ *Szelle* József alaptalan vádaskodása. Köz tudomásu, hogy *Szelle* József vádakkal lépett fel az aradi kir. ügyészségnél *Kertész* Miksa dr., aradi ügyvéd, *Szelle* József volt csődte megmondnoka ellen a csődeljárásból kifolyólag. A panaszt az aradi kir. ügyészség alapos vizsgálat alá vette és *Szelle* összes vádjait, mint teljesen alaptalanokat elutasította és az eljárás megindítását megtagadta. Az ügyészi végzés ellen *Szelle* felfolyamodással élt, melyre nézve most döntött a nagyváradi kir. főügyész. A főügyész egész terjedelmében helybenhagyja a kir. ügyészség végzését és megállapítja, hogy *Szelle* vádjai koholtak és minden alapot nélkülöznek. Mint értesülünk, mihielyt az iratok Nagyváradról Aradra leérkeznek, *Kertész* Miksa dr. hamis vád miatt feljelentést tesz *Szelle* József ellen, hogy elégtételt és megtorlást nyerjen.

Lukács programja.

Holnap kezdődnek a tárgyalások.

Távirati tudósítás.

Arad, december 24.

A politikai válságban a mai nap folyamán abszolúte nem történt változás. *Lukács* ma nem tárgyal politikussal. Elmaradt a *Justh* Gyulával tervezett tanácskozása is, mert *Justh* a karácsony estét családja körében Tornyan töltötte és csak holnap délben 2 órakor érkezik Budapestre.

Holnap kezdi meg *Lukács* azokat az érdemleges tárgyalásokat, amelyek folytatására a királytól felhatalmazást kapott. *Miniszteri* listáról ma még ezek szerint természetesen szó sem lehetett, annál kevésbé, mert még azoknak a politikussoknak neve sem ismeretes, akikkel *Lukács* a kibontakozás érdekében tárgyalni fog. Mint érdekes eseményt közöljük, hogy egyik félhivatalos ma állítólag illetékes forrásból közli *Lukács* kibontakozási programját.

Mai tudósításunk itt következik:

Lukács programja.

A Budapesti Tudósító jelenti: *Lukács* László dr. designált miniszterelnök Budapestre visszaérkezve, öfelsége megbízásából itt megkezdte tárgyalásait. Illetékes helyen a Budapesti Tudósító a következő közleményt kapta:

Egyes lapokban arra vonatkozólag megjelent különböző híresztelések, hogy *Lukács* László dr. designált miniszterelnök minő program fölött tárgyal az egyes pártokkal, merőben alaptalan kombinációk s csak arra szolgálnak, hogy a közönséget megtéveszték s így azoknak nemesak forrása, hanem tendenciája is nyilvánvaló.

A Bud. Tud. értesülése szerint *Lukács* programja a következő:

1. Általános egyenlő titkos választói jog.
2. Önálló gazdasági berendezkedés.
3. Az önálló bank előkészítése, esetleg a közös bank szabadalmának provizórikus meghosszabbítása.
4. Adóreform a progresszivitás elveinek alapján, *Wekerle* adótörvényeinek eljétsével.
5. Beruházási tervek.

Ezzel szemben:

1. Életbe lépteti a kereskedelmi szerződéseket és a bosnyák alkotmányt.
2. Megadja az annexiók költségeit, a normalisan emelkedő katonai költségeket és a hadihajók költségeit.
3. Nagyszabásu pénzügyi műveletet végez, a szükségletek kielégítésére.

Lukács nyilatkozatai.

Lukács László egy hírlapíró előtt ma délután ezeket mondotta:

— Teljesen megnyugtatom, ma, karácsony estéjén csend lesz a politikában. Én nem tárgyalnék ma, még ha *Justh* Budapestre jönne is. Nagyon későn jön a vonata. Csak holnap, szombaton kezdem meg a tárgyalásokat.

Lukács László a B. N. munkatársra előtt ma többek között ezeket mondotta:

— Senki sem ismeri úgy a helyzet nehézségeit, mint én. Nagyon csalódik, aki azt hiszi, könnyű feladat, melyre vállalkoztam. Az állapot, melyben évek óta szenvedünk, látszólag javult, de valójában nem. Hogy az általam nagyon ismert nehézségek dacára nem vontam

ki magamat a megoldás alól és nyugodt magánéletemet áldozatul hozom, nem a hatalomra való törekvésemből teszem. Ez sohasem bántott. Egyedül a kötelességérzet hozza ezt magával és a tapasztalat, hogy a körülmények véletlen találkozása talán az én személyemet jelöli ki a tárgyalások vezetésére. Ezért kellett a feladatára vállalkoznom.

A mai tanácskozások.

Lukács László designált miniszterelnök visszaérkezve Budapestre, bár formális tárgyalásokat nem folytatott, de már ma délelőtt érintkezésebe lépett egyes politikusokkal. Több parlamenti férfi a lakásán kereste föl Lukácsot. Ezek a megbeszélések csak előzetes informálódások voltak, amelyek első sorban arra vonatkoztak, hogy milyen hatással volt a designálás híre a politikai világra. Azok a politikusok, akik ma délelőtt Lukács Lászlónál voltak, csak arról tudtak beszámolni, hogy a hangulat egyelőre tartózkodó. Lukács László ma délelőtt is nyomatékosan hangsúlyozta, hogy parlamenti kormányt kíván alakítani.

Kossuth — Lukács vállalkozásáról.

Bécsből táviratozzák: A Neues Wiener Tagblatt mai számában beszélgetést közöl Kossuth Ferencel. A miniszter kijelenti, sajnálatos, hogy Ausztria nagy animozitással viselkedik minden ellen, ami a magyar nemzeti aspirációkkal áll vonatkozásban.

Arra a kérdésre, hogy itéli meg Lukács misszióját és milyen jövőt jósol neki, Kossuth kijelentette, hogy Lukács misszióját csakis a nemzet érdekei szempontjából lehet megítélni.

— Nekünk — ugymond — mindenki jó, aki a nemzeti élet követelményeinek legcsekélyebb részét teljesíti is, de senkit sem fogadunk el, aki ezt nem hozza.

SZÍNHÁZ.

A színház műsora:

Szombat: Délután: Csöppség Vigjáték. Este: Elvált asszony, operett.
Vasárnap: Délután mérsékelt helyárrakkal: Cigánybáró, operett. Este: Tilos a csók, operett.
Bemutató előadás.

Hétfő: Tilos a csók, operett. (C bérlet.)
Kedd: Tilos a csók, operett (A bérlet.)
Szerda: Tilos a csók, operett. (B bérlet.)
Csütörtök: A boszorkány, dráma. (C bérlet.)
Péntek: Lumpácius Vagabundusz, bohózat. (A bérlet.)

Szombat: Délután: Buridán szamara, vigjáték. Este: Táncos huszárok, operett, B. bérlet.

* Szendrey dicsérete. A legutóbb tartott törvényhatósági közgyűlésen, — mint megirtuk, a város pályázat mellőzéseével újabb három évre bérbeadta Szendreynek a színházat. Az erről szóló határozat így szól:

Szendrei Mihály színigazgató kérése az aradi nemzeti színház bérletének meghosszabbítása iránt.

Határozat.

Tekintettel azon általános meglepedésre, mely Szendrei Mihály színigazgató működése nyomán jár és azon osztatlan elismerésre, mely őt, úgy a közönség óhajának respektálása, mint művészi ambíciója és készlettsége mellett méltán megilleti, a kérelemnek helyt adunk, az aradi nemzeti színházat és vele kapcsolatban a nyári színházat is Szendrei Mihálynak, jelenlegi szerződésének leteltével további 3 évre az ujonnan megállapított szerződés szövege mellett, használatul átengedi. Miről a városi tanácsot és Szendrei Mihályt értesíti.

* Ünnepi előadások. A karácsonyi két ünnep alatt négy előadás lesz a színházban. Holnap délután mérsékelt helyárrak mellett. Fényes Samu pompás vigjátéka, a Csöppség kerül színre a címszerepben Dióssy Nusival. Este az idei szezon slágere, az Elvált asszony van műsoron. Vasárnap délután a legújabb nagy sikert aratott klasszikus operettet, a Cigánybárót játsszák. Este premiér lesz. A Tilos a csók című operettújítás kerül színre először. A pompás librettóhoz kedves, fülbezázó muzsika csatlakozik. A Tilos a csók a jövő héten háromszor kerül még színre.

HIREK.

KARÁCSONY.

*

Mennyi érzés, mennyi föllendülés, mennyi ragyogás és melegség egy szóban: karácsony!

Micsoda varázslat az, amely aranyos fátyolt borít ilyenkor mindenre, bánatra, gondra, nyomoruságra. Micsoda földöntúli jószág az, amely lesimitja homlokunk keserves barázdáit. Elpihenteti szívünk vad zakatolását. És két marokkal hinti mindenfelé a reményt.

Karácsony! Nem hagyomány, vagy dogma törvénye által diktált ünnep ez, hanem gyönyörű ígézet. Csillogó nagy érzés, amelyet még az emberi gonoszság sem tud elrutítani.

Karácsony nagy ígérete száll le most mindenekre. A Gond kegyetlen fekete acél-ekéje megáll ez este az élet útján. Bármennyi sebből vérzik is a szívünk, bármennyi tövis tépi is a lelkünket, bármennyi könnyünk hull is nagy tragédiáktól ziháló mellünkre: jó a szent, ragyogó ígézet és elapad a szívek véres mártírósága, kihull a sok tövis a meggázolt lelkekből, felszáradnak a könyvek. A nedves pincelakás is ünnepi ékességgel cifrákodik. Nevet a bánat és mosolyog a szenvedés.

Karácsony esodás glóriája száll le a siralmak völgyére és amikor megszólal a kicsiny bogárhátú házak között szerénykedő templom fehér oltára előtt, vagy a büszke nagy bazilikák fényes hajóiban a szolozsma, a szent föllendülés himnusza: egyszerre, mintha tündérsereg szállná meg ezt a koldus, szegény világot. Megelevenedik újfent a gyönyörű legenda és a családi tűz-helyet befűdi a béke és boldogság egy napra mért nagy gazdagsága.

... Már zeng a szolozsma. A betlehemi pásztorgyúnyhó ajtaja immár kitért és előtör az égi fényesség, amely e vén földet fölékesíti. Szólnak a harangok, megdobbannak a szívek és az ember kitért karokkal öleli magába karácsony nagy, mámoros, boldog ígézetét!...

A szeretet kiárad a szívekből és melegségével átfogja az egész emberiséget. Nincs távolság, nincs korlát szent karácsony nagy emberszeretében. Ismerősök, vagy idegenek egyforma melegséggel köszöntik egymást: békét, boldogságot!

A mi szeretteink e sorok olvasói. A mi kívánságaink ő hozzájuk szállnak. Egy esztendő munkás, nagy robotja után, mielőtt az ünneptiszteletre megpihenne a toll, az „Aradi Közlöny” nagy családját illesse az az átfogó szeretet, amely Karácsony ígézetéből veszi ünnepi köntösét.

Sok, sok boldogságot a mi munkánk szüretelőinek! Sok, sok ünnepi örömet és meglepedettséget e lap minden olvasójának, akikkel egyek vagyunk Karácsony szent estéjének szárnyaló föllendülésében. Áldásos, boldog ünnepeket kívánunk mindannyiuknak!

— Az Aradi Közlöny legközelebbi száma a kettős ünnep miatt kedden reggel jelenik meg.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 25-én az időjárás: enyhe, északon sok helyütt csapadék.

— Aradmegye új főorvosa. Megirtuk már lapunk csütörtöki számában, hogy az Institoris István dr. halálával megüresedett vármegyei főorvosi állás betöltéséről már döntött Karolyi Gyula gróf főispán. A főispán a megye közegészségügyi bizottságának ajánlata alapján ma kinevezte Borsos Béla dr.-t, az aradi járás járásorvosát Aradmegye főorvosává. Borsos dr. kinevezése vármegyeszerte nagy szimpátiával találkozott, mert az új főorvos eddigi állásában is valóban értékes munkásságot fejtett ki a megye közegészségügye érdekében.

— Lujza hercegnő és a belga udvarviszálya. Kölnből táviratozzák: Lujza hercegnő tegnap visszautazott Kölnbe és a Dóm-hotelbe szállt meg. A hercegnőnek ugyanazokból áll a kísérete, mint Brüsszelbe való elutazása előtt. Ugy látszik, nem tud tőlük megválni. Albert király — hír szerint — az örökösödés kérdésében nem tudta helyeselni Lujza hercegnő eljárását.

Brüsszelből jelenti egy éjjeli tavis: Lujza hercegnő hirtelen elutazása arra vezetendő vissza, hogy a király kijelentette előtte, váljon meg eddigi környezetétől. A hercegnő nem volt hajlandó ezt a kérést teljesíteni, mire a király azt a választ adta, hogy a hercegnő csak egyedül maradhat Belgiumban. A király hajlandó volt Lujza pénzügyi viszonyait rendezni és e célból már érintkezésbe is lépett bécsi körökkel. A király felszólította, hogy egyelőre még maradjon Brüsszelben, a hercegnő azonban táviratot kapott Kölnből Mattasich Gezatól, aki kérte, hogy jöjjon oda. Ezért utazott már a hercegnő Kölnbe, ahonnan Párisba fog menni, hogy ott örökségi ügye elintézésénél személyesen vegyen részt. — A hercegnő Lónyay grófnéval nem békült ki.

— Temesmegye új tiszti főorvosa. Hertelendy Ferenc, Temesmegye főispánja Bechnitz Sándor ujaradi járásorvosát Temesmegye tiszti főorvosává nevezte ki. A kinevezés egy széles körökben ismert és méltányolt orvos érdemeinek hivatalos elismerése, melyet Temesmegyében és Aradon is nagy örömmel fogadtak.

— Egy kis költségvetés. Az igaz ugyan, hogy a költségvetés manapság nem épen nem kellemes hangzású szó a politikában, mert elég főfájást okoz az ország vezető embereinek azért, mert — nincs. Ennek a költségvetésnek azonban, amelyről alább szó lesz, semmi köze a politikához, így tehát a politikusok főfájás nélkül olvashatják. Szó van pedig egy amerikai milliomos feleségének a költségvetéséről. Tudvalevő ugyanis, hogy Gould asszony válópórt indított a férje ellen, azért, mert ez vele szemben — hogy jó magyar szót használjunk — nagyon smucig. Nem ad neki elég pénzt. Egy évre csak 150.000 dollár tüpénzt ad. Ez pedig — szerinte — elég ok a válásra. Az amerikai közvélemény persze élénk figyelemmel kíséri a pert; vannak, akik az asszony ellen vannak, viszont vannak akik teljesen igazat adnak neki és határozottan hirdetik, hogy 150.000 dollár tüpénz mellett Gouldné asszony joggal tarthatja magát szerencsétlennek. Gouldné asszony, hogy igazat bizonyítsa, benyújtotta a bíróság elé az első év költségvetését, amelyben a következő tételek vannak: Vadászruhákra 2400 korona, cipőre 1200 korona; két selyem ruha 800 korona; egy lovaglő ruha 1050 korona; New-Yorkban vásárolt ruhák: 20.000 korona; más ruhák 1600 korona; kalap 1200 korona; személyes használatra 18.000 korona; orvosi költség 10.000 korona; komornyik 3300 korona;

ékszerek: 28.000 korona; apróbb ajándékok barátoknak: 8800 korona; apró fehérneműk: 2200 korona; orvosi költségek Párisban: 4000 korona; betegápoló Párisban: 750 korona; Párisban vásárolt lábbelik 2900 korona; kalapok Párisból: 500 korona, stb. Társaságheli foglyak bizonyára Gouldné asszonynak fognak igazat adni és Gould urat szugori, kőszívű embernek fogják tartani, mert hisz akármelyik európai asszony — kétszer annyit költ, pedig — nem milliómos.

— **Ünnepi lapokról.** Hatalmas társzekerek nyikorogva viszik szét az újságok karácsonyi számaikat; az üzletekben egész oszlopokká nőnek a lapok és megindul már kora reggel a karavánjárás. Mindenki siet újságot venni, mert dél felé már ugy sem kapható. Elfogy az utolsó szálig; az a boldog, akinek sikerül négy-ötféle újságot venni és haza cipelni. Az újságok ilyenkor egész könyvek. Egész kis hadsereg munkáját adják a könyvvastagságra megnövesztett számok.

— Legalább egy évre való olvasmányom van! — kiált az egyik; bár igaz, hogy még a múlt évtől se olvastam ki!

— Mennyi bűtü, mennyi papír! — mondja fejszóvalva a vidéki; mennyit tudnak összehazudni az urak!

— Van vagy két hónapra alágyújtásra papirosom, — örvend a Zsuzsi.

— Több a culág, mint a hus, nevet a kövér hentes, — éppen úgy, mint nálam.

Tréfás és komoly megjegyzések egymást érik, — de ez a tényen mit sem változtat.

Hányadik menyországban kvaterkáznak és dominóznak most **Bél Mátyás** és **Rább Mátyás** szerkesztő uraimék, az első magyar lapok szerkesztői, azt nem tudom; de az biztos, hogy a mint karácsony reggelén Gábor arkangyal, vagy valamelyik másik inspekciós angyal elébük rakja az újságokat, — akkor leteszik a poharat is, a kártyákat is és — kigombolják a mándlijokat. A büszkeség nagyon megdagasztja a keblüket.

— Na, urambátyám, mit szól? Mi volt ehhez a maga latin nyelvű *Nova Posoniensa-ja*, az első újság...

— Bizony... bizony... no de uramócsém első magyar újságlevele, a *Magyar Hirmondó* is kismiska volt...

— Bocsánat! az én lapomnak 320 előfizetője volt... dűnyögi Rább Mátyás. — 320! kegyelmednek meg csak tizenöt olvasója volt!

— 320... Mégis megholt... — epéskedik **Bél Mátyás**.

— Meg... az Isten nyugtassa... hanem az elvetett kis mag' ugyancsak terebélyes fa lett. Hiszen egy-egy újság olyan vastag, mint a biblia!

...Igen bizony. A magyar újságírás nagyon hamar izmossá, hatalmassá növekedett, gyors tempóban lett hatalommá. Mert hogy ma az, — kétségen felül áll. Ezer kis ólombetű félelmetesebb, jobban pusztít, mint ezer vértezett katona; ezer kis ólombetű több jót tud teremteni, mint ezer prédikáció. De épen azért, mert az újság oly hatalom, erre a hatalomra sokan pályáznak, zászlója alá sokan felesküsznek. A közönséget kell meghódítani: — ez a jelszó. Érdekes, változatos, tartalmas lapot kell adni! — ez a feladat.

A család minden tagját a lap más-más rovata érdekli; — és mindenki meg akarja találni abban a rovatban azt, a mit keres. Meg is találja. Politika, tudomány, szépirodalom, színház, művészet,

ipar, kereskedelem, — minden képviselve van az újságban és pedig a tolforgatók színe-java által. Az újság, ez az ezerkaru polyp, mindenkit magához vonz. A ki a nyilvánossághoz akar szólni, aki azt akarja, hogy nevét a közönség minél többször lássa: — az az újságoknak dolgozik.

Tessék átlapozni egy újságot; — mindenféle közleménytől hemzseg. Az átlagos intelligenciájú ember, — aki naponként 2—3 óránál többet olvasásra nem számhat (ugyan hányan vannak ilyenek is!) az újságban mindent megtalál; oktató, szórakoztató, mulattató közleményt egyaránt. Csak győzze olvasni. Minek venne tehát könyveket, drága olvasmányokat? Miért vegyen 6 verses köteteket, novellákat, regényeket? Nem is veszi; a sok közül mindenestre ez is egy ok, hogy nálunk miért oly rossz üzlet könyvet kiadni vagy könyvet írni.

Már a mindennapi lapok is tartalmasak; hát még a vasárnapi lapok, nem is beszélve a 80—100—200 oldalas karácsonyi és husvét lapokról. Hiszen aki részán harminc-negyven fillért és 3—4 karácsonyi újságlapot megvesz, — annak egész évre van olvasni valója. Válogathat a legjellegesebb írók legkitünőbb munkáiban. Szinte szédítő, mi minden van egy ily alkalmi számban összehalmozva. Büszke lehet az újságirodalom, amelynek ilyen gárdája van.

— **A román miniszterelnök állapota.** Bukarestből táviratozzák: *Bratianu* miniszterelnök állapotában rosszabbodás állott be. A miniszterelnöknek nagy láza van. Az orvosok az egész éjjelt *Bratianu* ágya mellett töltötték.

— **Letartóztatott szélhámos.** A budapesti rendőrség ma letartóztatott egy fiatal szélhámost, akinek a nevét még nem tudták megállapítani. Valószínű, hogy *Darvai Péter* joghallgató az illető, aki egy cipészsegédet csapott be. *Gyömőrei György* 26 éves cipészsegéd ugyanis próbihirdetést tett közzé a lapokban és állást keresett. *Darvai* felkereste *Gyömőreit* a *Práter-utca* 66. számú lakásán és közölte a cipészsegéddel, hogy ő tud állást szerezni tisztességes provizió ellenében. Megegyezték, azután néhány nap múlva ismét megjelent és hozott a cipészsegédnek egy kinevezési okmányt, amely a *Magyar* forgalmi részvénytársaság papirosán volt kiállítva és *Horthy dr.* igazgató aláírásával ellátva. Az okirat szerint a részvénytársaság 120 korona havi fizetésért szerződött irodaszolgának. *Darvai* felvette a proviziót, majd óvadék fejében átvette a cipészsegéd 500 koronáról kiállított takarékpénztári könyvét és az okmányait. *Gyömőrei* néhány nap elteltével jelentkezett a *Magyar* forgalmi részvénytársaságnál, ahol természetesen mit sem tudtak a cipészsegéd alkalmazásáról. Kiderült, hogy *Gyömőrei* szélhámosnak esett áldozatul. A becsapott ember feljelentést tett a főkapitányságon, amely a vizsgálat során megállapította, hogy a csaló, mielőst *Gyömőrei* okmányainak birtokában volt, felvette a *Gyömőrei* nevet, lakást bérelt *Ambrózy Domonkos* sütőpráter-utcai lakásán és első dolga volt a takarékpénztári könyvre *Ambrózytól* 70 korona kölcsönt venni, azután tovább állott. A rendőrség ma kinyomozta és letartóztatta. Érdekes, hogy a vakmerő fiatal ember a rendőrségen is azt erősítette, hogy ő *Gyömőrei György* és a takarékpénztári könyv is az övé. A rendőrség most a csaló kilétét nyomozza.

— **Lezuhant a viztorony tetejéről.** Az államasut aradi rendezőjében viztoronyt épített. Ma kezdték meg a torony fedését. *Machert József* 28 éves bádógos segéd dolgozott a tetőn és munka közben megesusztott. A rendkívül magas tetőről a földre zuhant és eszméletlenül terült el. A mentők súlyos sérülésekkel a kórházba szállították.

— **Lukács klubja.** Fővárosi levelezőnk írja: A régi diosóság lefoszladozott viharverte falairól, amelyek történelmi eseményeket láttak. Odabent a nagy embereknek csupán az arcképei hirdetik azt a szinte példátlan tekintélyt és hatalmat, amely egy-egy szabadelvű-párti miniszterelnök kezében az ország félelmetes erejévé duzzadt. Ma csöndesek a tágas termek, az öblös karosszékekben nem *Podmaniczky Frigyes*, *Szilágyi Dezső*, *Tisza Kálmán* diskurál, a nehezen összeverődő tarokkpártiknál hiába keressük a *Mikszáth Kálmán* kedves alakjait, nincsenek potentátok. Csak egyszerű emberek, magánpolitikuskok, akiknek egyike-másika bizakodó kedvvel tekint a válság fordulatai felé. Sokáig nem volt aktuális a *Dorottya-utcai* ódon épület. Egykedvűen mentek el mellette a dolguk után futó pestiek: már az emlékezés mécsé is mintha kialudt volna. Néhány nap óta azonban lobog a piroláng, kezd már rávilágítani alakokra, dolgokra, de ki tudja nem oltja-e el a szelid fényt egy még méhében hanykolódó, távolról sem sejtett zivatar? ... *Lukács László* királyi megbízatása óta friss színek költöztek a hajdan fényes *Lloyd-klubba*. A *Társaskör* tagjai kezdnek buzgóbban eljárni a mióta *Khuen-Héderváry* is megjelent, szinte úgy tetszik, *Tisza István* egész táborára együtt van. *Lukács László* most mindennapos vendége a klubnak. Délelőtt fél tizenegy órakor jelenik meg pontosan, elolvassa az újságokat, majd félre vonul tárgyalni *Serényi Béla* gróffal, a volt kereskedelmi államtitkárral, a ki most az Atlantika tengerhajózási társaság elnöke. *Dániel Gábor*, a Ház volt alelnöke és az ősz szakállu *Sréter Alfréd*, akit olyan sokszor itattak vízzel az obstrukciós oroszlanok, csöndesen összebujnak. *Fejérváry Imre* báró, a volt bányamegyei főispán is sűrűn ellátogat a körbe. Az egyik szolga különösen büszke erre a vendégre. Ha megkérdezik, hogy ki van benne, ragyogó szemmel vágja ki:

— *Báró Fejérváry!*

— *Nono, nem a Géza excellenciás ur, hanem az Imre méltóságos ur, — igazítja ki a másik szolga. Az urak még rosszat gondolnak. Az öreg ur nem is tag.*

Az urak tudniillik újságírók, akiket most ide szólít a kötelesség. Magában véve a riport sulypontjának idebillenése is a mellett tanuskodik, hogy a *Nemzeti Társaskör* néhány napra kibontakozott a szürkeségből. A sajtó első sorban *Lukács László* lépteit lesi. Kémlelik, hova megy, kivel beszél. Gummikerekü kocsiját egész konfliktábor követi. Lehet apró, de érdekes megfigyeléseket tenni. A rendőrök már szalutálnak, ha *Lukács* fogata megjelenik. A klub *Dorottya-utcai* kapujában áll egy öreg hordár, akinek markát sűrűn verte a forint, mikor a liberálisok voltak nyeregben. Csilllogó szemmel, reménykedve nézi most a régi excellenciások fölvonulását. Mélyen hajlong előttük *Lukács* is, *Khuen-Héderváry* is mosolyogva emelik meg a kalapjukat. A hordár köré emberek gyűlnek, járókelők és a szomszédos üzletek alkalmazottjai, akiknek buzgón magyarázza az öreg, mi lesz, hogyan oldják meg a válságot és főleg, hogy kit nevez ki „*Seine* Majestät“ miniszternek.

Kedves epizódja volt *Lukács László* misz-sziójának a minapi kocsikázás. A homo regius feleségével, egy gyönyörű szép szőke asszonynyal együtt akart eltávozni Nagy János-utcai lakásáról. A kegyelmes asszony szobaleánya hatalmas kalap-

Magyarország legolcsóbb beszerzési forrása gramofonok és lemezekben

gramofonok gyári nagy raktára,

Tóth József, SZEGED, Könyök-utca 1.

Kétoldalu lemezek 1 frt. 25 kr.-tól. Gramofonok 7 forinttól kezdve 10 évi jótállással.

Kérje ingyen új képes árjegyzékemet.

Viszontelárusítók kerestetnek.

Főüzlet: Vörösmarty-utca 2.

Telefon 514. sz.

Fióküzlet: Forray-utza.

Steiner Adolf és Társa

bőrnagykereskedő Aradon, Vörösmarty-utca 2. szám.
 — A színház hátsó bejáratával szemben. —

Délmagyarország legnagyobb raktára min-
 dennemü cipész, csizmadia, szatler, kocsi-
 gyártó, szijgyártó és szücsárukban. **Saját
 gyártmányu kitünő cipőfelső-
 részek a legszebb kivitelben.**

**Legolcsóbb bevásárlási forrás!
 Pontos kiszolgálás!**

Vidéki megrendelések forduló postával a
 legnagyobb figyelemmel eszközöltetnek.

**Kéretik a címet és üzletet
 nem ös z e c s e r é l n i !**

Saját gyártmányu elsőrangú

KÖTÉLÁRUK,

bácskai és erdélyi legfinomabb

pokrócok

nagy választékban.

Ponyvák, zsinegfonatok, lőtakarók,
zsákok, legnagyobb és legolcsóbb

4396

bevásárlási forrása

Mattuschek J. és Fia

ARADON, Andrassy-tér

(a Minorita-templom átellenében.)

Hengereit rudvas, vaslemez és vastartók.

Szerszám, vasalás és háztartási cikkek.

Külön nagy raktár legjobb rendszerű
FOLYTONÉGO és MEIDINGER rendszerű KÖPENYKÁLYHÁKBAN, KÁLYHAFELSZE-
RELÉSI-KELLÉKEKBEN, francia ASZTALKONYHÁK és TAKARÉKTÜZHELYEKBE-
N. VADÁSZFEGYVEREK és LŐSZEREK

Andrényi Károly és Fia cégnél.

Depó kezelésre

egy házaspárt italmérőül alkalmazok Arad vidékén, nyelv és szakösmeret feltétlen szükséges.

Ajánlatokat „Biztos megélhetés” jelige alatt e lap kiadóhivatalába kérek.

4837

DEIN MIKLÓSNÉ

Női-kalap divat üzlet

Weitzer János-utca új leány iskola épületben.

Van szerencsém a n. é. hölg. közönség becses tudomására hozni, hogy f. évi december hó 1. én a Weitzer János utcai új leány iskola épületben a mai kor igényeinek megfelelő 4579

Női kalap és divat üzletet nyitottam.

Sok évi működésem alatt szerzett tapasztalataim által; Kabdebó K. üzletében azon kellemes helyzetbe jutottam, hogy a mélyen tisztelt vevőim és rendelőimnek bel és külföldi női divat kalapokban a legkényesebb izléseknek is olegét tehetek, mérsékelt ár és figyelmes kiszolgálás mellett. Szíves látogatás és partfogást kérve, maradok kiváló tisztelettel

DEIN MIKLÓSNÉ SZÜL. M. LINAVITS PAULA.

MILLENIUM

sörcsarnok és étterem.

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy a

Magyar Részvény serfözde
Márciusi kiviteli

s ö r e

lesz friss csapolásban kimérve.

Az ujonnan és díszesen berendezett separé társaságoknak és lakodalmaknak rendelkezésére áll.

Tisztelettel

1259

SCHUCH FERENCZ,

a Millenium sörcsarnok tulajdonosa.

Jó magyaros konyha! Kiváló hegyaljai borok!

Kirakataink árjegyzései szenzációt keltenek — azok megtekintését kérjük.

ROSENBLÜH H. ÉS TÁRSA

DIVATÜZLET ARADON.

Ez idényben is, mint eddig jó minőségű árut, — mely feles számba visszamaradt — mélyen leszállított áron kerül karácsonyi 271

Occassió-Eladásra.

— A rendkívül kedvező alkalomra felhívjuk a mélyen tisztelt közönség szives figyelmét. —

Mint ugy nevezett **Schlager cikket** kiemeljük:

Fekete selymes mohair kelme, dupla széles, métere 70 kr.

Szines angol szerű ... 42 kr.

Blousokra tiszta selyem métere 85, 90, 1 frt. 10 és 1 frt. 20 kr.

— **Női és gyermek kötők óriási választékban.** —

Kirakataink árjegyzései szenzációt keltenek — azok megtekintését kérjük.